Dogfen ir Cyhoedd

CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

Dr Gwynne Jones
Prif Weithredwr – Chief Executive
CYNGOR SIR YNYS MÔN
ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL
Swyddfeydd y Cyngor - Council Offices
LLANGEFNI
Ynys Môn - Anglesey
LL77 7TW

Ffôn / tel (01248) 752500
Ffacs / fax (01248) 750839

RHYBUDD O GYFARFOD		**NOTICE OF MEETING**
PWYLLGOR SAFONAU		**STANDARDS COMMITTEE**
DYDD MAWRTH, 17 MEDI, 2019 am 2.00 o'r gloch yp		**TUESDAY, 17 SEPTEMBER, 2019 at 2.00 pm**
YSTAFELL BWYLLGOR 1 SWYDDFEYDD Y CYNGOR LLANGEFRNI		**COMMITTEE ROOM 1 COUNCIL OFFICES LLANGEFNI**
Swyddog Pwyllgor	**Mrs Shirley Cooke 01248 752514**	**Committee Officer**

<u>Aelodau Annibynnol / Independent Members</u>

Mrs. Denise Harris Edwards
Mr. Islwyn Jones (Is-Gadeirydd/Vice-Chair)
Mrs. Dilys Shaw
Mr. Michael Wilson (Cadeirydd/Chair)
Mr. John Robert Jones

<u>Yn cynrychioli'r Cyngor Sir / Representing the County Council</u>

Y Cynghorydd/Councillor Trefor Lloyd Hughes MBE
Y Cynghorydd/Councillor Dafydd Rhys Thomas

<u>Yn cynrychioli'r Cynghorau Tref/Cymuned / Representing the Town/Community Councils</u>

Mr. Keith Roberts
Mr. Iorwerth Roberts

R H A G L E N

1 **DATGANIAD O DDIDDORDEB**

Derbyn unrhyw ddatganiad o ddiddordeb gan Aelod neu Swyddog mewn perthynasd ag unrhyw eitem of fusnes.

2 **PENODI PEDWAR O AELODAU CYFETHOLEDIG NEWYDD O'R CYHOEDD AC UN CYNGHORYDD SIR I WASANAETHU AR Y PWYLLGOR SAFONAU** (Tudalennau 1 - 4)

Copi o adroddiad a gyflwynwyd gan Gadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau i Gyngor Sir Ynys Môn ar 10 Medi, 2019.

3 **COFNODION Y CYFARFOD** (Tudalennau 5 - 16)

Cadarnhau cofnodion drafft y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2019, gan gynnwys unrhyw faterion yn codi.

4 **DATBLYGU A HYFFORDDIANT AELODAU** (Tudalennau 17 - 28)

Adroddiad gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar hyfforddiant Aelodau.

5 **MATERION YN YMWNEUD AG AELODAU** (Tudalennau 29 - 30)

Adroddiad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn darparu diweddariad ar amryw o faterion yn ymwneud ag Aelodau.

6 **CWYNION YNGHYLCH YMDDYGIAD I OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU** (Tudalennau 31 - 36)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) mewn perthynas â :-

(a) Cynghorwyr Sir, a
(b) Chynghorwyr Tref/Cymuned
ar gyfer Chwarter 4 o 2018/19 a Chwarter 1 o 2019/2020.

7 **PENDERFYNIADAU GAN OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU** (Tudalennau 37 - 50)

Adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro ar benderfyniadau diweddaraf OGCC yn ei Lawlyfrau Côd Ymddygiad ar gyfer Chwefror 2019 a Mai 2019.

8 **PENDERFYNIADAU GAN BANEL DYFARNU CYMRU** (Tudalennau 51 - 54)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar benderfyniadau diweddaraf PDC yng Nghymru.

9 **CEISIADAU AM GANIATÂD ARBENNIG** (Tudalennau 55 - 280)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn manylu ar y ceisiadau am Ganiatad Arbennig a ystyriwyd gan Banel o'r Pwyllgor Safonau ers ei gyfarfod diwethaf.

10 **ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU AELODAU ETHOLEDIG A CHYFETHOLEDIG CSYM** (Tudalennau 281 - 288)

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar yr adolygiadau a gynhaliwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ystod Mehefin 2019.

11 ADRODDIAD O GYFARFOD FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU AR 24 MEHEFIN, 2019 (Tudalennau 289 - 352)

Adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor Safonau ar gyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 24 Mehefin, 2019.

12 YMATEBION GAN Y CYNGHORAU CYMUNED YNGHYLCH:- (Tudalennau 353 - 474)

12.1 ADOLYGIAD O GOFRESTRAU Y CYNGHORAU CYMUNED YN 2018/2019

12.2 HYFFORDDIANT AR GYFER CYNGHORWYR CYMUNED A CHLERCOD

Adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro yn manylu ar yr ymatebion sydd wedi eu derbyn gan y Cynghorau Tref a Chymuned ynghylch ceisiadau am wybodaeth.

13 ADOLYGIAD O GYNSEILIAU/NODIADAU BRIFFIO I'W CYMERADWYO GAN Y PWYLLGOR:- (Tudalennau 475 - 570)

13.1 NODYN BRIFFIO AR GANIATADAU ARBENNIG

13.2 NODYN METHODOLEG AR ADOLYGIAD O GOFRESTRAU Y CYNGHORAU CYMUNED

13.3 CYLCH GORCHWYL / CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR SAFONAU

Adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn gofyn am gadarnhâd y Pwyllgor ynghylch tri o’i gyhoeddiadau.

14 CAU ALLAN Y WASG A'R CYHOEDD

O dan Adran 100(A)(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972, mae’r wasg a’r cyhoedd i’w heithrio o’r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem hon ar y sail y bydd gwybodaeth gyfrinachol yn cael ei datgelu. Mae gwybodaeth gyfrinachol yn golygu gwybodaeth a roddir i’r Cyngor gan Adran o’r Llywodraeth ar delerau sy’n gwahardd ei datgelu’n gyhoeddus neu wybodaeth na ellir ei datgelu’n gyhoeddus drwy Orchymyn Llys. Nid yw’r eithriad yn ddibynnol ar Brawf Budd y Cyhoedd.

15 I YSTYRIED YR YMATEB SYDD WEDI EI DDERBYN GAN OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU MEWN LLYTHYR DYDDIEDIG 13 AWST 2019 (Tudalennau 571 - 578)

Adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/ Swyddog Monitro ynghylch yr ohebiaeth sydd wedi ei derbyn gan OGCC.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	Cyngor Sir
DYDDIAD:	10.09.2019
TEITL YR ADRODDIAD:	Penodi pedwar o aelodau cyfetholedig newydd o'r cyhoedd ac un Cynghorydd Sir i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau
ADRODDIAD GAN:	Y Cynghorydd Margaret M Roberts – Cadeirydd Panel Dethol y Pwyllgor Safonau
SWYDDOG CYSWLLT :	Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586
PWRPAS YR ADRODDIAD :	Cadarnhau argymhelliad Panel Dethol y Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'r pedwar aelod cyfetholedig a phenodi Cynghorydd Sir

CEFNDIR

1. Dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2006), rhaid i'r Cyngor fod â Phwyllgor Safonau ac arno ddim mwy na 9 o aelodau a rhaid i'r mwyafrif o'r aelodau hynny fod yn aelodau annibynnol o'r cyhoedd.

2. Ar hyn o bryd, mae'r Pwyllgor Safonau yn cynnwys 5 o aelodau annibynnol, 2 o gynghorwyr cymuned a 2 gynghorydd sir.

PENODI PEDWAR AELOD ANNIBYNNOL I WASANAETHU AR Y PWYLLGOR SAFONAU

3. Daw tymor pedwar o'r pump aelod annibynnol sydd ar y Pwyllgor Safonau ar hyn o bryd i ben ar 19 Rhagfyr 2019. Bydd y pedwar wedi cwblhau dau dymor, sef yr uchafswm statudol. Penodwyd y pumed aelod, Mr John Robert Jones, ym mis Rhagfyr 2017 a bydd ef yn parhau i fod yn aelod.

4. Yn unol â'r Rheoliadau Statudol, rhaid i aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau gael eu penodi gan y Cyngor ond dim ond ar ôl cydymffurfio gyda phroses ddethol statudol. I gynnal y broses recriwtio a dethol hon, mae'r Cyngor Sir wedi dirprwyo ei awdurdod i Banel Dethol y Pwyllgor Safonau; sy'n cynnwys un aelod annibynnol o'r cyhoedd, un cynrychiolydd o blith y cynghorwyr tref a chymuned a thri o gynghorwyr sir. Ni chaiff unrhyw aelod o'r Panel Dethol fod yn aelod hefyd o'r Pwyllgor Safonau.

5. Mewn cyfarfod o Banel Dethol y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 11 Ebrill 2019, cymeradwyodd y Panel y broses recriwtio ac fe hysbysebwyd y swyddi gweigion ar wefan y Cyngor, Twitter a Facebook (o 29.04.2019 i 17.05.2019), North Wales Chronicle (ar 02.05.2019 ac ar 09.05.2019) a'r Bangor and Anglesey Mail (ar 01.05.2019 ac ar 08.05.2019).

6. Roedd y dyddiad cau ar 17 Mai 2019 ac fe wnaeth Panel Dethol y Pwyllgor Safonau ystyried y ceisiadau a dderbyniwyd mewn proses tynnu rhestr fer a gynhaliwyd ar 21 Mehefin 2019. Rhoddodd y Panel 7 ymgeisydd ar y rhestr fer a'u gwahodd i gyfweliad.

7. Cynhaliwyd y cyfweliadau ar 29 a 30 Gorffennaf 2019 ac fe gytunodd y Panel i enwebu pedwar o unigolion i gael eu penodi ar gyfer rôl aelodau annibynnol ar y Pwyllgor Safonau (yn ôl trefn yr wyddor):

   Mr Thomas Rhys Davies
   Mrs Celyn Menai Edwards
   Mrs Gill Murgatroyd
   Mrs Sharon Warnes

   Gwnaed y penderfyniad yn seiliedig ar ffurflenni cais yr ymgeiswyr, eu cwestiynau cyfweliadau wedi'u sgorio a'r geirdaon.

8. Yn ogystal, penderfynodd y Panel, petai swydd wag achlysurol bellach yn codi am aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn ystod y deuddeg mis nesaf, y dylid penodi **Mrs Pauline Vella** yn awtomatig i'r rôl hon heb yr angen am broses recriwtio bellach, ar yr amod bob amser fod yr ymgeisydd yn parhau i fod yn gymwys i ymgymryd â'r rôl.

9. Hoffai'r Panel achub ar y cyfle hwn i ddiolch i'r holl ymgeiswyr am gymryd yr amser i gyflwyno eu ceisiadau, yn arbennig felly'r ymgeiswyr a fynychodd y cyfweliadau oherwydd roedd y safon yn uchel ac roedd pob ymgeisydd ar y rhestr fer yn gymwys i'r rôl.

<u>PENODI DAU GYNGHORYDD SIR I WASANAETHU AR Y PWYLLGOR SAFONAU</u>

10. Mae'r Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas yn gymwys i barhau yn ei rôl fel Aelod o'r Cyngor Sir o'r Pwyllgor Safonau tan 2022.

11. Yn achos y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes, mae'n sefyll i lawr o'i rôl fel cynrychiolydd y Cynghorwyr Sir ar y Pwyllgor Safonau. Felly, bydd angen i'r Cyngor enwebu Cynghorydd yn ei le ar y Pwyllgor Safonau.

12. Mae rhai materion statudol y mae'n rhaid eu cymryd i ystyriaeth wrth wneud penderfyniad ynghylch pwy ddylai gael eu henwebu fel cynrychiolydd y Cynghorwyr Sir ar y Pwyllgor Safonau:

    12.1 Nid oes angen cydbwysedd gwleidyddol ar y Pwyllgor Safonau (oherwydd ei gyfansoddiad mwyafrifol annibynnol).

    12.2 Ni fedrir enwebu'r Arweinydd.

12.3 Oherwydd y ffaith bod un o gynrychiolwyr y Cynghorwyr Sir ar y Pwyllgor Safonau yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith, ni fedr yr ail gynrychiolydd hefyd fod yn aelod o'r Pwyllgor Gwaith.

ARGYMHELLION

Bod y Cyngor:

13. Yn derbyn argymhellion Panel Dethol y Pwyllgor Safonau fel a ganlyn:-

13.1 penodi **Mr Thomas Rhys Davies, Mrs Celyn Menai Edwards, Mrs Gill Murgatroyd** a **Mrs Sharon Warnes** fel aelodau annibynnol cyfetholedig o'r Pwyllgor Safonau o 20 Rhagfyr 2019 ymlaen; am hyd at ddau dymor, fel sy'n cael ei ganiatau yn statudol ac yn y Cyfansoddiad;

13.2 petai swydd wag achlysurol bellach yn codi am aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau yn ystod y deuddeg mis nesaf, y dylid penodi **Mrs Pauline Vella** yn awtomatig i'r rôl hon heb yr angen am broses recriwtio bellach, ar yr amod bob amser fod Mrs Vella yn parhau i fod yn gymwys i ymgymryd â'r rôl.

14. Mewn perthynas â chynrychiolwyr y Cyngor Sir ar y Pwyllgor Safonau:

14.1 Cadarnhau bod y **Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas** yn parhau i wasanaethu fel un o gynrychiolwyr y Cynghorwyr Sir tan yr etholiad nesaf yn 2022;

14.2 Enwebu un Cynghorydd Sir i wasanaethu ar y Pwyllgor Safonau, hyd at yr etholiad nesaf yn 2022 i gychwyn ond bydd yn gallu gwasanaethu am un tymor pellach dilynol.

15. Cadarnhau bod y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro yn cael yr awdurdod i gynnwys cyfeiriad at Banel Dethol y Pwyllgor Safonau, yng Nghyfansoddiad y Cyngor, er mwyn osgoi'r angen am "ddapraiaeth wrth gefn" yn adroddiad strwythur pwyllgorau sy'n cael ei gadarnhau gan y Cyngor yn ei gyfarfod blynyddol.

This page is intentionally left blank

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2019

YN BRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol**
	Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Mr Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
	Ms Denise Harris-Edwards Mr John R Jones Mrs Dilys Shaw
	Yn cynrychioli'r Cyngor Sir
	Y Cynghorydd Trefor Lloyd Hughes MBE Y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas
	Yn cynrychioli Cynghorau Tref a Chymuned
	Y Cynghorydd Keith Roberts
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd (ar gyfer Eitem 4) Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) (MY) Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol (ar gyfer Eitem 3) Swyddog Pwyllgor (SC)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Iorwerth Roberts

---

1. DATGAN DIDDORDEB

Ni dderbyniwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. COFNODION CYFARFOD

Cadarnhawyd cofnodion drafft y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 12 Medi 2018, fel rhai cywir.

Materion yn codi o'r cofnodion:-

Mae'r Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) wedi darparu dogfen "materion yn codi" i holl aelodau'r Pwyllgor Safonau yn rhoi manylion am y camau gweithredu a gymerwyd yn unol â chofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 12 Medi 2018.

Fe wnaeth y drafodaeth ganolbwyntio ar y materion canlynol:-

Eitem 5 – Adolygiad y Pwyllgor Safonau o Gofrestrau'r Aelodau

- Roedd y Cadeirydd wedi mynychu cyfarfod Arweinyddion Grŵp mewn perthynas â Chynghorydd a enwyd, nad oedd wedi adolygu ei Gofrestr o Ddiddordebau, ac nid oedd ychwaith wedi cysylltu â'r aelod o'r Pwyllgor Safonau a oedd wedi adolygu ei Gofrestr o Ddiddordebau ac wedi gofyn i gael trafod y canfyddiadau. Er i'r mater gael ei godi, ac er i ni anfon e-bost at yr Arweinydd Grŵp dan sylw, ni chlywyd unrhyw beth ganddo ef chwaith mewn perthynas â'r mater hwn.

  Penderfynodd y Pwyllgor nad oeddent am gymryd unrhyw gamau pellach ar y pwynt hwn, ond y byddent yn codi'r sefyllfa eto gyda'r aelod perthnasol yn ystod yr adolygiad o'r cofrestrau ar gyfer 2019 sydd ar y gweill.

- Dywedodd y Swyddog Monitro fod TGCh wedi cysylltu â Mod.Gov sawl gwaith, ond nid ydynt wedi derbyn ymateb eto. Darllenwyd yr e-bost diweddar oddi wrth y Rheolwr Gwasanaethau Digidol i'r Pwyllgor. Roedd y Pwyllgor o'r farn y dylid mynd ar ôl hyn ymhellach oherwydd fe hoffai'r Pwyllgor ateb terfynol.

PENDERFYNWYD peidio mynd ar ôl y mater cyntaf a grybwyllir uchod, ond i swyddogion fynd ar ôl yr ail fater ymhellach.

Gweithredu: Parhau i geisio cael ymateb gan Mod.Gov ar y ddarpariaeth o naratif.

- Mewn perthynas â chynnig y Pwyllgor Safonau ar gyfer adolygiad 2019 o'r cofrestrau a dogfennau eraill sy'n ymwneud ag Aelodau Etholedig, a fydd yn cael ei gynnal ym mis Mehefin/Gorffennaf 2019, **PENDERFYNWYD cytuno i gynnull cyfarfod, yn dilyn y cyfarfod ffurfiol hwn o'r Pwyllgor, i drafod cynigion y Pwyllgor Safonau ar gyfer adolygiad 2019.**

Eitem 11 – Nodyn Cynghori ar y Fethodoleg ar gyfer Adolygu Cofrestrau Diddordeb yr Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig

Nodwyd fod y Nodyn Cynghori uchod wedi cael ei addasu a'i gylchredeg i aelodau'r Pwyllgora Safonau.

Gweithredu: Anfon y linc i'r Nodyn Cynghori ar y Fethodoleg i holl Aelodau'r Cyngor ac aelodau annibynnol.

Eitem 12 – Rhoddion a Lletygarwch – Nodyn Briffio i Aelodau

Adroddwyd nad yw'r Cadeirydd eto wedi cyflwyno'r Nodyn Brifio sy'n cyd-fynd â'r Protocol Rhoddion a Lletygarwch i'r Arweinyddion Grwpiau.

Nodwyd fod y Protocol wedi cael ei adolygu, a bod y Swyddog Monitro wedi argymell oedi cyn ei gylchredeg i Aelodau, oherwydd faint o wybodaeth sy'n cael ei anfon i'r Aelodau ar hyn o bryd.

Eitem 13 – Hawliau Unigol fel Aelodau – Nodyn Briffio i Aelodau – mae'r argymhelliad uchod yn sefyll ar gyfer yr eitem hon hefyd.

PENDERFYNWYD bod y Pwyllgor Safonau yn derbyn y cynigion uchod gan y Swyddog Monitro.

Gweithredu: Cylchredeg Eitemau 12 ac 13 uchod ar y sail a awgrymwyd gan y Swyddog Monitro.

Eitem 17 – Cynghorau Tref a Chymuned yn Mabwysiadu'r Protocol Datrysiad Lleol

Nodwyd y bydd cyfarfod nesaf y Fforwm Pwyllgorau Safonau yn cael ei gynnal yn Sir y Fflint ar ddyddiad i'w gadarnhau, ac y bydd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn codi'r mater hwn yn y Fforwm nesaf.

PENDERFYNWYD nodi'r uchod.

Gweithredu: Cadeirydd y Pwyllgor Safonau i godi'r mater hwn yn nghyfarfod nesaf y Fforwm Pwyllgorau Safonau rhanbarthol.

3. DATBLYGIAD A HYFFORDDIANT AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad cynnydd gan y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar y cyfleoedd datblygu a gynigiwyd i Aelodau etholedig ers cyflwyno'r adroddiad blaenorol i'r Pwyllgor hwn ar 12 Medi 2018.

Adroddodd y Rheolwr Datblygu AD fod 10 o sesiynau datblygu ffurfiol ychwanegol wedi cael/yn cael eu cynnig i Aelodau rhwng 12 Medi 2019 a Mawrth 2019, yn ymwneud ag ystod o feysydd pwnc, rhai ohonynt yn fandadol. Nodwyd fod nifer dda wedi mynychu'r Sesiynau Sgriwtini ar Ddatblygu Aelodau.

Adroddodd y Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol ar y canlynol:-

- Yn ystod 2019/20 bwriedir datblygu a marchnata E-ddysgu ymhellach er mwyn annog yr Aelodau i gynyddu eu defnydd o'r modiwlau. Nodwyd y gellid newid y llwyfan mae'r Cyngor yn ei ddefnyddio ar hyn o bryd am fersiwn mwy llyfn, sy'n haws cael mynediad ati. Yn y cyfamser mae AD yn gwneud gwaith gyda CLlLC a'r Bwrdd Iechyd i wella'r system gyfredol.
- Cafodd holiadur sgiliau TGCh ei gylchredeg i'r holl Aelodau ym mis Ionawr i sefydlu anghenion hyfforddiant. Mae'r adborth wedi'i ddwyn ynghyd a bydd sesiynau hyfforddiant pwrpasol yn cael eu trefnu i gwrdd ag anghenion hyfforddiant unigol yr Aelodau. Mynegwyd pryder nad oedd wedi bod yn bosib cael mynediad i wybodaeth benodol trwy I-pads, yn arbennig y modiwlau E-ddysgu. Nodwyd fod staff AD yn gweithio'n agos gyda'r tîm TGCh ar ddarpariaeth amgen i wneud y broses yn haws i ddefnyddwyr.
- Mae rhai Aelodau wedi mynegi yr hoffent fynd ar hyfforddiant cyfryngau cymdeithasol pellach ar Twitter a Facebook.

- Amlygwyd yr angen i Aelodau gofnodi eu hyfforddiant ar-lein yn syth ar ôl mynychu unrhyw sesiynau hyfforddiant. Cafwyd cais i gael ffordd i'r Aelodau allu cofnodi hyfforddiant yn electronig.
- Mewn perthynas ag Adolygiadau Datblygiad Personol (ADP), roedd rhywfaint o adborth wedi'i dderbyn gan yr Arweinyddion Grwpiau. Bydd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn monitro cynnydd trwy gyfarfodydd yr Arweinyddion Grwpiau.
- Mae gwaith yn mynd rhagddo ar y Rhaglen Ddatblygu ar gyfer 2019/20. Bydd adborth a gafwyd ar anghenion datblygu yr Aelodau o ADP, arweiniad gan yr Uwch Dîm Arweinyddiaeth ac Arweinyddion Grwpiau yn cael eu cynnwys yn y Rhaglen. Bydd y Cynllun yn cael ei gyflwyno i'w ystyried gan y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ym mis Mawrth 2019, ac wedi hynny gan y Cyngor llawn yn ei gyfarfod ym mis Mai 2019.

Mynegwyd pryderon ynglŷn â'r diffyg presenoldeb gan Aelodau mewn rhai sesiynau hyfforddiant, a'r angen i roi sylw i'r mater hwn. Adroddodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd fod yr Arweinyddion Grwpiau yn cael eu hatgoffa'n rheolaidd am y cyfleoedd hyfforddiant sydd ar gael i'r Aelodau.

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar p'un a fyddai'r Aelodau efallai'n wynebu canlyniadau am beidio mynychu hyfforddiant mandadol. Ymatebodd y Swyddog Monitro nad oes unrhyw gosbau clir am beidio mynychu, ond eglurodd y gallai'r Pwyllgor Safonau gyhoeddi data cydymffurfiaeth o'r fath mewn adroddiad i'r Pwyllgor Safonau, petaent yn dymuno gwneud hynny. Nid oedd y Pwyllgor yn ffafrio'r opsiwn hwn a theimlai fod gan Arweinyddion Grŵp gyfrifoldeb i sicrhau bod Aelodau'n mynychu'r hyfforddiant y mae arnynt ei angen i gyflawni eu rôl, yn enwedig hyfforddiant mandadol.

Soniodd y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd am yr angen i sicrhau bod y pedwar aelod cyfetholedig ar y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol a'r ddau aelod cyfetholedig ar y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn cael y cyfle i fynychu sesiynau hyfforddiant. Nodwyd fod sesiwn hyfforddiant wedi'i threfnu gan y Swyddogion Sgriwtini ar gyfer yr aelodau cyfetholedig Sgriwtini ar 9 Ebrill 2019.

Canolbwyntiodd y drafodaeth ar arfer orau i sicrhau bod aelodau annibynnol yn derbyn gwybodaeth am sesiynau hyfforddiant. Awgrymwyd, a derbyniwyd gan y Pwyllgor, yn ogystal â'r adroddiad blynyddol i'r Cyngor, y dylid hefyd gynhyrchu amserlen chwarterol o sesiynau hyfforddiant ar gyfer yr holl aelodau etholedig a'i hanfon ymlaen at y Swyddogion Arweiniol ar gyfer Safonau, Sgriwtini ac Archwilio a Llywodraethu fel y gallant adnabod unrhyw hyfforddiant corfforaethol a fyddai'n berthnasol i'w haelodau cyfetholedig, ac yna gwneud trefniadau iddynt fynychu'r hyfforddiant hwnnw. Nid ystyriwyd ei bod yn ddoeth anfon y rhestr gyfan o gyfleoedd hyfforddiant i'r holl aelodau cyfetholedig oherwydd efallai na fyddai'n glir iddynt pa sesiynau hyfforddiant fyddai'n briodol a pha rai na fyddai'n briodol.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r cynnydd a wnaed o ran Datblygu Aelodau.**

- **Y Rheolwr Datblygu AD i anfon ffurflenni electronig ar gyfer gwerthuso hyfforddiant ymlaen i'r Aelodau pan fydd yn cylchredeg gwybodaeth am sesiynau hyfforddiant.**
- **Y Cadeirydd i godi'r mater o diffyg presenoldeb gan Aelodau mewn sesiynau hyfforddiant yng nghyfarfod nesaf yr Arweinyddion Grwpiau.**
- **Y Cadeirydd i wneud cais fod yr Arweinyddion Grwpiau yn trafod gydag Aelodau unigol eu rhesymau am beidio mynychu sesiynau hyfforddiant, yn enwedig hyfforddiant mandadol.**
- **Cylchredeg rhestr chwarterol o gyrsiau hyfforddiant i'r Swyddogion Arweiniol ar gyfer y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol (y Rheolwr Sgriwtini), y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu (y Pennaeth Archwilio a Risg) a'r Pwyllgor Safonau (y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro) fel y gallant ei hanfon ymlaen, fel bo'n briodol, i bob aelod cyfetholedig.**

Gweithredu: Gweler y Penderfyniad uchod

4. MATERION AELODAU

Cyflwynwyd – diweddariad gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar y materion canlynol sy'n ymwneud â'r Aelodau:-

- Gan gyfeirio at Adroddiadau Blynyddol yr Aelodau ar gyfer 2017/18, nodwyd bod 29 o Aelodau wedi cwblhau a chyhoeddi eu hadroddiadau ar-lein bellach.
- Cafodd y mater o Aelod oedd heb gwblhau ei Gofrestr o Ddiddordebau ei drafod yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau. Roedd y Cadeirydd wedi ysgrifennu at yr Aelod ynglŷn â'r mater, ac rydym bellach wedi derbyn cadarnhad fod yr Aelod dan sylw wedi ymateb i gais y Cadeirydd.
- Disgwylir Mesur Llywodraeth Leol newydd ar ddiwedd 2019. Nodwyd nad yw'n glir ar hyn o bryd beth fydd y newidiadau o ran disgwyliadau a gofynion ar aelodau etholedig mewn perthynas â pherfformiad/cyhoeddi gwybodaeth; na sut bydd y rhain yn cael eu rheoli.
- Trefnwyd y bydd yr Adroddiadau Blynyddol yn cael eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor erbyn 30 Mehefin 2019.
- Nodwyd nad oedd y bwriad i ailgyflwyno cais y Cyngor am y Siarter Cefnogi a Datblygu Aelodau gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi digwydd yn ystod Chwarter 3, 2018/19; yn groes i'r ymrwymiad blaenorol, oherwydd penderfynwyd fod angen i'r Strategaeth Datblygu Aelodau am y 3 blynedd nesaf fod mewn lle cyn cyflwyno'r cais. Bydd y Strategaeth Datblygu Aelodau am y 3 blynedd nesaf yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ym mis Mawrth 2019 i'w chymeradwyo, ac wedyn caiff ei chyflwyno i CLlLC, gyda'r cais am statws siarter, erbyn diwedd mis Mawrth 2019.
- Gan gyfeirio at y gwiriadau GDG, mae'r holl Aelodau wedi cwblhau'r broses gofrestru. Bydd y gwiriadau yn cael eu hadolygu a'u diweddaru yn unol â gofynion y polisi.
- Mae Bywgraffiadau'r Aelodau nawr ar gael ar wefan y Cyngor ac maent yn cynnwys presenoldeb mewn cyfarfodydd Pwyllgor a chofnodion hyfforddiant.

Fodd bynnag, tra bod y wybodaeth am bresenoldeb yn cael ei diweddaru'r awtomatig, bydd angen i'r Aelodau ddiweddaru eu gwybodaeth eu hunain yn rheolaidd ar hyfforddiant.

- Mewn perthynas ag aelodaeth yr Aelodau ar gyrff allanol, mae dolenni bellach ar gael ar wefan y Cyngor. Nodwyd y bydd angen adolygu'r atodlen o gyrff allanol mewn ymgynghoriad â'r Arweinyddion Grwpiau a'i hadrodd i'r Cyngor ym mis Mai 2019. Bydd y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn monitro gwaith y prif bartneriaethau ar Raglen Waith y Pwyllgor.
- Nodwyd nad oes cyfleuster ar y system Modern.Gov i aelodau cyfetholedig allu cyhoeddi eu datganiadau o ddiddordeb ar-lein.

PENDERFYNWYD:-

- **Unwaith y daw disgwyliadau'r Mesur Llywodraeth Leol newydd yn glir, y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd i gynnwys y disgwyliadau hynny yn ei adroddiad nesaf i'r Pwyllgor Safonau, a sut y byddant yn cael eu mesur, eu monitro, eu hadrodd a'u cefnogi.**
- **Bod y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd yn cylchredeg copi o'r cais am Siarter Cymru ar gyfer Cefnogi a Datblygu Aelodau gan CLlLC i aelodau'r Pwyllgor Safonau er gwybodaeth yn unig**.
- **Nodi pob cynnydd arall fel y manylir yn yr adroddiad.**

Gweithredu: Gweler y Penderfyniad uchod

5. CWYNION AM YMDDYGIAD I OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar y diweddariad chwarterol am gwynion a dderbyniwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ffurf matrics, ar gyfer (a) Cynghorwyr Sir, a (b) Cynghorwyr Tref a Chymuned.

Adroddodd y Swyddog Monitro na chyflwynwyd unrhyw gwynion yn erbyn Cynghorwyr Sir Ynys Môn yn ystod Chwarter 2, 2018/19 (Gorffennaf i Medi 2018). Nododd fod un cwyn wedi'i gwneud yn erbyn Cynghorydd Tref a Chymuned am yr un cyfnod, ac mae'r Ombwdsmon yn ystyried y gŵyn honno.

Nodwyd na chyflwynwyd unrhyw gwynion yn erbyn Cynghorwyr Sir Ynys Môn ar gyfer Chwarter 3, 2018/19 (Hydref i Ragfyr 2018).

Adroddodd y Swyddog Monitro, ers mis Rhagfyr, fod dwy gŵyn arall wedi'i derbyn yn erbyn yr un Cyngor Tref a Chymuned, un gan aelod o'r cyhoedd, a'r llall gan aelod etholedig. Cafodd un o'r cwynion ei gwrthod, ac mae'r llall dan ystyriaeth ar hyn o bryd.

Gadawodd y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas y cyfarfod am 3.15 pm

Mynegodd yr Aelodau bryder nad oedd un gŵyn wedi cael ei datrys o fewn cyfnod targed yr Ombwdsmon o chwe mis.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r adroddiad a'r atodiadau.**
  Bodd y Swyddog Monitro yn ysgrifennu at yr Ombwdsmon yn mynegi pryder y Pwyllgor Safonau ynglŷn â'r oedi wrth gwblhau ei ymchwiliad i'r gŵyn hon yn erbyn Cynghorydd Tref a Chymuned, gan i'r gŵyn gael ei chyflwyno ym mis Awst 2018.

Gweithredu: Gweler y Penderfyniad uchod

6. PENDERFYNIADAU OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn crynhoi'r wybodaeth a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) yn ei Lyfrau Achosion chwarterol o gwynion o dan y Cod Ymddygiad.

Roedd y cwynion yr oedd yr Ombwdsmon wedi ymchwilio iddynt yn ymwneud â honiadau o dorri'r Cod Ymddygiad i Aelodau, fel roedd wedi'i gynnwys yn ei Lyfrau Achosion chwarterol ar gyfer Gorffennaf a Hydref 2018.

Cyfeiriodd y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) at gŵyn a wnaed yn erbyn aelod o Gyngor Tref Saltney mewn perthynas â thorri'r Cod Ymddygiad yng nghyswllt eithriad (i bob pwrpas, eithriad yw caniatâd arbennig sydd wedi'i ymgorffori yn y Cod). Roedd y Cynghorydd wedi gofyn am gyngor gan swyddog ac wedi cael cyngor. Fodd bynnag, nid oedd yn amlwg o'r crynodeb p'un a gredai'r Ombwdsmon fod cyngor y swyddog yn gywir ai peidio, oherwydd y data annigonol a gyflwynwyd fel rhan o grynodeb yr Ombwdsmon. Awgrymwyd bod y Pwyllgor Safonau yn cysylltu â'r Ombwdsmon i gael eglurhad ynghylch p'un a oedd y cyngor a roddwyd yn gywir ai peidio.

Cyfeiriwyd at gŵyn a wnaed gan unigolyn yn erbyn Cynghorydd o Gyngor Sir Ceredigion mewn perthynas â thorri'r Cod Ymddygiad. O'r wybodaeth a gyflwynwyd yn yr adroddiad, nid oedd yn glir p'un a oedd yr achwynydd yn swyddog, yn aelod neu'n drydydd parti.

Tynnodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau sylw hefyd at gofnodion cyfarfod Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd yn Hwlffordd ar 5 Medi, 2018, oedd yn nodi bod Cynghorydd a oedd wedi torri'r Cod, ac wedyn wedi ymddeol o'r Cyngor, wedi derbyn cerydd cyhoeddus am ei ymddygiad.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r adroddiad a'r atodiadau.**
- **Bod Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn ysgrifennu at yr Ombwdsmon i geisio:**

  - **eglurhad ynghylch a oedd y cyngor a roddwyd i aelod o Gyngor Tref Saltney yn gywir mewn gwirionedd.**

- **cadarnhad ynghylch a oedd yr achwynydd yn achos Cyngor Sir Ceredigion yn swyddog, yn aelod neu'n drydydd parti.**
- **yn amodol ar yr ymateb gan yr Ombwdsmon mewn perthynas â Chyngor Tref Saltney, bod y Swyddog Monitro yn ceisio cael gwybodaeth bellach os oes angen gan Glerc Cyngor Tref Saltney, ar y sail y byddai'r fath wybodaeth yn cael ei golygu a'i rhannu'n gyfrinachol gydag aelodau'r Pwyllgor Safonau er gwybodaeth yn unig.**
- **Ar ôl cael digon o wybodaeth, bod y Swyddog Monitro yn trafod canlyniad achos Cyngor Tref Saltney gyda'r Swyddogion Monitro rhanbarthol eraill.**

Gweithredu: Gweler y Penderfyniad uchod

7. PENDERFYNIADAU PANEL DYFARNU CYMRU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro mewn perthynas â phenderfyniadau a wnaed ac a gyhoeddwyd gan Banel Dyfarnu Cymru ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 12 Medi 2018.

Dywedodd y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) fod un achos wedi'i adrodd i'r Panel, oedd yn ymwneud â chyn Gynghorydd Sir o Gyngor Sir Fynwy yn torri'r Cod Ymddygiad, am ei fod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth i eraill, ac wedi anfon e-byst at Brif Weithredwr Cyngor Sir Fynwy oedd yn cynnwys datganiadau homoffobig. Cafodd yr achos yn erbyn y Cynghorydd ei adrodd yng nghyswllt ei rôl fel Chynghorydd Cymuned, nid fel Cynghorydd Sir.

Roedd yr Ombwdsmon wedi codi'r mater yn y Gynhadledd Pwyllgorau Safonau, lle teimlwyd yn gyffredinol fod penderfyniad y Panel Dyfarnu i wahardd y Cynghorydd am ddau fis, yn rhy drugarog. Roedd aelodau'r Pwyllgor Safonau hefyd yn teimlo nad oedd y gwaharddiad yn ddigon.

PENDERFYNWYD nodi cynnwys yr adroddiad a'r crynodeb o'r achos.

Gweithredu: Dim

8. PANEL DYFARNU CYMRU (PDC) – CANLLAW AR GOSBAU

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) ar y Canllaw Cosbau newydd a gyhoeddwyd gan Banel Dyfarnu Cymru, ac a ddaw i rym ar 1 Medi 2019.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod copi o'r Canllaw wedi'i gylchredeg i aelodau'r Pwyllgor Safonau ar 4 Hydref 2018. Dywedodd efallai na fyddai'r Canllaw ond yn berthnasol i'r Pwyllgor Safonau pan fydd yn ystyried cyfeiriad gan yr Ombwdsmon mewn perthynas ag achos o dorri'r Cod Ymddygiad. Nodwyd fod y Pwyllgor Safonau yn rhoi ystyriaeth ofalus i'r Canllaw a gyhoeddwyd gan PDC pan fydd yn delio gyda chwynion ac yn pennu cosbau.

Tynnodd yr Is-gadeirydd sylw at y ffaith fod y gair 'cosbi' yn cael ei ddefnyddio yn y Canllaw ar Gosbau. Teimlai y dylai'r geiriad gael ei addasu i ddarllen 'hyrwyddo ymddygiad da' yn hytrach na chosbi.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r wybodaeth a oedd wedi'i chynnwys yn y Canllaw ar Gosbau.**
- **Nad oes gofyn i aelodau cyfredol y Pwyllgor Safonau fynd ar hyfforddiant ar y Canllaw ar Gosbau (er hyn, efallai y daw hyn yn berthnasol petai'r Pwyllgor yn derbyn cyfeiriad gan yr Ombwdsmon); ond,**
- **Dylid darparu hyfforddiant i unrhyw aelodau newydd o'r Pwyllgor Safonau ar ôl mis Ionawr 2019.**

9. CEISIADAU AM GANIATÂD ARBENNIG

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) yn rhoi manylion am y ceisiadau am ganiatâd/au arbennig a gafodd eu hystyried gan Banel Caniatâd Arbennig y Pwyllgor Safonau er cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau.

Adroddodd y Swyddog Monitro ar y ceisiadau canlynol am ganiatâd/au arbennig:-

- 28 Ionawr, 2019 – rhoddwyd caniatâd arbennig heb gyfyngiadau i Arweinydd y Cyngor mewn perthynas â diddordebau sy'n rhagfarnu yng nghyd-destun y rhaglen moderneiddio ysgolion yn nalgylch Amlwch a'r prosiect moderneiddio ar gyfer Addysg Ôl-16 yn y Sir.
- 7 Mawrth 2019 – rhoddwyd caniatâd arbennig bloc i 8 aelod o Gyngor Cymuned Llaneilian i oresgyn nifer o wahanol ddiddordebau sy'n rhagfarnu mewn perthynas â'r rhaglen moderneiddio ysgolion yn nalgylch Amlwch.
- Bod y Pwyllgor yn derbyn gwybodaeth ysgrifenedig ar ganiatadau arbennig eraill a nodwyd yn 3.3 (Cyngor Cymuned Llaneilian) a 3.4 (caniatâd arbennig bloc gan 5 aelod o'r Pwyllgor Gwaith) yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Medi, 2019.

Nodwyd fod gwrandawiad wedi'i drefnu ar gyfer 22 Mawrth 2019 i ystyried cais bloc am ganiatâd arbennig gan 5 Aelod o'r Pwyllgor Gwaith sy'n neiniau/teidiau i bobl ifanc ar Ynys Môn a allai gael eu heffeithio gan unrhyw benderfyniad ar y prosiect moderneiddio ar gyfer Addysg Ôl-16.

PENDERFYNWYD:-

- **Bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi'r caniatadau arbennig a roddwyd a'r seiliau a'r amgylchiadau y rhoddwyd hwy ynddynt.**
- **Bod cofnodion drafft y Panel Caniatadau Arbennig a gynhaliwyd ar 28 Ionawr 2019, wedi cael eu cadarnhau'n gywir gan aelodau'r Panel yn unig (Michael Wilson, Denise Harris-Edwards a John R Jones).**
- **Bod y Pwyllgor yn derbyn gwybodaeth ysgrifenedig ar ganiatadau arbennig eraill a nodwyd yn 3.3 (Cyngor Cymuned Llaneilian) a 3.4**

(caniatâd arbennig bloc gan 5 aelod o'r Pwyllgor Gwaith) yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Medi, 2019.

- **Bod y Pwyllgor Safonau wedi cytuno i newid i'r Ffurflen Gais/Caniatâd Safonol am Ganiatâd Arbennig i gynnwys cyfeiriad pendant fel rhan o'r gwymplen "caniatâd", i ganiatáu i Aelod sy'n cael caniatâd arbennig gymryd rhan ym mhob cyfarfod cyhoeddus, cyfarfodydd cyrff allanol a chyfarfodydd anffurfiol ac ati. Cytunwyd i gynnwys y geiriad canlynol ar y ffurflen: *"os yn berthnasol, i gynnwys cyfranogiad llawn mewn cyfarfodydd cyhoeddus, cyfarfodydd unrhyw gyrff allanol ac unrhyw gyfarfodydd neu drafodaethau eraill nad ydynt wedi eu nodi'n benodol yn y caniatâd arbennig".***

10. CYNGHORAU TREF A CHYMUNED – Y PRAESEPT A HYFFORDDIANT I GLERCOD

Cyflwynwyd – adroddiad diweddaru yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor Safonau ar 12 Medi 2018, lle trafodwyd y mater o gynnwys swm ar gyfer hyfforddiant (Clercod ac aelodau) yn y swm praesept sy'n cael ei osod gan bob Cyngor Tref a Chymuned.

Adroddodd y Cyfreithiwr yr anfonwyd gohebiaeth ar 6 Tachwedd 2018 at 16 o Gynghorau Tref a Chymuned a oedd eisoes wedi ymateb yn gadarnhaol i e-bost yn gofyn iddynt gynnwys swm ar gyfer hyfforddiant wrth osod y praesept. Derbyniwyd 12 ymateb allan o'r 16 ac mae pob Cyngor Tref a Chymuned sydd wedi ymateb wedi cynnwys elfen o hyfforddiant yn y praesept. Nodwyd na fu unrhyw gyswllt pellach gyda'r 24 o Gynghorau Tref a Chymuned nad oedd wedi ymateb i gais y Pwyllgor Safonau.

Awgrymwyd anfon llythyr gan y Pwyllgor Safonau at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned ac aelodau'r Pwyllgor Safonau yn amgáu matrics sy'n rhoi manylion yr ymatebion a dderbyniwyd, ac yn enwi'r Cynghorau sydd heb ymateb, er mwyn amlygu pwysigrwydd yr hyn mae'r Pwyllgor yn ei ofyn.

PENDERFYNWYD:-

- **Nodi'r wybodaeth a gyflwynwyd yn yr adroddiad mewn perthynas â'r Cynghorau Tref a Chymuned.**
- **Anfon llythyr gan y Pwyllgor Safonau at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned ac aelodau'r Pwyllgor Safonau yn amgáu matrics sy'n rhoi manylion yr ymatebion a dderbyniwyd, ac yn enwi'r Cynghorau sydd heb ymateb, er mwyn amlygu pwysigrwydd yr hyn mae'r Pwyllgor yn ei ofyn.**

11. ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEB Y CYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Cyflwynwyd – adroddiad gan y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Gorfforaethol) ar adolygiadau a wnaeth y Pwyllgor Safonau mewn pum Cyngor Tref a Chymuned yn ystod mis Rhagfyr 2018, a Ionawr a Chwefror 2019, i sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad.

Yn dilyn yr adolygiad, anfonwyd llythyr personol at Glerc a Chadeirydd pob Cyngor Tref a Chymuned a gymerodd ran, yn rhoi cyngor penodol iddynt.

Trafododd y Pwyllgor yr opsiynau oedd ar gael mewn perthynas â dosbarthu'r adroddiad cyffredinol a baratowyd ym mis Chwefror 2019 i holl aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned yn rhoi manylion am ganlyniad yr ymarfer.

Cadarnhau y gellir anfon yr adroddiad a baratowyd ym mis Chwefror 2019 at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned, gyda chais eu bod yn trafod yr adroddiad mewn cyfarfod o'r Cyngor Tref neu Gymuned a bod copi o'r cofnodion yn cael ei anfon ymlaen i'r Pwyllgor Safonau.

Bod y Swyddog Monitro yn paratoi adroddiad diweddaru i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2019, yn rhoi manylion yr ymatebion a dderbyniwyd.

Bod y Pwyllgor Safonau wedi cytuno i'r Cyfreithiwr (Llywodraethiant Gorfforaethol) adolygu'r Nodyn Cyngor Methodoleg a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ym mis Medi 2018 a'r Nodyn Cyngor ar Ddiddordebau Personol ac sy'n Rhagfarnu i Gynghorau Tref a Chymuned a ddylai gael ei gylchredeg gyda'r Nodyn Cyngor y cyfeirir ato ym mhwynt bwled 2 uchod.

Atgoffa Cynghorau Tref a Chymuned y bydd gwybodaeth ynglŷn â chynigion y Pwyllgor Safonau uchod yn cael ei chofnodi yn nghofnodion y cyfarfod hwn a'i chyhoeddi ar-lein.

PENDERFYNWYD:

- **Nodi cynnwys yr adroddiad.**
- **Cadarnhau y gellir anfon yr adroddiad a baratowyd ym mis Chwefror 2019 at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned, gyda chais eu bod yn trafod yr adroddiad mewn cyfarfod o'r Cyngor Tref neu Gymuned a bod copi o'r cofnodion yn cael ei anfon ymlaen i'r Pwyllgor Safonau.**
- **Bod y Swyddog Monitro yn paratoi adroddiad diweddaru i gyfarfod nesaf y Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2019, yn rhoi manylion yr ymatebion a dderbyniwyd.**
- **Derbyn newidiadau i'r Nodyn Briffio yn yr adroddiad.**
- **Bod y Pwyllgor Safonau wedi cytuno i'r Cyfreithiwr (Llywodraethiant Gorfforaethol) adolygu'r Nodyn Cyngor Methodoleg a gyflwynwyd i'r Pwyllgor hwn ym mis Medi 2018 a'r Nodyn Cyngor ar Ddiddordebau Personol ac sy'n Rhagfarnu i Gynghorau Tref a Chymuned a ddylai gael ei gylchredeg gyda'r Nodyn Cyngor y cyfeirir ato ym mhwynt bwled 2 uchod.**
- **Atgoffa Cynghorau Tref a Chymuned y bydd gwybodaeth ynglŷn â chynigion y Pwyllgor Safonau uchod yn cael ei chofnodi yn nghofnodion y cyfarfod hwn a'i chyhoeddi ar-lein.**

Daeth y cyfarfod i ben am 4.20 pm

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD	17 MEDI 2019
TEITL YR ADRODDIAD:	DATBLYGIAD AELODAU
ADRODDIAD GAN:	HYFFORDDAI DATBLYGU AD / RHEOLWR DATBLYGU AD
SWYDDOG CYSWLLT:	CHERIE DUFFY/MIRIAM WILLIAMS
PWRPAS YR ADRODDIAD:	DARPARU DIWEDDAROAD AR GYNNYDD Y RHAGLEN DATBLYGU AELODAU

1. CEFNDIR

Pwrpas yr adroddiad hwn yw darparu'r Pwyllgor Safonau â diweddariad ar y cynnydd o ran cyfleoedd datblygu a gynigwyd i Aelodau Etholedig ers cyflwyno'r adroddiad ar 13 Mawrth 2019. Mae'r adroddiad hefyd yn mynd i'r afael ag ymholiadau a godwyd yn y cyfarfod.

2. CYNLLUN HYFFORDDI A DATBLYGU AELODAU

Mae'r Cynllun Hyfforddi a Datblygu Aelodau yn nodi'r holl gyfleoedd hyfforddi a datblygu a gynigwyd i Aelodau Etholedig yn 2019/2020. Mae'r cynllun yn ddogfen sy'n datblygu'n rheolaidd ac a adolygir ac a addasir yn rheolaidd er mwyn bodloni anghenion hyfforddiant Aelodau Etholedig. Y bwriad yw datblygu'r Cynllun Datblygu yn chwarterol ac i'w gyflwyno i'r Pwyllgor Safonau a'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd er mwyn i Swyddogion penodol allu adnabod cyrsiau datblygu addas neu benodol ar gyfer gwahanol gynulleidfaoedd; yn cynnwys y Pwyllgor Sgriwtini, y Pwyllgor Safonau a chyrsiau priodol ar gyfer bob aelod cyfetholedig. Yn ychwanegol at hyn, mae'r tîm Dysgu a Datblygu yn y broses o greu taflen chwarterol i'w hanfon at Aelodau Etholedig a fydd yn darparu gwybodaeth am ddigwyddiadau hyfforddiant sydd ar y gweill. Gweler enghraifft yn Atodiad 4.

Ers 13 Mawrth rydym wedi adolygu ac adnabod anghenion dysgu a datblygu ychwanegol ac fe nodir y rhain yn y cynllun hyfforddiant a Datblygu (gweler Atodiad 1). Mae'r sesiynau datblygu ychwanegol hyn yn y broses o gael eu trefnu yn dilyn cyfnod gwyliau'r haf gan ddechrau ym mis Medi 2019. Mae'r pynciau hyn wedi eu hadnabod o ganlyniad i adborth o Adolygiadau Datblygiad Personol (PDR) a

mewnbwn gan yr UDA. Mae'r cynllun hefyd wedi'i gylchredeg ymysg Arweinyddion Grwpiau.

Mae'r tîm Dysgu a Datblygu yn agored i drafod unrhyw hyfforddiant ychwanegol a gaiff ei adnabod ac i addasu'r Rhaglen Hyfforddiant fel bo'n briodol.

3. GWERTHUSO'R CWRS

Yn ogystal â dosbarthu ffurflenni gwerthuso'r cwrs ar ddiwedd y cwrs, y bwriad yw anfon fersiwn electronig o'r ffurflen (fel y cytunwyd) mewn ymgais i gael cymaint o adborth â phosibl. Hyd yma, does neb wedi llenwi'r ffurflen adborth yn electronig.

4. COFNODI PRESENOLDEB

Mae'r tîm Dysgu a Datblygu yn cofnodi gwybodaeth am gyrsiau a gynigwyd, cyrsiau a fynychwyd ac a wrthodwyd ac atI o fewn eu systemau AD. Yn ogystal â hyn, bydd Aelodau Etholedig yn cael eu hatgoffa ar ddechrau / diwedd pob cwrs hyfforddiant o'r angen iddynt sicrhau eu bod yn cymryd cyfrifoldeb personol i gofnodi'r manylion ar eu cofnod hyfforddiant electronig. Unwaith y byddant wedi eu nodi, byddant yn ymddangos ar wefan y Cyngor o dan enw bob Aelod.

5. E-DDYSGU

Mae E-ddysgu yn parhau i gael ei hyrwyddo fel modd o gyd-ddatblygiad. Mae manylion y modiwlau a gafodd eu hymgymryd â nhw gan Aelodau Etholedig yn ystod y flwyddyn ariannol hon wedi eu nodi yn Atodiad 2.

Mewn cyfarfod diweddar gyda Thîm Datblygu'r GIG nodwyd fod diweddariadau i'r llwyfan E-ddysgu yn ceisio gwella'r profiad ar gyfer y defnyddiwr a'r gweinyddwr ac y bydd y system yn llawer haws i'w defnyddio a chael mynediad iddi yn y dyfodol.

Yn unol â'r diweddariadau hyn, mae mynediad i'r modiwlau E-ddysgu drwy'r iPad hefyd i gael ei ddatblygu. Mae mwyafrif y modiwlau bellach ar gael drwy'r iPad. Gweler Atodiad 1 am restr lawn o'r modiwlau.

Bydd manylion unrhyw ddatblygiadau pellach yn cael eu hanfon allan wrth iddynt godi.

Ynghyd â'r uchod, mae'r tîm Dysgu a datblygu yn gweithio ochr yn ochr â thîm Archwilio'r Awdurdod er mwyn helpu i greu modiwl E-ddysgu Archwilio. Mae'r fenter hon yn ganlyniad uniongyrchol i ymrwymiad a wnaed gan yr holl Awdurdodau Lleol yng Nghymru i CLlLC i greu llyfrgell ddatblygedig o fodiwlau ar gyfer Aelodau Etholedig. Rhagwelir y bydd y prosiect hwn wedi'i gwblhau erbyn Medi 2020.

6. SGILIAU TGCH

Yn dilyn yr holiadur TG a ddosbarthwyd i Aelodau Etholedig ddechrau 2019; mae'r tîm Dysgu a Datblygu wedi bod yn cydweithio'n agos â Swyddogion TGCh a Gwasanaethau Democrataidd mewn ymgais i fodloni anghenion hyfforddiant yr Aelodau Etholedig. Fel rhan o'r gwaith partneriaeth hwn, mae llawlyfr wedi'i gynhyrchu a'i ddosbarthu fesul penodau, dros gyfnod o wythnosau.

Mae'r wybodaeth wedi'i dosbarthu ar ffurf y penodau canlynol:

- Cadw eich iPad yn Iach / Apiau a gefnogir gan y Cyngor
- Defnyddio E-bost a'r Calendr
- Docs@Work (Gwneud nodiadau a golygu dogfennau)
- Argraffu / Defnyddio Web@Work

Mae fersiwn lawn o'r llawlyfr hefyd wedi'i chylchredeg.

Yn ogystal â dosbarthu'r llawlyfr, cynigiodd y timau Dysgu a Datblygu a TGCh gymorth ychwanegol i'r Aelodau Etholedig ar ffurf sesiynau iPad 'galw heibio'. Hyd yma, ychydig iawn o Aelodau Etholedig sydd wedi manteisio at y sesiynau 'galw heibio', fodd bynnag er mwyn sicrhau bod cymorth parhaus ar gael mae dwy sesiwn arall wedi eu trefnu ar gyfer Hydref a Rhagfyr.

Bydd manylion y sesiynau hyn yn cael eu cyhoeddi yn y man.

7. HYFFORDDIANT CYFRYNGAU CYMDEITHASOL

Yn dilyn yr hyfforddiant Cyfryngau Cymdeithasol a gynigwyd i Aelodau Etholedig ym mis Rhagfyr 2018, dosbarthwyd gohebiaeth ddilynol er mwyn sefydlu a oedd angen cymorth ychwanegol. Dim ond dau Aelod Etholedig fynegodd ddiddordeb mewn sefydlu llwyfannau ar y Cyfryngau Cymdeithasol felly yn hytrach na threfnu sesiwn grŵp arall, penderfynwyd darparu cymorth ar sail unigol.

Mae cyswllt wedi'i wneud â'r rhai hynny a fynegodd ddiddordeb i ddechrau er mwyn gallu datblygu hyn ymhellach.

8. CYFLWYNIAD POWERPOINT GDPR

Mae'r cyflwyniad o'r hyfforddiant GDPR a gynhaliwyd ym mis Chwefror 2019 wedi'i gyfieithu ac ar gael ar gyfer Aelodau Etholedig i gael mynediad ato drwy MonITor. Mae sesiynau GDPR pellach wedi eu trefnu ar gyfer yr hydref er mwyn i'r rhai hynny nad oedd yn gallu mynychu'r hyfforddiant Gorfodol gael cyfle arall i wneud hynny. Bydd y gwahoddiad hwn yn cynnwys Aelodau'r Pwyllgor Safonau ac Aelodau Cyfetholedig.

9. HYFFORDDIANT CYDRADDOLDEB AC AMRYWIAETH

Trefnwyd dwy sesiwn Cydraddoldeb ac Amrywiaeth ac fe'u darparwyd ar gyfer Aelodau Etholedig, Aelodau Lleyg a'r Pwyllgor Safonau.

Darparodd y sesiwn gyntaf drosolwg cyffredinol tra roedd yr ail sesiwn yn canolbwyntio fwy ar Asesiadau Effaith Cydraddoldeb ac Amrywiaeth. Mynychodd cyfanswm o 27 allan o 38 y sesiwn Asesu Effaith Cydraddoldeb. Mae Sesiynau Cydraddoldeb ac Amrywiaeth pellach wedi eu cynllunio er mwyn targedu'r rheini nad oeddent yn gallu mynychu'r sesiynau blaenorol. Am fanylion presenoldeb ar y cwrs hwn a'r holl gyrsiau Gorfodol eraill, gweler Atodiad 3.

Mae fersiwn wedi'i chyfieithu o'r cyflwyniad bellach ar gael ar MonITor.

Mae sesiynau hyfforddiant Cydraddoldeb ac Amrywiaeth pellach wedi eu trefnu ar gyfer yr hydref er mwyn i'r rhai hynny nad oeddent yn gallu mynychu'r hyfforddiant Gorfodol hwn gael cyfle i wneud hynny. Mae hyn yn cynnwys Aelodau'r Pwyllgor Safonau ac Aelodau Cyfetholedig.

10. CRYNODEB

I gloi, argymhellir fod y materion a nodir mewn perthynas â'r Rhaglen Hyfforddi a Datblygu ar gyfer Aelodau Etholedig a'r Rhaglen Datblygu yn cael eu nodi a'u derbyn.

CHERIE DUFFY – HYFFORDDAI DATBLYGU AD
MIRIAM WILLIAMS – RHEOLWR DATBLYGU AD

MEDI 2019

RHAGLEN DATBLYGU AELODAU ETHOLEDIG 2018/19 **(Lle'n bosib, cynhelir sesiynau hyfforddiant ar ddydd Iau/Gwener gan osgoi'r p'nawn Iau cynta pob mis oherwydd sesiynau briffio Aelodau. Lle'n bosib, nodir dyddiadau/amseroedd)**			
Gweithgaredd	**Cynulleidfa**	**Dull**	**Pryd**
Rheoli'r Trysorlys	Pob Aelod Etholedig	Richard Bason	**Tachwedd 2019**
Materion Diogelu 'Mop up'	Pob Aelod Etholedig **(M)**	Annwen M Hughes, Rheolwr Gwasanaeth (Diogelu ac Ymarferydd Sicrhau Ansawdd)	**14eg Tachwedd 2019**
Ddeddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru)	Pob Aelod Etholedig	Alwyn Rhys Jones – Pennaeth Gwasanaeth Oedolion	**Cyflwyniad gan Dafydd Bulman a Rachel Williams.** **Dyddiad: i'w benderfynu**
Penderfynu er Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol)	Pob Aelod Etholedig	Gweithdy – Uwch swyddogion ac aelodau profiadol. Dysgu electronig.	**Dyddiad: i'w benderfynu**
"Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (GDPR)".	Pob Aelod Etholedig **(M)**	Gweithdy ac E-Ddysgu	**25ain Chwefror 2019** **16eg Hydref 2019 ('mop up')**
Cyflwyniad i Gydraddoldeb	Pob Aelod Etholedig **(M)**	E-Ddysgu/Gweithdy	**28ain Mawrth 2019** **'Mop up' 2019/2020**
Arwain Cymuned a Thrin a Thrafod Achosion	Pob Aelod Etholedig	E-ddysgu	**Parhaus**
Dull cenedlaethol o ymdrin ag eiriolaeth statudol – hyfforddiant gweithredu am ddim	Pob Aelod Etholedig	Natalie Brimble TrosGynnal Plant North Wales Advocacy	**5ed Mawrth 2020**
CLILC – Rhaglen Arweinyddiaeth	Aelodau Etholedig Enwebedig	Gweithdai Rhanbarthol	**Medi – Tachwedd 2019**
Trwyddedu - Diweddariad	Aelodau o'r Pwyllgor Cynllunio a Thrwyddedu	Swyddogion Mewnol	**Dyddiad: i'w benderfynu**
Diogelwch Personol a chamdriniaeth ar-lein	Pob Aelod Etholedig	Catrin Love	**Dyddiad: I'w benderfynu**
Cynllunio • Materion Llifogydd • Rôl Aelodau lleol yn y drefn cynllunio	Pob Aelod Etholedig	Swyddogion Mewnol	**18fed Medi 2019**
Delio â Materion Heriol	Pob Aelod Etholedig	David Jones - ACAS	**26th September 2019**

Gweithredu'r Cyfansoddiad	Pob Aelod Etholedig		**Dyddiad: I'w benderfynu**
Arweinyddiaeth Gymunedol a Nodi Grantiau	Pob Aelod Etholedig		**Dyddiad: I'w benderfynu**
Cadeirio Cyfarfodydd	Pob Aelod Etholedig	Ar gael ar y porth Learning@Wales	**Parhaus**

SGILLIAU TGCH

Defnyddio iPads	Pob Aelod Etholedig	Mewnol	Parhaus
General ICT Skills	Pob Aelod Etholedig – Fel angen	Mewnol	Parhaus

MODIWLAU E-DDYSGU

Mae gan y Aelodau Etholedig fynediad hyblyg at y system E-ddysgu. Gweler isod fanylion am y meysydd pwnc cyfredol sydd ar gael. Bydd modiwlau ychwanegol yn cael eu datblygu a'u cyflwyno maes o law. Gellir bellach weld y cyrsiau a nodir gyda (i) isod drwy iPad.

Datblygiad Aelodau	**Yr Iaith Gymraeg**	**Iechyd a Diogelwch**
- Moesau a Safonau (i) - Y Cynghorydd Ward Effeithiol (i) - Sgiliau Siarad Cyhoeddus (i) - Cadeirio Cyfarfodydd (i) - Rhianta Corfforaethol (i) - Penderfyniadau I Genedlaethau'r Dyfodol (i) - Cyflwyniad I Graffu (i)	- Croeso Cymraeg Gwaith (i) - Croeso'n ôl! Cymraeg Gwaith (i)	- Defnyddio Offer Sgriniau Arddangos (OSA) yn Ddiogel (i) - Rheoli Iechyd a Diogelwch (i) - Glendid Bwyd (i)
Llesiant	**Gofal Cwsmer a Sgiliau Proffesiynol**	**Technoleg Gwybodaeth**
- Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol **(M)** - Cyflwyniad I Gydraddoldeb ac Amrywiaeth (i) - Gwybodaeth Iechyd (i) - Ymwybyddiaeth Straen (i) - Cadernid Personol (i) - Atal (i) **(M)** - Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 (i) - Cynllunio Cyn Ymddeol (i) - Diogelu – Ymwybyddiaeth Sylfaenol (i) - Caethwasiaeth Fodern (i) **(M)**	- Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) (i) **(M)** - Ysgrifennu Effeithiol (i) - Rheoli Eich Hun a'ch Amser (i) - Ysgrifennu Cofnodion Effeithiol (i) - Rhoi a Derbyn Adborth (i) - Sgiliau Cyfarfod (i) - Sgiliau Cyflwyno (i) - Deallusrwydd Emosiynol (i) - Hunan Ddatblygiad (i) - Llywodraethu Gwybodaeth yn Gyffredinol (i)	- Ymwybyddiaeth Seibr **(M)**

(M) = Mandadol

Fel dilyniant i gyfarfodydd Cynlluniau Datblygu Personol un i un gael ei cynnal, bydd anghenion pellach yn cael ei adnabod a'i cynnwys (os yn briodol) o fewn y cynllun yma.

Noder bydd rhaglen datblygu Sgriwtini yn rhedeg ochr yn ochr gyda'r rhaglen hon

Atodiad 2 / Appendix 2 - Modiwlau E-ddysgu / E-Learning Modules

Categori E-ddysgu / E-learning Category	Modiwl / Module	Wedi cwblhau / Completed
Modiwlau Datblygiad Aelodau / Member Development Modules	Mosau a Safonau/ Ethics and Standards	Kenneth Hughes Richard Owain Jones Shaun Redmond
	Y Cynghorydd Ward Effeithiol / The Effective Ward Councillor	Margaret Roberts Richard Griffiths Richard Jones Shaun Redmond Robin Williams Dafydd Roberts Margaret Roberts
	Sgiliau Siarad Cyhoeddus / Public Speaking Skills	Margaret Roberts Dafydd Thomas Robin Williams
	Cadeirio Cyfarfodydd / Chairing Meetings	Kenneth Hughes Robin Williams
	Rhianta Corfforaethol / Corporate Parenting	Robin Williams Margaret Roberts
	Penderfyniadau I Genedlaethau'r Dyfodol / Decisions for Future Generations	Robin Williams
	Cyflwyniad I Graffu / Introduction to Scrutiny	Margaret Roberts Robin Williams Dafydd Roberts
Modiwlau Gofal Cwsmer a Sgiliau Proffesiynol / Customer Care and Professional Skills Module	Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) / General Data Protection Regulations	
	Ysgrifennu Effeithiol / Effective Writing	
	Rheoli Eich Hun a'ch Amser / Managing Yourself and Your Time	
	Ysgrifennu Cofnodion Effeithiol / Effective Minute Writing	
	Rhoi a Derbyn Adborth / Giving and Receiving Feedback	
	Sgiliau Cyfarfod / Meeting Skills	
	Sgiliau Cyflwyno / Presentation Skills	
	Deallusrwydd Emosiynol / Emotional Intelligence	Dafydd Rhys Thomas Robin Williams
	Hunan Datblygiad / Self Development	
	General Information Governance	Dylan Rees Dafydd Thomas
Llesiant / Well-Being	Trais yn Erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol / Violence Against Women, Domestic Abuse and Sexual Violence	Robin Williams Dafydd Roberts Nicola Roberts Dafydd Rhys Thomas
	Atal / Prevent	
	Cyflwyniad I Gydraddoldeb ac Amrywiaeth / Introduction to Equality and Diversity	
	Ymwybyddiaeth Straen / Stress Awareness	
	Cadernid Personol / Personal Resilience	
	Deddf Lleisiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 / Well-being of Future Generations (Wales) Act 2015	
	Cynllunio Cyn Ymddeol / Pre-Retirement Planning	
	Diogelu - Ymwybyddiaeth Sylfaenol / Basic Safeguarding Awareness	Robin Williams
	Caethwasiaeth Fodern / Modern Slavery	John Roberts
Iechyd a Diogelwch / Health and Safety	Defnyddio Offer Sgriniau Arddangos (OSA) / The Safe Use of Display Screen Equipment (DSE)	Dafydd Rhys Thomas
	Rheoli Iechyd a Diogelwch / Managing Health and Safety	Dafydd Rhys Thomas
	Modiwl Glendid Bwyd / Food Hygiene Module	
Technoleg Gwybodaeth / Information Technology	Ymwybyddiaeth Seibr / Cyber Awareness	

Atodiad 2 / Appendix 2 - Hyfforddiant Gorfodol / Mandatory Training

	05/06/2018				12/07/2018				14/11/2018				25/02/2019				28/03/2019			
Hyfforddiant / Training	Diogelu / Safeguarding				Arwain yn Ddiogel IOSH Leading Safely				Arwain yn Ddiogel 'Mop Up' / Leading Safely				RhDDC / GDPR				Sesiwn Cydraddoldeb / Equalities Session			
Enw / Name	Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies	Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies	Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies	Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies	Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies
Aled M Jones	✓	✓		✓	✓	✓							✓		✓		✓			✓
Alun Roberts	✓	✓			✓		✓		✓	✓			✓	✓			✓	✓		
Alun W Mummery	✓				✓		✓		✓	✓			✓	✓			✓	✓		
Bob Parry	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Bryan Owen	✓	✓			✓	✓							✓		✓		✓	✓		
Carwyn Elias Jones	✓				✓		✓		✓	✓			✓	✓			✓	✓		
Dafydd Rhys Thomas	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Dafydd Roberts	✓	✓			✓	✓							✓			✓	✓			✓
Dylan Rees	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Eric W Jones	✓	✓			✓	✓							✓		✓		✓	✓		
Glyn Haynes	✓				✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Gwilym Jones	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Ieuan Williams	✓	✓			✓		✓		✓			✓	✓	✓			✓			✓
John Arwel Roberts	✓				✓	✓							✓	✓			✓			✓
John Griffith	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Kenneth P Hughes	✓	✓			✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Lewis Davies	✓	✓			✓		✓		✓			✓	✓	✓			✓	✓		
Llinos Medi Huws	✓				✓		✓		✓	✓			✓		✓		✓	✓		
Margaret M Roberts	✓				✓	✓							✓	✓			✓	✓		
Nicola Roberts	✓	✓			✓		✓		✓	✓			✓		✓		✓		✓	
Peter Rogers	✓	✓			✓			✓	✓	✓			✓	✓			✓	✓		
R Meirion Jones	✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓			✓			✓	✓	✓		
Richard Dew	✓	✓			✓	✓							✓		✓		✓	✓		
Richard Griffiths	✓				✓	✓							✓	✓			✓			✓
Richard Owain Jones	✓				✓		✓		✓			✓	✓		✓		✓			✓
Robert Llewelyn Jones	✓	✓			✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	
Robin W Williams	✓				✓	✓		✓	✓		✓		✓	✓			✓			✓
Shaun J Redmond	✓	✓			✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	✓		
Trefor Lloyd Hughes	✓	✓			✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	
Vaughan Hughes	✓				✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓		✓	
John Mendoza	✓				✓		✓		✓				✓				✓	✓		
Dilwyn Evans					✓												✓	✓		
Anest Frazer					✓												✓	✓		
Islwyn Jones					✓												✓	✓		
Mike Wilson					✓	✓											✓	✓		
Dilys Shaw					✓												✓	✓		
Denise Harris-Edwards					✓												✓	✓		
John R Jones					✓	✓											✓	✓		

16/05/2019			
Hyfforddiant Asesu Effaith Cydraddoldeb / Equality Impact Assessment			
Gwahodd / Invited	Wedi Mynychu / Attended	Ddim wedi Mynychu Non-Attendance	Ymddiheuriadau / Apologies
✓			✓
✓			✓
✓			✓
✓		✓	
✓		✓	
✓	✓		
✓			✓
✓	✓		
✓	✓		
✓		✓	
✓			✓
✓			✓
✓	✓		
✓	✓		
✓	✓		
✓	✓		
✓		✓	
✓			✓
✓			✓
✓		✓	
✓	✓		
✓		✓	
✓	✓		
✓			✓
✓		✓	
✓		✓	
✓	✓		
✓		✓	
✓		✓	✓
✓		✓	
✓		✓	
✓			
✓			
✓			
✓	✓		
✓			
✓			
✓	✓		

Rhaglen Hyfforddiant i Aelodau Etholedig

Croeso i'r Diweddariad Chwarterol cyntaf ar Hyfforddiant Aelodau Etholedig.

Isod fe welwch restr o'r Cyfleoedd Hyfforddiant a Datblygu a fydd yn cael eu cynnal rhwng mis Medi a Rhagfyr 2019.

Delio gyda Sefyllfaoedd Heriol

Bydd y sesiwn hyfforddiant yma yn edrych ar y sgiliau, y wybodaeth a'r hyder sy'n angenrheidiol i allu adnabod materion a sefyllfaoedd heriol ac i ddelio gyda gwrthdaro yn fwy effeithiol.

26 Medi 2019

GDPR (ychwanegol)

Bydd y cwrs hwn yn rhoi cyflwyniad i'r Ddeddf GDPR ac yn egluro'r newidiadau mewn cyfrifoldebau unigol. Mae'r cwrs yn sesiwn ychwanegol ac yn orfodol dim ond i'r Aelodau Etholedig oedd heb fynychu'r sesiwn flaenorol ym mis Chwefror.

16 Hydref 2019

Diogelu (ychwanegol)

Mae'r sesiwn hyfforddiant yma yn rhoi trosolwg o'ch cyfrifoldebau diogelu yn eich rôl fel Aelod Etholedig ac yn eich rôl yn y gymuned. Mae'n orfodol i bob Aelod Etholedig a oedd wedi methu mynychu'r sesiwn hyfforddiant yn 2018 i gymryd rhan yn y sesiwn hon.

14 Tachwedd 2019

Porth E-Ddysgu

Nodwch os gwelwch yn dda ei bod yn orfodol i'r holl staff ac Aelodau Etholedig gwblhau'r modiwlau E-ddysgu canlynol:

Canllaw TG: Gweler ynghlwm y Llyfryn TG i Aelodau Etholedig

This page is intentionally left blank

ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
Pwyllgor:	**Pwyllgor Safonau**
Dyddiad :	**17 Medi, 2019**
Teitl:	**Materion Aelodau Etholedig**
Pwrpas yr adroddiad:	**Adrodd ar gynnydd hyd yma**
Awdur:	**Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd**

1.0 Cefndir

Diben yr adroddiad hwn ydi diweddaru'r Pwyllgor ar wahanol faterion yn ymwneud ag Aelodau.

1.1 Adroddiadau Blynyddol gan Aelodau

Fe adroddwyd i'r cyfarfod diwethaf ar drefniadau ar gyfer paratoi adroddiadau blynyddol am y cyfnod 2018 - 19.

Mae rhan 5 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn gosod cyfrifoldeb ar Awdurdod Lleol i sicrhau bod trefniadau mewn lle er mwyn i Aelodau baratoi adroddiadau blynyddol ar eu gwaith.

O safbwynt adroddiadau blynyddol ar gyfer 2018 / 19 mae 28 o Aelodau bellach wedi paratoi adroddiadau hyd yn hyn.

Mae modd gweld yr adroddiadau a baratowyd hyd yma ar y linc isod:

https://www.ynysmon.gov.uk/cy/Cyngor/Cynghorwyr-AC-AS-ASE/Adroddiadau-blynyddol-y-cynghorwyr.aspx

<u>Diweddarwyd Arweinyddion Grwpiau ar y gwaith o baratoi adroddiadau. Bydd adroddiad ar wahân i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn ystod 2019/20 ynghylch y flwyddyn ariannol bresennol. Bydd hyn hefyd yn cynnwys unrhyw ddisgwyliadau penodol ar Aelodau yn y Mesur Llywodraeth Leol a gyhoeddir yn y dyfodol.</u>

1.2 Siarter Datblygu a Chefnogi Aelodau

Yn ogystal, adroddwyd i'r cyfarfod diwethaf ar y bwriad i baratoi ail asesiad ar gyfer anghenion Siarter Datblygu a chefnogi Aelodau, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Cyflwynwyd tystiolaeth i Gymdeithas Llywodraeth Leol yn ystod chwarter 4 fel rhan o gais y Cyngor. Anfonwyd y wybodaeth hon i'r Pwyllgor Safonau er gwybodaeth. Rwy'n falch o adrodd bod cais y Cyngor wedi bod yn llwyddiannus. Cyflwynwyd tystysgrif swyddogol i'r Cyngor mewn cyfarfod o Rwydwaith Cefnogi CLlLC ym mis Gorffennaf. Mae'r Siarter yn ddilys am gyfnod o 3 blynedd.

2.0 Argymhelliad:

Nodi gwybodaeth yn yr adroddiad.

Huw Jones
Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
27 Awst, 2019

CYNGOR SIR YNYS MÔN / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Cwynion am Ymddygiad i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor am y cwynion a anfonwyd at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir a (b) Cynghorwyr Tref a Chymuned.**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro lbxcs@ynysmon.gov.uk 01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Mae'r Pwyllgor Safonau'n derbyn diweddariad bob chwarter ynglŷn â'r cwynion a dderbyniwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â (a) Cynghorwyr Sir a (b) Cynghorwyr Tref / Cymuned.

2. DIWEDDARIAD

2.1 Cyflwynwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 2 (Gorffennaf – Medi 2018) a Chwarter 3 (Hydref – Rhagfyr 2018) yng nghyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau ar 13.03.2019.

2.2 Anfonwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 4 (Ionawr – Mawrth 2019) at aelodau'r Pwyllgor Safonau drwy e-bost ar 08.04.2019.

Mae copi pellach o'r adroddiad ar gyfer Chwarter 4, ynghylch Cynghorwyr Sir, wedi'i gynnwys yn **Atodiad 1**.

Mae copi pellach o'r adroddiad ar gyfer Chwarter 4, ynghylch Cynghorwyr Tref a Chymuned , wedi'i gynnwys yn **Atodiad 2**.

2.3 Anfonwyd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 1 (Ebrill – Mehefin 2019) at aelodau'r Pwyllgor Safonau drwy e-bost ar 05.07.2019.

Mae copi pellach o'r adroddiad ar gyfer Chwarter 1, ynghylch Cynghorwyr Sir, wedi'i gynnwys yn **Atodiad 3**.

Mae copi pellach o'r adroddiad ar gyfer Chwarter 1, ynghylch Cynghorwyr Tref a Chymuned , wedi'i gynnwys yn **Atodiad 4**.

2.4 Bydd yr adroddiadau ar gyfer Chwarter 4 a Chwarter 1 (Atodiadau 1-4) yn cael eu dosbarthu i'r Cynghroau Tref a Chymuned ac i aelodau etholedig a chyf-etholedig y Cyngor hwn yn dilyn y cyfarfod yma o'r Pwyllgor Safonau.

2.5 Bydd yr adroddiad nesaf, ar gyfer Chwarter 2 (Gorffennaf – Medi 2019), yn cael ei gylchredeg i aelodau'r Pwyllgor Safonau drwy ebost ar ddechrau mis Hydref 2019.

3. ARGYMHELLIAD

3.1 Bod aelodau'r Pwyllgor Safonau yn nodi cynnwys Atodiadau 1-4 ac yn ystyried unrhyw dueddiadau a amlygir (os o gwbl) ac unrhyw gamau gweithredu sydd eu hangen er mwyn cywiro pethau.

3.2 I'r Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro ddosbarthy Atodiadau 1-4 efo'r Cynghorau Tref a Chymuned ac aelodau etholedig a chyf-etholedig y Cyngor.

ATODIAD 1

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYNGOR SIR YNYS MÔN - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" -REGARDING ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 4 (Ionawr – Mawrth 2019) – 2018/2019 – Quarter 4 (January – March 2019)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
DIM I'W ADRODD / NOTHING TO REPORT				

ATODIAD 2

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYMUNEDOL A THREF - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" - REGARDING TOWN AND COMMUNITY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 4 (Ionawr – Mawrth 2019) - 2018/2019 – Quarter 4 (January – March 2019)

Tudalen 34

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	(i)CC-021396 (ii)201802863	31.08.2018	Ombwdsmon yn ymchwilio'r gŵyn. / Ombudsman investigating the complaint.
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Aelod o'r Cyhoedd / Member of the Public	(i)CC-021628 (ii)201806381	21.01.2019	Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio'r gŵyn. / Ombudsman has decided not to investigate the complaint.
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	(i)CC-021698 (ii)201807534	13.03.2019	Ombwdsmon yn ystyried y gŵyn. / Ombudsman considering the complaint.

ATODIAD 3

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYNGOR SIR YNYS MÔN - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" -REGARDING ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 1 (Ebrill – Mehefin 2019) – 2019/2020 – Quarter 1 (April – June 2019)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
DIM I'W ADRODD / NOTHING TO REPORT				

CC-019486/498246

ATODIAD 4

CWYNION A GYFLWYNWYD I'R OMBWDSMON – "O" – AC YMCHWILIADAU A WNAED GANDDO YNGHYLCH CYNGHORWYR CYMUNEDOL A THREF - DIWEDDARIAD

UP TO DATE COMPLAINTS TO AND INVESTIGATIONS BY THE OMBUDSMAN – "O" - REGARDING TOWN AND COMMUNITY COUNCILLORS – UPDATE

Chwarter 1 (Ebrill – Mehefin 2019) – 2019/2020 – Quarter 1 (April – June 2019)

Enw'r Cynghorydd **Name of Councillor**	**Enw'r Achwynydd** **Name of Complainant**	**Cyfeirnod y Ffeil** **File Reference** **(i) Un ni/Ours** **(ii) "O"**	**Dyddiad y Gŵyn - "O"** **Complaint date - "O"**	**Canlyniad Ymholiad "O" a'r dyddiad neu'r sefyllfa gyfredol** **Result of "O" Investigation and date or the current situation**
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	(i)CC-021396 (ii)201802863	31.08.2018	Casgliad yr Ombwdsmon, ar ôl ymchwilio, yw nad oes tystiolaeth o fethu cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. / The Ombudsman's conclusion, following an investigation, is that there is no evidence of a failure to comply with the Code of Conduct.
Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	Cynghorydd Cymuned/Tref Community/Town Councillor	(i)CC-021698 (ii)201807534	13.03.2019	Ombwdsmon wedi penderfynu peidio ymchwilio'r gŵyn. / Ombudsman has decided not to investigate the complaint.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Penderfyniadau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cynghori'r Pwyllgor am benderfyniadau Cymru Gyfan a gyhoeddwyd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfrau ar gyfer Chwefror 2019 (Rhifyn 19) a Mai 2019 (Rhifyn 20)**
ADRODDIAD GAN:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyhoeddi Coflyfr o Gwynion Côd Ymddygiad unwaith bob chwarter.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi crynodeb o'r wybodaeth a gyhoeddwyd gan Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ei Goflyfr ar gyfer Chwefror 2019 (Rhifyn 19) a'r Coflyfr ar gyfer Mai 2019 (Rhifyn 20). Mae crynodeb o'r achosion yn Rhifyn 19 ynghlwm yn **ATODIAD 1** a Rhifyn 20 ynghlwm yn **ATODIAD 2**.

2. CEFNDIR

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu pwerau "sifft gyntaf" dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000, sy'n gosod dyletswydd arno i ystyried cwynion y gallai aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru fod wedi torri eu côd ymddygiad. Mae awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cynnwys cynghorau sir a chynghorau tref a chymuned.

Ar ôl derbyn cwyn, mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn gweithredu prawf trothwy er mwyn gweld a ddylid ymchwilio i'r gŵyn ai peidio. Mae'r prawf trothwy yn cynnwys Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn bod yn fodlon:-

- Bod tystiolaeth i awgrymu y gallai'r côd ymddygiad fod wedi cael ei dorri; a
- Bod y mater yn ddigon difrifol fel ei fod o fudd i'r cyhoedd bod ymchwiliad yn cael ei agor.

Yn dilyn agor ymchwiliad, gallai Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ddod i un o bedwar canlyniad o dan Adran 69 Deddf Llywodraeth Leol 2000 sef:

(a) nad oes unrhyw dystiolaeth bod côd ymddygiad yr awdurdod wedi cael ei dorri;

(b) nad oes angen cymryd unrhyw gamau pellach mewn perthynas â'r materion a oedd yn destun yr ymchwiliad;

(c) y dylid cyfeirio'r mater at swyddog monitro'r awdurdod ar gyfer ystyriaeth y pwyllgor safonau;

(d) bod y mater yn cael ei gyfeirio at Lywydd Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer penderfyniad drwy dribiwnlys (bydd hyn yn digwydd mewn achosion mwy difrifol fel arfer).

Os yw (c) neu (d) uchod yn berthnasol, bydd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn cyflwyno ei adroddiad i'r pwyllgor safonau lleol neu Banel Dyfarnu Cymru (PDC) a lle'r pwyllgor, neu dribiwnlys achos ar ran y Panel, yw cynnal gwrandawiad er mwyn ystyried y dystiolaeth a gwneud penderfyniad terfynol a gafodd y côd ymddygiad ei dorri ai peidio, ac os hynny, a ddylid rhoi cosb a beth ddylid ei roi fel cosb. Mae gan bwyllgorau safonau awdurdod statudol i wahardd cynghorwyr am gyfnodau hyd at 6 mis. Does gan Bwyllgorau Safonau ddim pwerau anghymhwyso, a lle bydd canfyddiadau o dorri rheolau, byddant yn ceisio rhoi cosb sy'n briodol ar gyfer y drosedd. Bydd hyn yn aml iawn yn gerydd (cerydd cyhoeddus) neu'n argymhelliad o hyfforddiant/ymrwymiad/cyfryngu ayb. Mae gan dribiwnlys achos awdurdod i wahardd am hyd at 12 mis ac anghymhwyso hyd at 5 mlynedd.

3. ARGYMHELLIAD

I Gadeirydd y Pwyllgor Safonau arwain trafodaeth ar unrhyw faterion o ddiddordeb yr adroddir arnynt yn **ATODIAD 1** ac **ATODIAD 2**.

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canfyddiadau**
Cyngor Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent – 201707024	Gwnaeth Ms E gŵyn yn nodi efallai fod Cynghorydd wedi torri'r Côd Ymddygiad drwy sefydlu tudalen ar y Cyfryngau Cymdeithasol a oedd, ym marn Ms E, yn targedu ei busnes mewn modd annheg. Fe wnaeth Ms E gwyno hefyd bod y Cynghorydd wedi cael e-bost na fyddai wedi'i gael fel arall a'i bod wedi rhannu cynnwys yr e-bost ar y dudalen ar y Cyfryngau Cymdeithasol.	Paragraff 4(a) – Hyrwyddo Cydraddoldeb Paragraff 4(b) – Parch at eraill	Canfu'r Ombwdsmon bod y Cynghorydd wedi sefydlu'r dudalen ar y Cyfryngau Cymdeithasol yn breifat; doedd dim cyfeiriad at ei gwaith fel Cynghorydd ac nid oedd yn gysylltiedig â'r Cyngor mewn unrhyw ffordd. Roedd yr e-bost dan sylw wedi cael ei anfon at y Cynghorydd yn uniongyrchol. Doedd yr e-bost ddim wedi'i marcio'n gyfrinachol ac fe wnaeth y Cyngor gadarnhau y byddai'n rhannu'r math yma o wybodaeth ag unrhyw un a fyddai'n cwyno. Penderfyniad yr Ombwdsmon oedd nad oedd unrhyw dystiolaeth fod yr aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad.	Gall Cynghorwyr gael tudalennau preifat ar y Cyfryngau Cymdeithasol ond rhaid iddynt sicrhau eu bod ar wahân i'w rôl fel Cynghorwyr. Ni ddylai unrhyw wybodaeth a gyhoeddir ddeillio o rôl etholedig y Cynghorydd os yw'n sensitif/ cyfrinachol. Bydd defnyddio'r teitl "Cynghorydd" yn rhoi'r Côd ar waith. Nid yw peidio â defnyddio'r teitl y teitl yn gweithredu fel amddiffyniad awtomatig chwaith. Byddai'r Ombwdsmon yn cymryd cynnwys y deunydd/negeseuon i ystyriaeth.
Cyngor Sir Rhondda Cynon Taf – 201802132	Gwnaeth Mr C gŵyn bod Cynghorydd wedi torri'r Côd Ymddygiad pan lofnododd ddatganiad i'r heddlu yn nodi ei bod wedi gweld ffrae rhwng Mr B ac unigolyn arall. Dywedodd Mr B fod y Cynghorydd wedi tynnu'r wybodaeth yn ôl yn y llys ac na fyddai'r achos	Paragraff 9(a) – Dyletswydd i Barchu'r Gyfraith	Canfu'r Ombwdsmon fod y datganiad a roddwyd yn ddidwyll a bod y cyfrif a roddwyd yn y llys mor debyg i'r gwreiddiol ei bod yn ymddangos mai dyna oedd y Cynghorydd yn ei gofio am y digwyddiad mewn	

Tudalen 39

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	wedi mynd i'r llys oni bai am y datganiad hwnnw.		gwirionedd. Penderfyniad yr Ombwdsmon oedd nad oedd unrhyw dystiolaeth fod yr aelod wedi torri'r Cod Ymddygiad.	
Cyngor Cymuned Bugeildy – 201801874	Gwnaeth Ms B gŵyn bod y Cynghorydd wedi peidio â datgelu buddiant mewn cyfarfod pan gynhaliwyd trafodaeth am waith tirfesur ar ddraeniau wedi'u difrodi ar dir wrth ymyl tir roedd y Cynghorydd yn berchen arno. Hefyd, dywedodd Ms B fod y Cynghorydd heb ddangos parch tuag ati na'i chydnabod. Fe wnaeth y Cynghorydd gydnabod ei fod wedi cael dadl frwd gyda Ms B ond dywedodd nad oedd yn bersonol ac nad oedd unrhyw falais rhyngddo a Ms B. Canfu'r Ombwdsmon bod y materion a godwyd gan y Cynghorydd o bwys gwleidyddol dilys, ac nid rôl yr Ombwdsmon yw atal dadleuon gwleidyddol cadarn.	Paragraffau 10-15 – Datgan a chofrestru buddiannau	Canfu'r Ombwdsmon bod y materion a godwyd gan y Cynghorydd o bwys gwleidyddol dilys, ac nid rôl yr Ombwdsmon yw atal dadleuon gwleidyddol cadarn. Er bod y mater a drafodwyd wedi cael effaith uniongyrchol ar dir y Cynghorydd ac y gallai, felly, fod yn achos o dorri'r Côd Ymddygiad, roedd arwyddocâd mwy helaeth i'r mater yn y gymuned. Felly, ei benderfyniad oedd nad oedd angen cymryd camau mewn perthynas â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt.	Ymddengys bod y penderfyniad hwn yn dilyn y penderfyniad Calver o ran amharodrwydd yr Ombwdsmon i ymyrryd mewn "dadleuon gwleidyddol cadarn". Dylai aelodau ochel rhag dibynnu ar y penderfyniad hwn ac fe ddylent ddatgan diddordebau personol/rhagfarnus yn unol â'r Côd Ymddygiad. [Efallai bod hwn yn fater y dymunai'r Pwyllgor Safonau ei godi gydag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru gan yr ymddengys fod ei adroddiad yn gwrthddweud

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canfyddiadau**
				Canllawiau'r Ombwdsmon ei hun]
Cyngor Sir Powys – 201706713	Cafwyd cwyn ynghylch ymddygiad aelod o Gyngor Sir Powys yng nghyswllt camarwain preswylydd lleol, sef bod y Cynghorydd wedi gwneud sylw ynghylch gwrthwynebu i gais cynllunio. Dywedodd yr Achwynydd bod y Cynghorydd yn ceisio sicrhau mantais i'r sawl oedd yn gwneud cais ac yn ceisio atal preswylwyr lleol rhag gwrthwynebu.	Bod yn atebol ac yn agored Paragraff 6(1)(a) – Dwyn Anfri Paragraff 7 - defnyddio ei safle i roi mantais iddo ef ei hun neu i rywun arall.	Penderfynodd yr Ombwdsmon, yn dilyn cynnal ymchwiliad, nad oedd tystiolaeth i awgrymu bod y Cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad yn ystod galwad ffôn gyda'r Achwynydd.	
Dinas a Sir Abertawe – 201802771	Fe wnaeth yr Ombwdsmon ymchwilio i gŵyn a oedd yn nodi efallai fod Cynghorydd wedi torri'r Côd Ymddygiad drwy hawlio gormod o gostau teithio.	Paragraff 9(a) – Dyletswydd i Barchu'r Gyfraith	Ar ôl ystyried yr wybodaeth a oedd ar gael iddo, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad – er bod tystiolaeth bod yr aelod ar gam a'i fod wedi hawlio gormod o dreuliau – bod rhaid ystyried diffyg profiad yr aelod a'i fod yn anghyfarwydd â'r broses; bod yr aelod wedi peidio â hawlio digon o dreuliau ar sawl achlysur; gwerth y gordaliadau; ac ymddiheuriad yr aelod a'i barodrwydd i dalu'r arian yn ôl. Gan ystyried yr uchod, penderfynodd yr Ombwdsmon na ddylid cymryd camau pellach.	Dylai Aelodau ofalu bod unrhyw geisiadau am dreuliau yn cael eu gwneud yn unol â pholisi'r Cyngor a'u bod yn gofyn am gyngor os oes angen.

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canfyddiadau**
Cyngor Sir Powys – 201706847	Fe wnaeth yr Ombwdsmon ymchwilio i gŵyn bod Cynghorydd wedi torri'r Côd Ymddygiad drwy beidio ag anrhydeddu addewid i Banel Dyfarnu Cymru, sef y byddai'n anfon llythyr ysgrifenedig at ddau gydweithiwr yn ymddiheuro iddynt.	4(a) – Hyrwyddo Cydraddoldeb Paragraff 4(b) – Parch at eraill	Ar ôl ystyried yr wybodaeth a oedd ar gael iddo, gan gynnwys sylwadau'r Aelod yn nodi ei fod wedi ysgrifennu a phostio'r llythyrau, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad na ddylid cymryd camau pellach, gan fod yr Aelod wedi cytuno i ailysgrifennu'r llythyrau a'u hanfon eto.	Nid oes unrhyw wybodaeth yng Nghoflyfr yr Ombwdsman ynghylch pa achos o eiddo Panel Dyfarnu Cymru y mae hyn yn cyfeirio ato ond mae chwilio drwy benderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru sy'n ymwneud â Chyngor Sir Powys yn arwain at y canlynol: https://apw.gov.wales/about/upcoming-tribunals/Cllr-Edwin-Roderick-2019/?skip=1&lang=en https://apw.gov.wales/about/upcoming-tribunals/Cllr-Edwin-Roderick-2019/?lang=cy
Cyngor Cymuned Sili a Larnog – 201705246	Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod, yn ystod cyfarfod Cyngor Cymuned Sili a Larnog, wedi torri'r Côd Ymddygiad. Honnwyd bod yr Aelod wedi gwneud sylwadau a oedd yn wahaniaethol ac yn rhagfarnu ar sail oedran am ymgeisydd a oedd wedi gwneud	Paragraff 4(a) – Hyrwyddo Cydraddoldeb Paragraff 4(b) – Parch at eraill	Casglwyd gwybodaeth gan y Cyngor a chynhaliwyd cyfweliadau gyda thystion a oedd yn y cyfarfod, yn ogystal â'r Aelod. Canfu'r archwiliad bod yr Aelod wedi gwneud y	Anogir Aelodau i gael hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth. Mae CSYM yn ystyried bod hwn yn faes gorfodol (yn unol â phenderfyniad y Grŵp Arweinyddion). Dylai

Tudalen 42

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	cais i gael ei gyfethol i'r Cyngor.		sylwadau hyn, ond doedd dim tystiolaeth i awgrymu bod ei sylwadau wedi dylanwadu ar y canlyniad ar gyfer yr ymgeisydd. Ar ben hynny, dim ond ers chwe wythnos oedd yr Aelod wedi cael ei ethol i'r Cyngor, nid oedd y Côd wedi cael ei esbonio iddo, ac nid oedd wedi cael unrhyw hyfforddiant ar ei gynnwys. Hefyd, pan gafodd ei gyfweld, fe wnaeth yr Aelod ymddiheuro am y sylwadau, dywedodd na fyddai'n gwneud sylwadau o'r fath eto, ac fe gadarnhaodd ei fod wedi cael hyfforddiant ynghylch y Côd ers hynny. Er bod yr Ombwdsmon wedi awgrymu bod yr Aelod yn ystyried mynd ar gwrs hyfforddiant cydraddoldeb ac amrywiaeth, daeth i'r casgliad na fyddai hynny er budd y cyhoedd ac na fyddai angen cymryd unrhyw gamau pellach yng nghyswllt y materion y cafwyd cwyn yn eu cylch.	Aelodau ystyried cwblhau'r cwrs e-ddysgu sydd ar gael os nad oeddent yn bresennol yn y cwrs a drefnwyd ym mis Mawrth 2019.
Cyngor Tref Porth Tywyn a	Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn bod Aelod o Gyngor Tref Porth Tywyn a	Paragraffau 10-15 – Datgan a	Cafodd yr Aelod ei gyfweld, yn ogystal â'r Cynghorydd a	Dylai aelodau gofio y gall perthynas bersonol

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
Phen-bre – 201704860	Phen-bre wedi torri'r Côd Ymddygiad drwy gymryd rhan mewn trafodaethau a phleidlais mewn dau gyfarfod ynghylch materion yn ymwneud â chyn-aelod o staff y Cyngor a oedd wedi cwyno am yr Aelod yn ddiweddar.	chofrestru buddiannau	wnaeth y gŵyn amdano ac aelod arall o'r Cyngor. Yn y cyfweliad, dywedodd yr Aelod ei fod wedi gofyn am gyngor gan y Clerc ynglŷn ag a fyddai'n cael cymryd rhan yn y trafodaethau, a rhoddwyd gwybod iddo ei fod yn cael. Ceisiodd ei gyngor cyfreithiol ei hun ynglŷn â'r mater hefyd. Dywedodd yr Aelod ei fod yn anymwybodol y gallai perthynas bersonol agos gael ei hystyried yn fudd personol pan oedd yn ymwneud â rhywun y gallai aelod fod "mewn anghydfod" ag ef. Dywedodd yr Aelod nad oedd yn teimlo ei fod mewn anghydfod â'r aelod hwnnw o staff y Cyngor ar y pryd. Fodd bynnag, fe wnaeth yr Aelod gydnabod y byddai'n delio â materion tebyg yn wahanol iawn yn y dyfodol. Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad bod ymddygiad yr Aelod mewn perthynas â'r ddau gyfarfod yn awgrymu ei fod wedi mynd yn erbyn y	agos fodoli gyda rhywun y maent mewn anghydfod â nhw.

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			paragraffau yn y Côd Ymddygiad sy'n ei gwneud yn ofynnol ei fod yn datgan buddiant a gadael yr ystafell lle y bo hynny'n briodol. Fodd bynnag, o ystyried bod gweithredoedd yr Aelod yn gamsyniol yn hytrach na bwriadol, daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad na fyddai cyfeirio'r mater at y pwyllgor safonau er budd y cyhoedd.	
Cyngor Gwynedd – 201702769	Cafodd yr Ombwdsmon gŵyn a oedd yn nodi bod Cynghorydd wedi torri'r Cod Ymddygiad i aelodau. Honnwyd bod y Cynghorydd wedi torri'r Cod pan beidiodd â datgan ei fuddiant llesiannol mewn eiddo wedi'i gofrestru dan ei enw, ac fe nododd nad oedd ganddo unrhyw fuddiannau llesiannol mewn tir yn ardal y Cyngor. Honnwyd bod y Cynghorydd wedi peidio â llofnodi a dychwelyd ffurflen datgan buddiannau'r Cyngor, er ei fod wedi cael sawl cyfle i wneud hynny.	Paragraffau 10-15 – Datgan a chofrestru buddiannau [18.5.1 a 18.4.1(b) Côd Ymddygiad Gwynedd]	Ym mhob achos, rhaid i aelodau ystyried a oes ganddynt fuddiant personol ac a yw'r Côd Ymddygiad yn gofyn iddynt ddatgan y buddiant hwnnw. Mae'n rhaid i aelodau gydnabod bod ganddynt fuddiant personol mewn unrhyw ran o fusnes yr awdurdod os yw'n ymwneud ag unrhyw dir y mae ganddynt fuddiant llesiannol ynddo yn ardal eu hawdurdod, neu os yw'n debygol o effeithio ar y tir hwnnw. Mae'n rhaid i Aelodau gofrestru buddiannau ariannol neu fel arall cyn pen 28 diwrnod i gael eu hethol i'r swydd,	Atgoffir aelodau o'u cyfrifoldebau mewn perthynas â chofrestru diddordebau personol penodol yn y Gofrestr o Ddiddordebau, yn unol â'r Côd Ymddygiad. Mae'r Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol/Diddordebau Personol sy'n Rhagfarnu i'w weld yma. http://monitor.anglesey.gov.uk/Journals/n/h/o/Personal-and-Prejudicial-Interest---A-Briefing-Note-to-Members.pdf

Tudalen 45

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
			drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig o'u buddiannau i Swyddog Monitro'r awdurdod. Oherwydd bod y Cynghorydd yn aelod newydd pan ddigwyddodd hyn, ac oherwydd mai hwn oedd y tro cyntaf i unrhyw un dynnu sylw'r Ombwdsmon at ei ymddygiad, a'i fod wedi llenwi'r ffurflen datgan buddiannau ers hynny – penderfynodd yr Ombwdsmon (ar ôl cynnal ymchwiliad) beidio â chymryd camau pellach yn erbyn y Cynghorydd.	http://monitor.ynysmon.gov.uk/Journals/c/f/c/Nodyn-Briffio-i-Aelodau---Diddordeb-Personol-a-Rhagfarnol.pdf Mae cyfarwyddiadau ar sut y gall Aelodau ddiweddaru'r gofrestr i'w gweld yma. http://monitor.anglesey.gov.uk/Journals/j/n/s/How-to-update-your-register-of-interest-form.pdf http://monitor.ynysmon.gov.uk/Journals/x/t/v/Sut-i-ddiweddaru-eich-cofrestr-o-ddiddordeb.pdf
Cyngor Cymuned Llandegla – 201704189	Cafwyd cwyn am ymddygiad aelod o Gyngor Cymuned Llandegla mewn dau o gyfarfodydd y Cyngor ac am ei ymddygiad yng nghyswllt cyflwyno cais am gyllid heb awdurdod y Cyngor.	Uniondeb Paragraff 4 – Parch a bwlio ac aflonyddu Paragraff 6 – dwyn anfri	Penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd tystiolaeth i awgrymu bod y Cynghorydd wedi torri'r Côd yn yr ail gyfarfod nac yng nghyswllt y cais am gyllid. Canfu nad oedd angen gweithredu yng nghyswllt ei ymddygiad yn y cyfarfod cyntaf.	

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canfyddiadau**
Cyngor Cymuned Cegidfa – 201707849	Ymchwiliodd yr Ombwdsmon i gŵyn a wnaed am aelod o Gyngor Cymuned Cegidfa yn nodi efallai ei fod wedi torri'r Côd Ymddygiad drwy gamarwain aelodau o'r cyhoedd yng nghyswllt proses y Cyngor o ystyried cais cynllunio ac achos o ddatgan buddiant yn ystod cyfarfodydd y Cyngor ar 21 Tachwedd a 20 Rhagfyr 2017.	Bod yn atebol ac yn agored	Daeth yr Ombwdsmon i'r casgliad nad oedd tystiolaeth i awgrymu bod y Cynghorydd wedi rhoi cyngor nad oedd yn ddidwyll i aelod o'r cyhoedd, a doedd dim tystiolaeth ei fod wedi mynd ati'n fwriadol i gamarwain unrhyw aelod o'r cyhoedd. O ganlyniad, fe benderfynodd na fyddai mynd ar ôl y mater hwn ymhellach er budd y cyhoedd. Roedd yr Ombwdsmon yn cytuno, oherwydd bod y Cynghorydd wedi datgan diddordeb yn y Cais yn y ddau gyfarfod, bod ganddo fuddiant personol ynddo. Ar ben hynny, roedd o'r farn y byddai aelod rhesymol o'r cyhoedd, a oedd yn gwybod am y buddiant hwn, yn debygol o'i ystyried mor arwyddocaol i'r graddau y byddai'n debygol o ddylanwadu ar ei farn. Felly, dylai'r Cynghorydd fod wedi gadael yr ystafell pan oedd y mater yn cael ei drafod. Fodd bynnag, er bod y Cynghorydd wedi aros yn y	Dylai Aelodau ystyried yn ofalus a oes ganddynt ddiddordeb personol neu ddiddordeb personol sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fater. Mae Nodyn Briffio ar Ddiddordebau Personol/Diddordebau Personol sy'n Rhagfarnu i'w weld yma. http://monitor.anglesey.gov.uk/Journals/n/h/o/Personal-and-Prejudicial-Interest---A-Briefing-Note-to-Members.pdf http://monitor.ynysmon.gov.uk/Journals/c/f/c/Nodyn-Briffio-i-Aelodau---Diddordeb-Personol-a-Rhagfarnol.pdf Dylai Aelodau ochel rhag dibynnu ar y penderfyniad hwn a dylent ddatgan diddordebau personol/diddordebau personol sy'n rhagfarnu

Tudalen 47

Enw'r Cyngor	**Crynodeb o'r Gŵyn**	**Rhan Berthnasol o'r Côd**	**Crynodeb o'r Penderfyniad**	**Canfyddiadau**
			cyfarfod, doedd dim tystiolaeth ei fod wedi defnyddio ei safle mewn modd amhriodol, wedi tarfu ar y broses ddemocrataidd nac wedi dylanwadu ar drafodaeth y Cyngor a'i benderfyniad ynghylch y Cais yn y pen draw. Felly, penderfynodd yr Ombwdsmon nad oedd angen cymryd camau mewn perthynas â'r materion yr ymchwiliwyd iddynt, er ei fod yn argymell y dylai'r Cynghorydd ystyried ei ddyletswyddau yn ofalus o dan y Côd Ymddygiad, yn enwedig y rhwymedigaeth i adael cyfarfod pan mae ganddo fuddiant rhagfarnus mewn mater, a gofyn am gyngor os yw'n ansicr o oblygiadau hynny.	yn unol â'r Côd Ymddygiad.

Enw'r Cyngor	Crynodeb o'r Gŵyn	Rhan Berthnasol o'r Côd	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
Cyngor Tref Doc Penfro – 201706079	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelod o Gyngor Tref Doc Penfro wedi torri'r Côd Ymddygiad ar gyfer aelodau. Honnwyd bod yr Aelod wedi ymddwyn mewn modd amharchus a bygythiol tuag at Glerc blaenorol y Cyngor, yng nghyfarfodydd y Cyngor ac wrth gysylltu â hi drwy e-bost, rhwng 2014 a'i hymddiswyddiad o'r Cyngor yn 2017. Gofynnwyd am wybodaeth gan y Cyngor, Cyngor Sir Penfro a'r Aelod. Cynhaliwyd cyfweliadau hefyd gyda thystion perthnasol.	Dangos parch ac ystyriaeth, bwlio ac aflonyddu, dwyn anfri ar y Cyngor a dyletswydd Aelod i ddatgan buddiant os oes ganddo un mewn unrhyw fusnes y Cyngor.	Nid oedd yr aelod wedi ymddwyn mewn modd amharchus na bygythiol tuag at y Clerc yn ystod cyfarfodydd neu wrth gysylltu â hi drwy e-bost. Nid oedd y dystiolaeth yn awgrymu bod y Côd sy'n ymwneud â'r Aelod yn dwyn anfri ar y Cyngor wedi cael ei dorri. Casglodd yr Ombwdsmon ymhellach ei bod yn debygol y gallai'r Aelod fod wedi torri'r Côd drwy fethu â datgan buddiant personol mewn cyfarfodydd.	
Cyngor Tref Saltney – 201800177 201800178 201800179 201800180	Derbyniodd yr Ombwdsmon gŵyn bod aelodau o Gyngor Tref Saltney wedi torri'r Côd Ymddygiad trwy gymryd rhan mewn dadl â chynghorwyr eraill o flaen aelodau'r cyhoedd, yn dilyn cyfarfod Cyngor Tref.	Dangos parch ac ystyriaeth, bwlio ac aflonyddu, dwyn anfri ar y Cyngor	Canfu'r Ombwdsmon bod yr ymddygiad y cwynwyd yn ei gylch yn is na'r safon y byddai'n ei ddisgwyl gan aelodau etholedig, a bod yr ymddygiad yn bitw ac yn anaeddfed. Daeth i'r casgliad felly na fyddai cymryd camau pellach a defnyddio adnoddau cyhoeddus pellach er lles y cyhoedd.	Dylai aelodau fod yn ofalus ynghylch sut y maent yn ymddwyn, yn arbennig mewn cyfarfodydd cyhoeddus.

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Penderfyniadau Panel Dyfarnu Cymru**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Darparu gwybodaeth am y materion a ystyriwyd gan Banel Dyfarnu Cymru hyd yma (cyfnod cyhoeddi Mawrth 2019 – Awst 2019)**
ADRODDIAD GAN:	**Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

Sefydlwyd Panel Dyfarnu Cymru (PDC) gan Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Mae iddo ddwy swyddogaeth statudol:-

1. Ffurfio tribiwnlysoedd achosion, neu dribiwnlysoedd achos interim, er mwyn ystyried adroddiadau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon) yn dilyn ymchwiliadau gan yr Ombwdsmon i honiadau bod aelod wedi methu â chydymffurfio â chod ymddygiad eu hawdurdod; ac

2. I ystyried apeliadau gan aelodau yn erbyn penderfyniadau pwyllgor safonau eu hawdurdod eu hunain eu bod wedi torri'r cod ymddygiad (yn ogystal â phenderfynu a roddir caniatâd i apelio yn y lle cyntaf).

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys penderfyniadau a gyhoeddwyd gan PDC yn ystod y cyfnod ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2019. Bwriedir iddo fod yn grynodeb ffeithiol o'r materion a benderfynwyd gan y PDC. Mae'r achosion a nodwyd ar gyfer y cyfnod perthnasol ar gael ar Wefan y PDC

2. CRYNODEB O'R ACHOSION PERTHNASOL

Mae crynodeb o'r achosion perthnasol wedi'i gynnwys yn **ATODIAD 1.**

2.1 Penderfyniadau a wnaed

17.07.2019 – Cynghorydd Graham Down o Gyngor Cymuned Matharn (yn flaenorol o Gyngor Sir Fynwy) [APW001/2018-019/CT]

CC-019486-MY/520128

2.2 Apeliadau a benderfynwyd

Dim

3. ARGYMHELLIAD

Nodi cynnwys y crynodeb(au) achosion.

Crynodeb o'r Achosion Tribiwnlys –Mawrth 2019 – Awst 2019

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
Y Cyn-gynghorydd Sir (Cynghorydd Cymuned ar hyn o bryd) Graham Down Cyngor Sir Fynwy	Honiad fod y Cynghorydd Down wedi torri Côd Ymddygiad Cyngor Cymuned Mathern drwy ddwyn anfri ar ei awdurdod pan wnaeth sylwadau homoffobig mewn cyfarfod cyhoeddus o Banel Dyfarnu Cymru (PDC) ar 19.07.2019 a phan ysgrifennodd sylwadau homoffobig mewn llythyr at PDC dyddiedig 24.04.2019 gyda hynny fe dybiwyd yn torri Paragraff 6(1) y Côd. Roedd y Cynghorydd yn ymddangos gerbron PDC ar 19.07.2019 o ganlyniad i honiad ei fod wedi torri Paragraff 4(b) y Côd (methu dangos parch ac ystyriaeth tuag at eraill). Cafodd manylion am y mater hwn eu cynnwys yn Rhaglen y Pwyllgor Safonau ar 13.03.2019 (Eitem 7) ('y gwrandawiad gwreiddiol'). Ar ddiwedd y gwrandawiad gwreiddiol ac wedi i ganfyddiadau'r tribiwnlys gael eu cyhoeddi, dywedodd y	Penderfynodd y tribiwnlys achos y dylid gwrthod y cais ar y sail nad oedd yr ail gyfeiriad at PDC a deunydd testun yr achos yn cydymffurfio gyda gofynion adran 69(1)(a) neu (b) Deddf Llywodraeth Leol 2000 oherwydd na chafwyd unrhyw gŵyn ysgrifenedig ynghylch yr achos honedig o dorri'r Côd ac ni ddygwyd y posibilrwydd bod y Côd wedi'i dorri i sylw OGCC o ganlyniad i ymchwiliad dan adran 69(1)(a). Roedd OGCC wedi cyfeirio'r mater i PDC yn uniongyrchol heb ymchwiliad. Gellir gweld y penderfyniad ei hun drwy ddilyn y ddolen isod - https://gweddill.gov.wales/docs/apw/publications/190717-decision-graham-down.pdf	Dyddiad y penderfyniad yw 17 Gorffennaf 2019 a dywed y bydd OGCC yn ymchwilio i gwynion gan drydydd partïon ac na fydd yn cychwyn y cwynion neu'r ymchwiliadau ei hun. Nodir yn y penderfyniad gan y tribiwnlys achos "nid mater i OGCC yw ymchwilio'n rhagweithiol i achosion posibl o dorri'r Côd os nad oes honiad ysgrifenedig (ac eithrio yn yr amgylchiadau sydd wedi eu nodi yn adran 69(1)(b). Mae'r Tribiwnlys Achos wedi penderfynu nad yw'r amgylchiadau hynny'n berthnasol yma)". Ar 22ain Mai 2019, daeth Deddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) i rym ac mae'n manylu ar bwerau pellach y gall OGCC eu defnyddio i ymchwilio ar ei liwt ei hun. Fodd bynnag, nid yw hyn yn cynnwys honiadau o dorri'r Côd Ymddygiad yn achos aelodau o awdurdodau perthnasol. Gellir gweld y Ddeddf drwy ddilyn y ddolen isod - http://www.legislation.gov.uk/cy/anaw/2019/3/contents/enacted/welsh

Enw	Crynodeb o'r Ffeithiau	Crynodeb o'r Penderfyniad	Canfyddiadau
	Cynghorydd Down *"I cannot be part of a system where I am required to suppress my conscience. I will not do so, nor will I stand up for, defend or promote the hideous and sickening perversions of "shirt lifters".* Anfonwyd copi o benderfyniad PDC i'r Cynghorydd Down mewn llythyr ar 20 Gorffennaf 2018 ac ymatebodd fel a ganlyn mewn llythyr dyddiedig 24 Gorffennaf 2018 yn dweud *"I believe homosexuality activity to be a sickening, depraved practice and I shall continue to do so"*. Mae'r Adroddiad gan PDC yn delio gyda'r cyfeiriadau a wnaed gan OGCC i'r PDC mewn perthynas â'r achosion honedig hyn o dorri'r côd. Roedd y tribiwnlys achos, yn seiliedig ar y papurau yn unig, i benderfynu, yn y lle cyntaf a oedd yr achos wedi cael ei gyfeirio'n briodol i PDC yn unol â'r gyfraith.		

CYNGOR SIR YNYS MON / ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Caniatâd Arbennig**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Hysbysu'r Pwyllgor Safonau am ganlyniad unrhyw geisiadau am ganiatâd arbennig a dderbyniwyd ers yr adroddiad ysgrifenedig diwethaf i'r Pwyllgor Safonau ar 13.03.2019**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

Os oes gan gynghorydd sir/cynghorydd tref/cymuned ddiddordeb sy'n rhagfarnu mewn mater sy'n cael ei ystyried gan eu hawdurdod, mae'n ofynnol dan y côd ymddygiad fod y diddordeb yn cael ei ddatgan/gofrestru a bod yr aelod yn gadael y cyfarfod a ddim yn cymryd rhan yn y drafodaeth nac yn dylanwadu ar y penderfyniad(au).

Mae'r côd ymddygiad yn ymgorffori "caniatâd arbennig" o dan rai amgylchiadau cyfyngedig a restrir ym mharagraff 12(2) y côd.

Yn ogystal, os nad yw paragraff 12(2) y Côd o gymorth, yna mae gan y Pwyllgor Safonau'r disgresiwn i roi caniatâd arbennig i aelod, o dan amgylchiadau penodol, sy'n cael eu rhestru mewn rheoliadau statudol.

Os yw'n cael ei ganiatáu, mae'r caniatâd arbennig yn goresgyn elfen ragfarnus y diddordeb (hynny yw'r rhagfarn neu'r rhagfarn ymddangosiadol) a bydd yn galluogi'r aelod i gymryd rhan yn y mater; efallai y bydd cyfyngiad ar gyfraniad yr aelod ac fe roddir y caniatâd am gyfnod penodol o amser.

2. CEFNDIR

Er mwyn cynorthwyo aelodau i ddefnyddio'r broses caniatâd arbennig pryd bynnag y bo'n briodol, ac mor effeithiol â phosib, mae'r Pwyllgor Safonau wedi cyhoeddi Nodyn o Gyngor ac Arweiniad. Yn ogystal, rhoddwyd gwybodaeth i glercod cynghorau tref a

chymuned am y posibilrwydd o dderbyn caniatâd arbennig mewn e-bost wedi ei ddyddio 6 Mawrth 2017.

Yn aml mae angen caniatâd arbennig ar fyr rybudd, ac o fewn cyfnod o rybudd cyfreithiol lleiaf posib, ac oherwydd hynny mae'r Pwyllgor Safonau wedi sefydlu trefn lle y gellir galw ar Banel o dri aelod i ddelio ag unrhyw gais a dderbynnir rhwng cyfarfodydd y Pwyllgor llawn. Gall unrhyw dri aelod annibynnol / Cyngor Sir gynnal gwrandawiad i geisiadau a dderbynnir gan gynghorwyr sir (gyda mwyafrif o aelodau annibynnol) a chynhelir gwrandawiad i geisiadau gan gynghorwyr tref/cymuned gan aelodau annibynnol ac aelodau cyngor tref/cymuned (gyda mwyafrif o aelodau annibynnol).

3. CEISIADAU A DDERBYNIWYD ERS YR ADRODDIAD DIWETHAF AR 13.03.2019

3.1 <u>Gwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 7 Mawrth 2019</u>

3.1.1 Cynhaliodd y Panel Caniatâd Arbennig Wrandawiad ar 7 Mawrth 2019 i ystyried cais a wnaed gan aelodau Cyngor Cymuned Llaneilian mewn perthynas â darparu addysg mewn ysgolion yn ardal Amlwch. Roedd dros hanner aelodau'r Cyngor Cymuned wedi cyflwyno cais a chafodd ei ystyried fel cais ar y cyd am ganiatâd arbennig.

3.1.2 Derbyniodd y Pwyllgor Safonau adroddiad llafar ar benderfyniad y Panel yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019.

3.1.3 Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Panel yn y Gwrandawiad ar 7 Mawrth 2019 ynghlwm yn **Atodiad 1**.

3.1.4 Mae cofnodion drafft y Panel Caniatâd Arbennig ynghlwm yn **Atodiad 2**.

3.1.5 Penderfynodd y Panel roi caniatâd arbennig heb gyfyngiadau i bob un o'r Cynghorwyr a enwyd a oedd wedi gwneud cais am ganiatâd arbennig ar y telerau a ganlyn:

- Ysgrifennu at swyddogion a / neu'r Pwyllgor / Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater;
- Siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater;
- Siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor / Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ynglŷn â'r mater;
- Pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; a
- Mynychu a siarad mewn cyfarfodydd cyhoeddus ac i siarad a chyfarfod â thrydydd partïon mewn cysylltiad â'r ymgynghoriad hwn a'r prosiect yn gyffredinol; a
- Bod y caniatâd arbennig yn para tan ddiwedd y broses Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch neu am dymor y Cyngor Cymuned hwn, pa un bynnag yw'r hwyraf.

3.1.6 Rhoddwyd y caniatâd ar sail statudol (a) sef bod gan o leiaf hanner y Cynghorwyr Cymuned lle bydd y busnes yn cael ei ystyried ddiddordeb sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw.

3.2 Gwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 22 Mawrth 2019

3.2.1 Yng Ngwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 28 Ionawr 2019 i ystyried cais y Cynghorydd Llinos Medi Huws am ganiatâd arbennig, esboniodd y Panel ei fod yn ystyried y dylai unrhyw / pob aelod o'r Pwyllgor Gwaith sy'n rhieni / neiniau neu deidiau i blant a phobl ifanc ar Ynys Môn a all gael eu heffeithio gan benderfyniad ynghylch y ddarpariaeth addysg ôl-16 yn y Sir wneud cais am ganiatâd arbennig.

3.2.2 Cafodd cais gan 5 aelod o'r Pwyllgor Gwaith sydd yn neiniau/teidiau eu hystyried gan y Panel.

3.2.3 Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Panel yn y Gwrandawiad ar 22 Mawrth 2019 ynghlwm yn **Atodiad 3**.

3.2.4 Mae cofnodion drafft y Panel Caniatâd Arbennig ynghlwm yn **Atodiad 4**.

3.2.5 Penderfynodd y panel roi caniatâd arbennig heb gyfyngiadau i'r Cynghorwyr Dew, Jones, Mummery, Parry a Williams ar y telerau a ganlyn:

- Ysgrifennu at swyddogion a'r Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ynglŷn â'r mater;
- Siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- Siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth a/neu bleidlais ynglŷn â'r mater;
- Pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; a
- Mynychu a siarad mewn cyfarfodydd cyhoeddus ac i siarad a chyfarfod â thrydydd partïon mewn cysylltiad â'r ymgynghoriad hwn a'r prosiect yn gyffredinol; a
- Bod y caniatâd arbennig yn para tan ddiwedd y prosiect Moderneiddio Ysgolion ôl-16 neu am dymor y Cyngor Sir hwn (Mai 2022), pa un bynnag yw'r hwyraf.

3.2.6 Rhoddwyd y caniatâd ar sail statudol (b) sef bod gan o leiaf hanner aelodau'r Pwyllgor Gwaith ddiddordeb yn ymwneud â'r busnes a (d) bod natur diddordeb yr aelodau'n golygu na fyddai eu cyfranogiad i'r busnes yn andwyol i hyder y cyhoedd.

3.3 Gwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 29 Mawrth 2019

3.3.1 Cynhaliodd y Panel Caniatâd Arbennig Wrandawiad ar 29 Mawrth 2019 i ystyried cais gan y Cynghorydd Carwyn Elias Jones mewn perthynas â'r ddarpariaeth addysg ôl-16 yn y Sir ar y sail ei fod yn rhiant i blant/pobl ifanc ar Ynys Môn a'i fod yn gweithio i ddarparwr addysg ôl-16.

3.3.2 Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Panel yn y Gwrandawiad ar 29 Mawrth 2019 ynghlwm yn **Atodiad 5**.

3.3.3 Mae cofnodion drafft y Panel Caniatâd Arbennig ynghlwm yn **Atodiad 6**.

3.3.4 Penderfynodd y panel roi caniatâd rhannol i'r Cynghorydd Jones ar y telerau a ganlyn:

- Ysgrifennu at swyddogion a'r Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ynglŷn â'r mater;
- Siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- Siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth ynglŷn â'r mater;
- Mynychu a siarad mewn cyfarfodydd cyhoeddus ac i siarad a chyfarfod â thrydydd partïon mewn cysylltiad â'r ymgynghoriad hwn a'r prosiect yn gyffredinol; a
- Bod y caniatâd arbennig yn para tan ddiwedd y Prosiect Moderneiddio Ysgolion ôl-16 neu am dymor y Cyngor Sir hwn (Mai 2022), pa un bynnag yw'r hwyraf.

Ni chaniateir i'r Cynghorydd Jones bleidleisio ar y busnes hwn.

3.3.5 Rhoddwyd y caniatâd arbennig ar sail statudol (b) bod gan o leiaf hanner Aelodau'r Pwyllgor Gwaith ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes a (d) bod natur diddordeb yr aelod yn golygu na fyddai ei gyfranogiad yn andwyol i hyder y cyhoedd.

3.4 <u>Gwrandawiad y Panel Caniatâd Arbennig ar 18 Gorffennaf 2019</u>

3.4.1 Cynhaliodd y Panel Caniatâd Arbennig Wrandawiad ar 18 Gorffennaf 2019 i ystyried cais gan y Cynghorydd Derek Owen o Gyngor Cymuned Llanbadrig mewn perthynas â'r rhaglen Moderneiddio Ysgolion ble mae'n ymwneud â darparu addysg mewn ysgolion yn Ardal Amlwch.

3.4.2 Mae'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Panel yn y Gwrandawiad ar 18 Gorffennaf 2019 ynghlwm yn **Atodiad 7**.

3.4.3 Mae cofnodion drafft y Panel Caniatâd Arbennig ynghlwm yn **Atodiad 8**.

3.4.4 Penderfynodd y Panel roi caniatâd arbennig heb gyfyngiad i'r Cynghorydd Owen ar y telerau a ganlyn:

- Ysgrifennu at swyddogion a'r Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ynglŷn â'r mater;
- Siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater, cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- Siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith / Pwyllgor / Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- Aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater;
- Pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; a
- Mynychu a siarad mewn cyfarfodydd cyhoeddus ac i siarad a chyfarfod â thrydydd partïon mewn cysylltiad â'r ymgynghoriad hwn a'r prosiect yn gyffredinol; a

- Bod y caniatâd arbennig yn para tan ddiwedd y cyfnod ymgynghori a’r holl drafodaethau / penderfyniadau yn ymwneud â ac yn codi o unrhyw ymgynghoriad ynghylch darpariaeth addysg yn ardal Amlwch neu am dymor y Cynghorydd Derek Owen ar Gyngor Cymuned Llanbadrig, pa un bynnag yw’r hwyraf.

3.4.5 Rhoddwyd caniatâd arbennig ar sail statudol (d) [bod natur diddordeb yr aelod yn golygu na fyddai ei gyfranogiad yn andwyol i hyder y cyhoedd] ac (f) [bod cyfranogiad yr aelod yn cael ei gyfiawnhau oherwydd ei rôl fel Cadeirydd y Cyngor Cymuned].

4. ARGYMHELLIAD

1. Bod y Pwyllgor yn nodi’r caniatâd arbennig a roddwyd a’r sail a’r amgylchiadau dros eu caniatáu.

2. Bod aelodau’r Panel yn unig (Michael Wilson, John R Jones a Keith Roberts) yn cadarnhau/diwygio’r cofnodion drafft yn **Atodiad 2**.

3. Bod aelodau’r Panel yn unig (Michael Wilson, Denise Harris-Edwards a John R Jones) yn cadarnhau/diwygio’r cofnodion drafft yn **Atodiad 4**.

4. Bod aelodau’r Panel yn unig (Michael Wilson, Denise Harris-Edwards a John R Jones) yn cadarnhau/diwygio’r cofnodion drafft yn **Atodiad 6**.

5. Bod aelodau’r Panel yn unig (Michael Wilson, John R Jones a Keith Roberts) yn cadarnhau/diwygio’r cofnodion drafft yn **Atodiad 8**.

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**PWYLLGOR SAFONAU (PANEL CANIATÂD ARBENNIG)**
DYDDIAD:	**7 MAWRTH 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**YSTYRIED WYTH O GEISIADAU AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELODAU CYNGOR CYMUNED LLANEILIAN**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**PENDERFYNU A DDYLID RHOI CANIATÂD ARBENNIG AI PEIDIO I AELODAU CYNGOR CYMUNED LLANEILIAN A'R TELERAU OS PENDERFYNIR GWNEUD HYNNY**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **CYFREITHIWR (LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL)** **mwycs@ynysmon.gov.uk / 01248 752566**

DOGFENNAU ATODOL

1. Côd Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Cymuned Llaneilian
2. Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
3. Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016
4. Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig a ddarparwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer Cynghorwyr Tref a Chymuned ynghyd â Ffurflenni Cais a Phenderfyniad
5. Cais gan y Cynghorydd Ian Nicholas Evans
6. Cais gan y Cynghorydd David Gerrard
7. Cais gan y Cynghorydd Dafydd Griffiths
8. Cais gan y Cynghorydd Helen Hughes
9. Cais gan y Cynghorydd Thomas Elfyn Hughes
10. Cais gan y Cynghorydd Glenys Jones
11. Cais gan y Cynghorydd Thomas David Jones
12. Cais gan y Cynghorydd Carol Whitaker
13. Tabl gwybodaeth mewn perthynas â'r ceisiadau
14. Ystyriaethau mewn perthynas â Chaniatâd Arbennig – Canllawiau ar gyfer Panel y Pwyllgor Safonau pan mae'n ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am Ganiatâd Arbennig

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

Yn unol â Chod Ymddygiad Cyngor Cymuned Llaneilian **(copi ar gael yn Atodiad 1)**, ni all aelodau sydd â diddordeb personol sy'n rhagfarnu mewn eitem o fusnes gymryd rhan yn yr eitem honno.

Mewn rhai amgylchiadau penodol, a chyfyngedig, gall aelod oresgyn y rhwystr sy'n cael ei greu gan y diddordeb personol sy'n rhagfarnu drwy dderbyn caniatâd arbennig gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.

Ni fedrir ond rhoi caniatâd arbennig yn yr amgylchiadau sy'n cael eu rhestru yn Adran 2 o **Atodiad 2**, ac wedi eu diwygio yn unol ag **Atodiad 3**. Yn ogystal, manylir ar yr amgylchiadau hyn yn y Nodyn Briffio ac ar gefn y Ffurflen Gais sydd yn rhan ohono (**Atodiad 4**).

2. Y BROSES

Rhaid i unrhyw Aelod sy'n dymuno cael caniatâd arbennig wneud cais ysgrifenedig sy'n nodi'r rhwystr ac yn nodi ar ba sail y mae'r cais yn cael ei wneud. Yna, bydd y Pwyllgor Safonau neu Banel priodol o'r Pwyllgor Safonau, yn cyfarfod i ystyried y cais. Cynhelir y gwrandawiad yn gyhoeddus fel arfer. Mae gan y Pwyllgor Safonau ddisgresiwn o ran a ddylid rhoi'r caniatâd arbennig ai peidio ac a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau mewn perthynas ag amgylchiadau'r cais fel bo'n briodol.

3. Y CAIS

Ceir wyth o geisiadau ac maent i'w gweld yn **Atodiadau 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 a 12**. Gwneir y ceisiadau gan wyth o wahanol unigolion a chanddynt oll eu rhesymau eu hunain dros ymgeisio am ganiatâd arbennig a'u hamgylchiadau personol eu hunain sy'n creu diddordeb sy'n rhagfarnu. Fodd bynnag, mae'r holl geisiadau'n ymwneud â'r un mater, sef y ddarpariaeth addysgol yn ardal Amlwch. Mae **Atodiad 13** yn dabl gwybodaeth sy'n cynnwys y manylion a ddarparwyd gan y Clerc ynghylch pob ymgeisydd ac aelodau eraill o'r Cyngor Cymuned ynghyd â'r wybodaeth a gafodd ei chynnwys ar bob ffurflen gais unigol.

Mae’r ceisiadau wedi cael eu cyflwyno ar y “ffurflen gais safonol am ganiatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau gan Gynghorydd Cyngor Tref neu Gymuned” ac mae’r rhain yn manylu ar y busnes y mae pob un ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo, y math o ganiatâd arbennig y gofynnir amdano a’r sail statudol dros ofyn am y caniatâd hwnnw.
Bydd y panel yn nodi fod cyfanswm o wyth o geisiadau wedi dod i law, sy’n golygu fod dros hanner aelodau Cyngor Cymuned Llaneilian wedi cyflwyno cais am ganiatâd arbennig (mae cyfanswm o 11 o aelodau ar Gyngor Cymuned Llaneilian). Ar y sail fod mwy na hanner aelodau’r Cyngor Cymuned yn ystyried bod ganddynt ddiddordeb sy’n rhagfarnu, ystyrir hwn yn ganiatâd arbennig bloc ac mae sail statudol (a) ar gael mewn sefyllfaoedd pan mae gan fwy na hanner aelodau Cyngor Cymuned ddiddordeb sy’n rhagfarnu mewn perthynas â’r un busnes. Cyfeirir y Panel at y Nodyn Briffio a welir yn **Atodiad 4**.

Ar y sail hon, gofynnir i’r panel gyfarfod yn gyhoeddus ond ni fyddir yn gofyn i Glerc Cyngor Cymuned Llaneilian na’r ymgeiswyr eu hunain fod yn bresennol yn y gwrandawiad. Gofynnir i’r panel ystyried y mater hwn fel ymarfer ar bapur yn unig.

4. YSTYRIAETHAU’R PANEL

Ar sail yr egwyddor statudol y dibynnir arni h.y. caniatâd arbennig bloc ble mae mwy na hanner aelodau’r Cyngor Cymuned â diddordeb sy’n rhagfarnu, gofynnir i’r Panel edrych ar y mater hwn a’r ceisiadau a dderbyniwyd gyda’i gilydd. Gall y Panel ymneilltuo i sesiwn breifat ar ôl y gwrando ar y cais a dychwelyd i sesiwn gyhoeddus i gyhoeddi ei benderfyniad. Cyfeirir y Panel ar y Nodyn Methodoleg ym Mhapur 14 sy’n manylu ar y materion y bydd y Panel efallai’n dymuno eu hystyried wrth ddod i benderfyniad ar y ceisiadau.

5. ARGYMHELLION

I ystyried y cais yn ôl ei haeddiant, a

(A) phenderfynu â ddylid rhoi caniatâd arbennig ai peidio ar sail (a); ac

(B) os yn rhoi caniatâd arbennig, ystyried a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau/rwystrau ar y caniatâd.

(v. 01.04.2016)

Local Government Act 2000	**Deddf Llywodraeth Leol 2000**
Model Code of Conduct for Members and Co-opted Members with voting rights	**Cod Ymddygiad Enghreifftiol ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig â hawliau pleidleisio**
The attached Annex sets out the text (in English and Welsh) of the Model Code of Conduct prescribed by the Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008, as amended by the following statutory instruments: • Co-operative and Community Benefit Societies and Credit Unions Act 2010 (Consequential Amendments) Regulations 2014 – (No. 2014/1815) (“the 2014 Regulations”) – effective from 1 August 2014. • Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) (Amendment) Order 2008 (No. 2016/84) – effective from 1 April 2016. This document has been produced for the benefit of relevant authorities to whom the Model Code applies, but it does not itself have any legal standing. It is believed to be a true and accurate representation of the law as at **1 April 2016**, but no assurance is given in this regard and authorities should take their own legal advice on matters relating to the Code. Please note the 2014 Regulations were made by the UK Government. They amend the Model Code to insert a definition of a ‘registered society’. It appears that the Welsh language version of the Model Code was not amended at the same time. The Welsh Government is in discussion with the UK Government about this with a view to the Welsh language version being amended as soon as practicable. In the interim, the Welsh Government does not believe this anomaly has a material bearing on the operation of the Model Code.	Mae'r Atodiad amgaeedig yn nodi testun (yn Gymraeg a Saesneg) y Cod Ymddygiad Enghreifftiol a bennir gan Orchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008, fel y'i diwygiwyd gan yr offerynnau statudol canlynol: • Rheoliadau Deddf Cwmnïau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol ac Undebau Credyd 2010 (Diwygiadau Canlyniadol) 2014 - (Rhif 2014/1815) (“Rheoliadau 2014”) - yn dod i rym ar 1 Awst 2014. • Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2008 (Rhif 2016/84) – yn dod i rym ar 1 Ebrill 2016. Cynhyrchwyd y ddogfen hon er budd awdurdodau perthnasol y mae'r Cod Enghreifftiol yn gymwys iddynt, ond nid oes ganddi unrhyw statws cyfreithiol. Credir ei bod yn cynrychioli’r gyfraith ar **1 Ebrill 2016** yn wir ac yn gywir, ond ni roddir unrhyw sicrwydd yn hyn o beth, a dylai'r awdurdodau geisio eu cyngor cyfreithiol eu hunain ar faterion sy'n ymwneud â'r Cod. Sylwer: Gwnaed Rheoliadau 2014 gan Lywodraeth y DU. Maent yn diwygio'r Cod Enghreifftiol drwy fewnosodi diffiniad o ‘cymdeithas gofrestredig’. Mae'n ymddangos na ddiwygiwyd fersiwn Gymraeg y Cod Enghreifftiol ar yr un pryd. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n trafod hyn â Llywodraeth y DU gyda'r bwriad o ddiwygio'r fersiwn Gymraeg cyn gynted ag y bo'n ymarferol. Yn y cyfamser, nid yw Llywodraeth Cymru yn credu bod yr anghysondeb hwn yn effeithio'n ymarferol ar weithredu'r Cod Enghreifftiol.

Annex

THE MODEL CODE OF CONDUCT

PART 1
INTERPRETATION

1.—(1) In this code —

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*"), in relation to a relevant authority, means a person who is not a member of the authority but who —

(a) is a member of any committee or sub-committee of the authority, or

(b) is a member of, and represents the authority on, any joint committee or joint sub-committee of the authority, and who is entitled to vote on any question which falls to be decided at any meeting of that committee or subcommittee;

"meeting" ("*cyfarfod*") means any meeting —

(a) of the relevant authority,

(b) of any executive or board of the relevant authority,

(c) of any committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of the relevant authority or of any such committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of any executive or board of the authority, or

(d) where members or officers of the relevant authority are present other than a meeting of a political group constituted in accordance with regulation 8 of the Local Government (Committees and Political Groups) Regulations 1990,

and includes circumstances in which a member of an executive or board or an officer acting alone exercises a function of an authority;

"member" ("*aelod*") includes, unless the context requires otherwise, a co-opted member;

“registered society” means a society, other than a society registered as a credit union, which is —

(a) a registered society within the meaning given by section 1(1) of the Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014; or

(b) a society registered or deemed to be registered under the Industrial and Provident Societies Act (Northern Ireland) 1969;

“register of members’ interests” *(“cofrestr o fuddiannau’r aelodau”)* means the register established and maintained under section 81 of the Local Government Act 2000;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means—

(a) a county council,

(b) a county borough council,

(c) a community council,

2.

(d) a fire and rescue authority constituted by a scheme under section 2 of the Fire and Rescue Services Act 2004 or a scheme to which section 4 of that Act applies,

(e) a National Park authority established under section 63 of the Environment Act 1995;

"you" ("*chi*") means you as a member or co-opted member of a relevant authority; and

"your authority" ("*eich awdurdod*") means the relevant authority of which you are a member or co-opted member.

(2) In relation to a community council—

(a) “proper officer” (“*swyddog priodol”*) means an officer of that council within the meaning of section 270(3) of the Local Government Act 1972; and

(b) “standards committee” (“pwyllgor safonau”*)* means the standards committee of the county or county borough council which has functions in relation to the community council for which it is responsible under section 56(1) and (2) of the Local Government Act 2000.

PART 2
GENERAL PROVISIONS

2.—(1) Save where paragraph 3(a) applies, you must observe this code of conduct —

(a) whenever you conduct the business, or are present at a meeting, of your authority;

(b) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting in the role of member to which you were elected or appointed;

(c) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting as a representative of your authority; or

(d) at all times and in any capacity, in respect of conduct identified in paragraphs 6(1)(a) and 7.

(2) You should read this code together with the general principles prescribed under section 49(2) of the Local Government Act 2000 in relation to Wales.

3. Where you are elected, appointed or nominated by your authority to serve —

(a) on another relevant authority, or any other body, which includes a Local Health Board you must, when acting for that other authority or body, comply with the code of conduct of that other authority or body; or

(b) on any other body which does not have a code relating to the conduct of its members, you must, when acting for that other body, comply with this code of conduct, except and insofar as it conflicts with any other lawful obligations to which that other body may be subject.

4. You must —

(a) carry out your duties and responsibilities with due regard to the principle that there should be equality of opportunity for all people, regardless of their gender, race, disability, sexual orientation, age or religion;

(b) show respect and consideration for others;

(c) not use bullying behaviour or harass any person; and

(d) not do anything which compromises, or which is likely to compromise, the impartiality of those who work for, or on behalf of, your authority.

5. You must not —

(a) disclose confidential information or information which should reasonably be regarded as being of a confidential nature, without the express consent of a person authorised to give such consent, or unless required by law to do so;

(b) prevent any person from gaining access to information to which that person is entitled by law.

6.—(1) You must —

(a) not conduct yourself in a manner which could reasonably be regarded as bringing your office or authority into disrepute;

(b) report, whether through your authority's confidential reporting procedure or direct to the proper authority, any conduct by another member or anyone who works for, or on behalf of, your authority which you reasonably believe involves or is likely to involve criminal behaviour (which for the purposes of this paragraph does not include offences or behaviour capable of punishment by way of a fixed penalty);

(c) report to your authority's monitoring officer any conduct by another member which you reasonably believe breaches this code of conduct;

(d) not make vexatious, malicious or frivolous complaints against other members or anyone who works for, or on behalf of, your authority.

(2) You must comply with any request of your authority's monitoring officer, or the Public Services Ombudsman for Wales, in connection with an investigation conducted in accordance with their respective statutory powers.

7. You must not —

(a) in your official capacity or otherwise, use or attempt to use your position improperly to confer on or secure for yourself, or any other person, an advantage or create or avoid for yourself, or any other person, a disadvantage;

(b) use, or authorise others to use, the resources of your authority —

(i) imprudently;

(ii) in breach of your authority's requirements;

(iii) unlawfully;

(iv) other than in a manner which is calculated to facilitate, or to be conducive to, the discharge of the functions of the authority or of the office to which you have been elected or appointed;

(v) improperly for political purposes; or

(vi) improperly for private purposes.

8. You must —

(a) when participating in meetings or reaching decisions regarding the business of your authority, do so on the basis of the merits of the circumstances involved and in the public interest having regard to any relevant advice provided by your authority's officers, in particular by —

(i) the authority's head of paid service;

(ii) the authority's chief finance officer;

(iii) the authority's monitoring officer;

(iv) the authority's chief legal officer (who should be consulted when there is any doubt as to the authority's power to act, as to whether the action proposed lies within the policy framework agreed by the authority or where the legal consequences of action or failure to act by the authority might have important repercussions);

(b) give reasons for all decisions in accordance with any statutory requirements and any reasonable additional requirements imposed by your authority.

9. You must —

(a) observe the law and your authority's rules governing the claiming of expenses and allowances in connection with your duties as a member;

(b) avoid accepting from anyone gifts, hospitality (other than official hospitality, such as a civic reception or a working lunch duly authorised by your authority), material benefits or services for yourself or any person which might place you, or reasonably appear to place you, under an improper obligation.

PART 3
INTERESTS

Personal Interests

10.—(1) You must in all matters consider whether you have a personal interest, and whether this code of conduct requires you to disclose that interest.

(2) You must regard yourself as having a personal interest in any business of your authority if —
(a) it relates to, or is likely to affect —

(i) any employment or business carried on by you;

(ii) any person who employs or has appointed you, any firm in which you are a partner or any company for which you are a remunerated director;

(iii) any person, other than your authority, who has made a payment to you in respect of your election or any expenses incurred by you in carrying out your duties as a member;

(iv) any corporate body which has a place of business or land in your authority's area, and in which you have a beneficial interest in a class of securities of that body that exceeds the nominal value of £25,000 or one hundredth of the total issued share capital of that body;

(v) any contract for goods, services or works made between your authority and you or a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(vi) any land in which you have a beneficial interest and which is in the area of your authority;

(vii) any land where the landlord is your authority and the tenant is a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in subparagraph (iv) above;

(viii) any body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(ix) any —

(aa) public authority or body exercising functions of a public nature;

(bb company, registered society, charity, or body directed to charitable purposes;

(cc) body whose principal purposes include the influence of public opinion or policy;

(dd) trade union or professional association; or

(ee) private club, society or association operating within your authority's area,

in which you have membership or hold a position of general control or management;

(x) any land in your authority's area in which you have a licence (alone or jointly with others) to occupy for 28 days or longer;

[Note: subparagraph (b) is omitted.]

(c) a decision upon it might reasonably be regarded as affecting —

(i) your well-being or financial position, or that of a person with whom you live, or any person with whom you have a close personal association;

(ii) any employment or business carried on by persons as described in 10(2)(c)(i);

(iii) any person who employs or has appointed such persons described in 10(2)(c)(i), any firm in which they are a partner, or any company of which they are directors;

(iv) any corporate body in which persons as described in 10(2)(c)(i) have a beneficial interest in a class of securities exceeding the nominal value of £5,000; or

(v) any body listed in paragraphs 10(2)(a)(ix)(aa) to (ee) in which persons described in 10(2)(c)(i) hold a position of general control or management,

to a greater extent than the majority of—

(aa) in the case of an authority with electoral divisions or wards, other council tax payers, rate payers or inhabitants of the electoral division or ward, as the case may be, affected by the decision; or

(bb) in all other cases, other council tax payers, ratepayers or inhabitants of the authority's area.

Disclosure of Personal Interests

11.—(1) Where you have a personal interest in any business of your authority and you attend a meeting at which that business is considered, you must disclose orally to that meeting the existence and nature of that interest before or at the commencement of that consideration, or when the interest becomes apparent.

(2) Where you have a personal interest in any business of your authority and you make —

(a) written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) to a member or officer of your authority regarding that business, you should include details of that interest in the written communication; or

(b) oral representations (whether in person or some form of electronic communication) to a member or officer of your authority you should disclose the interest at the commencement of such representations, or when it becomes apparent to you that you have such an interest, and confirm the representation and interest in writing within 14 days of the representation.

(3) Subject to paragraph 14(1)(b) below, where you have a personal interest in any business of your authority and you have made a decision in exercising a function of an executive or board, you must in relation to that business ensure that any written statement of that decision records the existence and nature of your interest.

(4) You must, in respect of a personal interest not previously disclosed, before or immediately after the close of a meeting where the disclosure is made pursuant to sub-paragraph 11(1), give written notification to your authority

in accordance with any requirements identified by your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, your authority’s proper officer from time to time but, as a minimum containing —

(a) details of the personal interest;

(b) details of the business to which the personal interest relates; and

(c) your signature.

(5) Where you have agreement from your monitoring officer that the information relating to your personal interest is sensitive information, pursuant to paragraph 16(1), your obligations under this paragraph 11 to disclose such information, whether orally or in writing, are to be replaced with an obligation to disclose the existence of a personal interest and to confirm that your monitoring officer has agreed that the nature of such personal interest is sensitive information.

(6) For the purposes of sub-paragraph (4), a personal interest will only be deemed to have been previously disclosed if written notification has been provided in accordance with this code since the last date on which you were elected, appointed or nominated as a member of your authority.

(7) For the purposes of sub-paragraph (3), where no written notice is provided in accordance with that paragraph you will be deemed as not to have declared a personal interest in accordance with this code.

Prejudicial Interests

12.—(1) Subject to sub-paragraph (2) below, where you have a personal interest in any business of your authority you also have a prejudicial interest in that business if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably regard as so significant that it is likely to prejudice your judgement of the public interest.

(2) Subject to sub-paragraph (3), you will not be regarded as having a prejudicial interest in any business where that business—

(a) relates to —

(i) another relevant authority of which you are also a member;

(ii) another public authority or body exercising functions of a public nature in which you hold a position of general control or management;

(iii) a body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(iv) your role as a school governor (where not appointed or nominated by your authority) unless it relates particularly to the school of which you are a governor;

(v) your role as a member of a Local Health Board where you have not been appointed or nominated by your authority;

(b) relates to —

(i) the housing functions of your authority where you hold a tenancy or lease with your authority, provided that you do not have arrears of rent with your authority of more than two months, and provided that those functions do not relate particularly to your tenancy or lease;

(ii) the functions of your authority in respect of school meals, transport and travelling expenses, where you are a guardian, parent, grandparent or have parental responsibility (as defined in section 3 of the Children Act 1989) of a child in full time education, unless it relates particularly to the school which that child attends;

(iii) the functions of your authority in respect of statutory sick pay under Part XI of the Social Security Contributions and Benefits Act 1992, where you are in receipt of, or are entitled to the receipt of such pay from your authority;

(iv) the functions of your authority in respect of an allowance or payment made in accordance with the provisions of Part 8 of the Local Government (Wales) Measure 2011, or an allowance or pension provided under section 18 of the Local Government and Housing Act 1989;

(c) your role as a community councillor in relation to a grant, loan or other form of financial assistance made by your community council to community or voluntary organisations up to a maximum of £500.

(3) The exemptions in subparagraph (2)(a) do not apply where the business relates to the determination of any approval, consent, licence, permission or registration.

Overview and Scrutiny Committees

13. You also have a prejudicial interest in any business before an overview and scrutiny committee of your authority (or of a sub-committee of such a committee) where—

(a) that business relates to a decision made (whether implemented or not) or action taken by your authority's executive, board or another of your authority's committees, sub-committees, joint committees or joint subcommittees; and

(b) at the time the decision was made or action was taken, you were a member of the executive, board, committee, sub-committee, joint-committee or joint sub-committee mentioned in sub-paragraph (a) and you were present when that decision was made or action was taken.

Participation in Relation to Disclosed Interests

14.—(1) Subject to sub-paragraphs (2), (2A), (3) and (4), where you have a prejudicial interest in any business of your authority you must, unless you have obtained a dispensation from your authority's standards committee —

(a) withdraw from the room, chamber or place where a meeting considering the business is being held—

(i) where sub-paragraph (2) applies, immediately after the period for making representations, answering questions or giving evidence relating to the business has ended and in any event before further consideration of the business begins, whether or not the public are allowed to remain in attendance for such consideration; or

(ii) in any other case, whenever it becomes apparent that that business is being considered at that meeting;

(b) not exercise executive or board functions in relation to that business;

(c) not seek to influence a decision about that business;

(d) not make any written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) in relation to that business; and

(e) not make any oral representations (whether in person or some form of electronic communication) in respect of that business or immediately cease to make such oral representations when the prejudicial interest becomes apparent.

(2) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may attend a meeting but only for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, provided that the public are also allowed to attend the meeting for the same purpose, whether under a statutory right or otherwise.

(v. 01.04.2016)
(2A) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may submit written representations to a meeting relating to that business, provided that the public are allowed to attend the meeting for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, whether under statutory right or otherwise.

(2B) When submitting written representations under sub-paragraph (2A) you must comply with any procedure that your authority may adopt for the submission of such representations.

(3) Sub-paragraph (1) does not prevent you attending and participating in a meeting if —

(a) you are required to attend a meeting of an overview or scrutiny committee, by such committee exercising its statutory powers; or

(b) you have the benefit of a dispensation provided that you —

(i) state at the meeting that you are relying on the dispensation; and

(ii) before or immediately after the close of the meeting give written notification to your authority containing —

(aa) details of the prejudicial interest;

(bb) details of the business to which the prejudicial interest relates;

(cc)details of, and the date on which, the dispensation was granted; and

(dd) your signature.

(4) Where you have a prejudicial interest and are making written or oral representations to your authority in reliance upon a dispensation, you must provide details of the dispensation within any such written or oral representation and, in the latter case, provide written notification to your authority within 14 days of making the representation.

PART 4
THE REGISTER OF MEMBERS' INTERESTS

Registration of Personal Interests

15.—(1) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of—

(a) your authority's code of conduct being adopted or the mandatory provisions of this model code being applied to your authority; or

(b) your election or appointment to office (if that is later),

register your personal interests, where they fall within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), in your authority's register of members’ interests by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(2) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of becoming aware of any new personal interest falling within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), register that new personal interest in your authority’s register of members’ interests by providing written notification to your authority’s monitoring officer.

(3) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of becoming aware of any change to a registered personal interest falling within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), register that change in your authority’s register of members’ interests by providing written notification to your authority's monitoring officer, or in the case of a community council to your authority’s proper officer.

(4) Sub-paragraphs (1), (2) and (3) do not apply to sensitive information determined in accordance with paragraph 16(1).

(5) Sub-paragraphs (1) and (2) do not apply if you are a member of a relevant authority which is a community council when you act in your capacity as a member of such an authority.

(6) You must, when disclosing a personal interest in accordance with paragraph 11 for the first time, register that personal interest in your authority's register of members' interests by providing written notification to your authority's monitoring officer, or in the case of a community council to your authority's proper officer.

Sensitive information

16.—(1) Where you consider that the information relating to any of your personal interests is sensitive information, and your authority's monitoring officer agrees, you need not include that information when registering that interest, or, as the case may be, a change to the interest under paragraph 15.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any change of circumstances which means that information excluded under sub-paragraph (1) is no longer sensitive information, notify your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, your authority's proper officer asking that the information be included in your authority's register of members' interests.

(3) In this code, "sensitive information" ("*gwybodaeth sensitif*") means information whose availability for inspection by the public creates, or is likely to create, a serious risk that you or a person who lives with you may be subjected to violence or intimidation.

Registration of Gifts and Hospitality

17. You must, within 28 days of receiving any gift, hospitality, material benefit or advantage above a value specified in a resolution of your authority, provide written notification to your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, to your authority's proper officer of the existence and nature of that gift, hospitality, material benefit or advantage.

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1
DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac
Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “cofrestr o fuddiannau’r aelodau” (“register of members’ interests”) yw’r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grwˆp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(v. 01.04.2016)
(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN 2
DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pwˆ er yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y

cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3
BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;
(chch)undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Nodyn: Mae is-baragraff (b) wedi ei hepgor.]

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau

gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych

gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

"(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(v. 01.04.2016)
(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) Os oes gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch gyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig i gyfarfod sy’n ymwneud â’r busnes hwnnw, ar yr amod y caniateir i’r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod at y diben o wneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2B) Pan fyddwch yn cyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei fabwysiadu ar gyfer cyflwyno cynrychioliadau o’r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc)manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4
COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Personal

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i’ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny’n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy’n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru’r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy’n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru’r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy’n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o’r fath.

(6) Pan fyddwch yn datgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, rhaid i chi gofrestru’r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

ATODIAD / ENCLOSURE 2

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluedd aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluedd gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

D. Elis-Thomas

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

©Ⓗ Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01 ON

ATODIAD / ENCLOSURE 3

Status: *This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.*

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(**1**) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"**Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)**

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(**1**) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned yn Ynys Môn

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Gynghorwyr neu Glercod unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn:

Lynn Ball – lbxcs@ynysmon.gov.uk

Yn unol â'u Cod Ymddygiad, ni chaniateir i unrhyw Gynghorydd gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi ymlaen llaw gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Rhesymau dros roi caniatâd arbennig

Mae'r rhesymau dros roi caniatâd arbennig yn statudol ac fe'u rhestrir isod:-

1. Ni fyddai o leiaf hanner y Cynghorwyr perthnasol (y Cyngor Cymuned / Pwyllgor o'r Cyngor Cymuned) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

2. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

3. Mae diddordeb y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

4. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

5. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

6. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad y Cynghorydd sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor Cymuned a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

7. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu gais torfol ar gyfer mwy nag un Cynghorydd.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Mater i ddisgresiwn y Pwyllgor Safonau yw a ddylid rhoi caniatâd ai peidio. Bydd y Pwyllgor Safonau'n egluro ei resymau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gylchredeg. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan y Cynghorydd hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er bod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) <u>Mewn cyfarfodydd ffurfiol:</u>

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod/bod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Cynghorydd:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor Cymuned.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod y Cynghorydd.

(b) <u>Mewn cyfarfodydd anffurfiol</u>:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar mewn cyfarfodydd anffurfiol, rhaid i'r Cynghorydd hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

(c) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae’n gwneud sylwadau ysgrifenedig i’w Gyngor Cymuned, mae’n rhaid i’r Cynghorydd gynnwys manylion am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae’r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy’n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw’r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio’n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Cynghorwyr ddefnyddio’r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae’n rhaid i Gynghorwyr ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i’r swyddog arweiniol a gofyn i’r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); ○ pleidleisio; ○ arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda: ________________________________ ________________________________
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy’n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw’r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio’n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	o Clerc y Cyngor Tref/Cymuned o Yr Ymgeisydd o Eraill: ______________________________ ______________________________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
o pleidleisio;
o arall - ____
____
_

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	IAN NICHOLAS EVANS
Contact details:	07825 334267
Name of Town / Community Council:	LLANEILIAN
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	SPOUSE EMPLOYED / SUPPLY TEACHER IN YSGOL PENYSARN, GRANDDAUGHTER PUPIL, DAUGHTER LLYWODRAETH-WRAIG
Business in which the applicant wishes to participate:	REVIEW PROVISION EDUCATION NE ANGLESEY
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	✓ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ○ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	S81(4) a, c, d, e
Date by which a decision is required:	11/2/19
Signed: [signature]	**Date:** 15/1/19

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation t Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [   ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [   ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ○ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

ATODIAD / ENCLOSURE 6

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	DAVID GERRARD
Contact details:	07967956770 01407 832847
Name of Town / Community Council:	Cyngor Cymuned Llaneilian
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	Employed By Local Council.
Business in which the applicant wishes to participate:	Education Provision Amlwch
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	✓ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ✓ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	A, C, D, E.
Date by which a decision is required:	
Signed: [signature]	**Date:** 13/11/19.

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai analluedd i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r analluedd, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ○ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	

Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	DAFYDD GRIFFITHS
Manylion Cyswllt:	dafydd.griffiths@aol.co.uk
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	Cyngor Cymuned Llaneilian
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	Cyn athro Ysgol Syr Thomas Jones (1987 – 2007)
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	Ymgynghoriad ail drefnu ysgolion ardal Amlwch/Cemaes
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	✓ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ✓ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ✓ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ✓ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ✓ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	a, d, e, f.
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	11, Chwefror 2019
Llofnod: D Griffiths	**Dyddiad:** 15/1/19

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	HELEN HUGHES
Manylion Cyswllt:	LLETY'R WENNOL LLANEILIAN AMLWCH
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	LLANEILIAN
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	✓ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ✓ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ✓ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ✓ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ✓ pleidleisio; ✓ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod: H. Hughes.	**Dyddiad:** 15.01.19

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ____________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	HE
Contact details:	
Name of Town / Community Council:	
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	
Business in which the applicant wishes to participate:	
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ○ remain in the room during any debate/vote on the issue; ○ vote; ○ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	
Date by which a decision is required:	
Signed:	**Date:**

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	THOMAS ELFYN HUGHES
Contact details:	HAFAN, PENYSARN, ANGLESEY LL69 9BQ 01407 831350 elfynhughes@fframwaith.co.uk
Name of Town / Community Council:	LLANEILIAN
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	PENYSARN PRIMARY SCHOOL SIR THOMAS JONES SCHOOL, AMLWCH
Business in which the applicant wishes to participate:	CLOSURE/MERGER OF ANGLESEY SCHOOLS
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	✓ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [~~with~~/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ✓ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	THE MAJORITY OF LLANEILIAN COMMUNITY COUNCIL HAVE A CONNECTION TO THE SCHOOLS I AM CURRENTLY CHAIR OF THE COUNCIL AND WOULD NOT BE ABLE TO CONDUCT MEETINGS WHERE THE ABOVE IS DISCUSSED
Date by which a decision is required:	1. MARCH 2019

Signed: [signature]	**Date:** 20. JAN. 2019

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ____________________ ____________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai analluogi i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ○ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	GLENYS JONES
Manylion Cyswllt:	GROESWEN, GADFA PENYSARN AMLWCH
Enw'r Cyngor ~~Tref~~ / Cymuned:	LLANEILIAN
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	✓ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ✓ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ✓ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ✓ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ✓ pleidleisio; ✓ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod: Glenys Jones.	Dyddiad: 15/01/19.

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallui i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r analluu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ____________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:____________________

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ____________________ ____________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________________

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	
Contact details:	
Name of Town / Community Council:	
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	
Business in which the applicant wishes to participate:	
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ○ remain in the room during any debate/vote on the issue; ○ vote; ○ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	
Date by which a decision is required:	
Signed:	**Date:**

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	THOMAS DAVID JONES
Contact details:	6 MAES HERBERT LLANEILIAN AMLWCH.
Name of Town / Community Council:	LLANEILIAN
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	
Business in which the applicant wishes to participate:	
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	✓ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ✓ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	
Date by which a decision is required:	

Signed: [signature]	**Date:** 15-1-2019.

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ○ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

ATODIAD / ENCLOSURE 12

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	CAROL Whitaker
Contact details:	01407 832150 07879 458777
Name of Town / Community Council:	Cyngor Cymuned Llaneilian
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	Employed by Local Council
Business in which the applicant wishes to participate:	Education Provision Amlwch
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	✓ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ✓ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ✓ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	A, C, D, E
Date by which a decision is required:	
Signed: CAWhitaker	**Date:** 15.1.19.

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise;

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [   ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [   ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ______________________ ______________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
- o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater;
- o pleidleisio;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU [a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; ○ pleidleisio; ○ arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

RHIF CAIS	**ENW'R AELOD**	**MANYLION AR Y FFURFLEN GAIS AM GANIATÂD ARBENNIG**	**MANYLION AM Y DIDDORDEB GAN Y CLERC**
5	IAN NICHOLAS EVANS	GWRAIG YN GYFLOGEDIG / ATHRAWES LANW YN YSGOL PENYSARN, WYRES YN DDISGYBL, MERCH YN LLYWODRAETHWR.	WYRES YN YR YSGOL, GWRAIG YN ATHRAWES LANW, MERCH AR Y BWRDD LLYWODRAETHWYR
6	DAVID GERRARD	CYFLOGEDIG GAN Y CYNGOR LLEOL	GOFALWR YSGOL GYNRADD PENYSARN, GWRAIG YN GYNORTHWY-YDD DOSBARTH, MERCH YN YSTJ
7	DAFYDD GRIFFITHS	CYN-ATHRO YN YSGOL SYR THOMAS JONES (1987-2007)	CYN-ATHRO YN YSTJ
8	HELEN HUGHES	*Dim manylion wedi eu nodi.*	MERCH YN GWEITHIO FEL ATHRAWES YN YSTJ
9	THOMAS ELFYN HUGHES	YSGOL GYNARDD PENYSARN, YSGOL SYR THOMAS JONES, AMLWCH – MAE MWYAFRIF AELODAU CYNGOR CYMUNED LLANEILIAN Â CHYSYLLTIAD HEFO'R YSGOLION. RWY'N GADEIRYDD Y CYNGOR AC NI FYDDWN YN GALLU ARWAIN CYFARFODYDD LLE MAE'R UCHOD YN CAEL EI DRAFOD.	WYRION YN YR YSGOL GYNRADD AC YSTJ
10	GLENYS JONES	*Dim manylion wedi eu nodi.*	WYRION YN YR YSGOL GYNRADD AC YSTJ, BWRDD LLYWODRAETHWYR YSGOL, AELOD O'R TEULU YN ARWEINYDD CYLCH AC AR Y BWRDD LLYWODRAETHWYR
11	THOMAS DAVID JONES	*Dim manylion wedi eu nodi.*	WYRION YN YSTJ
12	CAROL WHITAKER	CYFLOGEDIG GAN Y CYNGOR LLEOL	GWEITHIO YN YSTJ
DIM	JOHN	*Dim cais.*	*Dim diddordeb rhagfarnol.*

CAIS	GRIFFITHS		
DIM CAIS	GORDON HAYES	*Dim cais.*	*Dim diddordeb rhagfarnol.*
DIM CAIS	HEFINA WILLIAMS	*Dim cais.*	*Dim diddordeb rhagfarnol.*

YSTYRIAETHAU CANIATÂD ARBENNIG
Canllawiau ar gyfer y Pwyllgor Safonau wrth ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am ganiatâd arbennig:

1. Darllen:
   - Ystyriwch yr Adroddiad a baratowyd gan / ar ran y Swyddog Monitro.
   - Ystyriwch yr atodiadau i'r Adroddiad, yn arbennig y Ffurflen Gais a gwblhawyd gan y Cynghorydd, er mwyn casglu'r holl ffeithiau.

2. Ceisiadau Lluosog:
   - Ymdriniwch â phob cais yn unigol ac ar sail ei ffeithiau ei hun.
   - Ystyriwch y weithdrefn a ganlyn yn y Gwrandawiad:
     - Casglu gwybodaeth gefndir / cyffredinol (os oes angen);
     - Gwrando ar gais Cynghorydd A / gofyn cwestiynau os yw ef/hi yn bresennol / gofyn i'r Clerc;
     - Ymneilltuo i ystyried cais Cynghorydd A;
     - Ailgychwyn – gellir cyhoeddi'r penderfyniad mewn perthynas â chais Cynghorydd A, neu gellir dewis gohirio cyhoeddi'r penderfyniad hyd nes y bydd pob cais wedi'i ystyried;
     - Ailadrodd, yn dibynnu ar nifer y ceisiadau i'w hystyried.

3. Diddordeb Personol / Diddordeb Personol sy'n Rhagfarnu:
   - Ar gyfer pob cais, penderfynwch –
     - A oes <u>DIDDORDEB PERSONOL</u>?
       - Ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad)
       - – beth yw diddordeb personol?
     - A yw'r diddordeb personol yn ddiddordeb <u>SY'N RHAGFARNU</u>?
       - Unwaith eto, ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad) – a yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu hefyd?
   - Os nad oes diddordeb personol, neu os nad yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu, nid oes angen ystyried y cais am ganiatâd arbennig gan fod modd i'r Cynghorydd gymryd rhan lawn yn y busnes.

4. Sail ar gyfer Caniatâd Arbennig:
   - Os oes diddordeb personol sy'n rhagfarnu, ystyriwch ar ba SAIL y gellir rhoi caniatâd arbennig. Rhestrir y seiliau ar gefn y Ffurflen Gais.
     - A yw'r Ymgeisydd wedi eu nodi'n gywir ar y Ffurflen Gais?
     - A yw'r Ymgeisydd wedi cynnwys pob Caniatâd Arbennig sydd eu hangen ar y Ffurflen h.y. ar gyfer pleidleisio / siarad / ysgrifennu ayb?

5. Cyfyngiadau ar y Caniatâd Arbennig
   - Wrth benderfynu rhoi Caniatâd Arbennig neu beidio, ystyriwch (os bydd y Caniatâd Arbennig yn cael ei ganiatáu) a oes angen unrhyw gyfyngiadau. Materion megis caniatáu i'r Aelod siarad ond nid i bleidleisio, neu, a roddir y caniatâd arbennig am un cyfarfod yn unig yntau am weddill cyfnod y Cyngor.

6. Ffurflen Penderfyniad
   - Wrth roi'r caniatâd arbennig, bydd angen i'r Panel gwblhau'r Ffurflen Penderfyniad sy'n manylu ar (a) benderfyniad y Pwyllgor Safonau; (b) dyddiad gwneud y penderfyniad; (c) pwy sydd angen cael gwybod am y penderfyniad; (d) dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben; (e) ar ba sail y rhoddir y caniatâd arbennig; a (f) beth mae'r caniatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd ei wneud (h.y. siarad, pleidleisio ayb).

This page is intentionally left blank

PANEL CANIATÂD ARBENNIG Y PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 7 Mawrth 2019

YN BRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol**
	Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Mr John Robert Jones Mr Keith Roberts
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) (MY) Swyddog Pwyllgor (SC)
YMDDIHEURIADAU:	Dim

---

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Bu Mr John R Jones ddatgan diddordeb personol mewn perthynas ag eitem 2 gan ei fod yn adnabod un o'r ymgeiswyr. Yn dilyn cyngor gan y Swyddog Monitro, cadarnhawyd o ganlyniad i'r berthynas a chyd-destun y cais, nad oedd y diddordeb yn un a oedd yn rhagfarnu.

2. CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG

Gwnaed cais ar y cyd am ganiatâd arbennig gan yr wyth aelod canlynol o Gyngor Cymuned Llaneilian: Y Cynghorwyr Ian Nicholas Evans, David Gerrard, Dafydd Griffiths, Helen Hughes, Thomas Elfyn Hughes, Glenys Jones, Thomas David Jones a Carol Whitaker. Mae'r cais yn ymwneud â diddordebau sy'n rhagfarnu mewn perthynas â'r ddarpariaeth o addysg yn ardal Amlwch. Nodwyd fod wyth o'r un ar ddeg o aelodau o Gyngor Cymuned Llaneilian yn ystyried eu hunain fel bod â diddordeb sy'n rhagfarnu.

Mae'r Panel, drwy'r Cadeirydd, eisoes wedi cytuno i ystyried cais ar y cyd ar ffurf ymarfer papur yn unig. Nid oedd y Clerc na'r ymgeiswyr yn bresennol yn y cyfarfod.

Adroddodd y Swyddog Monitro, gan fod cyd-destun pob cais yn ymwneud â'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch a bod y sail statudol berthnasol yr un peth ym mhob achos, bod yr holl geisiadau am ganiatâd arbennig yn cael eu delio â nhw gyda'i gilydd.

Bydd ymgynghoriad ffurfiol statudol yn dechrau ym mis Ebrill a fydd yn adolygu dyfodol ysgolion yn y sector cynradd ac uwchradd, yn cynnwys Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch. Bydd Cyngor Cymuned Llaneilian yn un o dri ymgynghorai yn y broses ymgynghori statudol. Nodwyd fod potensial y gallai un neu fwy o'r ysgolion o dan ystyriaeth wynebu'r posibilrwydd o gau ac o ganlyniad fe allai hynny gael effaith ar blant yr ardal a'r staff sy'n gweithio yn yr ysgolion. Yn dilyn y broses

ymgynghori, cyflwynir adroddiad i'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer ei ystyried.

Amlygodd y Swyddog Monitro fod yr holl geisiadau yn wahanol o ran ffeithiau unigol sydd, gydag un eithriad, yn disgyn i un o ddau gategori:

1. yr effaith bosibl o gau / ad-drefnu ysgolion ar blant sy'n perthyn i / â chysylltiad â'r ymgeiswyr; neu
2. yr effaith bosibl ar rai o aelodau o deulu'r ymgeiswyr a gyflogir gan yr ysgolion.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod gan bob aelod o'r Cyngor Cymuned ddiddordeb personol a diddordeb sy'n rhagfarnu ac felly bod yn rhaid iddynt ddatgan diddordeb a gadael y cyfarfod yn ystod y drafodaeth.

Cynghorodd y Swyddog Monitro y Panel i roi ystyriaeth benodol i'r seithfed ymgeisydd at y sail nad oedd yr amgylchiadau a ddisgrifiwyd yn dod o dan gategori 1 na 2 uchod ac, os oes diddordeb personol/sy'n rhagfarnu, bydd yn ddiddordeb "llesiant" o dan y Cod o ganlyniad i gyfnod cyflogaeth hir yr ymgeisydd fel athro yn Ysgol Syr Thomas Jones, Amlwch.

Cyfeiriodd y Swyddog Monitro at Baragraff 2(a), (f) a (i) o Reoliadau Pwyllgor Safonau (Rhoi Caniatâd Arbennig) (Cymru) 2001, a soniodd am yr amgylchiadau ble gellir rhoi caniatâd arbennig. Nododd, petai'r Panel yn gwrthod rhoi caniatâd arbennig, na fyddai'r Cyngor Cymuned yn gallu cymryd rhan mewn trafodaethau a chynrychioli'r gymuned yn y broses ymgynghori oherwydd na fyddai cworwm yn y cyfarfodydd.

Mynegodd y Panel bryder bod bylchau yn rhai o'r ffurflenni cais a dderbyniwyd a phwysleisiwyd y pwysigrwydd o sicrhau bod aelodau/ymgeiswyr yn gyfrifol am gwblhau ceisiadau eu hunain ac na ddylent fod yn dibynnu ar y Clerc i ddarparu'r wybodaeth ychwanegol i'r Panel. Roedd y Panel yn dymuno tynnu sylw at y pryder hwn ond roedd yn fodlon bod ganddo wybodaeth ddigonol, diolch i gymorth y Clerc, i wneud ei benderfyniad. Roedd y Panel hefyd yn ymwybodol o'r angen i ddelio â'r mater hwn o fewn amserlen gyfyngedig ac i sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud er lles y gymuned.

Cynhaliodd y Panel drafodaeth breifat. Yn dilyn trafodaeth, cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Panel Caniatâd Arbennig wedi **PENDERFYNU rhoi caniatâd arbennig ar y cyd i'r Cynghorwyr Ian Nicholas Evans, David Gerrard, Dafydd Griffiths, Helen Hughes, Thomas Elfyn Hughes, Glenys Jones, Thomas David Jones, a Carol Whitaker:-**

- **ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] mewn perthynas â'r mater;**
- **siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned am y mater;**
- **siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor/cyfarfodydd Cyngor Cymuned am y mater ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;**
- **aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater;**
- **pleidleisio;**
- **mynychu a siarad mewn cyfarfodydd cyhoeddus ac i siarad a chyfarfod â thrydydd partïon mewn cysylltiad â'r ymgynghoriad hwn a'r prosiect yn**

gyffredinol;

- **bydd y caniatâd arbennig yn para tan ddiwedd y broses Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch neu am dymor y Cyngor Cymuned hwn, pa un bynnag yw'r hwyraf.**

Rhoddir y caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 lle mai gan o leiaf hanner y Cynghorwyr (Cyngor Cymuned / Pwyllgorau) ble mae'r busnes yn cael ei ystyried, ddiddordeb sy'n ymwneud â'r busnes hwnnw.

Gweithred:

- **Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at yr wyth aelod o Gyngor Cymuned Llaneilian yn cadarnhau eu bod wedi derbyn caniatâd arbennig a fydd yn galluogi pob aelod o ysgrifennu, siarad a phleidleisio ar yr holl faterion yn ymwneud â'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion; hefyd, bod ganddynt yr hawl i aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater.**
- **Y Swyddog Monitro i hysbysu Clerc Cyngor Cymuned Llaneilian am benderfyniad y Panel o ran y caniatâd arbennig a amlinellwyd uchod; hefyd, y Swyddog Monitro, ar ran y Panel i ysgrifennu at y Clerc i ddiolch iddi am ei gwaith mewn perthynas â'r uchod.**
- **Yr wyth aelod o Gyngor Cymuned Llaneilian i ddatgan eu diddordeb personol a rhagfarnus pan yn mynychu cyfarfodydd Pwyllgor/Cyngor Cymuned.**
- **Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at yr holl Gynghorau Cymuned er mwyn tynnu sylw at yr angen i lenwi ffurflenni caniatâd arbennig yn llawn (dylid cynnwys hyn ar adeg ail-gyflwyno'r cyngor mewn perthynas â cheisio caniatâd arbennig).**

Daeth y cyfarfod i ben am 15.25 pm

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**PWYLLGOR SAFONAU (PANEL CANIATÂD ARBENNIG)**
DYDDIAD:	**22 MAWRTH 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**YSTYRIED CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**I BENDERFYNU AR GAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELODAU O'R PWYLLGOR GWAITH A THELERAU UNRHYW GANIATÂD A RODDIR**
ADRODDIAD GAN:	**Lynn Ball** **PENNAETH SWYDDOGAETH (BUSNES Y CYNGOR) / SWYDDOG MONITRO** **lbxcs@ynysmon.gov.uk / 01248 752586**

DOGFENNAU ATODOL

1. Côd Ymddygiad Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn
2. Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
3. Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016
4. Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig a ddarparwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer aelodau etholedig Cyngor Sir Ynys Môn ynghyd â Ffurflenni Cais a Phenderfyniad
5. Cais Cynghorwyr Richard Dew (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd), R. Meirion Jones (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Addysg, Ieuenctid, Llyfrgelloedd a Diwylliant), Alun Mummery (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Tai a Chefnogi Cymunedau yn cynnwys Diogelwch Cymunedol), R. G. Parry (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Priffyrdd, Eiddo a Rheoli Gwastraff) a Robin Wyn Williams (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cyllid).
6. Nodyn Methodoleg wrth ystyried ceisiadau am ganiatâd arbennig

1. CEFNDIR CYFREITHIOL

Yn unol â Chod Ymddygiad Cyngor Sir Ynys Môn **(Atodiad 1)**, ni all aelodau sydd â diddordeb personol sy'n rhagfarnu drafod y mater hwnnw yn y Cyngor Sir, Pwyllgor Gwaith, nac mewn unrhyw gyfarfod mae nhw'n ei fynychu yn rhinwedd eu swyddogaeth fel aelod o'r Cyngor.

Mae rhestr o ddiddordebau personol ym mharagraff 10 y Cod. Mae'r diffiniad o ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym mharagraff 12 y Cod.

Mewn rhai amgylchiadau penodol, a chyfyngedig, gall aelod oresgyn y rhwystr sy'n cael ei greu gan y diddordeb personol sy'n rhagfarnu drwy dderbyn caniatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau.

Ni fedrir ond rhoi caniatâd arbennig yn yr amgylchiadau sy'n cael eu rhestru yn Adran 2 o **Atodiad 2**, ac wedi eu diwygio yn unol ag **Atodiad 3**. Yn ogystal, manylir ar yr amgylchiadau hyn yn y Nodyn Briffio ac ar gefn y Ffurflen Gais sydd yn rhan ohono (**Atodiad 4**).

2. CEFNDIR FFEITHIOL

Mae Moderneiddio Ysgolion yn un o amcanion Cyngor Sir Ynys Môn o fewn Cynllun y Cyngor ar gyfer 2017-2022. Mae'n hysbys fod Cyngor Sir Ynys Môn, fel rhan o'i raglen Moderneiddio Ysgolion, yn cynnal ymgysylltiadau efo ysgolion uwchradd y sir ynghylch addysg ôl-16.

Ar 28 Ionawr 2019, cynhaliwyd Gwrandawiad er mwyn ystyried cais am ganiatâd arbennig Cynghorydd Llinos Medi Huws ynghylch dau fater, ac un oedd darpariaeth addysg ôl-16 yn Ynys Môn. Yn y Gwrandawiad hwnnw, eglurodd y Panel ei fod yn ystyried y dylai cais am ganiatâd arbennig gael ei wneud gan aelodau eraill y Pwyllgor Gwaith sydd yn rieni neu yn deidiau/neiniau i blant a phobl ifanc yn Ynys Môn, a ellir eu heffeithio gan benderfyniad ynghylch addysg ôl-16 yn y Sir.

Mae'n debygol y bydd proses ymgynghori statudol ar addysg ôl-16 yn dechrau o fewn y misoedd nesaf. Yn ystod y broses yna, bydd angen i'r Pwyllgor Gwaith wneud argymhellion a

phenderfyniadau. Bydd y mater yn cael ei graffu gan y Pwyllgor Sgriwtini ar wahanol ysbeidiau. Y Pwyllgor Gwaith fydd yn gwneud y penderfyniad terfynol.

3. Y CAIS

Rhaid i unrhyw aelod sydd eisiau caniatâd arbennig wneud cais ysgrifenedig sy'n egluro'r rhwystr a'r egwyddor mae o/hi eisiau dibynnu arni er mwyn ymgeisio. Bydd y Pwyllgor Safonau, neu Banel o'r Pwyllgor Safonau, yn gwrando ar y cais mewn cyfarfod cyhoeddus. Y bwriad yma ydi delio efo'r mater heb i'r ymgeiswyr ddod gerbron y Panel.

Yn dilyn ymholiadau efo aelodau'r Pwyllgor Gwaith, mae cais pum aelod o'r Pwyllgor Gwaith wedi ei atodi yn **Atodiad 5.**

Mae'r cais yn nodi'r busnes y mae'r aelodau yn dymuno cymryd rhan ynddo, y math o gainiâtad mae nhw'n gofyn amdano a'r sail stadudol ar gyfer gwneud y cais. Mae gwybodaeth berthnasol am ddiddordeb personol pob aelod i'w weld yn y cais.

Efallai bydd y Panel yn ystyried fod oedran unrhyw blentyn yn berthnasol, gan ei bod yn debygol fod penderfyniad ynghylch addysg ôl-16 yn llai allweddol i blentyn ifanc nag ydio i blentyn sy'n hŷn ac ym mlynyddoedd olaf yr Ysgol Uwchradd.

O fewn **Atodiad 5,** nodir fod y Cynghorwyr Robyn Wyn Williams a R. Meirion Jones yn Llywodraethwyr yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy. Mae'r ddau wedi eu penodi yn rhinwedd eu rôl fel aelodau etholedig yn y Cyngor Sir. Mae eu hapwyntiadau fel llywodraethwyr yn golygu fod ganddynt ddiddordeb personol o dan y Cod Ymddygiad (gweler paragraff 10(2)(a)(viii)). Fodd bynnag, nid oes angen ystyried y prawf ym mharagraff 12(1) y Cod Ymddygiad i benderfynnu os ydi'r diddordeb personol yn ddiddordeb sy'n rhagfarnu oherwydd bod eithriad awtomatig ym mharagraff 12(2)(a)(iii) y Cod sy'n golygu nad oes ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Mae'r ddarpariaeth yma o fewn y Cod yn galluogi'r ddau Gynghorydd yma i gymryd rhan lawn mewn materion addysg, yn gyffredinol, a 'rheini pan fyddant yn delio efo Ysgol David Hughes yn benodol, oherwydd fod Llywodraethwyr sydd wedi eu penodi gan y Cyngor wedi eu heithrio rhag cael diddordeb rhagfarnol yn yr amgylchiadau yma. Mae rhai o'r aelodau sy'n ymgeisio yn Lywodraethwyr mewn ysgolion cynradd ond tydi manylion yr apwyntiadau yma ddim wedi eu nodi yn y cais oherwydd na

fydd ysgolion cynradd yn cael eu heffeithio gan y Cynllun Moderneiddio Ysgolion ar gyfer addysg Ôl-16. Bydd y Panel angen ystyried cysylltiadau teuluol yr ymgeiswyr yn unig.

4. YSTYRIAETHAU'R PANEL

Dylai'r Panel gysidro dilyn y Nodyn Methodoleg (**Atodiad 6**) sy'n rhestru'r materion hynny sydd angen eu hystyried gan y Panel.

Nodir fod y cais yn cael ei wneud ar y sail fod, ym marn y Pwyllgor Safonau, dros hanner aelodau'r Pwyllgor Gwaith (mae 9 aelod o'r Pwyllgor Gwaith, ac mae 5 wedi eu henwi yn y cais atodol) efo diddordeb personol a rhagfarnol. Mae cais Cynghorydd Llinos Medi Huws eisoes wedi ei ystyried a'i ganiatáu ar 28 Ionawr 2019. Bydd cais ar wahân ar gyfer Cynghorydd Carwyn Elias Jones yn cael ei ystyried yn y dyfodol agos.

Mewn unrhyw achos lle mae'r Panel yn penderfynu rhoi caniatâd arbennig, rhaid i'r Panel ystyried hefyd a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau ar y caniatâd e.e. cyfyngu'r caniatâd i'r diddordebau penodol hynny sydd wedi eu nodi yn y cais yn unig neu ei ymestyn i gynnwys materion eraill fydd yn codi o'r mater hwn yn y dyfodol, ayyb. Cyfeirir y Panel at y 'Ffurflen Benderfyniad' sydd wedi ei chynnwys yn **Atodiad 4** sy'n nodi'r ystyriaethau y dylid eu cadw mewn cof pan yn rhoi caniatâd arbennig i ymgeisydd.

5. ARGYMHELLION

I ystyried y cais yn ôl ei haeddiant, a

(A) Phenderfynu â ddylid rhoi caniatâd arbennig ai peidio; ac

(B) os yn rhoi caniatâd arbennig, ystyried :-

- (i) ar ba sail y mae'r caniatâd arbennig yn cael ei roi; ac
- (ii) a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau/rwystrau ar y caniatâd.

5.1 Côd Ymddygiad i Aelodau

Dyma’r Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 12.05.2016

Rhan 1 – Dehongli

1. (1) Yn y cod hwn

mae “aelod” (“member”) yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw’r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr “aelod cyfetholedig” (“co-opted member”), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw’n aelod o’r awdurdod ond -

(a) sy’n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-Bwyllgor i’r awdurdod, neu

(b) sy’n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd is-Bwyllgor i’r awdurdod, ac sy’n cynrychioli’r awdurdod arno

ac sydd â’r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i’w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o’r pwyllgor neu o’r is-Bwyllgor hwnnw;

ystyr “eich awdurdod” (“your authority”) yw’r awdurdod perthnasol yr ydych chi’n aelod neu’n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr “awdurdod perthnasol” (“relevant authority”) yw -

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o’r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “cofrestr o fuddiannau’r aelodau” (“register of members’ interests”) yw’r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr “cyfarfod” (“meeting”) yw unrhyw gyfarfod -

(a) o’r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i’r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, Is-Bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-Is-Bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 ,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau lle mae aelod o weithredaeth neu fwrdd neu swyddog yn gweithredu ar ei ben ei hun yn cyflawni swyddogaeth awdurdod

ystyr "chi" ("you") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2 - Darpariaethau Cyffredinol

2. (1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn -

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu -

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo gôd sy’n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â’r côd ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw’n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i’r graddau y mae’n gwrthdaro â’r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi -

(a) gyflawni eich dyletswyddau a’ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i’r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo’u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) beidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson;

(ch) beidio â gwneud dim sy’n cyfaddawdu, neu sy’n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy’n gweithio i’ch cyngor neu ar ei ran; a

(d) mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar y côd ymddygiad hwn yn ystod pob tymor llawn yn y swydd ac, yn achos yr aelodau hynny sydd wedi cael eu hethol i’r Cyngor Sir am y tro cyntaf a’r rheiny sydd wedi cael eu hailethol ond nad ydynt wedi treulio cyfnod di-dor yn y swydd, rhaid iddynt fynychu’r hyfforddiant yn ystod y chwe mis yn dilyn eu hethol.

5. Rhaid i chi -

(a) beidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai’n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o’r fath, neu onid yw’r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) beidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i’w gweld yn ôl y gyfraith.

6. (1) Rhaid i chi -

(a) beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy’n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p’un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu’n uniongyrchol i’r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy’n gweithio i’ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae’n rhesymol i chi fod o’r farn ei fod yn golygu neu’n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) roi gwybod i swyddog monitro eich awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae’n rhesymol i chi fod o’r farn ei fod yn groes i’r côd ymddygiad hwn;

(ch) beidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wamal yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy’n gweithio i’ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi -

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) beidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio -

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi -

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan -

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog A151 yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi -

(a) barchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

Rhan 3 - Buddiannau

Buddiannau Personol

10. (1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r côd ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef -

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt -

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a gawsoch wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu waith a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw -

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod

ac yn berthnasol i (aa) i (dd), yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Sylwer: mae isbaragraff (b) wedi cael ei adael allan] -

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio -

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

ac yn berthnasol i (i) i (v), a hynny i raddau mwy -

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11. (1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y

buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud -

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o
leiaf -

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r côd hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r côd hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12. (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy’n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o’r cyhoedd sy’n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o’r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn amodol ar (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw -

(a) yn gysylltiedig -

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy’n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â’ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â’r ysgol yr ydych yn un o’i llywodraethwyr;

(v) â’ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda’ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i’ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw’r swyddogaethau hynny’n ymwneud yn arbennig â’ch tenantiaeth neu â’ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi’n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu’n nain neu’n dad-cu neu’n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y’i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy’n cael addysg amser llawn, onid yw’r busnes yn benodol gysylltiedig â’r ysgol y mae’r plentyn hwnnw’n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o’r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â’ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw’r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw’r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Sgriwtini

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o’r fath) -

(a) os bydd y busnes hwnnw’n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p’un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o’r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu’r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a’ch bod chi’n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14. (1) Yn amodol ar is-baragraffau (2), (2A) (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ganiatâd arbennig gan bwyllgor safonau eich awdurdod -

(a) ymadael â’r ystafell, y siambr neu’r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal -

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i’r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o’r busnes ddechrau, p’un a ganiateir i’r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i’r amlwg bod y busnes hwnnw’n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â’r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p’un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â’r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p’un ai’n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â’r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi’r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw’r buddiant sy’n rhagfarnu i’r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes, ar yr amod

y caniateir hefyd i’r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i’r un diben, p’un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) lle mae gennych ddiddordeb sy’n rhagfarnu ym musnes yr awdurdod, gallwch gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod mewn perthynas â’r busnes hwnnw ar yr amod y caniateir i’r cyhoedd fynychu’r cyfarfod i bwrpas gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth am y busnes p’un a yw’n statudol ai peidio.

(2B) wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig dan baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio gydag unrhyw weithdrefn y gall eich awdurdod ei mabwysiadu ar gyfer cyflwyno sylwadau o’r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod -

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu sgriwtini, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau’n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod â chaniatâd arbennig ar yr amod -

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu’n syth ar ôl i’r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i’ch awdurdod a bod hwnnw’n cynnwys -

(aa) manylion y diddordeb sy’n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae’r diddordeb sy’n rhagfarnu’n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y caniatâd arbennig a’r dyddiad pryd y’i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych ddiddordeb sy’n rhagfarnu a’ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i’ch awdurdod gan ddibynnu ar ganiatâd arbennig, rhaid i chi ddarparu manylion am y caniatâd arbennigmewn unrhyw sylwadau a wnewch yn ysgrifenedig neu ar lafar ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y sylwadau.

Rhan 4 - Cofrestr o Ddiddordebau’r Aelodau

Cofrestru Buddiannau Personol

15. (1) yn amodol ar is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl -

(a) i gôd ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y côd enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i’ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny’n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.
(4) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Ni fydd is-baragraff (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16. (1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r diddordeb hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r diddordeb o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr diddordebau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("sensitive information") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Dylai hysbysiad ysgrifenedig o'r fath gael eu darparu yma.

ATODIAD / ENCLOSURE 2

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluedd aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

D. Elis-Thomas

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

(a) 1998 p. 38.

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

©Ⓗ Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01 ON

ATODIAD / ENCLOSURE 3

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(**1**) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"**Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)**

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(**1**) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Tudalen 176

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Aelodau

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Aelodau unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro.

Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Ni chaniateir i unrhyw Aelod gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Cynhwysir yr wybodaeth hon ym mharagraff 14 y Cod

Y Sail dros roi caniatâd arbennig

Gellir rhoi caniatâd arbennig ar y sail ganlynol:-

1. Ni fyddai o leiaf hanner yr Aelodau perthnasol (Cyngor/Pwyllgor) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

2. Byddai diffyg cyfranogiad gan Aelodau yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol;

3. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

4. Mae diddordeb yr Aelod sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

5. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd yr Aelod sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

6. Mae'r diddordeb yn un y dylid ei gofrestru ond ddim yn un ariannol a bydd y penderfyniad yn cael ei ystyried gan bwyllgor sgriwtini;

7. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Aelod sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Aelod sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

8. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad yr Aelod sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

9. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod sy'n Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i'r Pwyllgor Safonau ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu dorfol ar gyfer mwy nag un Aelod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Gwneir penderfyniad i roi caniatâd arbennig yn ôl doethineb y Pwyllgor Safonau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gyhoeddi. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan yr Aelod hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er gwaethaf ei ddiddordeb/ei diddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) <u>Cyfarfodydd:</u>

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Aelod:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod yr Aelod.

(b) <u>Sylwadau Ysgrifenedig</u>:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'r Cyngor, mae'n rhaid i'r Aelod gynnwys gwybodaeth am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

(c) <u>Sylwadau Llafar:</u>

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar i'r Cyngor bydd rhaid i'r aelod hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Aelodau ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Aelodau ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

<u>CYNGOR SIR YNYS MÔN</u>

<u>CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R CYNGOR SIR</u>

Enw'r Aelod:	
Manylion Cyswllt yr Aelod:	
Ward:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater; o siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau; o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; o arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	**Ydy / Nac Ydy**
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;

(c) Byddai anallu Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;

(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Cenedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anallu; neu

(j) Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater;
- o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- o arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Enw'r Aelod:	• **Cynghorydd Richard Dew, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd** • **Cynghorydd R. Meirion Jones, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Addysg, Ieuenctid, Llyfrgelloedd a Diwylliant** • **Cynghorydd Alun Mummery, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Tai a Chefnogi Cymunedau yn cynnwys Diogelwch Cymunedol** • **Cynghorydd R. G. Parry OBE, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Priffyrdd, Eiddo a Rheoli Gwastraff** • **Cynghorydd Robin Wyn Williams, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Cyllid**
Manylion Cyswllt yr Aelod:	**Gan ddilyn y drefn enwau uchod:-** • **RICHARDDEW@ynysmon.gov.uk** **01407 810825** • **RMeirionJones@ynysmon.gov.uk** **01248 714270** • **AlunMummery@ynysmon.gov.uk** **01248 714938** • **BobParry@ynysmon.gov.uk** **01407 720437** • **RobinWilliams@ynysmon.gov.uk** **07887 842404**
Ward:	**Gan ddilyn y drefn enwau uchod:-** • **Llifon** • **Aethwy** • **Aethwy** • **Canolbarth Môn** • **Aethwy**
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	**Mae'r pum aelod etholedig â enwir uchod yn deidiau i blant a phobl ifanc lleol â ellir gael eu heffeithio yn y dyfodol gan unrhyw benderfyniad â wneir ynghylch addysg ôl–16 yn y Sir.** **Bydd penderfyniadau am hyn yn cael eu gwneud gan y Pwyllgor Gwaith dros y misoedd nesaf.** **Mae'r Cynghorydd Robin Wyn Williams a'r Cynghorydd R Meirion Jones wedi eu henwebu gan y Cyngor i fod yn Lywodraethwyr yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy.**

	Mae Cynghorydd R Meirion Jones, wedi ei enwebu gan y Cyngor i fod yn aelod o Grŵp Llandrillo / Menai, Bwrdd Rheoli Cynnal a Chyd-Bwyllgor GwE – tri chorff sy'n ymwneud efo materion addysg (yn rhinwedd ei rôl fel deilydd portffolio ar gyfer Addysg, Ieuenctid, Llyfrgelloedd a Diwylliant). **Mae darpariaeth yn y Côd Ymddygiad i ganiatáu i'r Cynghorydd R Meirion Jones a'r Cynghorydd Robin Williams, yn eu swyddogaethau fel Llywodraethwyr a benodwyd gan y Cyngor, a'r Cynghorydd R Meirion Jones fel cynrychiolydd a benodwyd gan y Cyngor ar gyrff eraill, i gymryd rhan heb ganiatâd arbennig oherwydd maent wedi eu heithrio rhag bod â diddordebau sy'n rhagfarnu yn yr amgylchiadau hyn.** **Mae'r cais ar gyfer caniatâd arbennig yn berthnasol i gysylltiadau teuluol yr ymgeiswyr yn unig.**
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	**Materion addysg yn ymwneud â darpariaeth addysg ôl–16 yn y Sir.**
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ **ysgrifennu at swyddogion a/~~neu'r~~ Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ynglŷn â'r mater** ○ **siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater ~~[ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA~~], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;** ○ **siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;** ○ **aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd);** ○ **pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;** ○ **arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda;** **I gymryd rhan mewn unrhyw gyfarfodydd allanol a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol yn ei gapasiti fel aelod etholedig.**
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	**(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;** **(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y**

	Cyngor; **(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;** **(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r bunes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigoedd penodol yr Aelod;** **(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;** **(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu.**
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	**Mae swyddogaethau'r Cynghorwyr fel Llywodraethwyr ac aelod o fudiadau eraill wedi eu cofrestru.** **Nid yw'r diddordebau eraill â nodir uchod wedi eu cofrestru, oherwydd nad ydynt yn addas ar gyfer eu cofrestru.**
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	**Cyn gynted â phosib.**

Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;

(c) Byddai anallu Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;

(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Cenedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anallu; neu

(j) Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
- o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- o arall - ____
  ____

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

YSTYRIAETHAU CANIATÂD ARBENNIG
Canllawiau ar gyfer y Pwyllgor Safonau wrth ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am ganiatâd arbennig:

1. Darllen:
    - Ystyriwch yr Adroddiad a baratowyd gan / ar ran y Swyddog Monitro.
    - Ystyriwch yr atodiadau i'r Adroddiad, yn arbennig y Ffurflen Gais a gwblhawyd gan y Cynghorydd, er mwyn casglu'r holl ffeithiau.

2. Ceisiadau Lluosog:
    - Ymdriniwch â phob cais yn unigol ac ar sail ei ffeithiau ei hun.
    - Ystyriwch y weithdrefn a ganlyn yn y Gwrandawiad:
        - Casglu gwybodaeth gefndir / cyffredinol (os oes angen);
        - Gwrando ar gais Cynghorydd A / gofyn cwestiynau os yw ef/hi yn bresennol / gofyn i'r Clerc;
        - Ymneilltuo i ystyried cais Cynghorydd A;
        - Ailgychwyn – gellir cyhoeddi'r penderfyniad mewn perthynas â chais Cynghorydd A, neu gellir dewis gohirio cyhoeddi'r penderfyniad hyd nes y bydd pob cais wedi'i ystyried;
        - Ailadrodd, yn dibynnu ar nifer y ceisiadau i'w hystyried.

3. Diddordeb Personol / Diddordeb Personol sy'n Rhagfarnu:
    - Ar gyfer pob cais, penderfynwch –
        - A oes <u>DIDDORDEB PERSONOL</u>?
            - Ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad)
            - – beth yw diddordeb personol?
        - A yw'r diddordeb personol yn ddiddordeb <u>SY'N RHAGFARNU</u>?
            - Unwaith eto, ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad) – a yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu hefyd?
    - Os nad oes diddordeb personol, neu os nad yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu, nid oes angen ystyried y cais am ganiatâd arbennig gan fod modd i'r Cynghorydd gymryd rhan lawn yn y busnes.

4. Sail ar gyfer Caniatâd Arbennig:
    - Os oes diddordeb personol sy'n rhagfarnu, ystyriwch ar ba SAIL y gellir rhoi caniatâd arbennig. Rhestrir y seiliau ar gefn y Ffurflen Gais.
        - A yw'r Ymgeisydd wedi eu nodi'n gywir ar y Ffurflen Gais?
        - A yw'r Ymgeisydd wedi cynnwys pob Caniatâd Arbennig sydd eu hangen ar y Ffurflen h.y. ar gyfer pleidleisio / siarad / ysgrifennu ayb?

5. Cyfyngiadau ar y Caniatâd Arbennig
    - Wrth benderfynu rhoi Caniatâd Arbennig neu beidio, ystyriwch (os bydd y Caniatâd Arbennig yn cael ei ganiatáu) a oes angen unrhyw gyfyngiadau. Materion megis caniatáu i'r Aelod siarad ond nid i bleidleisio, neu, a roddir y caniatâd arbennig am un cyfarfod yn unig yntau am weddill cyfnod y Cyngor.

6. Ffurflen Penderfyniad
    - Wrth roi'r caniatâd arbennig, bydd angen i'r Panel gwblhau'r Ffurflen Penderfyniad sy'n manylu ar (a) benderfyniad y Pwyllgor Safonau; (b) dyddiad gwneud y penderfyniad; (c) pwy sydd angen cael gwybod am y penderfyniad; (d) dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben; (e) ar ba sail y rhoddir y caniatâd arbennig; a (f) beth mae'r caniatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd ei wneud (h.y. siarad, pleidleisio ayb).

This page is intentionally left blank

PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 22 Mawrth 2019

PRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol** Mr Michael Wilson (Cadeirydd), Ms Denise Harris-Edwards.
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro, Swyddog Pwyllgor (MEH)
HEFYD YN BRESENNOL:	Neb
YMDDIHEURIADAU:	Dim

1 DATGANIAD O DDIDDORDEB

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiad o ddiddordeb.

2 CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG

Cyflwynwyd cais ar y cyd am ganiatâd arbennig gan y Cynghorwyr Richard Dew, R. Meirion Jones, Alun Mummery, R G Parry OBE FRAgS a Robin W Williams (Aelodau'r Pwyllgor Gwaith), yn gofyn i'r Pwyllgor Safonau ystyried rhoi caniatâd arbennig er mwyn goresgyn diddordebau sy'n rhagfarnu ym mhrosiect y Cyngor Sir ar gyfer moderneiddio'r ddarpariaeth addysg ôl-16 yn y Sir.

Roedd y Panel Caniatâd Arbennig, drwy'r Cadeirydd, eisoes wedi cytuno i ystyried cais ar y cyd ar ffurf ymarfer papur yn unig.

Adroddodd y Swyddog Monitro fod Cyngor Sir Ynys Môn, fel rhan o'i Strategaeth Moderneiddio Ysgolion, yn ymgynghori ynghylch dyfodol addysg ôl-16. Ar 28 Ionawr 2019 cynhaliodd y Pwyllgor Safonau Wrandawiad i ystyried cais am ganiatâd arbennig gan y Cynghorydd Llinos M Huws. Roedd un o'r rhesymau dros y cais hwnnw'n ymwneud â'r prosiect moderneiddio ysgolion ar gyfer addysg ôl-16. Yn y Gwrandawiad hwnnw, esboniodd Panel y Pwyllgor Safonau ei fod o'r farn y dylai aelodau eraill o'r Pwyllgor Gwaith, sydd yn rhieni ac yn neiniau a theidiau i blant/pobl ifanc ar Ynys Môn, a all hefyd gael eu heffeithio gan benderfyniadau ynghylch addysg ôl-16, wneud cais am ganiatâd arbennig hefyd.

Mae'r broses ymgynghori statudol ar addysg ôl-16 yn debygol o gychwyn yn ystod y misoedd nesaf. Bydd rhaid i'r Pwyllgor Gwaith gymeradwyo'r ymgynghoriad ac efallai y bydd gofyn i'r Pwyllgor Gwaith wneud nifer o benderfyniadau yn ystod yr ymgynghoriad ac wedi iddo ddod i ben.

Ymhellach, adroddwyd fod y Cynghorwyr R Meirion Jones a Robin W Williams yn Llywodraethwyr yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy. Penodwyd y ddau Aelod yn rhinwedd eu rôl fel aelodau etholedig o'r Cyngor Sir. Mae eu penodiad fel Llywodraethwyr yn golygu fod ganddynt ddiddordeb personol yn unol â'r Côd Ymddygiad (Paragraff 10(2)(a)(viii)). Fodd bynnag, nid oes angen ystyried y prawf ym mharagraff 12(1) y Côd Ymddygiad er mwyn penderfynu a yw'r diddordeb personol hefyd yn ddiddordeb sy'n rhagfarnu oherwydd bod eithriad awtomatig ym mharagraff 12(2)(a)(iii) y Cod sy'n golygu nad oes ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu.

Cyflwynwyd y cais ar y cyd yn bennaf ar y sail bod, ym marn y Pwyllgor Gwaith, dros hanner aelodau'r Pwyllgor Gwaith (mae 9 aelod o'r Pwyllgor Gwaith ac mae 5 wedi eu henwi yn y cais atodol) efo diddordeb personol a rhagfarnol.

Nododd y Cadeirydd, at ddibenion y cais hwn, y bydd y Panel felly yn ystyried cysylltiadau teuluol yr Ymgeiswyr mewn perthynas â'r Prosiect Moderneiddio Ysgolion ôl-16 yn unig.

Yn dilyn hynny, cynhaliodd y Panel drafodaeth breifat ac yn dilyn y drafodaeth, cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Panel Caniatâd Arbennig wedi **PENDERFYNU:-**

- **rhoi caniatâd arbennig ar y cyd i'r Cynghorwyr Richard A Dew, R Meirion Jones, Alun W Mummery, Bob Parry OBE FRAgS a Robin W Williams hyd ddiwedd yr holl faterion mewn perthynas â'r Prosiect Moderneiddio Ysgolion ôl-16 neu am dymor y Cyngor Sir hwn (Mai 2022), pa un bynnag yw'r hwyaf;**
- **bod yr Aelodau yn datgan eu diddordeb sy'n rhagfarnu, a hefyd y ffaith eu bod wedi derbyn caniatâd arbennig gan Banel y Pwyllgor Safonau, ym mhob cyfarfod perthnasol pan fydd y Prosiect Moderneiddio Ysgolion ôl-16 yn cael ei drafod a/neu pan fydd pleidlais yn cael ei chynnal ar y mater hwnnw.**

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
CYFARFOD:	**PWYLLGOR SAFONAU (PANEL CANIATÂD ARBENNIG)**
DYDDIAD:	**29 MAWRTH 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**YSTYRIED CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**I BENDERFYNU AR GAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD SIR (AELOD O'R PWYLLGOR GWAITH) A THELERAU UNRHYW GANIATÂD A RODDIR**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **CYFREITHIWR (LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL)** **mwycs@ynysmon.gov.uk / 01248 752566**

DOGFENNAU ATODOL

1. Côd Ymddygiad Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn
2. Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
3. Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016
4. Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig a ddarparwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer aelodau etholedig Cyngor Sir Ynys Môn ynghyd â Ffurflenni Cais a Phenderfyniad
5. Cais Cynghorydd Carwyn Elias Jones (Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Prosiectau Mawr a Datblygu'r Economi)
6. Nodyn Methodoleg wrth ystyried ceisiadau am ganiatâd arbennig

1. CEFNDIR CYFREITHIOL

Yn unol â Chod Ymddygiad Cyngor Sir Ynys Môn **(Atodiad 1)**, ni all aelodau sydd â diddordeb personol sy'n rhagfarnu drafod y mater hwnnw yn y Cyngor Sir, Pwyllgor Gwaith, nac mewn unrhyw gyfarfod mae nhw'n ei fynychu yn rhinwedd eu swyddogaeth fel aelod o'r Cyngor.

Mae rhestr o ddiddordebau personol ym mharagraff 10 y Cod. Mae'r diffiniad o ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym mharagraff 12 y Cod.

Mewn rhai amgylchiadau penodol, a chyfyngedig, gall aelod oresgyn y rhwystr sy'n cael ei greu gan y diddordeb personol sy'n rhagfarnu drwy dderbyn caniatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau.

Ni fedrir ond rhoi caniatâd arbennig yn yr amgylchiadau sy'n cael eu rhestru yn Adran 2 o **Atodiad 2**, ac wedi eu diwygio yn unol ag **Atodiad 3**. Yn ogystal, manylir ar yr amgylchiadau hyn yn y Nodyn Briffio ac ar gefn y Ffurflen Gais sydd yn rhan ohono (**Atodiad 4**).

2. CEFNDIR FFEITHIOL

Mae Moderneiddio Ysgolion yn un o amcanion Cyngor Sir Ynys Môn o fewn Cynllun y Cyngor ar gyfer 2017-2022. Mae'n hysbys fod Cyngor Sir Ynys Môn, fel rhan o'i raglen Moderneiddio Ysgolion, yn cynnal ymgysylltiadau efo ysgolion uwchradd y sir ynghylch addysg ôl-16.

Ar 28 Ionawr 2019, cynhaliwyd Gwrandawiad er mwyn ystyried cais am ganiatâd arbennig Cynghorydd Llinos Medi Huws ynghylch dau fater, ac un oedd darpariaeth addysg ôl-16 yn Ynys Môn. Yn y Gwrandawiad hwnnw, eglurodd y Panel ei fod yn ystyried y dylai cais am ganiatâd arbennig gael ei wneud gan aelodau eraill y Pwyllgor Gwaith sydd yn rieni neu yn deidiau/neiniau i blant a phobl ifanc yn Ynys Môn, a ellir eu heffeithio gan benderfyniad ynghylch addysg ôl-16 yn y Sir.

Ar 22 Mawrth 2019, cynhelir Gwrandawiad er mwyn ystyried cais am ganiatâd arbennig pum aelod o'r Pwyllgor Gwaith sydd yn deidiau i blant a phobl ifanc yn Ynys Môn, a ellir eu heffeithio gan benderfyniad ynghylch addysg ôl-16 yn y Sir.

Mae'n debygol y bydd proses ymgynghori statudol ar addysg ôl-16 yn dechrau o fewn y misoedd nesaf. Yn ystod y broses yna, bydd angen i'r Pwyllgor Gwaith wneud argymhellion a phenderfyniadau. Bydd y mater yn cael ei graffu gan y Pwyllgor Sgriwtini ar wahanol ysbeidiau. Y Pwyllgor Gwaith fydd yn gwneud y penderfyniad terfynol.

3. Y CAIS

Rhaid i unrhyw aelod sydd eisiau caniatâd arbennig wneud cais ysgrifenedig sy’n egluro’r rhwystr a’r egwyddor mae o eisiau dibynnu arni er mwyn ymgeisio. Bydd y Pwyllgor Safonau, neu Banel o’r Pwyllgor Safonau, yn gwrando ar y cais mewn cyfarfod cyhoeddus.

Mae’r cais sydd angen ei ystyried wedi ei atodi yn **Atodiad 5** ac mae’r cais yn nodi’r busnes y mae’r aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo, y math o ganiatâd mae o’n gofyn amdano a’r sail stadudol ar gyfer gwneud y cais. Mae diddordeb yr ymgeisydd yn ddeublyg – (1) mae’n riant i blant a ellir eu heffeithio gan benderfyniad ynghylch addysg ôl-16 yn y Sir; a (2) mae’n cael ei gyflogi fel Darlithydd i Grŵp Llandrillo / Menai, sy’n ddarparwr addysg ôl-16.

O fewn **Atodiad 5,** nodir fod Cynghorydd Carwyn Elias Jones yn Lywodraethwr yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy. Mae wedi ei benodi yn rhinwedd ei rôl fel aelod etholedig yn y Cyngor Sir. Mae ei apwyntiad fel Llywodraethwr yn golygu fod ganddo ddiddordeb personol o dan y Cod Ymddygiad (gweler paragraff 10(2)(a)(viii)). Fodd bynnag, nid oes angen ystyried y prawf ym mharagraff 12(1) y Cod Ymddygiad i benderfynnu os ydi’r diddordeb personol yn ddiddordeb sy’n rhagfarnu oherwydd bod eithriad awtomatig ym mharagraff 12(2)(a)(iii) y Cod sy’n golygu nad oes ganddo ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Mae’r ddarpariaeth yma o fewn y Cod yn galluogi’r Cynghorydd i gymryd rhan lawn mewn materion addysg yn gyffredinol, a’r materion hynny sy’n delio efo Ysgol David Hughes yn benodol, oherwydd fod Llywodraethwyr sydd wedi eu penodi gan y Cyngor wedi eu heithrio rhag cael diddordeb rhagfarnol yn yr amgylchiadau yma. Mae Cynghorydd Carwyn Elias Jones yn Lywodraethwr mewn ysgolion cynradd hefyd ond tydi manylion yr apwyntiadau yma ddim wedi eu nodi yn y cais oherwydd na fydd ysgolion cynradd yn cael eu heffeithio gan y Cynllun Moderneiddio Ysgolion ar gyfer addysg Ôl-16.

Bydd y Panel yn cofio i’r Rheolwr Rhaglen, Cynllunio Busnes a Perfformiad, sy’n Reolwr Prosiect efo Moderneiddio Ysgolion, fynychu’r Gwrandawiad ar 28 Ionawr 2019 er mwyn darparu gwybodaeth ynghylch y Prosiect ei hun. Nid oes bwriad iddo fynychu’r Gwrandawiad hwn, ond mae wedi darparu gwybodaeth benodol ynghylch y Prosiect a’i effaith posib ar Grŵp Llandrillo/Menai:-

> Gall penderfyniad y Cyngor ynghylch addysg ôl-16 olygu fod sefyllfa bresennol Grŵp Llandrillo/Menai yn parhau fel ag y mae h.y. bod Coleg Menai yn parhau i

ddarparu'r mwyafrif o addysg galwedigaethol tra bod y dosbarthiadau 6ed yn yr ysgolion yn dysgu lefel 'A'. Ar y llaw arall, gallai penderfyniad y Cyngor olygu y bydd cyfle i Grŵp Llandrillo/Menai feithrin a datblygu darpariaeth addysg ôl-16 ehangach nag sydd ar hyn o bryd yn weithredol o fewn y grŵp ym Môn (oherwydd gallai'r Cyngor benderfynu peidio parhau gyda'r ddarpariaeth 6ed yn un neu fwy o'r ysgolion uwchradd, a byddai holl bynciau lefel 'A' yr Ynys yn cael ei dysgu drwy Coleg Llandrillo Menai).

Nid oes proses ymgynghori statudol wedi dechrau eto, ac felly nid oes opsiynau wedi eu pennu, ond yr effeithiau posib o unrhyw benderfyniad ynghylch darpariaeth addysg ôl-16 ar Grŵp Llandrillo/Menai, yw

- Gallai'r Grŵp beidio cynnig darpariaeth Lefel 'A' a pharhau gyda blaenoriaeth i'r cyrsiau galwedigaethol;
- Gallai'r Grŵp fod yn cystadlu gydag ysgolion yr Ynys (neu goleg chweched ar wahân) drwy ddarparu mwy o ddarpariaeth lefel 'A'
- Gallai'r Grŵp fod yr unig ddarparwr ar gyfer addysg lefel 'A' (petai'r ysgolion yn peidio)

Ar hyn o bryd (a rhagwelir y rhif yma bob blwyddyn am y 5 mlynedd nesaf), mae oddeutu 550 o ddisgyblion sydd eisiau Addysg Lefel 'A' yn yr ysgolion. Os bydd darpariaeth addysg ôl-16 yn stopio yn gyfan gwbl yn yr ysgolion, mae potensial fod y 550 yma'n chwilio am ddarparwr Lefel 'A' arall - a gallai Grŵp Llandrillo/Menai elwa o hyn.

Bydd yr ymgeisydd yn mynychu gerbron Panel y Pwyllgor Safonau er mwyn cyflwyno ei gais a chynnig unrhyw wybodaeth bellach er budd y Panel.

4. YSTYRIAETHAU'R PANEL

Dylai'r Panel gysidro dilyn y Nodyn Methodoleg (**Atodiad 6**) sy'n rhestru'r materion hynny sydd angen eu hystyried gan y Panel.

Nodir fod y cais yn cael ei wneud ar y sail fod, ym marn Panel y Pwyllgor Safonau, dros hanner aelodau'r Pwyllgor Gwaith efo diddordeb personol a rhagfarnol. Mae 9 aelod o'r

Pwyllgor Gwaith. Mae’r Arweinydd wedi derbyn caniatâd arbennig ar 28 Ionawr 2019. Ystyrir cais pum aelod arall o’r Pwyllgor Gwaith ar 22 Mawrth 2019. Dyma’r seithfed aelod i ddatgan diddordeb rhagfarnol.

Mewn unrhyw achos lle mae’r Panel yn penderfynu rhoi caniatâd arbennig, rhaid i’r Panel ystyried hefyd a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau ar y caniatâd e.e. cyfyngu’r caniatâd i’r diddordebau penodol hynny sydd wedi eu nodi yn y cais yn unig neu ei ymestyn i gynnwys materion eraill fydd yn codi o’r mater hwn yn y dyfodol, ayyb. Cyfeirir y Panel at y ‘Ffurflen Benderfyniad’ sydd wedi ei chynnwys yn **Atodiad 4** sy’n nodi’r ystyriaethau y dylid eu cadw mewn cof pan yn rhoi caniatâd arbennig i ymgeisydd.

5. ARGYMHELLION

I ystyried y cais yn ôl ei haeddiant, a

(A) Phenderfynu â ddylid rhoi caniatâd arbennig ai peidio; ac

(B) os yn rhoi caniatâd arbennig, ystyried :-

- (i) ar ba sail y mae’r caniatâd arbennig yn cael ei roi; ac
- (ii) a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau/rwystrau ar y caniatâd.

5.1 Côd Ymddygiad i Aelodau

Dyma'r Côd Ymddygiad a fabwysiadwyd gan y Cyngor Sir ar 12.05.2016

Rhan 1 – Dehongli

1. (1) Yn y cod hwn

mae "aelod" ("member") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("co-opted member"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond -

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-Bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd is-Bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-Bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("your authority") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("relevant authority") yw -

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr "cofrestr o fuddiannau'r aelodau" ("register of members' interests") yw'r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("meeting") yw unrhyw gyfarfod -

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, Is-Bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-Is-Bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990 ,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau lle mae aelod o weithredaeth neu fwrdd neu swyddog yn gweithredu ar ei ben ei hun yn cyflawni swyddogaeth awdurdod

ystyr "chi" ("you") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr "swyddog priodol" ("proper officer") yw swyddog o'r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr "pwyllgor safonau" ("standards committee") yw pwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

Rhan 2 - Darpariaethau Cyffredinol

2. (1) Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn -

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu -

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo gôd sy’n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â’r côd ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw’n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i’r graddau y mae’n gwrthdaro â’r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi -

(a) gyflawni eich dyletswyddau a’ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i’r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo’u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) ddangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) beidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson;

(ch) beidio â gwneud dim sy’n cyfaddawdu, neu sy’n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy’n gweithio i’ch cyngor neu ar ei ran; a

(d) mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar y côd ymddygiad hwn yn ystod pob tymor llawn yn y swydd ac, yn achos yr aelodau hynny sydd wedi cael eu hethol i’r Cyngor Sir am y tro cyntaf a’r rheiny sydd wedi cael eu hailethol ond nad ydynt wedi treulio cyfnod di-dor yn y swydd, rhaid iddynt fynychu’r hyfforddiant yn ystod y chwe mis yn dilyn eu hethol.

5. Rhaid i chi -

(a) beidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai’n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o’r fath, neu onid yw’r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) beidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i’w gweld yn ôl y gyfraith.

6. (1) Rhaid i chi -

(a) beidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy’n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p’un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu’n uniongyrchol i’r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy’n gweithio i’ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae’n rhesymol i chi fod o’r farn ei fod yn golygu neu’n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) roi gwybod i swyddog monitro eich awdurdod am unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae’n rhesymol i chi fod o’r farn ei fod yn groes i’r côd ymddygiad hwn;

(ch) beidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wamal yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy’n gweithio i’ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi -

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) beidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio -

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi -

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan -

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) Pennaeth Swyddogaeth (Adnoddau) / Swyddog A151 yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi -

(a) barchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

Rhan 3 - Buddiannau

Buddiannau Personol

10. (1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r côd ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef -

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt -

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a gawsoch wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu waith a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw -

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod

ac yn berthnasol i (aa) i (dd), yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Sylwer: mae isbaragraff (b) wedi cael ei adael allan] -

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio -

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

ac yn berthnasol i (i) i (v), a hynny i raddau mwy -

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11. (1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y

buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud -

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o
leiaf -

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r côd hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r côd hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12. (1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy’n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o’r cyhoedd sy’n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o’r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn amodol ar (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw -

(a) yn gysylltiedig -

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy’n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â’ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â’r ysgol yr ydych yn un o’i llywodraethwyr;

(v) â’ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda’ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i’ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw’r swyddogaethau hynny’n ymwneud yn arbennig â’ch tenantiaeth neu â’ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi’n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu’n nain neu’n dad-cu neu’n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y’i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy’n cael addysg amser llawn, onid yw’r busnes yn benodol gysylltiedig â’r ysgol y mae’r plentyn hwnnw’n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o’r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â’ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw’r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw’r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolwg a Sgriwtini

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o’r fath) -

(a) os bydd y busnes hwnnw’n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p’un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o’r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu’r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a’ch bod chi’n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14. (1) Yn amodol ar is-baragraffau (2), (2A) (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ganiatâd arbennig gan bwyllgor safonau eich awdurdod -

(a) ymadael â’r ystafell, y siambr neu’r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal -

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i’r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o’r busnes ddechrau, p’un a ganiateir i’r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i’r amlwg bod y busnes hwnnw’n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â’r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p’un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â’r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p’un ai’n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â’r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi’r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw’r buddiant sy’n rhagfarnu i’r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes, ar yr amod

y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) lle mae gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu ym musnes yr awdurdod, gallwch gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i gyfarfod mewn perthynas â'r busnes hwnnw ar yr amod y caniateir i'r cyhoedd fynychu'r cyfarfod i bwrpas gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth am y busnes p'un a yw'n statudol ai peidio.

(2B) wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig dan baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio gydag unrhyw weithdrefn y gall eich awdurdod ei mabwysiadu ar gyfer cyflwyno sylwadau o'r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod -

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod o bwyllgor trosolwg neu sgriwtini, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod â chaniatâd arbennig ar yr amod -

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys -

(aa) manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y caniatâd arbennig a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych ddiddordeb sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychiolaidau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ganiatâd arbennig, rhaid i chi ddarparu manylion am y caniatâd arbennigmewn unrhyw sylwadau a wnewch yn ysgrifenedig neu ar lafar ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y sylwadau.

Rhan 4 - Cofrestr o Ddiddordebau'r Aelodau

Cofrestru Buddiannau Personol

15. (1) yn amodol ar is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl -

(a) i gôd ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y côd enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy'n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru'r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau'r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.
(4) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Ni fydd is-baragraff (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16. (1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r diddordeb hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r diddordeb o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr diddordebau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("sensitive information") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Dylai hysbysiad ysgrifenedig o'r fath gael eu darparu yma.

ATODIAD / ENCLOSURE 2

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluaelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

D. Elis-Thomas

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

©ⓗ Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01 ON

ATODIAD / ENCLOSURE 3

Status: *This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.*

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(**1**) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"**Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)**

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(**1**) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Aelodau

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Aelodau unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro.

Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Ni chaniateir i unrhyw Aelod gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Cynhwysir yr wybodaeth hon ym mharagraff 14 y Cod

Y Sail dros roi caniatâd arbennig

Gellir rhoi caniatâd arbennig ar y sail ganlynol:-

1. Ni fyddai o leiaf hanner yr Aelodau perthnasol (Cyngor/Pwyllgor) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

2. Byddai diffyg cyfranogiad gan Aelodau yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol;

3. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

4. Mae diddordeb yr Aelod sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

5. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd yr Aelod sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

6. Mae'r diddordeb yn un y dylid ei gofrestru ond ddim yn un ariannol a bydd y penderfyniad yn cael ei ystyried gan bwyllgor sgriwtini;

7. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Aelod sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Aelod sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

8. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad yr Aelod sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

9. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod sy'n Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i'r Pwyllgor Safonau ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu dorfol ar gyfer mwy nag un Aelod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Gwneir penderfyniad i roi caniatâd arbennig yn ôl doethineb y Pwyllgor Safonau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gyhoeddi. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan yr Aelod hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er gwaethaf ei ddiddordeb/ei diddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Cyfarfodydd:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Aelod:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod yr Aelod.

(b) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'r Cyngor, mae'n rhaid i'r Aelod gynnwys gwybodaeth am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

(c) Sylwadau Llafar:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar i'r Cyngor bydd rhaid i'r aelod hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Aelodau ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Aelodau ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Enw'r Aelod:	
Manylion Cyswllt yr Aelod:	
Ward:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater; o siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau; o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater; o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; o arall
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	**Ydy / Nac Ydy**
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;

(c) Byddai anallu Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;

(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Cenedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anallu; neu

(j) Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater;
- pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- arall

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:_____________________________

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Enw'r Aelod:	**Cynghorydd Carwyn Elias Jones, Aelod o'r Pwyllgor Gwaith ar gyfer Prosiectau Mawr a Datblygu'r Economi**
Manylion Cyswllt yr Aelod:	**CarwynEliasJones@ynysmon.gov.uk 01248 450163**
Ward:	**Seiriol**
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	**Mae gennyf dri o blant. Mae un ar hyn o bryd ym mlwyddyn 8 yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy. Y bwriad fydd i'r ddau arall fynychu'r ysgol uwchradd hon ar ôl gadael yr ysgol gynradd. Mae'n debygol y byddai fy mhlant yn cael eu heffeithio gan unrhyw benderfyniad gaiff ei wneud ynghylch Addysg Ôl-16 yn y Sir. Bydd penderfyniadau am hyn yn cael eu gwneud gan y Pwyllgor Gwaith dros y misoedd nesaf. Yn ogystal â hyn, ers 2002, rwyf yn gyflogedig fel darlithydd astudiaethau busnes i Grŵp Llandrillo/Menai. 'Rwyf wedi fy lleoli yng nghampws Coleg Menai, Bangor. Mae Grŵp Llandrillo/Menai yn ddarparwr addysg Ôl-16. Mae'n bosib y gallai unrhyw benderfyniad a wneir ynghylch Addysg Ôl-16 effeithio fy nghyflogwr, er na chredaf y byddai'n effeithio fy nghyflogaeth. 'Rydw i'n lywodraethwr yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy yn rhinwedd fy rôl fel aelod etholedig ar Gyngor Sir Ynys Môn. Mae darpariaeth yn y Côd Ymddygiad sy'n caniatáu i mi, yn fy rôl fel Llywodraethwr a benodwyd gan y Cyngor, i gymryd rhan heb fod angen caniatâd arbennig oherwydd rwyf wedi fy eithrio rhag bod â diddordebau sy'n rhagfarnu yn yr amgylchiadau hyn.**
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	**Materion addysg yn ymwneud â darpariaeth addysg ôl-16 yn y Sir.**
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ **ysgrifennu at swyddogion a'r/~~neu'r~~ Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ynglŷn â'r mater;** ○ **siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater ~~[ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad~~**

	~~ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA]~~, cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau; o **siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;** o **aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd);** o **pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;** o **arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda:** **I gymryd rhan mewn unrhyw gyfarfodydd allanol a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol yn ei gapasiti fel aelod etholedig.**
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	**(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;** **(ch) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;** **(d) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;** **(dd) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;** **(e) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;** **(ff) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu.**
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	**Mae fy nghyflogaeth efo Grŵp Llandrillo/Menai a fy rôl fel Llywodraethwr yn Ysgol David Hughes wedi eu cofrestru.** **Nid yw fy niddordeb fel rhiant yn addas ar gyfer ei gofrestru.**
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	**Cyn gynted â phosib.**

Llofnod:	**Dyddiad:**

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;

(c) Byddai anallu Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;

(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Genedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anallu; neu

(j) Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- o siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- o siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
- o pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- o arall - ____
  ____

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:________________________________

YSTYRIAETHAU CANIATÂD ARBENNIG
Canllawiau ar gyfer y Pwyllgor Safonau wrth ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am ganiatâd arbennig:

1. Darllen:
    - Ystyriwch yr Adroddiad a baratowyd gan / ar ran y Swyddog Monitro.
    - Ystyriwch yr atodiadau i’r Adroddiad, yn arbennig y Ffurflen Gais a gwblhawyd gan y Cynghorydd, er mwyn casglu’r holl ffeithiau.

2. Ceisiadau Lluosog:
    - Ymdriniwch â phob cais yn unigol ac ar sail ei ffeithiau ei hun.
    - Ystyriwch y weithdrefn a ganlyn yn y Gwrandawiad:
        - Casglu gwybodaeth gefndir / cyffredinol (os oes angen);
        - Gwrando ar gais Cynghorydd A / gofyn cwestiynau os yw ef/hi yn bresennol / gofyn i’r Clerc;
        - Ymneilltuo i ystyried cais Cynghorydd A;
        - Ailgychwyn – gellir cyhoeddi’r penderfyniad mewn perthynas â chais Cynghorydd A, neu gellir dewis gohirio cyhoeddi’r penderfyniad hyd nes y bydd pob cais wedi’i ystyried;
        - Ailadrodd, yn dibynnu ar nifer y ceisiadau i’w hystyried.

3. Diddordeb Personol / Diddordeb Personol sy’n Rhagfarnu:
    - Ar gyfer pob cais, penderfynwch –
        - A oes <u>DIDDORDEB PERSONOL</u>?
            - Ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i’r Adroddiad)
            - – beth yw diddordeb personol?
        - A yw’r diddordeb personol yn ddiddordeb <u>SY’N RHAGFARNU</u>?
            - Unwaith eto, ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i’r Adroddiad) – a yw’r diddordeb personol yn un sy’n rhagfarnu hefyd?
    - Os nad oes diddordeb personol, neu os nad yw’r diddordeb personol yn un sy’n rhagfarnu, nid oes angen ystyried y cais am ganiatâd arbennig gan fod modd i’r Cynghorydd gymryd rhan lawn yn y busnes.

4. Sail ar gyfer Caniatâd Arbennig:
    - Os oes diddordeb personol sy’n rhagfarnu, ystyriwch ar ba SAIL y gellir rhoi caniatâd arbennig. Rhestrir y seiliau ar gefn y Ffurflen Gais.
        - A yw’r Ymgeisydd wedi eu nodi’n gywir ar y Ffurflen Gais?
        - A yw’r Ymgeisydd wedi cynnwys pob Caniatâd Arbennig sydd eu hangen ar y Ffurflen h.y. ar gyfer pleidleisio / siarad / ysgrifennu ayb?

5. Cyfyngiadau ar y Caniatâd Arbennig
    - Wrth benderfynu rhoi Caniatâd Arbennig neu beidio, ystyriwch (os bydd y Caniatâd Arbennig yn cael ei ganiatáu) a oes angen unrhyw gyfyngiadau. Materion megis caniatáu i’r Aelod siarad ond nid i bleidleisio, neu, a roddir y caniatâd arbennig am un cyfarfod yn unig yntau am weddill cyfnod y Cyngor.

6. Ffurflen Penderfyniad
    - Wrth roi’r caniatâd arbennig, bydd angen i’r Panel gwblhau’r Ffurflen Penderfyniad sy’n manylu ar (a) benderfyniad y Pwyllgor Safonau; (b) dyddiad gwneud y penderfyniad; (c) pwy sydd angen cael gwybod am y penderfyniad; (d) dyddiad y daw’r caniatâd arbennig i ben; (e) ar ba sail y rhoddir y caniatâd arbennig; a (f) beth mae’r caniatâd arbennig yn caniatáu i’r Cynghorydd ei wneud (h.y. siarad, pleidleisio ayb).

PANEL CANIATÂD ARBENNIG Y PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mawrth 2019

PRESENNOL:	**Aelodau Annibynnol** Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Ms Denise Harris-Edwards Mr John Robert Jones
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) (MY) Swyddog Pwyllgor (SC)
HEFYD YN BRESENNOL:	Cynghorydd Carwyn Jones
YMDDIHEURIADAU:	Dim

---

1. DATGANIADAU O DDIDDORDEB

Ni chafwyd yr un datganiad o ddiddordeb.

2. CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG

Cafwyd cais gan y Cynghorydd Carwyn Jones yn gofyn i'r Pwyllgor Safonau ystyried rhoi caniatâd arbennig iddo mewn perthynas â diddordebau a oedd yn rhagfarnu o ran y ddarpariaeth o addysg ôl-16 yn Ynys Môn.

Mae diddordebau'r ymgeisydd yn ymwneud â'i blant a all gael eu heffeithio gan benderfyniad ar addysg ôl-16 yn Ynys Môn a'i waith fel Darlithydd yng Ngrŵp Llandrillo/Menai, Bangor, sy'n ddarparwr addysg ôl-16.

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Jones i'r cyfarfod a rhoes gyfle iddo gyflwyno ei gais.

Dywedodd y Cynghorydd Jones fod ganddo 3 o blant a bod un ym Mlwyddyn 8 yn Ysgol David Hughes, Porthaethwy. Dywedodd ei bod yn debygol y bydd ei ddau blentyn arall yn mynychu'r ysgol uwchradd hon yn y man. Nodwyd y gallai canlyniad unrhyw benderfyniad a wneir ynghylch dyfodol addysgol ôl-16 yn Ynys Môn effeithio plant y Cynghorydd Jones a'i gyflogwyr, ond nid ei waith. Nid yw'n dysgu Lefel 'A', yn hytrach, mae'n dysgu busnes ar gwrs galwedigaethol. Nid oes unrhyw sail dros gredu y byddai hynny'n newid.

Dywedodd y Cynghorydd Jones ei fod hefyd yn Llywodraethwyr yn Ysgol David Hughes. Nodwyd ei fod wedi cael ei benodi yn rhinwedd ei swyddogaeth fel Aelod Etholedig o'r Cyngor Sir yn unol â Pharagraff 10(2)(a)(viii) y Côd Ymddygiad. Nodwyd

ymhellach fod eithriad awtomatig yn bodoli ym Mharagraff 12(2)(a)(iii) o’r Côd ac o’r herwydd, nid oes gan y Cynghorydd Jones ddiddordeb sy’n rhagfarnu yn sgil y swyddogaeth hon. Yn ogystal, mae wedi ei leoli ym Mangor, felly byddai unrhyw effaith ar ei gyflogaeth yn Llangefni gyda’r posibilrwydd y byddai myfyrwyr Lefel ‘A’ yn trosglwyddo.

Cynigiodd y Swyddog Monitro y dylid ystyried y cais yn bennaf yng nghyd-destun sail (b) – y bydd o leiaf hanner Aelodau’r Pwyllgor gwaith yn ystyried y busnes neu â diddordeb yn y busnes hwnnw. Dygodd y Swyddog Monitro Sylw at y ffaith bod 6 o 9 Aelod y Pwyllgor Gwaith wedi cael caniatâd arbennig ac nad oes gan 2 ddiddordebau i’w datgan. Dywedodd y bydd Paragraffau (d) neu (e) hefyd yn berthnasol.

Cafodd Aelodau’r Panel drafodaeth mewn sesiwn breifat. Yn dilyn y drafodaeth honno, cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Pwyllgor Safonau wedi **PENDERFYNWYD rhoi caniatâd arbennig rhannol i’r Cynghorydd Jones mewn perthynas â’r diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn y cais sy’n caniatáu i’r Cynghorydd:-**

- **ysgrifennu at swyddogion [a/neu’r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] mewn perthynas â’r mater;**
- **siarad â swyddogion y Cyngor am y mater ar yr amod y gwneir nodyn o unrhyw drafodaethau o’r fath ;**
- **siarad mewn cyfarfodydd o’r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgorau/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â’r mater;**
- **aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/pleidlais ar y mater;**
- **~~pleidleisio mewn cyfarfodydd o’r fath~~;**
- **arall: cymryd rhan mewn unrhyw gyfarfodydd allanol a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol yn rhinwedd ei swyddogaeth fel Aelod etholedig.**

Rhoddir y caniatâd arbennig ar sail y ffaith bod gan o leiaf hanner Aelodau’r Pwyllgor Gwaith (h.y. yr Arweinydd a’r Pwyllgor Gwaith) a fydd yn ystyried y mater, ddiddordeb yn y busnes hwnnw ac na fydd natur y diddordeb, oherwydd ei fod wedi’i gyfyngu rhag pleidleisio, yn effeithio hyder y cyhoedd ym mhenderfyniad/au’r Pwyllgor Gwaith.

Gweithredu:

- **Bod y Swyddog Monitro yn ysgrifennu at y Cynghorydd Jones yn cadarnhau fod Panel y Pwyllgor Safonau wedi rhyddhau caniatâd arbennig rhannol yn caniatáu iddo ysgrifennu, siarad ond nid pleidleisio ar yr holl faterion sy’n ymwneud â’r ddarpariaeth addysg ôl-16 yn Ynys Môn.**

- **Rhaid i’r Cynghorydd Jones ddatgan diddordeb sy’n rhagfarnu pan yn mynychu’r Pwyllgor Gwaith a chyfarfodydd perthnasol a dweud ei fod wedi cael caniatâd arbennig rhannol gan y Pwyllgor Safonau i gymryd rhan yn, ond nid i bleidleisio ar faterion yn ymwneud â materion addysg ôl-16.**

Daeth y cyfarfod i ben am 11.20 a.m.

MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN/ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL	
CYFARFOD:	**PWYLLGOR SAFONAU (PANEL CANIATÂD ARBENNIG)**
DYDDIAD:	**18 GORFFENNAF 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**YSTYRIED CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O GYNGOR CYMUNED LLANBADRIG**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**PENDERFYNU A DDYLID RHOI CANIATÂD ARBENNIG AI PEIDIO I'R CYNGHORYDD CYMUNED A'R TELERAU OS PENDERFYNIR GWNEUD HYNNY**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **CYFREITHIWR (LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL)** **mwycs@ynysmon.gov.uk / 01248 752566**

DOGFENNAU ATODOL

1. Côd Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Cymuned Llanbadrig
2. Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
3. Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016
4. Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig a ddarparwyd gan y Pwyllgor Safonau ar gyfer Cynghorwyr Tref a Chymuned ynghyd â Ffurflenni Cais a Phenderfyniad
5. Cais gan y Cynghorydd Derek Owen
6. Ystyriaethau mewn perthynas â Chaniatâd Arbennig – Canllawiau ar gyfer Panel y Pwyllgor Safonau pan mae'n ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am Ganiatâd Arbennig

1. RHAGARWEINIAD A CHEFNDIR

Yn unol â Chod Ymddygiad Cyngor Cymuned Llanbadrig **(copi ar gael yn Atodiad 1)**, ni all aelodau sydd â diddordeb personol sy'n rhagfarnu mewn eitem o fusnes gymryd rhan yn yr eitem honno.

Mewn rhai amgylchiadau penodol, a chyfyngedig, gall aelod oresgyn y rhwystr sy'n cael ei greu gan y diddordeb personol sy'n rhagfarnu drwy dderbyn caniatâd arbennig gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor Sir.

Ni fedrir ond rhoi caniatâd arbennig yn yr amgylchiadau sy'n cael eu rhestru yn Adran 2 o **Atodiad 2**, ac wedi eu diwygio yn unol ag **Atodiad 3**. Yn ogystal, manylir ar yr amgylchiadau hyn yn y Nodyn Briffio ac ar gefn y Ffurflen Gais sydd yn rhan ohono (**Atodiad 4**).

2. Y BROSES

Rhaid i unrhyw Aelod sy'n dymuno cael caniatâd arbennig wneud cais ysgrifenedig sy'n nodi'r rhwystr ac yn nodi ar ba sail y mae'r cais yn cael ei wneud. Yna, bydd y Pwyllgor Safonau neu Banel priodol o'r Pwyllgor Safonau, yn cyfarfod i ystyried y cais. Cynhelir y gwrandawiad yn gyhoeddus. Mae gan y Pwyllgor Safonau ddisgresiwn o ran a ddylid rhoi'r caniatâd arbennig ai peidio ac a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau mewn perthynas ag amgylchiadau'r cais fel y cawsant eu hamlinellu yn y cais.

3. Y CAIS

Mae'r cais gan y Cynghorydd Owen i'w weld yn **Atodiad 5**. Mae'r Cynghorydd Owen yn cyflwyno'r cais hwn ar sail y ffaith ei fod yn daid i blant sy'n mynychu Ysgol Penysarn. Mae Ysgol Penysarn yn un o'r ysgolion sydd dan ystyriaeth fel rhan o'r rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch. Ysgol arall sy'n cael ei heffeithio gan y rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch yw Ysgol Cemaes, sef yr ysgol leol ar gyfer Cyngor Cymuned Llanbadrig. Mae diddordeb personol y Cynghorydd Owen yn gysylltiedig â'r ffaith fod ganddo wyrion/wyresau yn mynychu Ysgol Penysarn ac mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu yn codi oherwydd fod Ysgol Penysarn yn yr un 'gronfa' o ysgolion â Chemaes ac mae yna bosibilrwydd y gallai cadw'r naill ysgol ar agor beryglu dyfodol y llall. Fodd bynnag, dylai'r Panel werthfawrogi nad oes unrhyw benderfyniadau wedi cael eu gwneud mewn perthynas â'r opsiynau dan y rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch hyd yma. Bydd Cyngor Cymuned Llanbadrig yn rhan o'r broses ymgynghori ar y rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn ardal Amlwch ond wrth gwrs, nid y Cyngor Cymuned fydd yn gwneud y penderfyniad.

Mae'r cais wedi cael ei gyflwyno ar y "ffurflen gais safonol am ganiatâd arbennig gan y Pwyllgor Safonau gan Gynghorydd Cyngor Tref neu Gymuned" ac mae'n manylu ar y busnes y mae'r ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo, y math o ganiatâd arbennig y gofynnir amdano a'r sail statudol dros ofyn am y caniatâd hwnnw.

Gofynnir i'r panel gyfarfod yn gyhoeddus ond ni ofynnwyd i Glerc Cyngor Cymuned Llanbadrig na'r ymgeisydd ei hun fod yn bresennol yn y gwrandawiad. Fel y cytunwyd gyda'r Cadeirydd, gofynnir i'r panel ystyried y mater hwn fel ymarfer ar bapur yn unig.

4. YSTYRIAETHAU'R PANEL

Gofynnir i'r Panel edrych ar y cais hwn am ganiatâd arbennig yn seiliedig ar y wybodaeth ysgrifenedig sydd wedi'i chynnwys yn **Atodiad 5**.

Cyfeirir y Panel ar y Nodyn Methodoleg yn **Atodiad 6** sy'n manylu ar y materion y bydd y Panel efallai yn dymuno eu hystyried wrth ddod i benderfyniad ar y cais.

Gall y Panel ymneilltuo i sesiwn breifat ar ôl y gwrandawiad a dychwelyd i'r sesiwn gyhoeddus i gyhoeddi ei benderfyniad.

5. ARGYMHELLION

I ystyried y cais yn ôl ei haeddiant, a

(A) phenderfynu â ddylid rhoi caniatâd arbennig ai peidio; a

(B) os yn rhoi caniatâd arbennig, ystyried

   i. ar ba sail y mae'r caniatâd arbennig yn cael ei roi; a

   ii. a ddylid gosod unrhyw gyfyngiadau/rwystrau ar y caniatâd.

(v. 01.04.2016)

Local Government Act 2000	Deddf Llywodraeth Leol 2000
Model Code of Conduct for Members and Co-opted Members with voting rights	**Cod Ymddygiad Enghreifftiol ar gyfer Aelodau ac Aelodau Cyfetholedig â hawliau pleidleisio**
The attached Annex sets out the text (in English and Welsh) of the Model Code of Conduct prescribed by the Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008, as amended by the following statutory instruments: • Co-operative and Community Benefit Societies and Credit Unions Act 2010 (Consequential Amendments) Regulations 2014 – (No. 2014/1815) (“the 2014 Regulations”) – effective from 1 August 2014. • Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) (Amendment) Order 2008 (No. 2016/84) – effective from 1 April 2016. This document has been produced for the benefit of relevant authorities to whom the Model Code applies, but it does not itself have any legal standing. It is believed to be a true and accurate representation of the law as at **1 April 2016**, but no assurance is given in this regard and authorities should take their own legal advice on matters relating to the Code. Please note the 2014 Regulations were made by the UK Government. They amend the Model Code to insert a definition of a ‘registered society’. It appears that the Welsh language version of the Model Code was not amended at the same time. The Welsh Government is in discussion with the UK Government about this with a view to the Welsh language version being amended as soon as practicable. In the interim, the Welsh Government does not believe this anomaly has a material bearing on the operation of the Model Code.	Mae'r Atodiad amgaeedig yn nodi testun (yn Gymraeg a Saesneg) y Cod Ymddygiad Enghreifftiol a bennir gan Orchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008, fel y'i diwygiwyd gan yr offerynnau statudol canlynol: • Rheoliadau Deddf Cwmnïau Cydweithredol a Chymdeithasau Budd Cymunedol ac Undebau Credyd 2010 (Diwygiadau Canlyniadol) 2014 - (Rhif 2014/1815) (“Rheoliadau 2014”) - yn dod i rym ar 1 Awst 2014. • Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2008 (Rhif 2016/84) – yn dod i rym ar 1 Ebrill 2016. Cynhyrchwyd y ddogfen hon er budd awdurdodau perthnasol y mae'r Cod Enghreifftiol yn gymwys iddynt, ond nid oes ganddi unrhyw statws cyfreithiol. Credir ei bod yn cynrychioli’r gyfraith ar **1 Ebrill 2016** yn wir ac yn gywir, ond ni roddir unrhyw sicrwydd yn hyn o beth, a dylai'r awdurdodau geisio eu cyngor cyfreithiol eu hunain ar faterion sy'n ymwneud â'r Cod. Sylwer: Gwnaed Rheoliadau 2014 gan Lywodraeth y DU. Maent yn diwygio'r Cod Enghreifftiol drwy fewnosodi diffiniad o ‘cymdeithas gofrestredig’. Mae'n ymddangos na ddiwygiwyd fersiwn Gymraeg y Cod Enghreifftiol ar yr un pryd. Mae Llywodraeth Cymru wrthi'n trafod hyn â Llywodraeth y DU gyda'r bwriad o ddiwygio'r fersiwn Gymraeg cyn gynted ag y bo'n ymarferol. Yn y cyfamser, nid yw Llywodraeth Cymru yn credu bod yr anghysondeb hwn yn effeithio'n ymarferol ar weithredu'r Cod Enghreifftiol.

Annex

THE MODEL CODE OF CONDUCT

PART 1
INTERPRETATION

1.—(1) In this code —

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*"), in relation to a relevant authority, means a person who is not a member of the authority but who —

(a) is a member of any committee or sub-committee of the authority, or

(b) is a member of, and represents the authority on, any joint committee or joint sub-committee of the authority, and who is entitled to vote on any question which falls to be decided at any meeting of that committee or subcommittee;

"meeting" ("*cyfarfod*") means any meeting —

(a) of the relevant authority,

(b) of any executive or board of the relevant authority,

(c) of any committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of the relevant authority or of any such committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of any executive or board of the authority, or

(d) where members or officers of the relevant authority are present other than a meeting of a political group constituted in accordance with regulation 8 of the Local Government (Committees and Political Groups) Regulations 1990,

and includes circumstances in which a member of an executive or board or an officer acting alone exercises a function of an authority;

"member" ("*aelod*") includes, unless the context requires otherwise, a co-opted member;

“registered society” means a society, other than a society registered as a credit union, which is —

(a) a registered society within the meaning given by section 1(1) of the Co-operative and Community Benefit Societies Act 2014; or

(b) a society registered or deemed to be registered under the Industrial and Provident Societies Act (Northern Ireland) 1969;

“register of members’ interests” *(“cofrestr o fuddiannau’r aelodau”)* means the register established and maintained under section 81 of the Local Government Act 2000;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means—

(a) a county council,

(b) a county borough council,

(c) a community council,

2.

(d) a fire and rescue authority constituted by a scheme under section 2 of the Fire and Rescue Services Act 2004 or a scheme to which section 4 of that Act applies,

(e) a National Park authority established under section 63 of the Environment Act 1995;

"you" ("*chi*") means you as a member or co-opted member of a relevant authority; and

"your authority" ("*eich awdurdod*") means the relevant authority of which you are a member or co-opted member.

(2) In relation to a community council—

(a) “proper officer” (“*swyddog priodol”*) means an officer of that council within the meaning of section 270(3) of the Local Government Act 1972; and

(b) “standards committee” (“pwyllgor safonau”*)* means the standards committee of the county or county borough council which has functions in relation to the community council for which it is responsible under section 56(1) and (2) of the Local Government Act 2000.

PART 2
GENERAL PROVISIONS

2.—(1) Save where paragraph 3(a) applies, you must observe this code of conduct —

(a) whenever you conduct the business, or are present at a meeting, of your authority;

(b) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting in the role of member to which you were elected or appointed;

(c) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting as a representative of your authority; or

(d) at all times and in any capacity, in respect of conduct identified in paragraphs 6(1)(a) and 7.

(2) You should read this code together with the general principles prescribed under section 49(2) of the Local Government Act 2000 in relation to Wales.

3. Where you are elected, appointed or nominated by your authority to serve —

(a) on another relevant authority, or any other body, which includes a Local Health Board you must, when acting for that other authority or body, comply with the code of conduct of that other authority or body; or

(b) on any other body which does not have a code relating to the conduct of its members, you must, when acting for that other body, comply with this code of conduct, except and insofar as it conflicts with any other lawful obligations to which that other body may be subject.

4. You must —

(a) carry out your duties and responsibilities with due regard to the principle that there should be equality of opportunity for all people, regardless of their gender, race, disability, sexual orientation, age or religion;

(b) show respect and consideration for others;

(c) not use bullying behaviour or harass any person; and

(d) not do anything which compromises, or which is likely to compromise, the impartiality of those who work for, or on behalf of, your authority.

5. You must not —

(a) disclose confidential information or information which should reasonably be regarded as being of a confidential nature, without the express consent of a person authorised to give such consent, or unless required by law to do so;

(b) prevent any person from gaining access to information to which that person is entitled by law.

6.—(1) You must —

(a) not conduct yourself in a manner which could reasonably be regarded as bringing your office or authority into disrepute;

(b) report, whether through your authority's confidential reporting procedure or direct to the proper authority, any conduct by another member or anyone who works for, or on behalf of, your authority which you reasonably believe involves or is likely to involve criminal behaviour (which for the purposes of this paragraph does not include offences or behaviour capable of punishment by way of a fixed penalty);

(c) report to your authority's monitoring officer any conduct by another member which you reasonably believe breaches this code of conduct;

(d) not make vexatious, malicious or frivolous complaints against other members or anyone who works for, or on behalf of, your authority.

(2) You must comply with any request of your authority's monitoring officer, or the Public Services Ombudsman for Wales, in connection with an investigation conducted in accordance with their respective statutory powers.

7. You must not —

(a) in your official capacity or otherwise, use or attempt to use your position improperly to confer on or secure for yourself, or any other person, an advantage or create or avoid for yourself, or any other person, a disadvantage;

(b) use, or authorise others to use, the resources of your authority —

(i) imprudently;

(ii) in breach of your authority's requirements;

(iii) unlawfully;

(iv) other than in a manner which is calculated to facilitate, or to be conducive to, the discharge of the functions of the authority or of the office to which you have been elected or appointed;

(v) improperly for political purposes; or

(vi) improperly for private purposes.

8. You must —

(a) when participating in meetings or reaching decisions regarding the business of your authority, do so on the basis of the merits of the circumstances involved and in the public interest having regard to any relevant advice provided by your authority's officers, in particular by —

(i) the authority's head of paid service;

(ii) the authority's chief finance officer;

(iii) the authority's monitoring officer;

(iv) the authority's chief legal officer (who should be consulted when there is any doubt as to the authority's power to act, as to whether the action proposed lies within the policy framework agreed by the authority or where the legal consequences of action or failure to act by the authority might have important repercussions);

(b) give reasons for all decisions in accordance with any statutory requirements and any reasonable additional requirements imposed by your authority.

9. You must —

(a) observe the law and your authority's rules governing the claiming of expenses and allowances in connection with your duties as a member;

(b) avoid accepting from anyone gifts, hospitality (other than official hospitality, such as a civic reception or a working lunch duly authorised by your authority), material benefits or services for yourself or any person which might place you, or reasonably appear to place you, under an improper obligation.

PART 3
INTERESTS

Personal Interests

10.—(1) You must in all matters consider whether you have a personal interest, and whether this code of conduct requires you to disclose that interest.

(2) You must regard yourself as having a personal interest in any business of your authority if —
(a) it relates to, or is likely to affect —

(i) any employment or business carried on by you;

(ii) any person who employs or has appointed you, any firm in which you are a partner or any company for which you are a remunerated director;

(iii) any person, other than your authority, who has made a payment to you in respect of your election or any expenses incurred by you in carrying out your duties as a member;

(iv) any corporate body which has a place of business or land in your authority's area, and in which you have a beneficial interest in a class of securities of that body that exceeds the nominal value of £25,000 or one hundredth of the total issued share capital of that body;

(v) any contract for goods, services or works made between your authority and you or a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(vi) any land in which you have a beneficial interest and which is in the area of your authority;

(vii) any land where the landlord is your authority and the tenant is a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in subparagraph (iv) above;

(viii) any body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(ix) any —

(aa) public authority or body exercising functions of a public nature;

(bb company, registered society, charity, or body directed to charitable purposes;

(cc) body whose principal purposes include the influence of public opinion or policy;

(dd) trade union or professional association; or

(ee) private club, society or association operating within your authority's area,

in which you have membership or hold a position of general control or management;

(x) any land in your authority's area in which you have a licence (alone or jointly with others) to occupy for 28 days or longer;

[Note: subparagraph (b) is omitted.]

(c) a decision upon it might reasonably be regarded as affecting —

(i) your well-being or financial position, or that of a person with whom you live, or any person with whom you have a close personal association;

(ii) any employment or business carried on by persons as described in 10(2)(c)(i);

(iii) any person who employs or has appointed such persons described in 10(2)(c)(i), any firm in which they are a partner, or any company of which they are directors;

(iv) any corporate body in which persons as described in 10(2)(c)(i) have a beneficial interest in a class of securities exceeding the nominal value of £5,000; or

(v) any body listed in paragraphs 10(2)(a)(ix)(aa) to (ee) in which persons described in 10(2)(c)(i) hold a position of general control or management,

to a greater extent than the majority of—

(aa) in the case of an authority with electoral divisions or wards, other council tax payers, rate payers or inhabitants of the electoral division or ward, as the case may be, affected by the decision; or

(bb) in all other cases, other council tax payers, ratepayers or inhabitants of the authority's area.

Disclosure of Personal Interests

11.—(1) Where you have a personal interest in any business of your authority and you attend a meeting at which that business is considered, you must disclose orally to that meeting the existence and nature of that interest before or at the commencement of that consideration, or when the interest becomes apparent.

(2) Where you have a personal interest in any business of your authority and you make —

(a) written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) to a member or officer of your authority regarding that business, you should include details of that interest in the written communication; or

(b) oral representations (whether in person or some form of electronic communication) to a member or officer of your authority you should disclose the interest at the commencement of such representations, or when it becomes apparent to you that you have such an interest, and confirm the representation and interest in writing within 14 days of the representation.

(3) Subject to paragraph 14(1)(b) below, where you have a personal interest in any business of your authority and you have made a decision in exercising a function of an executive or board, you must in relation to that business ensure that any written statement of that decision records the existence and nature of your interest.

(4) You must, in respect of a personal interest not previously disclosed, before or immediately after the close of a meeting where the disclosure is made pursuant to sub-paragraph 11(1), give written notification to your authority

in accordance with any requirements identified by your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, your authority's proper officer from time to time but, as a minimum containing —

(a) details of the personal interest;

(b) details of the business to which the personal interest relates; and

(c) your signature.

(5) Where you have agreement from your monitoring officer that the information relating to your personal interest is sensitive information, pursuant to paragraph 16(1), your obligations under this paragraph 11 to disclose such information, whether orally or in writing, are to be replaced with an obligation to disclose the existence of a personal interest and to confirm that your monitoring officer has agreed that the nature of such personal interest is sensitive information.

(6) For the purposes of sub-paragraph (4), a personal interest will only be deemed to have been previously disclosed if written notification has been provided in accordance with this code since the last date on which you were elected, appointed or nominated as a member of your authority.

(7) For the purposes of sub-paragraph (3), where no written notice is provided in accordance with that paragraph you will be deemed as not to have declared a personal interest in accordance with this code.

Prejudicial Interests

12.—(1) Subject to sub-paragraph (2) below, where you have a personal interest in any business of your authority you also have a prejudicial interest in that business if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably regard as so significant that it is likely to prejudice your judgement of the public interest.

(2) Subject to sub-paragraph (3), you will not be regarded as having a prejudicial interest in any business where that business—

(a) relates to —

(i) another relevant authority of which you are also a member;

(ii) another public authority or body exercising functions of a public nature in which you hold a position of general control or management;

(iii) a body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(iv) your role as a school governor (where not appointed or nominated by your authority) unless it relates particularly to the school of which you are a governor;

(v) your role as a member of a Local Health Board where you have not been appointed or nominated by your authority;

(b) relates to —

(i) the housing functions of your authority where you hold a tenancy or lease with your authority, provided that you do not have arrears of rent with your authority of more than two months, and provided that those functions do not relate particularly to your tenancy or lease;

(ii) the functions of your authority in respect of school meals, transport and travelling expenses, where you are a guardian, parent, grandparent or have parental responsibility (as defined in section 3 of the Children Act 1989) of a child in full time education, unless it relates particularly to the school which that child attends;

(iii) the functions of your authority in respect of statutory sick pay under Part XI of the Social Security Contributions and Benefits Act 1992, where you are in receipt of, or are entitled to the receipt of such pay from your authority;

(iv) the functions of your authority in respect of an allowance or payment made in accordance with the provisions of Part 8 of the Local Government (Wales) Measure 2011, or an allowance or pension provided under section 18 of the Local Government and Housing Act 1989;

(c) your role as a community councillor in relation to a grant, loan or other form of financial assistance made by your community council to community or voluntary organisations up to a maximum of £500.

(3) The exemptions in subparagraph (2)(a) do not apply where the business relates to the determination of any approval, consent, licence, permission or registration.

Overview and Scrutiny Committees

13. You also have a prejudicial interest in any business before an overview and scrutiny committee of your authority (or of a sub-committee of such a committee) where—

(a) that business relates to a decision made (whether implemented or not) or action taken by your authority's executive, board or another of your authority's committees, sub-committees, joint committees or joint subcommittees; and

(b) at the time the decision was made or action was taken, you were a member of the executive, board, committee, sub-committee, joint-committee or joint sub-committee mentioned in sub-paragraph (a) and you were present when that decision was made or action was taken.

Participation in Relation to Disclosed Interests

14.—(1) Subject to sub-paragraphs (2), (2A), (3) and (4), where you have a prejudicial interest in any business of your authority you must, unless you have obtained a dispensation from your authority's standards committee —

(a) withdraw from the room, chamber or place where a meeting considering the business is being held—

(i) where sub-paragraph (2) applies, immediately after the period for making representations, answering questions or giving evidence relating to the business has ended and in any event before further consideration of the business begins, whether or not the public are allowed to remain in attendance for such consideration; or

(ii) in any other case, whenever it becomes apparent that that business is being considered at that meeting;

(b) not exercise executive or board functions in relation to that business;

(c) not seek to influence a decision about that business;

(d) not make any written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) in relation to that business; and

(e) not make any oral representations (whether in person or some form of electronic communication) in respect of that business or immediately cease to make such oral representations when the prejudicial interest becomes apparent.

(2) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may attend a meeting but only for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, provided that the public are also allowed to attend the meeting for the same purpose, whether under a statutory right or otherwise.

(2A) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may submit written representations to a meeting relating to that business, provided that the public are allowed to attend the meeting for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, whether under statutory right or otherwise.

(2B) When submitting written representations under sub-paragraph (2A) you must comply with any procedure that your authority may adopt for the submission of such representations.

(3) Sub-paragraph (1) does not prevent you attending and participating in a meeting if —

(a) you are required to attend a meeting of an overview or scrutiny committee, by such committee exercising its statutory powers; or

(b) you have the benefit of a dispensation provided that you —

(i) state at the meeting that you are relying on the dispensation; and

(ii) before or immediately after the close of the meeting give written notification to your authority containing —

(aa) details of the prejudicial interest;

(bb) details of the business to which the prejudicial interest relates;

(cc)details of, and the date on which, the dispensation was granted; and

(dd) your signature.

(4) Where you have a prejudicial interest and are making written or oral representations to your authority in reliance upon a dispensation, you must provide details of the dispensation within any such written or oral representation and, in the latter case, provide written notification to your authority within 14 days of making the representation.

PART 4
THE REGISTER OF MEMBERS' INTERESTS

Registration of Personal Interests

15.—(1) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of—

(a) your authority's code of conduct being adopted or the mandatory provisions of this model code being applied to your authority; or

(b) your election or appointment to office (if that is later),

register your personal interests, where they fall within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), in your authority's register of members’ interests by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(2) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of becoming aware of any new personal interest falling within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), register that new personal interest in your authority’s register of members’ interests by providing written notification to your authority’s monitoring officer.

(3) Subject to sub-paragraph (4), you must, within 28 days of becoming aware of any change to a registered personal interest falling within a category mentioned in paragraph 10(2)(a), register that change in your authority’s register of members’ interests by providing written notification to your authority's monitoring officer, or in the case of a community council to your authority’s proper officer.

(4) Sub-paragraphs (1), (2) and (3) do not apply to sensitive information determined in accordance with paragraph 16(1).

(5) Sub-paragraphs (1) and (2) do not apply if you are a member of a relevant authority which is a community council when you act in your capacity as a member of such an authority.

(6) You must, when disclosing a personal interest in accordance with paragraph 11 for the first time, register that personal interest in your authority’s register of members’ interests by providing written notification to your authority’s monitoring officer, or in the case of a community council to your authority’s proper officer.

Sensitive information

16.—(1) Where you consider that the information relating to any of your personal interests is sensitive information, and your authority's monitoring officer agrees, you need not include that information when registering that interest, or, as the case may be, a change to the interest under paragraph 15.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any change of circumstances which means that information excluded under sub-paragraph (1) is no longer sensitive information, notify your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, your authority’s proper officer asking that the information be included in your authority's register of members' interests.

(3) In this code, "sensitive information" ("*gwybodaeth sensitif*") means information whose availability for inspection by the public creates, or is likely to create, a serious risk that you or a person who lives with you may be subjected to violence or intimidation.

Registration of Gifts and Hospitality

17. You must, within 28 days of receiving any gift, hospitality, material benefit or advantage above a value specified in a resolution of your authority, provide written notification to your authority's monitoring officer, or in relation to a community council, to your authority’s proper officer of the existence and nature of that gift, hospitality, material benefit or advantage.

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1
DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac
Achub 2004 neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995;

ystyr “cofrestr o fuddiannau’r aelodau” (“register of members’ interests”) yw’r gofrestr a sefydlir ac a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000;

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grwˆp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990,

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

(2) Mewn perthynas â chyngor cymuned—

(a) ystyr “swyddog priodol” (“proper officer”) yw swyddog o’r cyngor hwnnw o fewn ystyr adran 270(3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; a

(b) ystyr “pwyllgor safonau” (“standards committee”) yw pwyllgor safonau’r cyngor sir neu’r cyngor bwrdeistref sirol sydd â swyddogaethau mewn perthynas â’r cyngor cymuned y mae’n gyfrifol amdano o dan adran 56(1) a (2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

RHAN 2
DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys Bwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pwˆ er yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y

13.

cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3
BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;
(chch)undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

[Nodyn: Mae is-baragraff (b) wedi ei hepgor.]

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau

gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych

gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

“(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir yn unol â darpariaethau Rhan 8 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, neu lwfans neu bensiwn a ddarperir o dan adran 18 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (2A), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(v. 01.04.2016)
(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2A) Os oes gennych fuddiant sy’n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch gyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig i gyfarfod sy’n ymwneud â’r busnes hwnnw, ar yr amod y caniateir i’r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod at y diben o wneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy’n ymwneud â’r busnes, pa un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(2B) Pan fyddwch yn cyflwyno cynrychioliadau ysgrifenedig o dan is-baragraff (2A), rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw weithdrefn y caiff eich awdurdod ei fabwysiadu ar gyfer cyflwyno cynrychioliadau o’r fath.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc)manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4
COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Personal

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i’ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny’n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau personol, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd sy’n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru’r buddiant personol newydd hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

18.

(3) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (4), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw newid i fuddiant personol a gofrestrwyd sy’n dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a), gofrestru’r newid hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

(4) Nid yw is-baragraffau (1), (2) a (3) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(5) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy’n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o’r fath.

(6) Pan fyddwch yn datgelu buddiant personol yn unol â pharagraff 11 am y tro cyntaf, rhaid i chi gofrestru’r buddiant personol hwnnw yng nghofrestr eich awdurdod o fuddiannau’r aelodau drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu, yn achos cyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod, neu mewn perthynas â chyngor cymuned, swyddog priodol eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

ATODIAD / ENCLOSURE 2

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

D. Elis-Thomas

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

© ⓗ Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01 ON

ATODIAD / ENCLOSURE 3

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(**1**) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"**Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)**

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(**1**) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned yn Ynys Môn

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Gynghorwyr neu Glercod unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn:

Lynn Ball – lbxcs@ynysmon.gov.uk

Yn unol â'u Cod Ymddygiad, ni chaniateir i unrhyw Gynghorydd gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi ymlaen llaw gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Rhesymau dros roi caniatâd arbennig

Mae'r rhesymau dros roi caniatâd arbennig yn statudol ac fe'u rhestrir isod:-

1. Ni fyddai o leiaf hanner y Cynghorwyr perthnasol (y Cyngor Cymuned / Pwyllgor o'r Cyngor Cymuned) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;

2. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;

3. Mae diddordeb y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;

4. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;

5. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];

6. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad y Cynghorydd sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor Cymuned a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu

7. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu gais torfol ar gyfer mwy nag un Cynghorydd.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Mater i ddisgresiwn y Pwyllgor Safonau yw a ddylid rhoi caniatâd ai peidio. Bydd y Pwyllgor Safonau'n egluro ei resymau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gylchredeg. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan y Cynghorydd hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er bod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Mewn cyfarfodydd ffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod/bod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Cynghorydd:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor Cymuned.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod y Cynghorydd.

(b) Mewn cyfarfodydd anffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar mewn cyfarfodydd anffurfiol, rhaid i'r Cynghorydd hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

(c) <u>Sylwadau Ysgrifenedig</u>:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'w Gyngor Cymuned, mae'n rhaid i'r Cynghorydd gynnwys manylion am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Cynghorwyr ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Gynghorwyr ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

<u>**CYNGOR SIR YNYS MÔN**</u>

<u>**CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED**</u>

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); ○ pleidleisio; ○ arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda: ____________________________________ ____________________________________
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	

Llofnod:	**Dyddiad:**

*	Diddordeb sy’n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw’r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio’n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;

(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;

(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	o Clerc y Cyngor Tref/Cymuned o Yr Ymgeisydd o Eraill: ____________________________ ____________________________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
o pleidleisio;
o arall - ____
____
_

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i’r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i’r Clerc yn manylu ar y diddordeb a’r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

APPLICATION FOR DISPENSATION TO THE STANDARDS COMMITTEE BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Name of Applicant:	DEREK OWEN
Contact details:	[redacted]
Name of Town / Community Council:	LLANBADRIG
Details of the prejudicial interest* in respect of which the Dispensation is sought:	Grandchildren attend school within catchment area (Psarn)
Business in which the applicant wishes to participate:	School Modernisation - Amlwch Catchment
Type of Dispensation sought (tick as necessary and insert any required information):	○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter; ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]] ✓ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue; ✓ remain in the room during any debate/vote on the issue; ✓ vote; ○ other
Statutory Ground/s under which Dispensation is requested (See overleaf for possible grounds available):	
Date by which a decision is required:	
Signed: [redacted]	**Date:** 20-05-19

* Prejudicial Interests – These are personal interests which an objective observer would consider so significant that they are likely to compromise a Councillor's ability to act in the public interest

Circumstances in which the Standards Committee may grant a dispensation to a Community Councillor

The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016 specifies that the Council's Standards Committee may grant dispensations under Section 81(4) of the Local Government Act 2000 where:

(a) no fewer than half of the Councillors (Community Council/Committee) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(c) an inability to participate would upset political balance to such an extent that the outcome would likely be affected;

✓(d) the nature of the interest is such that participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence;

✓(e) the interest is common to the Councillor and a significant proportion of the general public;

✓(f) participation is justified by the Councillor's particular role or expertise; Chair of Llanbadarn.

(g) NOT RELEVANT TO COMMUNITY COUNCILS

(h) the business relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the Councillor is a member otherwise than as a representative of the Community Council and the Councillor has no other interest in that business, provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business;

(i) it appears to the Standards Committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the Community Council that the disability should be removed, provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the Welsh Ministers within 7 days. Such a notification should specify the Councillor to whom the dispensation would apply and the Standards Committee's reasons why the disability should be removed;

(j) it appears to the Standards Committee to be otherwise appropriate to grant the dispensation, as a practical solution to the disability (infirmity) of the Councillor which otherwise would make it difficult for them to leave a room/chamber when a matter in which they have a prejudicial interest is being discussed.

THE ISLE OF ANGLESEY COUNTY COUNCIL

DECISION OF THE STANDARDS COMMITTEE IN RELATION TO AN APPLICATION FOR DISPENSATION BY A TOWN OR COMMUNITY COUNCILLOR

Decision of the Standards Committee:	
Date decision made by the Standards Committee:	
Name of persons to be notified of the Standards Committee's decision:	○ Clerk of the Town/Community Council ○ Applicant ○ Others: ______________________ ______________________
Date the dispensation expires:	

Pursuant to paragraph [ ] of The Standards Committee (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 as amended by The Local Government (Standards Committees, Investigations, Dispensations and Referral) (Wales) (Amendment) Regulations 2016, the Standards Committee has resolved to **grant a dispensation** to Councillor [ ] in respect of that / those interest(s) referred to in the Application at page 1, which permits the Councillor to:

- ○ write to officers [and/or the Committee/Community Council] about the matter;
- ○ speak to officers of the Community Council about the matter [with/without conditions [INSERT]];
- ○ speak at Committee meetings/Community Council meetings and answer any questions about the issue;
- ○ remain in the room during any debate/vote on the issue;
- ○ vote;
- ○ other

The Councillor can therefore speak [and vote] at Committee/Community Council meetings in relation to the matter and answer any questions from members of the Committee/Community Council [but must leave the meeting before matters that the Councillor speaks upon are debated or voted on] OR
[and may remain in the room during the debate/vote but must not vote on the issue].

Before the Councillor speaks with or writes to officers of the Community Council, or speaks at Committee/Community Council meetings on the issue, the Councillor must still:

- declare an interest in the matter; and
- confirm that a dispensation has been granted to allow the Councillor to speak [and vote] about it; and
- complete a written notification to the clerk setting out the interest and the dispensation.

By authority of the Isle of Anglesey Standards Committee
Dated:______________________

YSTYRIAETHAU CANIATÂD ARBENNIG
Canllawiau ar gyfer y Pwyllgor Safonau wrth ystyried ceisiadau gan Gynghorwyr am ganiatâd arbennig:

1. Darllen:
   - Ystyriwch yr Adroddiad a baratowyd gan / ar ran y Swyddog Monitro.
   - Ystyriwch yr atodiadau i'r Adroddiad, yn arbennig y Ffurflen Gais a gwblhawyd gan y Cynghorydd, er mwyn casglu'r holl ffeithiau.

2. Ceisiadau Lluosog:
   - Ymdriniwch â phob cais yn unigol ac ar sail ei ffeithiau ei hun.
   - Ystyriwch y weithdrefn a ganlyn yn y Gwrandawiad:
     - Casglu gwybodaeth gefndir / cyffredinol (os oes angen);
     - Gwrando ar gais Cynghorydd A / gofyn cwestiynau os yw ef/hi yn bresennol / gofyn i'r Clerc;
     - Ymneilltuo i ystyried cais Cynghorydd A;
     - Ailgychwyn – gellir cyhoeddi'r penderfyniad mewn perthynas â chais Cynghorydd A, neu gellir dewis gohirio cyhoeddi'r penderfyniad hyd nes y bydd pob cais wedi'i ystyried;
     - Ailadrodd, yn dibynnu ar nifer y ceisiadau i'w hystyried.

3. Diddordeb Personol / Diddordeb Personol sy'n Rhagfarnu:
   - Ar gyfer pob cais, penderfynwch –
     - A oes <u>DIDDORDEB PERSONOL</u>?
       - Ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad)
       - – beth yw diddordeb personol?
     - A yw'r diddordeb personol yn ddiddordeb <u>SY'N RHAGFARNU</u>?
       - Unwaith eto, ystyriwch y Côd Ymddygiad (wedi ei gynnwys fel atodiad i'r Adroddiad) – a yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu hefyd?
   - Os nad oes diddordeb personol, neu os nad yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu, nid oes angen ystyried y cais am ganiatâd arbennig gan fod modd i'r Cynghorydd gymryd rhan lawn yn y busnes.

4. Sail ar gyfer Caniatâd Arbennig:
   - Os oes diddordeb personol sy'n rhagfarnu, ystyriwch ar ba SAIL y gellir rhoi caniatâd arbennig. Rhestrir y seiliau ar gefn y Ffurflen Gais.
     - A yw'r Ymgeisydd wedi eu nodi'n gywir ar y Ffurflen Gais?
     - A yw'r Ymgeisydd wedi cynnwys pob Caniatâd Arbennig sydd eu hangen ar y Ffurflen h.y. ar gyfer pleidleisio / siarad / ysgrifennu ayb?

5. Cyfyngiadau ar y Caniatâd Arbennig
   - Wrth benderfynu rhoi Caniatâd Arbennig neu beidio, ystyriwch (os bydd y Caniatâd Arbennig yn cael ei ganiatáu) a oes angen unrhyw gyfyngiadau. Materion megis caniatáu i'r Aelod siarad ond nid i bleidleisio, neu, a roddir y caniatâd arbennig am un cyfarfod yn unig yntau am weddill cyfnod y Cyngor.

6. Ffurflen Penderfyniad
   - Wrth roi'r caniatâd arbennig, bydd angen i'r Panel gwblhau'r Ffurflen Penderfyniad sy'n manylu ar (a) benderfyniad y Pwyllgor Safonau; (b) dyddiad gwneud y penderfyniad; (c) pwy sydd angen cael gwybod am y penderfyniad; (d) dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben; (e) ar ba sail y rhoddir y caniatâd arbennig; a (f) beth mae'r caniatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd ei wneud (h.y. siarad, pleidleisio ayb).

ATODIAD 8

PANEL CANIATÂD ARBENNIG Y PWYLLGOR SAFONAU

Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Gorffennaf 2019

PRESENNOL:	**Aelodau Lleyg** Mr Michael Wilson (Cadeirydd) Mr John Robert Jones Mr Keith Roberts
WRTH LAW:	Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) (MY) Swyddog Pwyllgor (SC)
YMDDIHEURIADAU:	Dim

---

1. DATGANIAD O DDIDDORDEB

Gwnaeth y Swyddog Pwyllgor ddatganiad o ddiddordeb personol yn y cyfarfod gan fod ei gŵr yn berthyn pell i'r ymgeisydd.

2. CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG

Dywedodd y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) bod cais am ganiatâd arbennig wedi ei gyflwyno gan y Cynghorydd Derek Owen, Cadeirydd Cyngor Cymuned Llanbadrig mewn perthynas â'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion yn nalgylch Amlwch. Mae'r Cynghorydd Owen yn dymuno cymryd rhan yn y trafodaethau yn ystod y broses.

Mae'r Cynghorydd Owen yn ystyried fod ganddo ddiddordeb bersonol gan ei fod yn daid i blant sy'n mynychu Ysgol Penysarn, sef un o'r ysgolion sydd dan ystyriaeth fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion ar gyfer ardal Amlwch. Ysgol Cemaes yw'r ysgol leol ar gyfer Cyngor Cymuned Llanbadrig ac mae'r ysgol hon hefyd dan ystyriaeth fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion ar gyfer ardal Amlwch. Mae diddordeb rhagfarnus y Cynghorydd Owen yn codi o'r ffaith bod Ysgol Penysarn ac Ysgol Cemaes yn rhan o'r un gyfres o ysgolion y bydd eu dyfodol yn cael ei adolygu.

Roedd y Panel Caniatâd Arbennig, drwy'r Cadeirydd wedi cytuno i ystyried y cais ar sail ymarfer papur yn unig. Nid oedd yr ymgeisydd yn bresennol yn y cyfarfod.

Cyfeiriodd y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) at y Cod Ymddygiad ar gyfer Cyngor Cymuned Llanbadrig a thynnodd sylw at y sail perthnasol dros ddiddordeb personol y Cynghorydd Owen, sef Paragraff 10(2)(c)(i) ac mae'r cwestiwn a yw'r diddordeb yn rhagfarnus yn cael ei ystyried o dan Baragraff 12(1).

Eglurodd y Cyfreithiwr (Llywodraethiant Corfforaethol) i'r Panel, petai'n cytuno bod gan y Cynghorydd Owen ddiddordeb personol ac un a oedd yn rhagfarnu, y byddai

wedyn angen i'r Panel benderfynu a fyddai'n rhoi caniatâd arbennig, ac os felly, ar ba sail ac a fyddai'n ganiatâd arbennig llawn neu rhannol.

Adroddodd y Swyddog Monitro, wrth benderfynu ar ddiddordeb sy'n rhagfarnu, nad dim ond rôl y sawl sy'n gwneud y penderfyniad sy'n rhaid ei ystyried, ond dylanwadu ar benderfyniad pwysig, sy'n creu diddordeb rhagfarnus. Nododd fod y posibilrwydd o gau ysgol neu ysgolion yn fater sylweddol ar gyfer yr ardal a'r rhai a effeithir arnynt.

Adroddodd y Swyddog Monitro, fel rhan o'r Rhaglen Moderneiddio ysgolion, y gallai Cadeiryddion Cyrff Llywodraethwyr fynychu cyfarfodydd o Bwyllgor Sgriwtini Corfforaethol y Cyngor Sir er mwyn cyflwyno eu safbwyntiau. Yna, bydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol yn cyflwyno ei safbwyntiau i'r Pwyllgor Gwaith, a fydd yn gwneud y penderfyniadau.

Trafododd y Panel yr amgylchiadau unigol mewn perthynas â'r cais ac fe gytunwyd fod diddordeb y Cynghorydd Owen yn bersonol ac yn rhagfarnu. Gan fod y Pwyllgor Safonau wedi rhoi caniatâd arbennig o dan amgylchiadau tebyg yn y gorffennol (h.y. Nain neu taid plant sy'n mynychu Ysgolion a effeithir gan y Rhaglen Moderneiddio Ysgolion) ystyriwyd fod gan yr ymgeisydd ddiddordeb personol a diddordeb rhagfarnus yn y cyswllt hwn hefyd.

Cynhaliodd Aelodau'r Panel drafodaeth breifat. Yn dilyn trafodaeth, cyhoeddodd y Cadeirydd fod y Pwyllgor Safonau wedi **PENDERFYNU rhoi caniatâd arbennig llawn i'r Cynghorydd Derek Owen o Gyngor Cymuned Llanbadrig i:-**

- **ysgrifennu at swyddogion a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned mewn perthynas â'r mater;**
- **siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned am y mater heb amodau;**
- **siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor/Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau am y mater;**
- **aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth a phleidleisio ar y mater;**
- **cymryd rhan yn yr holl gyfarfodydd allanol a chyfarfodydd unrhyw gyrff allanol yn ei gapasiti fel aelod o'r Cyngor Cymuned.**

Rhoddir y caniatâd arbennig o dan Baragraff 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 ar y sail ganlynol:-

(d) mae natur y diddordeb o'r fath na fyddai cymryd rhan yn y busnes y mae'r diddordeb yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd; ac
(f) mae modd cyfiawnhau'r Cynghorydd yn cymryd rhan o ganlyniad i'w rôl neu arbenigedd penodol (fel Cadeirydd Cyngor Cymuned Llanbadrig).

Bydd y Caniatâd Arbennig yn ddilys tan i'r cyfnod ymgynghori ddod i ben a than i'r holl drafodaethau/penderfyniadau yn ymwneud â neu sy'n codi o unrhyw ymgynghoriad o'r fath mewn perthynas â'r ddarpariaeth o addysg yn ardal Amlwch ddod i ben neu tan ddiwedd tymor presennol y Cynghorydd Derek Owen ar Gyngor Cymuned Llanbadrig, pa bynnag un sydd hwyraf.

Gweithred:

- **Y Swyddog Monitro i ysgrifennu at y Cynghorydd Owen yn cadarnhau ei fod wedi cael caniatâd arbennig llawn yn caniatáu iddo ysgrifennu at swyddogion; siarad a phleidleisio ar yr holl faterion yn ymwneud â'r Rhaglen Moderneiddio Ysgolion;**
- **Y Swyddog Monitro i hysbysu Clerc Cyngor Cymuned Llanbadrig am benderfyniad y panel o ran y caniatâd arbennig a amlinellwyd uchod.**
- **Y Cynghorydd Owen i ddatgan ei ddiddordeb personol a'i ddiddordeb sy'n rhagfarnu pan fydd yn mynychu cyfarfodydd Pwyllgor/Cyngor Cymuned ac i gadarnhau ei fod wedi derbyn caniatâd arbennig.**

Daeth y cyfarfod i ben am 10.15 am

MR MICHAEL WILSON
CADEIRYDD

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adolygiad o Gofrestrau Diddordeb aelodau etholedig a chyfetholedig CSYM**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cynghori aelodau'r Pwyllgor Safonau ar y canfyddiadau a chytuno i rannu'r nodyn cynghori gydag aelodau etholedig a chyfetholedig**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

A ADOLYGIAD O GOFRESTRAU'R AELODAU ETHOLEDIG

1. Cefndir

1.1 Yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o'r tair cofrestr o ddiddordebau aelodau etholedig ac aelodau cyfetholedig CSYM.

1.2 Cafodd yr adolygiad ar gyfer aelodau etholedig a chyfetholedig y Cyngor (ac eithrio aelodau cyfetholedig y Pwyllgor Safonau – gweler Adran B yr adroddiad hwn) ei gynnal ym mis Mehefin/Gorffennaf 2019.

1.3 Penderfynwyd hefyd yn y cyfarfod ar 13 Mawrth 2019 y byddai llythyr cyffredinol yn cael ei anfon at holl yr holl aelodau yn cadarnhau canlyniad yr adolygiad a hynny'n dilyn trafodaeth anffurfiol gan y Pwyllgor Safonau ar ganfyddiadau pob aelod. Penderfynwyd hefyd y byddai Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'n mynychu'r cyfarfod nesaf o'r Arweinyddion Grwpiau yn dilyn yr adolygiad er mwyn trafod y canfyddiadau.

1.4 Mynychodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau'r cyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau ar 21 Mawrth 2019 er mwyn sôn wrth yr Arweinyddion Grwpiau am fwriadau a chynigion y Pwyllgor Safonau mewn perthynas â'r adolygiad o'r cofrestrau. Yn ogystal, fe fynychodd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau y cyfarfod o'r Arweinyddion Grwpiau ar 5 Medi pryd trafodwyd materion a oedd yn codi o'r adolygiad o'r cofrestrau.

1.5 Cynhaliwyd cyfarfod anffurfiol o aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau (a gynhaliodd yr adolygiadau) ar 19 Gorffennaf 2019.

1.6 Mae llythyr cynghori cyffredinol wedi cael ei ddrafftio yn seiliedig ar y trafodaethau yn y cyfarfod ar 19 Gorffennaf ac mae ynghlwm yn **Atodiad 1**.

2. Canfyddiadau Cyffredinol

2.1 Credir bod yr adolygiad wedi bod yn ymarfer buddiol. Yn gyffredinol, roedd y Pwyllgor Safonau'n blês gyda'r canfyddiadau oherwydd nodwyd nifer o arferion da. Nodwyd rhai meysydd a oedd yn peri pryder hefyd ac fel yr eglurwyd yn yr e-bost i aelodau (**Atodiad 1**), mae angen rhoi sylw i'r rhain. Nododd Cadeirydd y Pwyllgor Safonau, er bod lle i wella o hyd, mae'r safonau'n well unwaith eto na rhai'r flwyddyn flaenorol a bod hynny'n galonogol.

2.2 O ganlyniad i'r adolygiad ac fel y nodir yn **Atodiad 1**, bydd angen codi rhai materion gyda swyddogion y Cyngor, sef:

2.2.1 <u>Adain TGCh / Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd:</u>

Nid yw'r cyfan o'r Adroddiadau Blynyddol ar gael ar y wefan. Os yw Cynghorwyr wedi cwblhau Adroddiadau Blynyddol, dylid eu cyhoeddi.

2.2.2 <u>Adain TGCh / Rheolwr Datblygu Adnoddau Dynol:</u>

Mae Cynghorwyr yn gorfod diweddaru eu cofnodiadau hyfforddiant eu hunain. A fyddai modd darparu hyfforddiant pellach i aelodau ynghylch sut i wneud hyn?

2.2.3 <u>Adain TGCh:</u>

Ar hyn o bryd, nid yw'n bosibl i aelodau cyfetholedig gofnodi eu hyfforddiant ar-lein. Er mwyn sicrhau tryloywder, a fyddai modd trefnu hyn?

2.2.4 <u>Adain TGCh:</u>

A oes modd cynnwys dolen i'r Caniatadau Arbennig a roddwyd i aelodau o dudalen bywgraffiad/adroddiad blynyddol pob aelod?

B ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEB AELODAU'R PWYLLGOR SAFONAU

3. Cefndir

3.1 Fel ymarfer ar wahân, penderfynwyd y byddai aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned ar y Pwyllgor Safonau'n cynnal adolygiad o ddiddordebau aelodau annibynnol y Pwyllgor Safonau.

3.2 Cynhaliwyd yr adolygiad hwn ar 28 Mehefin 2019.

3.3 Anfonwyd llythyrau cynghori at y 5 aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau ar 19 Gorffennaf 2018.

4. Canfyddiadau Cyffredinol (Aelodau Cyfetholedig yn gyffredinol)

4.1 Mae'r canfyddiadau cyffredinol a wnaed, sy'n cyfeirio at gyfyngiadau systemau yn hytrach na bod yn adlewyrchiad ar weithredoedd yr aelodau annibynnol, yn cynnwys:

4.1.1 Nid oes unrhyw wybodaeth ynghylch hyfforddiant i aelodau annibynnol ar gael ar-lein. Ym marn yr adolygwyr, dylid cyhoeddi'r manylion hyn. Hyd yn oed os na fydd modd mewnbynnu'r manylion ar feddalwedd y wefan, cynigiwyd y dylid cyhoeddi dogfen pdf ar gyfer pob aelod ar eu tudalen bywgraffiad (pob aelod unigol i gadw rhestr) a rhestru ar hon yr holl hyfforddiant a fynychwyd.

4.1.2 Gwyddys fod un aelod wedi datgan diddordeb mewn cyfarfod ac mae'r Cofnodion y cyfarfod hwnnw'n cadarnhau y gwnaed y datganiad. Fodd bynnag, nid yw manylion am y datganiad yn ymddangos ar ôl gwneud chwiliad o'r holl ddatganiadau a wnaed yn ystod y cyfnod hwnnw ar y wefan; a hynny fe dybir oherwydd nad yw'r wefan ond yn caniatáu datganiadau gan aelodau etholedig (h.y. mae'r gwymplen yn cynnwys enwau'r aelodau etholedig yn unig ac nid yr aelodau cyfetholedig). Roedd yr adolygwyr yn teimlo ei bod yn hanfodol bod hyn yn cael ei gyhoeddi ar y wefan oherwydd mae'r wybodaeth a rennir gydag aelodau'r cyhoedd yn anghyson.

4.1.3 Ar sail y canlyniad a nodir yn 3.4.2 uchod, roedd yn anodd i'r adolygwyr fod yn siŵr a oedd y wybodaeth a oedd wedi'i chynnwys ar y wefan ynghylch "datganiadau mewn cyfarfodydd" a "rhoddion a lletygarwch" yn gywir oherwydd nad oedd unrhyw wybodaeth wedi'i chynnwys. A fedr yr adolygwyr dybio bod hyn oherwydd nad oedd unrhyw ddatganiadau wedi cael eu gwneud gan yr aelodau annibynnol mewn cyfarfodydd a/neu bod ddim rhoddion neu lletygarwch wedi'u derbyn? Ynteu a oedd hyn oherwydd nad yw'r rhain yn cael eu cyhoeddi ar y wefan (oherwydd nad yw enwau'r aelodau annibynnol wedi'i eu cynnwys ar y gwymplen)?

4.2 Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau a yw'n dymuno i faterion 4.1.1 – 4.1.3 gael eu codi gyda'r adain TG.

5 ARGYMHELLIAD

5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor Safonau

(a) Nodi cynnwys yr adroddiad hwn;

(b) Cymeradwyo cynnwys **Atodiad 1** a chadarnhau ei fod yn cytuno i'r llythyr gael ei rannu gydag aelodau cyfetholedig ac aelodau etholedig;

(c) Cadarnhau ei fod yn cytuno i ddilyn y camau gweithredu a nodir mewn perthynas â'r eitemau sydd wedi eu rhestru ym mharagraff 2.2 yr adroddiad hwn; a

(d) Penderfynu a ydyw am gysylltu gyda'r adain TG mewn perthynas â'r eitemau sydd wedi eu nodi ym mharagraff 4.1 yr adroddiad hwn neu pa gamau eraill (os o gwbl) y mae'n dymuno eu cymryd.

Annwyl Aelod,

Fel y gwyddoch, fel rhan o'i raglen waith flynyddol, cynhaliodd y Pwyllgor Safonau adolygiad o'r tair Cofrestr mewn perthynas â datganiadau o ddiddordebau gan Aelodau. Mae'r Pwyllgor Safonau'n credu mai ei rôl yw cynorthwyo Aelodau i gydymffurfio â'u dyletswyddau ac mae'n bleser gennyf ddweud bod yr adolygiad diweddaraf hwn yn galonogol ac yn sicr yn welliant o gymharu â'r blynyddoedd blaenorol ond bod lle i wella ymhellach yn achos rhai Aelodau.

Diolch am eich cefnogaeth a'ch cymorth gyda'r adolygiad. Roedd yr wybodaeth a adolygwyd yn cynnwys: -

- Y Gofrestr Sefydlog
- Datganiadau o ddiddordeb a wnaed mewn cyfarfodydd
- Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch
- Adroddiadau Blynyddol yr Aelodau
- Rhaglenni a Chofnodion Cyfarfodydd
- Hyfforddiant a gynigir gan y Cyngor a Chofnod Hyfforddi pob aelod
- Adolygiadau Datblygiad Personol (dim manylion – dim ond fod hyn wedi'i gynnig)
- Bywgraffiadau fel y maent yn ymddangos ar wefan y Cyngor
- Rhestr Cyrff Allanol

Yn dilyn Adolygiad eleni, mae'r Pwyllgor yn gofyn i chi roi sylw dyladwy i'w gasgliadau cyffredinol / argymhellion fel a ganlyn: -

Y Gofrestr Sefydlog

Cafwyd enghreifftiau yn ddiweddar o gwynion yn cael eu cyflwyno i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) oherwydd nad oes digon o wybodaeth yn cael ei chynnwys ar Gofrestr Sefydlog rhai unigolion. O'r herwydd, anogir Aelodau i gymryd y materion isod yn benodol i ystyriaeth:

1. Sicrhau bod cyfeiriadau a daliadau tir wedi'u disgrifio'n glir ac yn gyflawn. Yn ychwanegol at hyn, os nad oes gan Aelod ddiddordeb mewn unrhyw dir, dylent nodi 'Dim' neu 'Dim Diddordebau' ar y gofrestr.

2. Mae hefyd yn bwysig bod Aelodau'n datgelu eu haelodaeth o gyrff cyhoeddus, elusennau a chymdeithasau cyhoeddus eraill. Dylai aelodau nodi enw a chyfeiriad llawn y sefydliadau / elusennau y maent yn aelodau ohonynt. Dylai'r Aelodau hefyd adolygu eu Cofrestrau i siecio eu bod wedi cynnwys manylion am eu statws yn y sefydliadau hynny.

3. Ble mae Aelodau'n datgan eu bod yn llywodraethwyr ysgol, dylid nodi enw'r ysgol ar y Gofrestr ac ym mha gapasiti y maent yn gwasanaethu, h.y. wedi eu penodi gan y Cyngor, rhiant-llywodraethwr ac ati. Y rheswm am hynny yw fod hyn yn effeithio ar hawl Aelodau i siarad/pleidleisio ar rai materion oherwydd efallai y bydd modd/na fydd modd dibynnu ar y caniatâd sydd wedi ei gynnwys yn y Côd Ymddygiad.

4. Ble mae Aelodau wedi eu hethol neu eu cyfethol ar Gyngor Tref/Cymuned arall, dylid cynnwys aelodaeth y Cyngor hwn yn y Gofrestr Sefydlog.

5. Atgoffir Aelodau o’r angen statudol i ddiweddaru’r Gofrestr Sefydlog o fewn 28 diwrnod i unrhyw newid.

6. Atgoffir Aelodau hefyd o’r angen statudol i ddiweddaru’r Gofrestr Sefydlog yn dilyn pob etholiad, hyd yn oed os nad yw’r wybodaeth yn newid.

7. Er nad yw’n ofyniad statudol, anogir Aelodau i adolygu eu Cofrestr Sefydlog yn flynyddol hyd yn oed os nad oes unrhyw newidiadau er mwyn diweddaru’r dyddiad (sy’n ymddangos ar-lein) ac sy’n dangos bod y Gofrestr yn cael ei hadolygu gan yr Aelod.

Datgan diddordebau mewn cyfarfodydd

1. Pan fydd Aelodau'n ticio'r blwch i ddatgan diddordeb, rhaid iddynt hefyd nodi manylion y diddordeb hwnnw. Rhaid i natur y diddordeb ac a yw'r diddordeb hwnnw yn ddiddordeb personol neu’n un sy'n rhagfarnu fod yn amlwg ar y ffurflen.

2. Mae angen mwy o eglurder mewn perthynas â'r wybodaeth a ddarperir gan yr Aelodau ynghylch natur y diddordeb a’r modd y mae'n ymwneud â'r eitem ar yr agenda.

3. Ni ddylai Aelodau ddefnyddio byrfoddau sefydliadau ac ati ar y ffurflenni datgan na chymryd yn ganiataol bod gan y sawl sy’n ei darllen wybodaeth gefndirol am y diddordeb sy’n cael ei datgan.

4. Anogir Aelodau i lenwi’r ffurflenni’n gyflawn gan ateb pob cwestiwn yn y drefn gywir.

5. Os yw Aelodau’n ansicr ynghylch a oes ganddynt ddiddordeb y mae angen ei ddatgan mewn cyfarfodydd, dylent ofyn am gyngor.

Cofrestr Rhoddion a Lletygarwch

1. Un datganiad a nodwyd mewn perthynas â rhoddion a lletygarwch.

2. Gwahoddir Aelodau i ail-ymgyfarwyddo eu hunain â’r Protocol Rhoddion a Lletygarwch er mwyn sicrhau eu bod yn gwybod pryd i’w datgan.

Adroddiadau Blynyddol

1. Nid yw’r holl Adroddiadau Blynyddol yn ymddangos ar y wefan ac mae’r Pwyllgor Safonau’n gwneud ymholiadau ynghylch hyn.

2. Mae dau o’r 30 Aelodau wedi penderfynu peidio â chyhoeddi Adroddiadau Blynyddol. Er nad oes unrhyw ofyniad statudol ar Aelodau i gynhyrchu Adroddiadau Blynyddol, mae’r Pwyllgor Safonau o’r farn bod hyn yn arfer dda ac anogir Aelodau i ddarparu’r wybodaeth hon.

Hyfforddiant

1. Wrth gynnal yr adolygiad hwn, rhoes y Pwyllgor Safonau ystyriaeth i'r cofnod hyfforddiant sydd ar gael ar-lein (mae pob Aelod yn bersonol gyfrifol am eu diweddaru) a rhestr o bresenoldeb aelodau mewn digwyddiadau hyfforddiant a drefnwyd gan yr Adain Adnoddau Dynol. Mae'r Pwyllgor Safonau'n pryderu fod Aelodau yn gwneud cam â nhw eu hunain oherwydd ymddengys eu bod yn cofnodi llai o sesiynau hyfforddiant ar-lein nag y maent wedi eu mynychu mewn gwirionedd.

2. Ar y llaw arall, ystyriwyd bod nifer y digwyddiadau hyfforddiant a fynychwyd gan rai Aelodau'n isel (fel yr oedd eu presenoldeb mewn cyfarfodydd). Codwyd y mater hwn gyda'r Arweinyddion Grwpiau. Anogir Aelodau i fynychu hyfforddiant a chyfarfodydd yn unol â'r ceisiadau y maent yn eu derbyn.

3. Anogir Aelodau i gwblhau eu cofnod hyfforddiant ar-lein ar ôl bob digwyddiad hyfforddiant. Mae hyfforddiant yn cynnwys digwyddiadau yn y dosbarth, e-ddysgu a sesiynau briffio.

4. Mae'r Pwyllgor Safonau'n ceisio trefnu hyfforddiant pellach i Aelodau ynghylch sut i ddiweddaru eu cofnodiadau hyfforddiant.

5. Mae ymholiadau'n mynd rhagddynt hefyd ynghylch cofnodi hyfforddiant aelodau cyfetholedig oherwydd nid yw hyn yn bosibl ar hyn o bryd. Ym marn y Pwyllgor Safonau, mae hyn yn wendid yn y system y dylid ei gywiro cyn gynted ag sy'n bosibl er mwyn darparu sicrwydd a thryloywder.

Adolygiadau Datblygiad Personol

1. Nid yw ADP yn orfodol ac maent y tu allan i sgôp uniongyrchol y pwyllgor Safonau. Fodd bynnag, mae Arweinyddion Grwpiau wedi cael eu hannog i gynnig yr opsiwn o ADP i Aelodau ac anogir Aelodau i fynychu pan gânt wahoddiad.

2. Mae ADP yn declynnau defnyddiol i ddatblygu cynllun anghenion hyfforddiant ar gyfer pob Aelod a bwydo i mewn i'r hyfforddiant a gynigir i Aelodau yn gyffredinol er mwyn sicrhau bod hyfforddiant yn benodol, yn ddefnyddiol, wedi'i dargedau ac yn rhoi gwerth am arian.

Bywgraffiad

Fel y gwyddoch, mae gan bob Aelod adran bywgraffiad ar wefan y Cyngor. Nid yw'r wybodaeth yn y bywgraffiad bob amser yn cyfateb i'r wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn y Gofrestr Sefydlog ar gyfer pob Aelod. Anogir Aelodau i adolygu eu bywgraffiadau a'u croes-gyfeirio gyda'u Cofrestrau Sefydlog a'r gofrestr o gyrff allanol a ddelir gan y Cyngor.

Aelodaeth a Phresenoldeb ar Gyrff Allanol

Gofynnwyd i Arweinyddion grwpiau ailystyried y cyfrifoldeb a roddir ar rai Aelodau unigol mewn perthynas â chyrff allanol oherwydd mae'r Pwyllgor Safonau yn pryderu fod baich gwaith rhai Aelodau'n anghymesur (hyd yn oed ar ôl diystyru'r cyflogau uwch a delir i rai aelodau). Er mai mater i'r Cyngor yw hwn, mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y dylai'r Cyngor

adolygu ei aelodaeth ar y cyrff allanol y mae ymrwymiad arno i anfon cynrychiolwyr iddynt. Dylai disgwyliadau'r Cyngor o'i Aelodau fod yn realistig.

Arall

Mae nifer o Ganiatadau Arbennig wedi cael eu rhoddi i Aelodau'n ddiweddar. Mae'r Pwyllgor Safonau'n ymholi ynghylch a fyddai modd creu dolen i'r holl Ganiatadau Arbennig, efallai o dudalen bywgraffiad pob Aelod, neu o fewn eu hadroddiadau blynyddol.

Mae'r canfyddiadau hyn yn nodi casgliadau cyffredinol yr adolygiad. Mae rhai Aelodau unigol wedi derbyn negeseuon e-bost personol gan y Pwyllgor Safonau gydag argymhellion ar gyfer adolygu / diweddaru / esbonio peth o'r wybodaeth a gyhoeddwyd. Lle ystyriwyd bod hynny'n angenrheidiol, gofynnwyd i rai Aelodau gyfarfod â mi. Yn y llythyrau, rydym wedi gofyn am ymatebion. Lle na dderbyniwyd ymatebion, cofiwch y byddwn yn codi'r mater gyda'ch Arweinyddion Grwp.

Mae'r Pwyllgor yn gwerthfawrogi eich bod chi i gyd yn brysur iawn ac yn ymwybodol mai dim ond un o nifer o dasgau y mae'n rhaid i chi fynd i'r afael â nhw yw hon. Fodd bynnag, gobeithiwn y bydd yr argymhellion uchod yn cynorthwyo i arbed amser i'r Aelodau oherwydd bydd gwella safon y ffurflenni, gobeithio, yn osgoi beth allai fod yn gwynion di-sail sy'n draul ar amser pawb. Fel y gwelsom, mae diffyg eglurder mewn achosion diweddar wedi arwain at gwynion/heriau oherwydd nad yw'r Ffurflenni Datgan Diddordeb wedi cael ei cwblhau'n gyflawn/yn gywir.

Cofion,

Mike Wilson
Cadeirydd y Pwyllgorau Safonau
Cyngor Sir Ynys Môn

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adroddiad ar y cyfarfod o Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 24 Mehefin 2019**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Diweddaru Aelodau'r Pwyllgor Safonau**
ADRODDIAD GAN:	**Michael Wilson** **Cadeirydd y Pwyllgor Safonau**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **Rhif Ffôn: 01248 752586**

1. CEFNDIR

1.1 Mae Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru yn fforwm ac arno gynrychiolwyr o Bwyllgorau Safonau awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru. Mae Powys a Cheredigion hefyd yn aelodau newydd ar y Fforwm.

1.2 Cynhaliwyd cyfarfod diwethaf y Fforwm ar 24 Mehefin 2019 ac fe'i trefnwyd gan Gyngor Sir Y Fflint.

2. CYFARFOD Y FFORWM AR 24 MEHEFIN 2019

2.1 Yn unol â phrotocol y Fforwm, cafodd Cadeirydd ac Is-gadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn eu gwahodd i'r cyfarfod o'r Fforwm ar 24 Mehefin.

2.2 Mae copi o'r Rhaglen ynghlwm yn **Atodiad 1**.

2.3 Cafwyd cyflwyniadau mewn perthynas ag eitemau 4, 5 a 7 ar y Rhaglen. Mae'r cyflwyniad ar eitem 4 yn ymddangos yn **Atodiad 2**, y cyflwyniad ar eitem 5 yn **Atodiad 3** a'r cyflwyniad ar eitem 7 yn **Atodiad 4**.

2.4 Byddaf i ac Islwyn Jones fel Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau yn rhoi diweddariad llafar yn y cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau ar 17 Medi 2019 ar y materion a drafodwyd yng nghyfarfod y Fforwm.

2.5 Mae copi o’r Cofnodion drafft ynghlwm yn **Atodiad 5** sydd eto i’w cymeradwyo gan y Fforwm.

3. PWYLLGOR SAFONAU AR Y CYD

3.1 Bydd Aelodau’n nodi y cafodd sefydlu Pwyllgor Safonau ar y Cyd ei ystyried dan eitem 7 ar y Rhaglen a bod y cyflwyniad sy’n ymddangos yn **Atodiad 4** wedi cael ei gyflwyno gan Swyddog Monitro Cyngor Sir Y Fflint.

3.2 Er fy mod yn deall bod yr egwyddor o bwyllgor safonau ar y cyd yn cael ei dderbyn, mae’n gynnig sy’n datrys problemau nad yw CSYM yn eu cael; megis anawsterau recriwtio, argaeledd aelodau ar gyfer materion brys / cyfarfodydd ar fyr rybudd ac ati. Mae’r mater wedi cael ei drafod gyda’r Prif Weithredwr ac ar hyn o bryd awgrymir nad oes dymuniad i ymchwilio ymhellach i’r posibilrwydd hwn oherwydd ni fyddai o unrhyw fudd ar hyn o bryd i CSYM. Deallaf hefyd fod y Prif Weithredwr yn mynd i drafod y mater yma ymhellach efo Arweinyddion y Grwpiau.

3.3 Mae CSYM yn ddiweddar wedi cynnal proses recriwtio ar gyfer pedwar o aelodau annibynnol newydd ac rwyf ar ddeall fod calibr a nifer yr ymgeiswyr wedi gwneud argraff ar y Panel Penodiadau. Yn ychwanegol at hyn, nid oes unrhyw broblem o ran ffurfio Panelau ar fyr rybudd neu ar frys ar gyfer trafod materion megis ceisiadau am ganiatâd arbennig. Mae datrys anghydfodau ar lefel leol yn gynnar yn rhywbeth sy’n cael ei ddefnyddio’n fwy aml ac sydd yn cael ei gydnabod fel blaenoriaeth gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. A oes marc cwestiwn felly dros ba mor effeithiol y gellid datrys anghydfodau’n lleol petai’n cael ei wneud ar lefel ranbarthol?

4. ADRODDIAD GAN Y PWYLLGOR AR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS AR GYFER LLOEGR

4.1 Rwy’n deall y bwriedir cyflwyno adroddiad pellach i’r Pwyllgor Safonau ar ffurf hyfforddiant i’w aelodau ar ganfyddiadau’r Pwyllgor ar Safonau Bywyd Cyhoeddus sy’n berthnasol i Lloger ond ble mae gwersi y gellir eu dysgu yng Nghymru hefyd. Bwriedir cyflwyno hwn i’r Pwyllgor Safonau yn y cyfarfod ffurfiol nesaf ym mis Mawrth 2020, yn arbennig felly o ystyried y ffaith y bydd pump o’r naw aelod o’r Pwyllgor newydd eu penodi (pedwar aelod annibynnol ac un cynrychiolydd o’r Cyngor Sir).

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Bod aelodau’r Pwyllgor Safonau yn nodi cynnwys y Rhaglen a’r cyflwyniadau a wnaed yng nghyfarfod y Fforwm ar 24 Mehefin 2019.

5.2 Nodi’r diweddariad llafar a ddarparwyd gennyf i ac Is-gadeirydd y Pwyllgor Safonau.

5.3 Codi unrhyw faterion ar gyfer eu hystyried yn y cyfarfod nesaf o’r Fforwm.

Rhaglen Gyflawn

FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU

Dydd Llun, 24ain Mehefin, 2019 am 11.00 y.b

Ystafell Delyn, Swyddfa'r Cyngor, Yr Wyddgrug, Sir Y Fflint, CH7 6NB

At y Cadeirydd, Is-Gadeirydd a'r Swyddog Monitro:-

Pwyllgor Safonau Ynys Môn

Pwyllgor Safonau Ceredigion

Pwyllgor Safonau Conwy

Pwyllgor Safonau Sir Ddinbych

Pwyllgor Safonau Sir y Fflint

Pwyllgor Safonau Gwynedd

Pwyllgor Safonau Powys

Pwyllgor Safonau Wrecsam

Pwyllgor Safonau Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru

RHAGLEN

1. **PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD**

Penodi Cadeirydd ar gyfer y cyfarfod.

(D.S Mae'r fforwm wedi penderfynu eisoes y bydd ei gyfarfodydd yn cael eu cadeirio gan yr awdurdod lletya.)

2. **YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB**

Derbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

3. **COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 28 MEHEFIN 2018**

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion cyfarfod blaenorol y Fforwm a gynhaliwyd ar 28 Mehefin, 2018 fel rhai cywir (ynghlwm).

4. **CYFLWYNIAD GAN OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU - NICK BENNETT**

Bydd Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn siarad am y thema ganlynol a bydd cyfle ar gyfer cwestiynau -

Gweithrediadau tu hwnt i'r Cod i fynd i'r afael ag ymddygiad gwael.

Materion ac ymddygiadau cyffredin sy'n arwain at gwynion lefel isel nad ydynt yn pasio'r prawf cam 2. Cyngor gan yr Ombwdsman ar sut i osgoi materion o'r fath, neu ddelio gyda nhw wrth iddynt godi.

5. **GWERSI O ADOLYGIAD PWYLLGOR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS AR GOD YMDDYGIAD YN LLOEGR**

Yng ngoleuni'r canfyddiadau, a oes angen argymell unrhyw newidiadau yng Nghymru?

Gellir dod o hyd i adroddiad y Pwyllgor yma -

https://www.gov.uk/government/collections/local-government-ethical-standards

EGWYL CINIO

6. **ENW'R FFORWM**

Ystyried newid yr enw yng ngoleuni'r aelodaeth ehangedig.

7. **CYD-BWYLLGOR SAFONAU**

Cyflwyniad a thrafodaeth ar gyflwyno un neu fwy o Gyd-bwyllgorau Safonau ar draws y rhanbarth.

8. **MAE ADRODDIADAU SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU WEDI’U CYHOEDDI’N DDIWEDDAR MEWN PERTHYNAS Â DAU GYNGOR CYMUNED YN YNYS MÔN**

Er bod mwyafrif y materion sydd wedi’u codi yn yr adroddiadau tu allan i gylch gwaith y Pwyllgor Safonau, mae rhai materion cod ymddygiad / llywodraethu, sy'n ymwneud â’r Pwyllgor Safonau. Mae’r adroddiadau yn ddyddiedig 30 Ionawr 2019, ond yn ymwneud â’r cyfnodau archwilio 2013-2014 a 2014-2015. Ymddengys hyn yn oediad hir rhwng yr adolygiad a chyhoeddi'r canfyddiadau, yn arbennig lle mae materion o ran pryderon. A yw hyn yn stori cyfarwydd? Beth yw profiadau awdurdodau eraill?

9. **UNRHYW FATER ARALL**

Ystyried unrhyw fater arall.

10. **DYDDIAD CYFARFOD NESAF**

Pennu dyddiad a lleoliad y cyfarfod nesaf.

COFNODION CYFARFOD O FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU A GYNHALIWYD YN SIAMBR HYWEL DDA, SWYDDFA'R CYNGOR, CAERNARFON AR DDYDD GWENER, 29 MEHEFIN, 2018

YN BRESENNOL

Cyngor Gwynedd – Einir Young (Cadeirydd) a Margaret E.Jones (Is-gadeirydd),
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam – Michael Pugh (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy – Ian Kyffin (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir y Fflint – Phillipa Earlam (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir Ddinbych – Ian Trigger (Cadeirydd) a Julia Hughes (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ynys Môn – Mike Wilson (Cadeirydd) ac Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri – Sharon Warnes (Cadeirydd)

HEFYD YN BRESENNOL

Cyngor Gwynedd – Iwan Evans (Swyddog Monitro), Carwyn Meredydd (Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogi Aelodau)
Cyngor Sir Ceredigion – Elin Prysor (Swyddog Monitro)
Cyngor Sir Ynys Môn – Mared Yaxley (Cyfreithiwr)

1. PENODI CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Penodwyd Einir Young, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Gwynedd yn gadeirydd y cyfarfod.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan:-

Cyngor Sir Ceredigion - Hywel Jones (Cadeirydd) a Caroline White (Is-gadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam – Neil Benson (Is-gadeirydd) a Sioned Davies (Swyddog Monitro)
Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri – Iwan Jones (Swyddog Monitro)

3. COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 24 TACHWEDD, 2017

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd, 2017.

PENDERFYNWYD derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 24 Tachwedd, 2017 fel cofnod cywir.

<u>Mater yn codi o'r cofnodion</u>
<u>Eitem 6 – Gweithdrefnau i fynd i'r afael â honiadau yn erbyn aelodau</u>

Gan gyfeirio at y penderfyniad i ofyn i Swyddog Monitro Môn ddrafftio llythyr i'r Ombwdsmon i'w gylchredeg ymysg Swyddogion Monitro pob awdurdod, nododd, Cyfreithiwr Môn ei bod ar ddeall bod llythyr wedi'i ddrafftio a'i anfon at Gyngor Bwrdeistref

Sirol Wrecsam, ond cyn i unrhyw beth pellach na hynny ddigwydd, bod yr Ombwdsmon wedi drafftio canllaw oedd yn ateb llawer o'r cwestiynau a godwyd yn y fforwm.

Cytunwyd i drefnu copïau o'r canllaw ar gyfer yr aelodau oedd yn bresennol ac i drafod y mater ymhellach o dan eitem 6 - Unrhyw Fater Arall.

4. ARFERION / PROTOCOLAU AR Y DEFNYDD O GYFRYNGAU CYMDEITHASOL A'R ADOLYGIAD O ARWEINIAD CYMDEITHAS LLYWODRAETH LEOL CYMRU

Eglurodd Swyddog Monitro Gwynedd y cefndir i'r eitem hon gan nodi:-

- Bod Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru newydd ryddhau drafft cyn-ymgynghori o ganllawiau newydd i aelodau ar gyfryngau cymdeithasol.
- Bod yr hyfforddiant ar gyfryngau cymdeithasol a drefnir ar gyfer aelodau Cyngor Gwynedd yn ymdrin â natur y cyfryngau hynny, yn ogystal â'r agwedd ymddygiad.
- Mai amcan cyflwyno'r eitem hon oedd sbarduno trafodaeth ynglŷn â sut mae gwleidyddion yn cael eu hyfforddi i ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol a sut mae'n newid eu byd o ran cyfathrebu, ac ati, a'r risgiau sy'n deillio o hynny.

Derbyniwyd cyflwyniad cyffredinol i'r maes cyfryngau cymdeithasol gan Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau Cyngor Gwynedd. Manylodd hefyd ar y math o hyfforddiant a'r cyngor a ddarperir i aelodau'r Cyngor. Nododd fod y cyfryngau cymdeithasol yn ffordd hwylus a phwerus o hyrwyddo gwasanaethau, cynnal sgwrs ddwy ffordd a sicrhau bod cynghorwyr yn atebol ac yn agored, ond 'roedd yna risgiau hefyd i'r cynghorwyr eu hystyried wrth sefydlu cyfrifon a chyhoeddi gwybodaeth.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddog am ei gyflwyniad cynhwysfawr ar bwnc mor amserol.

Yna trafodwyd yr arferion / protocolau ar y defnydd o gyfryngau cymdeithasol sy'n cael eu gweithredu gan y gwahanol awdurdodau.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd:-

- Y cynghorir aelodau Cyngor Gwynedd i wahaniaethu rhwng eu bywyd preifat a'u bywyd cyhoeddus ar lein drwy sefydlu cyfrif personol a chyfrif aelod ar wahân oherwydd y gall cyfuno'r ddau arwain at risgiau gan fod y cod yn berthnasol i aelodau pan yn gweithredu fel cynghorydd neu'n arddel eu hunain fel aelod.
- Er bod Erthygl 10, sy'n cyfeirio at yr hawl i wneud datganiadau gwleidyddol yn ddidramgwydd, yn golygu bod modd bellach gwneud sylwadau eithaf hallt a beirniadol heb dramgwyddo'r cod, bod llawer o'r trafodaethau ar y cyfryngau cymdeithasol yn gallu ysgogi cwynion o hyd.
- Gan fod ymwneud gwahanol bobl â'r cyfryngau cymdeithasol yn amrywio, ei bod yn anodd rheoli disgwyliadau a bod hyn yn codi cwestiynau gwirioneddol anodd o ran sut a phryd y dylid ymyrryd a beth sy'n dwyn anfri ar swydd cynghorydd. Yn y cyd-destun hwn, dosbarthwyd a gofynnwyd am farn yr aelodau ar esiampl o gŵyn yn ymwneud â Facebook.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd y pwyntiau canlynol:-

- Bod angen i'r sawl sy'n llunio neges ystyried, nid beth mae ef / hi yn feddwl o'r neges, ond sut y gall gael ei ddehongli gan rywun arall.
- Bod y ffin yn denau iawn a bod y ffordd mae neges yn cael ei derbyn gan bobl yn dibynnu ar y gynulleidfa.

Gwahoddwyd cyfraniadau i’r adolygiad o arweiniad Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

Tynnwyd sylw gan Swyddog Monitro Gwynedd at rai materion allai fod o ddiddordeb i’r aelodau yn y ddogfen, sef:-

- Tudalen 19 – y cysyniad o ‘ffrind’ ar Facebook. Mae’n bosib’ cael cannoedd o ‘ffrindiau’ ar Facebook, ond mae’r awgrym bod yna gysylltiad personol agos rhwng person ar Facebook a’i ddilynwyr yn eithafol ac yn debygol o greu llawer o broblemau o safbwynt dehongliad.
- Tudalen 21 – y cyfeiriad at y gwahaniaeth rhwng rôl fel aelod ac unigolyn preifat. Gall aelod ddwyn anfri ar ei swydd fel cynghorydd mewn unrhyw gapasiti, ond mae gwahaniaethu cyfrifon yn ffordd o sicrhau cystal rheolaeth dros y berthynas ag sy’n bosib’.
- Tudalen 22 – penderfynu ymlaen llaw. Mater yn codi o Bwyllgorau Cynllunio lle e.e. mae aelod o’r pwyllgor yn cefnogi ymgyrch i wrthod caniatâd cynllunio ac yn gorfod camu’n ôl o’r pwyllgor ac mewn perygl o dorri’r cod.

Nododd y byddai yna gyfle i Bwyllgorau Safonau'r holl awdurdodau drafod y canllawiau newydd ar adeg yr ymgynghoriad llawn.

Holwyd ynglŷn â pherthnasedd y Rheoliadau Diogelu Data Cyffredinol (GDPR) i aelodau etholedig a’u hawliau o safbwynt gosod lluniau pobl ar gyfrifon cyfryngau cymdeithasol preifat a chyhoeddus. Eglurodd Swyddog Monitro Gwynedd, ac eithrio Aelodau Cabinet, wrth weithredu rôl ffurfiol y Weithrediaeth, bod cynghorwyr, fel deilyddion swyddi, yn gyfrifol am eu data eu hunain fel aelodau etholedig. O ran cyhoeddi lluniau o bobl, mae’n debyg na fyddai’r ddeddf yn berthnasol i lun y gallai unrhyw un gael gafael arno, ond byddai’n rhaid i aelod gymryd mwy o bwyll os yw'n defnyddio llun na fyddai wedi cael mynediad iddo oni bai am ei swyddogaeth fel cynghorydd. Nododd hefyd, petai’r achos yn un digon difrifol, e.e. o safbwynt priodoldeb, neu rywbeth sy’n awgrymu bod yr aelod yn dwyn anfri ar ei swydd, y gallai aelod dorri’r cod drwy gam-ddefnyddio llun ar y we. Fodd bynnag, petai aelod yn gyson yn cael ei gyhuddo o dorri rheolau diogelu data, byddai’r ymddygiad, yn hytrach na’r toriad ei hun, yn arwain at ddwyn anfri.

Ychwanegodd Swyddog Cyfathrebu – Y Wasg / Hyrwyddo Gwasanaethau Gwynedd fod angen bod yn ofalus hefyd o ran y cyfnod amser mae llun yn cael ei ddefnyddio a bod y Cyngor yn gwaredu lluniau ar ôl 5 mlynedd gan na all fynnu bod ganddo’r hawl i’w defnyddio y tu hwnt i hynny.

Nodwyd y gallai sefyllfa lle mae cynghorydd yn tynnu llun mewn lleoliad lle mae plant yn digwydd bod yn bresennol fod yn heriol gan na fyddai wedi bod yn ymarferol i’r aelod fynd o gwmpas pawb i ofyn am ganiatâd i ddefnyddio’r llun. Awgrymwyd o bosib’ y byddai’n well i’r cynghorydd beidio tynnu’r llun yn y lle cyntaf.

Nodwyd y byddai yna lawer o drafod ar y maes yma dros y misoedd nesaf a chytunwyd y gallai hyn fod yn bwnc i’r fforwm edrych arno yn y dyfodol.

PENDERFYNWYD gofyn i Bwyllgorau Safonau’r gwahanol awdurdodau drafod y drafft cyn-ymgynghoriad a’r ymgynghoriad llawn ar y canllawiau newydd ar gyfryngau cymdeithasol ac ymateb yn uniongyrchol i Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru.

5. CWESTIYNAU A GODWYD GAN GADEIRYDD PWYLLGOR SAFONAU CYNGOR SIR YNYS MÔN

Trafodwyd y cwestiynau canlynol a godwyd gan Gadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

(a) Yn wyneb bwriad Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol uno, sut mae'r Fforwm yn rhagweld y bydd y Pwyllgorau Safonau yn gweithio yn y dyfodol, yn arbennig mewn perthynas â Chynghorau Tref a Chymuned? Er enghraifft, petai Ynys Môn a Gwynedd yn uno, fel sy'n cael ei gynnig, byddai yna dros 100 o Gynghorau Tref a Chymuned ar gyfer un Pwyllgor Safonau – oes angen lleihau'r nifer o Gynghorau Cymuned a Thref?

Cyfeiriodd Swyddog Monitro Gwynedd at yr adolygiad o'r cynghorau cymuned a thref sy'n digwydd ar y funud gan nodi:-

- Bod cwestiwn yn codi ynglŷn â'r angen i gynghorau cymuned a thref gael cod ymddygiad mor gyflawn a manwl â chynghorau sir, o ystyried mater y risgiau a maint y penderfyniadau a wneir ganddynt.
- Bod y ganran uchaf o ymholiadau a phroblemau ynglŷn ag ymddygiad aelodau yn codi o gynghorau cymuned a thref.

Nododd Cadeirydd Pwyllgor Safonau Môn:-

- Na ddylai unrhyw gydweithio rhwng cynghorau yn y dyfodol arwain at lai o Bwyllgorau Safonau, o ystyried nifer y cynghorau cymuned a thref yn eu hardaloedd.
- Bod nifer cynyddol o fân gwynion yn dod o'r cynghorau tref yn arbennig, sy'n disgyn islaw trothwy'r Ombwdsmon mewn perthynas â budd cyhoeddus ac felly'n gorfod cael eu datrys yn lleol.

Gofynnwyd oedd profiadau Môn yn cael eu hadlewyrchu yn y cynghorau eraill. Mewn ymateb, nodwyd y sylwadau a ganlyn:-

- Y derbyniodd Cyngor Dinbych lai o gwynion ar bob lefel dros yr 8 mlynedd ddiwethaf a bod nifer o resymau am hynny, gan gynnwys yr hyfforddiant effeithiol iawn sy'n cael ei drefnu ar gyfer aelodau a chlercod a'r ffaith bod pobl yn cychwyn sylweddoli bellach nad oes gan yr Ombwdsmon adnoddau di-ben-draw i ymchwilio i gwynion.
- Bod y drefn datrys lleol wedi gwneud gwahaniaeth ac wedi dod â nifer yr achosion i lawr yn sylweddol ar draws Cymru.
- Gan nad yw'r hyfforddiant yn orfodol, y bobl hynny sydd ddim ei angen sy'n fwyaf tebygol o fynychu'r sesiynau.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd ymhellach:-

- Bod angen codi ymwybyddiaeth ar draws yr holl gynghorau cymuned a thref ynglŷn â'r gyfundrefn a bodolaeth a swyddogaeth y Pwyllgor Safonau a'r Swyddog Monitro.
- Bod cyfeiriad yr Ombwdsmon a'r prawf budd cyhoeddus yn awgrymu y gellid tynnu'r rhannau amherthnasol allan o'r cod heb golli fawr ddim o safbwynt priodoldeb a thrwy hynny ganiatáu i'r cynghorau cymuned a thref ganolbwyntio ar y rhannau perthnasol ohono.

(b) 'Roedd y broses ddiweddar o ddewis cynrychiolwyr Cynghorau Tref a Chymuned i eistedd ar Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn yn ymddangos yn un hir a beichus. Sut mae Pwyllgorau Safonau eraill yn cynnal y broses hon?

Rhoddodd Cyfreithiwr Môn, amlinelliad o'r broses a ddilynwyd ym Môn, a manylodd cynrychiolwyr y gwahanol awdurdodau ar eu prosesau hwythau o benodi cynrychiolwyr cynghorau tref a chymuned ac aelodau annibynnol ar eu Pwyllgorau Safonau.

Awgrymwyd y gallai awdurdodau sy'n chwilio am aelod annibynnol newydd holi awdurdodau cyfagos ydynt hwythau angen aelod newydd hefyd fel y gallai'r person eistedd ar Bwyllgor Safonau'r ddau awdurdod.

Diolchwyd i bawb am rannu eu profiadau.

(c) Mae Cyngor Sir Ynys Môn wedi mabwysiadu Protocol Datrys Lleol diwygiedig yn ddiweddar sy'n seiliedig ar broses wirfoddol o gyflafareddu rhwng y Cynghorwyr ac aelodau'r Pwyllgor Safonau. Os yw'r ddwy ochr yn cytuno i'r broses, rhaid i'r Cynghorwyr ddod o hyd i'w datrysiadau eu hunain a bydd cynrychiolydd y Pwyllgor Safonau yn bresennol fel canolwr yn unig. Er mwyn cynnal y drefn yn effeithiol, mae trefniadau mewn llaw i aelodau'r Pwyllgorau Safonau dderbyn hyfforddiant cyflafareddu. Ydi'r Pwyllgorau Safonau eraill wedi trefnu hyfforddiant o'r fath? Oes yna arferion da / pwyntiau dysgu i'w rhannu ymysg aelodau'r Fforwm?

Manylodd cynrychiolwyr y gwahanol awdurdodau ar eu trefniadau a'u profiadau. Daeth yn amlwg bod y sefyllfa'n amrywio o awdurdod i awdurdod, gyda'r Swyddog Monitro yn unig yn cynnal y drefn mewn rhai cynghorau, tra bo eraill yn cynnwys aelod(au) o'r Pwyllgor Safonau a / neu Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol.

Yn ystod y drafodaeth, cyflwynwyd y sylwadau canlynol:-

- Pe na fyddai'r cyflafareddu'n llwyddiannus a'r mater yn cael ei gyfeirio at y Pwyllgor Safonau, y byddai'n rhaid i unrhyw aelod o'r Pwyllgor Safonau fu'n rhan o'r broses gyflafareddu sefyll i lawr o'r pwyllgor rhag cael ei weld yn bleidiol i un ochr.
- Mai'r Swyddog Monitro ac Arweinyddion y Grwpiau ddylai fod yn gyfrifol am y drefn gyflafareddu.
- Gall aelod o'r Pwyllgor Safonau sy'n gweithredu fel canolwr deimlo ei fod wedi cael baich annheg.
- Os bydd mater lle cynigiwyd datrysiad lleol yn cael ei gyfeirio at yr Ombwdsmon, bydd yr Ombwdsmon yn ymwybodol bod y cynnig wedi'i wneud a gall gymryd y ffaith bod y drefn wedi methu i ystyriaeth.
- Na ddylai canolwr gymryd ochr neb, eithr ceisio cael y ddwy ochr i weld ochr ei gilydd.

(ch) Byddai Cyngor Sir Ynys Môn yn fodlon trefnu i David Richards, Cyfarwyddwr LLC, ddod i gyfarfod o'r Fforwm hwn yn y dyfodol i roi cyflwyniad ar faterion llywodraethu cyffredinol. Ydi hyn yn rhywbeth fyddai o gymorth i aelodau'r Fforwm?

Nododd Cyfreithiwr Môn y bu Swyddog Monitro'r Awdurdod ar gwrs lle'r oedd David Richards yn cynnal sesiwn ar lywodraethu yn gyffredinol ac iddo gynnig y gallai roi cyflwyniad i'r fforwm hwn ar hynny, neu bwnc arall.

PENDERFYNWYD gofyn i Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn anfon copi o gyflwyniad David Richards ar lywodraethu yn gyffredinol i bob Swyddog Monitro fel y gallent ei roi i'w Pwyllgorau Safonau i'w drafod a phenderfynu oes modd ei deilwrio ar gyfer y fforwm hwn.

6. UNRHYW FATER ARALL

(a) Rhaglen y Cyfarfod nesaf

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd y byddai'n fuddiol i bwy bynnag sy'n trefnu'r fforwm nesaf gael amcan o'r math o eitemau y dymunid eu gosod ar y rhaglen.

PENDERFYNWYD gofyn i bawb ymgynghori â'u Pwyllgorau Safonau ynglŷn ag eitemau posib' ar gyfer y cyfarfod nesaf a bwydo unrhyw awgrymiadau, drwy'r Swyddogion Monitro, i'r awdurdod lletya nesaf.

(b) Cynhadledd Safonau 2018

Amlinellodd Swyddog Monitro Ceredigion y trefniadau ar gyfer Cynhadledd Safonau 2018 a gynhelir yn Aberystwyth ar y 14eg o Fedi. Cyflwynodd fraslun o gynnwys rhaglen y dydd gan nodi y croesawid unrhyw syniadau neu gymorth gan unrhyw un.

(c) Gweithdrefnau i fynd i'r afael â honiadau yn erbyn aelodau

Trafodwyd canllaw drafft yr Ombwdsmon 'Code of Conduct – Interim Powers'.

Nododd Swyddog Monitro Gwynedd mai'r safbwynt ar hyn yng nghyfarfod Swyddogion Monitro Cymru oedd na ddymunid gweld ymchwiliad yn gorfod disgwyl i gael dyfarniad ar atal gan y byddai hynny'n ychwanegu baich amser.

Eglurodd Is-gadeirydd Pwyllgor Safonau Môn iddynt ddod â'r mater hwn gerbron yn wreiddiol gan nad oeddent yn argyhoeddedig bod yna broses yn bodoli petai yna gyhuddiad yn erbyn cynghorydd sir. Gan hynny, penderfynodd y fforwm diwethaf y byddai Môn yn drafftio llythyr i'r Ombwdsmon i'w gylchredeg ymysg Swyddogion Monitro pob awdurdod. Anfonwyd y llythyr at Gyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam, ond cyn iddo gael ei anfon ymlaen at yr Ombwdsmon, trafodwyd mater digon tebyg mewn cyfarfod Swyddogion Monitro yn Llandrindod, lle bu i swyddog o swyddfa'r Ombwdsmon oedd yn bresennol gytuno i fynd â'r mater yn ôl at yr Ombwdsmon. Nid oedd y canllaw drafft yn ateb bob un o'r cwestiynau yn y llythyr, ond credid mai hwn oedd yr ateb gorau roedd y fforwm yn debygol o gael gan yr Ombwdsmon, yn enwedig o ystyried faint o amser oedd wedi mynd heibio ers drafftio'r llythyr.

7. DYDDIAD A LLEOLIAD Y CYFARFOD NESAF

Nodwyd y bydd gwybodaeth yn cael ei chylchredeg ynglŷn â dyddiad a lleoliad y cyfarfod nesaf.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00yp a daeth i ben am 11.55yb.

Ombudsman Ombwdsmon
PUBLIC SERVICES OMBUDSMAN FOR WALES
OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

The Role of PSOW in Code of Conduct matters
Rôl OGCC mewn materion Cod Ymddygiad

Nick Bennett

Public Services Ombudsman for Wales

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Investigating Complaints
Ymchwilio Cwynion

Improving Services
Gwellhau Gwasanaethau

Who is the Ombudsman?
Pwy yw'r Ombwdsmon?

- Est 2006 - PSOW Act 2005
- Two specific roles:
  - Complaints about public services providers in Wales
  - Complaints that members of local authorities have broken the Code of Conduct
- New PSOW Act 2019

- Sefydlwyd 2006 – Deddf OGCC 2005
- Dwy rôl benodol:
- Cwynion am ddarparwyr gwasanaethau cyhoeddus yng Nghymru
- Cwynion bod aelodau o awdurdodau lleol wedi torri'r Cod Ymddygiad
- Deddf OGCC newydd 2019

Trends – Enquiries & Complaints
Tueddiadau – Ymholiadau & Chwynion

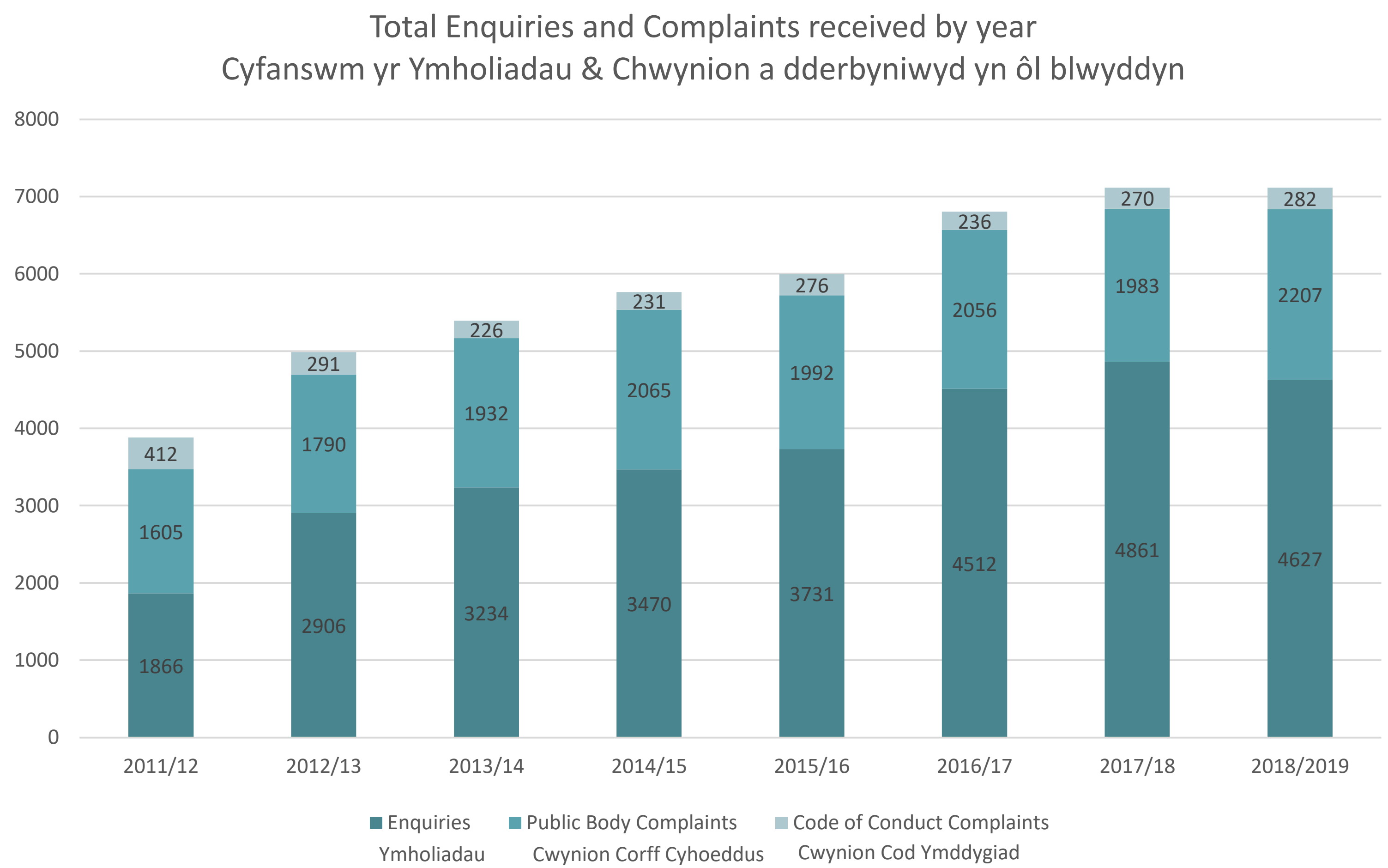

Tudalen 302

PSOW Annual Report 2018/19
Adroddiad Blynyddol OGCC 2018/19

Nature of Code of Conduct complaints received
Natur y cwynion Cod Ymddygiad a dderbyniwyd

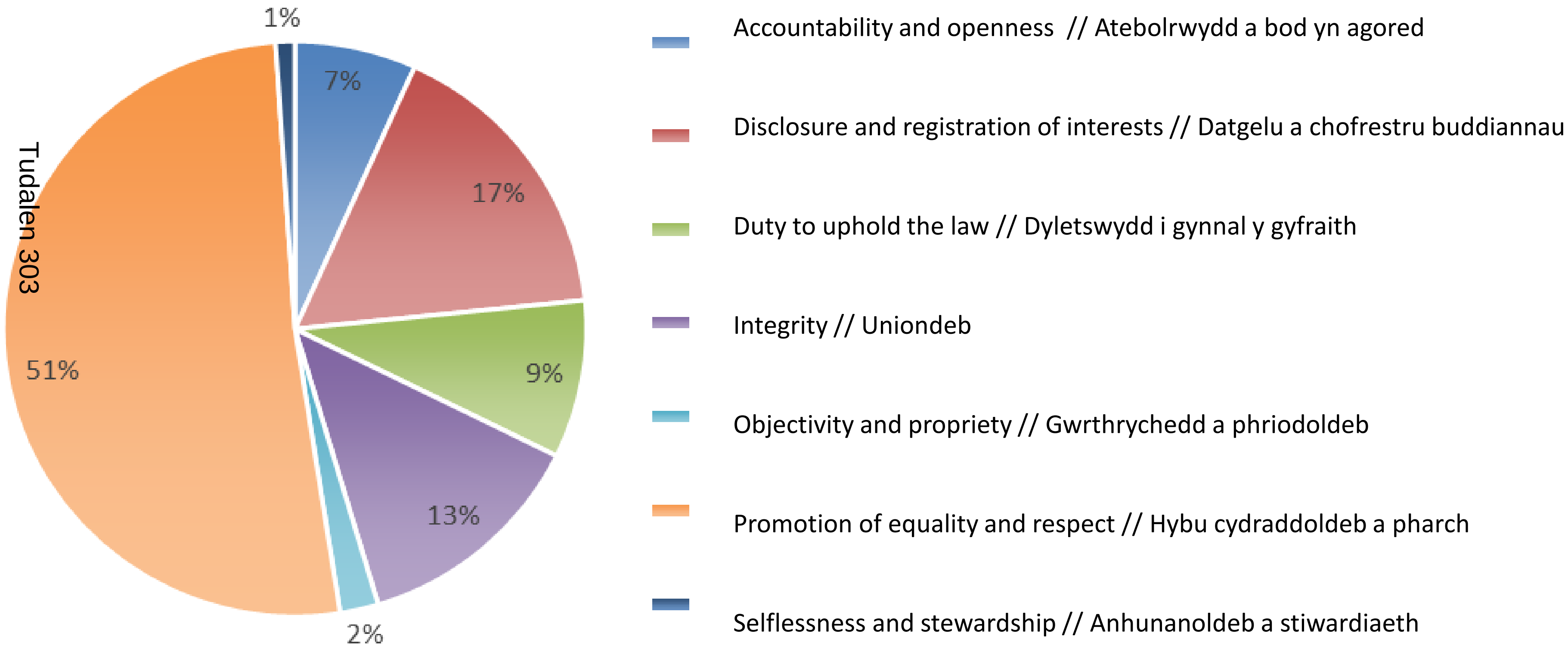

Investigating Complaints
Ymchwilio Cwynion

Improving Services
Gwellhau Gwasanaethau

Outcomes
Canlyniadau

255	• Closed After Initial consideration // Caewyd ar ôl ystyriaeth gychwynnol
2	• Complaint Withdrawn // Tynnwyd y gŵyn yn ôl
15	• Investigation Discontinued // Terfynwyd yr ymchwiliad
9	• Investigation Completed: No evidence of breach // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Dim tystiolaeth bod y cod wedi'i dorri
19	• Investigation Completed: No action necessary // • Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Dim angen gweithredu
4	• Investigation completed: Refer to Standards Committee // Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Atgyfeirio at y Pwyllgor Safonau
4	• Investigation completed: Refer to Adjudication Panel // Ymchwiliad wedi'i gyflawni: Atgyfeirio at y Panel Dyfarnu

Types of complaints
Mathau o gwynion

190

- Town and Community Councils
  Cynghorau Tref a Chymuned

91

- Local Authority
- Awdurdod lleol

1

- National Park
- Parc Cenedlaethol

282

Two stage test
Prawf Dau gam

- Is there direct evidence that a breach actually took place?

If so:

- Is an investigation required in the public interest?

- A oes tystiolaeth uniongyrchol bod toriad gwirioneddol wedi digwydd?

Os felly:

- A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd?

The Public Interest Test
Prawf Er Budd y Cyhoedd

Is an investigation required in the public interest?

A oes angen ymchwilio er budd y cyhoedd?

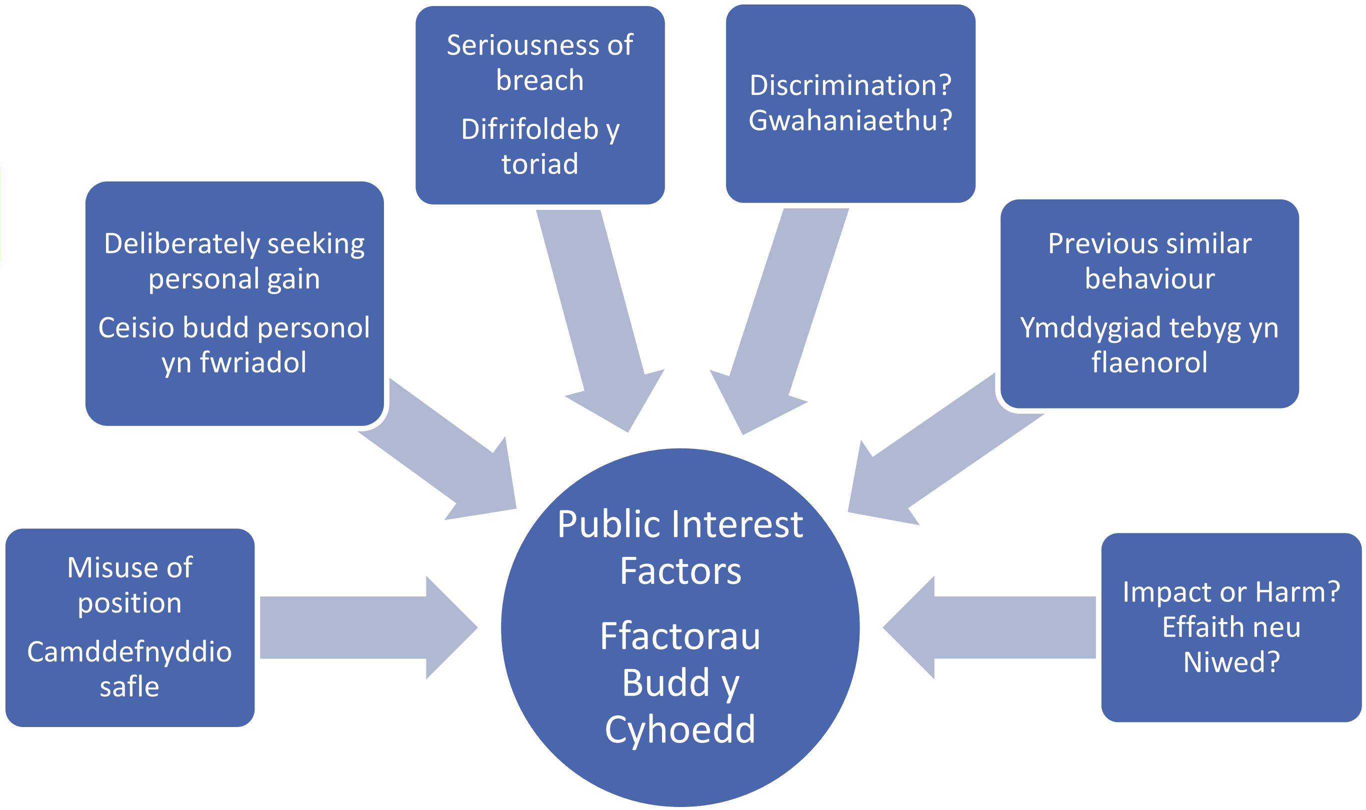

Public Interest in practice
Budd y cyhoedd yn ymarferol

Tudalen 308

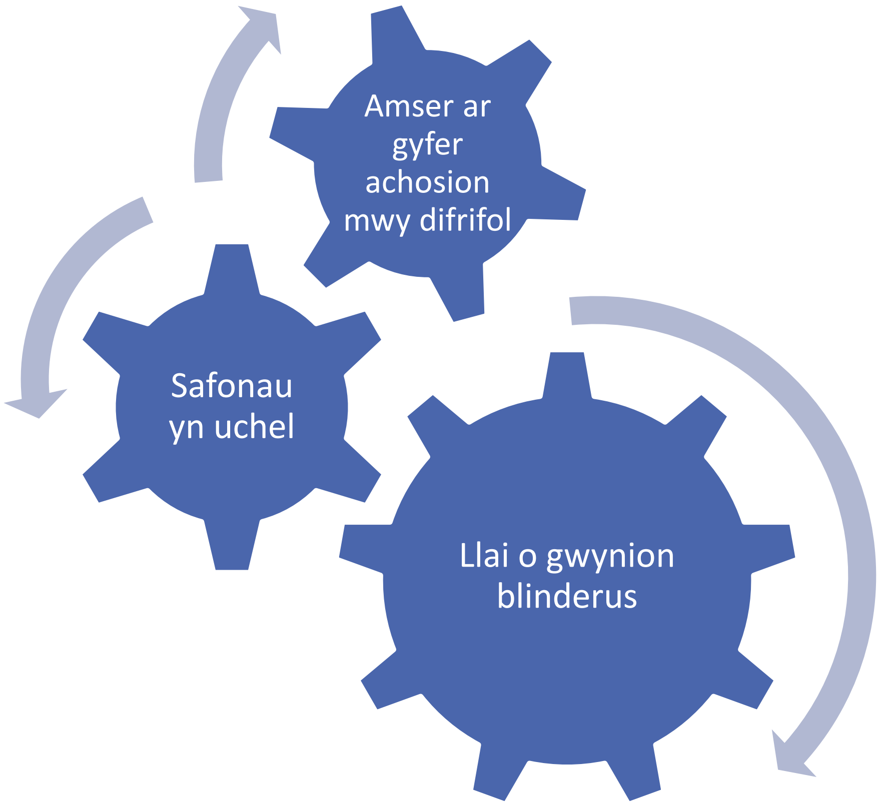

North Wales
Gogledd Cymru

- 22% of the population
- 32% of the complaints
- Only 17% of the total referrals across Wales

- 22% o’r boblogaeth
- 32% o’r cwynion
- Dim ond 17% o gyfanswm yr atgyfeiriadau ledled Cymru

Recent examples of vexatious complaints
Enghreifftiau diweddar o gwynion blinderus

‘Absurd’ terrorism complaint made about councillors thrown out by Ombudsman

Cwyn ‘hurt’ am derfysgaeth a wnaed am gynghorwyr wedi’i wrthod gan Ombwdsmon

Examples of vexatious complaints
Enghreifftiau o gwynion blinderus

A Councillor left a one star rating on a local business without an explanation!
Gadawodd Gynghorydd radd un seren ar fusnes lleol heb roi esboniad!

A Councillor unfriended me on Facebook so I had to set up an account in my cat's name!
Cefais fy nileu oddi ar Facebook gan Gynghorydd felly roedd rhaid i mi greu cyfrif yn enw fy nghath!

Moving forward / Symud ymlaen

- Member v Member complaints (at a county level) are now largely dealt with by an internal dispute resolution procedure
- Extension of this to Town & Community Councils
- Serious cases referred to Standards Committees or Adjudication Panel for Wales

- Erbyn hyn, ymdrinnir â chwynion Aelod yn erbyn Aelod (ar lefel siriol) yn bennaf gan weithdrefn fewnol ar gyfer datrys anghydfodau
- Ymestyn hyn i Gynghorau Tref & Chymuned
- Achosion difrifol yn cael eu cyfeirio at Bwyllgor Safonau neu Banel Dyfarnu Cymru

Local leadership?
Arweinyddiaeth Leol?

- Nolan
- Distributed leadership
- Local Standards Committees to guide local behaviours ?
- How can they support each other and exchange best practice?
- Is there appetite?
- Training and good practice – Monmouthshire, Cardiff and Swansea

- Nolan
- Arweinyddiaeth ddosbarthedig
- Pwyllgorau Safonau Lleol i arwain ymddygiad lleol?
- Sut y gallant gefnogi ei gilydd a chyfnewid arfer gorau?
- A oes chwant?
- Hyfforddiant ac arfer da – Sir Fynwy, Caerdydd ac Abertawe

Questions

Cwestiynau

Committee on Standards in Public Life

- Established in 1994 by then PM John Major
- Responsible for promoting the Nolan Principles
- 3rd report in 1997 on local government
- Led to Standards Board for England, AP Wales etc
- Current report – a review of effectiveness of post 2011 changes in England

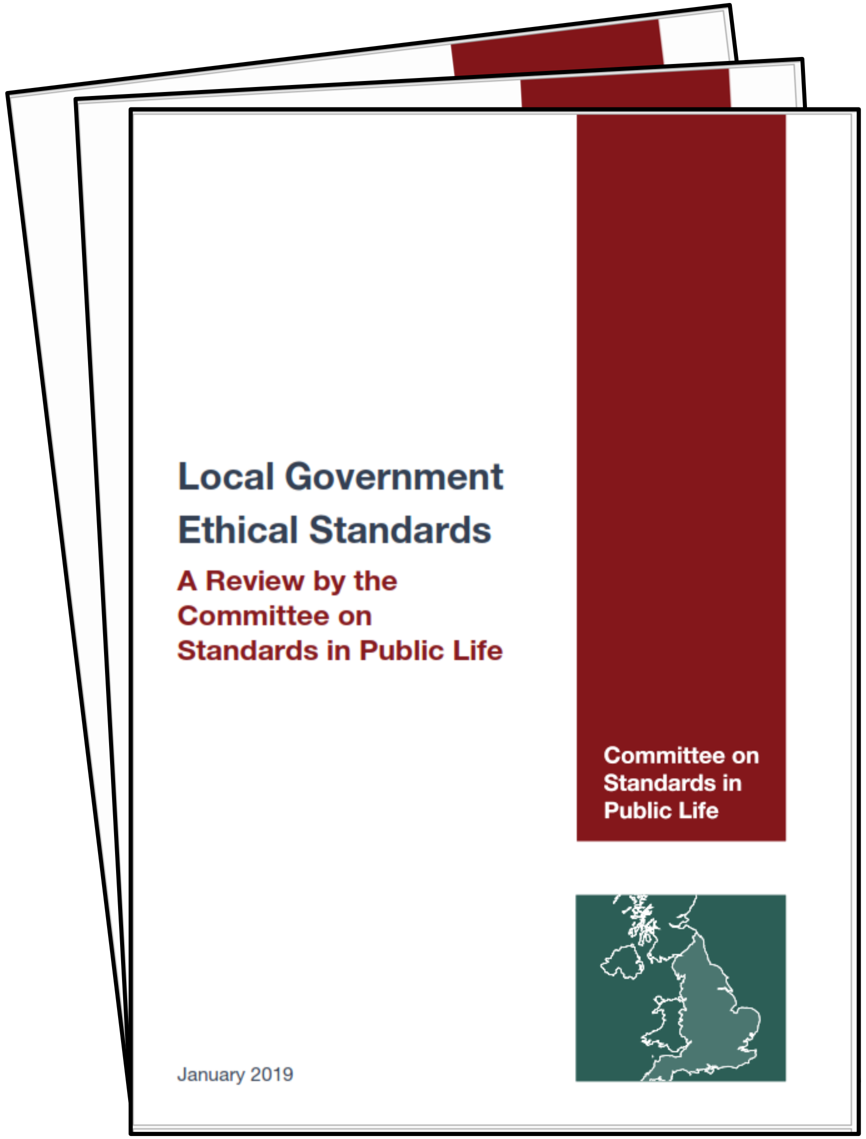

Terms of reference

1. examine structures, processes and practices of local gov in England (but compared Wales, Scotland and NI) for
    a. maintaining code of conduct for councillors
    b. investigating alleged breaches fairly and with due process
    c. enforcing code and imposing sanctions for misconduct
    d. declaring interests and managing conflicts of interests
    e. whistleblowing
2. Assess whether existing structures etc are conductive to high standards of conduct
3. Make recommendations for improvement
4. Note evidence of intimidation and make recommendations to prevent

Review

- covers 10,000 town and parish councils in England
- 353 principal English authorities
- 319 submissions
- 2 roundtable seminars
- 30 stakeholder meetings
- 5 visits to LAs
- studied 20 codes
- studied reports of LA failure
- Report launch 30th Jan 2019

Key areas and issues considered

- Codes of conduct
- Interests
- Gifts and hospitality
- Investigations and safeguards
- Sanctions
- Town and parish councils
- Role of the Monitoring Officer
- Council governance, leadership and culture

Codes of conduct

Findings

- Inconsistent
- Don’t cover bullying effectively
- Problems re scope – social media, claiming to or appearing to act as a councillor
- Nolan only codes inadequate
- Need to be reviewed
- Hard to find on LA websites

Codes of conduct

Recommendations / Best Practice

R1 LGA to create new model code, in consultation with SLCC, NALC etc

BP1 LA codes to define and prohibit bullying and harassment, with examples

R3 Councillors presumed to be acting in an official capacity in their public conduct

R4 Code to apply to when cllr claims, or appears to be acting as such

BP2 Failure to co-operate with investigation to be breach of code

BP3 LAs to review code annually

BP4 Code readily accessible in prominent position on LA website

Tudalen 320

Interests

Findings

- DPIs too narrow, unclear and criminalisation is disproportionate
- Registers disclose home addresses exposing cllrs to intimidation
- List of people whose interests need to be registered is too narrow
- But current list of pecuniary interests ok
- Need to include non-pecuniary interests in codes
- Unsatisfactory arrangements on registers of gifts and hospitality
- Requirements to declare DPIs and withdraw are too narrow

Interests

Recommendations / Best Practice

R18 abolish DPI criminal offences

R2 amend DPI regs so that cllr home address not registrable

R5 amend DPI regs to include unpaid directorships, trusteeships, charity / public body roles and lobbying organisations

R6 code to require registration of gifts / hospitality over £50 or over £100 pa from a single source

BP5 LAs to update registers of gifts & hospitality quarterly and make accessible

R7 abolish s31 Localism Act, code to require cllr to leave room if member of public would reasonably regard their interest as so significant that likely to prejudice their discussion or decision making

Investigations and safeguards

Findings

- public interest test for filtering complaints
- No role specification, term, formal powers or legal protection for IPs
- IP views not public
- Many LAs not transparent on numbers of complaints and details of decisions
- Standards Committees should have voting independent and parish members
- No current right of appeal after hearings

Investigations and safeguards

Findings

Tudalen 324

The current investigation process

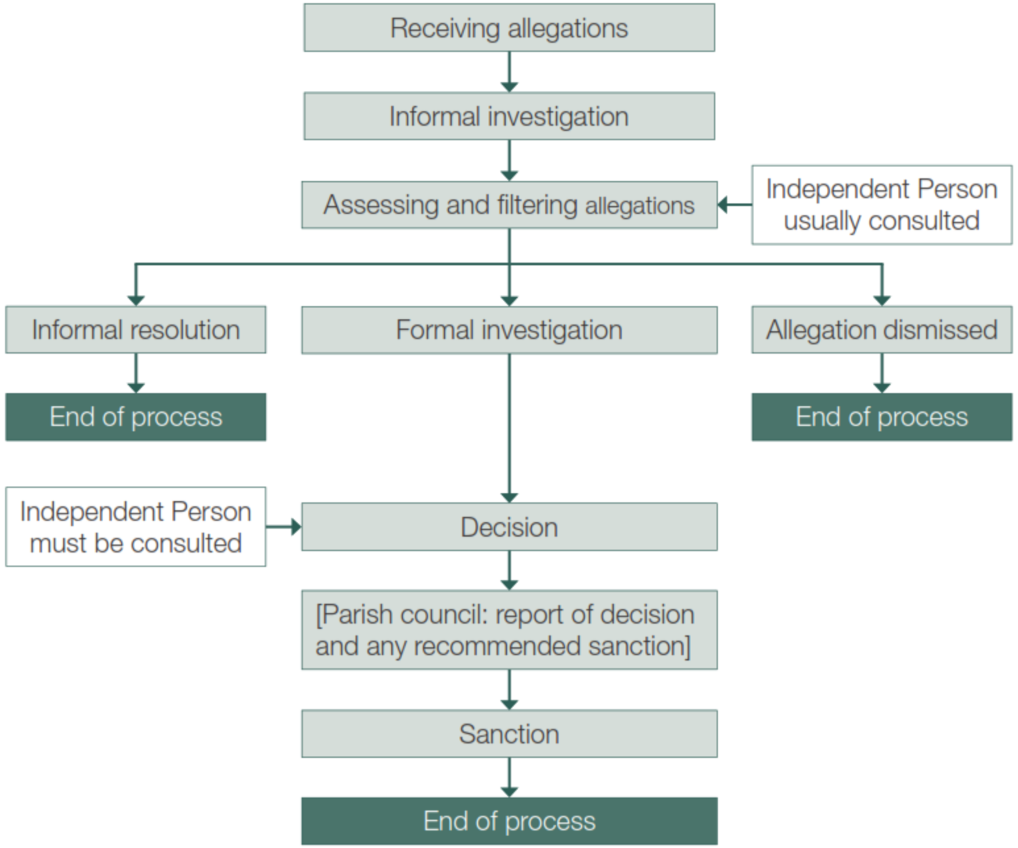

Investigations and safeguards

Recommendations / Best Practice

BP6 LAs to adopt public interest test for filtering complaints

BP7 LAs to have at least 2 IPs

BP8 IP views on assessment

R8 2 year term of office for IPs, renewable once

R9 IPs views to be recorded in decision notice and minutes

R10 IP must agree breach and sanction on suspensions

R11 LAs to provide legal indemnity to IPs

R12 LAs may have voting independent and parish members on standards committees

R13 Right of appeal to LGO if suspension **R14** LGO power to investigate and binding sanction

R15 LAs required annually to publish complaints data and outcomes

BP9 LAs to publish full hearing decisions

BP10 LA websites to have clear complaints guidance and info

Tudalen 325

Investigations and safeguards

Recommendations / Best Practice

Tudalen 326

Proposed appeals process

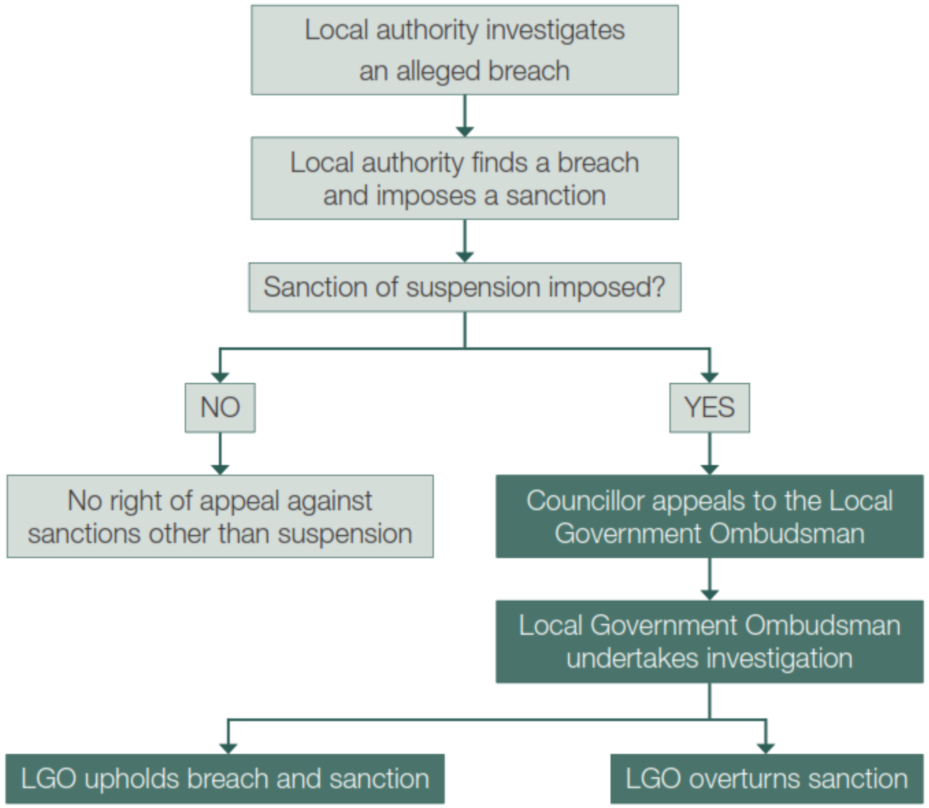

Investigations and safeguards

Recommendations / Best Practice

- BP6 Assessment criteria
- **CAN / SHOULD** test

Northern Ireland Local Government Commissioner for Standards public interest test

1 'CAN' we investigate your complaint?

- Is the person you are complaining about a councillor?
- Did the conduct occur within the last six months?
- Is the conduct something that is covered by the code?

2 'SHOULD' we investigate your complaint?

- Is there evidence which supports the complaint?
- Is the conduct something which it is possible to investigate?
- Would an investigation be proportionate and in the public interest?[53]

Sanctions

Findings

- Lack of serious sanctions:-
  - Prevents enforcement of lower level sanctions
  - Damages public credibility
  - Makes cost of investigations disproportionate to outcome
  - Removes means of LAs containing reputational damage
- Credibility of current regime undermined by lack of serious sanctions
- Party group discipline can fill the gap but lacks transparency, consistency and checks on impartiality of a standards system
- Suspension preserves the ballot box which is insufficient in itself
- Legal uncertainty of premises bans

Sanctions

Recommendations / Best Practice

R16 LA power to suspend without allowances for up to 6 months

R17 Government / legislation to put beyond doubt lawfulness of premises bans

R18 decriminalise DPIs (see interests)

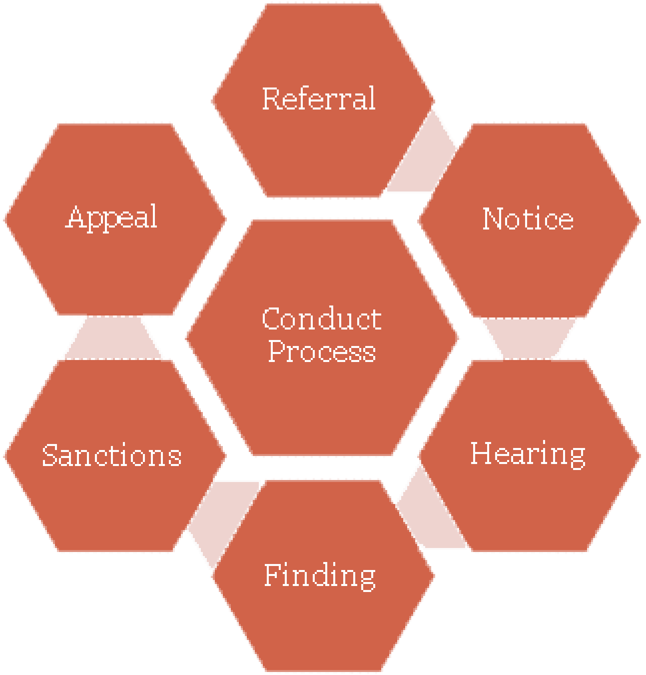

Town and parish councils

Findings

- Parish councils are highly dependent on the skills, experience and support of clerks – evidence of substantial difficulties where clerks are inexperienced, untrained, feel isolated and poor member behaviour
- **15% of PCs experience serious behaviour issues, 5% dysfunctional**
- PCs should report complaints, not the clerk
- Some MOs decline or lack resources to provide advice or accept parish complaints
- Variation in parish codes is a burden on the principal authority and confusing for dual hatted members
- PCs can ignore sanctions recommended by principal authority hearing
- PCs can take lawful protective steps short of sanctions

Tudalen 330

Town and parish councils

Recommendations / Best Practice

R19 Parish clerks to be qualified

BP11 standards complaints about member on clerk conduct to be made by chair or PC as a whole

BP12 MO role and resourcing to include advice, support and management of PC cases

R20 PCs to adopt parish version of principal authority code of conduct

R21 Parish councillor sanctions to be determined by principal authority only

Tudalen 331

Role of the Monitoring Officer

Findings

- MO is the lynchpin for upholding standards
- Can be conflicts of interest in MO being involved in investigation of senior members
- Confidence and support of chief executive is crucial to ensure MO has ability to upholds standards
- Some MOs have been forced to resign because of unwelcome advice or decisions
- Whistle-blowers could be deterred from reporting concerns to a private audit firm
- Whistle-blowers should be able to report concerns to councillors

Tudalen 332

Role of the Monitoring Officer

Recommendations / Best Practice

BP13 LA should have investigation conflict procedures, including use of MOs from other LAs

R22 statutory protection for MOs etc to extend to all disciplinary action, not just dismissal

R23 LAs required to ensure whistleblowing policy and website specifies named contact for external auditor

R24 councillors to be "prescribed persons" in Public Interest Disclosure Act 1998

Council governance, leadership and culture

Findings

- LAs now have complex governance – joint ventures, owned companies, LEPs
- Increased risk of conflicts of interest, lack of transparency
- 3 common threads in corporate failure:-
  - Unbalanced relation between members and officers
  - Lack of understanding of governance processes and scrutiny
  - Culture of fear or bullying
- Visible leadership essential in embedding ethical culture
- Early induction for councillors vital to set ethical tone

Council governance, leadership and culture

Recommendations / Best Practice

BP14 LA governance statement to include related bodies, those bodies to publish agendas, minutes and annual reports

BP15 senior officers to meet regularly with group leaders or whips re standards

R26 LGA peer reviews to include standards processes

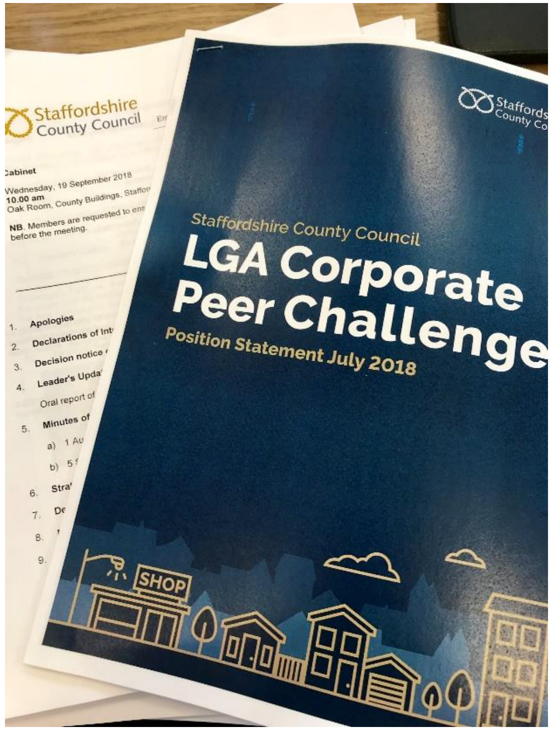

Where now?

- Detailed and challenging report
- Some recommendations require primary legislation, some changes to regulations
- **Many best practice points can be implemented now by LAs**

	Recommendation	Action
BP1	LA codes to define and prohibit bullying and harassment, with examples	Revise code
BP2	Failure to co-operate with investigation to be breach of code	Revise code
BP3	Review code annually	Build into Standards Committee business cycle
BP4	Code readily accessible in prominent position on website	Home page link
BP5	Update registers of gifts & hospitality quarterly and make accessible	Home page link, send out update forms to members every 3 months
BP6	Public interest test for filtering complaints	Revise arrangements
BP7	At least 2 IPs	Joint recruitment campaign?
BP8	IP views on assessment	Revise arrangements
BP9	Publish full hearing decisions	Revise arrangements
BP10	Clear complaints guidance on website	Home page link

	Recommendations	Action
BP11	Standards complaints about member on clerk conduct to be made by chair or PC as a whole	Refer to ERNLCA
BP12	MO role and resourcing to include advice, support and management of PC cases	Include in budget round, involve s151 officer
BP13	LA should have investigation conflict procedures, including use of MOs from other LAs	Revise arrangements, agree other MO use protocol
BP14	LA governance statement to include related bodies, those bodies to publish agendas, minutes and annual reports	Ensure s151 officer aware, identify relevant related bodies and raise with them, brief Council reps, monitor compliance
BP15	Senior officers to meet regularly with group leaders or whips re standards	Raise with Ch Exec and s151 officer, Ch Exec to arrange (involve SC chair)

Where now?

- LLG, SLCC, ADSO, NALC group on code (all cover Wales and England)
- Association of Drainage Authorities might be interested in code (covers Wales and England)

- LGA ambivalent, but new leader being elected to replace Lord Porter

- Whitehall MCLG appears to want to reduce recommendations to best practice
- Even if interested, has Westminster Government the capacity or focus, post Brexit?

- **Failure to implement 6 months suspension will undermine whole system**

Jonathan Goolden

jonathan.goolden@wilkinchapman.co.uk

01472 265998

wilkin chapman llp

ATODIAD 4

CYD-BWYLLGOR (AU) SAFONAU

JOINT STANDARDS COMMITTEE(S)

Tudalen 341

Gareth Owens

Cyngor Sir y Fflint Flintshire County Council

Cyflwyniad/Introduction

- **Trafodaeth am ddichonoldeb cyd-bwyllgor(au)**
- **Edrych ar**
  - Manteision posibl
  - Anfanteision posibl
  - Ffactorau llwyddiant
- **Mapio ffyrdd posibl o weithio**
- **Discussion piece on feasibility of joint committee(s)**
- **Look at**
  - Potential advantages
  - Potential disadvantages
  - Success factors
- **Map out possible ways of working**

Cyngor Sir y Fflint Flintshire County Council

Cefndir/Background

- **Adran 53 a 54 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000**
- **Mae'n rhaid sefydlu Pwyllgor Safonau**
- **Pwrpas**
- **(a) hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel gan aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod, a**
- **(b) cynorthwyo aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod i gadw at god ymddygiad yr awdurdod**
- **Deddfwriaeth 2016 wedi galluogi Cyd-bwyllgorau**
- **Section 53 and 54 Local Government Act 2000**
- **Must establish a Standards Committee**
- **Purpose**
- **(a)promoting and maintaining high standards of conduct by the members and co-opted members of the authority, and**
- **(b)assisting members and co-opted members of the authority to observe the authority's code of conduct**
- **2016 legislation enabled Joint Committees**

Sefyllfa Bresennol/Current Position

- **Cyfarfodydd dros y 12 mis diwethaf**
- **Meetings over last 12 months**

CeCC	CoCBC	DCC	Fire/Tan	FCC	GCC	PCC	WCBC	YMC
5	3	5	2	10	4	3	4	7*

- **0 o wrandawiadau ar draws y rhanbarth cyfan**
- **Anawsterau recriwtio**
- **Anghenion wedi lluosi o ran adnoddau**
- **Sgiliau a phrofiad cyfredol (“oriau hedfan”)**
- **0 hearings across whole region**
- **Recruitment difficulties**
- **Multiplication of resourcing needs**
- **Currency of skills and experience (“flying hours”)**

***gan gynnwys Cyfarfodydd Panel Goddefebau**

***including Dispensation Panel Meetings**

Cyngor Sir y Fflint Flintshire County Council

Dichonoldeb/Feasibility

- **Beth ym marn yr aelodau fyddai'r**
  - Manteision posibl?
  - Anfanteision posibl?
- **Pe baem yn cael Cydbwyllgorau, sawl un ddylem ei gael?**
- **Pa broblemau fyddai'n rhaid i ni eu datrys er mwyn i Gydbwyllgorau fod yn llwyddiannus e.e. lleoliad, iaith, cefnogaeth ysgrifenyddol a phroffesiynol??**
- **What do members think would be the**
  - Potential benefits?
  - Potential disadvantages?
- **If we were to have Joint Committees, how many should there be?**
- **What issues would we need to resolved in order for Joint Committees to be successful e.g. location, language, secretarial and professional support?**

Ffactorau llwyddiant/Success factors

- **Pa broblemau fyddai'n rhaid i ni eu datrys er mwyn i gydbwyllgorau fod yn llwyddiannus e.e. amledd, lleoliad, iaith, cefnogaeth ysgrifenyddol a phroffesiynol?**

- **Sut fyddai'r cydbwyllgorau newydd yn gweithredu**
  - Adlewyrchu gwahaniaethau rhwng gwahanol gynghorau
  - Magu hyder

- **What issues would we need to resolved in order for JC's to be successful e.g. frequency, location, language, secretarial & professional support?**

- **How would the new JC's operate to**
  - Reflect differences between different councils
  - Instil confidence

Camau nesaf (?)/ Next steps (?)

- **Camau nesaf posibl:**
  - Trafodaeth am ddichonoldeb gyda
    - Pwyllgorau Safonau
    - Cynghorwyr e.e. Arweinydd, Cadeirydd ac ati
    - Swyddogion e.e. Prif Weithredwr
- **Cael Swyddogion Monitro i lunio cylch gorchwyl ar y cyd**
- **Possible next steps include**
  - Discussion of feasibility with
    - Standards Committees
    - Councillors e.g. Leader, Chair etc
    - Officers e.g. Chief Executive
- **Task Monitoring Officers with drawing up joint terms of reference**

COFNODION CYFARFOD FFORWM PWYLLGORAU SAFONAU GOGLEDD CYMRU A GYNHALIWYD YN YSTAFELL BWYLLGOR DELYN, SWYDDFEYDD Y CYNGOR, YR WYDDGRUG DDYDD LLUN, 24 MEHEFIN, 2019

YN BRESENNOL

Cyngor Sir Ceredigion– Hywel Jones (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy– John Roberts (Cadeirydd) and Iain Moore (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ddinbych- Julia Hughes (Is-gadeirydd) and Anne Mellor (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir y Fflint– Gareth Owens (Swyddog Monitro), Matthew Georgiou (Dirprwy Swyddog Monitro), Robert Dewey (Cadeirydd), Julia Hughes (Isgadeirydd), Ken Molyneux (Aelod Annibynnol), Phillipa Earlam (Aelod Annibynnol)
Cyngor Gwynedd - Einir Young (Cadeirydd) a Margaret E.Jones (Is-gadeirydd)
Powys – Stephan Hays (Cadeirydd)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam- Neil Benson (Is-gadeirydd) Sandra Hunt (Aelod Annibynnol)
Cyngor Sir Ynys Môn - Mike Wilson (Cadeirydd) ac Islwyn Jones (Is-gadeirydd)
Ombwdsmon Cyhoeddus Cymru – Nick Bennett

1. ETHOL CADEIRYDD AR GYFER Y CYFARFOD

Dewiswyd Robert Dewey, Cadeirydd Pwyllgor Safonau Cyngor Sir y Fflint, yn Gadeirydd y cyfarfod.

2. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau oddi wrth:-

Cyngor Sir Ceredigion - Caroline White (Is-gadeirydd)
Cyngor Sir Ddinbych - Ian Trigger (Cadeirydd)
Powys - Claire Jackson (Is-gadeirydd) Debby Jones (Swyddog Monitro)
Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam - Michael Pugh (Cadeirydd)

3. COFNODION Y CYFARFOD A GYNHALIWYD AR 29 MEHEFIN, 2018

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod Fforwm Pwyllgorau Safonau Gogledd Cymru a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018.

PENDERFYNWYD derbyn cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 29 Mehefin 2018 fel cofnod cywir.

4. CYFLWYNIAD GAN OMBWDSMON CYHOEDDUS CYMRU – NICK BENNETT

Cod OGCC – esboniodd yr Ombwdsmon ei bwerau newydd i

i. Ystyried cwynion ar lafar
ii. Cwynion am Ofal Iechyd Preifat
iii. Ar eich cymhelliant eich hun

Mae nifer cynyddol o gwynion am wasanaeth wedi'u gwneud, yn arbennig ym maes iechyd, ond bu cynnydd tebyg mewn cwynion cod. Mae swyddfa fach yng Ngogledd Cymru a allai dyfu dros amser. O blith y nifer faw ro gwynion cod, nid oes sail i'r mwyafrif. Mae nifer cymharol fach o broblemau difrifol – cyfeiriwyd 8 allan o 288 i gael gwrandawiad, sy'n dangos y safonau uchel yng Nghymru.

Roedd dau o bob tri o gwynion am Gynghorau Tref a Chymuned – cafwyd mwy o'r blaen. Roedd hyn yn fwy cytbwys gyda nifer tebyg/cyfartal yn dod o Gynghorau Sir. Mae'r Ombwdsmon yn credu bod y Protocol Datrys Lleol yn gweithio ond mae angen gwneud mwy o waith o hyd mewn Cynghorau Tref a Chymuned.

Mae prawf 2 gam yn bwysig, mae'n caniatáu mwy o amser ar gyfer achosion mwy difrifol a llai o gwynion blinderus.

Yng Ngogledd Cymru, 32% o gwynion ond dim ond 22% o'r boblogaeth. Dim ond 17% a gyfeiriwyd i gael gwrandawiad. Mae gwaith i'w wneud ar gwynion lefel isel.

Rhoddodd Mr Bennett enghreifftiau o gwynion hurt a dderbyniwyd gan ei swyddfa.

Bu gostyngiad yn nifer cwynion Aelod yn erbyn Aelod ar lefel Sirol. Mae angen ehangu hyn i lefel Cynghorau Tref a Chymuned.

Beth all OGCC ei wneud i gefnogi arweinyddiaeth leol? Mae Ynys Môn, Sir Fynwy ac Abertawe wedi gwneud gwaith da i hybu hyfforddiant ac maent yn barod i ddod i siarad.

Gofynnodd Powys gwestiynau ynghylch sut i orfodi addewidion a wnaed gan Aelodau fel rhan o broses Foesegol. Mae arnynt eisiau mwy o bŵer i'w gorfodi i gydymffurfio. Dywedodd Swyddog Monitro Sir y Fflint ei fod wedi gofyn i Lywodraeth Cymru am bwerau sancsiynau mwy hyblyg ond gwrthodwyd hyn.

Dywedodd Mike Wilson, Ynys Môn, mai'r broblem gyda Chynghorau Tref a Chymuned oed nad oes gan y Sir unrhyw awdurdodiad drostynt. Maent yn ceisio cyfleu'r neges er mwyn helpu i ddatrys pethau'n lleol. Nid oes gennym unrhyw bwerau ymchwilio felly rhaid i ni dderbyn yr hyn a ddywedir wrthym. Cytunodd OGCC fod pŵer meddal a dylanwad yr un mor bwysig. Dywedodd na fyddai ei gymorth yn datrys bob problem.

Dywedodd Einir Young, Gwynedd, yr hoffai gael y pŵer i fynnu ymddiheuriad. Roedd Mr Bennett yn awyddus i edrych ymhellach ar hyn gyda Llywodraeth Cymru ond dywedodd fod deddfu'n cymryd amser hir. Gellid cynnwys datrysiadau rhad yn y ddeddfwriaeth. Gellid cyhoeddi costau apeliadau – roedd OGCC yn credu y gallai hyn leihau ymddygiad blinderus.

Awgrymodd Conwy fod presenoldeb mewn sesiynau hyfforddi'n gallu bod yn isel – oedd unrhyw le i dynhau'r ymrwymiad i fynychu hyfforddiant? Yn ôl Mr Bennett byddai o fudd mynychu. Yn Sir Fynwy maent wedi cael cyflwyniadau ar –

1. Rôl y Swyddog Monitro
2. CLlLC ar rôl Cynghorau Tref a Chymuned yn y dyfodol
3. Sut y gall OVW helpu
4. Rôl Pwyllgorau Safonau
5. Cyflwyniad i SAC
6. Gwaith OGCC

Gofynnodd Sir y Fflint a ellid cael eglurder neu ganllawiau ar ystyr bwlio, sef y math o gŵyn unigol amlycaf. Awgrymodd Gwynedd y dylid gofyn am gyngor gan Adnoddau Dynol.

Mae Ceredigion yn rhoi proffil uchel i bwysigrwydd hyfforddiant. Cynhaliwyd cyfres o sesiynau lle'r oedd Aelodau Annibynnol yn bresennol. Hefyd cynhaliwyd 4 o gyfarfodydd ardal i gynnal yr hyfforddiant. Nid oedd pawb yn bresennol ond mae'n helpu i osod y cywair. Cytunodd OGCC fod diwylliant yn bwysig. Hefyd mae'r Swyddog Monitro yng Ngwynedd yn gwneud llawer o hyfforddiant ond y rhai ag arnynt angen y lleiaf o hyfforddiant yw'r rhai sy'n mynychu. Mae'r gwrthwyneb yn bosibl, sef ymddygiad gor-ofalus yn bosibl a datgan diddordeb diangen.

Mae Sir y Fflint yn datblygu rhestr gynyddol fanwl o ymddygiad disgwyliedig.

Disgrifiodd Julia Hughes, Is-gadeirydd Sir y Fflint a Dinbych, broses ymweliadau â Chynghorau Tref a Chymuned i ddeall yn well sut mae cyfarfodydd yn gweithio a sylwi ar feysydd arfer da/gwael. Eglurodd fod adborth yn cael ei roi i bob clerc.

Holodd Hywel Jones, Ceredigion, ynghylch adroddiad ar ddiwygio Cynghorau Tref a Chymuned a ph'un ai a fu unrhyw gynnydd. Mae Mr Bennett yn credu y gall cynigion ar gyfer diwygio arwain at ddiffyg eglurder ac atebolrwydd. Fodd bynnag, mae lle i ddatblygu Cynghorau Tref a Chymuned ond byddai angen gwelliant o ran ymddygiad.

Gwnaed y pwynt gan Islwyn Jones, Ynys Môn, fod y Comisiynydd yn gyfrifol am unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu (cytunodd Mr Bennett ond dywedodd nad dyna'r achos bod amser). Mae Ynys Môn wedi adolygu pump neu chwech o'u gwasanaethau mwyaf - wedi edrych ar wefannau, cofnodion a Datganiadau o Ddiddordeb gyda nhw ac wedi rhoi adborth penodol yn ogystal â llythyr generig.

Gofynnodd Sir y Fflint a yw OGCC yn cadw cofnodion o gwynion lefel isel er mwyn gweld patrwm os bydd cwynion dilynol. Awgrymodd Mr Bennett y dylai bob achwynydd gadw cofnod.

Gofynnodd Conwy gwestiwn ynghylch Cyfryngau Cymdeithasol – nid oedd aelodau'n mynychu hyfforddiant felly nid oeddent yn canfod y cymorth sydd ar gael. Gofynnwyd i Aelodau Annibynnol beidio â bod yn bresennol mewn rhai Cynghorau oherwydd eu bod yn her i Gynghorwyr profiadol. Dywedodd Mr Bennett ei bod yn bwysig bod yr etholiadau'n bwysig fel ffordd o sicrhau bod atebolrwydd.

Holodd Powys gwestiwn ynghylch pryd mae materion yn cael eu gwneud yn gyhoeddus. Dywedodd Mr Bennett nad yw'n bosibl rhoi taw ar Aelodau sy'n dewis cadarnhau bod cwyn yn bodoli. Bydd ei swyddfa'n cadarnhau bodolaeth ymchwiliad. Os na chadarnheir unrhyw beth, mae hynny'n arwain at ddyfalu. Yn hytrach nag adrodd ynghylch materion yn gyhoeddus, gallai'r Cyngor e-bostio aelodau'r Pwyllgor Safonau er mwyn iddynt fod yn ymwybodol yn gyfrinachol o gwynion.

5. GWERSI O ADOLYGIAD O'R COD YMDDYGIAD YN LLOEGR A WNAED GAN Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN BYWYD CYHOEDDUS

https://www.gov.uk/government/collections/local-government-ethical-standards

Cadarnhaodd Sir y Fflint arfer anghyson o ran arddangos y Cod Ymddygiad – angen hybu mynediad hawdd.

Gofynnodd Gwynedd i ba raddau mae yna faterion a ddylai ond sydd heb eu hadrodd.

Gofynnodd Ynys Môn a allai safonau lithro os nad oedd mwy o gydweithio.

6. ENW'R FFORWM

Fforwm Safonau Gogledd a Chanolbarth Cymru.

7. CYDBWYLLGOR SAFONAU

Mae Ynys Môn yn cyfarfod yn anffurfiol i ymgymryd â thasgau rhwng cyfarfodydd.

Mae Conwy wedi lleihau eu cyfarfodydd er mwyn gallu cyfarfod yn anffurfiol o fewn y gyllideb.

Mae gan Ynys Môn is-bwyllgor sy'n ystyried gollyngiadau. Mae sesiwn hyfforddi 30 munud cyn bob cyfarfod – JH yn awgrymu rhannu aelodau ar draws Pwyllgorau.

Byddai gwasanaeth cyfieithu Cymraeg yn hanfodol.

Cafwyd trafodaeth yn ystyried gollyngiadau a sut i ddelio â nhw gyda chyfarfodydd achlysurol y Pwyllgor Safonau.

Yr anfantais posibl fyddai cost a theithio.

Hyfforddiant – aelod lleyg o bob Sir ynghyd â chynrychiolydd etholedig o bob Cyngor.

Efallai byddwn am ystyried gwahanol fodelau e.e. 1, 2 neu 3 opsiwn.

Mae Gwynedd yn ystyried bod yr un pethau'n gyffredin i bawb ac y gellid eu rhannu e.e. hyfforddiant yn seiliedig ar ddaearyddiaeth.

Roedd Mike Wilson, Ynys Môn, yn gweld manteision posibl (e.e. arbedion cost). Yna gellid ystyried materion fel sut y caiff Aelodau Annibynnol eu penodi. Bydd gan Ynys Môn Bwyllgor cwbl newydd fwy neu lai ym mis Tachwedd.

Gallai cysylltiad/dolen leol fod yn bwysig i feithrin hyder.

Byddai'n ddiddorol gweld y pethau o blaid ac yn erbyn a ph'un ai y byddai'n arwain at wella safonau

Mae Robert Dewey o Sir y Fflint eisiau cadw'r cyfle i ganiatáu gollyngiadau'n gyflym.

Gofynnwyd am ddadansoddiad SWOT gan fwydo'r atebion yn ôl i Sir y Fflint
Naill ai – Ia, Na neu Efallai

8. YN DDIWEDDAR CYHOEDDWYD ADRODDIADAU SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU MEWN PERTHYNAS Â DAU GYNGOR CYMUNED O FEWN YNYS MÔN

Mae Swyddfa Archwilio Cymru wedi adrodd yn gyhoeddus ar fethiannau archwilio penodol yn dyddio'n ôl i 2013/14 a 2014/15. Ydi hwn yn batrwm sy'n cael ei ailadrodd (mewn adroddiadau diweddar) neu'n enghraifft ar ei phen ei hun? Yn Sir y Fflint bu adroddiad diddordeb cyhoeddus diweddar lle'r oedd hanes o drafod gyda'r Cyngor Tref a bod y mater 'wedi'i godi i'r lefel nesaf' oherwydd diffyg penderfyniad.

9. UNRHYW FATER ARALL

10. DYDDIAD A LLEOLIAD Y CYFARFOD NESAF

Awgrymwyd bod Powys yn ei gynnal ym mis Tachwedd mewn lleoliad ym Machynlleth.

DRAFT

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Ymatebion gan y Cynghorau Tref a Chymuned ynghylch:** • **Yr Adolygiad o Gofrestrau'r Cynghorau Cymuned yn 2018/2019; a** • **Hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Cymuned**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Rhoi diweddariad i'r Pwyllgor yn dilyn y trafodaethau yn y cyfarfod a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2019**
ADRODDIAD GAN:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@ynysmon.gov.uk** **01248 752586**

1. ADOLYGIAD O GOFRESTRAU'R CYNGHORAU CYMUNED YN 2018/2019

1.1 CEFNDIR

1.1.1 Yn y cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau a gynhaliwyd ar 13 Mawrth 2019, dywedwyd bod y Pwyllgor Safonau wedi cynnal adolygiad mewn 5 o Gynghorau Tref a Chymuned yn Rhagfyr 2018 / Ionawr a Chwefror 2019 er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gyda'r Côd Ymddygiad i Aelodau.

1.1.2 Dywedwyd bod llythyrau personol wedi cael eu hanfon at Glerc a Chadeirydd pob Cyngor Tref a Chymuned a oedd wedi cymryd rhan, yn cynnwys cyngor penodol.

1.1.3 Cafodd adroddiad cyffredinol hefyd ei gynhyrchu a phenderfynodd y Pwyllgor Safonau gylchredeg yr adroddiad i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned gyda chais bod yr adroddiad yn cael ei drafod yng nghyfarfod nesaf y Cyngor Tref/Cymuned a bod copi o gofnodion y cyfarfodydd hynny'n cael eu hanfon ymlaen i'r Pwyllgor Safonau.

1.1.4 Penderfynodd y Pwyllgor Safonau hefyd y dylai'r Swyddog Monitro baratoi diweddariad ar gyfer y cyfarfod o'r Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2019, yn manylu ar yr ymatebion a dderbyniwyd. Paratowyd yr adroddiad hwn mewn ymateb i'r cais hwnnw.

1.2 YMATEBION A DDERBYNIWYD I'R CAIS

1.2.1 Anfonwyd e-bost at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned ar 16 Ebrill 2019 yn gofyn am ymateb erbyn 31 Gorffennaf 2019. Mae copi o'r e-bost a'r atodiadau ynghlwm yn **Atodiad 1**.

1.2.2 Gweler yr ymatebion a dderbyniwyd yn **Atodiad 2**. Nid yw 22 o'r 40 Cyngor Tref a Chymuned wedi ymateb.

1.2.3 Gofynnir i'r Pwyllgor Gwaith gymryd sylw arbennig, ar gyfer y dyfodol, o'r sylwadau a wnaed ynghylch hyd yr adroddiad / problemau gydag adolygu'r gwaith papur. Yn ogystal, gofynnodd Cyngor Cymuned Llanddona am "fersiwn o'r adroddiad ar ffurf pwyntiau bwled".

2. HYFFORDDIANT AR GYFER CYNGHORWYR A CHLERCOD CYNGHORAU CYMUNED

2.1 CEFNDIR

2.1.1 Cyflwynwyd adroddiad i'r Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 12 Medi 2018 ynglŷn â'r ymateb i'w gyngor i Gynghorau Tref a Chymuned i gynnwys swm ar gyfer hyfforddiant (i Glercod ac aelodau) yn y praesept a osodir gan bob Cyngor Tref a Chymuned. (Eitem 18 ar y Rhaglen)

2.1.2 Cyflwynwyd adroddiad pellach i'r Pwyllgor Safonau ar y mater hwn yn ei gyfarfod ar 13 Mawrth 2019.

2.2 GOHEBIAETH BELLACH

2.2.1 Yn unol â phenderfyniad y Pwyllgor Safonau yn ei gyfarfod ar 13 Medi 2019, anfonwyd gohebiaeth at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned. Gweler copi o'r e-bost yn **Atodiad 3**.

2.2.2 Mae'r ymatebion a oedd wedi dod i law hyd at 1 Mai 2019 wedi eu cynnwys yn **Atodiad 4**. Gofynnwyd am ymatebion erbyn 31 Gorffennaf 2019. Nid yw 23 o'r 40 o gynghorau wedi ymateb.

2.2.3 Yn **Atodiad 5**, ceir manylion am y Cynghorau sydd wedi / sydd heb ymateb i'r cais gwreiddiol am wybodaeth ynghylch hyfforddiant a'r cais diweddaraf yn holi am yr un mater.

3. ARGYMHELLION

3.1 Mewn perthynas â'r Adolygiad o Gofrestrau'r Cynghorau Cymuned yn 2018/2019, gofynnir i'r Pwyllgor Safonau:

3.1.1 nodi'r wybodaeth mewn perthynas â'r Cynghorau Tref a Chymuned yn **Atodiad 2**;

3.1.2 penderfynu pa gamau, os o gwbl, y dylid eu cymryd mewn perthynas â'r Cynghorau Tref/Cymuned hynny nad ydynt wedi ymateb; a

3.1.3 ystyried sut y dylai'r Pwyllgor Safonau adroddiad ar ei ganfyddiadau i'r Cynghorau Tref/Cymuned yn dilyn unrhyw adolygiad yn y dyfodol.

3.2 Mewn perthynas â Hyfforddiant ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Cymuned, gofynnir i'r Pwyllgor Safonau:

3.2.1 nodi'r wybodaeth mewn perthynas â'r Cynghorau Tref a Chymuned yn **Atodiad 4**; a

3.2.2 penderfynu pa gamau, os o gwbl, y dylid eu cymryd mewn perthynas â'r Cynghorau Tref/Cymuned hynny nad ydynt wedi ymateb fel yr amlygir hynny yn **Atodiad 5**.

From:	Lynn Ball
To:	"Aberffraw"; "Amlwch"; "Beaumaris"; "Bodedern"; "Bodffordd a Llanfachraeth"; Bodorgan Cwm Cadnant Llanfihangelesceifiog; "Bryngwran"; "Cylch-y-Garn Community Council"; "Holyhead Town Council"; "Llanbadrig"; "Llanddaniel Fab"; "Llanddona a Llangoed"; "Llanddyfnan"; "Llaneilian"; "Llanerchymedd"; Llanfaelog; "Llanfaethlu"; "Llanfair ME"; "Llanfair yn Neubwll"; "Llanfairpwll"; Llangefni; "Llangefni "; "Llanidan"; "Mechell"; Menai Bridge; "Moelfre"; "Penmynydd a Star"; "Pentraeth"; "Rhosybol"; "Rhosyr"; "Trearddur"; Tref Alaw; "Trewalchmai"; "Valley"
Subject:	Adolygiad y Pwyllgor Safonau - swyddogol / Review by Standards Committee - official
Date:	16 April 2019 15:52:14
Attachments:	495650 - Adroddiad - Adolygiad Cofrestrau.pdf 495651 - Report - Review of Registers.pdf

---

Annwyl Glercod,

Yn ei gyfarfod ar 12 Medi 2018, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o gofrestrau diddordeb yr aelodau mewn sampl o'r Cynghorau Tref a Chymuned, er mwyn gwirio cydymffurfiaeth gyda'r Cod Ymddygiad. Penderfynwyd y byddai adroddiad cyffredinol yn cael ei gylchredeg i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned a fyddai'n manylu ar y canfyddiadau a wnaed yn ystod yr ymarferiad hwn. Ymgais oedd y broses hon i geisio cynorthwyo'r Cynghorau Tref a Chymuned drwy rannu arfer dda ac amlygu materion cyffredin y mae angen eu gwella.

Mae'r adolygiad bellach wedi dod i ben ac mae'r Pwyllgor Safonau wedi paratoi'r **adroddiad atodol**. Nodwch, os gwelwch yn dda, mai arolwg cyffredinol a geir yma; ni chaiff unrhyw Gyngor ei enwi.

Allwch chi sicrhau fod yr adroddiad yma'n cael ei rannu efo'ch aelodau drwy ei gynnwys fel eitem ar y Rhaglen nesaf sydd ar gael gan y Cyngor, os gwelwch yn dda? Gofynnwn i chi hefyd anfon copi o Gofnodion y cyfarfod perthnasol, sy'n cadarnhau fod yr adroddiad wedi ei drafod, i mwjcs@ynysmon.gov.uk .Gofynnwn am eich ymatebion, yn ogystal â chopi o'r Cofnodion, erbyn **diwedd mis Gorffennaf 2019** os gwelwch yn dda. Bydd y mater yn cael ei drafod yng nghyfarfod ffurfiol nesaf y Pwyllgor Safonau ym mis Medi 2019, a bydd yr adroddiad yn cynnwys tabl fydd yn nodi pa Gynghorau Tref a Chymuned sydd wedi / ddim wedi ymateb.

Gobeithiwn y bydd yr adroddiad atodol o gymorth i'ch aelodau o ran eu hymrwymiadau dan y Cod Ymddygiad.

Cofion,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

Dear Clerks,

At its meeting on 12 September 2018, the Standards Committee decided to conduct a

review of the register of members' interests in a sample of the Town and Community Councils, to ensure compliance with the Code of Conduct. It was decided that a general report would be distributed to all Town and Community Councils detailing the findings made following that exercise. This process was an attempt to assist all Town and Community Councils by way of sharing good practice and identifying matters which commonly need to be addressed.

The review has now been concluded and the Standards Committee has compiled the **attached report**. Please note that this is a general overview of the findings made; no individual Council is identified.

Please can you ensure that this report is shared with all members of your Council by including it as an item on the next available Council Agenda. We also ask that you please forward a copy of the Minutes of the relevant meeting, which confirm the report has been discussed, to mwjcs@ynysmon.gov.uk . We would ask for your responses, together with the copy Minutes, by the **end of July 2019** please. This matter will be discussed at the next formal meeting of the Standards Committee in September 2019, and the report will include a matrix detailing which Town and Community Councils have / have not responded.

We trust the attached report assists your members in relation to their obligations under the Code of Conduct.

Regards,

Michael Wilson
Chairman of the Standards Committee

CC-019486-MY/495597

Adroddiad Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ar Gofrestrau Diddordebau Aelodau y Cynghorau Tref a Chymuned

Dyddiad paratoi'r adroddiad – Chwefror 2019

A) CYFLWYNIAD A CHEFNDIR

Mae'r Pwyllgor Safonau yn ymrwymedig i gynorthwyo aelodau Cynghorau Tref a Chymuned mewn perthynas â'u cyfrifoldebau o dan y Cod Ymddygiad.

Fel rhan o'i raglen waith ar gyfer 2018-19, penderfynodd y Pwyllgor Safonau gynnal adolygiad o Gofrestrau Diddordebau aelodau mewn sampl o'r Cynghorau Tref a Chymuned, er mwyn asesu a sicrhau cydymffurfiaeth â'r Cod Ymddygiad. Penderfynwyd y byddai adroddiad cyffredinol yn cael ei ddosbarthu i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned yn rhoi manylion am ganlyniad yr ymarfer hwnnw.

Mae'r adolygiad bellach wedi'i gwblhau ac mae'r Pwyllgor Safonau wedi llunio'r adroddiad cyffredinol hwn, sydd wedi ei ddosbarthu i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned. Nid oes yr un Cyngor yn cael ei enwi yn yr adroddiad hwn; anfonwyd llythyr personol at bob Cyngor a fu'n rhan o'r adolygiad, yn rhoi cyngor penodol. Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys trosolwg cyffredinol o'r canfyddiadau a'r argymhellion.

B) SYLWADAU CYFFREDINOL

Yn gyntaf oll, hoffai'r Pwyllgor Safonau ddiolch i'r clercod, a'r aelodau, yn y Cynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd am eu hamser a'u croeso. Ystyrir bod yr adolygiadau wedi bod yn ymarfer buddiol; yn gyffredinol roedd y Pwyllgor Safonau yn fodlon â'r canfyddiadau, gan iddo weld sawl enghraifft o arferion da. Fodd bynnag, nodwyd meysydd cyffredin a oedd yn achosi pryder hefyd ac mae'r rhain angen sylw. Mae'r Adroddiad hwn yn anelu at gynnwys y ddwy elfen hon, fel ei fod yn arweiniad defnyddiol i'r holl Gynghorau Tref a Chymuned ar yr hyn sydd angen ei wneud.

C) DOGFENNAU / GWAITH PAPUR A ADOLYGWYD

Ym mhob Cyngor Tref / Cymuned a adolygwyd gofynnwyd i gael gweld y dogfennau canlynol, a oedd yn dyddio'n ôl i fis Mai 2017 (h.y. dyddiad yr etholiad diwethaf):

- Cofrestr o Ddiddordebau Personol;
- Ffurflenni Datganiadau o Ddiddordeb a wnaed yng nghyfarfodydd y Cyngor;
- Rhaglen a Chofnodion ar gyfer y Cyngor a'i Is-bwyllgorau;
- Rhestr o enwau'r holl aelodau (a manylion unrhyw sedd wag) a chopi o'r ffurflen derbyn swydd gan bob aelod cyfredol, gan gynnwys yr ymgymeriad statudol i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad;
- Y Cod Ymddygiad y mae'r Cyngor wedi'i fabwysiadu;
- Y Protocol Datrys Anghydfodau Lleol y mae'r Cyngor wedi'i fabwysiadu (os o gwbl);
- Cofnod o hyfforddiant aelodau a'r clerc.

Gofynnwyd am wybodaeth ynglŷn â'r canlynol hefyd:

- cyfeiriad gwefan y Cyngor, ac
- a oedd caniatâd arbennig yn ddilys ar gyfer unrhyw un o Aelodau'r Cyngor.

CH) CANFYDDIADAU

1) Daeth y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016 i rym ar 1af Ebrill 2016. Mae'n golygu bod Cod Ymddygiad diwygiedig wedi'i greu, ac mae'n ofynnol i bob Cyngor Tref a Chymuned fabwysiadu'r Cod diwygiedig hwn. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu ragor o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol ac anfon copi o'r Cod at Ombwdsmon Gwasanaethau

Cyhoeddus Cymru. Mae copi pellach o'r Cod Ymddygiad statudol wedi ei amgáu yn **Atodiad 1** er hwylustod.

Mae’r Pwyllgor Safonau wedi anfon gohebiaeth ar y mater hwn at yr holl Gynghorau Tref a Chymuned ers mis Mai 2016.

Roedd y Pwyllgor Safonau’n falch o nodi bod yr holl Gynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd wedi mabwysiadu’r Cod.

Gofynnir i bob Cyngor sicrhau eu bod yn dwyn sylw eu haelodau at y Cod diweddaraf **(Atodiad 1)** a’u bod yn ei fabwysiadu os nad ydynt wedi gwneud hynny yn barod.

2) Ar ddechrau pob cyfnod yn y swydd, mae'n ofynnol i bob aelod lofnodi ymrwymiad newydd i lynu wrth y Cod. Disgwyliwyd felly y byddai yna ffurflen ar gyfer pob Cynghorydd yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017, p'un a oedd yr aelod wedi’i ailethol ai peidio ac, yn wir, p’un a gynhaliwyd etholiad ai peidio ar gyfer y Cyngor Tref / Cymuned hwnnw.

Mae hyn yn rhywbeth a gafodd ei wneud yn yr holl Gynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd. Yn wahanol i’r adolygiad yn 2016, roedd y Pwyllgor Safonau yn falch fod yr ymrwymiad yn cael ei lofnodi ym mhresenoldeb tyst (manylir ar statws y tyst yn adran 83 (3) Deddf Llywodraeth Leol 1972); [y clerc yw’r tyst fel arfer, yn rhinwedd ei swydd fel swyddog priodol y Cyngor, ac mae’r drefn hon yn cydymffurfio].

3) Mae'r Pwyllgor Safonau yn pryderu, mewn rhai Cynghorau Tref a Chymuned, nad yw aelodau’n deall y gofyniad i ddatgan diddordebau personol a / neu ddiddordebau sy’n rhagfarnu pan fyddant yn codi. Mae’r gwendid hwn, ynghyd â diffyg unrhyw gofnod o hyfforddiant (a drafodir yn 8 isod) yn arwain y Pwyllgor Safonau i gredu fod yna ddiffyg dealltwriaeth ymysg rhai aelodau. Gall fod yn werth atgoffa aelodau o’r hyn a ganlyn:-

- Diddordeb personol yw un o’r rheini sydd wedi’u cynnwys yn y rhestr benodol yn y Cod Ymddygiad;
- Diddordeb sy’n rhagfarnu yw diddordeb personol y byddai arsylwr gwrthrychol yn ystyried sydd mor arwyddocaol nes ei fod yn debygol o effeithio’n andwyol ar allu aelod i wneud penderfyniad er budd y cyhoedd;
- Mae'r gwahaniaeth rhyngddynt yn bwysig oherwydd bod gan aelodau <u>hawl</u> i gymryd rhan pan fydd ganddynt ddiddordeb personol, ond nid pan fydd ganddynt ddiddordeb personol sydd hefyd yn un sy’n rhagfarnu. Os yw’r diddordeb yn un sy’n rhagfarnu, mae’n rhaid i aelodau hefyd adael y cyfarfod tra bod yr eitem yn cael ei thrafod.

Dylai Aelodau sicrhau eu bod yn deall eu cyfrifoldebau o dan y Cod Ymddygiad, ac os nad ydynt, dylent drefnu hyfforddiant priodol drwy eu clercod. Mae Nodyn Briffio ar ddatgan diddordebau personol a diddordebau sy’n rhagfarnu gan Aelodau Cynghorau Tref a Chymuned ynghlwm yn **Atodiad 2** i chi ei rannu gyda’ch Aelodau.
Os oes ganddynt unrhyw gwestiynau penodol, dylent fod yn ceisio cyngor gan eu clerc neu gysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn ar lbxcs@ynysmon.gov.uk

4) Ers mis Mai 2015, mae’n ofyniad statudol i Gynghorau Tref a Chymuned fod â gwefan ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol arni. Cyhoeddwyd Canllawiau Statudol i gynorthwyo Cynghorau i gyflawni'r ddyletswydd hon ac mae copi pellach o'r Canllawiau hyn ar gael yn **Atodiad 3.**

Mae'r Pwyllgor Safonau yn croesawu’r gwaith a wnaed mewn perthynas â chreu gwefannau, ond mae’n siomedig mewn perthynas â faint o wybodaeth a gyhoeddir ar rai o'r gwefannau a sefydlwyd. Atgoffir Cynghorau o’r gofynion sylfaenol a nodir yn **Atodiad 3**.

5) Un o'r dogfennau y mae'n rhaid eu cyhoeddi ar wefan y Cyngor yw'r Gofrestr o Ddiddordebau. Nid oes fformat penodol ar gyfer y Gofrestr hon, ond roedd gan y rhan

fwyaf o'r Cynghorau Tref a Chymuned a adolygwyd Gofrestrau a oedd yn cynnwys y Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol (yn cadarnhau'r datganiad o ddiddordeb a wnaed ar lafar) a'r ffurflenni Datgan Diddordeb a gwblhawyd gan bob aelod yn dilyn datganiad llafar o ddiddordebau personol a/neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu am y tro cyntaf yn ystod y cyfarfod. Mae hwn yn fformat boddhaol.

Nodwyd bod nifer o Gynghorau Tref a Chymuned yn mynd tu hwnt i'r gofyniad yn y Cod i gadarnhau datganiad llafar pan wneir ef am y tro cyntaf trwy gadarnhau pob datganiad llafar gyda chadarnhad ysgrifenedig (o ganlyniad, gellid cael sawl ffurflen ddatganiad gan yr un aelod mewn perthynas â'r un mater mewn sawl cyfarfod gwahanol). Ymddengys fod hyn yn arfer dda ac yn fformat haws i'r cyhoedd allu gweld y ffurflenni. Serch hyn, nid yw'n ofyniad o dan y Cod Ymddygiad.

Nid oedd unrhyw enghreifftiau o gadarnhad ysgrifenedig gan Aelodau fod manylion y diddordebau hynny sydd wedi'u datgan yn eu Cofrestr wedi newid. Atgoffir Aelodau o'u dyletswydd i gadarnhau unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol/diddordebau sy'n rhagfarnu ac sydd wedi'u cofrestru o fewn 28 diwrnod i pryd digwyddodd y newid.

Atgoffir aelodau hefyd y bydd diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi'i ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r Cyngor Tref/Cymuned. Dylai aelodau gadw hyn mewn cof yn enwedig yn wyneb yr etholiadau a gynhaliwyd ym mis Mai 2017 – os cafodd datganiad ei wneud a'i gofrestru cyn hynny, ni allai'r Aelod ddibynnu ar y cofrestriad hwnnw gan fod etholiad wedi digwydd ers hynny ac felly byddai angen i'r Aelod gadarnhau datganiad llafar yn ysgrifenedig eto fel ei fod yn ddilys ar gyfer y Tymor hwn.

Mae angen i Gynghorau Tref a Chymuned sicrhau bod y Gofrestr ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol, <u>ac ar wefan y Cyngor Tref neu Gymuned.</u> Roedd yn ymddangos o'r adolygiad fod y Cofrestrau papur yn cael eu cadw'n dda ar y cyfan ond mae angen gwneud gwaith i sicrhau eu bod ar gael ar-lein cyn gynted ag y bo modd. Roedd hyn yn bryder a nodwyd yn ystod Adolygiad 2016, ac mae dal yn bryder heddiw.

6) Nid oes un fformat penodol ar gyfer y Ffurflen Datgan Diddordeb i'w defnyddio er mwyn cadarnhau datganiad o ddiddordeb personol a/neu ddiddordeb sy'n rhagfarnu a wnaed ar lafar mewn cyfarfod. Roedd y rhan fwyaf o'r 'Ffurflenni Datganiad' a adolygwyd gan y Pwyllgor Safonau yn foddhaol o ran y wybodaeth sydd ei hangen. Fodd bynnag, er hwylustod, mae'r un a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **<u>Atodiad 4;</u>** gellir ei newid a'i haddasu yn ôl yr angen ar gyfer eich Cyngor Cymuned chi.

Er bod y ffurflenni eu hunain yn cydymffurfio o ran y wybodaeth sydd ei hangen, roedd yn amlwg nad oedd rhai aelodau bob amser yn llenwi'r ffurflenni yn llawn ac yn gywir. Cyfrifoldeb pob aelod unigol yw hyn; mae methiant i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig llawn o ddatganiad llafar a wnaed mewn cyfarfod am y tro cyntaf yn golygu nad yw'r aelod yn cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad. Atgoffir aelodau i ateb yr holl gwestiynau perthnasol yn llawn ar y Ffurflen Ddatganiad.

7) Nid oes fformat penodol ar gyfer Rhaglenni a Chofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau yn ystyried ei bod yn arfer da cynnwys 'Datganiadau o Ddiddordeb' fel eitem sefydlog ar Raglen pob un o gyfarfodydd y Cyngor, a hynny fel ffordd o atgoffa aelodau. Teimlwyd yn gyffredinol y dylid cynnwys mwy o wybodaeth yn y Cofnodion o dan yr eitem 'Datganiadau o Ddiddordeb' h.y. (a) enw'r aelod sy'n gwneud y datganiad llafar, (b) yr eitem y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a (c) a oedd y datganiad a wnaed yn ddiddordeb personol ynteu'n ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Ar ben hynny, o dan yr eitem o fusnes ei hun, byddai'n arfer da i'r Cofnodion gadarnhau (a) a wnaed datganiad o ddiddordeb, a chan bwy, (b) a yw'r diddordeb yn un personol ynteu'n un sy'n rhagfarnu, (c) manylion y diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu, a (ch) yn achos diddordeb sy'n

rhagfarnu, cadarnhad bod yr aelod wedi gadael yr ystafell gyfarfod. Mae cynnwys gwybodaeth o'r fath yn gymorth i gwrdd â'r gofyniad i gadw Cofrestr o Ddiddordebau sy'n gofrestr ystyrlon, ond mae hefyd yn cynorthwyo'r cyhoedd o ran sicrhau bod penderfyniadau'n cael eu gwneud yn dryloyw ac er budd y cyhoedd. Efallai y byddai'n arfer da hefyd, pan fo datganiad llafar yn ymwneud â diddordeb y mae'r Aelod wedi'i gofrestru'n barod (h.y. wedi'i ddatgan ar lafar am y tro cyntaf ac wedi wedi'i gadarnhau yn ysgrifenedig), i'r Cofnodion gadarnhau'r manylion ynghylch pryd cafodd y diddordeb ei gofrestru gan yr Aelod – byddai hyn yn sicrhau tryloywder ar gyfer y cyhoedd pe byddent yn cwestiynu hynny.

8) O'r Cynghorau a adolygwyd, roedd gan bob un Gofnod Hyfforddiant ond serch hynny, roedd hi'n amlwg fod aelodau'n gyndyn o fynychu hyfforddiant (am amryw o resymau). Nid oes unrhyw ofyniad statudol i gadw Cofnod Hyfforddiant, ond mae'r Pwyllgor Safonau yn ystyried ei fod yn arfer da. Bydd mynychu hyfforddiant yn cynorthwyo aelodau gyda materion fel y rheini a nodir yn 3 uchod (materion personol/sy'n rhagfarnu). Ymddengys fod y clercod yn rhoi gwybod i aelodau am hyfforddiant gan Un Llais Cymru, ond mae'r aelodau'n methu/yn anfodlon mynychu'r hyfforddiant. Byddai'r Pwyllgor Safonau yn annog Cynghorau Tref/Cymuned i ystyried anghenion hyfforddiant yr aelodau a'r staff ac i fod â chynllun hyfforddiant mewn lle, a gweithredu'r cynllun hwnnw. Byddai'n ddoeth sicrhau bod y cynllun hyfforddiant yn cael ei adolygu, bob chwe mis efallai, i sicrhau ei fod yn cael ei ddilyn.

9) Roedd yn amlwg o'r adolygiad y glynir wrth y gofynion yn fwy effeithiol pan fo perthynas o gyd-barch rhwng y clerc a'r aelodau. Atgoffir aelodau mai'r clercod yw'r swyddogion priodol o fewn y Cynghorau Tref/Cymuned ac y dylai'r aelodau roi sylw dyledus i'r cyngor a roddir gan y clerc. Bydd clerc sydd wedi ei hyfforddi'n briodol ac sydd â'r adnoddau priodol yn medru cynorthwyo'r Cyngor yn ei gyfanrwydd, a bydd mewn sefyllfa well i gynghori aelodau, y tu mewn a'r tu allan i gyfarfodydd. I'r perwyl hwn, atgoffir Cynghorau y gellid cynnwys elfen ar gyfer hyfforddiant (i Glercod ac Aelodau) pan fydd y Cyngor yn gosod ei braesept. Roedd gan y Cynghorau a adolygwyd fel rhan o'r ymarfer hwn gyllideb hyfforddiant ar gael ond ymddengys nad oedd y gyllideb honno'n cael ei defnyddio; byddai'r Pwyllgor Safonau yn annog Cynghorau Tref/Cymuned i wneud defnydd o'r arian sydd ar gael ar gyfer unrhyw anghenion hyfforddiant a nodwyd.

10) Deallir bod y mwyafrif o Gynghorau Tref/Cymuned yn aelodau o Un Llais Cymru. Efallai y byddai'n ddoeth i rai Cynghorau ofyn i Un Llais Cymru am gefnogaeth mewn perthynas â (a) y polisïau/rheolau sefydlog nad yw rhai Cynghorau Tref/Cymuned wedi eu mabwysiadu hyd yma, (b) hyfforddiant ar gyfer clercod ac aelodau (ar y cyd â Chynghorau Tref/Cymuned eraill yn yr ardal leol efallai?) fel bo'r gofyn a (c) datblygu / cynnal / y wybodaeth a gynhwysir ar y gwefannau.

11) O'r pum Cyngor Tref/Cymuned a adolygwyd, roedd dau wedi mabwysiadu'r model Protocol Datrys Anghydfodau Lleol sydd wedi'i baratoi gan Un Llais Cymru. Mae'r Pwyllgor Safonau yn croesawu'r ffaith fod Cynghorau Tref/Cymuned yn mabwysiadu'r fath Brotocol, gan ei fod yn arfer da, ond nid yn fandadol serch hynny. Roedd y Pwyllgor Safonau hefyd yn croesawu'r ffaith nad oedd yr un o'r Cynghorau Tref/Cymuned sydd wedi mabwysiadu'r Protocol wedi cael rheswm i'w ddefnyddio ers ei fabwysiadu.

12) Nid oes llawer o aelodau Cynghorau Tref/Cymuned i weld yn ymgeisio am ganiatadau arbennig. Mae caniatadau arbennig ar gael i Aelodau pan fo ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu, ond, oherwydd un o'r seiliau statudol, dylai'r aelod allu cymryd rhan yn y drafodaeth, er gwaetha'r diddordeb sy'n rhagfarnu (e.e. oherwydd arbenigedd yr Aelod, neu pan fo gan fwy na hanner aelodau'r Cyngor Tref/Cymuned ddiddordeb sy'n rhagfarnu ayyb).

D) CASGLIAD / ARGYMHELLION

Yn gyffredinol, roedd y Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r canfyddiadau a nodwyd amryw o arferion da:

1) cofnodion sy'n dangos bod aelodau yn llofnodi ymgymeriad i lynu wrth y Cod Ymddygiad ar ddechrau pob tymor newydd yn y swydd;

2) cadw'r Gofrestr bapur o Ddiddordebau'r Aelodau;

3) y 'Ffurflenni Datganiad' a ddefnyddir ar gyfer datgan diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu mewn cyfarfodydd ffurfiol.

Fodd bynnag, nodwyd rhai meysydd i'w gwella:

1) mae angen mynd i'r afael â diffyg dealltwriaeth ymddangosiadol rhai aelodau ynghylch y gwahaniaeth rhwng diddordebau personol a/neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu;

2) methu â chwblhau'r 'Ffurflenni Datganiad' yn llawn;

3) diffyg gwybodaeth ar wefannau (yn cynnwys cyhoeddi'r Gofrestr o Ddiddordebau Aelodau);

4) mynychu Hyfforddiant, a chofnodi'r Hyfforddiant gan Aelodau a swyddogion;

5) cynnwys manylion am ddiddordebau a ddatganwyd ar Raglenni/Cofnodion pob cyfarfod o'r Cyngor.

Gofynnir i Glercod ddod â chynnwys yr adroddiad hwn i sylw eu holl aelodau drwy ei gynnwys fel eitem ar Raglen cyfarfod nesaf eu Cyngor ac i anfon copi o Gofnodion y cyfarfod hwnnw i'r Pwyllgor Safonau erbyn diwedd Gorffennaf 2019.

Os bydd gan aelodau neu glercod unrhyw ymholiadau mewn perthynas â'r adroddiad hwn, cysylltwch os gwelwch yn dda gyda Swyddog Monitro Cyngor Sir Ynys Môn (Lynn Ball, 01248 752586/lbxcs@ynysmon.gov.uk)

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2008 Rhif 788 (Cy.82)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Sefydlodd Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") fframwaith moesegol newydd ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae adran 50(2) o'r Ddeddf yn darparu y caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru ("y Cynulliad") drwy orchymyn ddyroddi cod enghreifftiol o ran yr ymddygiad y disgwylir i aelodau ac aelodau cyfetholedig awdurdodau perthnasol yng Nghymru ei arddel. Trosglwyddir y swyddogaeth hon oddi wrth y Cynulliad i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Awdurdodau perthnasol yng Nghymru at ddibenion y Gorchymyn hwn yw cynghorau sir, cynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau cymuned, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol. Nid yw awdurdodau heddlu'n awdurdodau perthnasol at ddibenion y Gorchymyn hwn.

Mae'n rhaid i god ymddygiad a ddyroddir gan Weinidogion Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf fod yn gyson â'r egwyddorion a bennir yn unol ag adran 49(2) o'r Ddeddf a geir ar hyn o bryd yng Ngorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001. Mae adran 50(3) o'r Ddeddf yn rhoi'r hawl i Weinidogion Cymru i ddiwygio cod enghreifftiol sydd wedi ei ddyroddi.

Mae'r Gorchymyn hwn yn dirymu Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2001 ac offerynnau statudol blaenorol sy'n diwygio ac yn dyroddi cod enghreifftiol diwygiedig yn unol ag adran 50(2) a (3) o'r Ddeddf. Mae'r

WELSH STATUTORY INSTRUMENTS

2008 No. 788 (W.82)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008

EXPLANATORY NOTE

(This note is not part of the Order)

Part III of the Local Government Act 2000 ("the Act") established a new ethical framework for local government in Wales.

Section 50(2) of the Act provides that the National Assembly for Wales ("the Assembly") may by order issue a model code as regards the conduct which is expected of members and co-opted members of relevant authorities in Wales. This function of the Assembly is transferred to the Welsh Ministers by paragraph 30 of schedule 11 to the Government of Wales Act 2006.

Relevant authorities in Wales for the purposes of this Order are county councils, county borough councils, community councils, fire and rescue authorities and National Park authorities. Police authorities are not relevant authorities for the purposes of this Order.

A code of conduct issued by the Welsh Ministers under section 50(2) of the Act must be consistent with the principles specified pursuant to section 49(2) of the Act currently set out in the Conduct of Members (Principles) (Wales) Order 2001. Section 50(3) of the Act entitles the Welsh Ministers to revise a model code which has been issued.

This Order revokes the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2001 and previous amending statutory instruments and issues a revised model code in pursuance of section 50(2) and (3) of the Act. This Order also continues the disapplication of

Gorchymyn hwn hefyd yn parhau datgymhwysiad darpariaethau statudol sy'n ymwneud â Chod Cenedlaethol Ymddygiad Llywodraeth Leol yng Nghymru (ymhlith eraill).

Mae'r cod enghreifftiol diwygiedig yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn.

Mae Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â dehongli.

Mae Rhan 2 o'r cod enghreifftiol yn darparu ar gyfer darpariaethau cyffredinol y cod enghreifftiol.

Mae Rhan 3 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â buddiannau personol a buddiannau sy'n rhagfarnu ac â datgelu'r cyfryw fuddiannau gan aelodau ac aelodau cyfetholedig ac â chyfrannu gan aelodau ac aelodau cyfetholedig mewn cysylltiad â'r cyfryw fuddiannau.

Mae Rhan 4 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â'r gofrestr fuddiannau, ac â chofrestru rhoddion a lletygarwch.

statutory provisions relating to (among others) the National Code of Local Government Conduct in Wales.

The revised model code is in the Schedule to this Order.

Part 1 of the model code deals with interpretation.

Part 2 of the model code provides for the general provisions of the model code.

Part 3 of the model code concerns personal interests and prejudicial interests and disclosure of and participation by members and co-opted members in respect of such interests.

Part 4 of the model code concerns the register of interests, registration of gifts and hospitality.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2008 Rhif 788 (Cy.82)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008

Gwnaed	*20 Mawrth 2008*
Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru	*25 Mawrth 2008*
Yn dod i rym	*18 Ebrill 2008*

Drwy arfer y pwerau a roddwyd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan adrannau 50(2), 50(3), 50(4), 50(4E), 81(2), 81(3) a 105 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**1**) ac a freiniwyd(**2**) bellach ynddynt hwy, ac ar ôl gwneud y cyfryw ymgynghoriad ag sy'n ofynnol yn rhinwedd adran 50(5) o'r Ddeddf honno, mae Gweinidogion Cymru, a hwythau'n fodlon bod y cod ymddygiad enghreifftiol a ddyroddir o dan adran 50(2) yn gyson â'r egwyddorion a bennir yng Ngorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001(**3**) a wnaed yn unol ag adran 49(2), yn gwneud y Gorchymyn canlynol:

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008 a daw i rym ar 18 Ebrill 2008.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys i bob awdurdod perthnasol yng Nghymru.

(**1**) 2000 p.22. Diwygir adran 50 gan adran 183 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Chynnwys y Cyhoedd mewn Iechyd 2007 (p.28).

(**2**) Trosglwyddwyd swyddogaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adrannau 50, 81 a 105 i Weinidogion Cymru o dan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32).

(**3**) O.S. 2001/2276 (Cy.166) fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2005/2929 (Cy.214).

WELSH STATUTORY INSTRUMENTS

2008 No. 788 (W.82)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008

Made	*20 March 2008*
Laid before the National Assembly for Wales	*25 March 2008*
Coming into force	*18 April 2008*

The Welsh Ministers, in exercise of the powers conferred on the National Assembly for Wales by sections 50(2), 50(3), 50(4), 50(4E), 81(2), 81(3) and 105 of the Local Government Act 2000(**1**) and now vested(**2**) in them, having carried out such consultation as is required by virtue of section 50(5) of that Act and being satisfied that the model code of conduct being issued under section 50(2) is consistent with the principles specified in the Conduct of Members (Principles) (Wales) Order 2001(**3**) made pursuant to section 49(2), make the following Order:

Title, commencement and application

1.—(1) The title of this Order is the Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008 and it comes into force on 18 April 2008.

(2) This Order applies to each relevant authority in Wales.

(**1**) 2000 c.22. Section 50 is amended by section 183 of the Local Government and Public Involvement in Health Act 2007 (c.28).

(**2**) The functions of the National Assembly for Wales under sections 50, 81 and 105 were transferred to the Welsh Ministers under paragraph 30 of Schedule 11 to the Government of Wales Act 2006 (c.32).

(**3**) S.I. 2001/2276 (W.166) as amended by S.I. 2005/2929 (W.214).

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn —

mae i "aelod" ("*member*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn;

mae i "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn;

mae i "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn; ac

ystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

Cod Ymddygiad Enghreifftiol

3.—(1) Ceir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn god enghreifftiol o ran yr ymddygiad y disgwylir i aelodau o awdurdod perthnasol ei arddel.

(2) At ddibenion adran 50(4) o'r Ddeddf, mae darpariaethau'r cod enghreifftiol i'w hystyried yn rhai gorfodol.

Darpariaethau i'w datgymhwyso

4.—(1) Os bydd awdurdod perthnasol yn gyngor sir, cyngor bwrdeistref sirol neu gyngor cymuned, neu'n awdurdod tân ac achub sydd wedi mabwysiadu cod ymddygiad neu os bydd y cyfryw god yn gymwys iddo, datgymhwysir y canlynol o ran yr awdurdod hwnnw, os ydynt yn gymwys i'r awdurdod perthnasol—

(a) adrannau 94 i 98 a 105 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972(**1**); a

(b) unrhyw reoliadau a wnaed neu god a ddyroddwyd o dan adrannau 19 a 31 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989(**2**).

(2) Os bydd awdurdod perthnasol yn awdurdod Parc Cenedlaethol sydd wedi mabwysiadu cod ymddygiad neu os bydd y cyfryw god yn gymwys iddo, datgymhwysir y canlynol o ran yr awdurdod hwnnw, os yw'n gymwys i'r awdurdod perthnasol —

(a) paragraffau 9 a 10 o Atodlen 7 i Ddeddf yr Amgylchedd 1995(**3**); a

(b) unrhyw reoliadau a wnaed neu god a ddyroddwyd o dan adrannau 19 a 31 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

(3) Bydd adran 16(1) o Ddeddf Dehongli 1978(**4**) yn gymwys i ddatgymhwysiad o dan baragraff (1) neu baragraff (2) uchod fel pe bai'n ddiddymiad, gan Ddeddf, o ddeddfiad.

(**1**) 1972 p.70.

(**2**) 1989 p.42.

(**3**) 1995 p.25.

(**4**) 1978 p.30.

Interpretation

2. In this Order —

"the Act" ("*y Ddeddf*") means the Local Government Act 2000;

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order;

"member" ("*aelod*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order; and

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order.

Model Code of Conduct

3.—(1) A model code as regards the conduct which is expected of members of a relevant authority is set out in the Schedule to this Order.

(2) For the purposes of section 50(4) of the Act, the provisions of the model code are to be regarded as mandatory.

Provisions to be disapplied

4.—(1) Where a relevant authority which is a county, county borough or community council or fire and rescue authority has adopted a code of conduct or such a code applies to it, the following will, where applicable to the relevant authority, be disapplied as respects that authority —

(a) sections 94 to 98 and 105 of the Local Government Act 1972(**1**); and

(b) any regulations made or code issued under sections 19 and 31 of the Local Government and Housing Act 1989(**2**).

(2) Where a relevant authority which is a National Park authority has adopted a code of conduct or such a code applies to it, the following will, where applicable to the relevant authority, be disapplied as respects that authority —

(a) paragraphs 9 and 10 of Schedule 7 to the Environment Act 1995(**3**); and

(b) any regulations made or code issued under sections 19 and 31 of the Local Government and Housing Act 1989.

(3) Section 16(1) of the Interpretation Act 1978(**4**) will apply to a disapplication under paragraph (1) or (2) above as if it were a repeal, by an Act, of an enactment.

(**1**) 1972 c.70.

(**2**) 1989 c.42.

(**3**) 1995 c.25.

(**4**) 1978 c.30.

Dirymu

5. Dirymir y gorchmynion canlynol:

(a) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2001(**1**);

(b) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Diwygio) (Cymru) 2004(**2**); ac

(c) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2004(**3**).

Darpariaethau Trosiannol ac Arbedion

6. Mae'r gorchmynion y cyfeirir atynt yn erthygl 5 yn parhau i fod yn effeithiol at ddibenion y canlynol ac at ddibenion sy'n gysylltiedig â'r canlynol —

(a) ymchwilio i unrhyw honiad ysgrifenedig o dan Ran 3 o'r Ddeddf, pan fo'r honiad hwnnw'n ymwneud ag ymddygiad a ddigwyddodd cyn y dyddiad pryd, yn unol ag adran 51 o'r Ddeddf(**4**)—

(i) y bydd yr awdurdod perthnasol yn mabwysiadu cod ymddygiad sy'n ymgorffori darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn yn lle ei god ymddygiad presennol;

(ii) y bydd yr awdurdod perthnasol yn diwygio'i god ymddygiad presennol i ymgorffori darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol a geir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn; neu

(iii) y bydd darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol a geir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn yn gymwys i aelodau neu aelodau cyfetholedig o'r awdurdod perthnasol o dan adran 51(5)(b) o'r Ddeddf honno;

(b) dyfarnu (neu benderfynu) ar fater a godir mewn honiad o'r fath; ac

(c) apêl yn erbyn penderfyniad pwyllgor safonau, tribiwnlys achos interim neu dribiwnlys achos mewn perthynas â honiad o'r fath.

(**1**) O.S. 2001/2289 (Cy. 177) fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2004/163 (Cy. 18); O.S. 2004/1510 (Cy.159); O.S. 2005/2929 (Cy. 214); ac O.S. 2006/362 (Cy. 48).

(**2**) O.S. 2004/163 (Cy.18).

(**3**) O.S. 2004/1510 (Cy.159).

(**4**) Diwygir adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 gan adran 35 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 a pharagraffau 1 a 3 o Atodlen 4 iddi a chan adran 183 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Chynnwys y Cyhoedd mewn Iechyd 2007.

Revocation

5. The following orders are revoked:

(a) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2001(**1**);

(b) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Amendment) (Wales) Order 2004(**2**); and

(c) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) (Amendment) (No. 2) Order 2004(**3**).

Transitional Provisions and Savings

6. The orders referred to in article 5 continue to have effect for the purposes of and for purposes connected with —

(a) the investigation of any written allegation under Part 3 of the Act, where that allegation relates to conduct that occurred before the date when, pursuant to section 51 of the Act(**4**)—

(i) the relevant authority adopts a code of conduct incorporating the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order in place of its existing code of conduct;

(ii) the relevant authority revises its existing code of conduct to incorporate the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order; or

(iii) the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order apply to members or co-opted members of the relevant authority under section 51(5)(b) of that Act;

(b) the adjudication (or determination) of a matter raised in such an allegation; and

(c) an appeal against the decision of a standards committee, an interim case tribunal or case tribunal in relation to such an allegation.

(**1**) S.I. 2001/2289 (W.177) as amended by S.I. 2004/163 (W.18); S.I. 2004/1510 (W.159); S.I. 2005/2929 (W.214); and S.I. 2006/362 (W.48).

(**2**) S.I. 2004/163 (W.18).

(**3**) S.I. 2004/1510 (W.159).

(**4**) Section 51 of the Local Government Act 2000 is amended by section 35 and paragraphs 1 and 3 of Schedule 4 to the Public Services Ombudsman (Wales) Act 2005 and by section 183 of the Local Government and Public Involvement in Health Act 2007.

Brian Gibbons

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol, un o Weinidogion Cymru

20 Mawrth 2008

Minister for Social Justice and Local Government, one of the Welsh Ministers

20 March 2008

YR ATODLEN

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1

DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004(**1**) neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995(**2**);

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990(**3**),

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

Mewn perthynas â chyngor-cymuned, mae cyfeiriadau at swyddog monitro awdurdod a phwyllgor safonau awdurdod i'w darllen, yn y drefn honno, fel cyfeiriadau at swyddog monitro ac at bwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol y mae ganddo swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

(**1**) 2004 p.21.

(**2**) 1995 p.25.

(**3**) O.S. 1990/1553 fel y'i diwygiwyd gan O.S. 1991/1389; O.S. 1993/1339; O.S. 1998/1918; ac O.S. 1999/500.

RHAN 2

DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3

BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel

aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

(b) pe byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd ganfod bod gwrthdaro rhwng eich rôl o ran gwneud penderfyniad, ar y busnes hwnnw, ar ran eich awdurdod yn gyfan a'ch rôl o ran cynrychioli buddiannau etholwyr yn eich ward neu eich dosbarth etholiadol; neu

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys

manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf—

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Deddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf

Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir o dan adrannau 22(5), 24(4) a 173 i 176 o Deddf Llywodraeth Leol 1972, lwfans neu bensiwn o dan adran 18 o Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 neu lwfans neu daliad o dan adran 100 o Deddf Llywodraeth Leol 2000;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4

COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill ac Aelodaeth o Gyrff a Safleoedd Rheoli

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau ariannol a'ch buddiannau eraill, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod a gedwir o dan adran 81(1) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd neu o newid i unrhyw fuddiant personol a gofrestrwyd o dan is-baragraff (1), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw neu'r newid drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(4) Ni fydd is-baragraff (1) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

SCHEDULE

THE MODEL CODE OF CONDUCT

PART 1

INTERPRETATION

1.—(1) In this code —

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*"), in relation to a relevant authority, means a person who is not a member of the authority but who —

(a) is a member of any committee or sub-committee of the authority, or

(b) is a member of, and represents the authority on, any joint committee or joint sub-committee of the authority,

and who is entitled to vote on any question which falls to be decided at any meeting of that committee or sub-committee;

"meeting" ("*cyfarfod*") means any meeting —

(a) of the relevant authority,

(b) of any executive or board of the relevant authority,

(c) of any committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of the relevant authority or of any such committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of any executive or board of the authority, or

(d) where members or officers of the relevant authority are present other than a meeting of a political group constituted in accordance with regulation 8 of the Local Government (Committees and Political Groups) Regulations 1990(**1**),

and includes circumstances in which a member of an executive or board or an officer acting alone exercises a function of an authority;

"member" ("*aelod*") includes, unless the context requires otherwise, a co-opted member;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means—

(a) a county council,

(b) a county borough council,

(c) a community council,

(d) a fire and rescue authority constituted by a scheme under section 2 of the Fire and Rescue Services Act 2004(**2**) or a scheme to which section 4 of that Act applies,

(e) a National Park authority established under section 63 of the Environment Act 1995(**3**);

"you" ("*chi*") means you as a member or co-opted member of a relevant authority; and

"your authority" ("*eich awdurdod*") means the relevant authority of which you are a member or co-opted member.

(2) In relation to a community council, references to an authority's monitoring officer and an authority's standards committee are to be read, respectively, as references to the monitoring officer and the standards committee of the county or county borough council which has functions in relation to the community council for which it is responsible under section 56(2) of the Local Government Act 2000.

(**1**) S.I. 1990/1553 as amended by S.I. 1991/1389; S.I. 1993/1339; S.I. 1998/1918; and S.I. 1999/500.

(**2**) 2004 c.21.

(**3**) 1995 c.25.

PART 2

GENERAL PROVISIONS

2.—(1) Save where paragraph 3(a) applies, you must observe this code of conduct —

(a) whenever you conduct the business, or are present at a meeting, of your authority;

(b) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting in the role of member to which you were elected or appointed;

(c) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting as a representative of your authority; or

(d) at all times and in any capacity, in respect of conduct identified in paragraphs 6(1)(a) and 7.

(2) You should read this code together with the general principles prescribed under section 49(2) of the Local Government Act 2000 in relation to Wales.

3. Where you are elected, appointed or nominated by your authority to serve —

(a) on another relevant authority, or any other body, which includes a police authority or Local Health Board you must, when acting for that other authority or body, comply with the code of conduct of that other authority or body; or

(b) on any other body which does not have a code relating to the conduct of its members, you must, when acting for that other body, comply with this code of conduct, except and insofar as it conflicts with any other lawful obligations to which that other body may be subject.

4. You must —

(a) carry out your duties and responsibilities with due regard to the principle that there should be equality of opportunity for all people, regardless of their gender, race, disability, sexual orientation, age or religion;

(b) show respect and consideration for others;

(c) not use bullying behaviour or harass any person; and

(d) not do anything which compromises, or which is likely to compromise, the impartiality of those who work for, or on behalf of, your authority.

5. You must not —

(a) disclose confidential information or information which should reasonably be regarded as being of a confidential nature, without the express consent of a person authorised to give such consent, or unless required by law to do so;

(b) prevent any person from gaining access to information to which that person is entitled by law.

6.—(1) You must —

(a) not conduct yourself in a manner which could reasonably be regarded as bringing your office or authority into disrepute;

(b) report, whether through your authority's confidential reporting procedure or direct to the proper authority, any conduct by another member or anyone who works for, or on behalf of, your authority which you reasonably believe involves or is likely to involve criminal behaviour (which for the purposes of this paragraph does not include offences or behaviour capable of punishment by way of a fixed penalty);

(c) report to the Public Services Ombudsman for Wales and to your authority's monitoring officer any conduct by another member which you reasonably believe breaches this code of conduct;

(d) not make vexatious, malicious or frivolous complaints against other members or anyone who works for, or on behalf of, your authority.

(2) You must comply with any request of your authority's monitoring officer, or the Public Services Ombudsman for Wales, in connection with an investigation conducted in accordance with their respective statutory powers.

7. You must not —

(a) in your official capacity or otherwise, use or attempt to use your position improperly to confer on or secure for yourself, or any other person, an advantage or create or avoid for yourself, or any other person, a disadvantage;

(b) use, or authorise others to use, the resources of your authority —

(i) imprudently;

(ii) in breach of your authority's requirements;

(iii) unlawfully;

(iv) other than in a manner which is calculated to facilitate, or to be conducive to, the discharge of the functions of the authority or of the office to which you have been elected or appointed;

(v) improperly for political purposes; or

(vi) improperly for private purposes.

8. You must —

(a) when participating in meetings or reaching decisions regarding the business of your authority, do so on the basis of the merits of the circumstances involved and in the public interest having regard to any relevant advice provided by your authority's officers, in particular by —

(i) the authority's head of paid service;

(ii) the authority's chief finance officer;

(iii) the authority's monitoring officer;

(iv) the authority's chief legal officer (who should be consulted when there is any doubt as to the authority's power to act, as to whether the action proposed lies within the policy framework agreed by the authority or where the legal consequences of action or failure to act by the authority might have important repercussions);

(b) give reasons for all decisions in accordance with any statutory requirements and any reasonable additional requirements imposed by your authority.

9. You must —

(a) observe the law and your authority's rules governing the claiming of expenses and allowances in connection with your duties as a member;

(b) avoid accepting from anyone gifts, hospitality (other than official hospitality, such as a civic reception or a working lunch duly authorised by your authority), material benefits or services for yourself or any person which might place you, or reasonably appear to place you, under an improper obligation.

PART 3

INTERESTS

Personal Interests

10.—(1) You must in all matters consider whether you have a personal interest, and whether this code of conduct requires you to disclose that interest.

(2) You must regard yourself as having a personal interest in any business of your authority if —

(a) it relates to, or is likely to affect —

(i) any employment or business carried on by you;

(ii) any person who employs or has appointed you, any firm in which you are a partner or any company for which you are a remunerated director;

(iii) any person, other than your authority, who has made a payment to you in respect of your election or any expenses incurred by you in carrying out your duties as a member;

(iv) any corporate body which has a place of business or land in your authority's area, and in which you have a beneficial interest in a class of securities of that body that exceeds the nominal value of £25,000 or one hundredth of the total issued share capital of that body;

(v) any contract for goods, services or works made between your authority and you or a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(vi) any land in which you have a beneficial interest and which is in the area of your authority;

(vii) any land where the landlord is your authority and the tenant is a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(viii) any body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(ix) any —

(aa) public authority or body exercising functions of a public nature;

(bb) company, industrial and provident society, charity, or body directed to charitable purposes;

(cc) body whose principal purposes include the influence of public opinion or policy;

(dd) trade union or professional association; or

(ee) private club, society or association operating within your authority's area,

in which you have membership or hold a position of general control or management;

(x) any land in your authority's area in which you have a licence (alone or jointly with others) to occupy for 28 days or longer;

(b) a member of the public might reasonably perceive a conflict between your role in taking a decision, upon that business, on behalf of your authority as a whole and your role in representing the interests of constituents in your ward or electoral division; or

(c) a decision upon it might reasonably be regarded as affecting —

(i) your well-being or financial position, or that of a person with whom you live, or any person with whom you have a close personal association;

(ii) any employment or business carried on by persons as described in 10(2)(c)(i);

(iii) any person who employs or has appointed such persons described in 10(2)(c)(i), any firm in which they are a partner, or any company of which they are directors;

(iv) any corporate body in which persons as described in 10(2)(c)(i) have a beneficial interest in a class of securities exceeding the nominal value of £5,000; or

(v) any body listed in paragraphs 10(2)(a)(ix)(aa) to (ee) in which persons described in 10(2)(c)(i) hold a position of general control or management,

to a greater extent than the majority of—

(aa) in the case of an authority with electoral divisions or wards, other council tax payers, rate payers or inhabitants of the electoral division or ward, as the case may be, affected by the decision; or

(bb) in all other cases, other council tax payers, ratepayers or inhabitants of the authority's area.

Disclosure of Personal Interests

11.—(1) Where you have a personal interest in any business of your authority and you attend a meeting at which that business is considered, you must disclose orally to that meeting the existence and nature of that interest before or at the commencement of that consideration, or when the interest becomes apparent.

(2) Where you have a personal interest in any business of your authority and you make —

(a) written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) to a member or officer of your authority regarding that business, you should include details of that interest in the written communication; or

(b) oral representations (whether in person or some form of electronic communication) to a member or officer of your authority you should disclose the interest at the commencement of such representations, or when it becomes apparent to you that you have such an interest, and confirm the representation and interest in writing within 14 days of the representation.

(3) Subject to paragraph 14(1)(b) below, where you have a personal interest in any business of your authority and you have made a decision in exercising a function of an executive or board, you must in relation to that business ensure that any written statement of that decision records the existence and nature of your interest.

(4) You must, in respect of a personal interest not previously disclosed, before or immediately after the close of a meeting where the disclosure is made pursuant to sub-paragraph 11(1), give written notification to your authority in accordance with any requirements identified by your authority's monitoring officer from time to

time but, as a minimum containing —

(a) details of the personal interest;

(b) details of the business to which the personal interest relates; and

(c) your signature.

(5) Where you have agreement from your monitoring officer that the information relating to your personal interest is sensitive information, pursuant to paragraph 16(1), your obligations under this paragraph 11 to disclose such information, whether orally or in writing, are to be replaced with an obligation to disclose the existence of a personal interest and to confirm that your monitoring officer has agreed that the nature of such personal interest is sensitive information.

(6) For the purposes of sub-paragraph (4), a personal interest will only be deemed to have been previously disclosed if written notification has been provided in accordance with this code since the last date on which you were elected, appointed or nominated as a member of your authority.

(7) For the purposes of sub-paragraph (3), where no written notice is provided in accordance with that paragraph you will be deemed as not to have declared a personal interest in accordance with this code.

Prejudicial Interests

12.—(1) Subject to sub-paragraph (2) below, where you have a personal interest in any business of your authority you also have a prejudicial interest in that business if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably regard as so significant that it is likely to prejudice your judgement of the public interest.

(2) Subject to sub-paragraph (3), you will not be regarded as having a prejudicial interest in any business where that business—

(a) relates to —

(i) another relevant authority of which you are also a member;

(ii) another public authority or body exercising functions of a public nature in which you hold a position of general control or management;

(iii) a body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(iv) your role as a school governor (where not appointed or nominated by your authority) unless it relates particularly to the school of which you are a governor;

(v) your role as a member of a Local Health Board where you have not been appointed or nominated by your authority;

(b) relates to —

(i) the housing functions of your authority where you hold a tenancy or lease with your authority, provided that you do not have arrears of rent with your authority of more than two months, and provided that those functions do not relate particularly to your tenancy or lease;

(ii) the functions of your authority in respect of school meals, transport and travelling expenses, where you are a guardian, parent, grandparent or have parental responsibility (as defined in section 3 of the Children Act 1989) of a child in full time education, unless it relates particularly to the school which that child attends;

(iii) the functions of your authority in respect of statutory sick pay under Part XI of the Social Security Contributions and Benefits Act 1992, where you are in receipt of, or are entitled to the receipt of such pay from your authority;

(iv) the functions of your authority in respect of an allowance or payment made under sections 22(5), 24(4) and 173 to 176 of the Local Government Act 1972, an allowance or pension under section 18 of the Local Government and Housing Act 1989 or an allowance or payment under section 100 of the Local Government Act 2000;

(c) your role as a community councillor in relation to a grant, loan or other form of financial assistance made by your community council to community or voluntary organisations up to a maximum of £500.

(3) The exemptions in subparagraph (2)(a) do not apply where the business relates to the determination of any approval, consent, licence, permission or registration.

Overview and Scrutiny Committees

13. You also have a prejudicial interest in any business before an overview and scrutiny committee of your authority (or of a sub-committee of such a committee) where—

(a) that business relates to a decision made (whether implemented or not) or action taken by your authority's executive, board or another of your authority's committees, sub-committees, joint committees or joint sub-committees; and

(b) at the time the decision was made or action was taken, you were a member of the executive, board, committee, sub-committee, joint-committee or joint sub-committee mentioned in sub-paragraph (a) and you were present when that decision was made or action was taken.

Participation in Relation to Disclosed Interests

14.—(1) Subject to sub-paragraphs (2), (3) and (4), where you have a prejudicial interest in any business of your authority you must, unless you have obtained a dispensation from your authority's standards committee —

(a) withdraw from the room, chamber or place where a meeting considering the business is being held—

(i) where sub-paragraph (2) applies, immediately after the period for making representations, answering questions or giving evidence relating to the business has ended and in any event before further consideration of the business begins, whether or not the public are allowed to remain in attendance for such consideration; or

(ii) in any other case, whenever it becomes apparent that that business is being considered at that meeting;

(b) not exercise executive or board functions in relation to that business;

(c) not seek to influence a decision about that business;

(d) not make any written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) in relation to that business; and

(e) not make any oral representations (whether in person or some form of electronic communication) in respect of that business or immediately cease to make such oral representations when the prejudicial interest becomes apparent.

(2) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may attend a meeting but only for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, provided that the public are also allowed to attend the meeting for the same purpose, whether under a statutory right or otherwise.

(3) Sub-paragraph (1) does not prevent you attending and participating in a meeting if —

(a) you are required to attend a meeting of an overview or scrutiny committee, by such committee exercising its statutory powers; or

(b) you have the benefit of a dispensation provided that you —

(i) state at the meeting that you are relying on the dispensation; and

(ii) before or immediately after the close of the meeting give written notification to your authority containing —

(aa) details of the prejudicial interest;

(bb) details of the business to which the prejudicial interest relates;

(cc) details of, and the date on which, the dispensation was granted; and

(dd) your signature.

(4) Where you have a prejudicial interest and are making written or oral representations to your authority in reliance upon a dispensation, you must provide details of the dispensation within any such written or oral representation and, in the latter case, provide written notification to your authority within 14 days of making the representation.

PART 4

THE REGISTER OF MEMBERS' INTERESTS

Registration of Financial and Other Interests and Memberships and Management Positions

15.—(1) Subject to sub-paragraph (3), you must, within 28 days of—

(a) your authority's code of conduct being adopted or the mandatory provisions of this model code being applied to your authority; or

(b) your election or appointment to office (if that is later),

register your financial interests and other interests, where they fall within a category mentioned in paragraph 10(2)(a) in your authority's register maintained under section 81(1) of the Local Government Act 2000 by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any new personal interest or change to any personal interest registered under sub-paragraph (1), register that new personal interest or change by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(3) Sub-paragraphs (1) and (2) do not apply to sensitive information determined in accordance with paragraph 16(1).

(4) Sub-paragraph (1) will not apply if you are a member of a relevant authority which is a community council when you act in your capacity as a member of such an authority.

Sensitive information

16.—(1) Where you consider that the information relating to any of your personal interests is sensitive information, and your authority's monitoring officer agrees, you need not include that information when registering that interest, or, as the case may be, a change to the interest under paragraph 15.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any change of circumstances which means that information excluded under sub-paragraph (1) is no longer sensitive information, notify your authority's monitoring officer asking that the information be included in your authority's register of members' interests.

(3) In this code, "sensitive information" ("*gwybodaeth sensitif*") means information whose availability for inspection by the public creates, or is likely to create, a serious risk that you or a person who lives with you may be subjected to violence or intimidation.

Registration of Gifts and Hospitality

17. You must, within 28 days of receiving any gift, hospitality, material benefit or advantage above a value specified in a resolution of your authority, provide written notification to your authority's monitoring officer of the existence and nature of that gift, hospitality, material benefit or advantage.

©Ⓗ Hawlfraint y Goron 2008

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2008

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

£3.50

W284/04/08 ON

NODYN BRIFFIO AR GYFER CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED
Datgan Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu gan Aelodau

Atodiadau:
Atodiad 1: Cod Ymddygiad Enghreifftiol
Atodiad 2: Canllawiau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Atodiad 3: Ffurflen Ddatganiad mewn Cyfarfodydd CSYM
Atodiad 4: Cyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru ym mis Awst 2015

A. Cefndir

Daeth Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016 i rym ar 1af Ebrill 2016. Crëwyd Cod Ymddygiad diwygiedig ar yr adeg honno ynghyd â'r gofyniad i bob Cyngor Tref a Chymuned fabwysiadu'r Cod newydd. Mae copi o'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol ynghlwm yn **Atodiad 1**. Dylai Cynghorwyr sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eu Cyngor Tref neu Gymuned eu hunain.

Mae gofynion mewn perthynas â datgelu diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu yn y Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Nod y Nodyn Briffio hwn yw crynhoi'r gofynion hynny cyn belled ag y maent yn effeithio ar Gynghorwyr Tref a Chymuned.

B. Pa bryd y mae'r Cod yn berthnasol?

Mae'r Cod Ymddygiad yn berthnasol
- pryd bynnag y bydd aelod yn gweithredu yn ei gapasiti swyddogol, gan gynnwys pryd bynnag y mae aelodau'n ymgymryd â busnes ar ran y cyngor neu'n gweithredu, yn honni eu bod yn gweithredu, neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu yn eu capasiti swyddogol fel aelod o neu fel cynrychiolydd o Gyngor Tref/Cymuned; neu
- ar unrhyw adeg, os yw aelodau'n ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn ymddygiad sy'n dwyn anfri ar eu swydd neu'r cyngor neu os ydynt yn ceisio defnyddio eu swydd i gael mantais neu i osgoi anfantais iddyn nhw eu hunain neu unrhyw berson arall neu os ydynt yn camddefnyddio adnoddau'r awdurdod.

Mae'r penawdau cyffredinol o dan y Cod yn cynnwys:
- Cydraddoldeb
- Trin eraill gyda pharch ac ystyriaeth
- Bwlio ac aflonyddu
- Peryglu didueddrwydd swyddogion yr awdurdod
- Datgelu gwybodaeth gyfrinachol
- Atal mynediad at wybodaeth
- Dwyn anfri
- Adrodd am ddigwyddiadau o dorri'r Cod
- Cwynion blinderus

- Cydweithredu ag ymchwiliadau
- Defnyddio eich swydd yn amhriodol
- Adnoddau'r awdurdod
- Defnyddio adnoddau at ddibenion priodol yn unig
- Dod i benderfyniadau'n wrthrychol
- Ystyried y cyngor a roddir i chi a rhoi rhesymau
- Treuliau
- Rhoddion a lletygarwch

Am ragor o wybodaeth ar yr elfennau hyn o'r Cod, cynghorir aelodau i ddarllen y Cod Ymddygiad yn **Atodiad 1** a Chanllawiau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar "Y Cod ymddygiad i aelodau Cynghorau Tref a Chymuned yng Nghymru" (dyddiedig Gorffennaf 2016) yn **Atodiad 2**. Petai gan yr aelodau unrhyw ymholiadau, dylent eu codi gyda eu Clercod yn y lle cyntaf.

Nid yw'r nodyn briffio hwn ond yn ystyried y gofynion mewn perthynas â <u>datgan diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu – sydd wedi'u cynnwys yn Rhan 3 a 4 y Cod</u> (paragraffau 10 – 17).

<u>DIDDORDEBAU PERSONOL</u>

Beth yw diddordebau personol?

Mae diddordeb personol yn bodoli os oes gan Aelod, neu gyswllt personol agos* ag Aelod, gysylltiad â'r mater sy'n cael ei drafod.

Mae angen i Aelodau ofyn iddyn nhw eu hunain, mewn perthynas â'r holl fusnes maent yn ymgymryd ag ef fel Cynghorwyr Tref/Cymuned:

A. A yw'r mater yn ymwneud â, neu'n debygol o effeithio ar, unrhyw un o'r materion a restrir ym mharagraff 10(2)(a) y Cod Ymddygiad

NEU

B. Allai penderfyniad ar y mater sy'n cael ei drafod gael ei ystyried yn <u>rhesymol</u> fel un sy'n effeithio – <u>i raddau mwy helaeth nag ar bobl eraill yn ardal y Dref/Cymuned, y materion a restrir ym mharagraff 10(2)(c):</u>

Os mai 'ydi' yw'r ateb i unrhyw un o'r categorïau yn A neu B uchod, yna mae diddordeb personol yn bodoli.

<u>* Pwy sy'n gysylltiad personol agos?</u>

Nid oes diffiniad ond mae'r Ombwdsmon yn cynnig y cyngor / enghraifft ganlynol a allai gynorthwyo i ddeall y gwahaniaeth:

> Os ydych chi'n aelod o'r un clwb golff â rhywun, nid yw hynny'n golygu bod gennych gysylltiad personol agos â nhw, ond os yw'r unigolyn hwnnw yn bartner golff rheolaidd i chi, mae gennych gysylltiad personol agos â nhw.

DATGAN DIDDORDEBAU PERSONOL

(1) DATGANIADAU MEWN CYFARFODYDD:-

Mae'n rhaid i aelod ddatgan eu diddordeb ar lafar bob tro mae'n berthnasol i drafodaeth, hyd yn oed os yw'r diddordeb yn un sydd wedi'i ddatgan o'r blaen mewn cyfarfodydd cynharach. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol waeth a yw'r cyfarfod yn ffurfiol neu'n anffurfiol.

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb personol **am y tro cyntaf**, mae'n rhaid i'r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o'r diddordeb i'r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.
Mae'n rhaid i'r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy'n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae'r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod.

Clercod: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

Mae'n rhaid i Aelod ddatgan unrhyw ddiddordeb personol perthnasol mewn unrhyw sylwadau ysgrifenedig y byddant yn eu gwneud y tu allan i gyfarfodydd.

Os bydd Aelod yn gwneud sylwadau ar lafar y tu allan i bwyllgor ffurfiol, mae hefyd angen iddynt ddatgan y diddordeb ar lafar a'i gadarnhau'n ysgrifenedig i'r Clerc o fewn 14 diwrnod i'r cyfarfod.

Clercod: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach.

(2) RHODDION A LLETYGARWCH

Os bydd Aelod yn derbyn rhodd neu letygarwch yn ei rôl fel Aelod, mae'n rhaid iddo ef/hi ddatgan y rhodd / lletygarwch hwnnw o fewn 28 diwrnod o'i dderbyn; cyhyd â bod y gwerth/gwerth a amcangyfrifir yn uwch na'r gwerth y manylwyd arno mewn penderfyniad gan eich Cyngor Tref/Cymuned.

Argymhellir hefyd y dylid datgan rhodd/lletygarwch a gofrestrwyd os yw'n berthnasol i fater sy'n cael ei drafod mewn cyfarfod. Gallai fod yn ddiddordeb personol o dan ddarpariaeth y Cod.

DIDDORDEBAU SY'N RHAGFARNU

Beth yw diddordeb sy'n rhagfarnu?

Bob tro y bydd Aelod yn penderfynu bod ganddynt ddiddordeb personol yn y mater dan sylw, mae'n rhaid iddynt hefyd weithredu'r prawf isod:

A fyddai aelod o'r cyhoedd, a oedd yn gwybod y ffeithiau perthnasol, yn meddwl yn rhesymol bod y diddordeb personol mor arwyddocaol fel y byddai'n debygol o effeithio'n andwyol ar allu'r Aelod i roi barn ar y mater er lles y cyhoedd.

Os mai "na" yw'r ateb, yna dim ond diddordeb personol sydd gan yr Aelod a chaiff gymryd rhan lawn yn y drafodaeth/bleidlais; ar yr amod ei fod wedi datgan y diddordeb personol. Mae hyn yn golygu nad yw'r diddordeb mor arwyddocaol nes ei fod yn eithrio'r aelod ond mae ei ddatgan yn gwarchod unplygrwydd y penderfyniad drwy sicrhau tryloywder.

Fodd bynnag os mai'r ateb i'r cwestiwn (mewn teip tywyll uchod) yw "byddai", mae angen i'r Aelod ystyried a yw'r mater yn dod o dan unrhyw un o'r eitemau eithriedig a restrir ym mharagraff 12(2)(b) y Cod Ymddygiad.

- Os yw un o'r eithriadau'n berthnasol, nid ystyrir bod gan yr Aelod ddiddordeb sy'n rhagfarnu. Bydd yr angen i ddatgan diddordeb personol yn parhau i fod yn berthnasol ac fe ddylai'r Aelod nodi pa eithriad maent yn dibynnu arno.
- Os nad yw'r un eithriad yn berthnasol, mae gan yr Aelod ddiddordeb personol a diddordeb sy'n rhagfarnu ac ni ddylai gymryd rhan.

DATGAN DIDDORDEBAU SY'N RHAGFARNU

CYFARFODYDD:-

Mae'n rhaid i Aelod ddatgelu, pob tro y caiff y mater ei drafod, fod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu, hyd yn oed os yw'r diddordeb yn un sydd wedi'i ddatgan o'r blaen mewn cyfarfodydd cynharach.

Os yw aelodau o'r cyhoedd yn cael mynychu'r un cyfarfod i wneud sylwadau ar lafar, gall yr Aelod wneud sylwadau ysgrifenedig neu lafar, ond mae'n rhaid i'r Aelod adael y cyfarfod wedyn cyn y cynhelir unrhyw drafodaeth; hyd yn oed os yw aelodau'r cyhoedd yn cael aros.

Os nad yw'n gyfarfod cyhoeddus, ar ôl datgelu'r diddordeb sy'n rhagfarnu, mae'n rhaid i'r Aelod adael yr ystafell tra bydd y mater yn cael ei drafod. Nid yw aros yn yr ystafell, na symud i ran arall o'r ystafell, yn opsiwn a byddai hynny'n torri'r cod.

Enghraifft:-
Gwelwyd fod aelod o Gyngor Cymuned wedi torri'r Cod am fethu â datgan diddordeb personol a diddordeb sy'n rhagfarnu mewn cyfarfod a oedd yn ystyried cais am fferm wynt ar dir cyfagos i fferm yr oedd hi'n gyd-berchennog arni. Roedd Cytundeb Opsiwn yn bodoli ar gyfer datblygu ffordd i'r fferm wynt ar draws tir yr Aelod; nid oedd wedi'i ddatgan ar y Gofrestr Gyffredinol (fe ddylai fod wedi) ac ni chafodd ei ddatgelu gan yr Aelod yn y cyfarfod. Arhosodd yr Aelod yn y cyfarfod (er i Aelod arall ddatgan diddordeb a gadael yr ystafell), ac fe gymerodd ran yn y bleidlais (gan atal ei phleidlais). Cafodd yr Aelod ei wahardd am 3 mis. *[Cyngor Cymuned Llanfihangel ar Arth – APW/002/2014-015/CT]*

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb sy'n rhagfarnu **am y tro cyntaf**, mae'n rhaid i'r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o'r diddordeb i'r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.

Mae'n rhaid i'r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy'n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae'r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod;
- Cadarnhad ei fod ef / hi wedi gadael yr ystafell gyfarfod ac na wnaeth gymryd rhan yn y mater.

Clercod: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

Clercod: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach

SYLWADAU YSGRIFENEDIG A LLAFAR:-

Ni ddylai Aelodau geisio dylanwadu'r busnes y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo ac ni ddylent fod yn rhan o unrhyw drafodaethau ar y mater, oni bai bod y Pwyllgor Safonau wedi rhoddi caniatâd arbennig.

COFRESTR O DDIDDORDEBAU:

Nid oes unrhyw ofyniad i Aelodau Cynghorau Tref/Cymuned gwblhau cofrestr sefydlog o ddiddordebau h.y. cyn-gofrestru cyflogaeth/busnes/daliadau tir/aelodaeth o gyrff allanol ac ati. Dyletswydd yr Aelodau Tref/Cymuned yw datgan diddordeb "yn y fan a'r lle" os a phryd mae'n codi mewn cyfarfod. [Mae hyn yn wahanol i'r gofyniad ar gyfer Cynghorwyr Sir. Mae rhai Cynghorau Tref/Cymuned wedi gofyn i'w haelodau ddarparu gwybodaeth o'r fath; gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.]

Mae gofyn i Aelodau Tref/Cymuned gofrestru diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu yng Nghofrestr y Cyngor Tref/Cymuned "fel a phryd" maent yn codi trwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc **ar yr achlysur cyntaf** pan wneir y datganiad llafar.

Mae **Atodiad 4** yn cynnwys darn o gyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru mewn perthynas â diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu, ac yn arbennig, y gofynion o ran cyn-gofrestru diddordebau.

Bydd diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi'i ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r Cyngor Tref/Cymuned.

- Er enghraifft – Gan gofio'r etholiadau ym mis Mai 2017, petai mater wedi cael ei drafod ym mis Ionawr 2017 a bod Cynghorydd wedi gwneud datganiad llafar mewn cyfarfod ac wedi cadarnhau'r datganiad hwnnw yn ysgrifenedig ar y pryd, petai'r mater yn codi ei ben eto ym mis Awst 2018, byddai angen i'r Cynghorydd ddatgan ar lafar A chofrestru ei ddiddordeb eto (gan iddo wneud y datganiad blaenorol cyn yr etholiad).

Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol/diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid eu cadarnhau'n ysgrifenedig o fewn 28 diwrnod i pryd digwyddodd y newid.

- Er enghraifft, os oedd aelod wedi datgan diddordeb sy'n rhagfarnu o'r blaen oherwydd bod cais am ganiatâd cynllunio ar yr eiddo drws nesaf iddo yn cael ei drafod, petai'r aelod yn gwerthu ac yn symud allan o'r tŷ hwnnw, dylai'r aelod roi gwybod yn ysgrifenedig i'r Clerc ei fod wedi gwerthu a symud tŷ ac felly nad yw'r diddordeb a gofrestrwyd o'r blaen yn berthnasol mwyach.

Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r

aelod. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r Gofrestr o Ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r Clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y Cyngor Tref/Cymuned.

Nid oes fformat rhagnodedig ar gyfer y Gofrestr, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu a'u casglu ynghyd mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r Aelodau, yn ddigonol. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r Gofrestr o Ddiddordebau a ddatganwyd gan Aelodau'r Cyngor Tref/Cymuned. Os yw Aelod heb wneud unrhyw ddatganiad, ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y Gofrestr.

Mae'n rhaid i Glercod sicrhau, mewn perthynas â'r Gofrestr:

- ei bod ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol, ac yn electronig ar wefan y Cyngor.
- bod unrhyw ddatganiadau newydd yn cael eu hychwanegu at y Gofrestr cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl pob cyfarfod
- y caiff ei diweddaru gydag unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig a dderbyniwyd gan Aelodau yn rhoi manylion y diddordeb cofrestredig nad yw'n berthnasol mwyach.

Mae'n rhaid i Glercod hefyd gofnodi datganiadau llafar a wneir mewn cyfarfodydd yn y cofnodion, a sicrhau bod y cofnodion hynny'n cael eu cyhoeddi, unwaith y maent wedi'u cymeradwyo. Efallai y byddai'n arfer da cynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb a nodwyd yn y cofnodion) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb, sy'n cael ei ddatgan ar lafar, ei gofrestru yn y Gofrestr o Ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

Mae sawl Cyngor Tref/Cymuned lle mae'r Aelodau yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad ysgrifenedig, yn unol ag arferion y Cyngor. Yn yr amgylchiadau hynny, mae'r Gofrestr wedi'i ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff eu cadw yn nhrefn eu dyddiad fel arfer. Mae'r arferiad hwn yn mynd tu hwnt i ofynion y Cod ond mae'n sicrhau tryloywder a chysondeb rhwng gwybodaeth am ddatganiadau mewn Cofnodion a'r datganiadau sydd yn y Gofrestr. Fel gyda chyn-gofrestru rhai diddordebau penodol, gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.

<u>Cyhoeddwyd gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn</u>
<u>Mawrth 2019</u>

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2008 Rhif 788 (Cy.82)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Gorchymyn)

Sefydlodd Rhan III o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") fframwaith moesegol newydd ar gyfer llywodraeth leol yng Nghymru.

Mae adran 50(2) o'r Ddeddf yn darparu y caiff Cynulliad Cenedlaethol Cymru ("y Cynulliad") drwy orchymyn ddyroddi cod enghreifftiol o ran yr ymddygiad y disgwylir i aelodau ac aelodau cyfetholedig awdurdodau perthnasol yng Nghymru ei arddel. Trosglwyddir y swyddogaeth hon oddi wrth y Cynulliad i Weinidogion Cymru gan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Awdurdodau perthnasol yng Nghymru at ddibenion y Gorchymyn hwn yw cynghorau sir, cynghorau bwrdeistref sirol, cynghorau cymuned, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol. Nid yw awdurdodau heddlu'n awdurdodau perthnasol at ddibenion y Gorchymyn hwn.

Mae'n rhaid i god ymddygiad a ddyroddir gan Weinidogion Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf fod yn gyson â'r egwyddorion a bennir yn unol ag adran 49(2) o'r Ddeddf a geir ar hyn o bryd yng Ngorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001. Mae adran 50(3) o'r Ddeddf yn rhoi'r hawl i Weinidogion Cymru i ddiwygio cod enghreifftiol sydd wedi ei ddyroddi.

Mae'r Gorchymyn hwn yn dirymu Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2001 ac offerynnau statudol blaenorol sy'n diwygio ac yn dyroddi cod enghreifftiol diwygiedig yn unol ag adran 50(2) a (3) o'r Ddeddf. Mae'r

WELSH STATUTORY INSTRUMENTS

2008 No. 788 (W.82)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008

EXPLANATORY NOTE

(This note is not part of the Order)

Part III of the Local Government Act 2000 ("the Act") established a new ethical framework for local government in Wales.

Section 50(2) of the Act provides that the National Assembly for Wales ("the Assembly") may by order issue a model code as regards the conduct which is expected of members and co-opted members of relevant authorities in Wales. This function of the Assembly is transferred to the Welsh Ministers by paragraph 30 of schedule 11 to the Government of Wales Act 2006.

Relevant authorities in Wales for the purposes of this Order are county councils, county borough councils, community councils, fire and rescue authorities and National Park authorities. Police authorities are not relevant authorities for the purposes of this Order.

A code of conduct issued by the Welsh Ministers under section 50(2) of the Act must be consistent with the principles specified pursuant to section 49(2) of the Act currently set out in the Conduct of Members (Principles) (Wales) Order 2001. Section 50(3) of the Act entitles the Welsh Ministers to revise a model code which has been issued.

This Order revokes the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2001 and previous amending statutory instruments and issues a revised model code in pursuance of section 50(2) and (3) of the Act. This Order also continues the disapplication of

Gorchymyn hwn hefyd yn parhau datgymhwysiad darpariaethau statudol sy'n ymwneud â Chod Cenedlaethol Ymddygiad Llywodraeth Leol yng Nghymru (ymhlith eraill).

Mae'r cod enghreifftiol diwygiedig yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn.

Mae Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â dehongli.

Mae Rhan 2 o'r cod enghreifftiol yn darparu ar gyfer darpariaethau cyffredinol y cod enghreifftiol.

Mae Rhan 3 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â buddiannau personol a buddiannau sy'n rhagfarnu ac â datgelu'r cyfryw fuddiannau gan aelodau ac aelodau cyfetholedig ac â chyfrannu gan aelodau ac aelodau cyfetholedig mewn cysylltiad â'r cyfryw fuddiannau.

Mae Rhan 4 o'r cod enghreifftiol yn ymwneud â'r gofrestr fuddiannau, ac â chofrestru rhoddion a lletygarwch.

statutory provisions relating to (among others) the National Code of Local Government Conduct in Wales.

The revised model code is in the Schedule to this Order.

Part 1 of the model code deals with interpretation.

Part 2 of the model code provides for the general provisions of the model code.

Part 3 of the model code concerns personal interests and prejudicial interests and disclosure of and participation by members and co-opted members in respect of such interests.

Part 4 of the model code concerns the register of interests, registration of gifts and hospitality.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2008 Rhif 788 (Cy.82)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008

Gwnaed	*20 Mawrth 2008*
Gosodwyd gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru	*25 Mawrth 2008*
Yn dod i rym	*18 Ebrill 2008*

Drwy arfer y pwerau a roddwyd i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan adrannau 50(2), 50(3), 50(4), 50(4E), 81(2), 81(3) a 105 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**1**) ac a freiniwyd(**2**) bellach ynddynt hwy, ac ar ôl gwneud y cyfryw ymgynghoriad ag sy'n ofynnol yn rhinwedd adran 50(5) o'r Ddeddf honno, mae Gweinidogion Cymru, a hwythau'n fodlon bod y cod ymddygiad enghreifftiol a ddyroddir o dan adran 50(2) yn gyson â'r egwyddorion a bennir yng Ngorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001(**3**) a wnaed yn unol ag adran 49(2), yn gwneud y Gorchymyn canlynol:

Enwi, cychwyn a chymhwyso

1.—(1) Enw'r Gorchymyn hwn yw Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008 a daw i rym ar 18 Ebrill 2008.

(2) Mae'r Gorchymyn hwn yn gymwys i bob awdurdod perthnasol yng Nghymru.

(**1**) 2000 p.22. Diwygir adran 50 gan adran 183 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Chynnwys y Cyhoedd mewn Iechyd 2007 (p.28).

(**2**) Trosglwyddwyd swyddogaethau Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adrannau 50, 81 a 105 i Weinidogion Cymru o dan baragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p.32).

(**3**) O.S. 2001/2276 (Cy.166) fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2005/2929 (Cy.214).

WELSH STATUTORY INSTRUMENTS

2008 No. 788 (W.82)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008

Made	*20 March 2008*
Laid before the National Assembly for Wales	*25 March 2008*
Coming into force	*18 April 2008*

The Welsh Ministers, in exercise of the powers conferred on the National Assembly for Wales by sections 50(2), 50(3), 50(4), 50(4E), 81(2), 81(3) and 105 of the Local Government Act 2000(**1**) and now vested(**2**) in them, having carried out such consultation as is required by virtue of section 50(5) of that Act and being satisfied that the model code of conduct being issued under section 50(2) is consistent with the principles specified in the Conduct of Members (Principles) (Wales) Order 2001(**3**) made pursuant to section 49(2), make the following Order:

Title, commencement and application

1.—(1) The title of this Order is the Local Authorities (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2008 and it comes into force on 18 April 2008.

(2) This Order applies to each relevant authority in Wales.

(**1**) 2000 c.22. Section 50 is amended by section 183 of the Local Government and Public Involvement in Health Act 2007 (c.28).

(**2**) The functions of the National Assembly for Wales under sections 50, 81 and 105 were transferred to the Welsh Ministers under paragraph 30 of Schedule 11 to the Government of Wales Act 2006 (c.32).

(**3**) S.I. 2001/2276 (W.166) as amended by S.I. 2005/2929 (W.214).

Dehongli

2. Yn y Gorchymyn hwn —

mae i "aelod" ("*member*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn;

mae i "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn;

mae i "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yr ystyr a geir yn Rhan 1 o'r cod enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn; ac

ystyr "y Ddeddf" ("*the Act*") yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

Cod Ymddygiad Enghreifftiol

3.—(1) Ceir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn god enghreifftiol o ran yr ymddygiad y disgwylir i aelodau o awdurdod perthnasol ei arddel.

(2) At ddibenion adran 50(4) o'r Ddeddf, mae darpariaethau'r cod enghreifftiol i'w hystyried yn rhai gorfodol.

Darpariaethau i'w datgymhwyso

4.—(1) Os bydd awdurdod perthnasol yn gyngor sir, cyngor bwrdeistref sirol neu gyngor cymuned, neu'n awdurdod tân ac achub sydd wedi mabwysiadu cod ymddygiad neu os bydd y cyfryw god yn gymwys iddo, datgymhwysir y canlynol o ran yr awdurdod hwnnw, os ydynt yn gymwys i'r awdurdod perthnasol—

(a) adrannau 94 i 98 a 105 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972(**1**); a

(b) unrhyw reoliadau a wnaed neu god a ddyroddwyd o dan adrannau 19 a 31 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989(**2**).

(2) Os bydd awdurdod perthnasol yn awdurdod Parc Cenedlaethol sydd wedi mabwysiadu cod ymddygiad neu os bydd y cyfryw god yn gymwys iddo, datgymhwysir y canlynol o ran yr awdurdod hwnnw, os yw'n gymwys i'r awdurdod perthnasol —

(a) paragraffau 9 a 10 o Atodlen 7 i Ddeddf yr Amgylchedd 1995(**3**); a

(b) unrhyw reoliadau a wnaed neu god a ddyroddwyd o dan adrannau 19 a 31 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

(3) Bydd adran 16(1) o Ddeddf Dehongli 1978(**4**) yn gymwys i ddatgymhwysiad o dan baragraff (1) neu baragraff (2) uchod fel pe bai'n ddiddymiad, gan Ddeddf, o ddeddfiad.

(**1**) 1972 p.70.

(**2**) 1989 p.42.

(**3**) 1995 p.25.

(**4**) 1978 p.30.

Interpretation

2. In this Order —

"the Act" ("*y Ddeddf*") means the Local Government Act 2000;

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order;

"member" ("*aelod*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order; and

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") has the meaning set out in Part 1 of the model code in the Schedule to this Order.

Model Code of Conduct

3.—(1) A model code as regards the conduct which is expected of members of a relevant authority is set out in the Schedule to this Order.

(2) For the purposes of section 50(4) of the Act, the provisions of the model code are to be regarded as mandatory.

Provisions to be disapplied

4.—(1) Where a relevant authority which is a county, county borough or community council or fire and rescue authority has adopted a code of conduct or such a code applies to it, the following will, where applicable to the relevant authority, be disapplied as respects that authority —

(a) sections 94 to 98 and 105 of the Local Government Act 1972(**1**); and

(b) any regulations made or code issued under sections 19 and 31 of the Local Government and Housing Act 1989(**2**).

(2) Where a relevant authority which is a National Park authority has adopted a code of conduct or such a code applies to it, the following will, where applicable to the relevant authority, be disapplied as respects that authority —

(a) paragraphs 9 and 10 of Schedule 7 to the Environment Act 1995(**3**); and

(b) any regulations made or code issued under sections 19 and 31 of the Local Government and Housing Act 1989.

(3) Section 16(1) of the Interpretation Act 1978(**4**) will apply to a disapplication under paragraph (1) or (2) above as if it were a repeal, by an Act, of an enactment.

(**1**) 1972 c.70.

(**2**) 1989 c.42.

(**3**) 1995 c.25.

(**4**) 1978 c.30.

Dirymu

5. Dirymir y gorchmynion canlynol:

(a) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2001(**1**);

(b) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Diwygio) (Cymru) 2004(**2**); ac

(c) Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) (Rhif 2) 2004(**3**).

Darpariaethau Trosiannol ac Arbedion

6. Mae'r gorchmynion y cyfeirir atynt yn erthygl 5 yn parhau i fod yn effeithiol at ddibenion y canlynol ac at ddibenion sy'n gysylltiedig â'r canlynol —

(a) ymchwilio i unrhyw honiad ysgrifenedig o dan Ran 3 o'r Ddeddf, pan fo'r honiad hwnnw'n ymwneud ag ymddygiad a ddigwyddodd cyn y dyddiad pryd, yn unol ag adran 51 o'r Ddeddf(**4**)—

(i) y bydd yr awdurdod perthnasol yn mabwysiadu cod ymddygiad sy'n ymgorffori darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn yn lle ei god ymddygiad presennol;

(ii) y bydd yr awdurdod perthnasol yn diwygio'i god ymddygiad presennol i ymgorffori darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol a geir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn; neu

(iii) y bydd darpariaethau gorfodol y cod ymddygiad enghreifftiol a geir yn yr Atodlen i'r Gorchymyn hwn yn gymwys i aelodau neu aelodau cyfetholedig o'r awdurdod perthnasol o dan adran 51(5)(b) o'r Ddeddf honno;

(b) dyfarnu (neu benderfynu) ar fater a godir mewn honiad o'r fath; ac

(c) apêl yn erbyn penderfyniad pwyllgor safonau, tribiwnlys achos interim neu dribiwnlys achos mewn perthynas â honiad o'r fath.

(**1**) O.S. 2001/2289 (Cy. 177) fel y'i diwygiwyd gan O.S. 2004/163 (Cy. 18); O.S. 2004/1510 (Cy.159); O.S. 2005/2929 (Cy. 214); ac O.S. 2006/362 (Cy. 48).

(**2**) O.S. 2004/163 (Cy.18).

(**3**) O.S. 2004/1510 (Cy.159).

(**4**) Diwygir adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 gan adran 35 o Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 a pharagraffau 1 a 3 o Atodlen 4 iddi a chan adran 183 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Chynnwys y Cyhoedd mewn Iechyd 2007.

Revocation

5. The following orders are revoked:

(a) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) Order 2001(**1**);

(b) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Amendment) (Wales) Order 2004(**2**); and

(c) the Conduct of Members (Model Code of Conduct) (Wales) (Amendment) (No. 2) Order 2004(**3**).

Transitional Provisions and Savings

6. The orders referred to in article 5 continue to have effect for the purposes of and for purposes connected with —

(a) the investigation of any written allegation under Part 3 of the Act, where that allegation relates to conduct that occurred before the date when, pursuant to section 51 of the Act(**4**)—

(i) the relevant authority adopts a code of conduct incorporating the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order in place of its existing code of conduct;

(ii) the relevant authority revises its existing code of conduct to incorporate the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order; or

(iii) the mandatory provisions of the model code of conduct in the Schedule to this Order apply to members or co-opted members of the relevant authority under section 51(5)(b) of that Act;

(b) the adjudication (or determination) of a matter raised in such an allegation; and

(c) an appeal against the decision of a standards committee, an interim case tribunal or case tribunal in relation to such an allegation.

(**1**) S.I. 2001/2289 (W.177) as amended by S.I. 2004/163 (W.18); S.I. 2004/1510 (W.159); S.I. 2005/2929 (W.214); and S.I. 2006/362 (W.48).

(**2**) S.I. 2004/163 (W.18).

(**3**) S.I. 2004/1510 (W.159).

(**4**) Section 51 of the Local Government Act 2000 is amended by section 35 and paragraphs 1 and 3 of Schedule 4 to the Public Services Ombudsman (Wales) Act 2005 and by section 183 of the Local Government and Public Involvement in Health Act 2007.

Brian Gibbons

Y Gweinidog dros Gyfiawnder Cymdeithasol a Llywodraeth Leol, un o Weinidogion Cymru

Minister for Social Justice and Local Government, one of the Welsh Ministers

20 Mawrth 2008

20 March 2008

YR ATODLEN

Y COD YMDDYGIAD ENGHREIFFTIOL

RHAN 1

DEHONGLI

1.—(1) Yn y cod hwn —

mae "aelod" ("*member*") yn cynnwys aelod cyfetholedig onid yw'r cyd-destun yn mynnu fel arall;

ystyr "aelod cyfetholedig" ("*co-opted member*"), mewn perthynas ag awdurdod perthnasol, yw person nad yw'n aelod o'r awdurdod ond—

(a) sy'n aelod o unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod, neu

(b) sy'n aelod o unrhyw gyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod, ac sy'n cynrychioli'r awdurdod arno,

ac sydd â'r hawl i bleidleisio ar unrhyw gwestiwn sydd i'w benderfynu mewn unrhyw gyfarfod o'r pwyllgor neu o'r is-bwyllgor hwnnw;

ystyr "eich awdurdod" ("*your authority*") yw'r awdurdod perthnasol yr ydych chi'n aelod neu'n aelod cyfetholedig ohono;

ystyr "awdurdod perthnasol" ("*relevant authority*") yw—

(a) cyngor sir,

(b) cyngor bwrdeistref sirol,

(c) cyngor cymuned,

(ch) awdurdod tân ac achub a gyfansoddwyd drwy gynllun o dan adran 2 o Ddeddf Gwasanaethau Tân ac Achub 2004(**1**) neu gynllun y mae adran 4 o'r Ddeddf honno yn gymwys iddo,

(d) awdurdod Parc Cenedlaethol a sefydlwyd o dan adran 63 o Ddeddf yr Amgylchedd 1995(**2**);

ystyr "cyfarfod" ("*meeting*") yw unrhyw gyfarfod —

(a) o'r awdurdod perthnasol,

(b) o unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod perthnasol,

(c) o unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor i'r awdurdod perthnasol neu unrhyw bwyllgor, is-bwyllgor, cyd-bwyllgor neu gyd-is-bwyllgor o'r fath i unrhyw weithrediaeth neu fwrdd i'r awdurdod, neu

(ch) y mae aelodau neu swyddogion yr awdurdod perthnasol yn bresennol ynddo ac eithrio cyfarfod grŵp gwleidyddol a gyfansoddwyd yn unol â rheoliad 8 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau a Grwpiau Gwleidyddol) 1990(**3**),

ac mae'n cynnwys amgylchiadau pan fo aelod o weithrediaeth neu fwrdd neu swyddog sy'n gweithredu ar ei ben ei hun yn arfer un o swyddogaethau awdurdod; ac

ystyr "chi" ("*you*") yw chi fel aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol.

Mewn perthynas â chyngor-cymuned, mae cyfeiriadau at swyddog monitro awdurdod a phwyllgor safonau awdurdod i'w darllen, yn y drefn honno, fel cyfeiriadau at swyddog monitro ac at bwyllgor safonau'r cyngor sir neu'r cyngor bwrdeistref sirol y mae ganddo swyddogaethau mewn perthynas â'r cyngor cymuned y mae'n gyfrifol amdano o dan adran 56(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000.

(**1**) 2004 p.21.

(**2**) 1995 p.25.

(**3**) O.S. 1990/1553 fel y'i diwygiwyd gan O.S. 1991/1389; O.S. 1993/1339; O.S. 1998/1918; ac O.S. 1999/500.

RHAN 2

DARPARIAETHAU CYFFREDINOL

2.—(1)Ac eithrio pan fo paragraff 3(a) yn gymwys, rhaid i chi gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn —

(a) pa bryd bynnag y byddwch yn cynnal busnes eich awdurdod, neu'n bresennol mewn un o gyfarfodydd eich awdurdod;

(b) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu yn rôl aelod y cawsoch eich ethol neu eich penodi iddi;

(c) pa bryd bynnag y byddwch yn gweithredu, yn honni gweithredu neu'n rhoi'r argraff eich bod yn gweithredu fel un o gynrychiolwyr eich awdurdod; neu

(ch) ar bob adeg ac mewn unrhyw gapasiti, mewn cysylltiad ag ymddygiad a nodir ym mharagraffau 6(1)(a) a 7.

(2) Dylech ddarllen y cod hwn ar y cyd â'r egwyddorion cyffredinol a ragnodir o dan adran 49(2) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 o ran Cymru.

3. Os byddwch wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i wasanaethu —

(a) ar awdurdod perthnasol arall, neu ar unrhyw gorff arall, sy'n cynnwys awdurdod heddlu neu Fwrdd Iechyd Lleol rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw, gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod arall neu'r corff arall hwnnw; neu

(b) ar unrhyw gorff arall nad oes ganddo god sy'n ymwneud ag ymddygiad ei aelodau, rhaid i chi, pan fyddwch yn gweithredu ar ran y corff arall hwnnw, gydymffurfio â'r cod ymddygiad hwn, ac eithrio pan yw'n gwrthdaro ag unrhyw rwymedigaethau cyfreithlon eraill y gall y corff hwnnw fod yn ddarostyngedig iddynt neu i'r graddau y mae'n gwrthdaro â'r cyfryw rwymedigaethau.

4. Rhaid i chi —

(a) cyflawni eich dyletswyddau a'ch cyfrifoldebau gan roi sylw dyladwy i'r egwyddor y dylai fod cyfle cyfartal i bawb, waeth beth fo'u rhyw, eu hil, eu hanabledd, eu cyfeiriadedd rhywiol, eu hoed neu eu crefydd;

(b) dangos parch at eraill ac ystyriaeth ohonynt;

(c) peidio ag ymddwyn fel bwli neu harasio unrhyw berson; a

(ch) peidio â gwneud dim sy'n cyfaddawdu, neu sy'n debygol o gyfaddawdu, didueddrwydd y sawl sy'n gweithio i'ch cyngor neu ar ei ran.

5. Rhaid i chi —

(a) peidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol neu wybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heb gydsyniad datganedig person a awdurdodwyd i roi cydsyniad o'r fath, neu onid yw'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny;

(b) peidio â rhwystro unrhyw berson rhag gweld gwybodaeth y mae gan y person hwnnw hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith.

6.—(1)Rhaid i chi —

(a) peidio ag ymddwyn mewn ffordd y gellid yn rhesymol ei hystyried yn un sy'n dwyn anfri ar eich swydd neu ar eich awdurdod;

(b) adrodd, p'un ai drwy weithdrefn adrodd gyfrinachol eich awdurdod neu'n uniongyrchol i'r awdurdod priodol, ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall neu gan unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran ac y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn golygu neu'n debygol o olygu ymddygiad troseddol (nad yw at ddibenion y paragraff hwn yn cynnwys tramgwyddau neu ymddygiad y gellir ei gosbi drwy gosb benodedig);

(c) adrodd i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ac i swyddog monitro eich awdurdod ar unrhyw ymddygiad gan aelod arall y mae'n rhesymol i chi fod o'r farn ei fod yn groes i'r cod ymddygiad hwn;

(ch) peidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn erbyn aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'ch awdurdod neu ar ei ran.

(2) Rhaid i chi gydymffurfio ag unrhyw gais gan swyddog monitro eich awdurdod, neu gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, mewn cysylltiad ag ymchwiliad a wneir yn unol â'u gwahanol bwerau statudol.

7. Rhaid i chi —

(a) yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall;

(b) peidio â defnyddio adnoddau eich awdurdod, neu awdurdodi eraill i'w defnyddio—

(i) yn annoeth;

(ii) yn groes i ofynion eich awdurdod;

(iii) yn anghyfreithlon;

(iv) ac eithrio mewn dull a fwriedir i hwyluso neu i ffafrio cyflawni swyddogaethau'r awdurdod neu'r swydd yr ydych wedi eich ethol neu eich penodi iddo neu iddi;

(v) yn amhriodol at ddibenion gwleidyddol; neu

(vi) yn amhriodol at ddibenion preifat.

8. Rhaid i chi —

(a) pan fyddwch yn cyfrannu mewn cyfarfodydd neu'n gwneud penderfyniadau ynghylch busnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef, wneud hynny ar sail rhinweddau'r amgylchiadau o dan sylw ac er budd y cyhoedd gan roi sylw i unrhyw gyngor perthnasol a ddarperir gan swyddogion eich awdurdod, ac yn benodol gan —

(i) pennaeth gwasanaeth taledig yr awdurdod;

(ii) prif swyddog cyllid yr awdurdod;

(iii) swyddog monitro'r awdurdod;

(iv) prif swyddog cyfreithiol yr awdurdod (y dylid ymgynghori ag ef pan fo unrhyw amheuaeth ynghylch pŵer yr awdurdod i weithredu, ynghylch a yw'r cam a arfaethir yn dod o fewn y fframwaith polisi y cytunwyd arno gan yr awdurdod neu os gallai canlyniadau cyfreithiol gweithredu neu fethu â gweithredu gan yr awdurdod gael ôl-effeithiau pwysig);

(b) rhoi rhesymau dros bob penderfyniad yn unol ag unrhyw ofynion statudol ac unrhyw ofynion rhesymol ychwanegol a osodir gan eich awdurdod.

9. Rhaid i chi —

(a) parchu'r gyfraith a rheolau eich awdurdod sy'n llywodraethu hawlio treuliau a lwfansau mewn cysylltiad â'ch dyletswyddau fel aelod;

(b) osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny.

RHAN 3

BUDDIANNAU

Buddiannau Personol

10.—(1) Ym mhob mater rhaid i chi ystyried a oes gennych fuddiant personol, ac a yw'r cod ymddygiad hwn yn ei gwneud yn ofynnol i chi ddatgelu'r buddiant hwnnw.

(2) Rhaid i chi ystyried bod gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef —

(a) os yw'n gysylltiedig â'r canlynol, neu'n debygol o effeithio arnynt —

(i) unrhyw gyflogaeth yr ydych yn ymgymryd â hi neu fusnes yr ydych yn ei redeg;

(ii) unrhyw berson sy'n eich cyflogi neu sydd wedi eich penodi, unrhyw ffyrm yr ydych yn bartner ynddi neu unrhyw gwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl;

(iii) unrhyw berson, ac eithrio eich awdurdod, sydd wedi rhoi taliad i chi mewn cysylltiad â'ch ethol neu mewn cysylltiad ag unrhyw dreuliau a dynnwyd gennych wrth i chi gyflawni eich dyletswyddau fel

aelod;

(iv) unrhyw gorff corfforaethol y mae ganddo le busnes neu dir yn ardal eich awdurdod, ac y mae gennych chi fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sydd gan y corff hwnnw ac sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £25,000 neu un ganfed ran o gyfanswm cyfalaf cyfrannau dyroddedig y corff hwnnw;

(v) unrhyw gontract am nwyddau, gwasanaethau neu waith neu weithfeydd a wnaed rhyngoch chi, rhwng ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, neu rhwng cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu rhwng corff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod a'ch awdurdod;

(vi) unrhyw dir y mae gennych fuddiant llesiannol ynddo ac sydd yn ardal eich awdurdod;

(vii) unrhyw dir y mae eich awdurdod yn landlord arno ac y mae ffyrm yr ydych yn bartner ynddi, cwmni yr ydych yn gyfarwyddwr arno ac yn derbyn tâl, neu gorff o'r math a ddisgrifir yn is-baragraff (iv) uchod yn denant arno;

(viii) unrhyw gorff yr ydych wedi eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(ix) unrhyw —

(aa) awdurdod cyhoeddus neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus;

(bb) cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen, neu gorff arall a chanddo ddibenion elusennol;

(cc) corff y mae dylanwadu ar farn neu bolisi cyhoeddus ymhlith ei brif ddibenion;

(chch) undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol; neu

(dd) clwb preifat neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu o fewn ardal eich awdurdod,

yr ydych yn aelod ohono neu ohoni neu mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo neu ynddi;

(x) unrhyw dir yn ardal eich awdurdod y mae gennych drwydded (ar eich pen eich hun neu ar y cyd ag eraill) i'w feddiannu am 28 o ddiwrnodau neu fwy;

(b) pe byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd ganfod bod gwrthdaro rhwng eich rôl o ran gwneud penderfyniad, ar y busnes hwnnw, ar ran eich awdurdod yn gyfan a'ch rôl o ran cynrychioli buddiannau etholwyr yn eich ward neu eich dosbarth etholiadol; neu

(c) pe byddai'n rhesymol ystyried penderfyniad arno yn benderfyniad a fyddai'n effeithio —

(i) ar eich llesiant neu eich sefyllfa ariannol, neu lesiant neu sefyllfa ariannol person yr ydych yn byw gydag ef, neu unrhyw berson y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef;

(ii) ar unrhyw gyflogaeth yr ymgymerir â hi neu fusnes a redir gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i);

(iii) ar unrhyw berson sy'n cyflogi neu sydd wedi penodi'r cyfryw bersonau ag a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i), unrhyw ffyrm y mae'r cyfryw bersonau'n bartneriaid ynddi, neu unrhyw gwmni y maent yn gyfarwyddwyr arno;

(iv) ar unrhyw gorff corfforaethol y mae gan bersonau fel a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) fuddiant llesiannol mewn dosbarth o warannau sy'n werth mwy na'r gwerth enwol o £5,000; neu

(v) ar unrhyw gorff a restrir ym mharagraffau 10(2)(a)(ix)(aa) i (dd) y mae personau a ddisgrifir yn 10(2)(c)(i) mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol ynddo,

a hynny i raddau mwy—

(aa) yn achos awdurdod â dosbarthiadau etholiadol neu wardiau, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn y dosbarth etholiadol neu'r ward, yn ôl y digwydd, y bydd y penderfyniad yn effeithio arnynt; neu

(bb) ym mhob achos arall, na'r rhelyw o bobl eraill sy'n talu'r dreth gyngor, o bobl eraill sy'n talu ardrethi neu breswylwyr eraill yn ardal yr awdurdod.

Datgelu Buddiannau Personol

11.—(1) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn bresennol mewn cyfarfod lle y caiff y busnes hwnnw ei ystyried, rhaid i chi ddatgelu ar lafar gerbron y cyfarfod hwnnw fodolaeth a natur y buddiant hwnnw cyn i'r cyfarfod ystyried y busnes neu ar ddechrau'r ystyriaeth, neu pan ddaw'r buddiant i'r amlwg.

(2) Pan fydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch yn gwneud —

(a) cynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod ynghylch y busnes hwnnw, dylech gynnwys

manylion am y buddiant hwnnw yn y gyfathrebiaeth ysgrifenedig; neu

(b) cynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) i un o aelodau neu o swyddogion eich awdurdod dylech ddatgelu'r buddiant ar ddechrau'r cyfryw gynrychioliadau, neu pan ddaw'n amlwg i chi fod gennych fuddiant o'r fath, a chadarnhau'r cynrychioliad a'r buddiant yn ysgrifenedig o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

(3) Yn ddarostyngedig i baragraff 14(1)(b) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef ac y byddwch wedi gwneud penderfyniad wrth arfer un o swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd, rhaid i chi mewn perthynas â'r busnes hwnnw sicrhau bod unrhyw ddatganiad ysgrifenedig ynghylch y penderfyniad hwnnw'n cofnodi bodolaeth a natur eich buddiant.

(4) Rhaid i chi, mewn cysylltiad â buddiant personol nas datgelwyd eisoes, cyn cyfarfod neu'n syth ar ôl diwedd cyfarfod pan ddatgelir y buddiant yn unol ag is-baragraff 11(1), roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod yn unol ag unrhyw ofynion a nodir gan swyddog monitro eich awdurdod o bryd i'w gilydd ond, rhaid cynnwys o leiaf —

(a) manylion am y buddiant personol;

(b) manylion am y busnes y mae'r buddiant personol yn gysylltiedig ag ef; ac

(c) eich llofnod.

(5) Pan fydd eich swyddog monitro wedi cytuno bod yr wybodaeth sy'n ymwneud â'ch buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yn unol â pharagraff 16(1), mae eich rhwymedigaethau o dan y paragraff 11 hwn i ddatgelu'r cyfryw wybodaeth, p'un ai ar lafar neu'n ysgrifenedig, i'w disodli gan rwymedigaeth i ddatgelu bodolaeth buddiant personol ac i gadarnhau bod eich swyddog monitro wedi cytuno bod y cyfryw fuddiant personol o natur gwybodaeth sensitif.

(6) At ddibenion is-baragraff (4), dim ond os bod hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu yn unol â'r cod hwn ers y dyddiad diwethaf pryd yr etholwyd chi, y penodwyd chi neu yr enwebwyd chi'n aelod o'ch awdurdod y bernir bod buddiant personol wedi ei ddatgelu eisoes.

(7) At ddibenion is-baragraff (3), os na ddarperir hysbysiad ysgrifenedig yn unol â'r paragraff hwnnw bernir na fyddwch wedi datgan buddiant personol yn unol â'r cod hwn.

Buddiannau sy'n Rhagfarnu

12.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (2) isod, os bydd gennych fuddiant personol mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu yn y busnes hwnnw os bydd y buddiant yn un y bydd yn rhesymol i aelod o'r cyhoedd sy'n gwybod y ffeithiau perthnasol fod o'r farn ei fod mor arwyddocaol fel y bydd yn debygol o ragfarnu eich barn ynghylch buddiant cyhoeddus.

(2) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), nid ystyrir bod gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes os bydd y busnes hwnnw—

(a) yn gysylltiedig—

(i) ag awdurdod perthnasol arall yr ydych hefyd yn aelod ohono;

(ii) ag awdurdod cyhoeddus arall neu gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus lle yr ydych mewn safle rheolaeth neu reoli cyffredinol;

(iii) â chorff yr ydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(iv) â'ch rôl fel llywodraethwr ysgol (os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod) oni bai bod y busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol yr ydych yn un o'i llywodraethwyr;

(v) â'ch rôl fel aelod o Fwrdd Iechyd Lleol os na chawsoch eich penodi neu eich enwebu gan eich awdurdod i fod arno;

(b) yn gysylltiedig:

(i) â swyddogaethau tai eich awdurdod os oes gennych denantiaeth neu les gyda'ch awdurdod, ar yr amod nad oes arnoch i'ch awdurdod ôl-ddyledion rhent o fwy na deufis, ac ar yr amod nad yw'r swyddogaethau hynny'n ymwneud yn arbennig â'ch tenantiaeth neu â'ch les;

(ii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â phrydau ysgol, cludiant a threuliau teithio, os ydych chi'n warchodwr, yn rhiant, yn fam-gu neu'n nain neu'n dad-cu neu'n daid, neu os oes gennych gyfrifoldeb rhiant (fel y'i diffinnir yn adran 3 o Ddeddf Plant 1989) dros blentyn sy'n cael addysg lawnamser, onid yw'r busnes yn benodol gysylltiedig â'r ysgol y mae'r plentyn hwnnw'n ei mynychu;

(iii) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â thâl salwch statudol o dan Ran XI o Ddeddf

Cyfraniadau a Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol 1992, os ydych yn cael, neu os oes gennych hawl i gael, taliad o'r fath gan eich awdurdod;

(iv) â swyddogaethau eich awdurdod mewn cysylltiad â lwfans neu daliad a wneir o dan adrannau 22(5), 24(4) a 173 i 176 o Deddf Llywodraeth Leol 1972, lwfans neu bensiwn o dan adran 18 o Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989 neu lwfans neu daliad o dan adran 100 o Deddf Llywodraeth Leol 2000;

(c) yn gysylltiedig â'ch rôl fel cynghorydd cymunedol mewn perthynas â grant, benthyciad neu fath arall ar gymorth ariannol a wnaed gan eich cyngor cymuned i gyrff cymunedol neu wirfoddol hyd at uchafswm o £500.

(3) Nid yw'r esemptiadau yn is-baragraff (2)(a) yn gymwys os yw'r busnes yn gysylltiedig â dyfarnu ar unrhyw gymeradwyaeth, cydsyniad, trwydded, caniatâd neu gofrestriad.

Pwyllgorau Trosolygu a Chraffu

13. Bydd gennych hefyd fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes sydd gerbron un o bwyllgorau trosolygu a chraffu eich awdurdod (neu un o is-bwyllgorau pwyllgor o'r fath)—

(a) os bydd y busnes hwnnw'n gysylltiedig â phenderfyniad a wnaed (p'un a gafodd ei weithredu ai peidio) neu gam a gymerwyd gan weithrediaeth, bwrdd, neu un arall o bwyllgorau, is-bwyllgorau, cyd-bwyllgorau neu o gyd-is-bwyllgorau eich awdurdod; a

(b) os oeddech chi, ar yr adeg pan wnaed y penderfyniad neu pan gymerwyd y cam, yn aelod o'r weithrediaeth, y bwrdd, y pwyllgor, yr is-bwyllgor, y cyd-bwyllgor neu'r cyd-is-bwyllgor a grybwyllir yn is-baragraff (a) a'ch bod chi'n bresennol pan wnaed y penderfyniad hwnnw neu pan gymerwyd y cam hwnnw.

Cyfrannu mewn Perthynas â Datgelu Buddiannau

14.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraffau (2), (3) a (4), os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef rhaid i chi, oni roddwyd i chi ollyngiad gan bwyllgor safonau eich awdurdod —

(a) ymadael â'r ystafell, y siambr neu'r man lle y mae cyfarfod i ystyried y busnes yn cael ei gynnal—

(i) pan fo is-baragraff (2) yn gymwys, yn syth ar ôl i'r cyfnod ar gyfer gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes ddod i ben a beth bynnag cyn i ystyriaeth bellach o'r busnes ddechrau, p'un a ganiateir i'r cyhoedd aros yn bresennol ar gyfer y cyfryw ystyriaeth ai peidio; neu

(ii) mewn unrhyw achos arall, pa bryd bynnag y daw i'r amlwg bod y busnes hwnnw'n cael ei ystyried yn y cyfarfod hwnnw;

(b) peidio ag arfer swyddogaethau gweithrediaeth neu fwrdd mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(c) peidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad ynghylch y busnes hwnnw;

(ch) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau ysgrifenedig (p'un ai drwy lythyr, neges ffacs neu ar ryw ffurf arall ar gyfathrebu electronig) mewn perthynas â'r busnes hwnnw; a

(d) peidio â gwneud unrhyw gynrychioliadau llafar (p'un ai'n bersonol neu ar ryw ffurf ar gyfathrebu electronig) mewn cysylltiad â'r busnes hwnnw neu rhaid i chi roi'r gorau ar unwaith i wneud y cyfryw gynrychioliadau llafar pan ddaw'r buddiant sy'n rhagfarnu i'r amlwg.

(2) Os oes gennych fuddiant sy'n rhagfarnu mewn unrhyw fusnes y mae a wnelo eich awdurdod ag ef cewch fod yn bresennol mewn cyfarfod ond dim ond er mwyn gwneud cynrychioliadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth sy'n ymwneud â'r busnes, ar yr amod y caniateir hefyd i'r cyhoedd fod yn bresennol yn y cyfarfod i'r un diben, p'un ai o dan hawl statudol neu fel arall.

(3) Nid yw is-baragraff (1) yn eich rhwystro rhag bod yn bresennol a chyfrannu mewn cyfarfod —

(a) os gofynnir i chi fod yn bresennol mewn cyfarfod pwyllgor trosolwg neu graffu, gan y cyfryw bwyllgor ac yntau'n arfer ei bwerau statudol; neu

(b) os oes gennych y fantais o fod gollyngiad wedi ei roi i chi ar yr amod—

(i) eich bod yn datgan yn y cyfarfod eich bod yn dibynnu ar y gollyngiad; a

(ii) eich bod, cyn y cyfarfod neu'n syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, yn rhoi hysbysiad ysgrifenedig i'ch awdurdod a bod hwnnw'n cynnwys —

(aa) manylion y buddiant sy'n rhagfarnu;

(bb) manylion y busnes y mae'r buddiant sy'n rhagfarnu'n gysylltiedig ag ef;

(cc) manylion y gollyngiad a'r dyddiad pryd y'i rhoddwyd; a

(chch) eich llofnod.

(4) Os bydd gennych fuddiant sy'n rhagfarnu a'ch bod yn gwneud cynrychioliadau ysgrifenedig neu lafar i'ch awdurdod gan ddibynnu ar ollyngiad, rhaid i chi ddarparu manylion am y gollyngiad o fewn unrhyw gynrychioliad ysgrifenedig neu lafar o'r fath ac, yn yr achos olaf hwn, rhaid i chi ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer eich awdurdod o fewn 14 o ddiwrnodau ar ôl gwneud y cynrychioliad.

RHAN 4

COFRESTR BUDDIANNAU AELODAU

Cofrestru Buddiannau Ariannol a Buddiannau Eraill ac Aelodaeth o Gyrff a Safleoedd Rheoli

15.—(1) Yn ddarostyngedig i is-baragraff (3), rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl—

(a) i god ymddygiad eich awdurdod gael ei fabwysiadu neu i ddarpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol hwn gael eu cymhwyso i'ch awdurdod; neu

(b) i chi gael eich ethol neu eich penodi i swydd (os digwydd hynny'n ddiweddarach),

gofrestru eich buddiannau ariannol a'ch buddiannau eraill, os ydynt yn dod o fewn categori a grybwyllir ym mharagraff 10(2)(a) yng nghofrestr eich awdurdod a gedwir o dan adran 81(1) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000, drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl dod yn ymwybodol o unrhyw fuddiant personol newydd neu o newid i unrhyw fuddiant personol a gofrestrwyd o dan is-baragraff (1), gofrestru'r buddiant personol newydd hwnnw neu'r newid drwy ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod.

(3) Nid yw is-baragraffau (1) a (2) yn gymwys i wybodaeth sensitif a benderfynir yn unol â pharagraff 16(1).

(4) Ni fydd is-baragraff (1) yn gymwys os ydych yn aelod o awdurdod perthnasol sy'n gyngor cymuned pan fyddwch yn gweithredu yn eich capasiti fel aelod o awdurdod o'r fath.

Gwybodaeth sensitif

16.—(1) Os byddwch yn ystyried bod yr wybodaeth sy'n ymwneud ag unrhyw un neu rai o'ch buddiannau personol yn wybodaeth sensitif, a bod swyddog monitro eich awdurdod yn cytuno, nid oes angen i chi gynnwys yr wybodaeth honno pan fyddwch yn cofrestru'r buddiant hwnnw, neu, yn ôl y digwydd, newid i'r buddiant o dan baragraff 15.

(2) Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi ddod yn ymwybodol o unrhyw newid yn eich amgylchiadau sy'n golygu nad yw gwybodaeth sydd wedi ei heithrio o dan is-baragraff (1) mwyach yn wybodaeth sensitif, hysbysu swyddog monitro eich awdurdod gan ofyn am i'r wybodaeth gael ei chynnwys yng nghofrestr buddiannau aelodau eich awdurdod.

(3) Yn y cod hwn, ystyr "gwybodaeth sensitif" ("*sensitive information*") yw gwybodaeth y mae ei rhoi ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd yn creu, neu'n debygol o greu, risg ddifrifol y gallech chi neu berson sy'n byw gyda chi fod yn destun trais neu fygythion.

Cofrestru Rhoddion a Lletygarwch

17. Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n fwy na gwerth a bennir mewn penderfyniad gan eich awdurdod, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno.

SCHEDULE

THE MODEL CODE OF CONDUCT

PART 1

INTERPRETATION

1.—(1) In this code —

"co-opted member" ("*aelod cyfetholedig*"), in relation to a relevant authority, means a person who is not a member of the authority but who —

(a) is a member of any committee or sub-committee of the authority, or

(b) is a member of, and represents the authority on, any joint committee or joint sub-committee of the authority,

and who is entitled to vote on any question which falls to be decided at any meeting of that committee or sub-committee;

"meeting" ("*cyfarfod*") means any meeting —

(a) of the relevant authority,

(b) of any executive or board of the relevant authority,

(c) of any committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of the relevant authority or of any such committee, sub-committee, joint committee or joint sub-committee of any executive or board of the authority, or

(d) where members or officers of the relevant authority are present other than a meeting of a political group constituted in accordance with regulation 8 of the Local Government (Committees and Political Groups) Regulations 1990(**1**),

and includes circumstances in which a member of an executive or board or an officer acting alone exercises a function of an authority;

"member" ("*aelod*") includes, unless the context requires otherwise, a co-opted member;

"relevant authority" ("*awdurdod perthnasol*") means—

(a) a county council,

(b) a county borough council,

(c) a community council,

(d) a fire and rescue authority constituted by a scheme under section 2 of the Fire and Rescue Services Act 2004(**2**) or a scheme to which section 4 of that Act applies,

(e) a National Park authority established under section 63 of the Environment Act 1995(**3**);

"you" ("*chi*") means you as a member or co-opted member of a relevant authority; and

"your authority" ("*eich awdurdod*") means the relevant authority of which you are a member or co-opted member.

(2) In relation to a community council, references to an authority's monitoring officer and an authority's standards committee are to be read, respectively, as references to the monitoring officer and the standards committee of the county or county borough council which has functions in relation to the community council for which it is responsible under section 56(2) of the Local Government Act 2000.

(**1**) S.I. 1990/1553 as amended by S.I. 1991/1389; S.I. 1993/1339; S.I. 1998/1918; and S.I. 1999/500.

(**2**) 2004 c.21.

(**3**) 1995 c.25.

PART 2

GENERAL PROVISIONS

2.—(1) Save where paragraph 3(a) applies, you must observe this code of conduct —

(a) whenever you conduct the business, or are present at a meeting, of your authority;

(b) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting in the role of member to which you were elected or appointed;

(c) whenever you act, claim to act or give the impression you are acting as a representative of your authority; or

(d) at all times and in any capacity, in respect of conduct identified in paragraphs 6(1)(a) and 7.

(2) You should read this code together with the general principles prescribed under section 49(2) of the Local Government Act 2000 in relation to Wales.

3. Where you are elected, appointed or nominated by your authority to serve —

(a) on another relevant authority, or any other body, which includes a police authority or Local Health Board you must, when acting for that other authority or body, comply with the code of conduct of that other authority or body; or

(b) on any other body which does not have a code relating to the conduct of its members, you must, when acting for that other body, comply with this code of conduct, except and insofar as it conflicts with any other lawful obligations to which that other body may be subject.

4. You must —

(a) carry out your duties and responsibilities with due regard to the principle that there should be equality of opportunity for all people, regardless of their gender, race, disability, sexual orientation, age or religion;

(b) show respect and consideration for others;

(c) not use bullying behaviour or harass any person; and

(d) not do anything which compromises, or which is likely to compromise, the impartiality of those who work for, or on behalf of, your authority.

5. You must not —

(a) disclose confidential information or information which should reasonably be regarded as being of a confidential nature, without the express consent of a person authorised to give such consent, or unless required by law to do so;

(b) prevent any person from gaining access to information to which that person is entitled by law.

6.—(1) You must —

(a) not conduct yourself in a manner which could reasonably be regarded as bringing your office or authority into disrepute;

(b) report, whether through your authority's confidential reporting procedure or direct to the proper authority, any conduct by another member or anyone who works for, or on behalf of, your authority which you reasonably believe involves or is likely to involve criminal behaviour (which for the purposes of this paragraph does not include offences or behaviour capable of punishment by way of a fixed penalty);

(c) report to the Public Services Ombudsman for Wales and to your authority's monitoring officer any conduct by another member which you reasonably believe breaches this code of conduct;

(d) not make vexatious, malicious or frivolous complaints against other members or anyone who works for, or on behalf of, your authority.

(2) You must comply with any request of your authority's monitoring officer, or the Public Services Ombudsman for Wales, in connection with an investigation conducted in accordance with their respective statutory powers.

7. You must not —

(a) in your official capacity or otherwise, use or attempt to use your position improperly to confer on or secure for yourself, or any other person, an advantage or create or avoid for yourself, or any other person, a disadvantage;

(b) use, or authorise others to use, the resources of your authority —

(i) imprudently;

(ii) in breach of your authority's requirements;

(iii) unlawfully;

(iv) other than in a manner which is calculated to facilitate, or to be conducive to, the discharge of the functions of the authority or of the office to which you have been elected or appointed;

(v) improperly for political purposes; or

(vi) improperly for private purposes.

8. You must —

(a) when participating in meetings or reaching decisions regarding the business of your authority, do so on the basis of the merits of the circumstances involved and in the public interest having regard to any relevant advice provided by your authority's officers, in particular by —

(i) the authority's head of paid service;

(ii) the authority's chief finance officer;

(iii) the authority's monitoring officer;

(iv) the authority's chief legal officer (who should be consulted when there is any doubt as to the authority's power to act, as to whether the action proposed lies within the policy framework agreed by the authority or where the legal consequences of action or failure to act by the authority might have important repercussions);

(b) give reasons for all decisions in accordance with any statutory requirements and any reasonable additional requirements imposed by your authority.

9. You must —

(a) observe the law and your authority's rules governing the claiming of expenses and allowances in connection with your duties as a member;

(b) avoid accepting from anyone gifts, hospitality (other than official hospitality, such as a civic reception or a working lunch duly authorised by your authority), material benefits or services for yourself or any person which might place you, or reasonably appear to place you, under an improper obligation.

PART 3

INTERESTS

Personal Interests

10.—(1) You must in all matters consider whether you have a personal interest, and whether this code of conduct requires you to disclose that interest.

(2) You must regard yourself as having a personal interest in any business of your authority if —

(a) it relates to, or is likely to affect —

(i) any employment or business carried on by you;

(ii) any person who employs or has appointed you, any firm in which you are a partner or any company for which you are a remunerated director;

(iii) any person, other than your authority, who has made a payment to you in respect of your election or any expenses incurred by you in carrying out your duties as a member;

(iv) any corporate body which has a place of business or land in your authority's area, and in which you have a beneficial interest in a class of securities of that body that exceeds the nominal value of £25,000 or one hundredth of the total issued share capital of that body;

(v) any contract for goods, services or works made between your authority and you or a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(vi) any land in which you have a beneficial interest and which is in the area of your authority;

(vii) any land where the landlord is your authority and the tenant is a firm in which you are a partner, a company of which you are a remunerated director, or a body of the description specified in sub-paragraph (iv) above;

(viii) any body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(ix) any —

(aa) public authority or body exercising functions of a public nature;

(bb) company, industrial and provident society, charity, or body directed to charitable purposes;

(cc) body whose principal purposes include the influence of public opinion or policy;

(dd) trade union or professional association; or

(ee) private club, society or association operating within your authority's area,

in which you have membership or hold a position of general control or management;

(x) any land in your authority's area in which you have a licence (alone or jointly with others) to occupy for 28 days or longer;

(b) a member of the public might reasonably perceive a conflict between your role in taking a decision, upon that business, on behalf of your authority as a whole and your role in representing the interests of constituents in your ward or electoral division; or

(c) a decision upon it might reasonably be regarded as affecting —

(i) your well-being or financial position, or that of a person with whom you live, or any person with whom you have a close personal association;

(ii) any employment or business carried on by persons as described in 10(2)(c)(i);

(iii) any person who employs or has appointed such persons described in 10(2)(c)(i), any firm in which they are a partner, or any company of which they are directors;

(iv) any corporate body in which persons as described in 10(2)(c)(i) have a beneficial interest in a class of securities exceeding the nominal value of £5,000; or

(v) any body listed in paragraphs 10(2)(a)(ix)(aa) to (ee) in which persons described in 10(2)(c)(i) hold a position of general control or management,

to a greater extent than the majority of—

(aa) in the case of an authority with electoral divisions or wards, other council tax payers, rate payers or inhabitants of the electoral division or ward, as the case may be, affected by the decision; or

(bb) in all other cases, other council tax payers, ratepayers or inhabitants of the authority's area.

Disclosure of Personal Interests

11.—(1) Where you have a personal interest in any business of your authority and you attend a meeting at which that business is considered, you must disclose orally to that meeting the existence and nature of that interest before or at the commencement of that consideration, or when the interest becomes apparent.

(2) Where you have a personal interest in any business of your authority and you make —

(a) written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) to a member or officer of your authority regarding that business, you should include details of that interest in the written communication; or

(b) oral representations (whether in person or some form of electronic communication) to a member or officer of your authority you should disclose the interest at the commencement of such representations, or when it becomes apparent to you that you have such an interest, and confirm the representation and interest in writing within 14 days of the representation.

(3) Subject to paragraph 14(1)(b) below, where you have a personal interest in any business of your authority and you have made a decision in exercising a function of an executive or board, you must in relation to that business ensure that any written statement of that decision records the existence and nature of your interest.

(4) You must, in respect of a personal interest not previously disclosed, before or immediately after the close of a meeting where the disclosure is made pursuant to sub-paragraph 11(1), give written notification to your authority in accordance with any requirements identified by your authority's monitoring officer from time to

time but, as a minimum containing —

(a) details of the personal interest;

(b) details of the business to which the personal interest relates; and

(c) your signature.

(5) Where you have agreement from your monitoring officer that the information relating to your personal interest is sensitive information, pursuant to paragraph 16(1), your obligations under this paragraph 11 to disclose such information, whether orally or in writing, are to be replaced with an obligation to disclose the existence of a personal interest and to confirm that your monitoring officer has agreed that the nature of such personal interest is sensitive information.

(6) For the purposes of sub-paragraph (4), a personal interest will only be deemed to have been previously disclosed if written notification has been provided in accordance with this code since the last date on which you were elected, appointed or nominated as a member of your authority.

(7) For the purposes of sub-paragraph (3), where no written notice is provided in accordance with that paragraph you will be deemed as not to have declared a personal interest in accordance with this code.

Prejudicial Interests

12.—(1) Subject to sub-paragraph (2) below, where you have a personal interest in any business of your authority you also have a prejudicial interest in that business if the interest is one which a member of the public with knowledge of the relevant facts would reasonably regard as so significant that it is likely to prejudice your judgement of the public interest.

(2) Subject to sub-paragraph (3), you will not be regarded as having a prejudicial interest in any business where that business—

(a) relates to —

(i) another relevant authority of which you are also a member;

(ii) another public authority or body exercising functions of a public nature in which you hold a position of general control or management;

(iii) a body to which you have been elected, appointed or nominated by your authority;

(iv) your role as a school governor (where not appointed or nominated by your authority) unless it relates particularly to the school of which you are a governor;

(v) your role as a member of a Local Health Board where you have not been appointed or nominated by your authority;

(b) relates to —

(i) the housing functions of your authority where you hold a tenancy or lease with your authority, provided that you do not have arrears of rent with your authority of more than two months, and provided that those functions do not relate particularly to your tenancy or lease;

(ii) the functions of your authority in respect of school meals, transport and travelling expenses, where you are a guardian, parent, grandparent or have parental responsibility (as defined in section 3 of the Children Act 1989) of a child in full time education, unless it relates particularly to the school which that child attends;

(iii) the functions of your authority in respect of statutory sick pay under Part XI of the Social Security Contributions and Benefits Act 1992, where you are in receipt of, or are entitled to the receipt of such pay from your authority;

(iv) the functions of your authority in respect of an allowance or payment made under sections 22(5), 24(4) and 173 to 176 of the Local Government Act 1972, an allowance or pension under section 18 of the Local Government and Housing Act 1989 or an allowance or payment under section 100 of the Local Government Act 2000;

(c) your role as a community councillor in relation to a grant, loan or other form of financial assistance made by your community council to community or voluntary organisations up to a maximum of £500.

(3) The exemptions in subparagraph (2)(a) do not apply where the business relates to the determination of any approval, consent, licence, permission or registration.

Overview and Scrutiny Committees

13. You also have a prejudicial interest in any business before an overview and scrutiny committee of your authority (or of a sub-committee of such a committee) where—

(a) that business relates to a decision made (whether implemented or not) or action taken by your authority's executive, board or another of your authority's committees, sub-committees, joint committees or joint sub-committees; and

(b) at the time the decision was made or action was taken, you were a member of the executive, board, committee, sub-committee, joint-committee or joint sub-committee mentioned in sub-paragraph (a) and you were present when that decision was made or action was taken.

Participation in Relation to Disclosed Interests

14.—(1) Subject to sub-paragraphs (2), (3) and (4), where you have a prejudicial interest in any business of your authority you must, unless you have obtained a dispensation from your authority's standards committee —

(a) withdraw from the room, chamber or place where a meeting considering the business is being held—

(i) where sub-paragraph (2) applies, immediately after the period for making representations, answering questions or giving evidence relating to the business has ended and in any event before further consideration of the business begins, whether or not the public are allowed to remain in attendance for such consideration; or

(ii) in any other case, whenever it becomes apparent that that business is being considered at that meeting;

(b) not exercise executive or board functions in relation to that business;

(c) not seek to influence a decision about that business;

(d) not make any written representations (whether by letter, facsimile or some other form of electronic communication) in relation to that business; and

(e) not make any oral representations (whether in person or some form of electronic communication) in respect of that business or immediately cease to make such oral representations when the prejudicial interest becomes apparent.

(2) Where you have a prejudicial interest in any business of your authority you may attend a meeting but only for the purpose of making representations, answering questions or giving evidence relating to the business, provided that the public are also allowed to attend the meeting for the same purpose, whether under a statutory right or otherwise.

(3) Sub-paragraph (1) does not prevent you attending and participating in a meeting if —

(a) you are required to attend a meeting of an overview or scrutiny committee, by such committee exercising its statutory powers; or

(b) you have the benefit of a dispensation provided that you —

(i) state at the meeting that you are relying on the dispensation; and

(ii) before or immediately after the close of the meeting give written notification to your authority containing —

(aa) details of the prejudicial interest;

(bb) details of the business to which the prejudicial interest relates;

(cc) details of, and the date on which, the dispensation was granted; and

(dd) your signature.

(4) Where you have a prejudicial interest and are making written or oral representations to your authority in reliance upon a dispensation, you must provide details of the dispensation within any such written or oral representation and, in the latter case, provide written notification to your authority within 14 days of making the representation.

PART 4

THE REGISTER OF MEMBERS' INTERESTS

Registration of Financial and Other Interests and Memberships and Management Positions

15.—(1) Subject to sub-paragraph (3), you must, within 28 days of—

(a) your authority's code of conduct being adopted or the mandatory provisions of this model code being applied to your authority; or

(b) your election or appointment to office (if that is later),

register your financial interests and other interests, where they fall within a category mentioned in paragraph 10(2)(a) in your authority's register maintained under section 81(1) of the Local Government Act 2000 by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any new personal interest or change to any personal interest registered under sub-paragraph (1), register that new personal interest or change by providing written notification to your authority's monitoring officer.

(3) Sub-paragraphs (1) and (2) do not apply to sensitive information determined in accordance with paragraph 16(1).

(4) Sub-paragraph (1) will not apply if you are a member of a relevant authority which is a community council when you act in your capacity as a member of such an authority.

Sensitive information

16.—(1) Where you consider that the information relating to any of your personal interests is sensitive information, and your authority's monitoring officer agrees, you need not include that information when registering that interest, or, as the case may be, a change to the interest under paragraph 15.

(2) You must, within 28 days of becoming aware of any change of circumstances which means that information excluded under sub-paragraph (1) is no longer sensitive information, notify your authority's monitoring officer asking that the information be included in your authority's register of members' interests.

(3) In this code, "sensitive information" ("*gwybodaeth sensitif*") means information whose availability for inspection by the public creates, or is likely to create, a serious risk that you or a person who lives with you may be subjected to violence or intimidation.

Registration of Gifts and Hospitality

17. You must, within 28 days of receiving any gift, hospitality, material benefit or advantage above a value specified in a resolution of your authority, provide written notification to your authority's monitoring officer of the existence and nature of that gift, hospitality, material benefit or advantage.

©ⓗ Hawlfraint y Goron 2008

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2008

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

£3.50

W284/04/08 ON

Ombwdsmon
OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS CYMRU

Y Cod Ymddygiad

ar gyfer aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru

Canllawiau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

ar gyfer aelodau cynghorau cymuned

Rhagair

Mae'r canllawiau diwygiedig hyn a ddarparwyd gennyf fi, Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, yn rhoi trosolwg ar y Cod Ymddygiad Enghreifftiol ("y Cod") a gyflwynwyd yn 2008 (fel y'i diwygiwyd 1 Ebrill 2016). Eu bwriad yw'ch helpu chi fel aelod i ddeall eich rhwymedigaethau o dan y Cod. Mae'r Cod yn gymwys i holl aelodau ac aelodau cyfetholedig awdurdodau lleol, cynghorau cymuned, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau parc cenedlaethol yng Nghymru. Fel aelod, mae'n ofynnol i chi ymrwymo iddo wrth ddatgan eich bod yn derbyn eich swydd. Nid yw'r Cod yn gymwys i weithredoedd awdurdodau yn eu cyfanrwydd, nac i ymddygiad eu swyddogion na'u cyflogeion. Mae cod ymddygiad ar wahân ar gyfer swyddogion awdurdodau lleol yng Nghymru.

Mae hon yn fersiwn ar wahân o'm hail ganllawiau fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer cynghorwyr tref a chymuned (a elwir drwy gydol y canllawiau hyn yn gynghorwyr cymuned). Mae sawl rhan o'r canllawiau hyn yn wahanol i'm canllawiau i gynghorwyr sir gan eu bod yn cydnabod y rôl wahanol y mae cynghorwyr cymuned yn ei chyflawni.

Fy amcan yn y tudalennau sy'n dilyn yw eich helpu i ddeall y Cod a'i ofynion yn gyffredinol. Mae Rhan 1 yn cynnwys cyflwyniad ac mae Rhan 2 yn amlinellu'ch dyletswyddau o dan y Cod, gan gyfeirio at baragraffau penodol lle ceir rhagor o wybodaeth. Mae Rhannau 3 a 4 yn delio â materion cyffredinol sy'n ymwneud â buddiannau, a'u nod yw egluro nifer o ddarpariaethau sydd yn Rhannau 3 a 4 o'r Cod. Gallwch gael copi o'r Cod drwy ofyn i'ch Clerc.

Bwriad y canllawiau hyn yw eich helpu i ddeall y Cod a sut i'w gymhwyso, ond ni ellir rhoi sylw i bob sefyllfa bosibl. Yn y pen draw, chi sy'n gyfrifol am gymryd cyngor penodol gan eich Clerc neu Swyddog Monitro a phenderfynu ar y cwrs gweithredu mwyaf priodol.

Rwyf wedi defnyddio enghreifftiau drwy gydol yr adroddiad i ddangos sut y mae'r canllawiau'n gweithio. Mae'r enghreifftiau hyn yn achosion gwirioneddol sydd wedi'u hystyried gan fy swyddfa, ac maent hefyd yn cynnwys penderfyniadau a wnaed gan bwyllgorau safonau lleol a Phanel Dyfarnu Cymru. Mae'n bosibl mai fy rhagflaenydd sydd wedi gwneud rhai o'r penderfyniadau hyn, ond er hwylustod, byddaf yn cyfeirio atynt drwy gydol y ddogfen fel fy mhenderfyniadau fy hun. Cyhoeddir rhagor o enghreifftiau o achosion diweddar bob chwarter yn "Coflyfr y Cod Ymddygiad" sydd ar fy ngwefan yn www.ombwdsmon-cymru.org.uk

Fel aelod, cynigir hyfforddiant i chi ar y Cod, gan eich Clerc, gan Swyddog Monitro neu gan gorff cynrychiadol. Rwy'n disgwyl i bob aelod fanteisio ar hyfforddiant o'r fath, gan gynnwys cyrsiau diweddaru, i sicrhau ei fod yn gwbl ymwybodol o'r darpariaethau yn y Cod a'r safonau y disgwylir iddynt eu harddel mewn bywyd cyhoeddus. Rwyf yn annog aelodau i ddefnyddio unrhyw drefniadau lleol sydd ar waith i ddelio â chwynion am eu cyd-aelodau.

Rwyf yn bryderus o hyd ynghylch nifer y cwynion lefel isel sy'n dod i law. Er ei bod yn ymddangos bod y cwynion hyn yn deillio o nifer bach o aelodau, yn y cyfnod anodd hwn o gyni cyhoeddus, mae'n bwysicach fyth ein bod yn defnyddio adnoddau fy swyddfa yn

effeithiol a bod unrhyw ymchwiliad a wneir yn gymesur ac yn angenrheidiol er budd y cyhoedd yn gyffredinol.

Dylem barhau i gydweithio i godi safonau a chreu diwylliant lle caiff aelodau eu parchu am fod yn anhunanol, yn wrthrychol ac yn barchus eu hymddygiad. Os gwnawn ni hynny, gallwn feithrin ymddiriedaeth y cyhoedd yn ein sefydliadau democrataidd a hyrwyddo llywodraethu da er budd pobl ein holl gymunedau.

Nick Bennett

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, Gorffenaf 2016

Dyroddwyd y canllawiau statudol hyn gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru o dan Adran 68 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ar gyfer aelodau etholedig, aelodau cyfetholedig ac aelodau a benodir ar gynghorau tref a chymuned yng Nghymru.

Mae canllawiau ar wahân ar gael i aelodau sydd wedi'u ethol, eu cyfethol a'u penodi i gynghorau sir, awdurdodau tân ac achub ac awdurdodau parc cenedlaethol yng Nghymru.

Cydnabyddiaeth

Mae'r canllawiau hyn yn gwneud defnydd o'r canllawiau a gafodd eu paratoi a'u dyroddi gan Standards for England ar y Cod Ymddygiad blaenorol ar gyfer Lloegr. Maent wedi cael eu helaethu a'u diwygio i gyfeirio at God Cymru a'r cyd-destun Cymreig.

Hoffwn ddiolch i adran gwasanaethau cyfreithiol Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf am gael defnyddio ei siartiau llif ar fuddiannau. Cyhoeddwyd yr argraffiad cyntaf ym mis Ebrill 2010. Cyhoeddwyd yr argraffiad hwn Gorffenaf 2016.

Cynnwys

	Tudalen
Rhan 1 – Cyflwyniad	6
Yr Egwyddorion	11
Penderfynu pryd mae'r	12
Cod yn gymwys i chi	12
Rhan 2 – Rhwymedigaethau cyffredinol o dan y Cod	14
• Cydraddoldeb	14
• Trin pobl eraill gyda pharch ac ystyriaeth	15
• Bwlio ac aflonyddu	17
• Peryglu didueddrwydd swyddogion yr awdurdod	18
• Datgelu gwybodaeth gyfrinachol	19
• Atal mynediad at wybodaeth	20
• Anfri	21
• Rhoi gwybod am dorri gofynion y Cod	22
• Cwynion blinderus	22
• Cydweithredu ag ymchwiliadau	23
• Camfanteisio ar eich swydd	24
• Adnoddau'r awdurdod	25
• Defnyddio adnoddau at ddibenion priodol yn unig	25
• Gwneud penderfyniadau'n wrthrychol	26
• Ystyried cyngor a roddir i chi a rhoi rhesymau	27
• Treuliau	27
• Rhoddion a lletygarwch	27
Rhan 3 – Buddiannau personol a rhagfarnus	28
• Buddiannau Personol	28
• Beth i'w wneud os oes gennych fuddiant personol	32
• Buddiannau Rhagfarnus	32
• Beth i'w wneud os oes gennych fuddiant rhagfarnus	33
• Goddefebau	35
Rhan 4 – Cofrestru Buddiannau	36
• Rhoddion a lletygarwch	36
Atodiad – Siart Llif Buddiannau	38

1. Cyflwyniad

Crëwyd fframwaith moesegol newydd i lywodraeth leol yng Nghymru drwy Ddeddf Llywodraeth Leol 2000. Creodd bŵer i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ddyroddi cod ymddygiad enghreifftiol a fyddai'n gymwys i aelodau ac aelodau cyfetholedig yr holl awdurdodau perthnasol yng Nghymru. Trosglwyddwyd y pŵer hwn i Weinidogion Cymru gan Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006. Yn 2008, dyroddwyd y Cod Ymddygiad Enghreifftiol presennol (fel y'i diwygiwyd 1 Ebrill 2016) gan Weinidogion Cymru ac mae'n ofynnol i bob awdurdod perthnasol ei fabwysiadu.

Fe'i gwnaed yn ofynnol i awdurdodau fabwysiadu'r Cod enghreifftiol yn gyfan, ond gallent wneud ychwanegiadau i'r Cod, ar yr amod bod y rhain yn gyson â'r Cod enghreifftiol. Y bwriad wrth wneud hyn oedd rhoi sicrwydd i aelodau a'r cyhoedd o ran pa safonau a ddisgwylir. Mae'n helpu i sicrhau cysondeb rhwng awdurdodau perthnasol, gan osgoi dryswch i aelodau sydd ar fwy nag un awdurdod ac i'r cyhoedd.

Mae'n ofynnol bod pwyllgorau safonau'r prif gynghorau'n helpu aelodau ac aelodau cyfetholedig o gynghorau tref a chymuned yn eu hardal i gydymffurfio â'r Cod, ac yn trefnu i ddarparu cyngor a hyfforddiant. Rwyf yn argymell yn gryf fod pob aelod yn dilyn hyfforddiant ac yn cymryd cyngor pan gaiff ei gynnig.

Er nad yw cynghorwyr cymuned yn gweithredu ar gyrff sy'n gwneud penderfyniadau fel pwyllgorau cynllunio, bydd gofyn i chi wneud penderfyniadau ar ddyrannu arian o'ch praesept a chynnig arweiniad, drwy ddefnyddio'ch gwybodaeth leol werthfawr, i'r Cyngor Sir am effaith ceisiadau cynllunio. Felly mae'n hanfodol eich bod yn gwbl ymwybodol o'r Cod a'i oblygiadau i'ch penderfyniadau ac a ddylech chi fod yn rhan o'r broses o wneud penderfyniad ai peidio. Gan ystyried hyn, rwyf yn argymell bod pob cynghorydd yn cael hyfforddiant ar y Cod cyn gynted â phosibl ar ôl dechrau yn ei swydd.

Fel aelod, wrth lofnodi'r datganiad i dderbyn eich swydd, byddwch yn cadarnhau'ch ymrwymiad i gydymffurfio â'r Cod. Eich cyfrifoldeb personol chi yw sicrhau'ch bod yn deall eich rhwymedigaethau o dan y Cod ac yn gweithredu mewn ffordd sy'n dangos eich bod wedi ymrwymo i gyrraedd y safonau ymddygiad uchel a ddisgwylir gennych fel aelod. Chi sy'n gyfrifol yn y pen draw, fel aelod, am y penderfyniadau a wnewch a gellir eich dal yn atebol amdanynt. Fodd bynnag, nid yw hyn yn golygu y gallwch wneud penderfyniadau sy'n torri'r Cod neu'n mynd yn groes i gyngor dim ond am mai chi sy'n gyfrifol am y penderfyniad. Mae'r canllawiau hyn yn egluro'r cyfyngiadau y disgwylir i chi weithredu o danynt er mwyn sicrhau bod aelodau o'r cyhoedd yn gallu ymddiried yn y ffordd y mae awdurdodau yng Nghymru'n gwneud eu penderfyniadau.

Fy rôl i fel Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yw ymchwilio i gwynion bod aelodau o awdurdodau lleol yng Nghymru wedi torri'r Cod. Wrth benderfynu a fyddaf yn ymchwilio i gŵyn neu a fyddaf yn parhau i ymchwilio i doriad ar ofynion y Cod, byddaf yn defnyddio prawf dau gam. Yn y cam cyntaf, byddaf yn ceisio darganfod a oes tystiolaeth uniongyrchol bod y Cod wedi'i dorri. Lefel y prawf sydd ei angen yw 'yn ôl pwysau tebygolrwydd'.

Os bodlonir y prawf am dystiolaeth, yn yr ail gam byddaf yn ystyried a oes angen ymchwilio neu gyfeirio'r gŵyn at bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru er budd y cyhoedd. Mae rhai o'r ffactorau budd cyhoeddus y byddaf yn eu hystyried wedi'u dangos isod. Nid yw'r rhestr o'r ffactorau hyn yn gyflawn a bydd y pwys a roddir ar bob un ohonynt yn amrywio yn ôl y ffeithiau a'r rhinweddau ym mhob achos.

Mae'r ffactorau budd cyhoeddus yn cynnwys:

- difrifoldeb y toriad
- a oedd yr aelod wedi ceisio cael elw personol yn fwriadol iddo'i hun neu i berson arall ar draul y cyhoedd
- a yw amgylchiadau'r toriad yn golygu bod yr aelod wedi camfanteisio ar safle o ymddiriedaeth neu awdurdod ac wedi achosi niwed i berson
- a oedd y toriad wedi'i ysgogi gan unrhyw fath o wahaniaethu yn erbyn cefndir ethnig neu genedlaethol y dioddefwr, neu ei rywedd, anabledd, oed, crefydd neu gred, cyfeiriadedd rhywiol neu hunaniaeth ryweddol
- a oes tystiolaeth o ymddygiad tebyg blaenorol ar ran yr aelod
- a oes angen ymchwilio neu gyfeirio'r gŵyn at bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru er mwyn cynnal ymddiriedaeth y cyhoedd mewn aelodau etholedig yng Nghymru
- a yw ymchwilio neu gyfeirio at bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru yn ymateb cymesur, hynny yw, a yw'n debygol y byddai'r toriad yn arwain at osod sancsiwn ar yr aelod (byddaf yn ystyried y canlyniadau i achosion blaenorol a ystyriwyd gan bwyllgorau safonau ledled Cymru a Phanel Dyfarnu Cymru), ac a fyddai'r defnydd o adnoddau wrth gynnal ymchwiliad neu wrandawiad gan bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru yn cael ei ystyried yn ormodol o'i gymharu ag unrhyw sancsiwn tebygol.

Mae gennyf ddisgresiwn sylweddol o ran a fyddaf yn cychwyn neu'n parhau ag ymchwiliad. Rwyf wedi diwygio'r prawf dau gam a fabwysiadwyd gan fy rhagflaenydd er mwyn dangos yn gliriach sut y byddaf yn arfer fy nisgresiwn fel arfer ac er mwyn sicrhau elfen o gysondeb a sicrwydd yn y penderfyniadau rwyf yn eu gwneud.

Mae crynodeb o'r broses y byddaf yn ei dilyn i ymchwilio i gwynion ar fy ngwefan yn

www.ombwdsmon-cymru.org.uk

Lle'r oedd hynny'n bosibl, rwyf wedi defnyddio enghreifftiau yn y canllawiau hyn o achosion a gyfeiriwyd ataf ac sy'n berthnasol i gynghorau cymuned. Os nad oedd hyn yn bosibl rwyf wedi rhoi enghreifftiau o sefyllfaoedd posibl sy'n dangos sut y gellid torri gofynion y Cod wrth gyflawni'ch rôl.

Proses Ddatrys Leol

Mae'r rhan fwyaf o awdurdodau lleol Cymru wedi rhoi gweithdrefnau datrys lleol ar waith i ddelio â chwynion lefel isel sydd wedi'u gwneud gan aelod yn erbyn cyd-aelod. Mae'r trefniadau hyn yn profi'n effeithiol wrth ddatrys nifer o gwynion o'r math hwn. Rwyf o blaid ymestyn y trefniadau hyn i gynnwys cynghorau cymuned. Fel arfer, mae'r cwynion hyn yn ymwneud â honiadau o fethu â dangos parch ac ystyriaeth at eraill yn unol â pharagraff 4(b) o'r Cod neu'r ddyletswydd i beidio â gwneud cwynion blinderus, maleisus neu ddibwys yn erbyn aelodau eraill o dan baragraff 6(1)(ch) o'r Cod. Er bod modd o hyd i aelod ddod â chŵyn ataf yn uniongyrchol am gyd-aelod, os yw'r gŵyn yn ymwneud â mater sy'n dod o dan baragraffau 4(b) a 6(1)(ch), mae'n debygol iawn y byddaf yn cyfeirio'r mater hwn yn ôl at Swyddog Monitro'r Cyngor i'w ystyried o dan y broses hon. Yn fy marn i, mae'n fwy priodol bod cwynion o'r fath yn cael eu datrys yn anffurfiol yn lleol er mwyn cyflymu'r broses gwyno a sicrhau bod fy adnoddau'n cael eu rhoi at ymchwil i gwynion difrifol.

Nod y broses ddatrys leol yw datrys materion yn gynnar fel na fydd y sefyllfa'n gwaethygu'n ddiangen gan wneud drwg, o bosibl, i gysylltiadau personol o fewn yr awdurdod ac i enw da'r awdurdod. Gall y broses arwain at ymddiheuriad gan yr aelod y gwnaed y gŵyn amdano. Fodd bynnag, os bydd aelod wedi torri protocol lleol ei awdurdod dro ar ôl tro, yna byddwn yn disgwyl i'r Swyddog Monitro gyfeirio'r mater yn ôl ataf i. Os gwelaf fod patrwm yn codi o gyflwyno cwynion tebyg i mi gan yr un aelodau, byddaf yn ei ystyried yn fater difrifol ac yn penderfynu a yw cyflwyno cwynion o'r fath yn ddi-baid yn ymddygiad y dylid ymchwilio iddo ar ei ben ei hun am ei fod o bosibl yn torri'r Cod.

Pan fyddaf wedi ymchwilio i gŵyn, efallai y byddaf yn cyfeirio'r achos at bwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru i wneud penderfyniad. Bydd hyn yn dibynnu ar natur ac amgylchiadau unigol yr achos honedig o dorri'r Cod. Wrth gyhoeddi fy adroddiad byddaf yn pwyso a mesur ac yn dadansoddi'r dystiolaeth sydd wedi'i chasglu, ac yn llunio fy nghasgliadau ynghylch a oes awgrym bod y Cod wedi cael ei dorri. Serch hynny, y pwyllgor safonau neu Banel Dyfarnu Cymru yn unig sydd â'r awdurdod i wneud penderfyniad.

Pwyllgorau Safonau

Mae pwyllgorau safonau'n cynnwys aelodau lleyg annibynnol ac aelodau etholedig yr awdurdod. Pan fyddaf yn cyfeirio achos at bwyllgor safonau, ei rôl yw penderfynu a yw aelod wedi torri'r Cod ac a ddylid gosod sancsiwn. Yn fy marn i, dylid cynnal gwrandawiadau'n gyhoeddus oni bai fod rhesymau dilys dros beidio â gwneud hynny er mwyn hyrwyddo hyder y cyhoedd yn safonau bywyd cyhoeddus. Os bydd pwyllgor safonau yn dod i'r casgliad bod aelod neu aelod cyfetholedig wedi methu â chydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod perthnasol, gall benderfynu:

- nad oes angen cymryd camau mewn perthynas â'r methiant hwnnw
- y dylid ceryddu'r aelod neu aelod cyfetholedig drwy roi cerydd cyhoeddus, neu

- y dylid atal yr aelod neu aelod cyfetholedig, neu ei atal yn rhannol, rhag bod yn aelod o'r awdurdod hwnnw am gyfnod nad yw'n fwy na chwe mis neu, os yw'n fyrrach, gweddill cyfnod yr aelod yn ei swydd.

Gall aelod ofyn am ganiatâd gan Lywydd Panel Dyfarnu Cymru i apelio iddo yn erbyn penderfyniad gan bwyllgor safonau.

Panel Dyfarnu Cymru

Pan fyddaf yn cyfeirio achos at Banel Dyfarnu Cymru, ei rôl ef hefyd yw penderfynu a yw aelod wedi torri'r Cod ac a ddylid gosod sancsiwn. Yn ogystal â hyn, bydd yn ystyried unrhyw apelau, os cafwyd caniatâd i'w cyflwyno, yn erbyn penderfyniad gan bwyllgor safonau. Y pwerau sydd ar gael i'r Panel wrth benderfynu bod aelod neu aelod cyfetholedig wedi methu â chydymffurfio â'r Cod yw:

- anghymhwyso'r ymatebydd rhag bod, neu rhag dod, yn aelod o'r awdurdod perthnasol cysylltiedig neu o unrhyw awdurdod perthnasol arall am gyfnod o hyd at bum mlynedd
- atal yr ymatebydd, neu ei atal yn rhannol, rhag bod yn aelod neu aelod cyfetholedig o'r awdurdod perthnasol cysylltiedig am hyd at 12 mis, neu
- beidio â chymryd camau mewn perthynas â thorri'r Cod. Mewn achosion o'r fath, gall y Panel dybio ei bod yn briodol rhybuddio'r aelod o ran ei ymddygiad yn y dyfodol. Os cofnodwyd rhybudd o'r fath, mae'n debygol o gael ei ystyried yn ystod unrhyw wrandawiad yn y dyfodol lle cafwyd eto fod yr aelod wedi methu â chydymffurfio â darpariaethau'r Cod.

Lle mae pwyllgor safonau neu'r Panel wedi atal aelod neu aelod cyfetholedig, neu ei atal yn rhannol, bydd yn ofynnol o hyd fod yr aelod hwnnw'n cydymffurfio â'r Cod, yn enwedig y darpariaethau sydd ym mharagraff 6(1)(a) (dwyn anfri ar swydd aelod neu awdurdod) a pharagraff 7 (defnyddio safle aelod yn amhriodol).

Rôl y Clerc

Mae'r Clerc yn cael ei gyflogi gan eich Cyngor ac mae'n cyflawni nifer o dasgau gan gynnwys darparu cymorth gweinyddol i'r Cyngor, cynghori ar ddatblygu polisïau a gweithdrefnau ynghyd â chynghori'r Cyngor ar weithredu a defnyddio ei weithdrefnau. Darparu cymorth yw rôl y Clerc ac ato ef y dylech droi yn y lle cyntaf os bydd angen cyngor arnoch chi.

Mae rôl y Clerc yn gymhleth a bydd yn gallu cynghori cynghorwyr ar ddeddfwriaeth berthnasol, gan gynnwys materion sy'n ymwneud â'r Cod a rheolau sefydlog y Cyngor. Bydd y Clerc yn cydweithio'n agos â'r Cadeirydd i sicrhau bod gweithdrefnau priodol yn cael eu dilyn mewn cyfarfodydd a bod yr holl wybodaeth angenrheidiol ar gael i gynghorwyr er mwyn iddynt allu gwneud penderfyniadau ar sail gwybodaeth. Gall Clercod ofyn am gyngor gan Swyddog Monitro y cyngor sir perthnasol (gweler isod).

Mae'r Clerc yn cael ei gyflogi gan y Cyngor, ac nid yw'n ofynnol iddo ddilyn y Cod. Mae

unrhyw faterion sy’n ymwneud â pherfformiad y Clerc yn faterion personél, a dylid dilyn gweithdrefnau cyflogaeth priodol i ddelio â’r materion hynny. Ni all yr Ombwdsmon ystyried cwynion sy’n ymwneud â pherfformiad y Clerc; mae hyn yn fater i’r Cyngor fel cyflogwr y Clerc.

Rôl y Swyddog Monitro

Mae’r Swyddog Monitro yn cael ei gyflogi gan y Cyngor Sir. Ymhlith nifer o bethau eraill, bydd yn cynghori ac yn helpu cynghorwyr sir. Gall Swyddogion Monitro gynnig rhywfaint o hyfforddiant i gynghorau cymuned.

Mae’r Swyddog Monitro yn cyflawni rôl bwysig yn y broses ddatrys leol a amlinellwyd uchod, a bydd hefyd yn cydweithio’n agos drwy gynghori’r Pwyllgor Safonau. Dylech bob tro ofyn i’ch Clerc yn gyntaf am unrhyw arweiniad neu wybodaeth. Mae’n bosibl y bydd y Swyddog Monitro yn gallu darparu gwybodaeth i chi os na fydd y Clerc ar gael.

Yr Egwyddorion

Mae Deddf Llywodraeth Leol wedi rhoi pŵer i’r Cynulliad Cenedlaethol i ddyroddi egwyddorion y mae’n rhaid i chi roi sylw iddynt wrth ymgymryd â’ch rôl fel aelod. Mae’r Cod wedi’i seilio ar yr egwyddorion hyn sy’n ceisio hyrwyddo’r safonau uchaf posibl. Mae’r egwyddorion hyn yn deillio o 7 Egwyddor Bywyd Cyhoeddus a amlinellwyd yn Adroddiad Nolan “Standards of Conduct in Local Government in England, Scotland and Wales”. Ychwanegwyd tair egwyddor bellach at y rhain: dyletswydd i gynnal y gyfraith, stiwardiaeth briodol dros adnoddau’r Cyngor a chydraddoldeb a pharch at eraill.

Mae aelodau a etholir i awdurdodau lleol yn rhoi’n hael o’u hamser a’u hymroddiad er budd eu cymunedau. Mae’r egwyddorion yn gosod fframwaith ar gyfer sianelu’ch ymroddiad mewn ffordd a fydd yn adlewyrchu’n dda arnoch chi a’ch awdurdod, ac a fydd yn rhoi hyder i’ch cymunedau yn y ffordd y mae’r awdurdod yn cael ei reoli.

Pwrpas y gwahanol Adrannau o’r Cod yw’ch helpu i roi’r Egwyddorion ar waith. Er enghraifft, mae egwyddor Anhunanoldeb yn cael ei thrafod yn Adran 7 o’r Cod – Anhunanoldeb a Stiwardiaeth. Mae’r egwyddorion presennol wedi’u nodi mewn offeryn statudol* ac maent wedi’u disgrifio isod.

1. Anhunanoldeb

Rhaid i aelodau weithredu’n llwyr er lles y cyhoedd. Rhaid iddynt beidio byth â defnyddio eu safle fel aelodau’n amhriodol i roi mantais, neu osgoi anfantais, iddyn nhw eu hunain, neu i roi mantais neu anfantais yn amhriodol i eraill.

2. Gonestrwydd

Rhaid i aelodau ddatgan unrhyw fuddiannau preifat sy’n berthnasol i’w dyletswyddau cyhoeddus a chymryd camau i ddatrys unrhyw wrthdaro mewn ffordd sy’n diogelu budd y cyhoedd.

[1] Gorchymyn Ymddygiad Aelodau (Egwyddorion) (Cymru) 2001 SI 2001 Rhif 2276 (W.166)

3. Uniondeb a Gwedduster

Rhaid i aelodau beidio â'u rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle mae amheuaeth yn codi ynghylch eu huniondeb oherwydd unrhyw rwymedigaeth ariannol neu rwymedigaeth arall i unigolion neu sefydliadau a all geisio dylanwadu arnynt wrth iddynt gyflawni eu dyletswyddau. Rhaid i aelodau bob amser osgoi ymddygiad sy'n ymddangos felly.

4. Dyletswydd i Gynnal y Gyfraith

Rhaid i aelodau weithredu i gynnal y gyfraith a gweithredu bob amser yn unol â'r ymddiriedaeth y mae'r cyhoedd wedi'i rhoi iddynt.

5. Stiwardiaeth

Wrth gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau, rhaid i aelodau sicrhau bod adnoddau eu hawdurdod yn cael eu defnyddio'n gyfreithlon a darbodus.

6. Penderfynu'n Wrthrychol

Wrth gyflawni eu cyfrifoldebau, gan gynnwys penodi i swyddi, dyfarnu contractau, neu argymell bod unigolion yn cael gwobrau neu fuddion, rhaid i aelodau benderfynu ar sail teilyngdod. Er bod rhaid i aelodau roi sylw i gyngor proffesiynol gan swyddogion ac er ei bod yn briodol iddynt ystyried barn pobl eraill, gan gynnwys eu grwpiau gwleidyddol, eu cyfrifoldeb nhw yw penderfynu ar eu safbwynt ac, os yw'n briodol, sut y byddant yn pleidleisio ar fater penodol.

7. Cydraddoldeb a Pharch

Rhaid i aelodau gyflawni eu dyletswyddau a'u cyfrifoldebau gan roi sylw dyledus i'r angen i hyrwyddo cyfle cyfartal i bawb, beth bynnag fo'u rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd, a dangos parch ac ystyriaeth tuag at bobl eraill.

8. Bod yn Agored

Rhaid i aelodau fod mor agored â phosibl ynghylch eu holl weithredoedd a gweithredoedd eu hawdurdod. Rhaid iddynt geisio sicrhau mai'r unig gyfyngu ar ddatgelu gwybodaeth fydd hynny sy'n unol â'r gyfraith.

9. Atebolrwydd

Mae aelodau'n atebol i'r etholwyr ac i'r cyhoedd yn gyffredinol am eu gweithredoedd ac am y ffordd y maent yn cyflawni eu cyfrifoldebau fel aelod. Rhaid iddynt fod yn barod i dderbyn unrhyw graffu ar eu gweithredoedd sy'n briodol.

10. Arweinyddiaeth

Rhaid i aelodau hyrwyddo a chefnogi'r egwyddorion hyn drwy arwain a gosod esiampl er mwyn hybu ymddiriedaeth y cyhoedd yn eu rôl ac yn yr awdurdod. Rhaid iddynt barchu didueddrwydd ac uniondeb swyddogion statudol yr awdurdod a'i gyflogeion eraill.

Nid yw'r egwyddorion yn rhan o'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol, felly nid yw methu â chydymffurfio â'r Egwyddorion yn gyfystyr â thorri'r Cod. Er hynny, mae'n debygol y byddai

methu â chydymffurfio ag egwyddor ynghylch cydraddoldeb a pharch, er enghraifft, yn golygu bod gofynion paragraffau 4(a) a 4(b) o'r Cod wedi'u torri mewn perthynas â chyfle cyfartal a pharch.

Fodd bynnag, mae'r Egwyddorion yn cynnig sylfaen gadarn i'ch ymddygiad yn eich swydd ac rwyf yn annog aelodau i roi sylw **iddynt bob amser.**

Penderfynu pa bryd y bydd y Cod yn gymwys i chi

Ystyriwch eich ymddygiad yn eich bywyd cyhoeddus a phreifat

Gweler paragraffau 2 a 3

Mae gan aelodau hawl i breifatrwydd yn eu bywyd personol, ac mae nifer o'r darpariaethau yn y Cod yn gymwys i chi dim ond pan fyddwch yn cyflawni'ch rôl fel aelod neu'n cynrychioli'ch awdurdod. Fodd bynnag, gan fod amgylchiadau lle byddai'ch ymddygiad yn eich bywyd preifat yn gallu effeithio ar uniondeb ac enw da'ch awdurdod, mae rhai darpariaethau yn y Cod a fydd yn gymwys i chi bob amser.

Wrth benderfynu a yw'r Cod yn gymwys i chi ar adeg benodol, byddaf yn rhoi sylw i'r amgylchiadau penodol ac i natur eich ymddygiad ar y pryd.

Cyn ystyried eich rhwymedigaethau o dan y Cod, dylech ystyried yn gyntaf a yw'r Cod yn gymwys ac, os yw'n gymwys, pa ddarpariaethau ynddo.

Pryd fydd y Cod yn gymwys?

- **Pryd bynnag rydych yn gweithredu yn rhinwedd eich swydd**, gan gynnwys pryd bynnag rydych yn cyflawni busnes eich awdurdod neu'n gweithredu, yn honni gweithredu, neu'n rhoi'r argraff o weithredu yn rhinwedd eich swydd fel aelod neu gynrychiolydd i'ch awdurdod
- **Bob amser**, os ydych yn ymddwyn mewn modd y gellid ystyried yn rhesymol ei fod yn dwyn **anfri** ar eich swydd neu'ch awdurdod neu os ydych yn defnyddio neu'n **ceisio defnyddio'ch safle i gael mantais neu osgoi anfantais** i chi'ch hun neu i unrhyw berson arall neu os ydych yn **camddefnyddio adnoddau'ch awdurdod**.

Os ydych yn gweithredu fel cynrychiolydd i'ch Cyngor ar awdurdod perthnasol arall, neu unrhyw gorff arall, rhaid i chi gydymffurfio, wrth weithredu ar ran yr awdurdod arall hwnnw, â chod ymddygiad yr awdurdod hwnnw. Os yw'ch Cyngor wedi'ch enwebu'n ymddiriedolwr i elusen, wrth weithredu yn y swydd honno rhaid i chi wneud hynny er budd pennaf yr elusen honno, yn unol â chyfraith elusennau a'r canllawiau sydd wedi'u gosod gan y Comisiwn Elusennau (gweler ei wefan: www.charity-commission.gov.uk).

Os ydych yn gweithredu fel cynrychiolydd i'ch Cyngor ar gorff arall, er enghraifft ar bwyllgor sy'n cynnal digwyddiad penodol, sydd heb god ymddygiad sy'n ymwneud â'i aelodau, rhaid i chi gydymffurfio â Chod eich Cyngor eich hun oni bai ei fod yn gwrthdaro ag unrhyw ofynion

cyfreithiol y mae'r corff arall yn gorfod cydymffurfio â nhw.

Os byddwch yn cyfeirio atoch chi'ch hun fel cynghorydd, bydd y Cod yn gymwys i chi. Mae hyn yn gymwys i sgyrsiau, ysgrifennu, neu'ch defnydd o gyfryngau electronig. Mae nifer y cwynion yr wyf wedi'u cael ynghylch y defnydd o Facebook, blogiau a Twitter wedi cynyddu'n sylweddol. Os byddwch yn cyfeirio at eich rôl fel cynghorydd mewn unrhyw ffordd neu os yw'n glir bod eich sylwadau'n ymwneud â'ch rôl, yna bydd y Cod yn gymwys i'r sylwadau hynny. Hyd yn oed os na fyddwch yn cyfeirio at eich rôl fel cynghorydd, fe allai'ch sylwadau gael yr effaith o ddwyn anfri ar eich swydd neu awdurdod ac felly gallent dorri'r gofynion ym mharagraff 6(1)(a) o'r Cod.

Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi llunio canllawiau defnyddiol ar gyfryngau cymdeithasol o'r enw "Cyfryngau Cymdeithasol: Canllaw i Gynghorwyr". Mae'r canllawiau'n ceisio rhoi syniad cliriach i chi ynghylch sut y gallwch ddefnyddio cyfryngau cymdeithasol, y peryglon posibl a sut i'w hosgoi. Maent ar gael ar ei gwefan yn www.wlga.gov.uk neu drwy ffonio 029 2046 8600.

Os cewch eich atal o'ch swydd am unrhyw reswm, rhaid i chi barhau i gydymffurfio â'r elfennau hynny yn y Cod sy'n gymwys i chi, yn enwedig y rheini sydd ym mharagraff 2(1)(ch), tra byddwch wedi'ch atal.

Enghraifft

Gwnaeth Cynghorydd A sylwadau am Gynghorydd B mewn cyfarfod o bwyllgor a oedd yn trefnu parêd ar lan y môr. Roedd y parêd yn cael ei drefnu gan grŵp o wirfoddolwyr a oedd wedi gofyn i'r Cyngor Cymuned ddarparu cynrychiolwyr i'w helpu i fod yn ymwybodol o faterion cymunedol wrth drefnu'r digwyddiad. Roeddwn wedi fy modloni bod Cynghorydd A yn gweithredu yn rhinwedd ei swydd fel cynghorydd yng nghyfarfod y Pwyllgor, gan mai cynrychioli'r Cyngor oedd ei rôl ar y Pwyllgor ac ni fyddai wedi bod yn bresennol yn y cyfarfod oni bai am y ffaith honno. Fodd bynnag, yn yr achos hwn roeddwn wedi fy modloni nad oedd y sylwadau a wnaed gan Gynghorydd A yn ddigon difrifol i olygu, petaent yn cael eu profi, y byddent yn arwain at osod sancsiwn gan bwyllgor safonau ar yr aelod a gyhuddwyd. Felly nid oeddwn wedi ymchwilio i'r gŵyn hon.

Enghraifft

Yn groes i hynny, cafwyd cwyn bod Cynghorydd J wedi meddwi ac wedi ymddwyn yn amhriodol mewn parti stryd. Cadarnhawyd nad oedd yn rhaid i Gynghorydd J weithredu ar ran y Cyngor yn y parti. Felly, yn fy marn i, roedd hi yn y parti fel aelod o'r cyhoedd a chan nad oedd wedi dibynnu ar ei statws fel cynghorydd mewn unrhyw ffordd, nid oedd y Cod yn gymwys (ac eithrio paragraff 6(1)(a)). Er y gallai rhai fod o'r farn bod ei hymddygiad yn amhriodol, nid oedd yn berthnasol i'w rôl fel cynghorydd ac yn fy marn i nid oedd yn dwyn anfri ar y Cyngor felly nid oedd paragraff 6(1)(a) yn gymwys. Nid oeddwn wedi ymchwilio i'r gŵyn hon.

2. Rhwymedigaethau cyffredinol o dan y Cod Ymddygiad

Os byddwch yn meddwl bod y Cod yn gymwys i chi ar adeg benodol, yna rhaid i chi ystyried pa ddarpariaethau a all fod yn gymwys a'ch rhwymedigaethau o dan y Cod. Rwyf wedi cyfeirio at bob un o baragraffau'r Cod isod er mwyn rhoi arweiniad i chi ar eich rhwymedigaethau cyffredinol.

Cydraddoldeb
Gweler paragraff 4(a)

Rhaid i chi gyflawni'ch dyletswyddau gan roi sylw dyledus i'r egwyddor y dylid cael cyfle cyfartal i bawb beth bynnag fo'u rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd. Dylech geisio osgoi gwahaniaethu bob amser. Mae pedwar prif fath o wahaniaethu:

- Gwahaniaethu uniongyrchol: trin pobl yn wahanol oherwydd eu rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd
- Gwahaniaethu anuniongyrchol: triniaeth nad yw'n ymddangos ei bod yn gwahaniaethu rhwng pobl oherwydd eu rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd, ond sy'n eu rhoi o dan anfantais anghymesur
- Aflonyddu: ymddwyn mewn ffordd nas dymunir ar sail rhywedd, hil, anabledd, cyfeiriadedd rhywiol, oed neu grefydd, sy'n amharu ar urddas rhywun arall neu'n creu amgylchedd gelyniaethus, diraddiol, sarhaus neu fychanol
- Erledigaeth: trin rhywun yn llai ffafriol am ei fod wedi cwyno am wahaniaethu, wedi dod ag achos ar sail gwahaniaethu, neu wedi bod yn gysylltiedig â chwyno neu ddwyn achos am wahaniaethu.

Mae Deddf Cydraddoldeb 2010 (fel y'i diwygiwyd) yn cadarnhau pwysigrwydd y rhan hon o'r Cod. Mae'n gosod dyletswyddau cadarnhaol i ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon ac aflonyddu ac i hyrwyddo cydraddoldeb. O dan gyfreithiau cydraddoldeb, gall eich Cyngor fod yn atebol am unrhyw weithredu gwahaniaethol rydych yn ei gyflawni. Bydd hyn yn gymwys os byddwch yn gwneud rhywbeth yn rhinwedd eich swydd mewn modd gwahaniaethol. Rhaid i chi fod yn ofalus i beidio â gweithredu mewn ffordd a all fod yn gyfystyr ag unrhyw un o'r mathau o wahaniaethu a waharddwyd, neu wneud rhywbeth sy'n atal eich Cyngor rhag cyflawni ei ddyletswyddau cadarnhaol o dan gyfreithiau cydraddoldeb. Gall ymddygiad o'r fath beri i'ch Cyngor dorri'r gyfraith, a gallech fod yn destun cwyn am dorri gofynion y paragraff hwn yn y Cod.

Rhaid i chi gofio bob amser, gan gynnwys adegau pan fyddwch yn gweithredu'n breifat, fod rhaid peidio ag ymddwyn mewn ffordd a fyddai'n dwyn anfri ar eich Cyngor. Mae'n debygol y byddai ymddwyn mewn ffordd sy'n cael ei hystyried yn groes i'r Ddeddf Cydraddoldeb wrth weithredu'n breifat yn perthyn i'r categori hwn.

Gall hawliau Erthygl 10 fod yn berthnasol i sylwadau gwleidyddol

Trin pobl eraill gyda pharch ac ystyriaeth
Gweler paragraff 4(b)

Rhaid i chi ddangos parch ac ystyriaeth at bobl eraill. Mae rhyddid mynegiant yn hawl sy'n berthnasol i syniadau a gwybodaeth o bob math, nid y rheini sy'n cael eu gweld yn ffafriol yn unig. Fodd bynnag, mae'n hawl y gellir cyfyngu arni o dan amgylchiadau penodol, er enghraifft, er mwyn gwarchod hawliau a buddiannau pobl eraill. Mae rhyddid mynegiant aelod yn cael ei amddiffyn ymhellach pan fydd y sylwadau o natur wleidyddol. Felly, mae beirniadu syniadau a barn gwrthwynebydd yn cael ei ystyried yn rhan o ddadl ddemocrataidd, ac nid yw'n debygol y byddai sylwadau o'r fath byth yn cael eu hystyried yn rhai sy'n torri'r Cod.

Nid sylwadau a wneir yng nghyfarfodydd y cyngor yn unig yw sylwadau "gwleidyddol". Er enghraifft, maent yn cynnwys sylwadau y gall aelodau eu gwneud yn gyffredinol am bolisïau eu Cyngor neu am eu gwrthwynebwyr gwleidyddol. Felly, os nad yw'r sylwadau'n sarhaus neu'n dramgwyddus iawn, nid yw'n debygol y byddwn yn ymchwilio i gwynion a wneir yn y cyd-destun hwn a byddwn yn dod i'r casgliad bod angen i'r aelod fod yn fwy "croendew". Mae'n bosibl hefyd y byddaf yn gwrthod ymchwilio i gŵyn lle mae'r aelod wedi codi materion "gwleidyddol" gyda swyddogion, er enghraifft, Clerc y cyngor. Fodd bynnag, ni fyddai hynny'n cynnwys bygythiadau i safle neu les swyddog. Mae cyfraith achosion diweddar wedi cadarnhau y dylai swyddogion cyngor gael eu hamddiffyn rhag sylwadau di-sail a all gael effaith niweidiol ar weinyddu da. Nodwyd ei bod yn bwysig, er lles y cyhoedd, na fydd swyddogion yn destun sylwadau di-sail sy'n tanseilio eu gallu i gyflawni eu dyletswyddau neu'n tanseilio hyder y cyhoedd yn y weinyddiaeth. Wedi dweud hynny, bydd disgwyl i swyddogion mewn swyddi uwch fod yn fwy cydnerth.

Rwyf yn disgwyl i aelodau ddangos yr un cwrteisi ac ystyriaeth at gydweithwyr, gwrthwynebwyr a swyddogion ag y maent yn eu dangos i bobl eraill yn eu bywyd pob dydd. Er fy mod yn cydnabod y gall dadlau gwleidyddol fod yn danbaid ar brydiau, ni ddylid defnyddio'r hawl i ryddid mynegiant yn esgus dros ymddwyn yn wael yn gyffredinol. Bydd ymddygiad gwael o'r fath yn sicr o ddwyn anfri ar rôl aelodau yng ngolwg y cyhoedd.

Wrth ystyried cwynion o'r fath, byddaf yn ystyried amgylchiadau penodol yr achos, a oedd hawl gan yr aelod, yn fy marn i, i gwestiynu'r swyddog dan sylw, a oedd ymgais i godi ofn ar y swyddog neu ei danseilio, a chynnwys a chyd-destun yr hyn a ddywedwyd.

Enghraifft

Roedd tribiwnlys apêl Panel Dyfarnu Cymru yn ystyried apêl gan Gynghorydd X yn erbyn penderfyniad gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Roedd y Pwyllgor Safonau wedi cael bod Cynghorydd X wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth at aelod arall drwy ei wahardd rhag

anfon e-bost at y clerc a mynd ar wefan y Cyngor. Hefyd roedd Cynghorydd X wedi gwneud sylwadau mewn neges e-bost i aelodau eraill ynghylch arferion ei gyd-aelod wrth gymryd cawod. Am ei fod wedi gwneud hyn, penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod Cynghorydd X wedi dwyn anfri ar y Cyngor.

Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod sylwadau Cynghorydd X o natur wleidyddol ac yn cael eu hamddiffyn ymhellach gan Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Cafodd penderfyniad y Pwyllgor Safonau ei wrthdroi a chafodd y sancsiwn ei ddiddymu. Gellir gweld penderfyniad y Panel Dyfarnu yma.

Enghraifft

Roedd y Panel Dyfarnu wedi cadarnhau canfyddiad gan bwyllgor safonau fod cynghorydd wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth at bobl eraill drwy wneud sylwadau ar-lein am gynghorwyr eraill a'r ffordd roedd y Cyngor yn cael ei redeg. Gofynnodd yr aelod am adolygiad barnwrol o'r penderfyniad hwn. Er bod Llys wedi cael bod y sylwadau'n wawdlyd ac yn watwarus a bod eu tôn yn bychanu ei gyd-aelodau, penderfynodd y Llys fod y sylwadau'n "Fynegiant Gwleidyddol" gan fod y rhan fwyaf ohonynt yn ymwneud â'r ffordd roedd y Cyngor yn cael ei redeg, sut roedd ei benderfyniadau'n cael eu cofnodi a chymhwysedd y cynghorwyr. Yn ôl y dyfarniad, ni roddwyd ystyriaeth i'r angen i wleidyddion fod yn fwy "croendew". Wrth ystyried rhyddid mynegiant yr aelod a'r ffaith bod y rhan fwyaf o'r sylwadau yn cyfeirio at gyd-gynghorwyr, roedd y casgliad bod gofynion wedi'u torri yn yr achos hwn yn ymyrryd yn anghymesur â hawliau'r aelod o dan Erthygl 10 o'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Felly cafodd penderfyniad y Pwyllgor Safonau i geryddu'r aelod ei roi o'r neilltu.

Enghraifft

Ysgrifennodd aelod o gyngor tref lythyr at un o Ddirprwy Weinidogion Llywodraeth Cynulliad Cymru am un o'r gweithwyr ("Mr Smith") a oedd yn gweithio mewn cyngor sir. Anfonwyd copi o'r llythyr i'r Cyngor hefyd. Yn y llythyr roedd yr aelod yn amau cymhwysedd a chymhelliant Mr Smith a gwnaeth nifer o sylwadau dilornus a phersonol ynghylch Mr Smith a phobl roedd yn ymwneud â nhw. Cododd fater gwrywgydiaeth a chyfeirio ato fel "anabledd anfad" a bod "gwrywgydiaeth yn ddim ond cythraul y gellir ei fwrw allan". Cyfeiriwyd yr aelod at Banel Dyfarnu Cymru.

Penderfynodd y Panel fod yr aelod wedi torri gofynion paragraff 4(b) o'r Cod gan ei fod wedi methu â dangos parch ac ystyriaeth at bobl eraill. Cafodd hefyd fod y geiriau roedd wedi'u defnyddio wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod yn groes i baragraff 6(1)(a) o'r Cod.

Cafodd yr aelod ei anghymwyso am 12 mis rhag bod, na dod, yn aelod o awdurdod lleol.

Bwlio ac aflonyddu

Gweler paragraff 4(c)

Rhaid i chi beidio â bwlio nac aflonyddu ar neb, gan gynnwys cynghorwyr eraill, swyddogion y cyngor (y Clerc neu Swyddog Priodol) neu aelodau o'r cyhoedd.

Ystyr aflonyddu ("harasio") yw ymddygiad sy'n cael ei ailadrodd sy'n cynhyrfu neu'n gwylltio pobl. Mae bwlio'n gallu golygu ymddygiad tramgwyddus, bygythiol, maleisus, sarhaus neu fychanol. Gall ymddygiad o'r fath ddigwydd unwaith neu gall fod yn rhan o batrwm ymddygiad sydd wedi'i gyfeirio at rywun gwannach neu rywun y mae gennych ddylanwad gwirioneddol neu ymddangosiadol drosto. Y bwriad wrth fwlio yw tanseilio unigolyn neu grŵp o unigolion; mae'n niweidio eu hyder a'u galluogrwydd a gall amharu ar eu hiechyd.

Wrth ystyried honiadau o fwlio ac aflonyddu, byddaf yn ystyried safbwynt y dioddefwr honedig, ac a oedd yr aelod drwy ei weithredoedd yn bwriadu ei fwlio. Byddaf hefyd yn ystyried a oedd gan yr unigolyn le rhesymol i gredu ei fod yn cael ei fwlio. Mae bwlio'n digwydd wyneb yn wyneb yn aml, ond mae hefyd yn digwydd fwyfwy mewn print neu drwy ddefnyddio cyfryngau electronig. Yr un yw'r safonau ymddygiad a ddisgwylir, pa un a ydych yn eich mynegi'ch hun ar lafar neu'n ysgrifenedig.

Enghraifft

Roedd Cynghorydd Cymuned P yn anghytuno â threfniadau'r Cyngor Sir ar gyfer gorfodi rheolau parcio yn y dref. Roedd Cynghorydd P wedi defnyddio iaith sarhaus ac amharchus ac roedd wedi ymddwyn yn fygythiol ac wedi bwlio Swyddogion Gorfodi Sifil y Cyngor bedair gwaith. Roedd hefyd wedi ceisio defnyddio ei safle fel cynghorydd yn amhriodol mewn perthynas â thramgwydd parcio. Penderfynodd y Pwyllgor Safonau fod Cynghorydd P wedi torri gofynion paragraff 4(c) o'r Cod gan ei fod wedi ymddwyn yn fygythiol tuag at gyflogeion y Cyngor Sir. Roedd y Pwyllgor Safonau hefyd wedi penderfynu bod Cynghorydd P wedi torri gofynion paragraffau 4(b), 7(a) a 6(1)(a) o'r Cod. Cafodd ei atal rhag gweithredu fel Cynghorydd am 12 mis.

Bydd angen i chi sicrhau nad yw'ch ymddygiad yn croesi'r ffin o fod yn rymus i fod yn fwlio. Ni ellir cael rheolau pendant ar gyfer pob math o amgylchiadau ond bydd lefel awdurdod y swyddog yn ffactor mewn rhai achosion. Fel y nodwyd o dan baragraff 4(b) o'r Cod, gellir cael trafod plaen rhwng y swyddogion uchaf ac aelodau a bydd y swyddogion hynny'n gallu cyfleu eu safbwynt yn rymus. Nid yw'r un peth yn wir yng nghyswllt swyddogion is ac mae angen i aelodau fod yn ymwybodol o hyn. Nid yw hyn yn golygu fy mod yn goddef bwlio uwch swyddogion, ond po fwyaf yw'r gwahaniaeth rhwng pŵer y swyddog a phŵer yr aelod, mwyaf tebygol yw hi y bydd y swyddog yn ystyried bod yr ymddygiad yn fwlio.

Yn ddiweddar, penderfynodd yr Uchel Lys fod budd cyhoeddus mewn diogelu ymddiriedaeth y cyhoedd mewn gweision cyhoeddus anetholedig, a bod angen pwyso hyn yn erbyn y budd o gael trafodaeth agored ar faterion sy’n bwysig i’r cyhoedd. Penderfynodd hefyd y dylai pob aelod ddangos yr un parch at yr ymddiriedaeth sydd rhyngddo a’r swyddogion, gan fod hyn yn hanfodol i sicrhau gweinyddu da.

Mae gan awdurdodau lleol sianeli priodol ar gyfer mynegi pryder ynghylch perfformiad swyddogion ac mae’n bwysig eich bod yn codi materion ynghylch perfformiad gwael yn y ffordd gywir ac mewn fforwm priodol. Nid yw’n dderbyniol codi materion o’r fath mewn cyfarfod lle mae pobl eraill yn bresennol, yn enwedig os ydynt o gyrff allanol neu’n aelodau o’r cyhoedd. Nid yw ychwaith yn dderbyniol gwneud hynny yn y cyfryngau, yn eich cyhoeddiadau’ch hun neu drwy ddefnyddio blog, Twitter, Facebook nac unrhyw ddulliau electronig eraill. Os yw’ch beirniadaeth yn ymosodiad personol neu’n dramgwyddus, rydych yn debygol o groesi’r terfyn o ran yr hyn sy’n ymddygiad derbyniol.

Enghraifft

Cafodd aelod o gyngor sir ei anghymwyso o’i swydd am 2 flynedd a 6 mis gan Banel Dyfarnu Cymru yn dilyn honiadau o fwlio, aflonyddu, amarch a dwyn anfri ar swydd yr aelod. Roedd y digwyddiadau honedig wedi para dros gyfnod o ddwy flynedd. Yn ystod y cyfnod hwnnw, roedd yr aelod wedi gwneud sylwadau bygythiol wrth swyddogion ar raddau is ac uwch. Er enghraifft, gwnaeth sylwadau i’r perwyl bod nifer o reolwyr y Cyngor wedi colli eu swyddi a bod mwy i fynd eto a “Fyddech chi ddim yn hoffi gweld sut un ydw i os na cha i fy ffordd ... Does dim angen i mi eich bygwth, rydych chi’n fenyw ddeallus ac rwy’n gwybod eich bod yn gwrando arnaf i”.

Apeliodd yr aelod yn erbyn y penderfyniad a chyfeiriwyd y mater i’r Uchel Lys. Yno cadarnhawyd pob achos o dorri’r Cod heblaw tri. Gellir gweld y penderfyniad yma.

Peryglu didueddrwydd swyddogion yr awdurdod

Gweler paragraff 4(ch)

Rhaid i chi beidio â pheryglu na cheisio peryglu didueddrwydd unrhyw un sy’n gweithio i’ch Cyngor neu ar ei ran. Ni ddylech fynd at unrhyw un sy’n gweithio i’r Cyngor neu ar ei ran gyda’r bwriad o bwyso arno i gyflawni ei ddyletswyddau mewn ffordd dueddol neu bleidiol. Rhaid iddo fod yn ddiduedd ac ni ddylid ei orfodi na’i berswadio i weithredu mewn ffordd a fyddai’n tanseilio ei allu i fod yn ddiduedd. Er enghraifft, ni ddylech gael swyddogion i’ch helpu i baratoi deunydd plaid wleidyddol, na’ch helpu gyda materion sy’n ymwneud â’ch busnes preifat. Ni ddylech roi na chynnig unrhyw gymhelliant na gwobr yn gyfnewid am weithredu mewn ffordd benodol neu wneud penderfyniad penodol, na bygwth neb os nad yw’n bwriadu gweithredu mewn ffordd benodol. Os bydd aelod yn datblygu perthynas

bersonol agos â swyddog, bydd hyn yn fuddiant personol o dan y Cod a gall fod yn fuddiant rhagfarnus.

Sefyllfa Ddamcaniaethol

Mae'r Clerc yn gyfrifol am ddyrannu rhandiroedd o restr aros. Mae'r rhandiroedd yn boblogaidd dros ben a phur anaml y bydd rhai gwag ar gael. Dywedodd y Clerc wrth y Cyngor fod rhandir ar gael ac y byddai'n edrych ar y rhestr ac yn dyrannu'r rhandir i'r person a oedd wedi bod yn aros hiraf yn unol â gweithdrefn dyrannu rhandiroedd y Cyngor. Roedd tad Cynghorydd D wedi bod yn aros am randir am bron saith mlynedd. Aeth Cynghorydd D at y Clerc ar ôl y cyfarfod a gofyn am gael gweld y rhestr. Nododd fod un enw uwchben enw ei dad ac mai dim ond am fis yn hirach yr oedd hwnnw wedi disgwyl. Gofynnodd Cynghorydd D i'r Clerc roi'r rhandir gwag i'w dad. Dywedodd na fyddai'r person arall yn debygol o ofyn pwy oedd yn gyntaf gan fod cymaint o amser wedi mynd heibio ers i'w dad a'r person arall wneud cais a, beth bynnag, mater syml fyddai aildeipio'r rhestr. Awgrymodd Cynghorydd D y byddai, yn gyfnewid am y ffafr hon, yn annog y Cyngor i edrych yn ffafriol ar yr elusen a awgrymwyd gan y Clerc wrth ystyried ble i ddyrannu'r arian a fyddai'n cael ei godi mewn diwrnod hwyl a oedd yn cael ei gynnal y mis canlynol.

Datgelu gwybodaeth gyfrinachol

Gweler paragraff 5(a)

Rhaid i chi beidio â datgelu gwybodaeth gyfrinachol na gwybodaeth y byddai'n rhesymol ystyried ei bod o natur gyfrinachol, heblaw mewn un o'r amgylchiadau canlynol:

- rydych wedi cael caniatâd gan y person sydd ag awdurdod i'w roi
- mae'r gyfraith yn mynnu eich bod yn gwneud hynny.

Mae'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi cyhoeddi canllawiau defnyddiol am y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth a'r Ddeddf Diogelu Data, ac maent ar gael ar ei wefan yn www.ico.gov.uk neu drwy ffonio 0303 123 1113. Fel cynghorydd cymuned, mae'n bosibl y byddwch yn cael gweld gwybodaeth sensitif, er enghraifft gwybodaeth fasnachol. Fel cynghorydd rhaid i chi gofio hefyd eich bod mewn safle o ymddiriedaeth a'i bod yn bosibl y bydd aelodau o'r cyhoedd yn darparu gwybodaeth i chi y byddai'n rhesymol ei hystyried yn wybodaeth gyfrinachol. Dylech bob tro gadarnhau (a chael cytundeb ysgrifenedig pan fo'n bosibl) eich bod wedi cael caniatâd i ddatgelu gwybodaeth o'r fath cyn gwneud hynny. Yn gyffredinol, dylech ystyried materion a drafodir yn y rhannau cyfrinachol o gyfarfodydd (eitemau esempt) yn rhai cyfrinachol. Yn yr un modd, bydd cyngor cyfreithiol bron bob tro'n dod o dan fraint gyfreithiol ac ni ddylid ei ddatgelu.

Enghraifft

Cafodd Cynghorydd Cymuned S neges e-bost oddi wrth Gynghorydd arall (T) ynghylch cyflogaeth y gofalwr. Roedd y neges e-bost wedi cael ei marcio fel un gyfrinachol. Roedd Cynghorydd S wedi datgelu'r neges e-bost honno i wraig y gofalwr, ac wedyn cafodd y wybodaeth yn y negeseuon e-bost ei defnyddio yn erbyn y Cyngor mewn gwrandawiad tribiwnlys a oedd yn ymwneud â chyflogaeth y gofalwr. Roeddwn wedi dod i'r casgliad bod Cynghorydd S wedi torri gofynion paragraff 5(a) o'r Cod.

Atal mynediad at wybodaeth

Gweler paragraff 5(b)

Rhaid i chi beidio â rhwystro unrhyw berson rhag cael gwybodaeth y mae ganddo hawl i'w gweld yn ôl y gyfraith. Mae hyn yn cynnwys gwybodaeth o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000 neu gopïau o gofnodion, agendâu, adroddiadau a dogfennau eraill eich Cyngor y mae ganddo hawl i'w gweld. I gael gwybod mwy am y mathau o wybodaeth y mae gan y cyhoedd hawl i'w gweld, cysylltwch â Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth drwy fynd i www.ico.gov.uk neu drwy ffonio 0303 123 1113 neu, os oes gennych ymholiad penodol, dylech holi'r Swyddog Monitro neu'r Clerc.

Mae'n bosibl y bydd gwybodaeth rydych yn ei chynhyrchu yn rhinwedd eich swydd yn rhwym wrth ofynion datgelu'r Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, a gallai fod yn ofynnol i'ch Cyngor ei rhyddhau mewn ymateb i gais. Os na fyddwch yn darparu'r wybodaeth i'r Clerc ar ei gais, byddwch yn torri'r Cod.

Bydd yn rhaid i'ch Cyngor benderfynu a ddylid datgelu gwybodaeth ynteu a yw wedi'i hesemptio. Hyd yn oed os ydych yn meddwl bod y wybodaeth sydd gennych yn esempt, rhaid i chi ei darparu i'r Clerc ar ei gais er mwyn caniatáu i'r Cyngor wneud penderfyniad. Yn ogystal â bod yn groes i'r Cod, mae dinistrio gwybodaeth ar ôl cael cais Rhyddid Gwybodaeth yn drosedd.

Enghraifft

Roedd arweinydd cyngor sir wedi gwrthod rhoi llythyr i Swyddog Gwybodaeth y Cyngor a yrrwyd ganddo i Swyddfa Archwilio Cymru ar ran Gweithrediaeth y Cyngor. Oherwydd hynny, ni allai'r Cyngor ymateb yn briodol i gais o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth ac, o ganlyniad, cyflwynwyd cwyn i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Roedd yr aelod yn parhau i wrthod datgelu'r llythyr er iddo gael cyngor clir a diamwys gan y Swyddog Gwybodaeth. Arweiniodd hyn at ddyfarniad anffafriol gan Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod wedi torri gofynion paragraffau 5(b) a 6(1)(a) (dwyn anfri) yng nghyswllt y mater hwn a materion cysylltiedig eraill. Erbyn i'r achos gael ei ystyried gan y Panel, roedd yr aelod wedi ymddiswyddo. Cafodd ei anghymwyso rhag dal swydd am 12 mis.

Anfri

Gweler paragraff 6(1)(a)

Mae unrhyw ymddygiad sy'n annheilwng o aelod yn gallu dwyn anfri

Rhaid i chi beidio ag ymddwyn ar unrhyw adeg mewn ffordd y byddai'n rhesymol ystyried ei bod yn dwyn anfri ar eich swydd neu awdurdod. Fel aelod, bydd mwy o graffu ar eich gweithredoedd a'ch ymddygiad nag yn achos aelodau cyffredin o'r cyhoedd. Dylech gofio y bydd eich gweithredoedd yn eich bywyd cyhoeddus a phreifat yn gallu cael effaith anffafriol ar eich Cyngor.

Bydd ymddygiad anonest a thwyllodrus yn dwyn anfri ar eich Cyngor, yn yr un modd ag ymddygiad sy'n arwain at gollfarn am drosedd, yn enwedig os yw'n ymwneud ag ymddygiad anonest, bygythiol neu dreisgar, hyd yn oed os yw'r ymddygiad yn digwydd yn eich bywyd preifat. Gellir ystyried bod beirniadu'ch Cyngor yn anghywir neu'n annheg yn gyhoeddus yn dwyn anfri ar eich Cyngor. Gall negeseuon e-bost amhriodol at etholwyr neu negeseuon amhriodol ar gyfryngau cymdeithasol ddwyn anfri ar swydd yr aelod.

Enghraifft

Roedd cynghorydd cymuned wedi bod yn sarhaus wrth berchennog siop a dau aelod o'i staff ac wedi ceisio cael disgownt ar rywbeth yr oedd yn ei brynu'n breifat drwy ddweud ei fod yn ei brynu ar ran y Cyngor Cymuned. Pan wrthodwyd ei gais am ddisgownt, gwnaeth fygythiadau yn erbyn y busnes. Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod a chafodd ei atal am 9 mis.

Enghraifft

Roedd aelod o gyngor bwrdeistref sirol a oedd yn ysgrifennu erthygl reolaidd ar gyfer cyhoeddiad misol lleol wedi sôn yn ei erthygl am ddamwain traffig ffyrdd ddiweddar pan gafodd bachgen 10 oed ei anafu. Mam y bachgen a gafodd ei anafu a gyflwynodd y gŵyn. Ar ôl cyhoeddi'r erthygl, roedd wedi ffonio'r cynghorydd a ddywedodd hwnnw ei bod wedi bod yn sarhaus tuag ato yn ystod yr alwad. Mewn negeseuon e-bost a gafwyd wedyn rhwng y ddau dywedodd y cynghorydd wrthi ei bod wedi "methu â chymryd unrhyw gyfrifoldeb dros ei phlentyn drwy ganiatáu iddo fynd allan ar ei ben ei hun", mai ei mab "anwybodus am reolau'r ffordd fawr" oedd ar fai a dywedodd "peidiwch chi â beiddio rhoi'r bai arna i am eich diffygion chi fel rhiant".

Penderfynwyd bod yr aelod wedi torri gofynion paragraff 4(b) (parch ac ystyriaeth) a 6(1)(a) (anfri). Cyfeiriwyd y mater at Banel Dyfarnu Cymru. Er bod yr aelod wedi honni iddo ymddiheuro am ei ymddygiad, yr hyn a ddywedodd mewn gwirionedd oedd "Does gen i ddim i ymddiheuro amdano... Rwyf yn ymddiheuro os oeddwn wedi achosi gofid i chi am ryw reswm".

Penderfynodd y Panel fod yr aelod wedi torri gofynion paragraffau 4(b) (trin pobl eraill gyda pharch) a 6(1)(a) (anfri). Roedd y Panel wedi'i atal o'r blaen am 2 fis am anfon negeseuon e-bost amhriodol yn 2006. Cafodd ei atal am 12 mis yng nghyswllt yr achosion hyn.

Rhoi gwybod am dorri gofynion y Cod
Gweler paragraff 6(1)(c)

Os ydych yn credu'n rhesymol bod y Cod wedi cael ei dorri, rhaid i chi roi gwybod am hynny i Swyddog Monitro y prif Gyngor. Nid oes angen rhoi gwybod i mi am y mater bellach. Er mwyn credu'n rhesymol bod y Cod wedi cael ei dorri, bydd yn rhaid i chi gael tystiolaeth i gadarnhau hyn. Os nad ydych yn sicr a yw'r Cod wedi cael ei dorri ai peidio, dylech holi'r Swyddog Monitro ar y cyfle cyntaf. Os cafodd y Cod ei dorri mewn modd technegol neu fach, neu os nad oes tystiolaeth glir i'r Cod gael ei dorri, gall y Swyddog Monitro roi gwybod i chi am y trothwy rwyf yn debygol o'i osod. Yn yr achosion mwyaf difrifol, gall y Swyddog Monitro benderfynu, fel eithriad, y bydd yn cyfeirio materion ataf i'n uniongyrchol neu ar eich rhan. Yn y rhan fwyaf o achosion eraill, byddwch chi'n cael eich cynghori i wneud hynny.

Er hynny, fi sy'n gyfrifol am benderfynu a fyddaf yn ymchwilio i doriad. Os oes unrhyw amheuaeth ynghylch a yw'r Cod wedi'i dorri, dylid rhoi gwybod bob tro. Bydd o gymorth os gallwch nodi pa elfen o'r Cod rydych yn credu sydd wedi'i thorri.

Wrth benderfynu a fyddaf yn ymchwilio i gŵyn ynghylch torri'r Cod ai peidio, byddaf yn defnyddio'r prawf dau gam rwyf wedi'i amlinellu ar dudalennau 6 a 7 uchod. Dylech sicrhau'ch bod yn rhoi unrhyw dystiolaeth sydd gennych pan fyddwch yn cwyno, gan gynnwys cofnodion cyfarfodydd, gohebiaeth, nodiadau a wnaed ar y pryd neu negeseuon e-bost. Os oes unigolion eraill sydd yn dystion i'r toriad honedig ar y Cod, dylech ddweud wrthym pwy ydynt. Mae'r pwynt olaf yn bwysig iawn oherwydd os wyf yn dibynnu ar air un person yn erbyn gair person arall, mae'n bosibl na fyddaf yn gallu dod i gasgliad sicr bod digon o dystiolaeth i gyfiawnhau ymchwilio i'r mater.
I roi gwybod am faterion o'r fath, gallwch gysylltu â'm swyddfa drwy ffonio 0845 6010987, drwy'r e-bost yn holwch@ombwdsmon-cymru.org.uk neu drwy'r wefan yn http://www.ombwdsmon-cymru.org.uk Mae taflen arbennig am wneud cwynion am honiadau o dorri'r Cod ar gael ar gais neu ar y wefan.

Cwynion blinderus
Gweler paragraff 6(1)(ch)

Rhaid i chi beidio â chwyno yn erbyn aelodau eraill, aelodau staff neu bobl sy'n gweithio ar ran eich Cyngor os nad yw'r gŵyn yn seiliedig ar ffeithiau ac os yw wedi'i hysgogi gan falais (dymuniad i'w niweidio) neu gystadleuaeth wleidyddol. Gwaetha'r modd, cafwyd achosion lle mae aelodau wedi ceisio cyflwyno cwynion am gystadleuwyr gyda'r bwriad o'u rhoi dan anfantais, weithiau cyn etholiad, a lle nad oes tystiolaeth o dorri'r gofynion neu ddim ond tystiolaeth wan. Rwyf yn credu y dylid ystyried ymddygiad o'r fath drwy broses ddatrys leol

yr awdurdod perthnasol yn y lle cyntaf os oes un ar waith.

Os bydd manylion penodol am gwynion o'r fath yn cael eu trosglwyddo i'r wasg a'r cyfryngau lleol, gall hyn wneud niwed i ymchwiliad a gall hyn ynddo'i hun hefyd fod yn groes i'r Cod. Rhaid i chi roi gwybod i Swyddog Monitro y prif Gyngor am honiadau cadarn o dorri gofynion y Cod, nid i'r papur newydd neu orsaf radio leol. Bydd y wasg yn rhoi sylw priodol i fusnes unrhyw wrandawiadau a'u canlyniadau, ac ni ddylai aelodau sy'n gwneud honiadau greu unrhyw gyhoeddusrwydd cyn y rhain.

Ni ddylai aelodau ddefnyddio'r Cod i geisio ennill mantais yng nghyd-destun anghytundeb gwleidyddol neu breifat. Ni ddylech wneud cwynion ychwaith sydd heb ddim neu nemor ddim sylwedd (cwynion gwacsaw) sydd â'r prif amcan o wylltio'r person y maent yn cael eu gwneud yn ei erbyn. Yn y gorffennol, mae fy rhagflaenydd wedi gorfod gohebu â Chlerc cyngor ynghylch pryderon y ddwy ochr am nifer y cwynion a oedd yn dod i law mewn perthynas â'r aelodau. Fel rwyf wedi nodi eisoes, ers i mi gychwyn yn fy swydd, rwyf innau'n pryderu am nifer y cwynion lefel isel sy'n dod i law o hyd oddi wrth aelodau. Er ei bod yn ymddangos bod y cwynion hyn yn deillio o nifer bach o aelodau, gallant greu argraff negyddol o'r aelodau a'r cynghorau hynny a niweidio ffydd y cyhoedd yn ein haelodau etholedig yn gyffredinol. Os daw'n amlwg bod cwynion gan aelodau yn erbyn ei gilydd yn cael eu hailadrodd wrth fy swyddfa, byddwn yn annog y cynghorau hynny i ystyried y diwylliant sydd wedi arwain at y cwynion hyn a sut y byddai modd newid ymddygiad i osgoi cwynion o'r fath.

Os byddaf yn gweld tystiolaeth sy'n awgrymu bod cwyn wedi'i gwneud i'm swyddfa nad yw'n seiliedig ar ffeithiau a'i bod wedi'i hysgogi gan falais neu gystadleuaeth wleidyddol, byddaf yn ystyried bod hyn yn fater difrifol ac mae'n bosibl y byddaf yn ymchwilio i hyn. Mae gwneud cwynion blinderus, maleisus neu wacsaw yn mynd yn groes i'r paragraff hwn ac mae'n bosibl hefyd ei fod yn mynd yn groes i'ch rhwymedigaethau eraill o dan y Cod fel y gofyniad i beidio â dwyn anfri ar eich swydd fel cynghorydd neu beidio â defnyddio'ch safle mewn modd amhriodol.

Cofiwch fod y Cod yn gymwys dim ond i'r rheini sydd wedi'u hethol, eu cyfethol neu eu penodi fel arall i gorff sy'n dod o dan y Cod. Nid yw'n gymwys i aelodau o'r cyhoedd. Er fy mod yn deall y gallech deimlo'n rhwystredig os bydd aelod o'r cyhoedd yn cwyno amdanoch droeon a'ch bod yn credu bod y cwynion hynny'n flinderus neu'n wacsaw, mae'n ofynnol i mi ystyried pob cwyn yn ôl ei rhinweddau ei hun. Fodd bynnag, mae'n debygol na fyddai cwynion o'r fath yn pasio'r prawf dau gam ac yn arwain at ymchwiliad.

Cydweithredu ag ymchwiliadau
Gweler paragraff 6(2)

Rhaid i chi gydweithredu ag unrhyw ymchwiliad sy'n cael ei gynnal gennyf i neu gan eich

Swyddog Monitro gan ddefnyddio ein pwerau statudol. Mae peidio â gwneud hynny'n torri gofynion y Cod. Mae hyn yn golygu y dylech ymateb yn brydlon i bob gohebiaeth a galwad ffôn, trefnu i fod ar gael ar gyfer cyfweliadau os oes angen a darparu copïau o unrhyw ddogfennau y gofynnir amdanynt. Byddai'n fuddiol pe gallech nodi unrhyw bryderon sydd gennych yn ystod yr ymchwiliad fel bod modd eu datrys yn ddi-oed. Bydd fy swyddfa a'ch Swyddog Monitro yn ystyried unrhyw bwysau brys sydd arnoch chi ac unrhyw drefniadau a wnaed o'r blaen, er enghraifft, ar gyfer gwyliau. Fodd bynnag, disgwylir i chi roi blaenoriaeth i'w hymchwiliadau, er mwyn peidio â llusgo materion yn ddiangen. Mae'r gofyniad i gydweithredu ag ymchwiliad yn gymwys pa un a ydych yn dyst neu'n destun yr ymchwiliad.

Rwyf yn gwybod am enghreifftiau lle mae aelodau sydd wedi'u cyhuddo o dorri'r Cod wedi ceisio rhoi pwysau ar yr unigolion sydd wedi gwneud y gŵyn neu ar dystion eraill. Rwyf yn ystyried bod ymddygiad o'r fath yn hollol annerbyniol. Rhaid i chi beidio â bygwth na cheisio codi ofn ar unrhyw un sydd, neu sy'n debygol o fod, yn achwynydd, yn dyst, neu'n ymwneud â gweinyddu unrhyw ymchwiliad neu achos sy'n ymwneud â methu â chydymffurfio â'r Cod. Ni waeth faint rydych yn pryderu am honiadau eich bod chi neu gynghorydd arall wedi methu â chydymffurfio â'r Cod, peth drwg bob amser yw bwlio, bygwth neu geisio codi ofn ar rywun sy'n ymwneud â'r ymchwiliad neu'r gwrandawiad. Hyd yn oed os nad ydych wedi torri'r Cod, cewch ddweud eich dweud yn ystod unrhyw wrandawiad neu ymchwiliad annibynnol, a dylech adael i'r prosesau hyn ddilyn eu cwrs naturiol.

Os byddwch yn bygwth tyst mewn ymchwiliad i'ch ymddygiad, er enghraifft, gallech fod yn destun cwyn arall am fynd yn groes i baragraff 4(c) o'r Cod ynghylch bwlio neu aflonyddu, neu baragraff 6(1)(a) ynghylch dwyn anfri ar swydd yr aelod.

Camfanteisio ar eich swydd
Gweler paragraff 7(a)

Rhaid i chi beidio â defnyddio na cheisio defnyddio'ch safle'n amhriodol i roi mantais neu anfantais i chi'ch hun nac i unrhyw un arall. **Mae'r paragraff hwn yn gymwys bob amser** ac nid pan ydych yn cyflawni'ch dyletswyddau fel aelod yn unig. Ni ddylech ddefnyddio na cheisio defnyddio'ch swydd gyhoeddus ychwaith er eich budd neu eich colled eich hun na budd na cholled eraill. Er enghraifft, byddai'ch ymddygiad yn amhriodol pe byddech yn ceisio hyrwyddo'ch buddiannau preifat eich hun drwy eich safle fel aelod. Mae hyn yn gymwys hefyd os ydych yn defnyddio'ch swydd i wella eich lles ar draul pobl eraill.

Os yw aelod yn berchen ar dir, neu os yw rhywun y mae ganddo gysylltiad personol agos ag ef yn berchen ar dir, rhaid iddo fod yn ofalus iawn yng nghyswllt materion sy'n ymwneud â chynllunio. Os oes gennych unrhyw amheuaeth, dylech ofyn am gyngor. Mae hyn yr un mor gymwys i aelodau cynghorau cymuned pan ymgynghorir â'ch Cyngor ar faterion sy'n ymwneud â chynllunio. Yn yr un modd, er ei bod yn rhesymol disgwyl i aelodau helpu etholwyr i wneud cais i'r Cyngor, er enghraifft, ar gyfer tai, mae'n gwbl amhriodol ceisio

dylanwadu ar y penderfyniad a wneir gan y swyddogion.

Mae darpariaethau Deddf Llwgrwobrwyo 2010 yn gymwys i aelodau sy'n cyflawni eu dyletswyddau cyhoeddus. Os ceir aelod yn euog o drosedd o dan y Ddeddf hon, yna mae'n debygol y bydd hefyd wedi defnyddio ei safle'n amhriodol (yn groes i baragraff 7(a)) a dwyn anfri ar swydd yr aelod neu ar ei awdurdod gan dorri gofynion paragraffau 6(1)(a) a (b). Os caf unrhyw gŵyn sy'n ymwneud ag ymddygiad a all fod yn drosedd, yna rwyf yn debygol o gyfeirio'r mater at yr heddlu.

Enghraifft
Roedd Cynghorydd D yn 'gydlynydd ar y cyd' ar grŵp cymunedol. Ni ddywedodd Cynghorydd D wrth y Cyngor am ei swydd yn y grŵp hwn. Cymerodd ran yn y drafodaeth a phleidleisiodd ar y penderfyniad i negodi les newydd yng nghyswllt gweithdy a oedd yn cael ei ddefnyddio gan y grŵp cymunedol hwn. Daeth pwyllgor safonau i'r casgliad ei bod wedi defnyddio ei safle ar y Cyngor yn amhriodol gan fod y penderfyniad roedd hi wedi pleidleisio arno wedi bod o fudd i'r grŵp a'i bod yn amlwg bod ganddi fuddiant yn y grŵp hwnnw ac nad oedd wedi rhoi gwybod am hynny i'r Cyngor. Penderfynwyd ei bod wedi torri gofynion paragraff 7(a) o'r Cod, a chafodd ei hatal rhag gweithredu fel cynghorydd am bedair wythnos.

Adnoddau'r awdurdod
Gweler paragraff 7(b)

Dim ond yn unol â'i ofynion y cewch chi ddefnyddio adnoddau'r Cyngor neu awdurdodi pobl eraill i wneud hynny. **Mae'r paragraff hwn hefyd yn gymwys bob amser.** Os bydd eich Cyngor yn darparu adnoddau i chi (er enghraifft, ffôn, cyfrifiadur a chyfleusterau TG eraill), dim ond ar gyfer cyflawni'ch busnes Cyngor ac unrhyw weithgarwch arall y mae'r Cyngor wedi'ch awdurdodi i'w defnyddio ar eu cyfer y cewch ddefnyddio'r rhain.

Rhaid i chi fod yn gyfarwydd â'r rheolau ar gyfer defnyddio'r adnoddau hyn a wnaed gan eich Cyngor.

Mae methu â chydymffurfio â rheolau'ch Cyngor yn debygol o fod yn groes i'r Cod. Os byddwch yn awdurdodi rhywun (er enghraifft, aelod o'ch teulu) i ddefnyddio adnoddau'r Cyngor, rhaid i chi ofalu bod rheolau'r Cyngor yn caniatáu hyn.

Defnyddio adnoddau at ddibenion priodol yn unig
Gweler paragraffau 7(b)(v) a 7(b)(vi)

Rhaid i chi wneud yn siŵr mai dim ond at ddibenion priodol rydych chi'n defnyddio adnoddau'r Cyngor. Nid yw'n briodol defnyddio'r adnoddau at ddibenion gwleidyddol, gan gynnwys dibenion pleidiau gwleidyddol, nac awdurdodi pobl eraill i'w defnyddio yn y

fath fodd. Wrth ddefnyddio adnoddau'r Cyngor, rhaid i chi roi sylw i unrhyw ganllawiau perthnasol a gyhoeddwyd gan eich Cyngor.

Enghraifft
Cafwyd bod aelod o gyngor sir wedi torri'r Cod ar ddefnyddio ei offer cyfrifiadurol, drwy ddefnyddio cyfrifiadur a roddwyd iddo gan y Cyngor yn amhriodol at ddibenion preifat drwy lawrlwytho delweddau pornograffig amhriodol o oedolion ac anfon nifer o lythyrau i bapur newydd lleol, gan honni'n anwir mai aelodau o'r cyhoedd oedd yn eu hanfon. Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod wedi camddefnyddio offer y Cyngor gan dorri'r Cod a'i fod wedi dwyn anfri ar swydd yr aelod. Cafodd ei anghymwyso am 2 flynedd a 6 mis rhag bod, na dod, yn aelod o awdurdod lleol.

Gwneud penderfyniadau'n wrthrychol
Gweler paragraff 8(a)

Wrth gymryd rhan yng nghyfarfodydd eich Cyngor, neu wrth wneud penderfyniadau ynghylch busnes y Cyngor, rhaid i chi wneud hynny â meddwl agored ac yn wrthrychol. Yn ystod y broses penderfynu rhaid i chi weithredu'n deg ac ystyried budd y cyhoedd yn briodol. Mae'r rhan fwyaf o'r penderfyniadau sy'n cael eu gwneud gan gyngor cymuned yn ymwneud â materion lleol ac ariannu prosiectau lleol. Er bod maint yr arian sy'n cael ei wario'n llai nag ar lefel sirol, rhaid i'r holl benderfyniadau gael eu gwneud ar sail y ffeithiau sydd o'ch blaen, a rhaid i chi beidio â phenderfynu ymlaen llaw i'r graddau eich bod yn hollol anfodlon ystyried yr holl dystiolaeth a chyngor a gewch chi. Rhagderfynu yw'r enw ar fod â meddwl hollol gaeedig. Mae gennych hawl i fod â safbwynt ymlaen llaw ynghylch mater penodol cyn cyfarfod (rhagdueddiad) ar yr amod eich bod yn cadw meddwl agored a'ch bod yn fodlon ystyried rhinweddau'r holl ddadleuon a phwyntiau a wneir ynghylch y mater a drafodir cyn i chi wneud penderfyniad. Mae rhagderfynu ar y llaw arall yn golygu'ch bod yn amlwg wedi penderfynu ar gwrs gweithredu cyn y cyfarfod ac yn gwbl amharod i ystyried y dystiolaeth a'r dadleuon a gyflwynir ar y mater hwnnw yn ystod y cyfarfod. Gallai rhagderfynu wneud y penderfyniad yn annilys, a byddai hefyd yn torri gofynion y Cod.

Ystyried cyngor a roddir i chi a rhoi rhesymau
Gweler paragraff 8(b)

Rhaid i chi roi sylw i'r holl gyngor a gewch gan eich Clerc. Fel arfer, y Clerc yw'r Swyddog Priodol hefyd ac mae ei rôl yn cynnwys ymchwilio i'r polisi, y canllawiau a'r ddeddfwriaeth sy'n berthnasol i'r cyngor a roddir wrth wneud penderfyniadau.

Mae bob amser yn fuddiol cael cyngor mor gynnar â phosibl. Os gallwch, gofynnwch am gyngor mewn da bryd cyn cyfarfod, yn hytrach nag yn y cyfarfod neu'n union cyn iddo ddechrau. Gofalwch eich bod yn rhoi'r holl wybodaeth angenrheidiol i'r Clerc wrth iddo roi cyngor i chi.

Os byddwch yn gofyn am gyngor, neu os cynigir cyngor i chi, er enghraifft, ynghylch a

ddylech gofrestru buddiant personol, dylech ystyried y cyngor hwn cyn i chi benderfynu. Gallai methu â gwneud hynny olygu'ch bod yn torri gofynion y Cod.

Fel mater o arfer da, os byddwch yn anghytuno ag argymhellion y Clerc wrth wneud penderfyniad, dylech roi rhesymau clir dros eich penderfyniad. Os byddwch yn penderfynu pleidleisio'n groes i gyngor y Clerc, dylech sicrhau bod eich rhesymau dros wneud hynny'n cael eu cofnodi yn y cofnodion perthnasol.

Treuliau
Gweler paragraff 9(a)

Mae angen i chi ddilyn y gyfraith a gofynion eich Cyngor wrth hawlio treuliau a lwfansau. Os nad ydych yn sicr am eich hawliau, neu am y ffordd briodol o hawlio, dylech ofyn i'ch Clerc am gyngor. Mae angen i chi gadw cofnodion priodol o wariant wedi'u hategu gan dderbynebau os yw'n briodol, er mwyn i chi allu cyflwyno tystiolaeth briodol o'ch hawliadau.

Hyd yn oed os nad yw cynllun penodol yn mynnu'ch bod yn cyflwyno derbynebau, fe'ch cynghorir yn gryf i gadw'r rhain er mwyn gallu profi faint rydych wedi'i wario ar yr eitemau rydych yn hawlio amdanynt.

Rhoddion a lletygarwch
Gweler paragraff 9(b)

Mae'n bwysig nad ydych yn derbyn unrhyw roddion na lletygarwch i chi'ch hun, nac ar ran pobl eraill, a fyddai'n eich rhoi o dan rwymedigaeth neu'n ymddangos ei fod yn gwneud hynny. Gellid ystyried bod derbyn rhoddion neu letygarwch o'r fath yn tanseilio'ch gallu i fod yn wrthrychol wrth wneud penderfyniadau neu gyflawni gwaith y Cyngor. Mae hyn yn wir hefyd am unrhyw wasanaethau neu roddion mewn nwyddau.

Nid yw hyn yn eich atal rhag mynd i ddigwyddiadau swyddogol fel derbyniadau dinesig neu giniawau gwaith os yw'r rhain wedi'u hawdurdodi gan eich Cyngor.

3. Buddiannau personol a rhagfarnus

Mae elfennau yn y Cod sy'n ymwneud â buddiannau personol a rhagfarnus yn arwain at nifer o gwestiynau gan aelodau. Pwrpas yr elfennau hyn yw diogelu egwyddorion anhunanoldeb a gwrthrychedd. Eu nod yw rhoi hyder i'r cyhoedd fod penderfyniadau'n cael eu gwneud er y lles pennaf iddyn nhw, nid er y lles pennaf i aelodau awdurdodau neu bobl y mae ganddynt gysylltiad personol agos â nhw.

Mae buddiannau personol yn ymwneud â materion lle mae gennych chi neu rywun y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef ryw gyswllt â mater sy'n cael ei drafod. Bydd y buddiannau hyn yn rhai rhagfarnus pan fyddai sylwedydd annibynnol gwybodus yn gallu dod i'r casgliad y byddai'r buddiant yn dylanwadu ar eich pleidlais, neu ar eich penderfyniad.

Yn fy mhrofiad i, y gwahaniaeth rhwng buddiant personol a buddiant rhagfarnus, a'r camau y dylai aelod eu cymryd yn ôl natur ei fuddiant, sy'n achosi'r anhawster mwyaf i aelodau.

Mae'r paragraffau isod yn cynnig canllawiau yn y maes hwn. Rwyf yn argymell yn gryf, os nad ydych yn sicr a oes gennych fuddiant personol neu ragfarnus, neu, os oes gennych fuddiannau o'r fath, pa gamau y dylech eu cymryd, y dylech ofyn i'ch Clerc am gyngor. Fodd bynnag, chi fydd yn penderfynu pa gamau y dylid eu cymryd.

Er mwyn rhoi mwy o gymorth i chi, rwyf wedi cynnwys siart llif mewn Atodiad i'r canllawiau hyn. Mae wedi'i seilio ar ddogfen a baratowyd gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf. Mae'n mynd â chi drwy'r cwestiynau y dylech ofyn i chi'ch hun wrth benderfynu a oes gennych fuddiant. Mae'r siart llif yn un esboniadol yn unig ac nid yw'n un swyddogol.

Mae canllawiau ar gofrestru buddiannau yn Rhan 4.

Oes gennych chi gyswllt neu gysylltiad agos â'r eitem dan sylw?

Buddiannau Personol

Gweler paragraff 10

Wrth i chi gyflawni'ch dyletswyddau, bydd angen i chi benderfynu a oes gennych fuddiant personol ac, os felly, a oes angen i chi ei ddatgelu. Mae'r rhan fwyaf o aelodau'n gwybod bod angen datgelu buddiannau personol mewn cyfarfodydd, ond mae adegau eraill, er enghraifft, wrth siarad â'r Clerc am y mater dan sylw, pan fydd angen i chi wneud hynny hefyd. Mae rhagor o fanylion am hyn isod.

Isod mae rhestr o gwestiynau y dylech eu gofyn wrth benderfynu a oes gennych fuddiant.

Oes gennyf i fuddiant personol?

Bydd gennych **fuddiant personol** mewn rhan o fusnes eich Cyngor, gan gynnwys penderfyniadau sydd i'w gwneud, pan fydd honno'n ymwneud â neu'n debygol o effeithio ar:

1. eich swydd neu'ch busnes

2. eich cyflogwr, neu unrhyw ffyrm rydych yn bartner neu'n gyfarwyddwr sy'n cael tâl ynddo

3. unrhyw un sydd wedi talu am gostau'ch ethol neu'ch treuliau fel aelod

4. unrhyw gwmni y mae gennych gyfrannau ynddo sydd â gwerth nominal o fwy na £25,000 neu lle mae'ch daliad yn fwy nag 1% o gyfanswm y cyfalaf cyfrannau a ddyroddwyd, sydd ag eiddo neu dir yn ardal eich Cyngor

5. unrhyw gontract y mae'ch Cyngor yn ei wneud â chwmni rydych yn bartner, yn gyfarwyddwr sy'n cael tâl neu'n dal cyfrannau ynddo fel y nodwyd yn 4

6. unrhyw dir y mae gennych fuddiant ynddo ac sydd yn ardal eich Cyngor (mae hyn yn bwysig iawn ym mhob mater cynllunio gan gynnwys cynlluniau strategol)

7. unrhyw dir a osodir gan eich Cyngor i gwmni rydych yn bartner neu'n gyfarwyddwr sy'n cael tâl ynddo neu gorff fel y nodwyd yn 4

8. unrhyw gorff rydych wedi cael eich ethol, eich penodi neu eich enwebu iddo gan eich Cyngor

9. unrhyw

- awdurdod neu gorff cyhoeddus sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus
- cwmni, cymdeithas ddiwydiannol a darbodus, elusen neu gorff a gyfarwyddir at ddibenion elusennol
- corff ac iddo'r brif swyddogaeth o ddylanwadu ar bolisi neu farn gyhoeddus
- undeb llafur neu gymdeithas broffesiynol
- clwb neu gymdeithas breifat sy'n gweithredu yn ardal eich Cyngor, yr ydych yn aelod ohono neu lle rydych mewn swydd reoli gyffredinol, neu

10. unrhyw dir yn ardal eich Cyngor y mae gennych drwydded i'w feddiannu am o leiaf 28 diwrnod.

Mae bob amser yn fwy diogel datgan buddiant. Fodd bynnag, holwch eich Clerc neu Swyddog Monitro os nad ydych yn sicr.

Materion sy'n effeithio ar eich lles neu'ch sefyllfa ariannol

Os gellid ystyried bod penderfyniad yn effeithio ar eich lles neu'ch sefyllfa ariannol chi neu les neu sefyllfa ariannol unrhyw un sy'n byw gyda chi neu rywun y mae gennych **gysylltiad personol agos** ag ef, yn fwy na phobl eraill yn ardal eich Cyngor, mae gennych fuddiant personol.

Enghreifftiau o benderfyniadau o'r math hwn yw materion amlwg fel dyfarnu contractau i gwmni'ch partner, yn ogystal â materion sy'n ymwneud â lleoli datblygiadau, lle gallai hynny wneud gwahaniaeth mawr i le rydych chi neu bobl y mae gennych gysylltiad agos â nhw yn byw. Un enghraifft a gafwyd oedd lleoli meysydd chwarae, lle mae aelodau etholedig wedi

gwrthwynebu eu lleoli ger eu tai oherwydd materion yn ymwneud â sŵn.

Beth yw "corff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus"?

Mae'r ymadrodd "corff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus" wedi cael ei ddehongli'n eang gan y llysoedd at nifer o ddibenion gwahanol. Er nad yw'n bosibl gwneud rhestr derfynol o gyrff o'r fath, dyma rai o'r meini prawf i'w hystyried wrth benderfynu a yw corff yn cwrdd â'r diffiniad hwnnw:

- A yw'r corff hwnnw'n cyflawni gwasanaeth cyhoeddus?
- A yw'r swyddogaeth yn cael ei harfer o dan ddeddfwriaeth neu'n unol â phŵer statudol?
- A ellir cael adolygiad barnwrol o'r corff?

Wrth gynnal busnes cyngor cymuned mae'n debygol y byddwch yn gweithredu ar gorff sy'n arfer swyddogaethau o natur gyhoeddus. Gallech wneud hyn hefyd os ydych wedi cael eich penodi i weithredu ar ran y Cyngor mewn grŵp buddiant neu brosiect cymunedol.

Beth yw ystyr "effeithio ar lesiant neu sefyllfa ariannol"?

Un diffiniad posibl o'r term 'llesiant' yw bod yn fodlon a hapus. Mae unrhyw beth sy'n effeithio ar eich ansawdd bywyd, yn gadarnhaol neu'n negyddol, yn debygol o effeithio ar eich llesiant. Gall buddiant personol effeithio yn gadarnhaol ac yn negyddol arnoch chi neu ar bobl y mae gennych gysylltiad personol agos â nhw. Felly, os yw'n bosibl i chi neu iddyn nhw ennill neu golli oherwydd mater sy'n cael ei ystyried, mae angen i chi ddatgan buddiant personol yn y naill sefyllfa a'r llall.

Mae pobl y mae gennych gysylltiad personol agos â nhw'n cynnwys ffrindiau, perthnasau, rhai rydych yn ymwneud â nhw drwy fusnes a rhai rydych wedi bod mewn anghydfod â nhw

Beth yw'r diffiniad o rywun y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef?

Mae pobl y mae gennych gysylltiad personol agos â nhw yn cynnwys pobl fel ffrindiau agos, cydweithwyr y mae gennych gysylltiadau cryf iawn â nhw, pobl rydych yn ymwneud â nhw drwy fusnes a pherthnasau agos. Nid yw'n cynnwys cydnabod achlysurol, perthnasau pell neu bobl nad ydych ond yn dod i gysylltiad â nhw drwy'ch swydd fel aelod neu'ch gwaith yn y gymuned leol.

Gall pobl y mae gennych gysylltiad personol agos â nhw hefyd olygu rhywun rydych wedi bod mewn anghydfod ag ef, neu rywun y gellid credu bod gennych fuddiant mewn achosi anfantais iddo. Er enghraifft, ni fyddai bod yn aelod o'r un clwb golff â rhywun arall ynddo'i hun yn golygu bod gennych gysylltiad personol agos ag ef ond, os oeddech yn bartner golff iddo bob wythnos, gallai hynny olygu bod gennych gysylltiad personol agos ag ef. Os nad ydych yn siŵr, holwch eich Clerc neu Swyddog Monitro.

Aelodau sy'n "gwisgo dwy het"

Os ydych yn aelod o gyngor cymuned ac o gyngor sir, ni chewch eich atal rhag trafod yr un materion yn y ddau le. Er enghraifft, gallwch gymryd rhan mewn trafodaeth am gais cynllunio yr ymgynghorwyd â'ch Cyngor Cymuned yn ei gylch, a chymryd rhan wedyn mewn penderfynu ar y cais os ydych yn eistedd ar Bwyllgor Cynllunio eich Cyngor Sir.

Os byddwch yn gwneud hyn, fe'ch cynghorir yn gryf i ddweud yng nghyfarfod y Cyngor Cymuned y byddwch yn edrych ar y mater o'r newydd wrth ei ystyried yng nghyfarfod y Cyngor Sir, ac y byddwch yn ystyried yr holl wybodaeth a chyngor a roddir i chi. Yn y Pwyllgor Cynllunio, dylech ddweud yn glir nad ydych wedi cael eich rhwymo gan farn y Cyngor Cymuned. Mae'r cyngor ynghylch gwneud penderfyniadau gwrthrychol yng nghyd-destun paragraff 8 o'r Cod yn berthnasol yma hefyd.

Wrth gwrs, os oedd y cais wedi cael ei gyflwyno gan y Cyngor Cymuned, yna byddai gennych fuddiant personol a buddiant rhagfarnus, a byddai'n ofynnol i chi ei ddatgan a thynnu'n ôl yn unol â'r canllawiau isod ynghylch "beth i'w wneud os oes gennych fuddiant rhagfarnus".

Enghraifft

Cafwyd bod aelod o Gyngor Cymuned wedi torri'r Cod drwy fethu â datgan buddiant personol a rhagfarnus mewn cyfarfod a oedd yn trafod cydnabyddiaeth ariannol y Clerc; roedd yr aelod a'r Clerc mewn perthynas ac wedi dyweddïo ar y pryd. Penderfynodd y Panel Dyfarnu y dylai'r aelod fod wedi datgan buddiant personol yn yr eitem busnes oherwydd ei gysylltiad personol agos â'r Clerc. Penderfynwyd hefyd fod natur y berthynas rhwng yr aelod a'r Clerc yn achosi buddiant rhagfarnus gan ei fod yn golygu mantais sylweddol i'w ddarpar briod. Roedd y Panel Dyfarnu yn credu y byddai'r buddiant yn effeithio ar ganfyddiad y cyhoedd o allu'r aelod i wneud penderfyniad er budd y cyhoedd.

Roedd y Panel Dyfarnu wedi nodi eto mai'r cwestiwn hanfodol oedd nid a oedd yr aelod wedi gwneud y penderfyniad heb ragfarn ond a oedd yn ymddangos ei fod wedi gwneud hynny. Cafodd yr aelod ei atal o'i swydd am 3 mis.

Beth os nad ydw i'n gwybod am fy muddiant personol?

Dim ond os ydych yn ymwybodol o fuddiant personol neu **os byddai'n rhesymol disgwyl i chi fod yn ymwybodol ohono** y bydd y ddyletswydd i ddatgan buddiant personol mewn cyfarfod yn gymwys. Wrth reswm, nid oes disgwyl i chi ddatgan rhywbeth nad ydych yn ymwybodol ohono. Ni fyddai'n ymarferol disgwyl i chi ymchwilio i gyflogaeth, buddiannau busnes a gweithgareddau eraill eich holl berthnasau a phawb y mae gennych gysylltiad agos â nhw. Fodd bynnag, ni ddylech anwybyddu bodolaeth buddiannau y dylech wedi bod yn ymwybodol ohonynt, o safbwynt sylwedydd rhesymol a gwrthrychol.

Ar ôl datgelu buddiant, cewch aros a chymryd rhan os nad yw'n fuddiant rhagfarnus

Beth i'w wneud os oes gennych fuddiant personol

Gweler paragraff 11

Os byddwch yn penderfynu bod gennych fuddiant personol, yna rhaid i chi gymryd y camau canlynol cyn i'r mater gael ei drafod neu cyn gynted ag y daw'n amlwg i chi ac eithrio mewn amgylchiadau cyfyngedig:

- Datgan bod gennych fuddiant personol, a natur y buddiant hwnnw
- mewn cyfarfodydd
- wrth gyflwyno sylwadau ysgrifenedig (gan gynnwys negeseuon e-bost, ffacs etc.)
- wrth wneud sylwadau ar lafar, hyd yn oed os yw'ch buddiant ar y gofrestr buddiannau.

- Cadarnhau'ch buddiant drwy neges e-bost neu mewn llythyr i'r swyddog cysylltiedig ac i'r Clerc cyn pen 14 diwrnod
- Ystyried a oes gennych fuddiant rhagfarnus (gweler isod).

Os ydych wedi cytuno â'r Clerc neu Swyddog Monitro fod y wybodaeth am eich buddiant personol yn wybodaeth sensitif, yna dylech ddatgan bodolaeth y buddiant personol, a chadarnhau bod y Clerc neu Swyddog Monitro wedi cytuno bod y wybodaeth amdano'n sensitif. Mae rhagor o wybodaeth am hyn yn yr adran isod.

Os ydych yn datgan buddiant personol, cewch aros yn y cyfarfod, siarad a phleidleisio ar y mater, **oni bai fod eich buddiant personol hefyd yn fuddiant rhagfarnus**. Mae'r adran nesaf yn amlinellu'r hyn sy'n fuddiant rhagfarnus.

Peidiwch â phenderfynu ar sail eich barn eich hun yn unig - meddyliwch beth fyddai aelod o'r cyhoedd yn ei feddwl

Buddiannau Rhagfarnus

Gweler paragraff 12

Oes gennyf i fuddiant rhagfarnus?

Bydd eich buddiant personol hefyd yn fuddiant rhagfarnus mewn mater os byddai'n rhesymol i aelod o'r cyhoedd, sy'n gwybod am y ffeithiau perthnasol, feddwl bod eich buddiant personol mor arwyddocaol fel ei fod yn debygol o liwio'ch barn ynghylch budd y cyhoedd. Ceir esemptiadau i hyn ym mharagraff 12(2) o'r Cod er bod nifer o'r enghreifftiau'n annhebygol o fod yn berthnasol i fusnes cyngor cymuned.

Beth sydd mor arwyddocaol fel ei fod yn debygol o liwio'ch barn?

Os byddai aelod rhesymol o'r cyhoedd sy'n gwybod yr holl ffeithiau perthnasol yn meddwl y gallai'ch barn am y budd i'r cyhoedd fod wedi'i rhagfarnu, yna mae gennych fuddiant sy'n rhagfarnu. **Prawf gwrthrychol** yw hwn. Rhaid i chi benderfynu ar hyn - nid a fyddech yn gwneud y penderfyniad heb ragfarn, ond a ellid gweld eich bod yn gwneud hynny.

Rhaid i chi ofyn i chi'ch hun a fyddai **aelod o'r cyhoedd,** os oedd yn gwybod yr holl ffeithiau perthnasol, yn meddwl bod eich buddiant personol mor arwyddocaol fel y byddai'n debygol o liwio'ch barn. Mewn geiriau eraill, rhaid i'r buddiant ymddangos fel pe bai'n gallu niweidio neu amharu ar eich gallu i farnu budd y cyhoedd.

Fel arfer, ni fydd bodolaeth gwybodaeth leol, neu gysylltiadau o fewn y gymuned leol, yn ddigon ar eu pen eu hunain i fodloni'r prawf. Rhaid cael rhyw ffactor a all niweidio'ch gallu i farnu budd y cyhoedd yn wrthrychol. Mae natur y mater hefyd yn bwysig, gan gynnwys a yw'n effeithio ar nifer mawr o bobl yn yr un modd ynteu a oes effaith benodol arnoch chi neu ar grŵp llai.

Rhaid cofio egwyddorion cyffredinol wrth gymhwyso'r prawf hwn. Mae'n amlwg y dylech weithredu er budd y cyhoedd ac nid er budd pobl y mae gennych gysylltiad personol agos â nhw. Rydych yn gwarchod y pwrs cyhoeddus a budd y cyhoedd a dylai'ch ymddygiad a'ch penderfyniadau adlewyrchu'r cyfrifoldeb hwn.

Byddai gennych fuddiant rhagfarnus mewn ystyried a phenderfynu ar gais cynllunio os oedd rhywun y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef (er enghraifft, eich mab neu gyfaill agos) yn byw y drws nesaf i'r safle dan sylw. Y rheswm am hyn yw y byddai'r cais yn debygol o gael mwy o effaith ar y sawl y mae gennych gysylltiad personol agos ag ef nag ar y rhan fwyaf o'r bobl sy'n byw yn ardal eich Cyngor ac mae hyn yn golygu bod gennych fuddiant personol yn y mater. Mae bodolaeth y cyswllt personol agos yn golygu y byddai aelod rhesymol o'r cyhoedd yn gallu meddwl y byddai hyn yn lliwio'ch barn am fudd y cyhoedd wrth ystyried y cais cynllunio. **Nid oes gwahaniaeth a fyddai'n gwneud hynny mewn gwirionedd ai peidio**.

Mewn achosion eraill, lle cafwyd anghydfod rhyngoch chi ac unigolyn y byddai penderfyniad yn gallu bod o anfantais iddo, gallai aelod gwybodus rhesymol o'r cyhoedd gasglu y byddech yn tueddu i bleidleisio'n unol â hynny, boed hynny'n wir ai peidio.

Ni fydd buddiant rhagfarnus gan gynghorwyr cymuned mewn penderfyniadau gan eu Cyngor sy'n ymwneud â grantiau, benthyciadau neu gymorth ariannol arall i grwpiau cymunedol neu sefydliadau gwirfoddol os nad yw'n werth mwy na £500. Ar ben hynny, ni fydd gan gynghorwyr cymuned sydd wedi'u penodi i'r grŵp cymunedol neu'r sefydliad gwirfoddol dan sylw, e.e. bwrdd neuadd gymunedol, gan eu Cyngor Cymuned ddim buddiant sy'n rhagfarnu mewn penderfyniadau a wneir gan eu Cyngor yng nghyswllt unrhyw grantiau, benthyciadau neu gymorth ariannol arall. Ar y llaw arall, os ydych yn aelod o fwrdd o'r fath drwy'ch hawl eich hun a heb gael eich penodi gan eich Cyngor, yna bydd gennych fuddiant rhagfarnus.

Beth i'w wneud os oes gennych fuddiant rhagfarnus

Rhaid i chi ddatgan eich buddiant a gadael yr ystafell

Gweler paragraff 14

Os ydych yn credu bod gennych fuddiant rhagfarnus ym musnes eich Cyngor, rhaid i chi gymryd camau penodol.

Er hynny, hyd yn oed os oes gennych fuddiant rhagfarnus, mae'r Cod yn cefnogi'ch rôl fel

eiriolwr cymunedol ac yn eich galluogi, mewn rhai amgylchiadau, i gynrychioli'ch cymuned ac i siarad am faterion sy'n bwysig iddyn nhw ac i chi.

Pwynt allweddol: Os oes gennych fuddiant rhagfarnus mewn mater sy'n cael ei drafod mewn cyfarfod, ar ôl i chi ddatgan eich buddiant personol yn y mater, rhaid i chi adael yr ystafell (neu unrhyw leoliad arall lle mae'r cyfarfod yn cael ei gynnal gan gynnwys, er enghraifft, lleoliad cyfarfod safle).

Mae hyn yn berthnasol oni bai fod aelodau o'r cyhoedd yn cael cyflwyno sylwadau, rhoi tystiolaeth neu ateb cwestiynau am y mater, drwy hawl statudol neu fel arall. Os felly, cewch chi hefyd ddod i'r cyfarfod i wneud hynny neu gyflwyno sylwadau drwy lythyr i'r cyfarfod cyhoeddus. Fodd bynnag, os byddwch yn dod i'r cyfarfod, rhaid i chi adael yr ystafell neu'r siambr ar unwaith wedi i'r cyfnod ar gyfer ystyried sylwadau ddod i ben, a chyn dechrau unrhyw drafodaeth am yr eitem, hyd yn oed os yw aelodau o'r cyhoedd yn cael aros. Ni chewch aros yn yr oriel gyhoeddus i wylio'r bleidlais ar y mater.

Ar ben hynny, rhaid i chi beidio â cheisio dylanwadu ar benderfyniad y mae gennych fuddiant rhagfarnus ynddo. Mae'r rheol hon yn debyg i'ch dyletswydd gyffredinol i beidio â defnyddio'ch safle fel aelod yn amhriodol i roi mantais neu anfantais i chi'ch hun neu i rywun arall. Felly, yn ogystal â gadael cyfarfodydd lle mae'r eitem yn cael ei thrafod, ni ddylech ysgrifennu na gwneud sylwadau ar lafar am y mater.

Nid yw'r Cod yn rhoi hawl gyffredinol i chi siarad mewn cyfarfod pan fydd gennych fuddiant rhagfarnus. Mae'r Cod yn ceisio sicrhau bod aelodau'n cael yr un hawliau ag aelodau cyffredin o'r cyhoedd i siarad ar faterion penodol mewn cyfarfodydd, er bod ganddynt fuddiant rhagfarnus. Fel arfer, mae'r hawliau hyn yn cael eu rheoli gan gyfansoddiad, rheolau gweithdrefn neu reolau sefydlog eich Cyngor, a gallent fod yn rhwym wrth amodau gan gynnwys terfynau amser neu'r ffaith mai dim ond yn ysgrifenedig y ceir cyflwyno sylwadau.

Pe byddai aelod cyffredin o'r cyhoedd yn cael siarad mewn cyfarfod am eitem benodol, dylech chi gael yr un cyfle. Byddwch yn gallu gwneud sylwadau, ateb cwestiynau neu roi tystiolaeth, hyd yn oed os oes gennych fuddiant rhagfarnus yn yr eitem. Mae newidiadau diweddar yn y Cod hefyd yn darparu'r hawl i gyflwyno sylwadau ysgrifenedig i'r cyfarfod cyhoeddus yn yr amgylchiadau hyn. Fodd bynnag, ni chewch gymryd rhan yn y drafodaeth na gwylio'r bleidlais.

Pryd y bydd yn rhaid i mi adael man y cyfarfod?

Rhaid i chi adael ar unwaith wedi i'r cyfnod ar gyfer cyflwyno sylwadau, rhoi tystiolaeth neu ateb cwestiynau ddod i ben, a chyn dechrau unrhyw drafodaeth.

Beth mae dylanwadu ar benderfyniad yn ei olygu?

Rhaid i chi beidio â chyflwyno sylwadau na chymryd rhan mewn penderfyniadau y mae gennych fuddiant rhagfarnus ynddynt, ac eithrio lle mae gennych chi hawl i siarad fel yr eglurwyd

uchod. Gallai'ch presenoldeb yn unig gael ei ystyried yn ffactor a allai ddylanwadu ar y broses penderfynu.

Beth os na chaiff y cyhoedd siarad yn y cyfarfod am y mater?

Os na chaiff aelod cyffredin o'r cyhoedd siarad am y mater, ni chewch chi wneud hynny na chyflwyno sylwadau ysgrifenedig os oes gennych fuddiant rhagfarnus. Rhaid i chi adael y man lle cynhelir y ddadl a rhaid i chi beidio â cheisio dylanwadu ar y drafodaeth mewn unrhyw ffordd.

Gall hyn ddigwydd, er enghraifft, pan fydd eich Cyngor yn trafod mater cyfrinachol mewn sesiwn gaeedig neu pan nad oes ganddo reolau gweithdrefn neu reolau sefydlog ar waith sy'n caniatáu i aelodau o'r cyhoedd siarad yn un o gyfarfodydd eich Cyngor. Yn yr un modd â'r cyhoedd, ni chewch chi gymryd rhan os oes gennych fuddiant rhagfarnus. Fodd bynnag, os yw'r cyhoedd yn cael eistedd yn yr oriel gyhoeddus i wylio'r cyfarfod, **bydd yn ofynnol i chi adael yr ystafell yn ystod y ddadl a'r bleidlais.**

Enghraifft

Cafwyd bod aelod o Gyngor Cymuned wedi torri'r Cod drwy fethu â datgan buddiant personol a rhagfarnus mewn cyfarfod a oedd yn ystyried cais cynllunio am fferm wynt ar dir cyfagos i fferm yr oedd yn berchen arni. Roedd yr aelod wedi gwneud cytundeb Lesio Hawliau ar ei thir i hwyluso mynediad at y datblygiad arfaethedig. Ar y dechrau, roedd yr aelod yn dibynnu ar y ffaith bod cymal cyfrinachedd yn y cytundeb hwn i egluro ei gweithredoedd. Er hynny, roedd yr aelod wedi cymryd rhan mewn pleidlais gudd a gynhaliwyd i benderfynu a fyddai'r Cyngor Cymuned yn cefnogi neu'n gwrthwynebu'r cais.

Yn union cyn y gwrandawiad gerbron y Panel Dyfarnu, derbyniodd yr aelod fod ganddi fuddiant personol yn yr eitem ac wedyn ei fod yn fuddiant rhagfarnus. Penderfynodd y Panel Dyfarnu fod yr aelod wedi methu â chydymffurfio â pharagraffau 11(1) a 14(1) o'r Cod. Roedd o'r farn bod yr aelod wedi gadael i'w buddiannau personol gael y llaw uchaf a bod cadw'r buddiannau hynny'n breifat yn groes i'w dyletswyddau a chyfrifoldebau fel aelod etholedig. Cafodd ei hatal o'i swydd am 3 mis.

Goddefebau

Os oes gennyf fuddiant rhagfarnus, a allaf gael goddefeb i ganiatáu i mi gymryd rhan yn y cyfarfod?

Gallwch wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau eich Cyngor Sir am oddefeb ar un neu ragor o'r seiliau canlynol:

- y byddai o leiaf 50 y cant o aelodau'r Cyngor neu'r Pwyllgor yn cael eu hatal rhag cymryd rhan lawn mewn cyfarfod oherwydd buddiannau rhagfarnus

y byddai o leiaf hanner y cabinet yn cael ei atal rhag gwneud hynny (dylid cynnwys yr arweinydd yn y cabinet wrth gyfrifo'r gyfran)

• yn achos cyngor sir/cyngor bwrdeistref sirol, y byddai'n amharu cymaint ar y cydbwysedd gwleidyddol yn y cyfarfod fel y byddai'n debygol o effeithio ar y canlyniad

• oherwydd natur eich buddiant, na fyddai'r ffaith eich bod yn cymryd rhan yn niweidio hyder y cyhoedd

• bod eich buddiant yn gyffredin ymysg cyfran sylweddol o'r cyhoedd

• bod gennych rôl neu arbenigedd penodol a fyddai'n cyfiawnhau eich cyfranogiad

• bod y mater yn ymwneud â chyllid neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac rydych chi'n aelod o'i fwrdd neu ei bwyllgor drwy'ch hawl eich hun ac nid oes gennych fuddiant arall, er na fydd goddefeb a roddir i chi yn yr enghraifft hon yn caniatáu i chi bleidleisio ar y mater, neu

• bod y pwyllgor yn credu y byddai er budd y bobl yn ardal eich Cyngor i chi gymryd rhan a bod y pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Cymru cyn pen saith niwrnod.

• bod y pwyllgor yn credu ei bod yn briodol yn yr holl amgylchiadau, lle nad oedd yn bosibl fel arall, er mwyn gwneud addasiadau rhesymol i ddarparu ar gyfer anabledd rhywun.

Gallwch wneud cais am oddefeb yn unigol ac, mewn rhai amgylchiadau, gallwch wneud ceisiadau ar y cyd os yw nifer o aelodau am gael goddefeb i siarad neu bleidleisio ar yr un mater. Os bydd y Pwyllgor Safonau'n cymeradwyo eich cais, rhaid iddo roi'r oddefeb yn ysgrifenedig a chyn cynnal y cyfarfod. Os oes angen goddefeb arnoch, dylech wneud cais am un cyn gynted ag sy'n rhesymol bosibl.

Dim ond y Pwyllgor Safonau a all roi'r oddefeb a bydd yn gwneud hynny yn ôl ei ddisgresiwn. Bydd angen i'r Pwyllgor Safonau gydbwyso budd y cyhoedd mewn atal aelodau sydd â buddiannau rhagfarnus rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau, yn erbyn budd y cyhoedd mewn gwneud penderfyniadau gan grŵp o aelodau'r Cyngor sy'n weddol gynrychiadol. Pe byddai Cyngor neu bwyllgor yn methu â chael cworwm heb roi goddefeb, gall hyn fod yn rheswm dros roi goddefeb.

Os ydych wedi cael goddefeb, gallwch hefyd gyflwyno sylwadau ysgrifenedig ond rhaid i chi roi manylion yr oddefeb ym mhob gohebiaeth. Os byddwch yn gwneud sylwadau llafar, yn bersonol neu dros y ffôn, rhaid i chi gyfeirio at yr oddefeb a chadarnhau hyn drwy lythyr cyn pen 14 diwrnod.

4. Cofrestru Buddiannau

Gweler paragraff 15

Pwyntiau allweddol

Mae'n ofynnol i gynghorau cymuned gadw a chyhoeddi cofnod o fuddiannau eu haelodau mewn cofrestr o fuddiannau a gyhoeddir yn electronig. Mae'r cofnod hwn yn cael ei gadw gan eich Clerc. Mae'r gofrestr yn ddogfen y gellir ei chwilio pan fydd mater yn codi (neu cyn hynny), ac felly mae'n gadael i bobl eraill wybod pa fuddiannau sydd gennych, ac a allent arwain at wrthdaro buddiannau posibl.

Mae'r gofrestr yn eich amddiffyn chi hefyd. Chi sy'n gyfrifol am benderfynu a fyddwch yn datgan buddiant mewn cyfarfod, ond gall fod o gymorth i chi wybod yn gynnar a yw pobl eraill yn credu y gellid cael gwrthdaro buddiannau. Mae hefyd yn bwysig bod y cyhoedd yn gwybod am unrhyw fuddiant y byddwch chi neu aelodau eraill yn gorfod ei ddatgan, fel bod y cyhoedd yn gallu gweld bod penderfyniadau'n cael eu gwneud mewn ffordd agored a gonest. Mae hyn yn helpu i gynnal ymddiriedaeth y cyhoedd yn uniondeb llywodraethu lleol.

O ganlyniad i newidiadau diweddar yn y Cod, mae hefyd yn ofynnol, pan ddewch i wybod am newid mewn buddiant personol a gofrestrwyd, eich bod yn cofrestru'r newid hwnnw drwy hysbysu'ch Clerc drwy lythyr cyn pen 28 diwrnod. Mae hefyd yn ofynnol, wrth ddatgelu buddiant personol am y tro cyntaf, eich bod yn ei gofrestru yn y gofrestr buddiannau drwy hysbysu'r Clerc drwy lythyr.

Rhoddion a lletygarwch

Gweler paragraff 17

Pwyntiau allweddol

Rhaid i chi hysbysu'ch Clerc am unrhyw roddion neu letygarwch sy'n werth mwy na'r swm a bennwyd gan eich Cyngor a gewch yng nghyswllt eich dyletswyddau swyddogol fel aelod, ynghyd â ffynhonnell y rhodd neu'r lletygarwch.

Yn yr un modd â buddiannau eraill yn eich cofrestr buddiannau, gall fod gennych **fuddiant personol** mewn mater sy'n cael ei ystyried os yw'n debygol o effeithio ar berson a roddodd rodd neu letygarwch i chi sydd wedi'i gofrestru. Os felly, rhaid i chi ddatgan bodolaeth a natur y rhodd neu'r lletygarwch, y person a'i rhoddodd i chi, sut y mae'r mater dan sylw yn berthnasol i'r person hwnnw ac wedyn penderfynu a yw'r buddiant hwnnw hefyd yn **fuddiant rhagfarnus**. Mae hefyd yn arfer da darparu nodyn am unrhyw gynigion o roddion rydych wedi'u gwrthod.

A yw'r rhodd neu'r lletygarwch yn gysylltiedig â'm dyletswyddau swyddogol fel aelod?
Dylech ofyn i chi'ch hun, a fyddwn i wedi cael y rhodd hon pe na bawn i ar y Cyngor? Os nad ydych chi'n siŵr o'r cymhelliant y tu ôl i rodd neu letygarwch, rwyf yn argymell eich bod yn ei gofrestru neu'n siarad â'ch Clerc.

Nid oes angen i chi hysbysu'r Clerc am roddion a lletygarwch nad ydynt yn berthnasol i'ch rôl fel aelod, fel anrhegion Nadolig gan eich ffrindiau a'ch teulu, na rhoddion nad ydych yn eu derbyn. Fodd bynnag, dylech bob amser hysbysu'r Clerc am rodd neu letygarwch os byddai modd i bobl ei weld yn rhywbeth a roddwyd i chi oherwydd eich safle neu os yw eich Cyngor yn mynnu eich bod yn gwneud hynny.

Beth os nad wyf yn gwybod beth yw gwerth rhodd neu letygarwch?
Yn gyffredinol, os nad ydych yn siŵr o werth rhodd neu letygarwch, dylech hysbysu'r Clerc amdano, fel mater o arfer da ac yn unol â'r egwyddorion o fod yn agored ac yn atebol mewn bywyd cyhoeddus.
Efallai y bydd yn rhaid i chi amcangyfrif gwerth y rhodd neu'r lletygarwch. Hefyd, os ydych wedi cael nifer o roddion bach o'r un ffynhonnell dros gyfnod byr sydd, gyda'i gilydd, yn cyrraedd y gwerth a bennwyd gan eich Cyngor, dylech gofrestru hynny.

Mae'r Cod hefyd yn cyfeirio at fuddiant neu fantais faterol. Y ffordd o fesur hyn yw meddwl a fyddai sylwedydd annibynnol gwybodus yn gallu dod i'r casgliad y gellid gweld eich bod ar eich ennill o ganlyniad.

Atodiad 1

Datganiad o fuddiannau personol a buddiannau sy'n rhagfarnu

Cwestiynau i ofyn i chi'ch hun. Os nad ydych yn siŵr, holwch eich Clerc neu eich Swyddog Monitro.

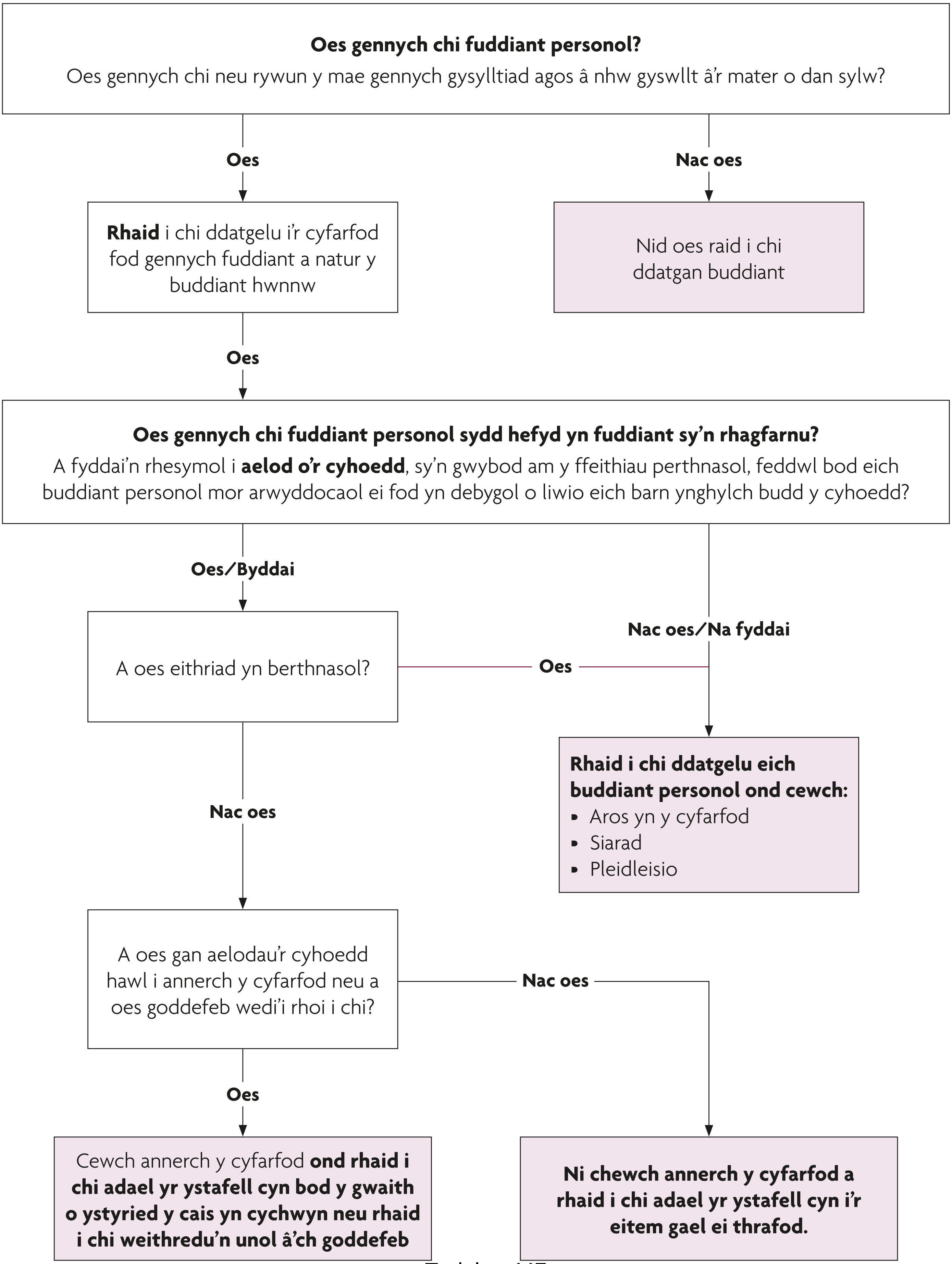

Mwy o wybodaeth

Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru 1 Ffordd yr Hen Gae
Pencoed
CF35 5LJ

Ffôn 01656 644200
Ffacs 01656 641199

e-bost holwch@ombwdsmon-cymru.org.uk (ymholiadau cyffredinol)

Dilynwch ni ar Twitter: @OmbudsmanWales

Ceir rhagor o wybodaeth am y gwasanaeth sy'n cael ei gynnig gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar ein gwefan www.ombwdsmon-cymru.org.uk

DATGANIADAU O DDIDDORDEB GAN AELODAU MEWN CYFARFODYDD

Enw'r Aelod:
Enw'r Cyfarfod:
Dyddiad y Cyfarfod:
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl):

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw:

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw:

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

☐ **Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ac fe gymerais ran yn yr eitem **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ond rwyf wedi cael caniatâd arbennig.

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu NEU sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd:

Llofnod………………………………..….   Dyddiad Llofnodi………………………

DYLID RHOI'R FFURFLEN HON AR ÔL EI CHWBLHAU I AELOD O STAFF Y GWASANAETHAU PWYLLGOR YN YSTOD, NEU'N UNION AR ÔL, Y CYFARFOD.

Cofrestr Buddiannau Aelodau

Mae cofrestr buddiannau a ddatganwyd gan aelodau yn gysyniad a gynhwyswyd mewn sawl darn o ddeddfwriaeth llywodraeth leol, ac yn enwedig felly ddeddfwriaeth a gyflwynwyd yn ystod y ganrif hon. Mae'r cysyniad hwn yn gydnaws â llywodraethu agored a thryloyw. Ceir cysyniad tebyg ar gyfer cofnodi unrhyw roddion neu letygarwch a dderbyniwyd gan aelodau etholedig. Fodd bynnag, yn gyffredinol, cyfyngwyd gweithredu gofynion o'r fath i'r cyrff sector cyhoeddus mwy megis awdurdodau unedol. Yn fwy diweddar, mae canllawiau gan Lywodraeth Cymru wedi cadarnhau fod angen hefyd i gynghorau cymuned a thref yng Nghymru gadw "cofrestr" o'r fath a bod rhaid i'r gofrestr honno gael ei harddangos yn electronaidd ar wefan y cyngor, cyfleuster y mae'n rhaid i bob cyngor lleol ei gael o 2015/2016 ymlaen.

Yn rhwystredig iawn, cafwyd dryswch a gwahaniaethau barn a heriau ar y mater yma, o ran beth yn union sydd ei angen. Mae Un Llais Cymru yn barnu mai ystyr "cofrestr" yw dogfennaeth mewn unrhyw fformat sy'n dangos buddiannau aelodau (a byddai'r un peth yn wir ar gyfer unrhyw roddion neu letygarwch a dderbyniwyd gan aelodau). Nid yw gweision sifil Llywodraeth Cymru yn awgrymu unrhyw fformatau penodol i'r perwyl hwn yn y canllawiau a gyhoeddwyd ganddynt. Datblygodd Un Llais Cymru ffurflen enghreifftiol ar gyfer diben o'r fath (gweler isod).

Beth mae angen i gynghorau ei wneud:

Yn dilyn trafodaethau gyda Llywodraeth Cymru, daeth yn amlwg nad yw'r cyfrifoldeb newydd i gyhoeddi'r gofrestr buddiannau ar-lein yn cynnwys llenwi'r ffurflen yr oedd Un Llais Cymru wedi'i dosbarthu i aelod gynghorau ar yr 28ain Mai 2015. Credwyd yn wreiddiol y cafodd y ddarpariaeth i eithrio cynghorwyr cymuned a thref o ofynion paragraff 15(1) y model god ymddygiad i gofrestru rhai buddiannau ariannol ac o fathau eraill o fewn 28 diwrnod i dderbyn eu swyddi ei dileu gan Ddeddf 2013. Fodd bynnag, yn dilyn trafodaethau gyda swyddog perthnasol Llywodraeth Cymru, gwelwn nad yw hynny'n wir. Mae'r swyddog yn deall efallai y bu dryswch ar y mater hwn, ac fe gadarnhaodd nad yw Deddf 2013 yn effeithio o gwbl ar ofynion y cod ymddygiad sy'n ymwneud â datgelu a chofrestru buddiannau. Yn fyr, mae gofynion y cod ymddygiad, fel y mae'n berthnasol i gynghorau cymuned a thref, fel a ganlyn:

a) Rhaid i gynghorwyr ddatgan buddiant personol ac, os yn briodol, fuddiant rhagfarnol sy'n gysylltiedig â materion perthnasol pan maent yn bresennol mewn cyfarfodydd.
b) Pan mae cynghorwyr yn datgan buddiant personol am y tro cyntaf, rhaid iddynt roi cadarnhad ysgrifenedig o'r buddiant i'r Swyddog Priodol, cyn neu'n union wedi diwedd y cyfarfod. Mae'n arfer da i'r Swyddog Priodol gofnodi'r datganiadau hyn yng nghofnodion y cyfarfod.
c) Dylai'r Swyddog Priodol gofnodi buddiannau a ddatganwyd mewn cyfarfodydd am y tro cyntaf yn y gofrestr buddiannau yn unol ag adran 81 Deddf Llywodraeth Leol 2000. Rhaid i'r gofrestr fod ar gael i'w harchwilio gan

10/8/15

y cyhoedd ar unrhyw adeg resymol ac, yn dilyn dyfodiad Deddf 2013, rhaid iddi gael ei gosod ar wefan y cyngor.
d) Dylid diweddaru'r gofrestr cyn gynted ag y bo hynny'n rhesymol ymarferol yn dilyn pob cyfarfod pan gaiff buddiannau newydd eu datgan.

<u>Pa ddatganiadau i'w cofnodi</u>:

Dylid gwneud datganiadau o fuddiannau yn unol â'r Cod Ymddygiad ar gyfer aelodau awdurdodau lleol yng Nghymru (trowch at y Canllawiau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar gyfer aelodau cynghorau cymuned – sydd ar gael ar lecyn aelodau gwefan Un Llais Cymru). Mae'r canllawiau yn cynnwys manylion am fuddiannau personol a rhagfarnol ac maent yn cyfeirio hefyd at roddion a lletygarwch. Yn y pendraw, mater i'r aelodau yw penderfynu a ydynt yn gwneud datganiad o fuddiant ai peidio, gan ddibynnu ar amgylchiadau eu sefyllfa. Mae gan eraill (trydydd partïon) wastad yr hawl i herio unrhyw fethiant i ddatgan buddiant, ac mae'n bwysig felly fod aelodau'n cael eu hatgoffa i gymryd materion o'r fath o ddifrif.

<u>Templed ar gyfer cofrestr/datganiadau:</u>

Mae Un Llais Cymru wedi paratoi "templed" i'w ddefnyddio gan aelod gynghorau at ddibenion gweithredu cofrestr o'r fath, a chafodd ei ddosbarthu i aelod gynghorau. Mae copïau o'r templed hwn ar gael ar lecyn aelodau gwefan Un Llais Cymru, os oes angen. Os ydych yn defnyddio'r ffurflenni hyn (neu unrhyw rai eraill) ar gyfer cofnodi datganiadau o fuddiannau yn swyddogol, y "gofrestr" fel y cyfryw fydd y casgliad o'r holl ffurflenni yn cael eu cyflwyno gyda'i gilydd. Gellir cyflwyno'r rhain mewn unrhyw ddull cyfleus, efallai wedi'u trefnu yn ôl enw aelod neu ddyddiad. Yn naturiol, ni fydd aelodau nad ydynt wedi datgan unrhyw fuddiannau wedi llenwi unrhyw ffurflenni i'r perwyl hwnnw, sy'n golygu y bydd eu cofnodion yn wag (hynny yw, ni fydd ganddynt unrhyw gofnodion). Nid yw'n cael ei ystyried yn angenrheidiol dangos unrhyw ffurflenni "gwag" o'r fath ar wefan y cyngor, ond nid yw'n anghywir gwneud hynny os mynnwch.

10/8/15

ATODIAD 3

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Canllawiau Statudol

Mynediad i Wybodaeth am Gynghorau Cymuned a Thref

Mai 2015

ISBN digidol 978 1 4734 3399 1
© Hawlfraint y Goron 2015
WG25090

CANLLAW LLYWODRAETH CYMRU

GWYBODAETH AM GYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Statws a Chymhwyso

Mae'r canllaw hwn yn berthnasol i Gynghorau Cymuned a Thref yng Nghymru. Fe'i cyhoeddir, yn rhannol o dan adran 55(1) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan adran 55(1) y Ddeddf mae'n ddyletswydd statudol ar Gynghorau Cymuned a Thref i ystyried y canllaw hwn.

Mae'r canllaw hefyd yn berthnasol i'r ddarpariaeth yn y Ddeddf sy'n ymwneud â hysbysiadau cyhoeddus, cyfarfodydd a thrafodion y cynghorau a chofrestrau o fuddiannau aelodau.

Cefndir

1. Cafodd Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, y cyfeirir ati fel "y Ddeddf" yn y canllaw hwn, Gydsyniad Brenhinol ar 30 Gorffennaf 2013. Prif bwrpas y Ddeddf oedd diwygio cyfansoddiad a swyddogaethau'r hyn a elwir bellach yn Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru. Fodd bynnag, cyflwynodd y Ddeddf amrywiaeth o ddarpariaethau eraill sy'n gysylltiedig â llywodraeth leol.

2. Mae adrannau 55 i 58 o'r Ddeddf yn ymwneud â mynediad at wybodaeth, ac yn fwyaf penodol, fynediad at wybodaeth am Gynghorau Cymuned. (At ddibenion y canllaw hwn, mae unrhyw gyfeiriad at Gyngor neu Gynghorau Cymuned yn cynnwys unrhyw Gyngor Cymuned, Tref neu Ddinas sy'n gwasanaethu cymuned neu gymuned wedi'i grwpio ac a gafodd ei sefydlu yn unol â Rhan II o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ("Deddf 1972").

3. I grynhoi, mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gael gwefannau; i gyhoeddi hysbysiadau a phapurau'n electronig; ac i gyhoeddi eu cofrestr o fuddiannau'r aelodau yn electronig (y rhai a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000).

Gwefannau Cynghorau Cymuned – Adran 55

4. Mae Adran 55 o Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi gwybodaeth yn electronig am sut i gysylltu â hwy ac, os yw'n wahanol, sut i gysylltu â'r clerc. Mae'r wybodaeth a ddylai fod

ar gael yn electronig yn cynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost.

5. Yn ogystal â hyn, mae'n rhaid i'r cyngor gyhoeddi'n electronig wybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, manylion am sut i gysylltu â hwy, eu hymlyniad gwleidyddol (os o gwbl) ac unrhyw swydd a ddelir ganddynt neu bwyllgor y maent yn perthyn iddo o fewn y cyngor. Os yw'r gymuned dan sylw wedi'i rhannu'n wardiau cymunedol, rhaid dangos y ward y mae pob aelod yn ei chynrychioli.

6. Rhaid i'r Cyngor Cymuned hefyd gyhoeddi cofnodion electronig o'i gyfarfodydd ac, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, ddogfennau y cyfeirir atynt yn y cyfarfodydd hynny. Mae'n rhaid iddynt hefyd gyhoeddi eu cyfrifon archwiliedig blynyddol yn electronig. Yn y ddau achos hyn, mae'n ofynnol i gynghorau gyhoeddi deunydd a gynhyrchwyd ar ôl y dyddiad pan ddaeth adran 55 i rym yn unig.

Nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi unrhyw wybodaeth y maent yn cael eu hatal rhag ei datgelu gan unrhyw ddeddfwriaeth arall.

7. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Adran 55, mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned roi sylw i'r canllaw hwn.

Canllaw ynglyn Gwefannau Cynghorau Cymuned

8. Penderfyniad i bob Cyngor Cymuned unigol yw a fyddant yn gweithredu eu gwefan annibynnol eu hunain, neu a fyddant yn penderfynu cysylltu â Chynghorau Cymuned eraill yn eu hardal, neu â'r prif gyngor, neu ag unrhyw gorff arall sy'n hapus i gynnal eu safle. Fodd bynnag, mae'n ofynnol bod y gwefannau'n cael eu diweddaru'n rheolaidd a bod y cyhoedd yn gallu cael gafael ar yr wybodaeth a ddisgrifir uchod.

9. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu gwella cysylltiadau'r cyhoedd â llywodraeth leol yn gyffredinol a Chynghorau Cymuned yn benodol. Rydym yn teimlo ei bod yn angenrheidiol bod modd cysylltu'n electronig â phob awdurdod lleol a'u bod wedi cyhoeddi gwybodaeth ar y we. Byddai trigolion lleol yn disgwyl cael y cyfleuster hwn yn yr oes hon.

10. Mae gan y rhan fwyaf o'r Cynghorau Cymuned yng Nghymru bresenoldeb ar-lein ac maent yn cyhoeddi gwybodaeth yn electronig eisoes. Mae Cynghorau Cymuned yn cael eu hannog i ofyn am gymorth

gan Un Llais Cymru, eu Prif Gyngor neu ffynonellau dibynadwy eraill os oes angen er mwyn datblygu eu presenoldeb ar y we.

11. O dan adran 55, mae’n rhaid i'r Cyngor gyhoeddi’n electronig ei rif ffôn, ei gyfeiriad post ac e-bost ar y wefan. Mae’n rhaid cael yr wybodaeth hefyd ar gyfer clerc y Cyngor os yw'n wahanol i fanylion cysylltu â’r Cyngor. Byddai hefyd o fantais cael cyfeiriad e-bost cyffredinol at ddefnydd aelodau ac o bosibl Cadeirydd y cyngor. Mewn rhai achosion, bydd gan y Cyngor Cymuned ei swyddfeydd ei hun, neu bydd yn rhannu swyddfeydd, a byddai’n briodol cael rhif ffôn, cyfeiriad post ac e-bost y rhain hefyd. Ond bydd disgwyl i’r cynghorau gael trefniadau yn eu lle i ddarllen ac ymateb i negeseuon yn rheolaidd.

12. Nid yw'n orfodol i aelodau unigol gael cyfeiriadau e-bost. Mewn Prif Gyngor byddai hyn yn ddisgwyliedig oherwydd gall y Cyngor ei hun fel arfer roi cyfeiriadau e-bost ar wefan y Cyngor. Fodd bynnag, mae'n rhaid rhestru enwau'r aelodau a rhaid bod manylion ar-lein am sut i gysylltu â hwy. Bydd rhai cynghorau’n dymuno rhoi ffotograffau o bob aelod ar eu gwefan ond mae hyn yn benderfyniad iddynt hwy.

13. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol cyhoeddi ymlyniad gwleidyddol aelodau'r cynghorau. Mae rhai Cynghorau Cymuned yn dewis peidio â gwneud hynny ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae hawl gan y cyhoedd i wybod beth yw argyhoeddiad gwleidyddol y rhai sydd mewn swydd etholedig, neu a ydynt yn annibynnol o unrhyw grŵp. Mae'n annerbyniol i aelod gelu ei ymlyniad gwleidyddol.

14. Os yw'r Cyngor Cymuned wedi'i rannu'n wardiau cymunedol, rhaid cyhoeddi’r ward y mae’r aelod yn ei chynrychioli. Os yw’n dal swydd o ryw fath yn y cyngor neu os yw’n perthyn i un o bwyllgorau’r cyngor, rhaid i hynny gael ei gyhoeddi ar y wefan.

15. Dylai aelodau cyfetholedig gael eu cofnodi er budd tryloywder i'w gwahaniaethu oddi wrth aelodau etholedig.

16. Mae paragraffau 4 i 6 uchod yn disgrifio’r dogfennau sydd angen eu rhoi ar y wefan. Dylai Cynghorau ddatblygu gweithdrefnau ar gyfer cadw eu gwefan mewn trefn, gan gadw archif o ddogfennau’r gorffennol am gyfnod rhesymol, ond bod modd cael gafael arnynt yn hawdd o’r dudalen flaen.

17.Os oes gan y Cyngor Gynllun Iaith Gymraeg a'i arfer o dan y Cynllun Iaith Gymraeg yw i gynhyrchu deunydd yn ddwyieithog, yna mae hynny'n berthnasol yr un fath i ddeunydd sy'n cael ei gynhyrchu yn electronig.

18.Dylai darpariaethau y Ddeddf cael ei hystyried yn amlinellu'r gofynion sylfaenol. Bydd llawer o gynghorau yn awyddus i roi llawer mwy o wybodaeth na hyn ar eu tudalennau gwe ac yn cael eu hannog i wneud hynny. Bydd angen i gynghorau roi sylw i'r Côd Ymarfer a Argymhellir ar gyfer Cyhoeddusrwydd Awdurdodau Lleol wrth ystyried pa mor briodol yw hyn y maent yn dymuno eu cyhoeddi.

http://wales.gov.uk/topics/improvingservices/publicationsevents/publications/local-authority-publicity-wales/?lang=cy

19. Byddem yn disgwyl Cynghorau Cymuned i ystyried anghenion cymunedol gan gynnwys iaith, cyfathrebu a hygyrchedd. Mae gwefan Diverse Cymru yn rhoi arweiniad pellach.
http://www.diversecymru.org.uk

20. Dylai pob Cynghorau Cymuned a Thref gofrestru gyda'r wefan ganlynol,os hoffech Band Eang uwch gyflym gael eu hystyried yn eich cymuned leol.

http://btsf-wales-uat.lbi.co.uk/home?lang=_alt

21.O dan ddeddfwriaeth bresennol mae’n ofynnol i Gynghorau Cymuned osod unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu ragor o fannau amlwg yn eu hardal, ac mewn unrhyw fan arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

Gwybodaeth am gyfarfodydd a thrafodion

22. O dan ddeddfwriaeth mewn bodolaeth, mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned i bostio unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu fwy amlwg le yn eu hardal, ac yn unrhyw le arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

23.Mae deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned i roi rhybudd o gyfarfodydd y Cyngor sydd ar ddod dri diwrnod clir cyn y cyfarfod cael ei gynnal drwy arddangos hysbysiad mewn lle amlwg yn y gymuned. Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar gyfer hysbysiadau o'r fath i gael ei gyhoeddi yn electronig. Rhaid gwneud hyn dri diwrnod clir cyn y cyfarfod. Mae gofyniad i gyhoeddi yn electronig, cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol, unrhyw ddogfennau sy'n ymwneud â'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod

hefyd. Nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r dogfennau yn ymwneud â busnes sydd, ym marn y Cyngor, yn debygol i'w drafod yn breifat neu lle byddai datgelu dogfennau o'r fath yn groes i unrhyw ddeddfwriaeth arall.

24.O dan Atodlen 12 i Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 mae'n bosibl i gyfarfod cymunedol cael ei alw ar unrhyw adeg gan grŵp o etholwyr llywodraeth leol cyfanswm o 10% o'r etholwyr llywodraeth leol ar gyfer y gymuned, neu 50 o'r etholwyr (os yw 10% yn fwy na 50 o etholwyr). Rhaid i'r rhai sy'n galw'r cyfarfod rhoi rhybudd i Gyngor Cymuned neu, os nad oes Cyngor Cymuned wedi'i sefydlu yn yr ardal, rhaid rhoi rhybudd i'r Prif Gyngor. O dan y darpariaethau newydd, gellir rhoi rhybudd i'r Cyngor Cymuned naill ai'n ysgrifenedig neu'n electronig. Lle mae'n cael ei roi ar ffurf electronig, rhaid i'r hysbysiad gydymffurfio â'r gofynion technegol a osodwyd gan y Prif Gyngor.

25. Mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned a Prif Gynghorau ddarparu cyfleusterau ar gyfer hysbysiadau sydd i'w rhoi'n electronig a rhaid cyhoeddi hysbysiad cyhoeddus o'r cyfarfod cymunedol yn electronig yn ogystal â thrwy gyfryngau traddodiadol.

26.Yn olaf, mae'r Ddeddf yn cynnwys gofynion newydd sy'n ymwneud â chofrestru buddiannau aelodau. Adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn gofyn am Gyngor Cymuned (yn ogystal ag awdurdodau eraill) i gadw a chyhoeddi cofrestr o fuddiannau ariannol ac eraill aelodau fel a bennir yn y cod ymddygiad enghreifftiol (a ragnodir gan Orchymyn o dan adran 50 o'r Deddf 2000 *). Cyn cychwyn adran 58 o'r Ddeddf, mae'r gofrestr sydd ei angen i fod ar gael i'w harchwilio yn swyddfeydd y Cyngor ar bob adeg resymol. Mae Adran 58 o'r Ddeddf yn mynnu bod y gofrestr yn cael ei gyhoeddi ar ffurf electronig hefyd. Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn trosglwyddo'r cyfrifoldeb am sefydlu a chynnal cofrestr o fuddiannau gan swyddog monitro'r prif awdurdod i'r 'swyddog priodol' o bob Cyngor Cymuned. Y 'swyddog priodol' yw'r aelod o staff y Cyngor a ddynodwyd gan y Cyngor i'r diben hwn.

* Ar hyn o bryd, 'Y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Côd Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008'

DATGANIADAU O DDIDDORDEB GAN AELODAU MEWN CYFARFODYDD

Enw'r Aelod:
Enw'r Cyfarfod:
Dyddiad y Cyfarfod:
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl):

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw:

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw:

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

- ☐ **Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ac fe gymerais ran yn yr eitem **NEU**

- ☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod **NEU**

- ☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ond rwyf wedi cael caniatâd arbennig.

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu NEU sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd:

Llofnod……………………………..…. Dyddiad Llofnodi………………………

DYLID RHOI'R FFURFLEN HON AR ÔL EI CHWBLHAU I AELOD O STAFF Y GWASANAETHAU PWYLLGOR YN YSTOD, NEU'N UNION AR ÔL, Y CYFARFOD.

CC-016602-LB/160035

ADOLYGIAD Y PWYLLGOR SAFONAU / STANDARDS COMMITTEE REVIEW

Ymateb erbyn / Response by 31.07.2019

	Dyddiad Ymateb Wedi ei dderbyn / **Date Response Received**	**Copi Cofnodion wedi eu derbyn /** **Copy Minutes Received**
Aberffraw	30/7/2019	19062019c.doc 19062019e.doc
Amlwch	30/5/2019	01 Amlwch - Cofnodion 23-4-20
Bodedern		
Biwmares / Beaumaris		
Bodffordd		
Bodorgan		
Bryngwran	30/7/2019	Cofnodion 19.05.09.doc
Cwm Cadnant		
Cylch y Garn	22/4/2019	
Caergybi / Holyhead		
Llanbadrig	16/6/2019	059 Cofnodion 20-5-2019.pdf
Llanddaniel Fab		
Llanddona	30/7/2019	Cofnodion Llanddona_Mehefin

Llanddyfnan	30/7/2019	Cofnodion 19.05.21.doc
Llaneilian	14/6/2019	312 minutes 7-5-2019.docx
Llanerchymedd		
Llaneugrad **(llythyr)**		
Llanfachraeth		
Llanfaelog	31/7/2019	Minutes April 2019 Lanfaelog.pdf
Llanfaethlu a Llanfwrog		
LlanfairME		
Llanfair yn Neubwll	31/7/2019	April 2019 M LNB.pdf
Llanfairpwll		
Llanfihangelesceifiog		
Llangefni	17/6/2019	COFNODION 07.05.2019.docx
Llangoed a Phenmon	30/7/2019	Cofnodion Llangoed Mehefin 1!
Llangristiolus **(llythyr)**	30/7/2019	Cofnodion 19.05.28.doc
Llanidan		
Mechell		
Porthaethwy / Menai Bridge	23/6/2019	Minutes Council Meeting 16 May 201
Moelfre		

Penmynydd a Star	30/7/2019	Cofnodion 19.05.01.doc
Pentraeth		
Rhoscolyn **(llythyr)**	8/7/2019 (llythyr dyddiedig 3/7/2019)	SKM_C25819070810 580.pdf
Rhosybol		
Rhosyr		
Trearddur	31/7/2019	APRIL 2019 MTB.doc
Tref Alaw		
Trewalchmai	30/5/2019	Cofnodion Mai 2019.doc
Y Fali / Valley		

From: Lynn Ball
To: Aberffraw; Amlwch; Beaumaris; Bodedern; Bodffordd a Llanfachraeth; Bodorgan Cwm Cadnant Llanfihangelesceifiog; Bryngwran; Cylch-y-Garn Community Council; Holyhead Town Council; Llanbadrig; Llanddaniel Fab; Llanddona a Llangoed; Llanddyfnan; Llaneilian; Llanerchymedd; Llanfaelog; Llanfaethlu; Llanfair ME; Llanfair yn Neubwll; Llanfairpwll; Llangefni; Llangefni ; Llanidan; Mechell; Menai Bridge; Moelfre; Penmynydd a Star; Pentraeth; Rhosybol; Rhosyr; Trearddur; Tref Alaw; Trewalchmai; Valley
Cc: Mared W. Yaxley
Subject: Hyfforddiant a Datblygiad ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Tref/Cymuned / Training and Development for Town/Community Councillors and Clerks
Date: 01 May 2019 13:06:26
Attachments: image001.png

Annwyl Glerc,

Yn ei gyfarfod ym mis Mawrth 2019, bu'r Pwyllgor Safonau yn trafod anghenion hyfforddiant a datblygiad y Cynghorau Cymuned a'r Clercod. Gwelir linc i adroddiad a baratowyd ynghylch y mater (Eitem 10).

Yn sgîl hyn, trafodwyd cynnwys adroddiadau a gyhoeddwyd gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ddiweddar ynghylch dau o Gynghorau Cymuned yn Ynys Môn - Cyngor Cymuned Llangristiolus a Cerrigceinwen, a Cyngor Cymuned Bodorgan.

Roedd hyfforddiant yn rhywbeth gafodd ei ystyried o fewn yr Adolygiadau yn y Cynghorau Tref a Chymuned hefyd. 'Roedd hi'n amlwg wrth ystyried canlyniadau'r adolygiadau, fod yr arian ar gael ond nad oedd yn cael ei ddefnyddio i'w lawn botensial.

Mae'r Pwyllgor Safonau'n teimlo'n gryf fod Clercod ac Aelodau sydd wedi derbyn hyfforddiant mewn sefyllfa gryfach o ran sicrhau materion llywodraethol, gan gynnwys cadw o fewn gofynion y Cod Ymyddygiad.

Mae'r Pwyllgor Safonau felly'n awyddus fod y Cynghorau Tref a Chymuned yn cytuno ar eu cynlluniau ar gyfer hyfforddiant y Clerc a'r Aelodau ar gyfer y flwyddyn. Gofynnir i'r cynlluniau hyn gael eu rhannu efo'r Pwyllgor Safonau dros e-bost i mwjcs@ynysmon.gov.uk erbyn **31 Gorffennaf 2019**. Bydd adroddiad cyhoeddus yn cael ei chyhoeddi o fewn papurau'r Pwyllgor Safonau ar gyfer ei gyfarfod ym mis Medi 2019 fydd ym amlygu'r ymatebion sydd wedi eu derbyn.

Yn gywir iawn,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee

---

Dear Clerk,

In its meeting in March 2019, the Standards Committee discussed the training and development requirements of Community Councils and their Clerks. See link to the report provided on this matter (Item 10).

As a result, a report published recently by the Wales Audit Office regarding two Community Councils on Anglesey - Llangristiolus and Cerrigceinwen Community Council, and Bodorgan Community Council was discussed.

Training was also considered in the Reviews of Town and Community Councils. It was evident when considering the results of the reviews that funding was available but was not being used to its full potential.

The Standards Committee strongly feels that Clerks and Members who have received training are better placed to deal with governance issues, including compliance with the Code of Conduct.

The Standards Committee therefore is eager for Town and Community Councils to agree on their training plans for Clerks and Members for the year. It is requested that these plans be shared with the Standards Committee via e-mail to mwjcs@ynysmon.gov.uk by **31 July 2019**. A public report will be published with the Standard Committee's papers for the September 2019 meeting which will incorporate the responses received.

Yours sincerely,

Michael Wilson
Cadeirydd y Pwyllgor Safonau / Chair of the Standards Committee

Document: CC-019486-MY/499568

Cymraeg
Ysgrifennwch ataf yn Gymraeg neu Saesneg
Please write to me in Welsh or English

A yw'r e-bost hwn wedi ei farcio'n 'Swyddogol-Sensitif'? Os ydyw, rhaid i chi ystyried a oes gennych hawl i'w ddyblygu, ei argraffu neu ai anfon ymlaen. Os oes, sicrhewch os gwelwch yn dda fod yr e-bost ynghyd ag unrhyw atodiadau'n cael eu marcio'n 'Swyddogol-Sensitif'. Eich cyfrifoldeb chi yw sicrhau fod mesurau'n cael eu cymryd i ddiogelu, storio a chael gwared ar y wybodaeth mewn modd priodol. Mae hyn yn golygu fod rhaid diogelu'r wybodaeth gyda chyfrinair neu ei chadw mewn cwpwrdd ffeilio y mae modd ei gloi. Rhaid cael gwared ar ddogfennau 'Swyddogol-Sensitif' yn y biniau gwastraff y mae modd eu cloi. Os ydych yn ansicr ynghylch sut i ddefnyddio gwybodaeth 'Swyddogol-Sensitif', yna cysylltwch os gwelwch yn dda gyda llywodgwyb@ynysmon.gov.uk

Croeso i chi ddelio gyda'r Cyngor yn Gymraeg neu'n Saesneg. Cewch yr un safon o wasanaeth yn y ddwy iaith.

Has this e-mail been marked 'Official-Sensitive'? If so you must consider whether you have the right to duplicate, print or forward it on. If so please ensure that the e-mail and any attachments are marked as 'Official-Sensitive. It is your responsibility to ensure that appropriate measures are taken to protect, store and dispose of this information properly. This means that the information must be password protected or kept in a lockable filing cabinet. 'Official-Sensitive' documents must be disposed of in the lockable waste bins. If you are unsure about how to use Official-Sensitive information please contact infogov@anglesey.gov.uk

You are welcome to deal with the Council in Welsh or English. You will receive the same standard of service in both languages.

Hyfforddiant a Datblygiad ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Tref/Cymuned / Training and Development for Town/Community Councillors and Clerks

Ymatebion erbyn / Responses by 31.07.2019

	Dyddiad Ymateb wedi ei dderbyn / Date Response Received
Aberffraw	
Amlwch	17/6/2019 Trafodwyd cynnwys yr e-bost isod yng nghyfarfod diwethaf y Cyngor. Nodwyd nad oedd gan y Cyngor gynllun penodol ond bod posib i aelodau fynychu hyfforddiant perthnasol a bod cyllideb wedi ei glustnodi ar gyfer y gost. Nododd y Cadeirydd ei bod wedi mynychu nifer o sesiynau Un Llais Cymru a'u bod yn ddefnyddiol iawn. *The content of the following e-mail was discussed in the last meeting of the Council. It was noted that the Council did not have a specific programme but that it is possible for members to attend relevant training and that a budget has been allocated for the cost. The Chair noted that she had attended a number of One Voice Wales and that they were very useful*.
Bodedern	
Biwmares / Beaumaris	
Bodffordd	
Bodorgan	
Bryngwran	30/7/2019 Mae Cynghorau Cymuned Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus a Penmynydd wedi trafod a chytuno ar gynlluniau hyfforddi ac wedi cyllidebu ar gyfer hyfforddiant. Mae'r pedwar cyngor yn mynychu cyrsiau wrth iddynt ddod ar gael. *Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus and Penmynydd Community Council had discussed and agreed on training programmes and had provided a training budget. The four councils attend courses as they become available*.
Cwm Cadnant	
Cylch y Garn	
Caergybi / Holyhead	26/7/2019 Yn dilyn yr e-bost isod, dyma'r hyfforddiant sydd wedi ei drefnu ar

	gyfer aelodau hyd yn hyn. • Hyfforddiant Côd Ymddygiad wedi ei drefnu ar gyfer yr holl aelodau a swyddogion ar 10 Hydref. Cytunir ar hyfforddiant pellach ar ôl yr hyfforddiant ar y Côd Ymddygiad. Rwyf ar hyn o bryd yn gweithio i gael cymhwyster CILCA (tystysgrif mewn gweinyddiaeth cynghorau lleol). *Following the email sent below the training booked in for the members up to date.* • *Code of Conduct for all members and officers booked in 10th October.* *Further training will be agreed after the Code of Conduct training.* *I am currently undertaking the CILCA (certificate in local council administration) qualification*.
Llanbadrig	29/5/2019 Ar ran Cyngor Cymuned Llanbadrig, hoffwn gadarnhau bod yr aelodau wedi trafod eich e-bost yn y cyfarfod diwethaf. Nodwyd bod cyllideb ar gyfer hyfforddiant i aelodau a'r clerc ond nad oedd cynllun penodol. Mae cyfle i unigolion fynychu unrhyw sesiwn hyfforddiant perthnasol sydd ar gael iddynt. Mae gwybodaeth am sesiynau Un Llais Cymru er enghraifft yn cael eu rhannu a'r aelodau yn reolaidd. *On behalf of Llanbadrig Community Council, I wish to confirm that the members discussed your e-mail in the last meeting. It was noted that a budget was available for training for the members and the clerk but that there was no specific programme. Individuals may attend any relevant training sessions. Information regarding One Voice Wales sessions is circulated regularly to the members*.
Llanddaniel Fab	
Llanddona	*30/7/2019* Mae'r ddau gyngor wedi clustnodi cyllideb ar gyfer hyfforddiant am 2019/20 ac mae dyddiadau a gynigir gan Un Llais Cymru neu asiantaethau eraill yn cael eu cylchredeg i'r aelodau ar unwaith wedi iddynt cael eu cyhoeddi. Mae Aelodau'n achub ar y cyfle i fynychu hyfforddiant os yn bosibl ond nid oes gennym raglen hyfforddiant. *Both Councils have set a budget for training for 2019/20 and training dates offered by One voice Wales or other agencies are circulated to members as soon as they are released.*

	Members take up the opportunity for training if possible, no do not have a training plan in place.
Llanddyfnan	30/7/2019 *Mae Cynghorau Cymuned Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus a Penmynydd wedi trafod a chytuno ar gynlluniau hyfforddi ac wedi cyllidebu ar gyfer hyfforddiant. Mae'r pedwar cyngor yn mynychu cyrsiau wrth iddynt ddod ar gael*. Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus and Penmynydd Community Council have discussed and agreed training plans and have provided a training budget. The four councils attend courses as they become available.
Llaneilian	29/5/2019 *Ar ran Cyngor Cymuned Llaneilian, hoffwn gadarnhau bod yr aelodau wedi trafod eich ebost yn y cyfarfod diwethaf. Nodwyd bod cyllideb ar gyfer hyfforddiant i aelodau a'r clerc ond nad oedd cynllun penodol. Mae cyfle i unigolion fynychu unrhyw sesiwn hyfforddiant perthnasol sydd ar gael iddynt. Mae gwybodaeth am sesiynau Un Llais Cymru er enghraifft yn cael eu rhannu a'r aelodau yn reolaidd*. On behalf of Llaneilian Community Council, I wish to confirm that the members discussed your e-mail in the last meeting. It was noted that a budget is available for training for members and the clerk but that there is no specific training programme. Individuals may attend any relevant training session which is available to them. Information regarding One Voice Wales sessions for instance is circulated regularly to the members.
Llanerchymedd	
Llaneugrad **(llythyr)**	
Llanfachraeth	
Llanfaelog	31/7/2019 Minutes May 2019 Llanfaelog.pdf Llanfaelog CC Training Plan 2019-2
Llanfaethlu a Llanfwrog	1/7/2019 Yn y cyfarfod o Gyngor Cymuned Llanfaethlu a Llanfwrog a gynhaliwyd ar 7 Mai 2019, cafodd eich e-bost ynghylch trafodaeth y Pwyllgor Safonau ar ofynion hyfforddiant a datblygu Cynghorau Cymuned a'u Clercod ei drafod yn faith.

Er nad oedd unrhyw un yn gwrthwynebu i'r Côd Ymddygiad, roedd teimladau cryf ynghylch y disgwyliad sydd ar Gynghorwyr Cymuned i fynychu hyfforddiant ychwanegol ar gyfer eu rolau. Rhaid nodi bod Cynghorwyr yn rhoddi o'u hamser yn rhad ac am ddim er budd y gymuned ac yn y rhan fwyaf o achosion, maent dan bwysau oherwydd eu hymrwymiadau i'w swyddi neu eu busnesau eu hunain. Ni fyddai gorfodi gofynion ychwanegol ar gynghorwyr i ymrwymo mwy yn cael derbyniad da yn enwedig pan mae gan aelodau ymrwymiadau eraill yn y gymuned, megis fel Llywodraethwyr ysgol. Mae gennym lefydd gwag eisoes ar y cyngor ac mae nifer o gynghorwyr wedi dweud yn glir y byddant yn sefyll i lawr os ydynt yn cael eu gorfodi i fynychu hyfforddiant. Roedd cryn drwgdeimlad ynghylch y ffaith fod swyddogion o'r cyngor sydd ar gyflogau da yn mynnu eu bod hwy, fel gwirfoddolwyr, yn mynd ar hyfforddiant.

Ymhellach, yn ystod y cyfnod hwn o dorri cyllidebau cynghorau, rydym yn teimlo bod cost hyfforddiant o'r math yma yn foethusrwydd nad oes ei angen. Er mwyn arbed arian, mae'r cyfan o'n haelodau unwaith eto eleni wedi cytuno i beidio hawlio eu lwfansau.

Mae gennym nifer o aelodau ar ein Cyngor sydd wedi bod yn gwasanaethu am flynyddoedd lawer a chanddynt gryn brofiad o'r modd y mae cyfarfodydd yn cael eu rhedeg. Yn fy achos i, fel un sy'n weddol newydd i'r ardal, rwy'n fodlon rhoi o fy amser i'r Cyngor ond nid i ymrwymo fy hun i gyfarfodydd pellach. Rwyf hefyd yn gyn-Gadeirydd Cymdeithas ar lefel y DU gyda dros 30 o flynyddoedd o brofiad o gadeirio cyfarfodydd.

Hyderaf y byddwch yn deall teimladau'r Cyngor ac edrychwn ymlaen at ymateb yn y man.

At the meeting of the Llanfaethlu and Llanfwrog Community Council on 7th May 2019, your email regarding the Standards Committee discussion of training and development requirements of Community Councils and their Clerks was discussed at length.

Whilst no-one objected to the Code of Conduct, there was very strong feeling about the expectation on Community Councillors to undertake additional training for their roles. It must be pointed out that the Councillors give of their time freely for the benefit of the community, whilst in most cases being pressured by the commitments of their own employment or businesses. To impose additional requirements on councillors to increase their commitments would not be received well, particularly when members have other community commitments, such as school Governors. We already carry vacancies and several members have made it clear that they will stand down if forced to undergo training. There was considerable ill-feeling at being required to do such training as volunteers by well-paid officers of the council.

	Furthermore in these days of cost-restricted council budgets we feel the expense of training of this sort is an unnecessary luxury. In order to save money all our members have agreed not to claim their allowance again this year. *On our Council we have members who have served many years, with considerable experience of how the meetings run. For my part, as a relative newcomer to the area, I am happy to give up my time for the Council but not to commit myself to further meetings. I am also a former Chair of a UK-wide Association, with over 30 years of experience chairing meetings.* *I trust you will understand the feeling of the Council and we look forward to a response in due course*.
LlanfairME	
Llanfair yn Neubwll	31/7/2019 May 2019M.doc Llan NB Training Plan 2019-2022.pdf
Llanfairpwll	
Llanfihangelesceifiog	
Llangefni	
Llangoed a Phenmon	30/7/2019 Mae'r ddau Gyngor wedi gosod cyllideb ar gyfer hyfforddiant am 2019/20 ac mae dyddiadau hyfforddiant a gynigir gan Un Llais Cymru neu asiantaethau eraill yn cael eu cylchredeg i aelodau ar unwaith pan gânt eu cyhoeddi. Mae Aelodau'n achub ar y cyfle i fynd ar hyfforddiant os yw hynny'n bosibl ond nid oes cynllun hyfforddiant ar gael. *Both Councils have set a budget for training for 2019/20 and training dates offered by One voice Wales or other agencies are circulated to members as soon as they are released.* *Members take up the opportunity for training if possible, no do not have a training plan in place.*
Llangristiolus **(llythyr)**	30/7/2019 Mae Cynghorau Cymuned Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus a Penmynydd wedi trafod a chytuno ar gynlluniau hyfforddi ac wedi cyllidebu ar gyfer hyfforddiant. Mae'r pedwar cyngor yn mynychu

	cyrsiau wrth iddynt ddod ar gael
Llanidan	
Mechell	
Porthaethwy / Menai Bridge	
Moelfre	
Penmynydd a Star	30/7/2019 Mae Cynghorau Cymuned Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus a Penmynydd wedi trafod a chytuno ar gynlluniau hyfforddi ac wedi cyllidebu ar gyfer hyfforddiant. Mae'r pedwar cyngor yn mynychu cyrsiau wrth iddynt ddod ar gael. *Llanddyfnan, Bryngwran, Llangristiolus and Penmynydd Community Councils have discussed and agreed training plans and have provided a budget for training. The four coucils attend courses as they become available*.
Pentraeth	
Rhoscolyn **(llythyr)**	
Rhosybol	
Rhosyr	
Trearddur	31/7/2019 Gweler ynghlwm os gwelwch yn dda gopi o'r Cofnodion a'r cynllun hyfforddiant yn ôl yr angen. Mae'r Cyngor Cymuned wedi gofyn i mi hefyd fwydo'n ôl fod Un Llais Cymru'n darparu hyfforddiant codi ymwybyddiaeth yn bennaf ac mai ychydig iawn o hyfforddiant o ansawdd sydd ar gael i'r clercod ar hyn o bryd. Awgrymwyd hefyd bod staff y Cyngor efallai mewn gwell sefyllfa i rannu arfer orau a rhoi cefnogaeth i glercod. *Please find attached a copy of the Minutes and Training plan as requested.* *I have also been asked by the Community Council to feed back that One Voice Wales mainly provide awareness training and that there is very little quality training available to the clerks at this time. It was also suggested that perhaps the County Council staff would be well placed to share best practices and provide support for clerks*. May 2019M.dotx TB Training Plan 2019-2022.pdf

Tref Alaw	
Trewalchmai	16/7/2019 - Yn dilyn yr e-bost isod, amgaeaf gopi o gofnodion y Cyngor sy'n cadarnhau a Hyfforddiant a Datblygiad ar gyfer Cynghorwyr a Chlercod Cynghorau Cymuned a Thref (fe'u gwelir dan Eitem 4 Materion yn Codi (d). *16/7/09 – Following the e-mail attached below, a enclose a copy of the Council minutes which confirm the Training and Development for Councillors and Clerks of Community and Town Councils (as they appear under Item 4 – Matters Arising (d).* Cofnodion Gorffennaf 2019.do
Y Fali / Valley	14/7/2019 - Amgaeaf daflen yn gosod gwybodaeth ynglyn a hyfforddiant aelodau Cyngor Cymuned y Fali. *14/7/19 – I enclose a spreadsheet which incorporates information regarding training undertaken by members of Valley Community Council*. Training Record 140719.xlsx

Cyngor Tref/Cymuned / Town/Community Council	**Ymateb ebost 4.7.2018 / Responded to email 4.7.2018**	**Ymateb ebost 1.5.2019 / Responded to email 1.5.2019**
Aberffraw		
Amlwch		
Bodedern		
Biwmares / Beaumaris		
Bodffordd		
Bodorgan		
Bryngwran		
Cwm Cadnant		
Cylch y Garn		
Caergybi / Holyhead		
Llanbadrig		
Llanddaniel Fab		
Llanddona		
Llanddyfnan		
Llaneilian		
Llanerchymedd		
Llaneugrad		
Llanfachraeth		
Llanfaelog		
Llanfaethlu a Llanfwrog		
Llanfair Mathafarn Eithaf		
Llanfair yn Neubwll		
Llanfairpwll		
Llanfihangelesceifiog		
Llangefni		
Llangoed a Phenmon		
Llangristiolus		
Llanidan		
Mechell		
Porthaethwy / Menai Bridge		
Moelfre		
Penmynydd a Star		
Pentraeth		
Rhoscolyn		
Rhosybol		
Rhosyr		
Trearddur		
Tref Alaw		
Trewalchmai		
Y Fali / Valley		

This page is intentionally left blank

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
PWYLLGOR:	**Pwyllgor Safonau**
DYDDIAD:	**17 Medi 2019**
TEITL YR ADRODDIAD:	**Adolygiad o Gynseiliau / Nodiadau Briffio i'w cymeradwyo gan y Pwyllgor Safonau:** - **Nodyn Briffio ar Ganiatâd Arbennig;** - **Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiad o'r Cofrestri ar gyfer Cynghorau Cymuned; a** - **Chylch Gorchwyl / Cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau**
PWRPAS YR ADRODDIAD:	**Cael cymeradwyaeth y Pwyllgor Safonau i'r Cynseiliau / Nodiadau Briffio sydd ynghlwm**
ADRODDIAD GAN:	**Mared Wyn Yaxley** **Cyfreithiwr – Llywodraethiant Corfforaethol** **mwycs@ynysmon.gov.uk**
SWYDDOG CYSWLLT:	**Lynn Ball** **Pennaeth Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro** **lbxcs@anglesey.gov.uk** **01248 752586**

1. CYFLWYNIAD

1.1 Mae'r Pwyllgor Safonau yn cynhyrchu Cynseiliau / Nodiadau Briffio yn rheolaidd ar gyfer yr Aelodau, yn unol â'i benderfyniad i fod yn rhagweithiol ac mewn ymdrech i gynorthwyo aelodau i gydymffurfio â'u rhwymedigaethau / i roi cymorth iddynt.

Cyflwynir tair dogfen i'r Pwyllgor eu cymeradwyo.

2. NODYN BRIFFIO AR GANIATADAU ARBENNIG

2.1 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno y dylid adolygu'r Nodiadau Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau CSYM a Chynghorwyr Tref a Chymuned mewn perthynas â Chaniatadau Arbennig.

2.2 Cytunodd y Pwyllgor Safonau hefyd y dylid cael barn Ombwdsmon Gwasanaeth Cyhoeddus Cymru (OGCC) ynglŷn â'r geiriad a ddefnyddir yng Nghanllaw'r Ombwdsmon ar y Cod Ymddygiad mewn perthynas â'r sail (j) yn y ddeddfwriaeth. Dylid adlewyrchu ymateb yr Ombwdsmon yn y Nodyn Briffio diwygiedig. Caiff yr ymateb gan yr Ombwdsmon ei drafod o dan eitem 14 ar y Rhaglen.

2.3 Mae'r Nodyn Briffio gwreiddiol wedi'i ddiwygio yn unol â thrafodaethau'r Pwyllgor Safonau ac ymateb yr Ombwdsmon i ymholiadau. Mae'r ddogfen ddiwygiedig, gyda'r newidiadau wedi eu tracio, ar gyfer y Cynghorwyr Tref a Chymuned i'w gweld yn **Atodiad 1** ac ar gyfer y Cynghorwyr Sir i'w gweld yn **Atodiad 2**.

2.4 Gofynnir i'r Pwyllgor gymeradwyo'r dogfennau fel y cawsant eu diwygio ac i'r dogfennau hynny gael eu dosbarthu i'r Cynghorwyr Tref a Chymuned a'r Cynghorwyr Sir.

3. NODYN METHODOLEG AR YR ADOLYGIAD O'R COFRESTRI AR GYFER CYNGHORAU CYMUNED

3.1 Mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno y dylid adolygu'r Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiadau Cynghorau Tref a Chymuned yn wyneb y canfyddiadau a wnaed pan wnaeth aelodau'r Pwyllgor Safonau gynnal yr adolygiadau yn ystod Rhagfyr 2018 – Chwefror 2019.

3.2 Mae'r Nodyn Methodoleg a gafodd ei ddrafftio'n wreiddiol wedi cael ei ddiwygio yn unol â thrafodaethau'r Pwyllgor Safonau. Mae'r ddogfen ddiwygiedig, gyda'r newidiadau wedi eu tracio, i'w gweld yn **Atodiad 3** ac mae copi glân o'r fersiwn ddiwygiedig i'w gweld yn **Atodiad 4**.

3.3 Gofynnir i'r Pwyllgor gymeradwyo'r dogfennau fel y cawsant eu diwygio ac i'r dogfennau hynny gael eu defnyddio mewn unrhyw adolygiadau a gynhelir yn y dyfodol mewn Cynghorau Tref a Chymuned.

4. CYLCH GORCHWYL / CYFANSODDIAD Y PWYLLGOR SAFONAU

4.1 <u>Cyflwyniad</u>

4.1.1 Cyfeirir at y Pwyllgor Safonau, fel un o bwyllgorau Cyngor Sir Ynys Môn, yng Nghyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Môn ym mharagraff 2.9.

4.1.2 Mae yna hefyd ddogfen gyfansoddiad / cylch gorchwyl llawn ar gyfer y Pwyllgor Safonau, nad yw'n ffurfio rhan o Gyfansoddiad y Cyngor ond ceir cyfeiriadau ati ynddo.

4.1.3 Mae'r manylder sydd wedi'i gynnwys ar gyfer y Pwyllgor Safonau ym mharagraff 2.9 Cyfansoddiad y Cyngor Sir yn gyfyngedig.

4.1.4 Mae'r ddogfen cylch gorchwyl wedi'i bwriadu fel dogfen fanylach, sy'n cynnig gwybodaeth fwy ymarferol. Fel mae'r ddogfen yn awgrymu, "Bwriedir iddi fod yn 'ddogfen waith' sydd yn ymgorffori manylion mewn perthynas â gweithrediadau'r Pwyllgor Safonau a'r dogfennau a gynhyrchwyd ganddo i gynorthwyo aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod a Chynghorwyr Tref a Chymuned."

4.2 <u>Dogfennaeth</u>

4.2.1 <u>Cyfansoddiad CSYM</u>

4.2.1.1 Yn **Atodiad 5** mae copi wedi'i farcio o Baragraff 2.9 o Gyfansoddiad cyfredol CSYM.

4.2.1.2 Y mymryn lleiaf o newidiadau a fwriedir a chânt eu hawgrymu fel bod y ddogfen yn fwy clir / yn cadarnhau'r gofynion deddfwriaethol.

4.2.1.3 Mae'n rhaid cael penderfyniad gan y Cyngor llawn i wneud newidiadau i'r Cyfansoddiad, oni bai bod y newid yn dod o dan bwerau dirprwyedig y Swyddog Monitro. Daw'r newidiadau arfaethedig, fel maent wedi eu marcio, o dan y ddirprwyaeth honno felly ni fydd angen penderfyniad gan y Cyngor llawn.

4.2.1.4 Cyflwynir y newidiadau arfaethedig i'r Pwyllgor Safonau i bwrpas ymgynghori.

4.2.2 <u>Cylch Gorchwyl</u>

4.2.2.1 Yn **Atodiad 6** mae copi wedi'i farcio o Gylch Gorchwyl cyfredol y Pwyllgor Safonau.

4.2.2.2 Nid yw'r ddogfen hon yn rhan o Gyfansoddiad y Cyngor ac felly nid oes angen penderfyniad gan y Cyngor. Dogfen fewnol yw hi (er hynny, cyfeirir ati yng Nghyfansoddiad y Cyngor llawn) a chan ei bod yn cynnwys manylion am sut mae'r Pwyllgor safonau yn gweithio, caiff y Pwyllgor Safonau ei hun wneud unrhyw newidiadau iddi.

4.2.2.3 Mae'r newidiadau a wneir i'r ddogfen hon yn helaeth, gan fod hon yn cael ei gweld fel dogfen fyw, ac mai ei bwriad yw bod yn ganllaw ymarferol. Maent yn cynnwys adran ychwanegol ar "ganiatadau arbennig" ac adran a fydd yn rhestr 'gyfeirio sydyn' o'r dogfennau a ddarperir gan y Pwyllgor Safonau i aelodau yn y Cyngor Sir a/neu'r Cynghorau Tref/Cymuned.

5. ARGYMHELLIAD

5.1 Bod y Pwyllgor Safonau yn

5.1.1 nodi cynnwys yr adroddiad hwn;

5.1.2 cadarnhau ei fod yn cytuno â'r newidiadau i'r Nodiadau Briffio ar Ganiatadau Arbennig fel y dangosir yn **Atodiad 1** ac **Atodiad 2;**

5.1.3 cadarnhau ei fod yn cytuno i **Atodiad 1** gael ei anfon i'r Cynghorau Tref a Chymuned gyda chais fod y Clercod yn ei ddwyn i sylw'r aelodau, ac i **Atodiad 2** gael ei ddosbarthu i aelodau etholedig a chyfetholedig CSYM ac i'r ddogfen ddiwygiedig gael ei huwch-lwytho i'r system fewnrwyd yn unol â hynny;

5.1.4 cadarnhau ei fod yn cytuno â'r newidiadau i'r Nodyn Methodoleg ar yr Adolygiad o'r Cofrestri fel y dangosir yn **Atodiad 3**;

5.1.5 cadarnhau ei fod yn cytuno i'r Nodyn Methodoleg diwygiedig yn **Atodiad 4** gael ei ddefnyddio mewn unrhyw adolygiadau a gynhelir yn y dyfodol yn y Cynghorau Tref a Chymuned;

5.1.6 cadarnhau ei fod yn cytuno â mabwysiadu Cyfansoddiad Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn gyda'r newidiadau sydd wedi eu nodi yn **Atodiad 5**; ac

5.1.7 yn mabwysiadu'r Cylch Gorchwyl gyda'r newidiadau sydd wedi eu nodi yn **Atodiad 6** ac yn cyhoeddi'r Cylch Gorchwyl ar wefan y Cyngor.

Nodyn Briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned yn Ynys Môn

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Gynghorwyr Tref a Chymuned ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Gynghorwyr neu Glercod unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro yng Nghyngor Sir Ynys Môn:

Lynn Ball – lbxcs@ynysmon.gov.uk

Yn unol â'u Cod Ymddygiad, ni chaniateir i unrhyw Gynghorydd gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi ymlaen llaw gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn.

Y Rhesymau dros roi caniatâd arbennig

Mae'r rhesymau dros roi caniatâd arbennig yn statudol ac fe'u rhestrir isod:- wedi eu cynnwys yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 (**Atodiad 1**) fel y'i diwygiwyd gan Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Dwiygio) 2016 (**Atodiad 2**).
Gellir rhoi caniatâd arbennig ar un neu fwy o'r seiliau canlynol:-

1. os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; *(sail (a) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

2. *(sail Cymraeg a Saesneg (b)) – DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

3. *(sail Cymraeg a Saesneg (c))- DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

4. os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; *(sail (ch) Cymraeg a sail (d) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

5. os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; *(sail (d) Cymraeg a sail (e) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

6. os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; *(sail (dd) Cymraeg a sail (f) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

7. *(sail Cymraeg (e) a Saesneg (g)) - DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

Formatted: Indent: Left: 0 cm
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt

8. os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; *(sail (f) Cymraeg a sail (h) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);*

Formatted: Font: 12 pt

9. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; *(sail (ff) Cymraeg a sail (i) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);* - neu

Formatted: Font: 12 pt

10. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. *(sail (g) Cymraeg a sail (j) Saesneg yn y ddeddfwriaeth).*

Formatted: Font: 12 pt

[Rhaid i'r Pwyllgor Safonau adolygu caniatâd ar y sail yma ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad rhoddir y Caniatâd Arbennig].

Formatted: No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0 cm

1. ~~Ni fyddai o leiaf hanner y Cynghorwyr perthnasol (y Cyngor Cymuned / Pwyllgor o'r Cyngor Cymuned) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;~~

2. ~~Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;~~

3. ~~Mae diddordeb y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;~~

4. ~~Byddai swyddogaeth neu arbenigedd y Cynghorydd sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;~~

5. ~~Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];~~

6. ~~Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad y Cynghorydd sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor Cymuned a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu~~

~~7.~~1. ~~Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) y Cynghorydd Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.~~

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Cynghorydd sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu gais torfol ar gyfer mwy nag un Cynghorydd.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Mater i ddisgresiwn y Pwyllgor Safonau yw a ddylid rhoi caniatâd ai peidio. Bydd y Pwyllgor Safonau'n egluro ei resymau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gylchredeg. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan y Cynghorydd hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er bod ganddo/ganddi ddiddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Mewn cyfarfodydd ffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod/bod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Cynghorydd:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor Cymuned.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod y Cynghorydd.

(b) Mewn cyfarfodydd anffurfiol:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar mewn cyfarfodydd anffurfiol, rhaid i'r Cynghorydd hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

(c) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Cynghorydd wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'w Gyngor Cymuned, mae'n rhaid i'r Cynghorydd gynnwys manylion am y caniatâd arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Cynghorwyr ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Gynghorwyr ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Enw'r Ymgeisydd	
Manylion Cyswllt:	
Enw'r Cyngor Tref / Cymuned:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei gylch:	
Y busnes mae'r Ymgeisydd yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor /Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau]; ○ siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor /cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); ○ pleidleisio; ○ cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati; ○ arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda: ______________________________________ ______________________________________
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig:	
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

Commented [MWY1]: Penderfyniad p/s 13.03.2019

*	Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Cynghorydd i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall y Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig i Gynghorydd Cymuned

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

~~(a) Mae gan o leiaf hanner Cynghorwyr y Cyngor Cymuned neu Bwyllgor y Cyngor Cymuned (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;~~

~~(b) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;~~

~~(c) Byddai anallu i gymryd rhan yn effeithio ar y cydbwysedd gwleidyddol, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;~~

~~(d) Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd;~~

~~(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Cynghorydd a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;~~

~~(f) Mae cyfranogiad yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol y Cynghorydd;~~

~~(g) DIM YN BERTHNASOL I GYNGHORAU CYMUNED;~~

~~(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Cynghorydd yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor Cymuned, ac nid oes gan y Cynghorydd unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;~~

~~(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor Cymuned ac y dylid dileu'r anallu, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Weinidogion Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am y Cynghorydd sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r anabledd;~~

~~(j) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd y Cynghorydd a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.~~

Commented [MWY2]: Dileu arall-eiriad a chynnwys geiriad y ddeddf

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; *(sail Saesneg (a))*

Formatted: Font: 12 pt

(b) *(sail Saesneg (b)) – DIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

(c) *(sail Saesneg (c))- DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; *(sail Saesneg (d))*

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; *(sail Saesneg (e))*

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; *(sail Saesneg (f))*

(e) *(sail Saesneg (g)) - DDIM YN ADDAS AR GYFER CYNGHORAU TREF A CHYMUNED*

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; *(sail Saesneg (h))*

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluogael ei godi; *(sail Saesneg (i)) - neu*

(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. *(sail Saesneg (j)).*

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN GYNGHORYDD TREF NEU GYMUNED

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r person y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau	○ Clerc y Cyngor Tref/Cymuned ○ Yr Ymgeisydd ○ Eraill: ___________________________ ___________________________________
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu **rhoi caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

o ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned] ynglŷn â'r mater;
o siarad â swyddogion y Cyngor Cymuned ynglŷn â'r mater [hefo/heb amodau];
o siarad yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater;
o aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
o pleidleisio;
o os yw'n berthnasol, bydd hyn yn cynnwys cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati

- arall ____

____

Formatted: Font: 12 pt
Commented [MWY3]: PENDERFYNIAD P/S 13.03.2019
Formatted: Font: (Default) Arial, 12 pt
Formatted: Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd Pwyllgorau/ cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ynghylch y mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau o'r Pwyllgor/Cyngor Cymuned [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y drafodaeth a'r bleidlais ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor Cymuned, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor/cyfarfodydd y Cyngor Cymuned ar y mater, mae'n rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad ysgrifenedig i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai anallu aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

D. Elis-Thomas

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

©© Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01

ON

Status: This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(1) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(1) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Nodyn Briffio i Aelodau

Caniatâd Arbennig

Mae hwn yn nodyn briffio i Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn ynglŷn â 'Chaniatâd Arbennig'. Os oes gan Aelodau unrhyw gwestiynau, dylid cysylltu â'r Swyddog Monitro.

Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau Cyngor Sir Ynys Môn

Ni chaniateir i unrhyw Aelod gymryd rhan mewn mater os oes ganddo ef/hi ddiddordeb sy'n rhagfarnu* yn y mater hwnnw oni bai bod caniatâd arbennig wedi ei roi gan Bwyllgor Safonau'r Cyngor. Cynhwysir yr wybodaeth hon ym mharagraff 14 y Cod

Y Sail dros roi caniatâd arbennig

Mae'r seiliau dros rhoi caniatâd arbennig wedi eu cynnwys yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 (**Atodiad 1**) fel y'i diwygiwyd gan Adran 4 o Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Dwiygio) 2016 (**Atodiad 2**).

Gellir rhoi caniatâd arbennig ar un neu fwy o'r seiliau ~~y sail ganlynol~~ canlynol :-

1. os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; *(sail (a) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*

2. os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys; *(sail (b) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth);*

[dylid cynnwys yr Arweinydd yn y Pwyllgor Gwaith wrth gyfrifo'r gyfran]

3. yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluogi aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio; *(sail (c) Cymraeg a Saesneg yn y ddeddfwriaeth);*

4. os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; *(sail (ch) Cymraeg a sail (d) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);*

5. os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; *(sail (d) Cymraeg a sail (e) Saesneg yn y ddeddfwriaeth);*

Formatted: Font: Bold
Formatted: Font: Not Bold
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Indent: Left: 0 cm
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt
Formatted: Font: 12 pt

6. os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; *(sail (dd) Cymraeg a sail (f) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

7. os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol; *(sail (e) Cymraeg a sail (g) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

8. os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; *(sail (f) Cymraeg a sail (h) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*;

9. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluog gael ei godi; *(sail (ff) Cymraeg a sail (i) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*; - neu

10. os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad; *(sail (g) Cymraeg a sail (j) Saesneg yn y ddeddfwriaeth)*.

[Rhaid i'r Pwyllgor Safonau adolygu caniatâd ar y sail yma ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad rhoddir y Caniatâd Arbennig].

1. Ni fyddai o leiaf hanner yr Aelodau perthnasol (Cyngor/Pwyllgor) yn gallu cymryd rhan yn y cyfarfod oherwydd diddordeb sy'n rhagfarnu;
2. Byddai diffyg cyfranogiad gan Aelodau yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol;
3. Mae natur y diddordeb yn golygu na fyddai cyfranogiad yn cael effaith andwyol ar hyder y cyhoedd yn y penderfyniad;
4. Mae diddordeb yr Aelod sy'n Ymgeisio'n gyffredin i gyfran sylweddol o'r cyhoedd;
5. Byddai swyddogaeth neu arbenigedd yr Aelod sy'n Ymgeisio'n cyfiawnhau caniatáu iddo/iddi gymryd rhan;
6. Mae'r diddordeb yn un y dylid ei gofrestru ond ddim yn un ariannol a bydd y penderfyniad yn cael ei ystyried gan bwyllgor sgriwtini;
7.
8. Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol ac mae'r Aelod sy'n Ymgeisio yn aelod o'i fwrdd neu bwyllgor yn ei rinwedd/rhinwedd ei hun, ac nid oes ganddo/ganddi unrhyw ddiddordeb arall [er yn yr achos hwn, ni fyddai unrhyw ganiatâd arbennig yn caniatáu i'r Aelod sy'n Ymgeisio bleidleisio ar y mater];
9. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn y byddai cyfranogiad yr Aelod sy'n Ymgeisio o fudd i drigolion ardal y Cyngor a bod y Pwyllgor yn hysbysu Gweinidogion Llywodraeth Cymru o fewn 7 niwrnod i roi'r caniatâd arbennig; neu
10. Mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn briodol rhoddi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd (gwendid) yr Aelod sy'n Ymgeisio a fyddai'n golygu y byddai'n

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: No bullets or numbering

Commented [MWY1]: Ddeddf ddim yn son am anabledd – Canllaw ombwdsmon sy'n cynnwys popeth "highlighted"

Formatted: Font: (Default) Arial, 12 pt

Formatted: Indent: Left: 0 cm

Formatted: Font: Italic

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Header, Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Commented [MWY2]: "analluu gael ei godi" h.y. Analluu I gymryd rhan? Neu anabledd? Wedi drafftio fel mai;r cyntaf sydd addas.

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Sut mae gwneud cais am ganiatâd arbennig?

Mae'n rhaid i'r Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais ysgrifenedig i'r Pwyllgor Safonau ac yn arferol disgwylir iddo/iddi fod yn bresennol yng nghyfarfod Panel y Pwyllgor Safonau fydd yn gwneud y penderfyniad.

Gall Aelod sy'n Ymgeisio wneud cais fel unigolyn, neu, mewn amgylchiadau cyffredin, gellir cyflwyno cais ar y cyd neu dorfol ar gyfer mwy nag un Aelod.

Bydd y Pwyllgor Safonau yn ystyried yr holl geisiadau ar sail y ffeithiau a gyflwynir ym mhob achos; gan gydbwyso'r budd i'r cyhoedd o atal y sawl sydd â diddordebau sy'n rhagfarnu* rhag cymryd rhan mewn penderfyniadau gyda'r angen i sicrhau cymaint o gyfranogiad ag sy'n bosibl yn y broses ddemocrataidd.

Gwneir penderfyniad i roi caniatâd arbennig yn ôl doethineb y Pwyllgor Safonau. Y Pwyllgor Safonau fydd yn penderfynu ar amodau a hyd unrhyw ganiatâd arbennig.

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn cymeradwyo'r cais mae'n rhaid iddo roi'r caniatâd arbennig yn ysgrifenedig. Ni fydd modd i unrhyw Aelod ddibynnu ar ganiatâd arbennig hyd nes y bydd y penderfyniad ysgrifenedig wedi'i gyhoeddi. Os oes angen, ac os yw'n bosib, fe wneir hyn yn ddiymdroi.

Gofynion ar Aelodau pan fyddant yn dibynnu ar ganiatâd arbennig

Unwaith fydd y Pwyllgor Safonau wedi cymeradwyo cais ac wedi rhoi caniatâd arbennig, a hynny'n ysgrifenedig, bydd gan yr Aelod hawl wedyn i gymryd rhan (yn amodol ar unrhyw gyfyngiadau a osodwyd) er gwaethaf ei ddiddordeb/ei diddordeb sy'n rhagfarnu*.

(a) Cyfarfodydd:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig a'i fod yn dymuno cymryd rhan mewn cyfarfod i drafod y mater perthnasol hwnnw, mae'n rhaid i'r Aelod:

(i) ddatgan yn y cyfarfod, pan fydd yr eitem yn cael ei thrafod, ei fod o/hi yn dibynnu ar ganiatâd arbennig; a

(ii) cyn, neu yn syth ar ôl i'r cyfarfod orffen, mae'n rhaid iddo ef/iddi hi roi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor.
Mae'n rhaid i'r hysbysiad gynnwys:

1. manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y derbyniwyd y caniatâd arbennig ar ei gyfer;
2. manylion y busnes y mae'r diddordeb sy'n rhagfarnu* yn ymwneud ag ef;
3. manylion y caniatâd arbennig, yn cynnwys y dyddiad y cafodd ei roi, a
4. llofnod yr Aelod.

(b) Sylwadau Ysgrifenedig:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau ysgrifenedig i'r Cyngor, mae'n rhaid i'r Aelod gynnwys gwybodaeth am y caniatâd

arbennig mewn unrhyw ohebiaeth ar y pwnc y mae'r caniatâd arbennig yn ymwneud ag ef.

(c) Sylwadau Llafar:

Os yw Aelod wedi derbyn caniatâd arbennig, ac mae'n gwneud sylwadau llafar i'r Cyngor bydd rhaid i'r aelod hwnnw/honno:

(i) gynnwys manylion y caniatâd arbennig mewn unrhyw sylwadau llafar, a

(ii) rhoi hysbysiad ysgrifenedig** i'r Cyngor o fewn 14 diwrnod ar ôl gwneud y sylwadau llafar.

Troednodyn/Diffiniadau

* Diddordeb sy'n Rhagfarnu – Diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

** hysbysiad ysgrifenedig - mewn cyfarfodydd ffurfiol, gall Aelodau ddefnyddio'r ffurflen safonol ar gyfer gwneud datganiad. Mewn cyfarfodydd anffurfiol mae'n rhaid i Aelodau ddarparu cadarnhad ysgrifenedig i'r swyddog arweiniol a gofyn i'r caniatâd arbennig gael ei gynnwys mewn unrhyw gofnod anffurfiol/nodyn ffeil ar gyfer y cyfarfod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

CAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN Y PWYLLGOR SAFONAU GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Enw'r Aelod:	
Manylion Cyswllt yr Aelod:	
Ward:	
Manylion y diddordeb sy'n rhagfarnu* y gofynnir am Ganiatâd Arbennig yn ei chylch:	
Y busnes mae'r Aelod yn dymuno cymryd rhan ynddo:	
Y math o Ganiatâd Arbennig y gofynnir amdano (rhowch ✓ fel sy'n briodol a chynhwyswch unrhyw wybodaeth sydd ei hangen)	○ ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater; ○ siarad gyda swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau; ○ siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith /Pwyllgor/Cyngor ac ateb a gofyn unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r mater; ○ aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â'r mater (ar gael pan fo Aelod efo anabledd); ○ pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny; ○ cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati; ○ arall – rhowch fanylion os gwelwch yn dda: ______________________________________ ______________________________________
Sail statudol ar gyfer gofyn am Ganiatâd Arbennig (gweler trosodd am restr o'r rhesymau):	
A yw'r diddordeb wedi'i gofrestru yn unol ag Adran 81(1) a (2) Deddf Llywodraeth Leol 2000:	**Ydy / Nac Ydy**
Dyddiad erbyn pryd y bydd angen y penderfyniad:	
Llofnod:	**Dyddiad:**

Commented [MWY3]: Penderfyniad p/s 13.03.2019

* Diddordebau sy'n Rhagfarnu – diddordebau personol yw'r rhain y byddai arsyllwr gwrthrychol yn ystyried eu bod mor sylweddol fel eu bod yn debygol o effeithio'n andwyol ar allu Aelod i weithredu er budd y cyhoedd.

Amgylchiadau lle gall Pwyllgor Safonau Roddi Caniatâd Arbennig

Mae Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 yn nodi y caniateir i Bwyllgor Safonau'r Cyngor roi caniatâd arbennig o dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 o dan yr amgylchiadau canlynol:

(a) Mae gan o leiaf hanner Aelodau'r Cyngor neu Bwyllgor y Cyngor (fel sy'n briodol) fydd yn ystyried y busnes ddiddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw;

(b) Mae gan o leiaf hanner Aelodau Pwyllgor Gwaith y Cyngor (h.y. Yr Arweinydd a'r Pwyllgor Gwaith) fydd yn ystyried y busnes diddordeb sy'n gysylltiedig â'r busnes hwnnw ac mae paragraff (d) neu (e) yn berthnasol hefyd;

(c) Byddai analluo Aelodau i gymryd rhan yn effeithio ar gydbwysedd gwleidyddol y Cyngor, neu unrhyw un o'i bwyllgorau fydd yn ystyried y busnes, i'r fath raddau y byddai'n debygol o effeithio ar y penderfyniad;

(d) Mae natur diddordeb yr Aelod yn golygu na fyddai cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn ymwneud ag ef yn andwyol i hyder y cyhoedd yn y modd yr ymdrinnir â busnes y Cyngor;

(e) Mae'r diddordeb yn gyffredin i'r Aelod a chyfran sylweddol o'r cyhoedd;

(f) Mae cyfranogiad yr Aelod i'r busnes y mae'r diddordeb yn gysylltiedig ag ef yn cael ei gyfiawnhau yn rhinwedd swyddogaeth neu arbenigedd penodol yr Aelod;

(g) Mae'r diddordeb cofrestradwy'n ymwneud â busnes fydd yn cael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod ddiddordeb ariannol yn y busnes hwnnw;

(h) Mae'r busnes yn ymwneud ag arian neu eiddo sefydliad gwirfoddol y mae'r Aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli, ond nid fel cynrychiolydd o'r Cyngor, ac nid oes gan yr Aelod unrhyw ddiddordeb arall yn y busnes hwnnw, ar yr amod nad yw'r caniatâd arbennig yn cynnwys cymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw;

(i) Ymddengys i'r Pwyllgor Safonau fod y diddordeb yn ddiddordeb i drigolion ardal y Cyngor ac y dylid dileu'r analluo, cyhyd â bod hysbysiad ysgrifenedig o roddi caniatâd arbennig yn cael ei roi i Lywodraeth Cenedlaethol Cymru o fewn 7 niwrnod. Dylai hysbysiad o'r fath roi manylion am yr Aelod sydd wedi derbyn y caniatâd arbennig a rhesymau'r Pwyllgor Safonau dros ddileu'r analluo; neu

(j) Ymddengys i'r pwyllgor ei bod yn briodol rhoi caniatâd arbennig, fel ateb ymarferol i anabledd yr Aelod a fyddai'n golygu y byddai'n anodd iddynt adael yr ystafell/siambr pan drafodir mater y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo.

Commented [MWY4]: Dileu arall-eiriad a chynnwys geiriad union y ddeddfwriaeth

Formatted: Font: 12 pt

Formatted: No bullets or numbering

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw; *(sail Saesneg (a))*

(b)os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys; *(sail Saesneg (b))*

(c)yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluo aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio; *(sail Saesneg (c))*

(ch)os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal; *(sail Saesneg (d))*

(d)os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd; *(sail Saesneg (e))*

(dd)os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod; *(sail Saesneg (f))*

(e)os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol; *(sail Saesneg (g))*

(f)os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; *(sail Saesneg (h))*

(ff)os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r anallu gael ei godi; *(sail Saesneg (i)) - neu*

(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad. *(sail Saesneg (j)).*

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PENDERFYNIAD Y PWYLLGOR SAFONAU MEWN PERTHYNAS Â CHAIS AM GANIATÂD ARBENNIG GAN AELOD O'R CYNGOR SIR

Penderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y gwnaethpwyd y penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau:	
Enw'r personau y dylid ei hysbysu am benderfyniad y Pwyllgor Safonau:	
Dyddiad y daw'r caniatâd arbennig i ben:	

Yn unol â pharagraff [ ] Rheoliadau Pwyllgor Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 fel y'i diwygiwyd gan Reoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 mae'r Pwyllgor Safonau wedi penderfynu rhoi **caniatâd arbennig** i'r Cynghorydd [ ] mewn perthynas â'r diddordeb hwnnw y cyfeirir ato / y diddordebau hynny y cyfeirir atynt yn nhudalen 1 y Cais, sy'n caniatáu i'r Cynghorydd:

- ysgrifennu at swyddogion [a/neu'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor] ynglŷn â'r mater;
- siarad â swyddogion y Cyngor ynglŷn â'r mater [ym mhresenoldeb dau berson arall] [nad ydynt yn Ymddiriedolwyr neu'n Aelodau o Fwrdd [NODWCH YMA], cyhyd ag y cedwir cofnod o unrhyw drafodaethau;
- siarad yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ac ateb unrhyw gwestiynau ynglŷn mater;
- aros yn yr ystafell yn ystod unrhyw drafodaeth/bleidlais ynglŷn â mater (oherwydd anabledd yr Aelod);
- pleidleisio yn y cyfarfodydd hynny;
- os yw'n berthnasol, bydd hyn yn cynnwys cymryd rhan lawn mewn unrhyw gyfarfodydd cyhoeddus a chyfarfodydd o unrhyw gyrff allanol ac ati;
- arall - ____ ____

Commented [MWY5]: Penderfyniad P/S 13.03.2019

Mae gan y Cynghorydd felly hawl i siarad [a phleidleisio] yng nghyfarfodydd y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor mewn perthynas â'r mater ac ateb unrhyw gwestiynau gan aelodau'r Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor [ond mae'n rhaid iddo/iddi adael y cyfarfod cyn y trafodir a phleidleisir ar y materion hynny y mae'r Cynghorydd yn siarad yn eu cylch] NEU
[a chaniateir iddynt aros yn yr ystafell yn ystod y drafodaeth a'r bleidlais ar y mater ond ni chaniateir iddynt bleidleisio ar y mater].

Cyn i'r Cynghorydd siarad â, neu ysgrifennu at, swyddogion y Cyngor, neu siarad yng nghyfarfod y Pwyllgor Gwaith/Pwyllgor/Cyngor ar y mater, mae'r rhaid i'r Cynghorydd :-

- ddatgan diddordeb yn y mater; a
- cadarnhau bod caniatâd arbennig wedi ei roi er mwyn caniatáu i'r Cynghorydd siarad [a phleidleisio] ar y mater; a
- cwblhau hysbysiad i'r Clerc yn manylu ar y diddordeb a'r caniatâd arbennig.

Drwy awdurdod Pwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn

Dyddiedig:______________________________

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

O dan adran 51 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 ("y Ddeddf") mae'n ofynnol i gynghorau sir a chynghorau bwrdeistref sirol, awdurdodau tân ac awdurdodau Parciau Cenedlaethol yng Nghymru ("awdurdodau perthnasol") fabwysiadu cod ymddygiad ar gyfer aelodau ac aelodau cyfetholedig sy'n gorfod ymgorffori unrhyw ddarpariaethau gorfodol o unrhyw god ymddygiad enghreifftiol a gyhoeddir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 50(2) o'r Ddeddf.

Mae adran 81(1) a (2) o'r Ddeddf yn darparu bod yn rhaid i'r swyddog monitro ym mhob awdurdod perthnasol sefydlu a chadw cofrestr o fuddiannau aelodau ac aelodau cyfetholedig yr awdurdod a bod darpariaethau gorfodol y cod enghreifftiol sy'n gymwysadwy i bob awdurdod perthnasol yn gorfod ei gwneud yn ofynnol i aelodau ac aelodau cyfetholediog pob awdurdod gofrestru unrhyw fuddiannau ariannol ac eraill a bennir yn y darpariaethau gorfodol yng nghofrestr yr awdurdod hwnnw.

O dan adran 81(3) a (4) o'r Ddeddf rhaid i'r darpariaethau gorfodol hynny ei gwneud yn ofynnol hefyd i aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol sydd â buddiant o'r fath ei ddatgelu cyn cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod sy'n berthnasol i'r buddiant a gwneud darpariaeth i atal yr aelod neu'r aelod cyfetholedig hwnnw rhag cymryd rhan mewn unrhyw fusnes gan yr awdurdod y mae'r buddiant a ddatgelwyd yn berthnasol iddo neu i gyfyngu ar y rhan y mae'n ei chymryd ynddo.

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT , WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

EXPLANATORY NOTE

(This note does not form part of the Regulations)

County and county borough councils, community councils, fire authorities and National Park authorities in Wales ("relevant authorities") are required by section 51 of the Local Government Act 2000 ("the Act") to adopt a code of conduct for members and co-opted members which must incorporate any mandatory provisions of any model code of conduct issued by the National Assembly for Wales under section 50(2) of the Act.

Section 81(1) and (2) of the Act provides that the monitoring officer of each relevant authority must establish and maintain a register of interests of the members and co-opted members of the authority and that the mandatory provisions of the model code applicable to each relevant authority must require the members and co-opted members of each authority to register in that authority's register such financial and other interests as are specified in the mandatory provisions.

Under section 81(3) and (4) of the Act those mandatory provisions must also require a member or co-opted member of a relevant authority who has such an interest to disclose it before taking part in any business of the authority which relates to it and make provision for preventing or restricting the participation of that member or co-opted member in any business of the authority to which the disclosed interest relates.

Mae adran 81(4) o'r Ddeddf yn darparu nad yw unrhyw gyfranogiad gan aelod neu aelod cyfetholedig o awdurdod perthnasol mewn unrhyw fusnes a waherddir gan y darpariaethau gorfodol yn fethiant i gydymffurfio â chod ymddygiad yr awdurdod os yw'r aelod neu'r aelod cyfetholedig wedi gweithredu yn unol â gollyngiad rhag y gwaharddiad a gafodd ei ganiatáu gan bwyllgor safonau'r awdurdod yn unol â rheoliadau a wneir o dan is-adran (5).

Mae'r rheoliadau hyn yn rhagnodi'r amgylchiadau y caiff pwyllgorau safonau'r awdurdodau perthasol ganiatáu gollyngiadau o'r fath odanynt.

Section 81(4) of the Act provides that any participation by a member or co-opted member of a relevant authority in any business which is prohibited by the mandatory provisions is not a failure to comply with the authority's code of conduct if the member or co-opted member has acted in accordance with a dispensation from the prohibition granted by the authority's standards committee in accordance with regulations made under subsection (5).

These regulations prescribe the circumstances in which standards committees of relevant authorities may grant such dispensations.

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

Wedi'u gwneud	*21 Mehefin 2001*
Yn dod i rym	*28 Gorffennaf 2001*

Mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn gwneud y Rheoliadau canlynol drwy arfer y pwerau a roddwyd iddo gan adran 81(5) ac (8) o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000(**a**).

Enw, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.- (1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001 a deuant i rym ar 28 Gorffennaf 2001.

(2) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys i Gymru yn unig.

(3) Yn y Rheoliadau hyn -

mae "aelod" (*"member"*) yn cynnwys aelod cyfetholedig;

ystyr "awdurdod perthnasol" (*"relevant authority"*) yw cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, cyngor cymuned, awdurdod tân neu awdurdod Parc Cenedlaethol;

ystyr "buddiant" (*"interest"*) yw buddiant y mae'n ofynnol ei gofrestru yng nghofrestr buddiannau'r awdurdod perthnasol;

ystyr "corff gwirfoddol" (*"voluntary organisation"*) yw corff (heblaw awdurdod lleol neu gorff cyhoeddus arall) sy'n cynnal ei weithgareddau heblaw ar gyfer gwneud elw;

acystyr "y Ddeddf" (*"the Act"*) yw Deddf Llywodraeth Leol 2000.

(a) 2000 p. 22.

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

Made	*21st June 2001*
Coming into force	*28th July 2001*

The National Assembly for Wales makes the following Regulations in exercise of the power given to it by section 81(5) and (8) of the Local Government Act 2000(**a**).

Name, commencement, application and interpretation

1.- (1) The name of these Regulations is the Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001 and they shall come into force on 28th July 2001.

(2) These Regulations apply to Wales only.

(3) In these Regulations -

"interest" (*"buddiant"*) means an interest which is required to be registered in the relevant authority's register of interests;

"member" (*"aelod"*) includes a co-opted member;

"relevant authority" (*"awdurdod perthnasol"*) means a county or county borough council, a community council, a fire authority or a National Park authority;

"the Act" (*"y Ddeddf"*) means the Local Government Act 2000; and

"voluntary organisation" (*"corff gwirfoddol"*) means a body (other than a local authority or other public body) whose activities are carried on otherwise than for profit.

(a) 2000 c. 22.

Yr amgylchiadau lle gellir caniatáu gollyngiadau

2. Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol ganiatáu gollyngiadau o dan adran 81(4) o'r Ddeddf -

(a) os oes gan ddim llai na hanner aelodau'r awdurdod perthnasol neu hanner aelodau un o bwyllgorau'r awdurdod (yn ôl fel y digwydd) y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw;

(b) os oes gan ddim llai na hanner aelodau gweithrediaeth arweinydd a chabinet y mae'r busnes i gael ei ystyried ganddo fuddiant sy'n berthnasol i'r busnes hwnnw a bod naill ai paragraff (ch) neu baragraff (d) hefyd yn gymwys;

(c) yn achos cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol, os byddai analluedd aelod i gymryd rhan yn tarfu ar gydbwysedd gwleidyddol yr awdurdod perthnasol neu'r pwyllgor o'r awdurdod y mae'r busnes i'w ystyried ganddo i'r fath raddau nes y byddai'r canlyniad yn debygol o gael ei effeithio;

(ch) os yw natur buddiant yr aelod yn gyfryw fel na fyddai cyfranogiad yr aelod yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo yn niweidio hyder y cyhoedd yn y modd y mae busnes yr awdurdod perthnasol yn cael ei gynnal;

(d) os yw'r buddiant yn gyffredin i'r aelod ac i gyfran arwyddocaol o'r cyhoedd;

(dd) os oes cyfiawnhad i'r aelod gymryd rhan yn y busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo oherwydd rôl neu arbenigedd penodol yr aelod;

(e) os yw'r busnes y mae'r buddiant yn berthnasol iddo i'w ystyried gan bwyllgor trosolygu a chraffu i'r awdurdod perthnasol ac nad yw buddiant yr aelod yn fuddiant ariannol;

(f) os yw'r busnes sydd i'w ystyried yn berthnasol i arian neu eiddo corff gwirfoddol y mae'r aelod yn aelod o'i bwyllgor neu ei fwrdd rheoli heblaw fel cynrychiolydd yr awdurdod perthnasol ac nad oes gan yr aelod unrhyw fuddiant arall yn y busnes hwnnw ar yr amod na fydd unrhyw ollyngiad yn ymestyn i gymryd rhan mewn unrhyw bleidlais mewn perthynas â'r busnes hwnnw; neu

(ff) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod o les i drigolion ardal yr awdurdod perthnasol i'r analluedd gael ei godi, ar yr amod bod hysbysiad ysgrifenedig bod y gollyngiad yn cael ei ganiatáu yn cael ei roi i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o fewn saith diwrnod a hynny mewn unrhyw fodd y gall ei bennu.

Circumstances in which dispensations may be granted

2. The standards committee of a relevant authority may grant dispensations under section 81(4) of the Act where -

(a) no fewer than half of the members of the relevant authority or of a committee of the authority (as the case may be) by which the business is to be considered has an interest which relates to that business;

(b) no fewer than half of the members of a leader and cabinet executive of the relevant authority by which the business is to be considered has an interest which relates to that business and either paragraph (d) or (e) also applies;

(c) in the case of a county or county borough council, the inability of the member to participate would upset the political balance of the relevant authority or of the committee of the authority by which the business is to be considered to such an extent that the outcome would be likely to be affected;

(d) the nature of the member's interest is such that the member's participation in the business to which the interest relates would not damage public confidence in the conduct of the relevant authority's business;

(e) the interest is common to the member and a significant proportion of the general public;

(f) the participation of the member in the business to which the interest relates is justified by the member's particular role or expertise;

(g) the business to which the interest relates is to be considered by an overview and scrutiny committee of the relevant authority and the member's interest is not a pecuniary interest;

(h) the business which is to be considered relates to the finances or property of a voluntary organisation of whose management committee or board the member is a member otherwise than as a representative of the relevant authority and the member has no other interest in that business provided that any dispensation shall not extend to participation in any vote with respect to that business; or

(i) it appears to the committee to be in the interests of the inhabitants of the area of the relevant authority that the disability should be removed provided that written notification of the grant of the dispensation is given to the National Assembly for Wales within seven days in such manner as it may specify.

Llofnodwyd ar ran Cynulliad Cenedlaethol Cymru o dan adran 66(1) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 1998(**a**).

21 Mehefin 2001

Llywydd y Cynulliad Cenedlaethol

Signed on behalf of the National Assembly for Wales under section 66(1) of the Government of Wales Act 1998(**a**).

21st June 2001

D. Elis-Thomas

The Presiding Officer of the National Assembly

(a) 1998 p. 38.

(a) 1998 c. 38.

CYNULLIAD CENEDLAETHOL CYMRU

OFFERYNNAU STATUDOL

2001 Rhif 2279 (Cy. 169)

LLYWODRAETH LEOL, CYMRU

Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

NATIONAL ASSEMBLY FOR WALES

STATUTORY INSTRUMENTS

2001 No. 2279 (W. 169)

LOCAL GOVERNMENT, WALES

The Standards Committees (Grant of Dispensations) (Wales) Regulations 2001

©© Hawlfraint y Goron 2001

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Carol Tullo, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2001

Printed and Published in the UK by the Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Carol Tullo, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

ISBN 0-11-090284-X

9 780110 902845

£2.00

W/321/07/01

ON

Status: This is the original version (as it was originally made). This item of legislation is currently only available in its original format.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

2016 No. 85

Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

Diwygio Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001

4.—(1) Mae Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001(1) wedi eu diwygio fel a ganlyn.

(2) Yn rheoliad 1, ym mharagraff (3) yn y lle priodol mewnosoder—

"ystyr "cyd-bwyllgor" ("*joint committee*") yw pwyllgor a sefydlir gan ddau awdurdod perthnasol neu ragor o dan adran 53(1) o'r Ddeddf;";

"ystyr "is-bwyllgor adran 54A" ("*section 54A sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau o dan adran 54A(1) o'r Ddeddf";

"ystyr "is-bwyllgor cymunedol" ("*community sub-committee*") yw is-bwyllgor a benodir gan bwyllgor safonau awdurdod lleol o dan adran 56 o'r Ddeddf;";

"ystyr "pwyllgor safonau" ("*standards committee*") yw—

(a) pwyllgor safonau awdurdod perthnasol;

(b) cyd-bwyllgor;

(c) is-bwyllgor adran 54A; neu

(d) is-bwyllgor cymunedol;".

(3) Yn rheoliad 2—

(a) ar ddiwedd paragraff (f) hepgorer "neu";

(b) ym mharagraff (ff), yn lle'r geiriau sy'n dilyn "ei godi" rhodder "; neu";

(c) ar ôl paragraff (ff) mewnosoder—

"(g) os yw'n ymddangos i'r pwyllgor ei bod yn briodol fel arall caniatáu gollyngiad."

(4) Ar ôl rheoliad 2 mewnosoder—

"Gollyngiadau a ganiateir yn unol â rheoliad 2(g)

3.—(1) Rhaid i ollyngiad a ganiateir gan bwyllgor safonau awdurdod perthnasol o dan adran 81(4) o'r Ddeddf ar y seiliau a nodir yn rheoliad 2(g) ac sy'n parhau i gael effaith, gael ei adolygu gan y pwyllgor safonau unwaith ym mhob cyfnod o 12 mis o'r dyddiad y caniateir y gollyngiad am y tro cyntaf.

(2) Pan fydd yn cynnal adolygiad o dan baragraff (1) rhaid i'r pwyllgor safonau ddyfarnu a ddylai'r gollyngiad barhau i gael effaith.

(1) O.S. 2001/2279 (Cy. 169).

Gweithdrefn a phwerau pwyllgorau safonau

4.—(1) Caiff pwyllgor safonau awdurdod perthnasol atgyfeirio cais am ollyngiad a wneir gan aelod o'r awdurdod i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno.

(2) Caiff swyddog monitro awdurdod perthnasol y gwneir cais am ollyngiad iddo wneud trefniadau, gyda chydsyniad ysgrifenedig cadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod hwnnw ymlaen llaw, i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ei ystyried a dyfarnu arno.

(3) Pan fo ymdrechion rhesymol i gysylltu â chadeirydd pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol wedi bod yn aflwyddiannus, caiff is-gadeirydd y pwyllgor safonau roi cydsyniad o dan baragraff (2).

(4) Pan fo swyddog monitro neu bwyllgor safonau yn gwneud trefniadau i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall ystyried cais am ollyngiad a dyfarnu arno, rhaid i'r swyddog monitro neu'r pwyllgor safonau sy'n gwneud y trefniadau hynny roi hysbysiad am hynny i'r person sy'n gwneud y cais.

(5) Rhaid i'r hysbysiad y cyfeirir ato ym mharagraff (4) gynnwys y canlynol—

(a) datganiad bod y mater wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau awdurdod perthnasol arall i'r pwyllgor hwnnw ei ystyried a dyfarnu arno;

(b) enw'r awdurdod perthnasol arall; ac

(c) y rheswm pam y mae'r cais wedi ei atgyfeirio i bwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol arall.

(6) Pan fo'r pwyllgor safonau wedi dyfarnu ar y cais rhaid iddo roi hysbysiad ysgrifenedig am ei benderfyniad i'r canlynol—

(a) yr aelod sy'n gwneud cais am y gollyngiad; a

(b) pwyllgor safonau yr awdurdod perthnasol a atgyfeiriodd y cais."

Y PWYLLGOR SAFONAU: ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED - NODYN CYNGOR AR FETHODOLEG (Medi 2018Ebrill 2019)

Gofynnwyd i chi gynnal adolygiad o Ggofrestrau Ddiddordebau'r Ccynghorwyr Ttref a Cchymuned. Cynhyrchwyd y nodyn hwn er mwyn eich cynorthwyo yn y broses honno trwy fanylu ar y dogfennau y mae angen eu hadolygu, y math o wybodaeth y bydd angen i chi ei chasglu trwy edrych ar y dogfennau hynny a'r dull ar gyfer adrodd ar eich canfyddiadau.

A. DOGFENNAU I'W HADOLYGU

Dyma'r dogfennau y mae angen eu hadolygu yn ystod yr ymarfer hwn ers , fel ar **4ydd Mai 2017** ('y dyddiad perthnasol'): -

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y Ggofrestr o Ddiddordebau, ond yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys (a) Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol (a ddylai gadarnhau'r datganiad o ddiddordeb a wnaed) a (b) y ffurflenni Datgan Diddordeb (a gwblhawyd gan bob aelod yn dilyn datganiad llafar o ddiddordebau personol ac / neu ragfarnus yn y cyfarfod).

(a) Cofnodion Cyfarfodydd:

- Dylech adolygu Agenda a Chofnodion cyfarfodydd y Cyngor a'i is-bwyllgorau.

(ba) Ffurflenni Datgan Diddordeb mewn Cyfarfodydd:

- Dyma'r ffurflenni papur a lenwir gan bob cynghorydd Aelod sy'n datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus, am y tro cyntaf, mewn eitem a drafodwyd mewn cyfarfod.

(b) Datganiadau ynghylch unrhyw newid i ddiddordebau sydd wedi eu cofrestru

Dyma'r cadarnhad ysgrifenedig a roddir gan gynghorydd o fewn 28 diwrnod i pryd wnaeth eu diddordeb personol/ rhagfarnol cofrestredig newid.

Dylid ystyried y Gofrestr yn erbyn yr hyn sy'n cael ei nodi o fewn cofnodion cyfarfodydd y cyngor.

2. Cofnodion Cyfarfodydd:

- Dylech adolygu rhaglen/agenda a chofnodion cyfarfodydd y cyngor a'i is-bwyllgorau o fewn cyd-destun y datganiadau a wneir yn **1** uchod.

2. 3. Cod Ymddygiad

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Indent: Left: 1.25 cm, Hanging: 0.65 cm, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Tab after: 1.27 cm + Indent at: 1.27 cm, Border: Left: (No border)

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.77 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Indent: Left: 3.77 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Outline numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 1 + Alignment: Left + Aligned at: 0.63 cm + Tab after: 1.27 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Font: Bold

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

CC-019456-MY/467041

- Copi o ~~G~~god ~~Y~~ymddygiad y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~ ~~/ ~~C~~cymuned ar gyfer ei aelodau.

~~3.~~ 4. Rhestr o enwau'r holl ~~G~~gynghorwyr ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned ers y dyddiad perthnasol

~~4.~~ 5. Copi o ffurflen derbyn swydd pob aelod cyfredol o'r ~~C~~cyngor ~~T~~tref / ~~C~~cymuned, sy'n cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad

- Disgwylir i'r ~~C~~cynghorwyr fod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017; mae hyn yn ofynnol waeth p'un a oedd yr aelod yn cael ei ail-ethol ai peidio ac a gynhaliwyd etholiad ar gyfer y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~ ~~/ ~~C~~cymuned hwnnw ai peidio.

6. Cofnod o Hyfforddiant Aelodau

~~5.~~

- Nid oes gofyniad statudol i gadw ~~C~~cofnod ~~H~~hyfforddiant, ond ym marn y Pwyllgor Safonau, mae hynny'n arfer dda.

~~6.~~ 7. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

- Cyflogir ~~C~~clercod gan y ~~C~~cynghorau ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned ac nid yw cylch gorchwyl rôl y Pwyllgor Safonau yn berthnasol iddynt. Fodd bynnag, ~~C~~clercod yw'r swyddogion priodol o fewn y ~~C~~cynghorau ~~T~~tref~~ ~~/ ~~C~~cymuned ac o brofiad y ~~mae'r~~ Pwyllgor Safonau ~~yn teimlo y bydd~~mae ~~C~~clerc sydd wedi'i hyfforddi a chanddo/chanddi'r adnoddau priodol o gymorth i'r ~~C~~cyngor yn ei gyfanrwydd oherwydd bydd yn meddu ar y gallu i gynghori'r cynghorwyr~~aelodau~~, y tu mewn a'r tu allan i'r cyfarfodydd, ar faterion yn cynnwys y ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad.

~~7.~~ 8. Gwefan Cyngor Tref / Cymuned

- Ers Mai 2015, mae gofyniad statudol ar y ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned i gael gwefannau ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol ar y gwefannau hyn. [Trafodir manylion y gofynion hyn ymhellach yn adran B.7 isod.]

~~8.~~ 9. Protocol Datrysiad Lleol

- Ystyrir ei bod yn arfer dda i ~~G~~gynghorau ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned fabwysiadu ~~P~~protocol ~~D~~datrysiad ~~L~~lleol.

- Mae ~~P~~protocol ~~E~~enghreifftiol wedi cael ei ddrafftio gan Un Llais Cymru a'i gylchredeg ganddynt i'r ~~C~~cynghorau ~~T~~tref~~ ~~/ ~~C~~cymuned.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 1.25 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman, Not Bold

Formatted: Numbered + Level: 1 + Numbering Style: 1, 2, 3, … + Start at: 6 + Alignment: Left + Aligned at: 2.54 cm + Indent at: 3.17 cm

Formatted: Indent: Left: 1.27 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0.63 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

CC-019456-MY/467041

B. **BETH SYDD ANGEN EI ADOLYGU?**

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Mae'r gofynion ar gyfer ~~C~~cynghorau T~~r~~tef a ~~C~~chymuned yn wahanol i ~~G~~gynghorwyr yn CSYM.

  - Nid oes raid cael ~~C~~cofrestr ~~S~~sefydlog h.y. cofrestru cyflogaeth / busnes / tir / aelodaeth o gyrff allanol ac ati ymlaen llaw; ac nid oes angen ychwaith am ~~G~~gofrestr ~~A~~anrhegion a ~~L~~lletygarwch.
  - Yr hyn sy'n ofynnol i ~~G~~gynghorwyr ~~T~~tref a ~~C~~chymuned yw datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus (gan gynnwys unrhyw rodd ac / neu letygarwch a dderbyniwyd os yw'n gysylltiedig â'r mater dan ystyriaeth) "yn y fan a'r lle" os, a phryd, y bydd mater yn codi. Yn ogystal, os bydd datganiad yn cael ei wneud am y tro cyntaf, mae dyletswydd o dan y cod ymddygiad i'r cynghorydd gadarnhau'r datganiad llafar hwnnw drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r clerc.
  - Mae copi o Nodyn Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned yn ~~2016~~2019 wedi'i gynnwys fel **Atodiad 1** .

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y ~~G~~gofrestr o ~~D~~ddiddordebau, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/rhagfarnol a'u casglu mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r aelodau, yn ddigonol. Gellir ychwanegu unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig gan gynghorwyr dderbynnir er mwyn cadarnhau newid i'w diddordeb personol/rhagfarnol cofrestredig. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r gofrestr o ddiddordebau a ddatganwyd gan aelodau'r cyngor tref/cymuned. Os na fydd cynghorydd wedi gwneud unrhyw ddatganiad, yna ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y gofrestr.~~yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys y ffurflenni Datgan Diddordeb a'r Cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol.~~

- Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ar lafar, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r cynghorydd. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r gofrestr o ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y cyngor tref/cymuned. ~~Cyfrifoldeb y Clerc fel swyddog priodol y Cyngor yw cynnal a chadw Cofrestr; ond cyfrifoldeb y Cynghorydd ei hun, yn unol â'r Côd Ymddygiad yw sicrhau bod y rheiny wedi'u cofnodi'n gywir.~~

- Beth bynnag yw fformat y Gofrestr Ddiddordebau,

CC-019456-MY/467041

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 3.17 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 1.9 cm, No bullets or numbering

→ Gwiriwch fod y ~~G~~<u>g</u>ofrestr ar gael gan y ~~C~~<u>c</u>yngor ~~T~~<u>t</u>ref~~ ~~/~~ C~~<u>c</u>ymuned i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol. [Mae hefyd yn ofynnol i'r ~~G~~<u>g</u>ofrestr gael ei chyhoeddi ar wefan y ~~C~~<u>c</u>yngor ~~T~~<u>t</u>ref~~ ~~/~~ C~~<u>c</u>ymuned; trafodir hyn ymhellach yn <u>is-adran 7</u> isod.]

➢ **<u>Ffurflenni Datgan Diddordebau mewn Cyfarfodydd:</u>**

<u>a.</u> Nid oes unrhyw un fformat ar gyfer y ~~F~~<u>f</u>furflen ~~D~~<u>d</u>atgan ~~D~~<u>d</u>iddordebau a ddefnyddir i gadarnhau datganiad o diddordeb personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu a wneir **<u>am y tro cyntaf</u>** ar lafar mewn cyfarfod. Mae'r ~~'~~<u>f</u>~~F~~furflen ~~D~~<u>d</u>atganiad~~'~~ a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm fel **<u>Atodiad 2</u>** ac mae'n cynnwys yr holl feysydd gofynnol.

~~a.~~

→ Gwiriwch fod y ffurflen a ddefnyddir gan y ~~C~~<u>c</u>yngor ~~T~~<u>t</u>ref~~ ~~/~~ C~~<u>c</u>ymuned yn foddhaol.

→ A ydych chi'n dymuno awgrymu unrhyw newidiadau i'r ffurflen ar gyfer datgan diddordebau mewn cyfarfodydd er mwyn cynorthwyo ~~C~~<u>c</u>ynghorwyr yn y ~~C~~<u>c</u>ynghorau ~~T~~<u>t</u>ref~~ ~~/~~ C~~<u>c</u>ymuned neu i wella eglurder a / neu dryloywder i'r cyhoedd?

<u>b.</u> Yn gyffredinol, ac fel mater o egwyddor, dylai'r ffurflenni datganiad papur fod yn hunan-esboniadol er mwyn i'r cyhoedd ddeall y diddordeb a sut y mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda, y cysylltiad â'r eitem honno, ac a yw'r diddordeb yn ddiddordeb personol neu'n ddiddordeb personol a rhagfarnus gan olygu y bu'n rhaid i'r ~~C~~<u>c</u>ynghorydd adael y cyfarfod o ganlyniad<u> i ddiddordeb personol sydd hefyd yn rhagfarnus</u>.

~~b.~~

→ Gwiriwch a gwblhawyd y ffurflen yn llawn ac mewn ffordd a fyddai'n gwneud synnwyr i unrhyw un sy'n ei darllen (h.y. aelodau'r cyhoedd nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth neu arbenigedd penodol mewn perthynas â'r ~~C~~<u>c</u>od ~~Y~~<u>y</u>mddygiad a'i ofynion)?

→ A oes digon o wybodaeth ynghylch y diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar yr ~~A~~<u>a</u>genda?

c. A oes unrhyw arwydd bod ~~C~~<u>c</u>ynghorwyr yn cael anhawster gwahaniaethu rhwng datgan diddordebau personol (lle y byddent yn cael caniatâd i aros yn y cyfarfod) a datgan diddordebau personol a rhagfarnus (lle mae'n rhaid iddynt adael cyfarfodydd)?
Neu a yw ~~C~~<u>c</u>ynghorwyr yn datgan buddiannau'n ddiangen a bod yn or-ofalus?

→ Ystyried, yn seiliedig ar y ffeithiau a ddatganwyd gan y ~~C~~<u>c</u>ynghorydd neu'r manylion a gynhwyswyd yn yr ~~A~~<u>a</u>genda~~ ~~/~~ A~~<u>a</u>droddiadau~~ ~~/~~ C~~<u>c</u>ofnodion os

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

Formatted: Indent: Left: 0 cm

oedd y datganiad yn un personol neu'n un personol a rhagfarnus. A yw'ch barn chi'n debyg i'r hyn a fynegodd y Ccynghorydd?

d. Yna bydd angen i chi groesgyfeirio'r wybodaeth a gynhwysir yn y Ffurflen Ddatgan Ddiddordebau gyda'r Ccofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol. Wrth gwrs, yr unig ofyniad ydi bod cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer y tro cyntaf pan wnaethpwyd y datganiad ar lafar, ac felly ni fydd ffurflen ar gyfer pob tro bydd y cynghorydd yn gwneud datganiad ar lafar (er y dylai'r cofnodion gadarnhau pob datganiad llafar) (*gweler isod am fwy o wybodaeth ynghylch gofynion y cofnodion*).

e. Bydd diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r cyngor tref/cymuned.
d.

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

- **Cadarnhad ysgrifenedig gan gynghorwyr ynghylch newidiadau i'w diddordebau cofrestredig:**

a. Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid i gynghorydd tref/cymuned gadarnhau'r newid yn ysgrifenedig efo clerc y cyngor tref/cymuned o fewn 28 diwrnod i pryd ddigwyddodd y newid.

→ Gwiriwch os oes cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer diweddaru unrhyw newid i ddiddordeb personol / rhagfarnol.

Formatted: Font:

Formatted: Indent: Left: 2.54 cm, No bullets or numbering

- **Cofnodion Cyfarfodydd:**

a. Nid oes fformat penodol ar gyfer Aagendâu a Cchofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn arfer dda cynnwys "Ddatganiadau o Dddiddordeb" fel eitem sefydlog ar bob un o Aagendâu'r Ccyngor, fel ffordd o atgoffa aelodau o'u rhwymedigaeth.

→ Gwiriwch fod yr Aagendaâu yn cynnwys "Ddatganiadau o Dddiddordeb" fel eitem sefydlog ar yr agenda

b. b. Adolygu'r Ccofnodion ar gyfer y cyfarfod lle gwnaed y datganiad am y tro cyntaf i ganfod a yw'r Ccofnodion hynny'n cadarnhau'r wybodaeth a gynhwysir ar y Ffurflen Ddatgan Ddiddordeb.
Pan fo datganiad o ddiddordeb personol/rhagfarnol yn cael ei wneud gan gynghorydd ar lafar mewn cyfarfod, dylai'r datganiad llafar gael ei gofnodi

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

Formatted: Font: (Default) Arial

CC-019456-MY/467041

yn y cofnodion (er nad oes ffurflen datgan diddordeb wedi ei chwblhau oherwydd fod y diddordeb eisoes wedi ei gofrestru).

→ Gwiriwch bod y Ccofnodion, dan yr eitem sefydlog "dDatganiadau o Dddiddordeb" yn cadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb,
- enw'r aelod a wnaeth y datganiad llafar,
- yr eitem ar yr agenda y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a
- p'un a oedd y datganiad a wnaed yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu;
- ac os oedd yn un a oedd yn rhagfarnu, bod yr Aaelod wedi gadael y cyfarfod ar gyfer yr eitem honno.

c. Ar ben hynny, o dan yr eitem fusnes ei hun, byddai'n arfer dda i'r Ccofnodion gadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb a chan bwy,
- p'un a oedd y diddordeb yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu,
- manylion y diddordeb personol / rhagfarnus, ac
- os oedd yn un rhagfarnus, bod yr aelod yn gadael yr ystafell gyfarfod.

d. d. → Ystyriwch y diddordebau sydd wedi eu "cofrestru" gan y cynghorwyr (gwiriwch y gofrestr a'r wybodaeth sydd wedi ei chynnwys ar y ffurflenni datgan diddordeb) ac wedyn ystyriwch ambell eitem ar agenda gwahanol gyfarfodydd – a ddylai cynghorydd fod yn datgan diddordeb mewn mater penodol?

→Mae'n arfer dda i gofnodion cyfarfodydd gynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb sy'n cael ei nodi) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb (sy'n cael ei ddatgan ar lafar) ei gofrestru yn y gofrestr o ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

(e) → A oes unrhyw enghreifftiau lle mae Ccynghorwyr wedi datgan diddordebau mewn cyfarfodydd am y tro cyntaf ond wedi anghofio cwblhau'r ffurflen datganiad o ddiddordeb mewn cyfarfodydd?

→ A oes unrhyw enghreifftiau lle mae Ccynghorwyr wedi cwblhau datgan diddordebau ar y Ffurflen Dfatgan Dfiddordeb ar gyfer cadarnhau diddordeb gafodd ei ddatgan ar lafar mewn cyfarfod ond bod y datganiad ar lafar wybodaeth honno ddim wedi cael ei chadarnhau grybwyll yng Nnghofnodion y cyfarfod o'r Ccyngor?

Arall:

Mae sawl cyngor tref/cymuned lle mae'r cynghorwyr yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad

ysgrifenedig. Yn yr amgylchiadau yma, mae'r gofrestr wedi ei ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff, fel arfer, eu cadw yn nhrefn eu dyddiad.

2. Cod Ymddygiad

a. Ers 1 Ebrill 2016, mae'n ofynnol i bob ~~C~~cyngor ~~T~~tref a ~~C~~chymuned fabwysiadu ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad yn unol â Chod Ymddygiad Enghreifftiol a gyflwynwyd dan y ddeddfwriaeth honno.

~~a.~~

→ Gwiriwch fod y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned wedi mabwysiadu cod ymddygiad sy'n cydymffurfio efo'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol .

b. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu fwy o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol, a rhaid anfon copi o'r ~~C~~cod at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC).

~~b.~~

→ Gwiriwch fod y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned wedi dweud wrth yr OGCC ~~Ombwdsmon~~ ac wedi cwrdd â'r gofynion hysbysebu o ran mabwysiadu'r ~~C~~cod.

c. Yn ei nodyn cyngor dyddiedig Mawrth 2017 (yn dilyn adolygiad o sampl o'r ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned yn ystod Hydref a Gaeaf 2016/2017) gofynnodd y Pwyllgor Safonau i'r ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned sicrhau bod y ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad a'r Nodyn Briffio diweddaredig ar y gofynion statudol ar gyfer aelodau ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned ar ddatgan diddordebau personol ~~(y cyfeirir atynt yn y Nodyn Methodoleg hwn fel **Atodiad 1**)~~ yn cael eu~~i~~ ~~d~~dwyn at sylw eu haelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017.

→ Gwiriwch fod y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned wedi cydymffurfio â'r gofyniad hwn trwy adolygu'r ~~C~~cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol.

3. Rhestr o enwau'r holl ~~G~~gynghorwyr ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned ers y dyddiad perthnasol

4. Copi o'r ffurflen o derbyn swydd gan bob aelod cyfredol o'r ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~-~~/ ~~C~~cymuned, a oedd yn cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad

a. Mae angen i bob ~~C~~cynghorydd ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned lofnodi ffurflen derbyn swydd ac ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad.

→ Gwiriwch y rhestr o enwau'r ~~C~~cynghorwyr ~~T~~tref~~-~~/~~-C~~cymuned (dogfen 3) yn erbyn y ffurflenni derbyn swydd a dderbyniwyd (dogfennau 4).

→ A yw pob aelod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017?

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

Formatted: Font: (Default) Times New Roman

Formatted: Indent: Left: 2 cm, No bullets or numbering

→ A yw'r ymrwymiad wedi'i lofnodi gan y ~~C~~c**ynghorydd** gerbron tyst (y ceir manylion am ei statws yn adran 83 (3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972)? Y clerc, fel swyddog priodol y ~~C~~cyngor, fel arfer yw'r tyst a ddefnyddir ac mae hyn yn cydymffurfio â'r gofynion.

5. Cofnodion Hyfforddiant Aelodau

a. → A yw'r ~~C~~cynghorwyr wedi cael hyfforddiant ar y ~~C~~cod ~~Y~~ymddygiad?

b. → A yw ~~C~~cynghorwyr yn mynychu hyfforddiant pan gynigir ef?

6. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

a. → A yw'r ~~C~~clerc wedi mynychu hyfforddiant?

b. → Sut talwyd am yr hyfforddiant hwn? A oedd wedi'i gynnwys yn swm y praesept, fel yr awgrymwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfathrebiad â'r ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned ym mis Tachwedd 2017?

7. Gwefannau

a. Mae Canllawiau Statudol wedi cael eu cyhoeddi i helpu ~~C~~cynghorau ~~T~~tref a ~~C~~chymuned o ran cyflawni eu rhwymedigaeth i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael yn electronig **(Atodiad 3).**

b. Gwiriwch:

→ A oes gan y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned wefan?

→ Os nad oes, gofynnwch a yw'r ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned wedi ymgeisio am grant i'w wario ar sefydlu gwefan newydd?

→ A yw hysbysiadau a phapurau'n cael eu cyhoeddi'n electronig ar y wefan?

→ A yw'r ~~G~~gofrestr o ~~D~~ddiddordebau yn cael ei chyhoeddi'n electronig ar y wefan?

→ A oes yna wybodaeth gyswllt ar gyfer y ~~C~~cyngor ~~T~~tref~~ ~~/~~ C~~cymuned (ac os yw'n wahanol, y ~~C~~clerc) ar y wefan, gan gynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost?

→ A yw cyfeiriad e-bost y ~~C~~cyngor yn gyfeiriad e-bost generig (yn hytrach na chyfeiriad e-bost personol)?

→ A yw'r wefan yn cynnwys gwybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, gwybodaeth am y modd y gellir

cysylltu â hwy, cysylltiad â phlaid (os o gwbl) ac unrhyw swydd sydd ganddynt neu bwyllgor y maent yn aelod ohono yn y Ccyngor ?

→ A yw hysbysiadau cyhoeddus, gan gynnwys hysbysiadau ynghylch cyfarfodydd, yn cael eu cyhoeddi'n electronig?

→ A yw cofnodion y cyfarfodydd ac unrhyw ddogfennau y cyfeirir atynt yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'r cyfrifon blynyddol wedi eu harchwilio ar gyfer y Ccyngor Ttref /cCymuned yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'n bosibl gwahaniaethu rhwng y rhai sy'n aelodau cyfetholedig a'r rhai sy'n aelodau etholedig? Mae'r canllawiau statudol yn cynghori y dylid gwneud hyn er budd tryloywder.

8. Protocol Datrysiad Lleol

a. → A yw'r Ccyngor Ttref / Ccymuned wedi mabwysiadu pProtocol Ddatrysiad Llleol?

b. → Ai'r Pprotocol a fabwysiadwyd gan Un Llais Cymru yw'r un a fabwysiadwyd gan y Ccyngor Ttref / Ccymuned?

C. ADRODD EICH CANFYDDIADAU

1. Awgrymir eich bod yn adrodd ar eich canfyddiadau ar ffurf tabl a chanddo'r penawdau canlynol:

ADOLYGWYR	CYNGOR TREF / CYMUNED	COFRESTR O DDIDDORDEBAU PERSONOL	MABWYSIADU'R COD YMDDYGIAD	FFURFLEN DERBYN SWYDD / YMGYMERIAD STATUDOL GAN GYNGHORWYR UNIGOL	HYFFORDDIANT AELODAU	HYFFORDDIANT Y CLERC	GWEFAN	PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

2. Y wybodaeth a fydd yn cael ei chynnwys o dan bob pennawd fydd yr 'atebion' i'r cwestiynau hynny a ofynnwyd yn B uchod, tra'n ystyried y dogfennau y cyfeirir atynt yn A uchod.

3. Gallwch gynnwys unrhyw wybodaeth / sylwadau pellach na chawsant eu crybwyll neu eu cyfeirio atynt yn y Nodyn Ymgynghorol hwn. Paratowyd y Nodyn hwn fel canllaw yn unig ac nid yw wedi'i ddylunio i gyfyngu ar y modd y byddwch yn cynnal yr ~~A~~adolygiad ond wrth gwrs, rhaid cadw gylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau mewn golwg.

Paratowyd gan y Swyddog Monitro
~~Medi 2018~~Awst 2019

CC-019456-MY/467041

NODYN BRIFFIO AR GYFER CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED
Datgan Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu gan Aelodau

Atodiadau:
Atodiad 1: Cod Ymddygiad Enghreifftiol
Atodiad 2: Canllawiau gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru
Atodiad 3: Ffurflen Ddatganiad mewn Cyfarfodydd CSYM
Atodiad 4: Cyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru ym mis Awst 2015

A. Cefndir

Daeth Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Cod Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) (Diwygio) 2016 i rym ar 1af Ebrill 2016. Crëwyd Cod Ymddygiad diwygiedig ar yr adeg honno ynghyd â'r gofyniad i bob Cyngor Tref a Chymuned fabwysiadu'r Cod newydd. Mae copi o'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol ynghlwm yn **Atodiad 1**. Dylai Cynghorwyr sicrhau eu bod yn gyfarwydd â'r Cod Ymddygiad a fabwysiadwyd gan eu Cyngor Tref neu Gymuned eu hunain.

Mae gofynion mewn perthynas â datgelu diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu yn y Cod Ymddygiad Enghreifftiol. Nod y Nodyn Briffio hwn yw crynhoi'r gofynion hynny cyn belled ag y maent yn effeithio ar Gynghorwyr Tref a Chymuned.

B. Pa bryd y mae'r Cod yn berthnasol?

Mae'r Cod Ymddygiad yn berthnasol
- pryd bynnag y bydd aelod yn gweithredu yn ei gapasiti swyddogol, gan gynnwys pryd bynnag y mae aelodau'n ymgymryd â busnes ar ran y cyngor neu'n gweithredu, yn honni eu bod yn gweithredu, neu'n rhoi'r argraff eu bod yn gweithredu yn eu capasiti swyddogol fel aelod o neu fel cynrychiolydd o Gyngor Tref/Cymuned; neu
- ar unrhyw adeg, os yw aelodau'n ymddwyn mewn modd y gellid yn rhesymol ei ystyried yn ymddygiad sy'n dwyn anfri ar eu swydd neu'r cyngor neu os ydynt yn ceisio defnyddio eu swydd i gael mantais neu i osgoi anfantais iddyn nhw eu hunain neu unrhyw berson arall neu os ydynt yn camddefnyddio adnoddau'r awdurdod.

Mae'r penawdau cyffredinol o dan y Cod yn cynnwys:
- Cydraddoldeb
- Trin eraill gyda pharch ac ystyriaeth
- Bwlio ac aflonyddu
- Peryglu didueddrwydd swyddogion yr awdurdod
- Datgelu gwybodaeth gyfrinachol
- Atal mynediad at wybodaeth
- Dwyn anfri
- Adrodd am ddigwyddiadau o dorri'r Cod
- Cwynion blinderus

- Cydweithredu ag ymchwiliadau
- Defnyddio eich swydd yn amhriodol
- Adnoddau'r awdurdod
- Defnyddio adnoddau at ddibenion priodol yn unig
- Dod i benderfyniadau'n wrthrychol
- Ystyried y cyngor a roddir i chi a rhoi rhesymau
- Treuliau
- Rhoddion a lletygarwch

Am ragor o wybodaeth ar yr elfennau hyn o'r Cod, cynghorir aelodau i ddarllen y Cod Ymddygiad yn **Atodiad 1** a Chanllawiau Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ar "Y Cod ymddygiad i aelodau Cynghorau Tref a Chymuned yng Nghymru" (dyddiedig Gorffennaf 2016) yn **Atodiad 2**. Petai gan yr aelodau unrhyw ymholiadau, dylent eu codi gyda eu Clercod yn y lle cyntaf.

Nid yw'r nodyn briffio hwn ond yn ystyried y gofynion mewn perthynas â datgan diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu – sydd wedi'u cynnwys yn Rhan 3 a 4 y Cod (paragraffau 10 – 17).

DIDDORDEBAU PERSONOL

Beth yw diddordebau personol?

Mae diddordeb personol yn bodoli os oes gan Aelod, neu gyswllt personol agos* ag Aelod, gysylltiad â'r mater sy'n cael ei drafod.

Mae angen i Aelodau ofyn iddyn nhw eu hunain, mewn perthynas â'r holl fusnes maent yn ymgymryd ag ef fel Cynghorwyr Tref/Cymuned:

A. A yw'r mater yn ymwneud â, neu'n debygol o effeithio ar, unrhyw un o'r materion a restrir ym mharagraff 10(2)(a) y Cod Ymddygiad

    NEU

B. Allai penderfyniad ar y mater sy'n cael ei drafod gael ei ystyried yn rhesymol fel un sy'n effeithio – i raddau mwy helaeth nag ar bobl eraill yn ardal y Dref/Cymuned, y materion a restrir ym mharagraff 10(2)(c):

Os mai 'ydi' yw'r ateb i unrhyw un o'r categorïau yn A neu B uchod, yna mae diddordeb personol yn bodoli.

*** Pwy sy'n gysylltiad personol agos?**

Nid oes diffiniad ond mae'r Ombwdsmon yn cynnig y cyngor / enghraifft ganlynol a allai gynorthwyo i ddeall y gwahaniaeth:

> Os ydych chi'n aelod o'r un clwb golff â rhywun, nid yw hynny'n golygu bod gennych gysylltiad personol agos â nhw, ond os yw'r unigolyn hwnnw yn bartner golff rheolaidd i chi, mae gennych gysylltiad personol agos â nhw.

DATGAN DIDDORDEBAU PERSONOL

(1) DATGANIADAU MEWN CYFARFODYDD:-

Mae'n rhaid i aelod ddatgan eu diddordeb ar lafar bob tro mae'n berthnasol i drafodaeth, hyd yn oed os yw'r diddordeb yn un sydd wedi'i ddatgan o'r blaen mewn cyfarfodydd cynharach. Mae'r gofyniad hwn yn berthnasol waeth a yw'r cyfarfod yn ffurfiol neu'n anffurfiol.

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb personol **am y tro cyntaf**, mae'n rhaid i'r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o'r diddordeb i'r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.
Mae'n rhaid i'r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy'n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae'r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod.

Clercod: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

Mae'n rhaid i Aelod ddatgan unrhyw ddiddordeb personol perthnasol mewn unrhyw sylwadau ysgrifenedig y byddant yn eu gwneud y tu allan i gyfarfodydd.

Os bydd Aelod yn gwneud sylwadau ar lafar y tu allan i bwyllgor ffurfiol, mae hefyd angen iddynt ddatgan y diddordeb ar lafar a'i gadarnhau'n ysgrifenedig i'r Clerc o fewn 14 diwrnod i'r cyfarfod.

Clercod: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach.

(2) RHODDION A LLETYGARWCH

Os bydd Aelod yn derbyn rhodd neu letygarwch yn ei rôl fel Aelod, mae'n rhaid iddo ef/hi ddatgan y rhodd / lletygarwch hwnnw o fewn 28 diwrnod o'i dderbyn; cyhyd â bod y gwerth/gwerth a amcangyfrifir yn uwch na'r gwerth y manylwyd arno mewn penderfyniad gan eich Cyngor Tref/Cymuned.

Argymhellir hefyd y dylid datgan rhodd/lletygarwch a gofrestrwyd os yw'n berthnasol i fater sy'n cael ei drafod mewn cyfarfod. Gallai fod yn ddiddordeb personol o dan ddarpariaeth y Cod.

DIDDORDEBAU SY'N RHAGFARNU

Beth yw diddordeb sy'n rhagfarnu?

Bob tro y bydd Aelod yn penderfynu bod ganddynt ddiddordeb personol yn y mater dan sylw, mae'n rhaid iddynt hefyd weithredu'r prawf isod:

A fyddai aelod o'r cyhoedd, a oedd yn gwybod y ffeithiau perthnasol, yn meddwl yn rhesymol bod y diddordeb personol mor arwyddocaol fel y byddai'n debygol o effeithio'n andwyol ar allu'r Aelod i roi barn ar y mater er lles y cyhoedd.

Os mai “na” yw’r ateb, yna dim ond diddordeb personol sydd gan yr Aelod a chaiff gymryd rhan lawn yn y drafodaeth/bleidlais; ar yr amod ei fod wedi datgan y diddordeb personol. Mae hyn yn golygu nad yw’r diddordeb mor arwyddocaol nes ei fod yn eithrio’r aelod ond mae ei ddatgan yn gwarchod unplygrwydd y penderfyniad drwy sicrhau tryloywder.

Fodd bynnag os mai’r ateb i’r cwestiwn (mewn teip tywyll uchod) yw “byddai”, mae angen i’r Aelod ystyried a yw’r mater yn dod o dan unrhyw un o’r eitemau eithriedig a restrir ym mharagraff 12(2)(b) y Cod Ymddygiad.

- Os yw un o’r eithriadau’n berthnasol, nid ystyrir bod gan yr Aelod ddiddordeb sy’n rhagfarnu. Bydd yr angen i ddatgan diddordeb personol yn parhau i fod yn berthnasol ac fe ddylai’r Aelod nodi pa eithriad maent yn dibynnu arno.
- Os nad yw’r un eithriad yn berthnasol, mae gan yr Aelod ddiddordeb personol a diddordeb sy’n rhagfarnu ac ni ddylai gymryd rhan.

DATGAN DIDDORDEBAU SY’N RHAGFARNU

CYFARFODYDD:-

Mae’n rhaid i Aelod ddatgelu, pob tro y caiff y mater ei drafod, fod ganddo/ganddi ddiddordeb sy’n rhagfarnu, hyd yn oed os yw’r diddordeb yn un sydd wedi’i ddatgan o’r blaen mewn cyfarfodydd cynharach.

Os yw aelodau o’r cyhoedd yn cael mynychu’r un cyfarfod i wneud sylwadau ar lafar, gall yr Aelod wneud sylwadau ysgrifenedig neu lafar, ond mae’n rhaid i’r Aelod adael y cyfarfod wedyn cyn y cynhelir unrhyw drafodaeth; hyd yn oed os yw aelodau’r cyhoedd yn cael aros.

Os nad yw’n gyfarfod cyhoeddus, ar ôl datgelu’r diddordeb sy’n rhagfarnu, mae’n rhaid i’r Aelod adael yr ystafell tra bydd y mater yn cael ei drafod. Nid yw aros yn yr ystafell, na symud i ran arall o’r ystafell, yn opsiwn a byddai hynny’n torri’r cod.

Enghraifft:-
Gwelwyd fod aelod o Gyngor Cymuned wedi torri’r Cod am fethu â datgan diddordeb personol a diddordeb sy’n rhagfarnu mewn cyfarfod a oedd yn ystyried cais am fferm wynt ar dir cyfagos i fferm yr oedd hi’n gyd-berchennog arni. Roedd Cytundeb Opsiwn yn bodoli ar gyfer datblygu ffordd i’r fferm wynt ar draws tir yr Aelod; nid oedd wedi’i ddatgan ar y Gofrestr Gyffredinol (fe ddylai fod wedi) ac ni chafodd ei ddatgelu gan yr Aelod yn y cyfarfod. Arhosodd yr Aelod yn y cyfarfod (er i Aelod arall ddatgan diddordeb a gadael yr ystafell), ac fe gymerodd ran yn y bleidlais (gan atal ei phleidlais). Cafodd yr Aelod ei wahardd am 3 mis. *[Cyngor Cymuned Llanfihangel ar Arth – APW/002/2014-015/CT]*

Mewn cyfarfodydd ffurfiol, os yw Aelod yn datgan diddordeb sy’n rhagfarnu **am y tro cyntaf**, mae’n rhaid i’r Aelod hefyd roi cadarnhad ysgrifenedig o’r diddordeb i’r Clerc cyn diwedd y cyfarfod.

Mae’n rhaid i’r cadarnhad ysgrifenedig gynnwys y canlynol, o leiaf:-

- Manylion am y diddordeb personol*/diddordeb sy’n rhagfarnu**;
- Manylion am yr eitem fusnes y mae’r diddordeb yn ymwneud â hi;
- Llofnod yr Aelod;
- Cadarnhad ei fod ef / hi wedi gadael yr ystafell gyfarfod ac na wnaeth gymryd rhan yn y mater.

<u>Clercod</u>: Er hwylustod, argymhellir bod dogfen safonol yn cael ei defnyddio ar gyfer y cofrestriad hwn. Mae copi o'r Ffurflen Datganiad mewn Cyfarfodydd a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm yn **Atodiad 3**.

<u>Clercod</u>: Gweler yr adran ar y "Gofrestr o Ddiddordebau" am ragor o wybodaeth ar sut y dylid cadw'r datganiadau ysgrifenedig a gofynion pellach

<u>SYLWADAU YSGRIFENEDIG A LLAFAR:-</u>

Ni ddylai Aelodau geisio dylanwadu'r busnes y mae ganddynt ddiddordeb sy'n rhagfarnu ynddo ac ni ddylent fod yn rhan o unrhyw drafodaethau ar y mater, oni bai bod y Pwyllgor Safonau wedi rhoddi caniatâd arbennig.

<u>COFRESTR O DDIDDORDEBAU:</u>

Nid oes unrhyw ofyniad i Aelodau Cynghorau Tref/Cymuned gwblhau cofrestr sefydlog o ddiddordebau h.y. cyn-gofrestru cyflogaeth/busnes/daliadau tir/aelodaeth o gyrff allanol ac ati. Dyletswydd yr Aelodau Tref/Cymuned yw datgan diddordeb "yn y fan a'r lle" os a phryd mae'n codi mewn cyfarfod. [Mae hyn yn wahanol i'r gofyniad ar gyfer Cynghorwyr Sir. Mae rhai Cynghorau Tref/Cymuned wedi gofyn i'w haelodau ddarparu gwybodaeth o'r fath; gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.]

Mae gofyn i Aelodau Tref/Cymuned gofrestru diddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu yng Nghofrestr y Cyngor Tref/Cymuned "fel a phryd" maent yn codi trwy roi <u>hysbysiad ysgrifenedig</u> i'r Clerc **ar yr achlysur cyntaf** pan wneir y <u>datganiad llafar.</u>

Mae **Atodiad 4** yn cynnwys darn o gyngor a gylchredwyd gan Un Llais Cymru mewn perthynas â diddordebau personol a diddordebau sy'n rhagfarnu, ac yn arbennig, y gofynion o ran cyn-gofrestru diddordebau.

Bydd diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi'i ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r Cyngor Tref/Cymuned.

- Er enghraifft – Gan gofio'r etholiadau ym mis Mai 2017, petai mater wedi cael ei drafod ym mis Ionawr 2017 a bod Cynghorydd wedi gwneud datganiad llafar mewn cyfarfod ac wedi cadarnhau'r datganiad hwnnw yn ysgrifenedig ar y pryd, petai'r mater yn codi ei ben eto ym mis Awst 2018, byddai angen i'r Cynghorydd ddatgan ar lafar A chofrestru ei ddiddordeb eto (gan iddo wneud y datganiad blaenorol cyn yr etholiad).

Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol/diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid eu cadarnhau'n ysgrifenedig o fewn 28 diwrnod i pryd digwyddodd y newid.

- Er enghraifft, os oedd aelod wedi datgan diddordeb sy'n rhagfarnu o'r blaen oherwydd bod cais am ganiatâd cynllunio ar yr eiddo drws nesaf iddo yn cael ei drafod, petai'r aelod yn gwerthu ac yn symud allan o'r tŷ hwnnw, dylai'r aelod roi gwybod yn ysgrifenedig i'r Clerc ei fod wedi gwerthu a symud tŷ ac felly nad yw'r diddordeb a gofrestrwyd o'r blaen yn berthnasol mwyach.

Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r

aelod. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r Gofrestr o Ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r Clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y Cyngor Tref/Cymuned.

Nid oes fformat rhagnodedig ar gyfer y Gofrestr, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu a'u casglu ynghyd mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r Aelodau, yn ddigonol. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r Gofrestr o Ddiddordebau a ddatganwyd gan Aelodau'r Cyngor Tref/Cymuned. Os yw Aelod heb wneud unrhyw ddatganiad, ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y Gofrestr.

Mae'n rhaid i Glercod sicrhau, mewn perthynas â'r Gofrestr:

- ei bod ar gael i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol, ac yn electronig ar wefan y Cyngor.
- bod unrhyw ddatganiadau newydd yn cael eu hychwanegu at y Gofrestr cyn gynted ag sy'n rhesymol ymarferol ar ôl pob cyfarfod
- y caiff ei diweddaru gydag unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig a dderbyniwyd gan Aelodau yn rhoi manylion y diddordeb cofrestredig nad yw'n berthnasol mwyach.

Mae'n rhaid i Glercod hefyd gofnodi datganiadau llafar a wneir mewn cyfarfodydd yn y cofnodion, a sicrhau bod y cofnodion hynny'n cael eu cyhoeddi, unwaith y maent wedi'u cymeradwyo. Efallai y byddai'n arfer da cynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb a nodwyd yn y cofnodion) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb, sy'n cael ei ddatgan ar lafar, ei gofrestru yn y Gofrestr o Ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

Mae sawl Cyngor Tref/Cymuned lle mae'r Aelodau yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad ysgrifenedig, yn unol ag arferion y Cyngor. Yn yr amgylchiadau hynny, mae'r Gofrestr wedi'i ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff eu cadw yn nhrefn eu dyddiad fel arfer. Mae'r arferiad hwn yn mynd tu hwnt i ofynion y Cod ond mae'n sicrhau tryloywder a chysondeb rhwng gwybodaeth am ddatganiadau mewn Cofnodion a'r datganiadau sydd yn y Gofrestr. Fel gyda chyn-gofrestru rhai diddordebau penodol, gellir annog aelodau i wneud hyn ond ni ellir eu gorfodi.

<u>Cyhoeddwyd gan Bwyllgor Safonau Cyngor Sir Ynys Môn</u>
<u>Mawrth 2019</u>

DATGANIADAU O DDIDDORDEB GAN AELODAU MEWN CYFARFODYDD

Enw'r Aelod:
Enw'r Cyfarfod:
Dyddiad y Cyfarfod:
Eitem ar y Rhaglen (rhif a theitl):

Rhaid i Aelodau lenwi blychau 1, 2, 3 a 4 isod.

1. Natur y diddordeb personol yw:

2. Busnes y Cyngor y mae'r diddordeb personol yn ymwneud ag ef yw:

3. Rhaid i'r Aelodau roi tic mewn un blwch

☐ **Nid yw'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ac fe gymerais ran yn yr eitem **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** a gadewais y cyfarfod pan oedd yr eitem yn cael ei thrafod **NEU**

☐ **Mae'r diddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu*** ond rwyf wedi cael caniatâd arbennig.

*Diddordeb sy'n rhagfarnu yw diddordeb personol sydd mor sylweddol fel y byddai aelod gwybodus o'r cyhoedd yn credu'n rhesymol na fyddai'r Aelod yn gallu gweithredu ar y mater er budd y cyhoedd.

4. Yn fy marn i, mae fy niddordeb personol yn un sy'n rhagfarnu NEU sydd ddim yn rhagfarnu oherwydd:

Llofnod……………………………..….   Dyddiad Llofnodi………………………

DYLID RHOI'R FFURFLEN HON AR ÔL EI CHWBLHAU I AELOD O STAFF Y GWASANAETHAU PWYLLGOR YN YSTOD, NEU'N UNION AR ÔL, Y CYFARFOD.

CC-016602-LB/160035

ATODIAD 3.3

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.llyw.cymru

Canllawiau Statudol

Mynediad i Wybodaeth am Gynghorau Cymuned a Thref

Mai 2015

ISBN digidol 978 1 4734 3399 1
© Hawlfraint y Goron 2015
WG25090

CANLLAW LLYWODRAETH CYMRU

GWYBODAETH AM GYNGHORAU TREF A CHYMUNED

Statws a Chymhwyso

Mae'r canllaw hwn yn berthnasol i Gynghorau Cymuned a Thref yng Nghymru. Fe'i cyhoeddir, yn rhannol o dan adran 55(1) o'r Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan adran 55(1) y Ddeddf mae'n ddyletswydd statudol ar Gynghorau Cymuned a Thref i ystyried y canllaw hwn.

Mae'r canllaw hefyd yn berthnasol i'r ddarpariaeth yn y Ddeddf sy'n ymwneud â hysbysiadau cyhoeddus, cyfarfodydd a thrafodion y cynghorau a chofrestrau o fuddiannau aelodau.

Cefndir

1. Cafodd Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013, y cyfeirir ati fel "y Ddeddf" yn y canllaw hwn, Gydsyniad Brenhinol ar 30 Gorffennaf 2013. Prif bwrpas y Ddeddf oedd diwygio cyfansoddiad a swyddogaethau'r hyn a elwir bellach yn Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru. Fodd bynnag, cyflwynodd y Ddeddf amrywiaeth o ddarpariaethau eraill sy'n gysylltiedig â llywodraeth leol.

2. Mae adrannau 55 i 58 o'r Ddeddf yn ymwneud â mynediad at wybodaeth, ac yn fwyaf penodol, fynediad at wybodaeth am Gynghorau Cymuned. (At ddibenion y canllaw hwn, mae unrhyw gyfeiriad at Gyngor neu Gynghorau Cymuned yn cynnwys unrhyw Gyngor Cymuned, Tref neu Ddinas sy'n gwasanaethu cymuned neu gymuned wedi'i grwpio ac a gafodd ei sefydlu yn unol â Rhan II o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ("Deddf 1972").

3. I grynhoi, mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gael gwefannau; i gyhoeddi hysbysiadau a phapurau'n electronig; ac i gyhoeddi eu cofrestr o fuddiannau'r aelodau yn electronig (y rhai a gedwir o dan adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000).

Gwefannau Cynghorau Cymuned – Adran 55

4. Mae Adran 55 o Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi gwybodaeth yn electronig am sut i gysylltu â hwy ac, os yw'n wahanol, sut i gysylltu â'r clerc. Mae'r wybodaeth a ddylai fod

ar gael yn electronig yn cynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost.

5. Yn ogystal â hyn, mae’n rhaid i'r cyngor gyhoeddi’n electronig wybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau’r cyngor, enw pob aelod, manylion am sut i gysylltu â hwy, eu hymlyniad gwleidyddol (os o gwbl) ac unrhyw swydd a ddelir ganddynt neu bwyllgor y maent yn perthyn iddo o fewn y cyngor. Os yw'r gymuned dan sylw wedi'i rhannu'n wardiau cymunedol, rhaid dangos y ward y mae pob aelod yn ei chynrychioli.

6. Rhaid i'r Cyngor Cymuned hefyd gyhoeddi cofnodion electronig o’i gyfarfodydd ac, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, ddogfennau y cyfeirir atynt yn y cyfarfodydd hynny. Mae'n rhaid iddynt hefyd gyhoeddi eu cyfrifon archwiliedig blynyddol yn electronig. Yn y ddau achos hyn, mae’n ofynnol i gynghorau gyhoeddi deunydd a gynhyrchwyd ar ôl y dyddiad pan ddaeth adran 55 i rym yn unig.

Nid yw'n ofynnol i Gynghorau Cymuned gyhoeddi unrhyw wybodaeth y maent yn cael eu hatal rhag ei datgelu gan unrhyw ddeddfwriaeth arall.

7. Wrth gyflawni eu dyletswyddau o dan Adran 55, mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned roi sylw i'r canllaw hwn.

Canllaw ynglyn Gwefannau Cynghorau Cymuned

8. Penderfyniad i bob Cyngor Cymuned unigol yw a fyddant yn gweithredu eu gwefan annibynnol eu hunain, neu a fyddant yn penderfynu cysylltu â Chynghorau Cymuned eraill yn eu hardal, neu â'r prif gyngor, neu ag unrhyw gorff arall sy’n hapus i gynnal eu safle. Fodd bynnag, mae’n ofynnol bod y gwefannau’n cael eu diweddaru'n rheolaidd a bod y cyhoedd yn gallu cael gafael ar yr wybodaeth a ddisgrifir uchod.

9. Mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu gwella cysylltiadau’r cyhoedd â llywodraeth leol yn gyffredinol a Chynghorau Cymuned yn benodol. Rydym yn teimlo ei bod yn angenrheidiol bod modd cysylltu’n electronig â phob awdurdod lleol a’u bod wedi cyhoeddi gwybodaeth ar y we. Byddai trigolion lleol yn disgwyl cael y cyfleuster hwn yn yr oes hon.

10. Mae gan y rhan fwyaf o’r Cynghorau Cymuned yng Nghymru bresenoldeb ar-lein ac maent yn cyhoeddi gwybodaeth yn electronig eisoes. Mae Cynghorau Cymuned yn cael eu hannog i ofyn am gymorth

gan Un Llais Cymru, eu Prif Gyngor neu ffynonellau dibynadwy eraill os oes angen er mwyn datblygu eu presenoldeb ar y we.

11. O dan adran 55, mae’n rhaid i'r Cyngor gyhoeddi’n electronig ei rif ffôn, ei gyfeiriad post ac e-bost ar y wefan. Mae’n rhaid cael yr wybodaeth hefyd ar gyfer clerc y Cyngor os yw'n wahanol i fanylion cysylltu â’r Cyngor. Byddai hefyd o fantais cael cyfeiriad e-bost cyffredinol at ddefnydd aelodau ac o bosibl Cadeirydd y cyngor. Mewn rhai achosion, bydd gan y Cyngor Cymuned ei swyddfeydd ei hun, neu bydd yn rhannu swyddfeydd, a byddai’n briodol cael rhif ffôn, cyfeiriad post ac e-bost y rhain hefyd. Ond bydd disgwyl i’r cynghorau gael trefniadau yn eu lle i ddarllen ac ymateb i negeseuon yn rheolaidd.

12. Nid yw'n orfodol i aelodau unigol gael cyfeiriadau e-bost. Mewn Prif Gyngor byddai hyn yn ddisgwyliedig oherwydd gall y Cyngor ei hun fel arfer roi cyfeiriadau e-bost ar wefan y Cyngor. Fodd bynnag, mae'n rhaid rhestru enwau'r aelodau a rhaid bod manylion ar-lein am sut i gysylltu â hwy. Bydd rhai cynghorau’n dymuno rhoi ffotograffau o bob aelod ar eu gwefan ond mae hyn yn benderfyniad iddynt hwy.

13. Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol cyhoeddi ymlyniad gwleidyddol aelodau'r cynghorau. Mae rhai Cynghorau Cymuned yn dewis peidio â gwneud hynny ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae hawl gan y cyhoedd i wybod beth yw argyhoeddiad gwleidyddol y rhai sydd mewn swydd etholedig, neu a ydynt yn annibynnol o unrhyw grŵp. Mae'n annerbyniol i aelod gelu ei ymlyniad gwleidyddol.

14. Os yw'r Cyngor Cymuned wedi'i rannu'n wardiau cymunedol, rhaid cyhoeddi’r ward y mae’r aelod yn ei chynrychioli. Os yw’n dal swydd o ryw fath yn y cyngor neu os yw’n perthyn i un o bwyllgorau’r cyngor, rhaid i hynny gael ei gyhoeddi ar y wefan.

15. Dylai aelodau cyfetholedig gael eu cofnodi er budd tryloywder i'w gwahaniaethu oddi wrth aelodau etholedig.

16. Mae paragraffau 4 i 6 uchod yn disgrifio’r dogfennau sydd angen eu rhoi ar y wefan. Dylai Cynghorau ddatblygu gweithdrefnau ar gyfer cadw eu gwefan mewn trefn, gan gadw archif o ddogfennau’r gorffennol am gyfnod rhesymol, ond bod modd cael gafael arnynt yn hawdd o’r dudalen flaen.

17.Os oes gan y Cyngor Gynllun Iaith Gymraeg a'i arfer o dan y Cynllun Iaith Gymraeg yw i gynhyrchu deunydd yn ddwyieithog, yna mae hynny'n berthnasol yr un fath i ddeunydd sy'n cael ei gynhyrchu yn electronig.

18.Dylai darpariaethau y Ddeddf cael ei hystyried yn amlinellu'r gofynion sylfaenol. Bydd llawer o gynghorau yn awyddus i roi llawer mwy o wybodaeth na hyn ar eu tudalennau gwe ac yn cael eu hannog i wneud hynny. Bydd angen i gynghorau roi sylw i'r Côd Ymarfer a Argymhellir ar gyfer Cyhoeddusrwydd Awdurdodau Lleol wrth ystyried pa mor briodol yw hyn y maent yn dymuno eu cyhoeddi.

http://wales.gov.uk/topics/improvingservices/publicationsevents/publications/local-authority-publicity-wales/?lang=cy

19. Byddem yn disgwyl Cynghorau Cymuned i ystyried anghenion cymunedol gan gynnwys iaith, cyfathrebu a hygyrchedd. Mae gwefan Diverse Cymru yn rhoi arweiniad pellach.
http://www.diversecymru.org.uk

20. Dylai pob Cynghorau Cymuned a Thref gofrestru gyda'r wefan ganlynol,os hoffech Band Eang uwch gyflym gael eu hystyried yn eich cymuned leol.

http://btsf-wales-uat.lbi.co.uk/home?lang=_alt

21.O dan ddeddfwriaeth bresennol mae’n ofynnol i Gynghorau Cymuned osod unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu ragor o fannau amlwg yn eu hardal, ac mewn unrhyw fan arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

Gwybodaeth am gyfarfodydd a thrafodion

22. O dan ddeddfwriaeth mewn bodolaeth, mae'n ofynnol i Gynghorau Cymuned i bostio unrhyw hysbysiadau cyhoeddus mewn un neu fwy amlwg le yn eu hardal, ac yn unrhyw le arall sy'n ymddangos yn ddymunol ar gyfer rhoi cyhoeddusrwydd i'r rhybudd (adran 232 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972). Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar Gynghorau Cymuned i gyhoeddi unrhyw hysbysiad o'r fath yn electronig.

23.Mae deddfwriaeth sy'n bodoli eisoes yn gwneud yn ofynnol i Gynghorau Cymuned i roi rhybudd o gyfarfodydd y Cyngor sydd ar ddod dri diwrnod clir cyn y cyfarfod cael ei gynnal drwy arddangos hysbysiad mewn lle amlwg yn y gymuned. Mae'r Ddeddf yn gosod gofyniad ychwanegol ar gyfer hysbysiadau o'r fath i gael ei gyhoeddi yn electronig. Rhaid gwneud hyn dri diwrnod clir cyn y cyfarfod. Mae gofyniad i gyhoeddi yn electronig, cyn belled ag sy'n rhesymol ymarferol, unrhyw ddogfennau sy'n ymwneud â'r busnes i'w drafod yn y cyfarfod

hefyd. Nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys pan fo'r dogfennau yn ymwneud â busnes sydd, ym marn y Cyngor, yn debygol i'w drafod yn breifat neu lle byddai datgelu dogfennau o'r fath yn groes i unrhyw ddeddfwriaeth arall.

24.O dan Atodlen 12 i Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 mae'n bosibl i gyfarfod cymunedol cael ei alw ar unrhyw adeg gan grŵp o etholwyr llywodraeth leol cyfanswm o 10% o'r etholwyr llywodraeth leol ar gyfer y gymuned, neu 50 o'r etholwyr (os yw 10% yn fwy na 50 o etholwyr). Rhaid i'r rhai sy'n galw'r cyfarfod rhoi rhybudd i Gyngor Cymuned neu, os nad oes Cyngor Cymuned wedi'i sefydlu yn yr ardal, rhaid rhoi rhybudd i'r Prif Gyngor. O dan y darpariaethau newydd, gellir rhoi rhybudd i'r Cyngor Cymuned naill ai'n ysgrifenedig neu'n electronig. Lle mae'n cael ei roi ar ffurf electronig, rhaid i'r hysbysiad gydymffurfio â'r gofynion technegol a osodwyd gan y Prif Gyngor.

25. Mae'n rhaid i Gynghorau Cymuned a Prif Gynghorau ddarparu cyfleusterau ar gyfer hysbysiadau sydd i'w rhoi'n electronig a rhaid cyhoeddi hysbysiad cyhoeddus o'r cyfarfod cymunedol yn electronig yn ogystal â thrwy gyfryngau traddodiadol.

26.Yn olaf, mae'r Ddeddf yn cynnwys gofynion newydd sy'n ymwneud â chofrestru buddiannau aelodau. Adran 81 o Ddeddf Llywodraeth Leol 2000 yn gofyn am Gyngor Cymuned (yn ogystal ag awdurdodau eraill) i gadw a chyhoeddi cofrestr o fuddiannau ariannol ac eraill aelodau fel a bennir yn y cod ymddygiad enghreifftiol (a ragnodir gan Orchymyn o dan adran 50 o'r Deddf 2000 *). Cyn cychwyn adran 58 o'r Ddeddf, mae'r gofrestr sydd ei angen i fod ar gael i'w harchwilio yn swyddfeydd y Cyngor ar bob adeg resymol. Mae Adran 58 o'r Ddeddf yn mynnu bod y gofrestr yn cael ei gyhoeddi ar ffurf electronig hefyd. Yn ogystal, mae'r Ddeddf yn trosglwyddo'r cyfrifoldeb am sefydlu a chynnal cofrestr o fuddiannau gan swyddog monitro'r prif awdurdod i'r 'swyddog priodol' o bob Cyngor Cymuned. Y 'swyddog priodol' yw'r aelod o staff y Cyngor a ddynodwyd gan y Cyngor i'r diben hwn.

* Ar hyn o bryd, 'Y Gorchymyn Awdurdodau Lleol (Côd Ymddygiad Enghreifftiol) (Cymru) 2008'

Y PWYLLGOR SAFONAU: ADOLYGIAD O GOFRESTRAU DIDDORDEBAU CYNGHORWYR TREF A CHYMUNED -
NODYN CYNGOR AR FETHODOLEG (Ebrill 2019)

Gofynnwyd i chi gynnal adolygiad o gofrestrau diddordebau'r cynghorwyr tref a chymuned. Cynhyrchwyd y nodyn hwn er mwyn eich cynorthwyo yn y broses honno trwy fanylu ar y dogfennau y mae angen eu hadolygu, y math o wybodaeth y bydd angen i chi ei chasglu trwy edrych ar y dogfennau hynny a'r dull ar gyfer adrodd ar eich canfyddiadau.

A. DOGFENNAU I'W HADOLYGU

Dyma'r dogfennau y mae angen eu hadolygu yn ystod yr ymarfer hwn ers **4ydd Mai 2017** ('y dyddiad perthnasol'): -

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y gofrestr o ddiddordebau, ond yn gyffredinol bydd y Gofrestr yn cynnwys
  (a) Ffurflenni Datgan Diddordeb mewn Cyfarfodydd:

  - Dyma'r ffurflenni papur a lenwir gan bob cynghorydd sy'n datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus, am y tro cyntaf, mewn eitem a drafodwyd mewn cyfarfod.

  (b) Datganiadau ynghylch unrhyw newid i ddiddordebau sydd wedi eu cofrestru

  Dyma'r cadarnhad ysgrifenedig a roddir gan gynghorydd o fewn 28 diwrnod i pryd wnaeth eu diddordeb personol/ rhagfarnol cofrestredig newid.

Dylid ystyried y Gofrestr yn erbyn yr hyn sy'n cael ei nodi o fewn cofnodion cyfarfodydd y cyngor.

2. Cofnodion Cyfarfodydd:

- Dylech adolygu rhaglen/agenda a chofnodion cyfarfodydd y cyngor a'i is-bwyllgorau o fewn cyd-destun y datganiadau a wneir yn **1** uchod.

3. Cod Ymddygiad

- Copi o god ymddygiad y cyngor tref/cymuned ar gyfer ei aelodau.

4. Rhestr o enwau'r holl gynghorwyr tref/cymuned ers y dyddiad perthnasol

5. Copi o ffurflen derbyn swydd pob aelod cyfredol o'r cyngor tref/cymuned, sy'n cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad

- Disgwylir i'r cynghorwyr fod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r cod ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017; mae hyn yn ofynnol waeth p'un a oedd yr aelod yn cael ei ail-ethol ai peidio ac a gynhaliwyd etholiad ar gyfer y cyngor tref/cymuned hwnnw ai peidio.

6. Cofnod o Hyfforddiant Aelodau

- Nid oes gofyniad statudol i gadw cofnod hyfforddiant, ond ym marn y Pwyllgor Safonau, mae hynny'n arfer dda.

7. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

- Cyflogir clercod gan y cynghorau tref/cymuned ac nid yw cylch gorchwyl rôl y Pwyllgor Safonau yn berthnasol iddynt. Fodd bynnag, clercod yw'r swyddogion priodol o fewn y cynghorau tref/cymuned ac o brofiad y Pwyllgor Safonau mae clerc sydd wedi'i hyfforddi a chanddo/chanddi'r adnoddau priodol o gymorth i'r cyngor yn ei gyfanrwydd oherwydd bydd yn meddu ar y gallu i gynghori'r cynghorwyr, y tu mewn a'r tu allan i'r cyfarfodydd, ar faterion yn cynnwys y cod ymddygiad.

8. Gwefan Cyngor Tref / Cymuned

- Ers Mai 2015, mae gofyniad statudol ar y cynghorau tref a chymuned i gael gwefannau ac i gyhoeddi gwybodaeth benodol ar y gwefannau hyn. [Trafodir manylion y gofynion hyn ymhellach yn adran B.7 isod.]

9. Protocol Datrysiad Lleol

- Ystyrir ei bod yn arfer dda i gynghorau tref/cymuned fabwysiadu protocol datrysiad lleol.

- Mae protocol enghreifftiol wedi cael ei ddrafftio gan Un Llais Cymru a'i gylchredeg ganddynt i'r cynghorau tref/cymuned.

B. BETH SYDD ANGEN EI ADOLYGU?

1. Y Gofrestr o Ddiddordebau Personol

- Mae'r gofynion ar gyfer cynghorau Ttef a chymuned yn wahanol i gynghorwyr yn CSYM.

- Nid oes raid cael cofrestr sefydlog h.y. cofrestru cyflogaeth / busnes / tir / aelodaeth o gyrff allanol ac ati ymlaen llaw; ac nid oes angen ychwaith am gofrestr anrhegion a lletygarwch.

- Yr hyn sy'n ofynnol i gynghorwyr tref a chymuned yw datgan diddordeb personol neu ddiddordeb personol a rhagfarnus (gan gynnwys unrhyw rodd ac / neu letygarwch a dderbyniwyd os yw'n gysylltiedig â'r mater dan ystyriaeth) "yn y fan a'r lle" os, a phryd, y bydd mater yn codi. Yn ogystal, os bydd datganiad yn cael ei wneud am y tro cyntaf, mae dyletswydd o dan y cod ymddygiad i'r cynghorydd gadarnhau'r datganiad llafar hwnnw drwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'r clerc.

- Mae copi o Nodyn Briffio a baratowyd ar gyfer aelodau cynghorau tref a chymuned yn 2019 wedi'i gynnwys fel **Atodiad 1** .

- Nid oes unrhyw fformat penodol ar gyfer y gofrestr o ddiddordebau, ond mae defnyddio ffurflen safonol ar gyfer pob cofrestriad o ddiddordeb personol/rhagfarnol a'u casglu mewn ffeil unigol, yn nhrefn enwau'r aelodau, yn ddigonol. Gellir ychwanegu unrhyw hysbysiadau ysgrifenedig gan gynghorwyr dderbynnir er mwyn cadarnhau newid i'w diddordeb personol/rhagfarnol cofrestredig. Mae'r ffurflenni unigol hyn wedyn, gyda'i gilydd, yn ffurfio'r gofrestr o ddiddordebau a ddatganwyd gan aelodau'r cyngor tref/cymuned. Os na fydd cynghorydd wedi gwneud unrhyw ddatganiad, yna ni fydd ganddo/ganddi unrhyw gofnodion/ffurflenni yn y gofrestr.

- Mae'r gofyniad i ddatgan y diddordeb personol/diddordeb sy'n rhagfarnu ar lafar, darparu'r cadarnhad ysgrifenedig er mwyn "cofrestru" y diddordeb, ac i ddarparu cadarnhad ysgrifenedig o unrhyw newid yn y diddordebau cofrestredig hynny, yn gyfrifoldeb i'r cynghorydd. Mae'r gofyniad i gadw a chyhoeddi'r gofrestr o ddiddordebau yn gyfrifoldeb i'r clerc, fel y swyddog priodol ar gyfer y cyngor tref/cymuned.

- Beth bynnag yw fformat y Gofrestr Ddiddordebau,

  → Gwiriwch fod y gofrestr ar gael gan y cyngor tref/cymuned i'w harchwilio gan y cyhoedd ar bob adeg resymol. [Mae hefyd yn ofynnol i'r gofrestr gael ei chyhoeddi ar wefan y cyngor tref/cymuned; trafodir hyn ymhellach yn is-adran 7 isod.]

➢ **Ffurflenni Datgan Diddordebau mewn Cyfarfodydd:**

a. Nid oes unrhyw un fformat ar gyfer y ffurflen datgan diddordebau a ddefnyddir i gadarnhau datganiad o diddordeb personol a / neu ddiddordebau sy'n rhagfarnu a wneir **am y tro cyntaf** ar lafar mewn

CC-019456-MY/467041

cyfarfod. Mae'r ffurflen datganiad a ddefnyddir gan CSYM ynghlwm fel **Atodiad 2** ac mae'n cynnwys yr holl feysydd gofynnol.

→ Gwiriwch fod y ffurflen a ddefnyddir gan y cyngor tref/cymuned yn foddhaol.

→ A ydych chi'n dymuno awgrymu unrhyw newidiadau i'r ffurflen ar gyfer datgan diddordebau mewn cyfarfodydd er mwyn cynorthwyo cynghorwyr yn y cynghorau tref/cymuned neu i wella eglurder a / neu dryloywder i'r cyhoedd?

b. Yn gyffredinol, ac fel mater o egwyddor, dylai'r ffurflenni datganiad papur fod yn hunan-esboniadol er mwyn i'r cyhoedd ddeall y diddordeb a sut y mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda, y cysylltiad â'r eitem honno, ac a yw'r diddordeb yn ddiddordeb personol neu'n ddiddordeb personol a rhagfarnus gan olygu y bu'n rhaid i'r cynghorydd adael y cyfarfod o ganlyniad i ddiddordeb personol sydd hefyd yn rhagfarnus.

→ Gwiriwch a gwblhawyd y ffurflen yn llawn ac mewn ffordd a fyddai'n gwneud synnwyr i unrhyw un sy'n ei darllen (h.y. aelodau'r cyhoedd nad oes ganddynt unrhyw wybodaeth neu arbenigedd penodol mewn perthynas â'r cod ymddygiad a'i ofynion)?

→ A oes digon o wybodaeth ynghylch y diddordeb a sut mae'n berthnasol i'r eitem ar yr agenda?

c. A oes unrhyw arwydd bod cynghorwyr yn cael anhawster gwahaniaethu rhwng datgan diddordebau personol (lle y byddent yn cael caniatâd i aros yn y cyfarfod) a datgan diddordebau personol a rhagfarnus (lle mae'n rhaid iddynt adael cyfarfodydd)?
Neu a yw cynghorwyr yn datgan buddiannau'n ddiangen a bod yn or-ofalus?

→ Ystyried, yn seiliedig ar y ffeithiau a ddatganwyd gan y cynghorydd neu'r manylion a gynhwyswyd yn yr agenda/adroddiadau/cofnodion os oedd y datganiad yn un personol neu'n un personol a rhagfarnus. A yw'ch barn chi'n debyg i'r hyn a fynegodd y cynghorydd?

d. Yna bydd angen i chi groesgyfeirio'r wybodaeth a gynhwysir yn y ffurflen datgan diddordebau gyda'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol. Wrth gwrs, yr unig ofyniad ydi bod cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer y tro cyntaf pan wnaethpwyd y datganiad ar lafar, ac felly ni fydd ffurflen ar gyfer pob tro bydd y cynghorydd yn gwneud datganiad ar lafar (er y dylai'r cofnodion gadarnhau pob datganiad llafar) (*gweler isod am fwy o wybodaeth ynghylch gofynion y cofnodion*).

e. Bydd diddordeb personol / diddordeb sy'n rhagfarnu ond yn cael ei weld fel un a ddatgelwyd yn flaenorol os yw hysbysiad ysgrifenedig wedi ei ddarparu ers y dyddiad diwethaf pan gafodd yr unigolyn ei ethol, ei benodi neu ei enwebu fel aelod o'r cyngor tref/cymuned.

- **Cadarnhad ysgrifenedig gan gynghorwyr ynghylch newidiadau i'w diddordebau cofrestredig:**

a. Os bydd unrhyw newidiadau i ddiddordebau personol / diddordebau sy'n rhagfarnu sydd wedi'u cofrestru, mae'n rhaid i gynghorydd tref/cymuned gadarnhau'r newid yn ysgrifenedig efo clerc y cyngor tref/cymuned o fewn 28 diwrnod i pryd ddigwyddodd y newid.

→ Gwiriwch os oes cadarnhad ysgrifenedig wedi ei gwblhau ar gyfer diweddaru unrhyw newid i ddiddordeb personol / rhagfarnol.

- **Cofnodion Cyfarfodydd:**

a. Nid oes fformat penodol ar gyfer agendâu a chofnodion; fodd bynnag, mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn ei bod yn arfer dda cynnwys datganiadau o ddiddordeb fel eitem sefydlog ar bob un o agendâu'r cyngor, fel ffordd o atgoffa aelodau o'u rhwymedigaeth.

→ Gwiriwch fod yr agendâu yn cynnwys datganiadau o ddiddordeb fel eitem sefydlog ar yr agenda

b. Adolygu'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod lle gwnaed y datganiad am y tro cyntaf i ganfod a yw'r cofnodion hynny'n cadarnhau'r wybodaeth a gynhwysir ar y ffurflen datgan diddordeb.
Pan fo datganiad o ddiddordeb personol/rhagfarnol yn cael ei wneud gan gynghorydd ar lafar mewn cyfarfod, dylai'r datganiad llafar gael ei gofnodi yn y cofnodion (er nad oes ffurflen datgan diddordeb wedi ei chwblhau oherwydd fod y diddordeb eisoes wedi ei gofrestru).

→ Gwiriwch bod y cofnodion, dan yr eitem sefydlog datganiadau o ddiddordeb yn cadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb,
- enw'r aelod a wnaeth y datganiad llafar,
- yr eitem ar yr agenda y mae'r datganiad yn ymwneud â hi, a
- p'un a oedd y datganiad a wnaed yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu;
- ac os oedd yn un a oedd yn rhagfarnu, bod yr aelod wedi gadael y cyfarfod ar gyfer yr eitem honno.

c. Ar ben hynny, o dan yr eitem fusnes ei hun, byddai'n arfer dda i'r cofnodion gadarnhau:

- y gwnaed datganiad o ddiddordeb a chan bwy,
- p'un a oedd y diddordeb yn un personol neu'n un a oedd yn rhagfarnu,
- manylion y diddordeb personol / rhagfarnus, ac
- os oedd yn un rhagfarnus, bod yr aelod yn gadael yr ystafell gyfarfod.

d. → Ystyriwch y diddordebau sydd wedi eu "cofrestru" gan y cynghorwyr (gwiriwch y gofrestr a'r wybodaeth sydd wedi ei chynnwys ar y ffurflenni datgan diddordeb) ac wedyn ystyriwch ambell eitem ar agenda gwahanol gyfarfodydd – a ddylai cynghorydd fod yn datgan diddordeb mewn mater penodol?

→Mae'n arfer dda i gofnodion cyfarfodydd gynnwys cyfeirnod (o fewn y datganiad o ddiddordeb sy'n cael ei nodi) i'r dyddiad pan gafodd y diddordeb (sy'n cael ei ddatgan ar lafar) ei gofrestru yn y gofrestr o ddiddordebau, er hwylustod i'r cyhoedd.

(e) → A oes unrhyw enghreifftiau lle mae cynghorwyr wedi datgan diddordebau mewn cyfarfodydd am y tro cyntaf ond wedi anghofio cwblhau'r ffurflen datganiad o ddiddordeb mewn cyfarfodydd?

→ A oes unrhyw enghreifftiau lle mae cynghorwyr wedi cwblhau ffurflen fatgan fiddordeb ar gyfer cadarnhau diddordeb gafodd ei ddatgan ar lafar mewn cyfarfod ond bod y datganiad ar lafar ddim wedi cael ei grybwyll yng nghofnodion y cyfarfod o'r cyngor?

Arall:

Mae sawl cyngor tref/cymuned lle mae'r cynghorwyr yn dilyn arferiad o gadarnhau pob datganiad llafar o ddiddordebau personol neu sy'n rhagfarnu trwy gadarnhad ysgrifenedig. Yn yr amgylchiadau yma, mae'r gofrestr wedi ei ffurfio o'r holl ffurflenni datganiad, a gaiff, fel arfer, eu cadw yn nhrefn eu dyddiad.

2. Cod Ymddygiad

a. Ers 1 Ebrill 2016, mae'n ofynnol i bob cyngor tref a chymuned fabwysiadu cod ymddygiad yn unol â Chod Ymddygiad Enghreifftiol a gyflwynwyd dan y ddeddfwriaeth honno.

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi mabwysiadu cod ymddygiad sy'n cydymffurfio efo'r Cod Ymddygiad Enghreifftiol .

b. Ar ôl ei fabwysiadu, mae'n rhaid cyhoeddi hysbyseb mewn un neu fwy o bapurau newydd sy'n cylchredeg yn yr ardal leol, a rhaid anfon copi o'r cod at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC).

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi dweud wrth yr OGCC ac wedi cwrdd â’r gofynion hysbysebu o ran mabwysiadu’r cod.

c. Yn ei nodyn cyngor dyddiedig Mawrth 2017 (yn dilyn adolygiad o sampl o'r cynghorau tref a chymuned yn ystod Hydref a Gaeaf 2016/2017) gofynnodd y Pwyllgor Safonau i'r cynghorau tref a chymuned sicrhau bod y cod ymddygiad a'r Nodyn Briffio diweddaredig ar y gofynion statudol ar gyfer aelodau cynghorau tref a chymuned ar ddatgan diddordebau personol yn cael eu dwyn at sylw eu haelodau yn dilyn etholiadau Mai 2017.

→ Gwiriwch fod y cyngor tref/cymuned wedi cydymffurfio â'r gofyniad hwn trwy adolygu'r cofnodion ar gyfer y cyfarfod perthnasol.

3. Rhestr o enwau'r holl gynghorwyr tref/cymuned ers y dyddiad perthnasol

4. Copi o'r ffurflen o derbyn swydd gan bob aelod cyfredol o'r cyngor tref/cymuned, a oedd yn cynnwys yr ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad

a. Mae angen i bob cynghorydd tref/cymuned lofnodi ffurflen derbyn swydd ac ymrwymiad statudol i gydymffurfio â'r cod ymddygiad.

→ Gwiriwch y rhestr o enwau’r cynghorwyr tref/cymuned (dogfen 3) yn erbyn y ffurflenni derbyn swydd a dderbyniwyd (dogfennau 4).

→ A yw pob aelod wedi llofnodi ymrwymiad newydd i gydymffurfio â'r Cod Ymddygiad yn dilyn yr etholiadau lleol ym mis Mai 2017?

→ A yw'r ymrwymiad wedi'i lofnodi gan y cynghorydd gerbron tyst (y ceir manylion am ei statws yn adran 83 (3) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972)? Y clerc, fel swyddog priodol y cyngor, fel arfer yw'r tyst a ddefnyddir ac mae hyn yn cydymffurfio â’r gofynion.

5. Cofnodion Hyfforddiant Aelodau

a. → A yw'r cynghorwyr wedi cael hyfforddiant ar y cod ymddygiad?

b. → A yw cynghorwyr yn mynychu hyfforddiant pan gynigir ef?

6. Gwybodaeth am Hyfforddiant y Clerc

a. → A yw'r clerc wedi mynychu hyfforddiant?

b. → Sut talwyd am yr hyfforddiant hwn? A oedd wedi'i gynnwys yn swm y praesept, fel yr awgrymwyd gan y Pwyllgor Safonau yn ei gyfathrebiad â'r cynghorau tref a chymuned ym mis Tachwedd 2017?

7. Gwefannau

a. Mae Canllawiau Statudol wedi cael eu cyhoeddi i helpu cynghorau tref a chymuned o ran cyflawni eu rhwymedigaeth i sicrhau bod gwybodaeth benodol ar gael yn electronig **(Atodiad 3).**

b. Gwiriwch:

→ A oes gan y cyngor tref/cymuned wefan?

→ Os nad oes, gofynnwch a yw’r cyngor tref/cymuned wedi ymgeisio am grant i'w wario ar sefydlu gwefan newydd?

→ A yw hysbysiadau a phapurau’n cael eu cyhoeddi'n electronig ar y wefan?

→ A yw’r gofrestr o ddiddordebau yn cael ei chyhoeddi'n electronig ar y wefan?

→ A oes yna wybodaeth gyswllt ar gyfer y cyngor tref/cymuned (ac os yw'n wahanol, y clerc) ar y wefan, gan gynnwys rhif ffôn, cyfeiriad post a chyfeiriad e-bost?

→ A yw cyfeiriad e-bost y cyngor yn gyfeiriad e-bost generig (yn hytrach na chyfeiriad e-bost personol)?

→ A yw’r wefan yn cynnwys gwybodaeth am bob un o'i aelodau, gan gynnwys rhestr o aelodau'r cyngor, enw pob aelod, gwybodaeth am y modd y gellir cysylltu â hwy, cysylltiad â phlaid (os o gwbl) ac unrhyw swydd sydd ganddynt neu bwyllgor y maent yn aelod ohono yn y cyngor ?

→ A yw hysbysiadau cyhoeddus, gan gynnwys hysbysiadau ynghylch cyfarfodydd, yn cael eu cyhoeddi'n electronig?

→ A yw cofnodion y cyfarfodydd ac unrhyw ddogfennau y cyfeirir atynt yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'r cyfrifon blynyddol wedi eu harchwilio ar gyfer y cyngor tref/cymuned yn cael eu cyhoeddi ar y wefan?

→ A yw'n bosibl gwahaniaethu rhwng y rhai sy'n aelodau cyfetholedig a’r rhai sy’n aelodau etholedig? Mae’r canllawiau statudol yn cynghori y dylid gwneud hyn er budd tryloywder.

8. Protocol Datrysiad Lleol

a. → A yw'r cyngor tref/cymuned wedi mabwysiadu protocol datrysiad lleol?

b. → Ai'r protocol a fabwysiadwyd gan Un Llais Cymru yw'r un a fabwysiadwyd gan y cyngor tref/cymuned?

C. ADRODD EICH CANFYDDIADAU

1. Awgrymir eich bod yn adrodd ar eich canfyddiadau ar ffurf tabl a chanddo'r penawdau canlynol:

ADOLYGWYR	CYNGOR TREF / CYMUNED	COFRESTR O DDIDDORDEBAU PERSONOL	MABWYSIADU'R COD YMDDYGIAD	FFURFLEN DERBYN SWYDD / YMGYMERIAD STATUDOL GAN GYNGHORWYR UNIGOL	HYFFORDDIANT AELODAU	HYFFORDDIANT Y CLERC	GWEFAN	PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

2. Y wybodaeth a fydd yn cael ei chynnwys o dan bob pennawd fydd yr 'atebion' i'r cwestiynau hynny a ofynnwyd yn B uchod, tra'n ystyried y dogfennau y cyfeirir atynt yn A uchod.

3. Gallwch gynnwys unrhyw wybodaeth / sylwadau pellach na chawsant eu crybwyll neu eu cyfeirio atynt yn y Nodyn Ymgynghorol hwn. Paratowyd y Nodyn hwn fel canllaw yn unig ac nid yw wedi'i ddylunio i gyfyngu ar y modd y byddwch yn cynnal yr adolygiad ond wrth gwrs, rhaid cadw gylch gorchwyl y Pwyllgor Safonau mewn golwg.

Paratowyd gan y Swyddog Monitro
Awst 2019

CC-019456-MY/467041

CC-019456-MY/467041

2.9 Erthygl 9 - Y Pwyllgor Safonau

2.9.1 Pwyllgor Safonau

Bydd y Cyngor yn sefydlu Pwyllgor Safonau.

2.9.2 Cyfansoddiad

2.9.2.1 Aelodaeth

Yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, bydd y Pwyllgor Safonau yn cynnwys y rhai a ganlyn:

2 Gynghorydd Sir

5 aelod annibynnol

2 aelod o gyngor cymuned (nad ydynt, i bwrpas y Cyfansoddiad hwn, yn cael eu hystyried yn aelodau annibynnol).

2.9.2.2 Tymor mewn swydd

2.9.2.2.1 Penodir yr aelodau annibynnol yn awtomatig am gyfnod o ddau dymor o bedair blynedd.

2.9.2.2.2 Oni bai y cânt eu hail ddewis, pPenodir yr aelodau cyngor cymuned hyd at yr etholiad nesaf neu meant tan fyddant yn peidio â bod yn aelod o gyngor cymuned o fewn ardal awdurdod lleol Cyngor Sir Ynys Môn, p'run bynnag sydd fyrraf. Gellir ail-benodi aelod o gyngor gymuned am un tymor arall ar yr amod bod Cyngor Sir Ynys Môn a'r Cynghorau Cymuned wedi cytuno ar y cyd i ddewis aelod(au) cyfredol o gyngor cymuned fel enwebai ar gyfer y penodiad.

2.9.2.2.3 Bydd hyd tymor mewn swydd Cynghorwyr Sir sy'n aelodau o'r Pwyllgor Safonau yn ddim mwy na phedair blynedd neu tan yr etholiad llywodraeth leol arferol nesaf yn dilyn ei benodiad, p'un bynnag sydd fyrraf. Gall aelod sy'n Gynghorydd Sir gael ei ail-ethol am un tymor pellach.

2.9.2.3 Cworwm

Ni fydd gan gyfarfod o'r Pwyllgor Safonau gworwm oni bai fod:

2.9.2.3.1 o leiaf dri aelod, gan gynnwys y cadeirydd, yn bresennol; a bod

2.9.2.3.2 o leiaf hanner yr aelodau sy'n bresennol (gan gynnwys y cadeirydd) yn aelodau annibynnol.

2.9.2.4 Pleidleisio

Bydd gan Aelodau o'r Cyngor Sir aelodau annibynnol a'r aelodau o gyngor cymuned hawl i bleidleisio mewn cyfarfodydd.

2.9.2.5 Aelodau Cyngor Cymuned

2.9.2.5.1 Ni fydd yr aelodau o gyngor cymuned yn cymryd rhan yn nhrafodion y Pwyllgor Safonau pan fo unrhyw fater yn ymwneud â'i gyngor cymuned yn cael ei ystyried.

2.9.2.5.2 Bydd yr aelodau cyngor cymuned ond yn cymryd rhan mewn gwrandawiadau/ceisiadau sydd gerbron y Pwyllgor Safonau pan fydd yn cyflawni deletswyddau'r dyletswyddau hynny sy'n ymwneud â chynghorau cymuned ac aelodau cynghorau cymuned yn unig.

2.9.2.6 Cadeirio'r Pwyllgor

2.9.2.6.1 Dim ond aelod annibynnol o'r Pwyllgor Safonau all fod yn gadeirydd.

2.9.2.6.2 Bydd y cadeirydd yn cael ei ethol gan aelodau'r Pwyllgor Safonau am gyfnod na fydd yn hwy na phedair blynedd neu am y cyfnod hwnnw y bydd yr unigolyn yn dal i fod yn aelod o'r Pwyllgor, pa gyfnod bynnag sydd fyrraf o'r ddau ond bydd yn gymwys i gael ei ail-ethol fel Cadeirydd.

2.9.3 Rôl a Swyddogaeth

Bydd gan y Pwyllgor Safonau y rolau a'r swyddogaethau canlynol:

2.9.3.1 hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymhlith Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni-lywodraethwyr;

2.9.3.2 cynorthwyo'r Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni-lywodraethwyr i gadw Côd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.3 cynghori'r Cyngor ynglyn â mabwysiadu neu ddiwygio Côd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.4 monitro gweithrediad Côd Ymddygiad yr Aelodau (5.1);

2.9.3.5 cynghori, hyfforddi neu drefnu i hyfforddi Cynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr eglwysig a rhieni lywodraethwyr ar faterion yn ymwneud â Chôd Ymddygiad Aelodau (5.1);

2.9.3.6 rhoddi caniatâd arbennig i Gynghorwyr, aelodau cyfetholedig a chynrychiolwyr yr eglwys a rhieni lywodraethwyr o ofynion yn ymwneud â diddordebau a nodir yng Nghôd Ymddygiad yr Aelodau;

2.9.3.7 ymdrin ag unrhyw adroddiadau o dribiwnlys achos neu o dribiwnlys achos amodol, ac unrhyw adroddiad gan y Swyddog Monitro ar unrhyw fater a drosglwyddwyd i'r swyddog hwnnw gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

2.9.3.8 ymarfer 2.9.3.1 i 2.9.3.7 uchod mewn perthynas â'r cynghorau cymuned yn ei ardal ac aelodau'r cynghorau cymuned hynny.

Sylwer: Mae copi o Gyfansoddiad llawn y Pwyllgor Safonau ar gael ar wefan y Cyngor drwy ddilyn y ddolen hon - ~~gan y Swyddog Monitro.~~

CYLCH GORCHWYL~~CYFANSODDIAD~~ PWYLLGOR SAFONAU CYNGOR SIR YNYS MÔN ~~FEL Y CAFODD Y PWYLLGOR HWNNW EI SEFYDLU YN UNOL Â RHAN III DEDDF LLYWODRAETH LEOL 2000.~~

Mae dyletswydd gyfreithiol ar Gyngor Sir Ynys Môn i sefydlu Pwyllgor Safonau i lywodraethu materion yn ymwneud ag ymddygiad aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod ac ymddygiad y cynghorwyr cymuned sydd wedi'u lleoli ar Ynys Môn.

Mae cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau, fel pwyllgor o Gyngor Sir Ynys Môn, wedi'i gynnwys yn ei Gyfansoddiad ym ~~m~~Mharagraff 2.9 (Erthygl 9).

Mae'r ddogfen Cylch Gorchwyl hon yn cynnwys mwy o fanylion na'r hyn sydd yn y Cyfansoddiad. Bwriedir iddi fod yn 'ddogfen waith' sydd yn ymgorffori manylion mewn perthynas â gweithrediadau'r Pwyllgor Safonau a'r dogfennau a gynhyrchwyd ganddo i gynorthwyo aelodau etholedig a chyfetholedig yr Awdurdod a Chynghorwyr Tref a Chymuned.

Deddfwriaeth Berthnasol

- Deddf Llywodraeth Leol 2000
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001
- Rheoliadau Ymchwiliadau Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Caniatáu Gollyngiadau) (Cymru) 2001
- Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006
- Deddf Llywodraeth Cymru (Democratiaeth) 2013
- Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau), Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016

1. DIFFINIADAU

Yn y Cyfansoddiad hwn, onid yw'r cyd-destun angen ystyr gwahanol yr ystyr i'r geiriau a restrir uchod yw'r ystyron sydd gyferbyn â'r geiriau:-

'Awdurdod' - yr uned gorfforaethol sy'n wybyddus fel "Cyngor Sir Ynys Môn/The Isle of Anglesey County Council".

'Côd Ymddygiad' - côd ymddygiad y bydd yr Awdurdod yn ei fabwysiadu dan Adran 51 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

'Achwynydd' - unigolyn sy'n cyflwyno cwyn yn erbyn Cynghorydd gan gynnwys Cynghorwyr eraill, aelodau o'r Pwyllgor Safonau, Swyddog yn gweithio i'r Awdurdod neu aelod o'r Cyhoedd.

'Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor' - aelod o'r Pwyllgor Safonau sydd hefyd yn aelod o Gyngor Cymuned yn ardal yr Awdurdod [a benodwyd yn unol â Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 (fel y'i diwygiwyd)].~~, ac yn aelodau nad ydynt~~ Nid yw'r aelodau hynny'n~~yn~~ cael eu cyfrif fel 'Aelodau Annibynnol' ~~-~~[cyfeirir atynt yn dorfol fel "Aelodau Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor"].

'Cyngor' – y corff sy'n cynnwys holl aelodau'r Awdurdod.

Formatted: Welsh

Formatted: Left

Formatted: Underline

Formatted: Left, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Left, Indent: Left: 0.63 cm, Hanging: 0.37 cm, Bulleted + Level: 1 + Aligned at: 0.63 cm + Indent at: 1.27 cm

Formatted: Font: Not Bold, Welsh

Formatted: Welsh

'Cynghorydd' - aelod etholedig o'r Awdurdod gan gynnwys yr neu aelodau cyfetholedig o'r Awdurdod hynny (fel y'i a ddiffinnir dan Adran 49(7) Deddf Llywodraeth Leol 2000 [cyfeirir atynt yn dorfol fel "Cynghorwyr"].

'Aelod Annibynnol' - Aelod o'r Pwyllgor Safonau sydd yn cydymffurfio â'r cyfyngiadau statudol a gynhwysir yn nad yw'n aelod etholedig, yn swyddog, nac yn gymar i aelod nac i swyddog o'r Awdurdod neu unrhyw awdurdod perthnasol arall, neu gyngor cymuned fel y diffinnir hynny yn Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001 (fel y'i diwygiwyd) [cyfeirir atynt yn dorfol fel "Aelodau Annibynnol"].

'Aelod' - aelod o'r Pwyllgor Safonau [cyfeirir atynt yn dorfol fel "Aelodau"].

'Swyddog Monitro' - y swyddog a benodwyd gan y Cyngor i ddibenion Adran 5 Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Yn ogystal, bydd y term hwn yn cynnwys unrhyw Ddirprwy Swyddog Monitro a benodir gan y Cyngor.

'Pwyllgor Safonau' - pwyllgor safonau Cyngor Sir Ynys Môn i ddibenion Adran 53 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

2. CYLCH GORCHWYL

Yn Gyffredinol

2.1 Hyrwyddo a chynnal safonau ymddygiad uchel ymhlith Cynghorwyr.

2.2 Cynorthwyo Cynghorwyr i lynu wrth Gôd Ymddygiad yr Awdurdod.

2.3 Gweithredu ar y swyddogaethau uchod yng nghyswllt Ccynghorau Ccymuned ac aelodau o'r Ccynghorau Ccymuned yn ardal yr Awdurdod.

Yn Benodol

2.4 Cynghori'r Awdurdod ar fabwysiadu neu ar ddiwygio'r Côd Ymddygiad.

2.5 Monitro gweithrediad Côd Ymddygiad yr Awdurdod.

2.6 Cynghori, hyfforddi neu drefnu hyfforddiant i Gynghorwyr ar faterion sy'n ymwneud â Chôd Ymddygiad yr Awdurdod.

2.7 Ystyried adroddiadau neu argymhellionо dribiwnlys neu dribiwnlys achos interim a/neu unrhyw adroddiad a a gyflwynir gan y Swyddog Monitro neuar unrhyw fater y bydd y swyddog hwnnw'n derbyn cyfeiriad cyfeirio ato - un ai yn gyffredinol neu yn sgil unrhyw ymholiadau a wnaed dan bwerau'r Swyddog Monitro neu oherwydd dyletswyddau penodol dan Ran III Deddf Llywodraeth Leol 2000 neu yn sgil unrhyw adroddiad y bydd gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus CymruCymru. yn ei anfon ato / ati.

2.8 Dilyn y "Weithdrefn ar gyfer Gwrandawiadau", y manylir arni yn **Atodiad 1** y Cylch Gorchwyl Cyfansoddiad hwn.

2.9 Rhoddi caniatâd arbennig dan Adran 81(4) Deddf Llywodraeth Leol 2000 yn unol â Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Rhoddi Caniatâd Arbennig) Cymru 2001 a'r Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Caniatadau Arbennig ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygiad) 2016 i Gynghorwyr, aelodau cyfetholedig y Cyngor a'r eglwys a chynrychiolwyr yr eglwys a rhiant lywodraethwyr fel bod aelod neu aelod cyfetholedig o'r Cyngor fel eu bod yn medru cymryd rhan mewn unrhyw fusnes sydd gan y Cyngor a'r unigolyn, ac y ba fyddai fel arall, yn cael ei wahardd rhag gwneud hynny dan Gôd Ymddygiad y Cyngor.

2.10 Ystyried, (mewn ymgynghoriad gyda'r Swyddog Monitro) unrhyw faterion arall sydd yn briodol ac yn angenrheidiol i gynnal y safonau ymddygiad uchaf ymhlith Cynghorwyr.

2.11 Derbyn adroddiadau gan y Swyddog Monitro ar lwfansau ac ar dreuliau a dalwyd i unigolion sydd wedi e cynorthwyo'r Swyddog Monitro gyda'i ymholiadau.

2.12 Gweithredu ar y swyddogaethau uchod yng nghyswllt cynghorau cymuned ac aelodau o'r cynghorau cymuned yn ardal yr Awdurdod.

2.13 Cydymffurfio gyda'r Protocol Datrysiad Lleol, y ceir manylion amdano yn **Atodiad 2** y Cyfansoddiad hwn.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

3. MAINT, CYFANSODDIAD, PENODI AELODAU ANNIBYNNOL, CYFNOD MEWN SWYDD, AILBENODI AELOD, CADEIRYDD AC IS-GADEIRYDD, PLEIDLEISIO, CWORWM, CYFARFODYDD, CANIATÁU I'R CYHOEDD FYNYCHU, A CHOFNODION.,

3.1 Mae'r materion uchod (a restrir yn y pennawd) yn cael eu rheoleiddio gan ddeddfwriaeth ond maent yn ddarostyngedig i benderfyniadau lleol y mae'r Awdurdod wedi cytuno arnynt fel a ganlyn:Penderfynir ar y materion uchod yn unol â darpariaethau Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) 2001, Rheoliadau Pwyllgorau Safonau (Cymru) (Diwygio) 2006 a Rheoliadau Llywodraeth Leol (Pwyllgorau Safonau, Ymchwiliadau, Gollyngiadau ac Atgyfeirio) (Cymru) (Diwygio) 2016 (copïau ynghlwm yn **Atodiadau 3, 4 a 5** yn y drefn honno) ond gyda'r newidiadau a ganlyn y cytunodd yr Awdurdod arnynt:

Rheoliad 3 Maint -Aelodaeth y Pwyllgor Safonau
Aelodau Annibynnol (5 aelod)
Aelodau o Gynghorau Cymuned (2 aelod)
Cynghorwyr Sir (2 aelod)

Rheoliad 15 Panel Penodi Aelod Annibynnol
Person Lleyg (1)
Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor (1)

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

Cynghorwyr (3)
Bydd y Panel yn gwasanaethu am gyfnod o 4 blynedd

Rheoliad 18A Tymor Aelodau Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor yn eu Swydd yn ei Swydd – Hyd at yr etholiad cyffredinol nesaf yr Awdurdod neu'n nes bydd yr unigolyn gynt os ydynt yn peidio â bod yn Ggynghorydd Ccymuned., pa un bynnag yw'r byrraf.
Gellir ailbenodi Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor am un tymor olynol pellach ar yr amod bod y gofynion deddfwriaethol ynghylch ymgynghori wedi cael eu dilyn.

Rheoliad 20 Tymor Aelodau Annibynnol yn eui Swydd—
Dau gyfnod olynol o 4 blynedd neu nes bydd yr unigolion yn peidio â bod yn "aelod annibynnol" (yn unol â'r gofynion deddfwriaethol).

Rheoliad 21A Tymor Aelodau Cyngor Cymuned Sir o'r Pwyllgor yn eu Swydd-
Dau gyfnod olynolDim mwy na phedair blynedd neu hyd nes y cynhelir etholiad cyffredinol nesaf yr Awdurdod, pa un bynnag yw'r byrraf.
Gellir ailbenodi Aelod Cyngor Sir o'r Pwyllgor am un tymor olynol pellach.

(Sylwer: Ni chaiff yr Aelod Cyngor Cymuned o'r Pwyllgor ond gwasanaethu ar y Pwyllgor Safonau pan fydd yn cyflawni ei swyddogaethau statudol (gwrandawiadau / ceisiadau am ganiatâd arbennig) yng nghysywllt Cynghorwyr SirAelodau Cynghorau Cymuned.)

Panel Penodi'r Pwyllgor Safonau (Panel a sefydlir i benodi Aelod(au) Annibynnol i'r Pwyllgor Safonau)
Aelod Lleyg (1 aelod)
Cynghorydd Cymuned (1 aelod)
Cynghorwyr Sir (3 aelod)

Tymor aelodau'r Panel yn eu swydd yw 4 blynedd neu nes y bydd yr aelodau hynny'n peidio â bodloni'r meini prawf ar gyfer bod yn "aelod lleyg o'r panel" / aelod o'r cyngor cymuned a leolir yn ardal yr Awdurdod / Cynghorydd Sir o'r Awdurdod, beth bynnag bo'r achos, pa un bynnag a ddigwydd gyntaf.

3.2 Amlder Cyfarfodydd

3.2.1 Cynhelir dau gyfarfod arferol o'r Pwyllgor Safonau bob blwyddyn.

3.2.2 Caiff cyfarfodydd arbennig o'r Pwyllgor Safonau eu cynnal yn ychwanegol at y cyfarfodydd yn 3.2.1 er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth gydag unrhyw ymrwymiadau statudol gan gynnwys cwynion ac/neu ganiatâd arbennig.

Bydd cyfarfodydd gwaith o'r Pwyllgor Safonau yn cael eu cynnal hefyd i ddelio gyda busnes anstatudol, pryd a phan fydd angen.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, Hanging: 2.57 cm
Formatted: Indent: First line: 0 cm
Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm
Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Gwrandawiadau Caniatâd Arbennig

Bydd panel o 3 aelod o'r Pwyllgor Safonau, yn cynnwys y Cadeirydd (neu'r Is-gadeirydd yn ei absenoldeb ef/hi), yn ystyried cais am ganiatâd arbennig.

Pan fydd y cais yn cael ei wneud gan aelod o gyngor cymuned bydd y panel yn cynnwys un Aelod Cyngor Cymuned a dau Aelod Annibynnol.

Pan fydd y cais yn cael ei wneud gan Gynghorydd, bydd y panel yn cynnwys dau Aelod Annibynnol ac un Aelod Cyngor Sir o'r Pwyllgor Safonau; neu
dri Aelod Annibynnol,
fel y penderfynir gan y Swyddog Monitro o dan yr amgylchiadau.

Gyda chytundeb y Cadeirydd, gellir ystyried cais am ganiatâd arbennig ar sail y ffurflen gais yn unig heb i'r ymgeisydd orfod bod yn bresennol yn y gwrandawiad.

Formatted: Indent: Left: 0 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Indent: Left: 1 cm, First line: 0 cm

Formatted: Underline

Formatted: Indent: Left: -1.57 cm

4. TREFNIADAU

4.1 Y Pwyllgor Safonau ei hun fydd yn penderfynu ar ei drefniadau, gan ystyried yn llawn yr holl ddarpariaethau statudol perthnasol a phryd bynnag y bydd hynny'n bosib, bydd y trefniadau'n cydymffurfio gyda'r Egwyddorion Ymddygiad, y Côd Ymddygiad a Chyfansoddiad yr Awdurdod.

4.2 Ni all achwynydd na Chynghorydd y cyflwynir cwyn yn ei gylch ganfasio unrhyw Gynghorydd arall ar unrhyw gyfrif. Os ydyw Cynghorydd yn cael ei ganfasio, bydd raid iddo ddweud wrth y Swyddog Monitro ar unwaith.

4.3 Os ydyw Cynghorydd neu unigolyn arall sy'n gysylltiedig â Chynghorydd yn cyflwyno cwyn, yna ni fydd y Cynghorydd penodol hwnnw yn medru cymryd rhan yn y trafodaethau ynglŷn â'r gŵyn.

4.4 Yn unol â Rheoliad 14 Rheoliadau Ymchwilio Llywodraeth Leol (Swyddogaethau Swyddogion Monitro a Phwyllgorau Safonau) (Cymru) 2001, gall person sydd yn gwneud sylwadau ar lafar i'r Pwyllgor Safonau gael ei gynrychioli a gall hynny gynnwys cynrychiolaeth gyfreithiol.

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL

Bydd y Cadeirydd yn cyflwyno adroddiad ganO leiaf unwaith ym mhob blwyddyn galendr, bydd y Pwyllgor Safonau o leiaf unwaith ym mhob blwyddyn galendr yn cyflwyno adroddiad i'r Cyngor ar ei waith yn ystod y flwyddyn a aeth heibio.

6. LWFANSAU A THREULIAU

Bydd y lwfansau hynny a delir i Aelodau Annibynnol ac Aelodau Cynghorau Cymuned y Pwyllgor yn cael eu cymeradwyo o bryd i'w gilydd gan yr Awdurdod. Mae gwybodaeth am lwfansau wedi'i chynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor.

~~7. GOFYNION CYFANSODDIADAU YCHWANEGOL~~

~~7.1 Caiff manylion pellach ynghylch Cyfansoddiad y Pwyllgor Safonau eu cynnwys ym Mharagraff 2.9 Cyfansoddiad Cyngor Sir Ynys Môn sydd wedi ei amgáu fel **Atodiad 6** i'r Cyfansoddiad hwn.~~

7. DOGFENNAU SY'N BERTHNASOL I / A DDATBLYGWYD GAN AC Y CYHOEDDWYD GAN Y PWYLLGOR SAFONAU

Enw'r Ddogfen:	I'w defnyddio gan:	Linc i'r ddogfen:
Côd Ymddygiad Aelodau CSYM	Cynghorwyr	
Protocol ar gyfer y Berthynas rhwng Aelodau a Swyddogion	Cynghorwyr	
Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu – Nodyn Briffio i Aelodau	Cynghorwyr	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corfforaethol/trefn-lywodraethol-corfforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu	Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned	
Anrhegion a Lletygarwch – Nodyn Briffio i Aelodau	Cynghorwyr	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corfforaethol/trefn-lywodraethol-corfforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
Ystyriaethau'n ymwneud â Diddordebau Personol a Diddordebau sy'n Rhagfarnu yn achos Aelodau sydd hefyd yn Llywodraethwyr Ysgol	Cynghorwyr	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corfforaethol/trefn-lywodraethol-corfforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
Nodyn Briffio i Aelodau – Gweithredu Hawliau fel Unigolion mewn perthynas â Gwasanaethau'r Cyngor	Cynghorwyr	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corfforaethol/trefn-lywodraethol-corfforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
Nodyn Briffio ar Geisiadau am Ganiatâd Arbennig	Cynghorwyr	http://monitor.ynysmon.gov.uk/adnodd-corfforaethol/trefn-lywodraethol-corfforaethol/nodiadau-briffio-i-aelodau
Nodyn Briffio ar Geisiadau am Ganiatâd Arbennig – Cynghorwyr Tref a Chymuned	Aelodau'r Cynghorau Tref a Chymuned	

Protocol Datrys yn Lleol	Cynghorwyr	
Nodyn ar Fethodoleg – Adolygiad o Gofrestri Ddiddordebau Aelodau	Cynghorwyr	
Nodyn ar Fethodoleg – Adolygiad o Gofrestri Ddiddordebau yn y Cynghorau Tref a Chymuned	Aelodau Cynghorau Tref a Chymuned	

Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: 10 pt
Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: 10 pt
Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: 10 pt, Welsh
Formatted: Font: (Default) Arial, 11 pt, Bold, Welsh

Atodiad 1

Cyngor Sir Ynys Môn

Pwyllgor Safonau

Gweithdrefn ar gyfer Gwrandawiadau Safonau Lleol

****

1 Rhagarweiniad

Mae'r weithdrefn hon yn amlinellu sut y bydd y Cyngor Sir yn penderfynu cwynion am gamymddygiad aelodau.

2 Dehongliad

(a) Mae "Aelod" yn golygu'r aelod o'r awdurdod sy'n destun yr honiad sy'n cael sylw gan y Pwyllgor Safonau, ac eithrio lle dywedir yn wahanol. Mae hefyd yn cynnwys cynrychiolydd enwebedig yr Aelod.

(b) Mae "Swyddog Ymchwilio" yn golygu Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (yr Ombwdsmon), ac mae'n cynnwys ei gynrychiolydd/chynrychiolydd enwebedig. Yn achos materion a gyfeiriwyd ar gyfer ymchwiliad lleol, mae cyfeiriadau at y Swyddog Ymchwilio yn golygu'r sawl a benodwyd gan y Swyddog Monitro i gynnal yr ymchwiliad.

(c) "Y Mater" yw pwnc adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

(ch) Mae "Y Pwyllgor Safonau" yn cyfeirio at y Pwyllgor Safonau neu at unrhyw is-bwyllgor safonau y mae wedi dirprwyo'r gwrandawiad iddo.

(d) Mae "Swyddog Cymorth Pwyllgor" yn golygu Swyddog o'r Awdurdod sy'n gyfrifol am gynorthwyo'r Pwyllgor Safonau wrth iddo gyflawni ei swyddogaethau ac am gofnodi penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau.

(dd) Mae "Ymgynghorydd Cyfreithiol" yn golygu'r swyddog sy'n gyfrifol am ddarparu cymorth cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau. Gall y swyddog hwnnw fod yn Swyddog Monitro, swyddog arall yn yr awdurdod â chymwysterau cyfreithiol, neu rywun a benodwyd i'r pwrpas o'r tu allan i'r awdurdod.

(e) Mae "Cadeirydd" yn cyfeirio at y person sy'n llywyddu yn y gwrandawiad.

(f) Mae "Achwynydd" yn golygu'r person neu'r personau a wnaeth yr honiad gwreiddiol yr ymchwiliwyd iddo.

3 Diwygio'r Weithdrefn

Gall y Cadeirydd gytuno i amrywio'r weithdrefn hon mewn unrhyw achos penodol os yw ef/hi o'r farn bod angen gwneud hynny er budd tegwch.

4 Cynrychiolaeth

Gall cyfreithiwr, cwnsler neu - gyda chaniatâd y Pwyllgor Safonau - berson arall gynrychioli'r Aelod ar unrhyw adeg yn y weithdrefn hon neu ddod i'r gwrandawiad gyda'r aelod. Noder mai'r aelod sy'n gyfrifol am gwrdd â chostau cynrychiolaeth o'r fath, ac eithrio lle mae'r Pwyllgor Safonau wedi cytuno'n benodol i gwrdd â'r cyfan o'r gost honno neu ran ohoni.

5 Penderfyniad i gynnal gwrandawiad lleol

(a) Ar ôl derbyn adroddiad yr Ombwdsmon, neu adroddiad Swyddog Ymchwilio, bydd y Swyddog Monitro yn cyfeirio'r adroddiad hwnnw i'r Pwyllgor Safonau a fydd yn penderfynu un ai –

(i) Bod tystiolaeth efallai bod methiant gan yr Aelod i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, neu

(ii) Y dylai'r mater fod yn destun gwrandawiad lleol.

(b) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod tystiolaeth o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, bydd y Swyddog Monitro yn rhoi gwybod i'r Aelod a'r Achwynydd am hynny.

(c) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu cynnal gwrandawiad lleol ar gyfer y mater, bydd y Swyddog Monitro yn cynnal y broses cyn-gwrandawiad fel y mae wedi ei hamlinellu isod.

6 Y Weithdrefn Cyn-Gwrandawiad

Yn dilyn penderfyniad gan y Pwyllgor Safonau i gynnal gwrandawiad lleol ar gyfer mater penodol, bydd y Swyddog Monitro yn:

(a) Trefnu dyddiad ar gyfer gwrandawiad y Pwyllgor Safonau fel y penderfynwyd arno gan y Cadeirydd;

(b) Anfon copi o'r adroddiad i'r Aelod a rhoi gwybod iddo am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawiad;

(c) Anfon copi o'r adroddiad i'r Achwynydd a rhoi gwybod iddo am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawiad;

(ch) Rhoi gwybod i'r Cyngor Cymuned am y mater ynghyd â dyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawiad (os yw'r mater yn ymwneud ag ymddygiad Cynghorydd Cymuned);

(d) Rhoi gwybod i'r Swyddog Ymchwilio am ddyddiad, amser a man cyfarfod y gwrandawiad;

(dd) Gofyn i'r Swyddog gwblhau a dychwelyd y ffurflenni cyn-gwrandawiad sydd wedi eu hatodi wrth y Weithdrefn hon cyn pen 14 diwrnod o'u derbyn;

(e) Yn wyneb unrhyw ffurflenni cyn-gwrandawiad a ddychwelwyd gan yr Aelod, bydd y Swyddog Monitro yn penderfynu a fydd y Pwyllgor Safonau angen i'r Swyddog Ymchwilio ac unrhyw dystion[1] ychwanegol fod yn bresennol yn y gwrandawiad, gan gynnwys yr Achwynydd, fel bod modd i'r gwrandawiad ddod i gasgliad sydd wedi cael ystyriaeth briodol yn y gwrandawiad, a threfnu iddynt fynychu.

(f) Gofyn i'r Cadeirydd wneud y fath gyfarwyddiadau ynghylch cynnal y gwrandawiad ac y bydd eu hangen ar gyfer cynnal y gwrandawiad yn effeithiol, gyda'r fath gyfarwyddiadau yn rhoi sylw i faterion fel –

- (i) Yr amser y bydd y Pwyllgor Safonau yn cyfarfod i gynnal y gwrandawiad;
- (ii) Unrhyw faterion sy'n cael eu derbyn fel y maent ac nad oes angen tystiolaeth ar eu cyfer;
- (iii) Y tystion a glywir a'r adegau pryd ddylent fod yn bresennol; a
- (iv) Presenoldeb tystion pan nad ydynt yn rhoi tystiolaeth.

(ff) Paratoi Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawiad yn amlinellu cwrs yr honiad, yr ymchwiliad a'r broses cyn-gwrandawiad ac yn dwyn sylw at y materion y bydd angen i'r Pwyllgor Safonau roi sylw iddynt, a

(g) Trefnu gyda'r Swyddog Cymorth Pwyllgor bod y rhaglen ar gyfer y gwrandawiad, ynghyd ag Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawiad y Swyddog Monitro, adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac unrhyw ddogfennau perthnasol eraill yn cael eu hanfon at:
- (i) Pob aelod o'r Pwyllgor Safonau fydd yn cynnal y gwrandawiad;
- (ii) Yr Aelod.
- (iii) Y sawl a wnaeth yr honiad, a
- (iv) Y Swyddog Ymchwilio

7 Cyngor Cyfreithiol

Gall y Pwyllgor Safonau gymryd cyngor cyfreithiol gan ei ymgynghorydd cyfreithiol ar unrhyw adeg yn ystod y gwrandawiad neu tra bydd yn ystyried y canlyniad. Dylid rhannu sylwedd unrhyw gyngor cyfreithiol a roddir i'r Pwyllgor Safonau gyda'r Aelod a'r Swyddog Ymchwilio os ydynt yn bresennol.

[1] Os yw'r Aelod yn herio unrhyw ganfyddiad ffaith yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, bydd angen i'r Pwyllgor Safonau glywed tystiolaeth gan dyst uniongyrchol, lle bynnag y mae hynny'n bosib.

8 Paratoi ar gyfer y Cyfarfod

Ar gychwyn y gwrandawiad, bydd y Cadeirydd yn cyflwyno pob un o aelodau'r Pwyllgor Safonau, yr aelod (os yw'n bresennol), y Swyddog Ymchwilio (os yw'n bresennol) ac unrhyw swyddogion eraill sydd yn bresennol, ac yna bydd yn esbonio'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth gynnal y gwrandawiad.

9 Materion trefniadol rhagarweiniol

Yna bydd y Pwyllgor Safonau yn delio gyda'r materion trefniadol rhagarweiniol isod yn y drefn ganlynol:

(a) Ymddiheuriadau am absenoldeb

(b) Datganiadau o ddiddordeb

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i aelodau'r Pwyllgor Safonau ddatgelu bodolaeth a natur unrhyw ddiddordebau personol neu ddiddordebau sydd yn rhagfarnu a fo ganddynt yn y mater, ac yn gofyn iddynt dynnu'n ôl o ystyried y mater os oes angen.

(c) Cworwm

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod gan y Pwyllgor Safonau gworwm[2]

(ch) Trefn y gwrandawiad

Bydd y Cadeirydd yn cadarnhau bod pawb sy'n bresennol yn ymwybodol o'r drefn y bydd y Pwyllgor Safonau yn ei dilyn wrth benderfynu'r mater.

(d) Bwrw ymlaen yn absenoldeb yr aelod

Onid yw'r Aelod yn bresennol ar gychwyn y gwrandawiad;

(i) bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Swyddog Monitro a yw'r Aelod wedi dweud nad yw'n bwriadu dod i'r gwrandawiad;

(ii) bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ystyried unrhyw resymau a roddwyd gan yr Aelod am beidio â dod i'r gwrandawiad a bydd yn penderfynu a yw'n fodlon bod digon o reswm am y fath fethiant i fynychu.

---

[2] Ni fydd gan gyfarfod o'r Pwyllgor Safonau gworwm oni bai bod o leiaf 3 aelod o'r Pwyllgor Safonau yn bresennol ar gyfer y cyfarfod i gyd. Rhaid i'r Cadeirydd fod yn aelod Annibynnol, a rhaid i o leiaf hanner aelodau'r Pwyllgor sy'n bresennol fod yn aelodau Annibynnol. Pan fo'r Pwyllgor yn ystyried mater sy'n ymwneud ag ymddygiad aelod o Gyngor Cymuned, rhaid i o leiaf un aelod o'r Pwyllgor fod yn gynrychiolydd Cyngor Cymuned, ond oni fydd cynrychiolydd Cyngor Cymuned yn bresennol nid yw hynny'n golygu nad oes cworwm ar y Pwyllgor.

(iii) Os bydd y Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, bydd yn gohirio'r gwrandawiad tan ddyddiad arall.

(iv) Onid yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda'r fath resymau, neu onid yw'r aelod wedi rhoi unrhyw fath rhesymau, bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid ystyried y mater a gwneud penderfyniad yn absenoldeb yr Aelod ynteu ohirio'r gwrandawiad tan ddyddiad arall.

(dd) Cau allan y Wasg a'r Cyhoedd

Gall y Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'i drafodaethau ar y mater dan sylw neu o'r trafodaethau cyfan, os yw'n ymddangos yn debygol y bydd gwybodaeth gyfrinachol neu eithriedig yn cael ei datgelu yng nghwrs y trafodaethau.

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol i'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn dymuno gofyn i'r Pwyllgor Safonau gau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawiad neu o'r cyfan ohono. Os bydd unrhyw aelod yn gwneud cais o'r fath, bydd y Cadeirydd yn gofyn iddynt roi eu rhesymau dros wneud hynny ac yn gofyn am ymatebion gan y lleill, ac yna bydd y Pwyllgor Safonau yn penderfynu a ddylid cau allan y wasg a'r cyhoedd o ran o'r gwrandawiad neu'r cyfan ohono.

Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu cau allan y wasg a'r cyhoedd, bydd y rhaglen ac unrhyw ddogfennau sydd ddim wedi cael eu rhyddhau i'r wasg a'r cyhoedd cyn y cyfarfod yn cael eu rhyddhau wedyn iddynt.

10 <u>Methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad?</u>

Yna, bydd y Pwyllgor Safonau yn rhoddi sylw i'r mater ynghylch a yw'r Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio. [3]

(a) Crynodeb o'r Broses Cyn y Gwrandawiad

[3] Noder bod y ystyriaeth y Pwyllgor Safonau wedi gyfyngu i'r mater, o ran y set o ffeithiau, fel a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio. Mae'n bosibl y gall y Pwyllgor Safonau ganfod bod y ffeithiau hyn yn datgelu y torwyd rhan o'r Côd Ymddygiad ac eithrio'r achos a ganfuwyd gan y Swyddog Ymchwilio (er enghraifft, bod y ffeithiau yn gyfystyr â bwlio yn hytrach na dim ond methiant i drin person gyda pharch). Fodd bynnag, os bydd y Pwyllgor Safonau, yn ystod eu trafodaethau, o'r farn bod y dystiolaeth gerbron yn datgelu achos hollol wahanol o fethiant i gydymffufio gyda'r Côd Ymddygiad (er enghraifft lle mae'r gwyn yn un o fethiant i drin Swyddog A gyda pharch ond bod y dystiolaeth hefyd yn dangos methiant i drin Swyddog B gyda pharch), ni fydd methiant ychwanegol neu fethiant arall yn ran o faes gwaith y Pwyllgor Safonau. Ar yr adeg honno, ni fydd yr Aelod wedi cael rhybudd o'r ffaith bod y Pwyllgor Safonau yn ystyried methiant ychwanegol neu fethiant arall ac o'r herwydd, byddai'n annheg symud ymlaen i ystyried yr ail fater yn y gwrandawiad i'r methiant honedig cyntaf. Lle mae'r Pwyllgor Safonau o'r farn bod methiant ychwanegol neu fethiant arall o bosibl, methiant gan aelod gwahanol neu fethiant o ran Gôd Ymddygiad awdurdod arall, yna dylent gyfeirio'r ail fater i'r Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus cymru fel honiad newydd.

Bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol neu'r Swyddog Cymorth Pwyllgorau gyflwyno'r Adroddiad Crynhoi Cyn-gwrandawiad y Swyddog Monitro, gan ddwyn sylw at unrhyw bwyntiau o wahaniaeth y mae'r Aelod wedi datgan ei fod ef/hi yn anghytuno gydag unrhyw ganfyddiad o ffaith yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio. Yna, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod gadarnhau bod hwn yn grynodeb cywir o'r materion, i gadarnhau ei fod ef/hi yn parhau i fod o'r un farn ag yr oedd yn y crynodeb cyn y gwrandawiad a gofyn i'r Aelod nodi unrhyw bwyntiau ychwanegol y mae ef/hi yn anghytuno gyda nhw o ran unrhyw ganfyddiad o ffaith yn adroddiad y Swyddog sy'n Ymchwilio.

(i) Os yw'r Aelod yn cyfaddef ei fod ef/hi wedi methu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio, yna gall y Pwyllgor Safonau gymryd adroddiad y Swyddog Ymchwilio fel y mae a phenderfynu bod yr Aelod wedi methu cydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad yn y modd a ddisgrifir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio a symud ymlaen ar unwaith i ystyried a ddylid cymryd unrhyw gamau mewn perthynas â chamymddygiad yr Aelod.

(ii) Os yw'r Aelod yn nodi unrhyw bwyntiau ychwanegol o wahaniaeth, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod egluro pam nad oedd ef/hi wedi nodi'r pwyntiau hyn fel rhan o'r broses cyn y gwrandawiad. Bydd ef/hi wedyn yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio (os ydyw'n bresennol) a yw ef/hi mewn sefyllfa i ddelio gyda'r pwyntiau ychwanegol hynny o wahaniaeth yn uniongyrchol neu drwy unrhyw dystion sy'n bresennol neu y gellir trefnu yn gyfleus iddynt fod yn bresennol yn y gwrandawiad. Mewn achosion lle nad yw'r Pwyllgor Safonau yn fodlon gyda rhesymau'r Aelod am fethu nodi pob pwynt ychwanegol o wahaniaeth fel rhan o'r broses cyn y gwrandawiad, gall benderfynu parhau gyda'r gwrandawiad ond heb ganiatáu i'r Aelod herio cywirdeb y canfyddiadau ffeithiol hynny a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio ond na wnaeth Aelod nodi pwynt o wahaniaeth yn eu cylch fel rhan o'r broses cyn y gwrandawiad neu gall benderfynu gohirio'r gwrandawiad i ganiatáu i'r Swyddog Ymchwilio ac/neu unrhyw dystion ychwanegol fynychu'r gwrandawiad.

(b) Cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio

(i) Os yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Swyddog Ymchwilio gyflwyno ei adroddiad/ei hadroddiad gyda sylw arbennig i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth a nodwyd gan yr Aelod a pham fod ef/hi, ar sail ei g(ch)anfyddiadau ffeithiol ef/hi, o'r farn bod yr Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad. Gall y Swyddog Ymchwilio alw tystion fel sy'n angenrheidiol i drafod unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.

(ii) Onid yw'r Swyddog Ymchwilio yn bresennol, ni fydd y Pwyllgor Safonau ond yn cynnal gwrandawiad os ydyw'n fodlon nad oes

unrhyw bwyntiau sylweddol o wahaniaeth neu fod modd datrys yn foddhaol unrhyw bwyntiau o wahaniaeth yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio. Yn absenoldeb y Swyddog Ymchwilio, gall y Pwyllgor Safonau benderfynu, ar gais y Swyddog Monitro, pa dystion, os o gwbl i'w galw. Mewn achos lle caiff tystion o'r fath eu galw, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw'r tystion at unrhyw ran berthnasol o adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac yn gofyn i'r tyst gadarnhau neu gywiro'r adroddiad a darparu unrhyw dystiolaeth berthnasol.

(iii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi cyflwyno adroddiad y Swyddog Ymchwilio ac/neu wedi derbyn tystiolaeth pob tyst, bydd y Cadeirydd yn gofyn i'r Aelod a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau mofyn sylwadau gan y Swyddog Ymchwilio neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu'r tyst.

(c) Ymateb yr Aelod

(i) Bydd y Cadeirydd wedyn yn gwahodd yr Aelod i ymateb i adroddiad y Swyddog Ymchwilio a galw unrhyw dystion fel sy'n angenrheidiol i roi sylw i unrhyw bwyntiau o wahaniaeth.

(A) Gall yr Aelod drefnu i'w gynrychiolydd/chynrychiolydd wneud cyflwyniad ar ei ran/ei rhan ac/neu i gyflwyno'r Aelod ac unrhyw dystion ar ei ran/ei rhan.

(B) Nid oes rhaid i'r Aelod roi tystiolaeth neu ateb unrhyw gwestiynau ond gall y Pwyllgor Safonau yn rhesymol ddod i gasgliadau o unrhyw fethiant ar ei ran/rhan i roi tystiolaeth neu i ateb unrhyw gwestiwn.

(ii) Ni chaniateir unrhyw groesholi ond wedi i'r Aelod roi ei dystiolaeth/tystiolaeth ac wedi i bob tyst roddi eu tystiolaeth nhw, gall y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio a oes unrhyw faterion y dylai'r Pwyllgor Safonau ofyn am sylwadau'r Aelod neu'r tyst yn eu cylch ac yna gall Aelodau'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Aelod neu'r tyst.

(ch) Tystion

Bydd gan y Pwyllgor Safonau'r hawl i wrthod clywed tystiolaeth gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu dyst oni bai ei fod yn fodlon bod y tyst yn debygol o roi tystiolaeth y mae angen ei chlywed er mwyn gallu penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad.

(d) Tystiolaeth Ychwanegol

(i) Wedi gorffen clywed y dystiolaeth, bydd y Cadeirydd yn siecio gydag Aelodau'r Pwyllgor Safonau a ydynt yn fodlon bod

ganddynt ddigon o dystiolaeth i ddod i gasgliad ystyriol ar y mater.

(ii) Os bydd y Pwyllgor Safonau, ar unrhyw adeg, cyn penderfynu a fu methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad, o'r farn bod arno angen ychwaneg o dystiolaeth ar unrhyw bwynt er mwyn ei alluogi i ddod i gasgliad ystyriol ar y mater, gall y Pwyllgor Safonau (ond dim rhagor nag unwaith) ohirio'r gwrandawiad a gwneud cais i'r Swyddog Ymchwilio chwilio am a darparu'r fath dystiolaeth ychwanegol a gwneud gwaith ymchwil pellach ar unrhyw bwynt a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau.

(dd) Bydd yr Aelod a'r Swyddog Ymchwiliad yn cael cyfle i wneud sylwadau i gloi.

(e) Penderfynu a oedd methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad.

(i) Oni bai bod y penderfyniad yn cadarnhau yn syml gyfaddefiad yr Aelod o fethiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad (fel y caiff ei nodi ym maragraff 10(a)(i) uchod), bydd y Pwyllgor Safonau yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried

1. Ydi ffeithiau'r cyhuddiadau'n debygol o fod wedi eu profi o gydbwyso'r dystiolaeth?

   Os ydi'r cam yma wedi ei ateb yn gadarnhaol, yna trafodir yn breifat

2. A fethodd yr Aelod â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad?.

(ii) Bydd y Pwyllgor Safonau yn gwneud ei benderfyniad wedi pwyso a mesur y tebygolrwydd yn y dystiolaeth a gafodd yn y gwrandawiad.

(iii) Swyddogaeth y Pwyllgor Safonau yw gwneud penderfyniad ar y mater. Gall, ar unrhyw adeg, ddychwelyd i'r brif ystafell lle mae'r gwrandawiad er mwyn mofyn tystiolaeth ychwanegol gan y Swyddog Ymchwilio, yr Aelod neu'r tyst. Os oes angen ychwaneg o wybodaeth arno, gall ohirio a rhoi cyfarwyddyd i Swyddog neu ofyn i'r Aelod ddangos tystiolaeth bellach o'r fath i'r Pwyllgor Safonau.

(iv) Os oes angen Cyngor Cyfreithiol ar y Pwyllgor Safonau ar unrhyw bwynt, gall naill ai –

(A) Ofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol ymuno gyda'r Pwyllgor a darparu'r fath wybodaeth. Yn yr achos hwn, bydd yr Ymgynghorydd Cyfreithiol yn ailadrodd cyngor o'r fath yn agored pan fydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd a gall cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod ymateb i gyngor o'r fath; neu

(B) Dychwelyd i'r fforwm agored a gofyn i'r Ymgynghorydd Cyfreithiol roi cyngor gan wahodd cynrychiolydd cyfreithiol yr Aelod i ymateb i unrhyw gyngor o'r fath.

(v) Wedi i'r Pwyllgor Safonau orffen ystyried y mater, gall y Pwyllgor Safonau ystyried a yw'n teimlo fel gwneud unrhyw argymhellion i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ran ymddygiad ymysg aelodau.

(vi) Yna, bydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd i brif ystafell y gwrandawiad a bydd y Cadeirydd yn datgan prif ganfyddiadau ffeithiol y Pwyllgor Safonau ynghyd â'i benderfyniad ynghylch a yw'r Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad fel y nodir hynny yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio.

11 <u>Os nad yw'r Aelod wedi methu dilyn y Côd Ymddygiad</u>

Os bydd y Pwyllgor Safonau'n penderfynu na fethodd yr Aelod â dilyn y Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

(a) Dylai'r Cadeirydd grynhoi canlyniadau'r Pwyllgor Safonau;

(b) Os yw'r Pwyllgor Safonau yn dod i'r casgliad, o'r dystiolaeth a gafodd yn ystod y gwrandawiad, bod Aelod wedi methu â chydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad (ar wahân i'r mater y mae'r Pwyllgor Safonau newydd wneud penderfyniad arno), bydd y Pwyllgor yn amlinellu pryderon y Pwyllgor Safonau ac yn dweud bod y Pwyllgor Safonau wedi cyfeirio'r methiant ychwanegol neu fethiant arall hwn i'r Swyddog Monitro gyda golwg ar gyflwyno haeriad pellach i Swyddfa'r Ombwdsmon Cyhoeddus yng Nghymru.

(c) Yna dylai'r Cadeirydd nodi unrhyw argymhellion y mae'r Pwyllgor Safonau yn bwriadu eu gwneud i'r awdurdod gyda golwg ar hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad ymhlith aelodau a mofyn sylwadau'r Aelod, y Swyddog Ymchwilio a'r Ymgynghorydd Cyfreithiol cyn i'r Pwyllgor Safonau rhoddi trefn derfynol ar unrhyw argymhellion.

(ch) I gloi, dylai'r Cadeirydd ofyn i'r Aelod a ydyw ef/hi yn dymuno i'r Awdurdod beidio â chyhoeddi datganiad o'i ganfyddiad mewn papur newydd lleol.

12 <u>Camau gweithredu yn dilyn methiant i gydymffurfio gyda'r Côd Ymddygiad</u>

Os yw'r Pwyllgor Safonau yn penderfynu bod yr Aelod wedi methu dilyn y Côd Ymddygiad yn y modd a nodir yn adroddiad y Swyddog Ymchwilio:

(a) Bydd y Cadeirydd yn crynhoi canfyddiadau'r Pwyllgor Safonau;

(b) Fe all y Cadeirydd wedyn nodi'r math o gosb y mae'n ei ystyried all fod yn briodol gan ofyn i'r Aelod neu ei gynrychiolydd cyfreithiol wneud

sylwadau ar y gosb.[4]

(c) Fe all y Cadeirydd ofyn i'r Swyddog Ymchwilio wneud sylwadau ynglŷn â chosb.

(ch) Bydd y Cadeirydd wedyn yn sicrhau bod pob Aelod o'r Pwyllgor Safonau yn fodlon bod ganddo ef/hi ddigon o wybodaeth i'w alluogi ef/hi i wneud penderfyniad ystyrlon ynghylch a ddylid pennu cosb ac (os yn briodol) beth fydd ffurf y gosb.

(d) Fe all unrhyw aelod o'r Pwyllgor Safonau ofyn cwestiynau i'r Swyddog Ymchwilio neu i'r aelod fel bo'r angen i'w alluogi ef/hi i wneud penderfyniad ystyrlon.

(dd) Bydd y Pwyllgor Safonau wedyn yn ymneilltuo i ystafell arall i ystyried yn breifat a ddylid pennu cosb (lle bwriedir pennu cosb) a pha gosb i'w rhoi a pha bryd y dylai'r gosb honno ddod i rym, ac unrhyw sylwadau y bydd y Pwyllgor Safonau'n eu rhoi i'r awdurdod.

(e) Ar ddiwedd ei ystyriaethau, bydd y Pwyllgor Safonau yn dychwelyd i brif ystafell y gwrandawiad a bydd y Cadeirydd yn datgan penderfyniadau'r Pwyllgor Safonau gan ddweud a ddylid pennu cosb a (lle bwriedir cosb) beth yw natur y gosb, a pha bryd y dylai ddod i rym, ynghyd â'r prif resymau dros wneud y penderfyniadau hynny, ac unrhyw argymhellion y bydd y Pwyllgor Safonau am eu gwneud i'r awdurdod.

13 Cau'r gwrandawiad

(a) Bydd y Pwyllgor Safonau yn cyhoeddi ei benderfyniad ar ddiwrnod y gwrandawiad ac yn rhoi i Swyddog Cefnogi'r Pwyllgor ddatganiad ysgrifenedig byr o'u penderfyniad, a bydd y Swyddog Cefnogi'r Pwyllgor yn ei anfon i'r Aelod mor fuan ag sy'n ymarferol ar ôl cau'r gwrandawiad;

---

[4] Gall y Pwyllgor Safonau benderfynu ar unrhyw un o'r isod o ran y cosbau y gall fynnu arnynt :

"(i) dim angen gweithredu o gwbl

(ii) ceryddu'r Aelod;

(iii) atal yr Aelod yn rhannol am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf;

(iv) gwahardd yr Aelod am gyfnod a fydd ddim hwy na chwe mis neu weddill cyfnod yr Aelod yn y swydd, pa bynnag sydd fyrraf..

Nid yw Atal neu atal yn rhannol ond yn berthnasol i'r Aelod yn ei gapasiti fel aelod o'r awdurdod yr oedd y gwyn yn ymwneud ag o.

Bydd unrhyw gosb a roddwyd yn cychwyn ar ôl 21 diwrnod i'r Pwyllgor Safonau hysbysu'r Aelod o'u penderfyniad yn ysgrifenedig oni bai fod y Pwyllgor Safonau yn rhoi cyfarwyddyd (yn achos unrhyw gosb ac eithrio cerydd) y bydd yn cychwyn ar ddyddiad penodol a bennwyd gan y Pwyllgor Safonau o fewn chwe mis o ddyddiad y gwrandawiad.

(b) Bydd y Cadeirydd yn diolch i bawb sydd yn bresennol sydd wedi cyfrannu tuag at drefn y gwrandawiad ac yn cau'r gwrandawiad yn ffurfiol;

(c) Yn dilyn cau'r gwrandawiad, bydd y Swyddog Cymorth Pwyllgorau yn cytuno ar rybudd ysgrifenedig ffurfiol o benderfyniad y Pwyllgor Safonau a bydd y Swyddog Monitro'n trefnu i'r rhybudd hwnnw gael ei ddosbarthu a'i gyhoeddi (neu grynodeb o'r rhybudd hwnnw, lle bo'r angen).

14. <u>Apeliadau</u>

Rhaid i Aelod ofyn am ganiatâd Llywydd Panel Dyfarnu Cymru er mwyn apelio yn erbyn penderfyniad y Pwyllgor Safonau trwy ysgrifennu at y Llywydd. Bydd penderfyniad y Llywydd, neu dirprwy sydd wedi ei benodi i neud y penderfyniad gan y Llywydd, yn cael ei wneud heb y partïon, oni bai fod y Llywydd neu'r dirprwy o'r farn fod achos arbennig ac y dylai gwrandawiad gael ei drefnu. Dylai'r llythyr restru'r seiliau dros wneud yr apêl, a chynnwys datganiad yn dweud a yw'n fodlon ai peidio i'r apêl gael ei gwrando ar ffurf sylwadau ysgrifenedig. Rhaid i'r llythyr gael ei dderbyn gan y Llywydd o fewn 21 diwrnod i ddyddiad y rhybudd ysgrifenedig o'r penderfyniad oddi wrth y Pwyllgor Safonau. Gall y Llywydd neu ei ddirprwy ofyn am fwy o wybodaeth. Rhaid ymateb i unrhyw gais am wybodaeth o fewn 14 diwrnod.

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PROTOCOL DATRYSIAD LLEOL

Cyffredinol

1. Pwrpas y Protocol yw hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad, gyda golwg ar feithrin perthnasau gweithio cadarnhaol ymysg Aelodau, a rhwng Aelodau a Swyddogion, i osgoi cwynion annilys i Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC) ac i ddiogelu enw da'r Cyngor.

2. Ni fydd y Protocol yn berthnasol ond mewn achosion o gamymddwyn gan Aelodau yn erbyn ei gilydd dan baragraffau 4(b) a 6(1)(d) y Côd Ymddygiad. Hynny yw, honiadau o fethu â dangos parch neu fod yn ystyriol o eraill, neu honiadau bod Aelod wedi gwneud cwynion blinderus, maleisus neu ddisylwedd yn erbyn Aelodau eraill neu unrhyw un sy'n gweithio i'r Cyngor neu ar ei ran.

3. Mae'r Protocol yn ceisio sicrhau cyfryngu a chymodi cyflym. Nid yw'n gosbol ond fe all fod yn berthnasol i gosbi os gwneir cwyn ffurfiol i'r OGCC mewn achos lle ceir patrwm o ymddygiad o'r fath.

4. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd â disgyblaeth grŵp neu blaid.

5. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli nac ymyrryd ag unrhyw hawliau statudol neu gontractyddol all fod gan Swyddogion.

6. Nid yw'r Protocol wedi ei fwriadu i ddisodli Awdurdod yr OGCC ond, yn hytrach i ddelio â chategori cyfyngedig o achosion, lle gallai paragraffau 4(b) neu 6(1)(d) y Côd fod wedi eu torri, ond lle na fyddai casgliad o'r fath mae'n debyg yn golygu y byddai camau disgyblu'n cael eu cymryd. Ni fyddai achosion o'r fath, yn unigol o leiaf, yn bodloni prawf trothwy'r OGCC ar gyfer ymchwilio iddynt.

Gweithdrefn

7. Rhaid i Aelod neu Swyddog sy'n dymuno defnyddio'r Protocol roi eu cwyn yn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro, gan egluro pryd a lle yr honnwyd bod y côd wedi ei dorri, sut a phaham y torrwyd paragraff 4(b) ac / neu 6(1)(d) ynghyd â manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.

8. Rhaid anfon unrhyw gwyn ysgrifenedig i'r Swyddog Monitro cyn pen 7 niwrnod gwaith o ddyddiad y digwyddiad sy'n destun y gŵyn, neu 7 niwrnod gwaith o'r dyddiad pan ddaeth yr achwynydd i wybod am y digwyddiad.

9. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn anfon copi o'r gŵyn, ac unrhyw dystiolaeth gefnogol, i'r Aelod sy'n destun y gwyn. Bydd gan yr Aelod 7 niwrnod gwaith o'i dderbyn, ar gyfer anfon ateb ysgrifenedig i'r

Swyddog Monitro yn egluro eu hymateb ac yn rhoi manylion am unrhyw dystion ac unrhyw ddogfennau perthnasol.

10. Yn dilyn derbyn ateb gan yr Aelod y gwneir y gŵyn amdano/amdani, neu pan fo'r amser ar gyfer derbyn ateb wedi mynd heibio, bydd y Swyddog Monitro yn:

- rhoi copi o'r ymateb llawn i'r achwynydd;

- yn trefnu cyfarfod o Banel anffurfiol o'r Pwyllgor Safonau i ystyried y gŵyn ar y dyddiad cyntaf hwylus sydd ar gael i bawb sydd yn ymwneud â'r mater.

11. Bydd cyfarfod o Banel y Pwyllgor Safonau yn cael ei gynnal yn breifat a bydd unrhyw waith papur y bydd yn ei dderbyn, neu y bydd yn ei gynhyrchu, yn parhau i fod yn gyfrinachol i'r Panel, ei ymgynghorwyr, ac i'r partïon. Mae hyn, fodd bynnag, yn amodol ar unrhyw ddyletswydd gyfreithiol i ddatgelu e.e. i'r OGCC pe bai materion yn dwysau/datblygu ymhellach.

12. Bydd unrhyw Banel anffurfiol o'r Bwyllgor Safonau yn cynnwys dau Aelod o'r Pwyllgor, yn eu tro, ond ni fydd yn cynnwys Aelod Cyngor Cymuned.

13. Gofynnir i'r partïon fynychu'r Panel a byddant yn gyfrifol am ddod gyda hwy unrhyw dystion y maent yn bwriadu dibynnu arnynt.

14. Os na fydd unrhyw barti neu dyst yn bresennol, mater i'r Panel fydd penderfynu a fyddant yn symud ymlaen â'r mater, neu'n aildrefnu.

15. Pe bai'r achwynydd, neu'r Aelod y gwneir cwyn amdano/amdani yn Aelod o grŵp gwleidyddol, yna fe all wahodd eu Harweinydd Grŵp i fynychu'r Panel. Nid oes rhaid i unrhyw Arweinydd Grŵp perthnasol fynychu, ond anogir hwy i wneud hynny.

16. Bydd y Swyddog Monitro, neu ei g / chynrychiolydd, yn mynychu i gynghori'r Panel.

17. Bydd gweithdrefn unrhyw Banel yn un anffurfiol. Bydd y Panel yn gwneud pob ymdrech i fod yn deg a diduedd gyda'r ddau barti. Ni fydd unrhyw reolau tystiolaeth fel y cyfryw, ond ni fydd unrhyw dystion fydd yn cael eu galw ond yn mynychu i rannu eu gwybodaeth gyda'r Panel; ni fyddant yn 'eistedd i mewn' yn ystod y cyfarfod.

18. Ar ôl clywed gan y partïon, ac unrhyw dystion, ynghyd â'r Arweinyddion Grŵp (pe bai Arweinyddion Grŵp yn bresennol, a phe baent yn dymuno siarad gerbron y Panel,) bydd y Panel wedyn yn ymneilltuo i sesiwn breifat, ac yn dychwelyd i fynegi eu safbwynt a rhoi gerbron unrhyw argymhellion all fod ganddo ar gyfer datrys y sefyllfa. Nid oes gan y Panel unrhyw bwerau disgyblaethol ond fe all wneud argymhellion i'r Arweinyddion Grwpiau yn unigol, mewn perthynas ag Aelodau o'u grŵp ac, i'r Arweinyddion Grŵp gyda'i gilydd mewn perthynas ag unrhyw Aelod digyswllt.

19. Ni fydd unrhyw hawl i apelio dan y broses hon.

20. Bydd y partïon yn derbyn cadarnhad ysgrifenedig o gasgliadau'r Panel ac adroddir ar ganlyniad pob Panel, ond heb gynnwys enwau, i bob cyfarfod chwarterol o’r Pwyllgor Safonau.

21. Bydd canlyniad unrhyw Banel yn cael ei drafod hefyd fel eitem sefydlog yng nghyfarfodydd yr Arweinyddion Grŵp.

Document is Restricted

This page is intentionally left blank